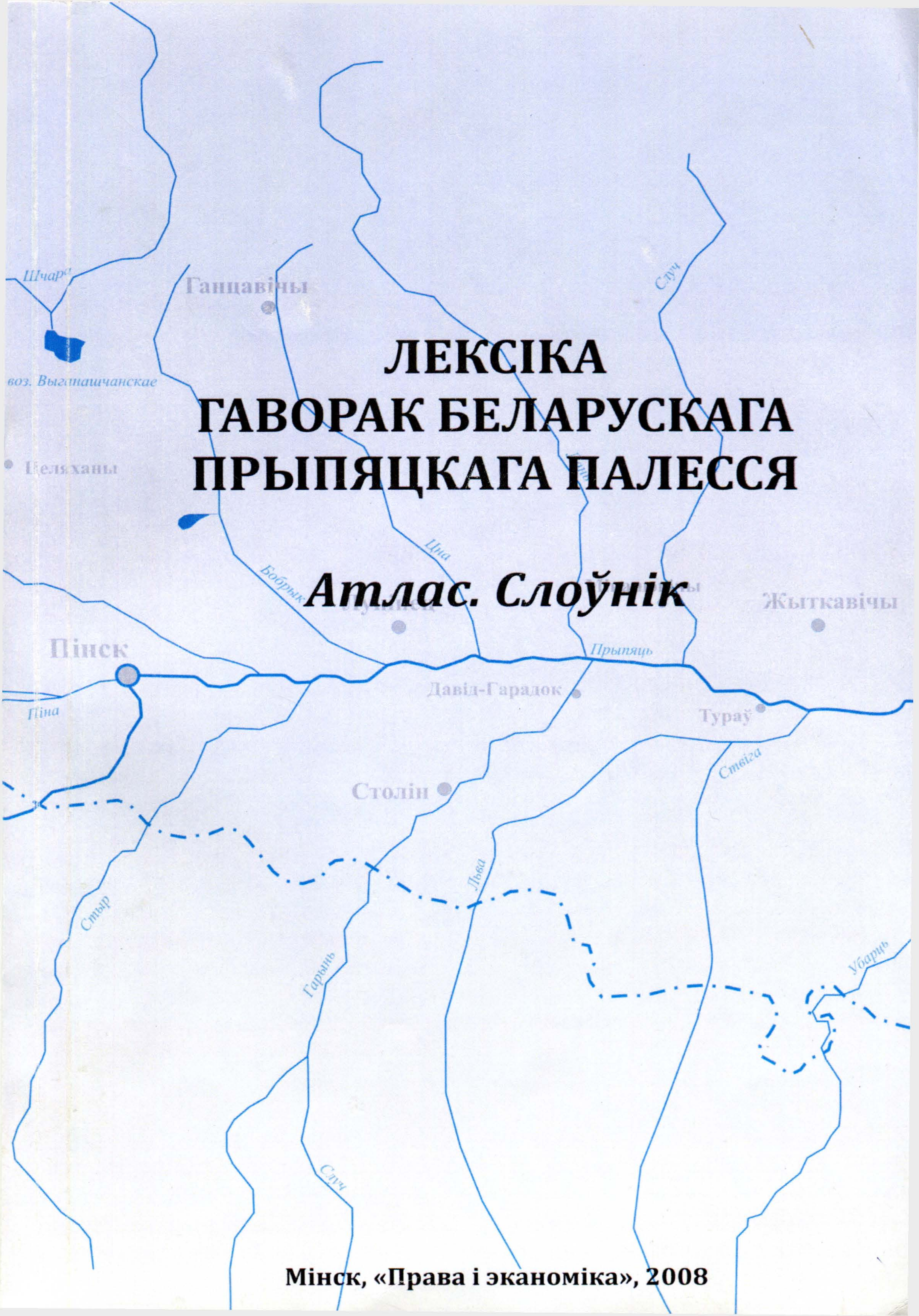

ЛЕКСІКА ГАВОРАК БЕЛАРУСКАГА ПРЫПЯЦКАГА ПАЛЕССЯ

Атлас. Слоўнік

Мінск, «Права і эканоміка», 2008

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ АКАДЭМІЯ НАВУК БЕЛАРУСІ
Інстытут мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы

БЕЛАРУСКІ РЭСПУБЛІКАНСКІ ФОНД ФУНДАМЕНТАЛЬНЫХ ДАСЛЕДАВАННЯЎ

ЛЕКСІКА ГАВОРАК БЕЛАРУСКАГА ПРЫПЯЦКАГА ПАЛЕССЯ

АТЛАС

СЛОЎНІК

МІНСК
ВТАА "Права і эканоміка"
2008

УДК 808.26-3
ББК 83.3
Л43

Укладальнікі:

Г.Ф. Вештарт, Ф.Д. Клімчук, У.А. Кошчанка, І.І. Лапуцкая, І.І. Лучыц-Федарэц

Пры падрыхтоўцы выдання былі выкарыстаны матэрыялы
Л.Ц. Выгоннай (па тэме "Земляробчая лексіка"),
А.С. Сакалоўскай (па тэме "Назвы адзення і абутку"),
Г.А. Цыхуна (па тэме "Назвы посуду")

Рэдактары:

Ф.Д. Клімчук, У.А. Кошчанка, І.І. Лапуцкая

Рэцэнзенты:

кандыдат філалагічных навук А.А. Акуленка
кандыдат філалагічных навук П.А. Міхайлаў

Рэкамендавана да друку
вучоным саветам Інстытута мовы і літаратуры
імя Якуба Коласа і Янкі Купалы НАН Беларусі

Л43 **Лексіка гаворак** Беларускага Прыпяцкага Палесся. Атлас. Слоўнік. / Г.Ф. Вештарт, Ф.Д. Клімчук, У.А. Кошчанка, І.І. Лапуцкая, І.І. Лучыц-Федарэц; Інстытут мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы НАН Беларусі. – Мінск: Права і эканоміка, 2008. – 353 с. – ISBN 978-985-442-618-1.

УДК 808.26-3
ББК 83.3

Праца выдадзена пры фінансавай падтрымцы Беларускага рэспубліканскага фонду фундаментальных даследаванняў

ISBN 978-985-442-618-1

ЗМЕСТ

ПРАДМОВА

Палессе прыцягвае пільную ўвагу вучоных з XIX ст. Мяркуецца, што гэтая зона ўнікальная, а ў плане мовазнаўчым – архаічная, паколькі, на думку вучоных, праз Палессе пралягалі шляхі першага масавага перасялення праславян на ўсход. Таму структурна-тыпалагічны аналіз семантычных зрухаў і перабудоў у лексіцы, які праводзіцца ў нашым даследаванні, набывае першараднае значэнне.

Як паказалі многія карты, што адлюстроўваюць архаічную лексіку, пучкі ізалекс дзеляць тэрыторыю Беларускага Прыпяцкага Палесся на дзве часткі – заходнюю і ўсходнюю. Мяжа паміж імі ўмоўна праходзіць па лініі рэк: Ясельды – Прыпяці – Гарыні.

Прыблізна такое ж дзяленне праследжваецца і ў археалагічных культурах. Коратка разгледзім іх.

Засяленне Палесся, якое пачалося пасля адступлення ледніка ў мезаліце, працягвалася таксама і ў неалітычны перыяд. Мезалітычныя стаянкі чалавека размяшчаліся на прыбярэжных дзюнах і радзей – на абалонах рэк. Абломкі гліняных сасудаў, знойдзеныя на пасяленнях, адносяцца да трох асноўных археалагічных культур: грабеньчатай керамікі, лейкападобных кубкаў і шарападобных амфар. Найбольш праўдападобнае існаванне палескіх пасяленцаў з грабеньчатай керамікай адносіцца да IV–II тыс. да н. э.; пасяленні з лейкападобнымі кубкамі размяшчаюцца ў заходніх раёнах, суседніх з Польшчай – гэтая культура прыйшла на Палессе з захаду: яна склалася ў раёне паміж Эльбай і Віслай і недзе каля 2100 г. да н. э. была выцеснена прышлымі плямёнамі культуры шарападобных амфар.

У самым пачатку эпохі бронзы (бронзавы век прыпадае на другую палову III тыс. – сярэдзіну II тыс. да н. э.) на Палессі з'яўляюцца помнікі шнуравой керамікі, якія можна датаваць толькі прыблізна: усходнепалескія, як і помнікі сярэднедняпроўскай культуры, – да 2100–1500 гг. да н. э., а заходнепалескія звычайна датуюцца археолагамі перыядам 1800–1400 гг. да н. э. Большасць даследчыкаў мяркуе, што носьбіты культуры шнуравой керамікі – індаеўрапейцы (продкі славян, балтаў, германцаў і інш.).

Іх змяняюць помнікі дзвюх блізкіх культур: тшцінецкай (у заходніх раёнах), – яе помнікі можна датаваць перыядам з 1500 да 1200 гг. да н. э., і сасніцкай (усходнія раёны), помнікі якой адносяцца да перыяду з другой паловы II тыс. – да пачатку I тыс. да н. э. Пазней, перад пачаткам жалезнага веку (IX–VII ст. да н. э.) яны змяняюцца помнікамі мілаградскай культуры. Тшцінецкія помнікі дажылі на Палессі аж да паяўлення там помнікаў лужыцкай культуры; яны з'явіліся тут яшчэ ў бронзавым веку і існавалі да пачатку жалезнага веку. На самым поўдні Заходняга Палесся на мяжы з Валынню ўзнікаюць блізкія да лужыцкіх помнікі высоцкай культуры. І адны, і другія працягвалі існаваць яшчэ і ў пачатку жалезнага веку, а потым іх месца занялі помнікі паморскай культуры, тэрыторыя пашырэння якой на Палессі супадае з распаўсюджаннем тут помнікаў лужыцкай культуры (якая прасціралася ад Балтыкі да Дуная і ад Шпрэі ва ўсходняй Германіі да Валыні) у XV—IV стст. да н. э.

Археолагі мяркуюць, што помнікі лужыцкай культуры – гэта ўжо славянскія помнікі, а мілаградскія помнікі і помнікі культуры штрыхаванай керамікі (VII ст. да н. э. – V ст. н. э.) належалі балцкім плямёнам. Як і раней, назіраецца ўсё тая ж прывычная для Палесся карціна: яго заходнія раёны складаюць ўсходнюю ўскраіну сярэднееўрапейскіх культур, а ўсходнія з'яўляюцца ўскраінай прыдняпроўскіх культур, і мяжа паміж імі, як і раней, праходзіць па лініі рэк: Ясельда – Прыпяць (да Гарыні) – Гарынь.

У канцы II ст. да н. э. (да IV ст. н. э.) па ўсёй тэрыторыі Палесся на поўдзень ад Ясельды паяўляюцца помнікі зарубінецкай культуры (III ст. да н. э. – V ст. н. э.), якая – першая з часоў неалітычнай культуры грабеньчатай керамікі) – на нейкі час аб'яднала заходнія раёны з паўднёва-ўсходнімі ў адно цэлае. Археолагі мяркуюць, што зарубінецкая культура этнічна з'яўляецца славянскай.

Але ў II ст. н. э. з паўночнага захаду ўварваліся готы і роднасныя ім іншыя германскія плямёны. Пасоўваючыся да Чорнага мора, яны занялі заходнія раёны Палесся і на нейкі час прыпыніліся на Валыні і Падоллі, а самая паўночна-ўсходняя ўскраіна (басейн Случы і Пцічы) працягвала быць балцкай (культура штрыхаванай керамікі). Гота-гепідская культура праіснавала ў Заходнім Палессі да канца IV ст. н. э., калі готы былі разбітыя ў Прычарнамор'і. Нейкі час, прыблізна да другой паловы VI ст. заходнія раёны былі незаселеныя. Пасля гэтага на месцы зарубінецкай культуры паяўляюцца помнікі пражскага тыпу (V–VIII ст. н. э.) – дакладна славянскія. Яны не знікаюць бясследна, як зарубінецкія, а звязваюцца ў часе і прасторы з познімі славянскімі помнікамі VIII–X стст., а праз іх – са старажытнаўсходнеславянскімі наступнага перыяду. Помнікі пражскага тыпу на тэрыторыі Палесся і Валыні складаюць усходнюю ўскраіну познепраславянскай тэрыторыі. Яны, хутчэй за ўсё, належалі дулебам.

Пасля аварскага нашэсця ў VI ст. н. э. помнікі пражскага тыпу распаліся на дулебскую групу (заходняя частка) і на драўлянскую (усходняя частка). На поўнач, за лінію Ясельда – Прыпяць, помнікі пражскага тыпу не пашыраюцца. І балты ў V–VIII стст. сядзелі на тых жа самых месцах – на поўнач ад Прыпяці, – што і плямёны культуры штрыхаванай керамікі. У пачатку X ст. дулебы разам з драўлянамі і іншымі славянскімі плямёнамі ўваходзілі ў Кіеўскую дзяржаву і нават удзельнічалі ў паходзе Ігара на Царград. Пасля гэтага часу іх назва знікае з нашых летапісаў, уступіўшы месца валынянам і бужанам, якія ў X–XIII стст. займалі тую ж тэрыторыю, што і дулебы ў папярэдні перыяд.

Аднак назва *дулебы* сустракаецца ў гістарычных помніках на іншых славянскіх тэрыторыях. Так, у географа Баварскага і арабскага гісторыка аль-Масудзі (X ст.) згадваецца пра горад Dudleby і племя Dulaba; адзін раз у чэшскага храніста Космы згадваецца пра горад Dudlebi ў паўднёвай Чэхіі. Тэрыторыя ду(д)лебаў размешчана ў верхнім басейне р. Влтавы.

Наступная тэрыторыя, дзе адзначаны яе жыхары як Dudleipa, Dudleipin – гэта Панонія (у дакументах зальцбургскага архібіскупа Людвіка з 860 г.), а таксама пасяленне Du(d)lieb у заходняй Карынціі. Адносна апошніх Л. Нідэрле меркаваў, што гэтую назву сюды прынеслі панонскія дулебы.

Гэтыя чатыры лакалізацыі назваў, звязаных з дулебамі, ілюструюць шлях міграцыі славянскіх плямёнаў з Заходняга Палесся, які праходзіў ад р. Буг праз паўднёвую Чэхію ў Ніжнюю Панонію і далей – у заходнюю Карынцію (G. Labuda. Starożytności Słowiańskie. T. 1 C–D. Wrocław—Warsawa–Kraków. C. 399–401).

З X ст. н. э. (а, магчыма, яшчэ раней – з VIII ст.) у раёнах на поўнач ад Прыпяці, занятых калісьці балтамі, паяўляюцца помнікі славянскіх плямёнаў дрыгавічоў. Усё Палессе стала славянскім.

Такім чынам, к пачатку II тысячагоддзя н. э. Палессе поўнасцю стала славянскім: знікае рэзкае дзяленне Палесся на дзве гістарычна-культурныя вобласці – заходнюю і ўсходнюю. Гэтае дзяленне, выкліканае наяўнасцю рознага паводле этнічнай прыналежнасці насельніцтва робіць немагчымым сцвярджаць, што Палессе было прарадзімай славян. Мы прытрымліваемся думкі, што прарадзіма славян знаходзілася на захад ад Палесся – на тэрыторыі паміж Одэрам і Віслай, і што Палессе і суседняя Валынь былі ўсходняй ускраінай гэтай прарадзімы.

Трэба, аднак, падкрэсліць, што славяне з Палесся хадзілі на поўдзень яшчэ раней. Частка іх разам з готамі пасля іх разгрому гунамі ў 375 г. уваходзіла ў гунскі племянны саюз, які ўзнік у басейне Дняпра ў IV ст. н. э. У VI ст. частка ўсходнепалескіх славян пайшла разам з гунамі ў Прычарнамор'е, другая частка – у VII ст. – з булгарамі (цюркскімі дружынамі) на тэрыторыю сучаснай Усходняй Балгарыі. Мяркуецца таксама (Бязлай, 1969), што адбывалася перасяленне ўсходнепалескіх насельнікаў у Славенію. Гэтым можна растлумачыць шэраг палеска-балгарскіх, палеска-славенскіх і літоўска-славенскіх ізалекс, якія нельга растлумачыць як праславянскія архаізмы. З візіготамі славяне дайшлі аж да Іспаніі.

Блізкасць рассялення балтаў і праславян спрыяла таму, што да вылучэння праславянскай мовы як самастойнай недзе на пачатку II тыс. да н. э. існаваў кароткі перыяд балта-славянскага адзінства. Балта-славянская група – самая цесная ў індаеўрапейскай сям'і група з пункту гледжання блізкасці і падабенства моў пасля індаіранскай.

Першы, асноўны перыяд праславянскай мовы працягваўся да V ст. н. э. да вялікіх міграцый праславян на ўсход, захад і поўдзень. Каля IV ст. н. э. праславянская мова ўжо займала тэрыторыю паміж Одрай і Віслай і Сярэднім Дняпром, на поўначы – да Балтыйскага мора і Мазурскага Прыазёр'я, Падляшша і басейна Прыпяці, на поўдні – да Карпат і Судэтаў. У V ст., як гаварылася, гэтыя тэрыторыі пашырыліся ў кірунку Верхняга Дняпра і на поўнач ад Прыпяці, на былыя балцкія землі. Пасля 500 г. н. э. славяне перайшлі Карпаты і Судэты. У VI–VII стст. яны запаланілі ўвесь Балканскі паўвостраў, пранікаючы нават у Пелапанес і на астравы Эгейскага мора.

У VI ст. славянамі былі заселены Усходнія Альпы (цяперашняя Ніжняя Аўстрыя, Штырыя і Карынцыя).

Да X ст. славяне занялі вялізныя абшары ад поўдня Ютланскага паўвострава да Фінскага заліва і вытокаў Акі і Волгі (на поўначы) да Сярэдняга Дняпра (на ўсходзе) і да Ніжняй Лабы, Чэшскага Лесу і ўсходніх Альпаў – на захадзе.

Як доўга працягваўся перыяд праславянскай мовы? Як паказваюць меркаванні вучоных, X век быў важным перыядам канчатковага распаду праславянскага адзінства, аддзялення паўночных славянаў ад паўднёвых. Гэтаму спрыяў прыход мадзьяраў у IX ст. у Панонію. З дыялектна-дыферэнцыраванай праславянскай мовы паступова вылучаюцца асобныя славянскія мовы (F. Sławski. Języki indoeuropejskie, II. Warszawa, 1988, PWN. C. 908–914).

Аднак асобная палеская мова не ўзнікла – не спрыялі гістарычныя абставіны. Як ускраінная тэрыторыя, Палессе заўсёды ўваходзіла ў вялікія і моцныя тэрытарыяльныя ўтварэнні. Нягледзячы на гэта палескія гаворкі выяўляюць архаічны характар, хоць і з'яўляюцца вельмі разнастайнымі. Калі на іншай беларускай тэрыторыі гаворкі больш-менш блізкія паміж сабой, аднастайныя, то на Палессі гаворкі суседніх вёсак значна адрозніваюцца адна ад адной. Гэты факт можа тлумачыцца як шматлікімі міграцыямі на працягу гістарычнага перыяду, так і прытокам суседняга насельніцтва (у асноўным – з украінскай тэрыторыі), які неаднаразова меў месца пасля разбуральных і знішчальных войнаў, што неаднаразова пракочваліся праз Палессе і Беларусь.

Актыўнае вывучэнне гаворак Беларускага Палесся пачалося ў 60-х гадах мінулага стагоддзя пасля прыняцця рэзалюцыі Першай усесаюзнай каардынацыйнай нарады па актуальных праблемах славяназнаўства, якая адбылася ў Маскве ў студзені 1961 г. Галаўной установай па распрацоўцы і даследаванні палескіх гаворак быў зацверджаны Інстытут славяназнаўства АН СССР. Кіраўніком тэмы быў прызначаны ст. нав. супрацоўнік Інстытута Мікіта Ільіч Талстой. Вывучэнне палескіх гаворак было ўключана ў сямігадовы навуковы план Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа АН БССР. Інстытут вызначыў агульныя задачы даследаванняў, быў распрацаваны дэтальны план будучых работ. Кіраўнік тэмы прапанаваў свой метад збірання і апрацоўкі сабранага дыялектнага матэрыялу. Галоўная ўвага звярталася на метады і тэхніку збору, а таксама на семантыку слоў. Дакладнае выяўленне ўсіх значэнняў слова давала магчымасць для ўстанаўлення семантычных мікрапалёў з пэўнымі дыферэнцыяльнымі прыкметамі.

З 1962 г. пачаўся збор дыялектнага матэрыялу на тэрыторыі Палесся. У экспедыцыях прымалі ўдзел таксама супрацоўнікі Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа АН БССР. Яны ў асноўным праводзілі апытанні ў вёсках Брэсцкай і Гомельскай абласцей. Менавіта ў гэтай своеасаблівай лінгвістычнай вобласці інтэнсіўнасць моўных кантактаў ніжэйшая, чым у іншых зонах Беларусі, што дало магчымасць выявіць рэальную карціну першасных узаемаадносін гэтых гаворак. Важнасць палескага дыялектнага матэрыялу ў сувязі з гэтым павышаецца пры рэканструкцыі папярэдніх этапаў развіцця славянскіх моў.

Беларускімі вучонымі была сабрана лексіка па наступных тэмах: ганчарная тэрміналогія, тапаніміка, назвы адзення (В.Л. Вярэніч), назвы ежы (Г.Ф. Вештарт), сельскагаспадарчая тэрміналогія (Л.Ц. Выгонная), рыбалоўная і ганчарная тэрміналогія (А.А. Крывіцкі), назвы адзення і абутку (А.С. Сакалоўская), назвы посуду (Г.А. Цыхун), будаўнічая тэрміналогія (М.С. Шушкевіч, Н.Д. Корань).

Маскоўскімі даследчыкамі быў сабраны матэрыял па тэрміналогіі ткацтва (Н.Г. Уладзімірская), па тэрміналогіі транспарту (Л.І. Масленікава), па тэрміналогіі пчалаводства (В.В. Анохіна і ўкраінскі вучоны М.В. Ніканчук), па батанічнай тэрміналогіі (Д.А. Бейліна), па назвах птушак (М.В. Ніканчук).

Папярэднія матэрыялы і вынікі даследавання на іх аснове былі апублікаваны ў зборніках "Лексіка Палесся. Матэрыялы для палескага дыялектнага слоўніка" (Выд-ва "Наука". М., 1968 г., 476 стар.) і ў зборніку "Полесье" (Лингвистика. Археология. Топонимика) (Выд-ва "Наука". М., 1968 г., 304 стар.).

Далейшы збор дыялектнага матэрыялу і яго апісанне працягвалі ў ІІ палове 60– пач. 70-х гг. мінулага стагоддзя Л.Ц.Выгонная, Г.Ф.Вештарт, А.С.Сакалоўская па ўказаных вышэй тэмах. Назвы дома і гаспадарчых збудаванняў па новай праграме збіраў І.І. Лучыц-Федарэц.

Пэўная частка сабранай лексікі была даследавана імі ў падрыхтаваных і абароненых дысертацыйных працах на атрыманне ступені кандыдата філалагічных навук. Другая частка выкарыстана ў прапануемым даследаванні (пры складанні атласа і слоўніка лексікі Беларускага Прыпяцкага Палесся). Акрамя таго пры падрыхтоўцы выдання "Лексіка гаворак Беларускага Прыпяцкага Палесся" улічваліся матэрыялы, апублікаваныя ў выглядзе як асобных слоўнікаў (Л.Ф. Шаталава. "Беларускае дыялектнае слова". Выд-ва "Навука і тэхніка", Мн., 1975; Т.С. Янкова. Дыялектны слоўнік Лоеўшчыны, Мн., 1982; Слоўнік беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе паграніччa, т. 1–5, Мн., 1979–1986; Тураўскі слоўнік, т. 1–5, Мн., 1982–1987; І.М. Кучук, А.К. Малюк. Палескі слоўнік: Лельчыцкі раён. Мазыр, 2000 г.; Дыялектны слоўнік Брэстчыны. Мн., 1989 г.; "Матэрыялы для слоўніка Гомельшчыны" ў "Беларуская мова і мовазнаўства", вып. 3–4, Мн., 1975–1976, і ў "Беларуская мова", вып. 5–10, Мн., 1977–1982 гг.), так і з падборак дыялектнага матэрыялу, якія змешчаны ў дыялектных зборніках: "З народнага слоўніка" (Мн., 1975 г.), "Народнае слова" (Мн., 1976 г.), "Народная лексіка" (Мн., 1977 г.), "Жывое слова" (Мн., 1978 г.),

Выданне "Лексіка гаворак Беларускага Прыпяцкага Палесся" складаецца з дзвюх звязаных паміж сабой раздзелаў (атласа і слоўніка), у якіх прадстаўлены некалькі груп палескай лексікі: "назвы дома і гаспадарчых збудаванняў", "земляробчая лексіка", "назвы ежы", "назвы адзення і абутку", "назвы посуду".

Карты атласа складзены на аснове матэрыялу слоўніка і вышэй названых крыніц. Тэма кожнай карты раскрываецца ў яе назве.

У слоўніку, які налічвае больш за 3500 слоўнікавых артыкулаў, прадстаўлены наступныя групы лексікі: "назвы дома і гаспадарчых збудаванняў", "земляробчая лексіка", "назвы ежы", "назвы адзення і абутку". Кожная група прадстаўлена асобным падраздзелам.

Рэестравым словам слоўнікавага артыкула ўзята адпаведнае слова беларускай літаратурнай мовы. У выпадках, калі ў літаратурнай мове няма адпаведніка, рэканструяванае слова пададзена ў квадратных дужках ([ ]). Адразу за рэестравым словам даюцца фанетычныя варыянты лексемы з указаннем месца запісу. Пры наяўнасці некалькіх значэнняў слова лічбы пунктаў прыводзяцца пасля кожнага з іх, а таксама пасля кожнага з прыкладаў. Далей падаецца значэнне (або значэнні) лексемы; пасля кожнага значэння лексемы ставіцца нумар населенага пункта, у якім зафіксавана дадзеная лексема ў гэтым значэнні. Калі значэнне вядома ва ўсіх населеных пунктах, нумары іх за значэннем адсутнічаюць. Значэнне большасці лексем праілюстравана прыкладамі

ўжывання. Кожны фанетычны варыянт лексемы артыкула мае асноўныя граматычныя пазнакі (род, лік, трыванне і г. д.).

Лексемы ў слоўніку дадзены ў спрошчанай фанетычнай транскрыпцыі (*ы – і, э – е, а – а, о – о, у – у* абазначаюць (адпаведна) галосныя ў парах з цвёрдымі і мяккімі зычнымі). Мяккасць зычных перадаецца значком ', падоўжаныя зычныя – падваеннем, графема *ґ* абазначае *г* выбухное, а *г – г* фрыкатыўнае, *й – і* нескладовае і йот.

У некаторых слоўнікавых артыкулах прыводзяцца фразеалагічныя злучэнні, у якія ўваходзіць рэестравае слова. Злучэнні падаюцца пасля значэння і аддзяляюцца ад яго ромбам ◊.

ПРЫНЯТЫЯ СКАРАЧЭННІ

гл. – глядзі
дзеясл. – дзеяслоў
ж. р. – жаночы род
зак. – закончанае трыванне
зборны – зборны назоўнік
зневаж. – зневажальнае
м. р. – мужчынскі род
мн. – множны лік
н. р. – ніякі род
незак. – незакончанае трыванне
памянш. – памяншальнае
параўн. – параўнай
прым. – прыметнік
прысл. – прыслоўе
рэдк. – рэдкае
трад. – традыцыйнае

СПІС АБСЛЕДАВАНЫХ НАСЕЛЕНЫХ ПУНКТАЎ

<u>Брэсцкая вобласць</u>

Камянецкі раён:

1 –- Камянюкі, 2 – Бярозаўка, 3 – Бародзічы, 4 – Расна, 5 – Войская (Вайская), 6 – Замосты, 7 – Воўчын, 7а – Баршчэва (Баршчова), 7б – Ставы, 8 – Відамля.

Брэсцкі раён:

9 – Лышчыцы, 10 – Астрамечава, 11 – Трасцяніца, 12 – Малая Курніца, 13 – Нэплі, 14 – Хабы, 15 – Страдзечы (Страдзічы), 16 – Ляплёўка (Ліплёўка), 16а – Прыбарава, 17 – Камароўка, 20 – Радванічы, 20а – Міхалін (Міхаліны).

Жабінкаўскі раён:

18 – Абрамавічы (Абрамовічы), 18а – Крыўляны, 19 – Стрыганец, 19а – Ракітніца, 20, 20а – *гл.* Брэсцкі раён, 21 – Азяты.

Маларыцкі раён:

22 – Чарняны, 23 – Малінаўка, 24 – Вялікарыта, 25 – Гусак, 26 – Лукава, 27 – Забалацце (Забалоцце), 28 – Гвозніца, 29 – Макраны, 30 – Збураж, 31 – Радзеж, 32 – Олтуш, 33 – Навалессе, 34 – Арэхава.

Пружанскі раён:

35 – Брады, 35а – Перадзельск (Перадзейск), 36 – Харава (Харэва), 36а – Смаляніца, 36б – Мурава, 36в – Андрыянаўка, 37 – Гарадняны, 37а – Шарашова.

Кобрынскі раён:

38 – Тэўлі, 39 – Агароднікі, 40 – Запруды (Запруда), 41 – Залессе, 42 – Грушава, 43 – Чыжэўшчына, 44 – Пецькі, 45 – Гірск, 46 – Мяфёдавічы, 47 – Верхалессе, 48 – Добрае, 49 – Воса (Оса), 49а – Дзівін, 50 – Павіцце (Павіць, Повіць), 51 – Карталісы Ратненск. (Украіна).

Бярозаўскі раён:

52 – Сялец, 53 – Агароднікі, 54 – Малеч, 55 – Шылін, 56 – Нівы, 57 – Хрысы, 58 – Пузі, 59 – Здзітава (Здытава), 60 – Спорава, 61 – *гл.* Драгічынскі раён, 62 – Падкраічы, 63 – Боркі, 64а – Лясковічы.

Драгічынскі раён:

61 – Какорыца, 64 – Дзераўная, 64а – *гл.* Бярозаўскі раён, 65 – Сычы, 66 – Асаўляны, 66а – Акропна, 67 – Сіманавічы, 67а – Пікачы (Пыкачы), 68 – Хомск, 69 – Застаўе, 70 – Валавель, 70а – Падлессе, 71, – Ляхавічы, 71а – Зарэчка, 71б – Вялікі Лес, 72 – Сварынь,

72а – Радастава (Радастаў).

Іванаўскі раён:

73 – Опаль, 74 – Асаўніца (Асноўніца), 74а – Тышкавічы, 75 – Моладава, 75а – Буса, 75б – Дастоева, 76 – Сычэва, 77 – Вярхусце, 77а – Рудск, 78 – Варацэвічы, 79 – Яечкавічы, 79а – Вулька, Махро, 79б – Сулавы, 80 – Адрыжын.

Івацэвіцкі раён:

81 – Жытлін, 82 – Святая Воля, 83 – Горталь, 83а – Краглевічы, 83б – Амяльная, 84 – Рудня.

Ляхавіцкі раён:

85а – Мазуркі, 85б – Падлаззе.

Пінскі раён:

85 – Бобрык, 86 – Ліпнікі, 86а – Чухава, 87 – Пласкінь (Плоскінь), 87а – Чамля, 88 – Лышча, 88а – Мокрая Дуброва, 89 – Табулкі, 90 – Парэчча, 91 – Крыўчыцы, 92 – Выжлавічы, 93 – Ермакі (Выгонная), Заазер'е (Вештарт), 93а – Селішча (Сялішча), 94 – Велясніца, 95 – Жытнавічы, 95а – Ізін, 96 – Плешчыцы, 97 – Чорнава, 98 – Лапацін, 99 – Сямехавічы, 99а – *гл.* Іванаўскі раён: 72а – Махро; 100 – Хойна, 101 – Ласіцк, 102 – Барычавічы, 117а – Гальцы (Гольцы) (да 1987 г. у складзе Столінскага раёна).

Ганцавіцкі раён:

103 – Задуб'е, 103а – Хатынічы, 104 – Малькавічы (Малькевічы).

Лунінецкі раён:

105 – Велута, 105а – Чучавічы, 105б – *гл.* Салігорскі раён Мінскай вобласці, 106 – Грыбок, 107 – Бастынь, 108 – Лоўча (Лобча), 109 – Лунін, 110 – Дзятлавічы, 111 – Вулька II, 111а – Засценак, 112 – Красная Воля, 113 – Дварэц-Вічын (Вітчын), (Дварэц), 114 – Азярніца, 114а – Обруб, 115 – Кажан-Гарадок – Дрэбск, 115а – Лахва, 116 – Пясчанікі (Пяшчанікі, Пясчанкі), 116а – Любань, 121а – Сітніца, 134а – *гл.* Салігорскі раён Мінскай вобласці.

Столінскі раён:

117 – Кораб'е (Кароб'е), 117а – *гл.* Пінскі раён, 118 – Лядзец, 119 – Асавая (Асава), 119а – Стахава, 120 – Харомск, 121 – Альшаны, 121а – *гл.* Лунінецкі р-н, 121б – Рамель, 122 – Вялікае Малешава (Вялікі Малешаў), 122а – Цярэблічы, 123 – Аздамічы, 123а – Кароцічы (Карочычы), 124 – Рубель, 125 – Радчыцк (Радчыск), 126 – Гарадная, 127 – Дзераўная, 128 – Белавуша, 128а – Беражное, 129 – Манькавічы, 130 – Струга, 131 – Кашара Альманская (Кашара, Кашары), 132 – Альманы, 133 – Вялье, 133а – Рубрынь, 165а – Мярлін (Мэрлін), 171а – Колкі.

Гомельская вобласць

Жыткавіцкі раён:

134 – Мілевічы (Мілавічы), 134а – *гл.* Салігорскі раён Мінскай вобласці), 134б – Залюцічы, 135 – Грычынавічы, 136 – Юркевічы, 137 – Дзякавічы, 138 – Хвойка, 139 – Пухавічы, 140 – Навуць, 141 – Буда, 142 – Грэбень, 143 – Буразь (Буразі), 144 – Запясочча, 145 – Азяраны, 146 – Бечы (Беч), 147 – Хваенск (Хвоенск), 148 – Хлупін, 149 – Зябонь, 150 – Бярэжцы (Беражцы), 164 – Млынок-Парароўскі.

Петрыкаўскі раён:

151 – Яўсеевічы (Яўсевічы), 152 – Колкі, 153 – Залессе, 153а – Курыцічы, 154 – Вялікія Сялюцічы, 155 – Глінка, 156 – Аголічы, 157 – Галубіца, 157а – Дарашэвічы, 158 – Белка, 159 – Пціч, 159а – Конкавічы, 160 – Шастовічы (Шаставічы), 162а – Свіднае.

Лельчыцкі раён:

161 – Астражанка (Астрожанка), 162 – Замошша, 163 – Новае Палессе, Ударная (Ударнае), 164 – *гл.* Жыткавіцкі раён, 165 – Тонеж, 165а – *гл.* Столінскі р-н, 166 – Злодзін, 167 – Буйнавічы, 168 – Буда-Сафіеўка, 169 – Дуброва, 170 – Стадолічы, 171 – Дзяржынск, 171а – *гл.* Столінскі р-н, 172 – Мілашэвічы, 173 –Баравое, 174 – Гушкавічы, 175 – Запясочнае.

Мазырскі раён:

176 – Балажэвічы, 177 – Белая, 178 – Прудок, 179 – Бібікі, 180 – Мялешкавічы, 181 – Міхалкі.

Ельскі раён:

182 – Вішанькі (Вішанька), 183 – *гл.* Нараўлянскі раён, 183а – Казловічы, 184 – Дабрынь (Добрынь), 184а – Кочышчы (Кочышча), 185 – Валаўск, 186 – Засінцы, 186а – Скароднае.

Калінкавіцкі раён:

187 – Казловічы, 188 – Кротаў, 189 – Фабіянаўка, 190 – Дудзічы, 191 – Міхнавічы, 192 – *гл.* Рэчыцкі р-н, 192а – Вязавіца, 193 – Муціжар.

Хойніцкі раён:

194 – Слабажанка.

Нараўлянскі раён:

183 – Галоўчыцкая Буда (Буда Галаўчанская), 195 – Калінічы, 196 – Канатоп, 197 – Галоўчыцы, 198 – Вербавічы, 198а – Тульгавічы, 199 – Антонаў, 200 – Грушаўка, 201 – Лубень, 202 – Дзёрнавічы, 203 – Кіраў (Кірава), 204 – Даўляды, 205 – Хаткі.

Рэчыцкі раён:

192 – Глінная (Глінная Слабада).

Мінская вобласць

Салігорскі раён:

105б – Гаўрыльчыцы (да 1979 г. у складзе Лунінецкага раёна Брэсцкай вобласці), 134а – Хорастаў (да 1965 г. у складзе Лунінецкага раёна Брэсцкай вобласці).

Украіна

Валынская вобласць:

Ратнаўскі раён: 50а – Самары, 51 – Карталісы (Карталысы).

АТЛАС

КАМЕНТАРЫІ ДА КАРТ

Атлас ўключае 159 карт. Асновай 115 карт сталі матэрыялы кандыдацкіх дысертацый І.І. Лучыца-Федарца, Г.Ф. Вештарт і Л.Ц. Выгоннай:

– Вештарт Г.Ф. Лінгвагеаграфічная дыферэнцыяцыя Прыпяцкага Палесся (на матэрыяле назваў ежы): Дыс. канд. філал. навук. Мінск, 1969.

– Выгонная Л.Ц. Палеская земляробчая лексіка (тыпалагічная і арэальная дыферэнцыяцыя): Дыс. канд. філал. навук. Мінск, 1969.

– Лучыц-Федарэц І.І. Лінгвагеаграфічнае размеркаванне і рэканструкцыя адной групы лексікі (жыллё і гаспадарчыя будынкі): Дыс. канд. філал. навук. Мінск, 1973.

Карты перапрацаваны з улікам дасягненнняў сучаснай беларускай і славянскай лінгвістычнай картаграфіі.

У Атласе захавана сетка, прынятая І.І. Лучыцам-Федарцом, Г.Ф. Вештарт, Л.Ц. Выгоннай да карт у сваіх дысертацыйных працах. Гэтая ж сетка прынята да карт у калектыўнай манаграфіі “Лексіка Палесся ў прасторы і часе” (Мінск, 1971), аўтарамі якой з’яўляюцца І.І. Лучыц-Федарэц, Г.Ф. Вештарт, Л.Ц. Выгонная, а таксама В.У. Мартынаў (ён жа – рэдактар манаграфіі). У нашым выданні сетка карт некалькі пашырана за кошт новых лексікаграфічных матэрыялаў, выдадзеных пасля выхаду манаграфіі. Сетка ўключае каля 250 населеных пунктаў. Кожнаму населенаму пункту адпавядае нумар на карце. Каля нумароў пастаўлены значкі. Кожны значок абазначае лексему ці словаформу, занатаваную ў дадзеным населеным пункце ці ў суседніх пунктах.

43 карты распрацаваны Ф.Д. Клімчуком спецыяльна для дадзенага выдання. Асноўны матэрыял для іх узяты з кандыдацкай дысертацыі А.С. Сакалоўскай “Лексічная тыпалогія гаворак Прыпяцкага Палесся (на матэрыяле назваў адзення і абутку” (Мінск, 1967) і артыкула Г.А. Цыхуна “Палескія назвы посуду, бочак, кошыкаў і іншых ёмістасцей” (у зборніку “З народнага слоўніка”. Мінск: Навука і тэхніка, 1975, с. 184—203).

Пры складанні карт аўтары даследавання прытрымліваліся наступных агульнапрынятых прынцыпаў картаграфавання лексічных з’яў:

- корань слова звычайна абазначаецца фігурай (круг, трохвугольнік, квадрат і інш.);
- суфікс часцей за ўсё абазначаецца запаўненнем знака (поўнае запаўненне, палова, штрыхоўка);
- прыстаўка часцей за ўсё абазначаецца дадатковым значком звонку асноўнай фігуры;
- складанае слова абазначаецца ўпісваннем фігуры ў фігуру (трохвугольнік у крузе, трохвугольнік у квадраце і інш.);
- словазлучэнні абазначаюцца фігурай у фігуры;
- адзінкавыя назвы пераважна абазначаюцца спецыяльным простым сімвалам;
- моўныя асаблівасці іншага характару адлюстроўваюцца значкамі ўнутры знака ці звонку яго;
- азначэнні могуць картаграфавацца значкамі звонку знака або невялікімі дадатковымі значкамі каля асноўнага знака;
- націск можа быць абазначаны дадатковым простым значком звонку асноўнай фігуры.

Паводле гэтых прынцыпаў складзены ўсе карты, апрача 10 карт з раздзела “Назвы ежы”, пабудаваных з улікам сістэмы мікрапалёў. Ніжэй падаецца характарыстыка і структура мікрапалёў.

Характарыстыка мікраполя (каментар да картаў мікрапалёў)

Па мікрапалях картаграфуюцца семантычна ўскладненыя лексемы з поўным аб’ёмам значэнняў і ў суадносінах з іншымі лексемамі (назвы прыёмаў ежы, назвы прадуктаў і

некаторых страў, некаторых працэсаў прыгатавання ежы). Пад семантычна ўскладненымі лексемамі маюцца на ўвазе лексемы, якія ў розных гаворках абазначаюць розныя члены аднаго семантычнага проціпастаўлення: 'прыём ежы раніцай – прыём ежы ў полудзень' можа ў розных гаворках мець адну семантычна ўскладненую назву абед; сememы 'кавалак хлеба наогул – тоўсты кавалак хлеба – першы кавалак хлеба ад новай буханкі' ў розных гаворках могуць называцца *акрушак.* З вызначэння поўнага набору семем або дыферэнцыяльных прыкмет (ДП)у адной лексіка-семантычнай групе пачынаецца пабудова семантычнага мікраполя. ДП лічыцца рэлевантнай, калі яна выражаецца асобнай лексемай або семантычнымі проціпастаўленнямі сінанімічных дыялектных назваў пры іх паралельным ужыванні. Паводле наяўных семантычных проціпастаўленняў вызначаецца набор ДП – клетак мікраполя. Межы атрыманага такім чынам мікраполя практычна супадаюць з аб'ёмам значэнняў апорнай, семантычна найбольш развітай лексемы, часам пераўзыходзячы яго за кошт рэальных ДП. Мікраполе ўключае ў сябе максімальную колькасць ДП, з якіх не ўсе могуць рэалізавацца ў асобных гаворках. Мікраполе фактычна з'яўляецца той сеткай-мадэллю, па якой праводзіцца параўнанне асобных гаворак або моў у межах адной лексіка-семантычнай групы.

Пасля пабудовы мікраполя на атрыманую сетку-мадэль накладваецца канкрэтны лексічны матэрыял гаворак, выдзяляюцца тыпы і падтыпы мікраполя. Пры адрозненні хаця б у адной клетцы мікраполя, як правіла, гаворкі адносяцца да розных тыпаў. У выпадках, калі назвы вызначаюцца значнай сінанімічнасцю або прыкмета няўстойлівая на Палессі, пры адрозненні ў падобных клетках і тоеснасці ў астатніх гаворкі адносяцца да розных падтыпаў аднаго тыпу. Кожнаму тыпу можа быць прыпісаны асобны знак, а затым усе яны картаграфуюцца. У такім выпадку на карце адлюстроўваюцца не толькі семантычны аб'ём кожнай лексемы ў тым або іншым пункце, але і суаднесенасць паміж лексемамі.

Структура асобных мікрапалёў:

Карта № 63
Мікраполе 'прыёмы ежы'

Тыпы мікра поля	Назвы ранішняга прыёму ежы	Назвы сяроддзённага прыёму ежы		Назвы прыёму ежы перад вечарам	Назвы вячэрняга прыёму ежы	Назвы памінальнага прыёму ежы
		Дома (поўны)	Не дома (не поўны)			
Іа	*абе́д*	*по́лудзень*		–	*вячэра,*	*абе́д*
Іб	*абе́д*	*по́лудзень*		–	*вячэра,*	*вячэра*
ІІ	*сне́данне*	*по́лудзень*		*падвячо́рак*	*вячэра*	*абе́д*
ІІІа	*сне́данне*	*абе́д*		*по́лудзень*	*вячэра*	?
ІІІб	*сне́данне*	*абе́д*		*по́лудзень*	*вячэра*	*вячэра*
ІІІв	*сне́данне*	*абе́д*		*по́лудзень*	*вячэра*	*по́мінкі*
ІV	*сне́данне*	*абе́д*	*по́лудзень*	*падвячо́рак*	*вячэра*	?

Карта № 64
Мікраполе 'сыр – тварог'

Тыпы мікраполя	Назвы сыру	Назвы тварагу	Назвы розмінкі
Іа	*сыр*	*тваро́г*	*тваро́г* *тваро́г са смята́най*
Іб	*сыр*	*тваро́г*	*мача́нне*
Ів	*сыр*	*тваро́г*	*ро́змінка*

II	сыр		твaрóг
IIIa	сыр		
IIIб	сыр		смятáна
IV	сыр	вóдкідка	–

Карта № 65
Мікраполе 'верх – смятана'

Тыпы мікраполя	Назвы смятаны			
	Знятая		Не знятая	
	Кіслая	Не кіслая	Кіслая	Не кіслая
I	смятáна		верх	
II	смятáна	верх	смятáна	верх
III	верх	смятáна	верх	смятáна
IV	верх			
V	смятáна			

Карта № 66
Мікраполе 'буханка – пірог'

Тыпы мікраполя	Назвы буханкі	
	Жытняй	Пшанічнай
I	бухáнка	пірóг
II	бухáнка	бýлка
II	бýлка	пірóг
IV	кулíдка	пірóг
V	малáй	пірóг
VIa	кулíдка	бýлка
VIб	кулíдка, паляніца	бýлка
VII	кулíдка	паляніца

Карта № 67
Мікраполе 'юшка — расол – квас'

Тыпы мікра поля	Вадкае наогул				
	У вараным	У квашанай, соленай гароднiне			У селядцы
		У капусце	У агурках	У бураках	
I	шчóлак	расóл			ляк
II	шчóлак	расóл		квас	ляк
II	юшка	расóл			ляк, слядзíўка
IV	юшка	расóл		квас	ляк
V	юшка	юшка	расóл	квас	прасóл
VI	юшка	ляк	расóл	квас	ляк
VII	юшка	расол	расóл	квас	юшка
VIII	юшка	расол	расóл	квас	рапа расóл

IX	*юшка*	*рапа*	*расо́л*	*квас*	*рапа*

Карта № 68
Мікраполе ‘галоўка – качан’

Тыпы мікра поля	Назвы галоўкі	Назвы палавіны галоўкі	Назвы храпкі	Назвы капусты
Ia	*гало́ўка*	*палавіна*	*кача́н*	*капу́ста*
Iб	*гало́ўка*	*палютка*	*кача́н*	*капу́ста*
Iв	*гало́ўка*	*скрыль*	*кача́н*	*капу́ста*
IIa	*кача́н*	*палавіна*	*хра́пка*	*капу́ста*
IIб	*кача́н*	*пла́шка*	*хра́пка*	*капу́ста*
IIIв	*кача́н*	*палютка*	*хра́пка*	*капу́ста*
IIIг	*кача́н*	*плі́тка*	*хра́пка*	*капу́ста*
IIIд	*кача́н*	*пало́йка*	*хра́пка*	*капу́ста*
IУ	*кача́н*	*палавіна*	*хра́пка*	*капу́ста*
II	*палютка*	*палавіна*	*кача́н*	*капу́ста*

Карта № 69
Мікраполе ‘сала – здор – затаўка’

<table>
<tr><th rowspan="2">Тыпы мікра поля</th><th colspan="3">Верхняе сала</th><th colspan="3">Нутраное сала</th></tr>
<tr><th>Тоўстае</th><th>Наогул</th><th>Тонкае</th><th>Тоўстае</th><th>Наогул</th><th>Тонкае</th></tr>
<tr><td>Ia</td><td colspan="3">са́ла, саланіна</td><td colspan="3">са́ла</td></tr>
<tr><td>Iб</td><td>са́ла,
саланіна</td><td colspan="5">са́ла</td></tr>
<tr><td>II</td><td colspan="5">са́ла</td><td>здор</td></tr>
<tr><td>IIIa</td><td colspan="3">са́ла</td><td colspan="2">сядро́, мел, са́ла</td><td>са́ла</td></tr>
<tr><td>IIIб</td><td colspan="3">са́ла</td><td>здор, са́ла</td><td colspan="2">са́ла</td></tr>
<tr><td>IIIв</td><td colspan="3">са́ла</td><td>за́таўка
са́ла</td><td colspan="2">са́ла</td></tr>
<tr><td>IV</td><td colspan="3">шпе́рка</td><td>здор
са́ла</td><td colspan="2">са́ла</td></tr>
<tr><td>V</td><td>саланіна</td><td>са́ла</td><td>шпе́рка</td><td colspan="3">са́ла</td></tr>
<tr><td>VI</td><td colspan="3">са́ла</td><td colspan="3">здор</td></tr>
<tr><td>VII</td><td colspan="3">са́ла</td><td colspan="2">за́таўка</td><td>ато́чыны</td></tr>
<tr><td>VIII</td><td colspan="3">са́ла</td><td colspan="2">за́таўка</td><td>здор
ато́чыны</td></tr>
<tr><td>IX</td><td colspan="3">са́ла</td><td>здор
за́таўка</td><td colspan="2">за́таўка</td></tr>
<tr><td>X</td><td colspan="3">са́ла</td><td colspan="2">здор</td><td>ато́чыны</td></tr>
</table>

Карта № 70
Мікраполе 'пячы – пражыць'

Тыпы мікра поля	Пячы сала	Пячы на тлушчы	Пячы без тлушчу	Пражыць гарох
I	*скварыць*	*сма́жыць*	*пячы*	*пра́жыць*
IIa	*пячы*			*пра́жыць*
IIб	*пячы*			?
III	*пячы*	*сма́жыць*	*пячы*	*пра́жыць*
IV	*п р а́ ж ы ц ь*		*пячы*	*пра́жыць*
V	*пра́жыць*	*сма́жыць*	*пячы*	
VI	*с м а́ ж ы ц ь*		*пячы*	
VII	*жа́рыць*	*сма́жыць*	*пячы*	*пра́жыць*

Карта № 71
Мікраполе 'лупіць – шкрэбці'

Тыпы мікраполя	Чысціць бульбу		
	Маладую	Старую	Вараную
I	*скабліць*		*лупіць*
II	*скраба́ць*	*скабліць*	*абіра́ць*
III	*скрабта́ць*	*абіра́ць*	
IV	*скраба́ць*	*абіра́ць*	*лупіць*
V	*скабліць*	*абіра́ць*	*лупіць*
VI	*скабліць*	*абіра́ць*	
VII	*скабліць*	*абраза́ць*	*лупіць*
VIII	*скрэбці*	*абраза́ць*	*лупіць*
IX	*скрэбці*	*лупіць*	
X	*скрэбці*		*лупіць*
XI	*чохаць*	*шкрэбці*	*лупіць*
XII	*скабліць*	*лупіць*	

Карта № 72
Мікраполе 'свежы – салодкі – прэсны'

Тыпы мікра поля	Свежы (нядаўні)	Свежы (не квашаны)	Недастаткова кіслы	Без закваскі
I	*све́жы*	*сало́дкі*	*прэсны*	*прэсны*
II	*све́жы*	*сало́дкі*	*прэсны, сало́дкі*	*прэсны*
III	*све́жы*	*сало́дкі*	*сало́дкі*	*прэсны*
IV	*све́жы, прэсны*	*прэсны, сало́дкі*	*сало́дкі*	*прэсны*

Пры дапрацоўцы карт для "Атласа лексікі Палесся" выкарыстаны дадатковыя матэрыялы, якія часцей за ўсё адсутнічаюць у названых вышэй дысертацыйных працах. У тых выпадках, калі гэта палявыя матэрыялы, яны прыводзяцца ніжэй. Калі ж гэта матэрыялы, узятыя з апублікаваных крыніц, яны ў нашай працы за рэдкімі выключэннямі не прыводзяцца (акрамя знакаў на картах).

Дадатковы матэрыял, выкарыстаны пры стварэнні карт па тэме "Назвы ежы"

Архіў Ф.Д. Клімчука

У дужках падаецца нумар карты, на якой адпаведная лексема картаграфуецца.

Вёска **Сіманавічы** Драгічынскага раёна: *молоко́ с-пуд (од) коро́вы* (72), *кы́слэ молоко́* (73), *пырэ́пычок* (74), *лу́ста* (75), *скы́бка* (75), *окру́жчык* (76), *окра́йчык* (77), *па́рыш* (78), *заті́рка* (79), *за́тырка* (79), *солома́ха* (79), *галушкы́* (80), *ло́кша* (81), *тю́ра* (82), *каплу́н* (82), *карто́плі* (83), *соле́нці* (84), *карто́плі з лупяйка́мы* (85), *пычо́нці* (86), *крышаны́* (87), *товчэ́ня* (88), *ба́бка* (89), *блін* (90), *картопля́ный блін* (91), *кыпято́к* (92), *ква́шылына* (93), *юць* (94), *юць з мня́сом* (94), *салті́со́н* (94), *скалкы́* (95), *кровяна́я кубаса́* (96), *тэ́рты* (97), *кра́яты* (98), *гы́ркэ* (99), *зжо́вклэ* (99), *осу́шчык* (100), *гу́ля* (100), *лыпэ́нык* (101), *крыша́н* (102), *коржі́* (103), *ко́ржыкы* (103), *скоры́нка* (104), *голо́вка* (105), *палю́тына* (106), *шкваркы́* (107), *тлу́ста* (108), *прі́сный* (109), *лупы́ты* (110), *обрі́зуваты* (111), *скрыпта́ты* (112), *лупяйкы́* (113), *шкаралю́па* (114), *кру́пнык* (115), *кулі́ш*, устарэлае (115). Матэрыял картаграфуецца пад № 67 сеткі атласа.

Вёска **Асаўляны** Драгічынскага раёна: *пырэ́пычок* (74). Матэрыял картаграфуецца пад № 66 сеткі атласа.

Вёска **Заверша** Драгічынскага раёна: *млынэ́ць* (90), *картопле́вый млынэ́ць* (91). Матэрыял картаграфуецца пад № 69 сеткі атласа.

Вёска **Заяленне** Драгічынскага раёна: *млынэ́ц* (90). Матэрыял картаграфуецца пад № 68 сеткі атласа.

Вёска **Опаль** Іванаўскага раёна: *палю́тына* (106). Матэрыял картаграфуецца пад № 73 сеткі атласа.

Вёска **Пяркі** Кобрынскага раёна: *кра́яты* (98). Матэрыял картаграфуецца пад № 43 сеткі атласа.

Вёска **Радастава** Драгічынскага раёна: *пале́шкэ* (80), *пудпа́локь* (90). Матэрыял картаграфуецца пад № 72а сеткі атласа.

Вёска **Смаляніца** Пружанскага раёна: *кро́іці* (98). Матэрыял картаграфуецца пад № 36а сеткі атласа.

Вёска **Субаты** Драгічынскага раёна: *шкваркэ́* (107). Матэрыял картаграфуецца пад № 165 сеткі атласа.

Вёска **Церабяжоў** Столінскага раёна: *бліне́ц* (90). Матэрыял картаграфуецца пад № 130 сеткі атласа.

Дадатковы матэрыял, выкарыстаны пры стварэнні карт па тэме "Назвы дома і гаспадарчых збудаванняў"

Архіў Ф.Д. Клімчука

У дужках падаецца нумар карты, на якой адпаведная лексема картаграфуецца.

Вёска **Сіманавічы** Драгічынскага раёна: *будынок* (1), *ку́чка* (2, 12), *двир, пудви́р'е* (3), *за́городка* (4), *гумно́* (5), *хлів* (6, 7, 8), *хлі́вчык, хлывэ́ць* (151), *свыны́нэць* (152), *сты́йло* (153), *клу́ня* (155), *сылны́к* (156), *зымня́* (157), *сторона́* (158), *пры́сторонок* (17), *вы́шкы* (18), *стэ́ля* (19), *на ха́ты* (20), *сце́пка* (21), *комо́ра* (21), *скопэ́ць* (23), *бурт* (24), *я́рус* (24), *рэ́я* (24), *лёх* (25), *пудло́га* (26), *пудру́ба* (28), *колэ́шня* (29), *сі́ны* (30), *горо́джа* (31), *плыт* (33), *баля́скы* (34), *штахэ́ты* (36), *барка́н*, устарэлае (36). Матэрыял картаграфуецца пад № 67 сеткі атласа.

Вёска **Спорава** Бярозаўскага раёна: *клю́ня* (13). Матэрыял картаграфуецца пад № 60 сеткі атласа.

Вёска **Асаўляны** Драгічынскага раёна: *сі́ны* (30). Матэрыял картаграфуецца пад № 66 сеткі атласа.

Вёска **Субаты** Драгічынскага раёна: *склеп* (25). Матэрыял картаграфуецца пад № 65 сеткі атласа.

Дадатковы матэрыял, выкарыстаны пры стварэнні карт па тэме "Назвы адзення"

І. Архіў Ф.Д. Клімчука

У дужках прыводзіцца нумар карты, на якой пракартаграфавана лексема.

Вёска **Відзібар** Столінскага раёна: *облямýвка* (116), *волóкы* (117), *óбув* (119), *óбуй* (119), *обýток* (119), *одэ́жа* (120), *вдэ́жа* (120), *плáтте* (120), *опы́начка* (121), *домоткáн* (122), *чóботы* (123), *вáлёнкы* (124), *пацюркы́* (125), *раднó* (126), *кудэ́ляна радю́жка* (127), *ґарýнкы* (128), *кусны́к* (129), *кумнíр* (130), *воротнíк* (новае) (130), *клынóк* (131), *нáволочка* (132), *нáволока* (132), *намíтка* (133), *плáтте* (адзенне) (134), *пóяс* (125), *крáйка* (135), *пíрнач (одывáтыса)* (136), *пыры́на (под бук)* (136), *рóспорка* (137), *солóмнянык* (140), *сукэ́нка* (141), *постолы́* (142). Матэрыял картаграфуецца пад № 119 сеткі атласа.

Вёска **Дружылавічы** Іванаўскага раёна: *облямы́вка* (116), *волóкы* (117), *óбув* (119), *óбуй* (119), *óбуя* (119), *одэ́жа* (120), *опы́начка* (121), *чóботы* (123), *вáлінкы* (124), *вáлёнкы* (рэдк.) (124), *радю́га* (127), *ґарýнкы* (128), *косны́к* (129), *комнíр* (130), *воротнíк* (новы крой) (130), *клын* (131), *свы́голь* (рэдк., звычайна ў кашулі) (131), *нáволока* (132), *нáволочка* (малая) (132), *нáмытка* (133), *пóяс* (135), *пáзушка* (137), *солóмнянка* (140), *сукэ́нка* (141), *плáтте* (новае, рэдк.) (141), *постолы́* (142). Матэрыял картаграфуецца пад № 77 сеткі атласа.

Вёска **Камянюкі** Камянецкага раёна: *волóкы* (117), *óбув* (119), *óбуй* (119), *удэ́жа* (120), *одэ́жа* (120), *óдяга* (120), *вылíка хýстка* (121), *чóботы* (123), *вáлянкы* (124), *пацéры* (125), *пóстылка* (127), *бры́жы* (128), *кытáйка* (129), *кумны́р* (130), *воротнíк* (новае) (130), *клінóк* (131), *нáволочка* (132), *пóяс* (135), *рóспорка* (137), *сы́ннык* (140), *каптáн* (141), *плáтте* (рэдк., новае) (141), *постолы́* (142). Матэрыял картаграфуецца пад № 1 сеткі атласа.

Вёска **Ласіцк** Пінскага раёна: *облямíвка* (116), *волóкы* (1172), *óбуй* (119), *одэ́жа* (120), *чóботы* (123), *вáлянкы* (124), *пацёркы́* (125), *раннó* (126), *радю́жка* (127), *карýнкы* (128), *лéнта* (вузкая) (129), *косны́к* (шырокі) (129), *ковнíр* (130), *ля́стка* (у штанах) (131), *вýставка* (наогул) (131), *нáволочка* (132), *нáволока* (132), *плáтте* (бялізна) (134), *пóяс* (135), *крáйка* (135), *прóрэзка* (137), *солóм'янка* (140), *сíлнык* (рэдк.) (140), *сýкня* (141), *постолы́* (142). Матэрыял картаграфуецца пад № 101 сеткі атласа.

Вёска **Пяркі** Кобрынскага раёна: *облямы́вка* (116), *волóкы* (117), *óбув* (119), *обýвка* (119), *óбуй* (119), *одэ́жа* (120), *охы́лянка* (121), *вылы́ка хýстка* (121), *чóботы* (123), *вáлянкы* (124), *пацéры* (часцей) (125), *пацёркы́* (рэдк.) (125), *раднó* (126), *радю́шка* (127), *корýнкы*; *однá корýнка* (128), *кытáйка* (129), *косны́к* (вузенькі) (129), *комнíр* (130), *воротнíк* (новае) (130), *цвы́гэль* (наогул) (131), *лáстовка* (у штанах) (131), *нáволочка* (132), *нáволока* (вылы́ка) (132), *плат* (133), *плáтте* (жаночая сукенка) (134), *пóяс* (135), *рóспорка* (137), *сíннык* (140), *плáтте* (141), *постолы́* (142). Матэрыял картаграфуецца пад № 43 сеткі атласа.

Вёска **Радастава** Дагічынскага раёна: *нáшывка* (116), *вулóкэ* (117), *вóбуй* (119), *óбуй* (рэдк.) (119), *вдэ́жа* (120), *накрывнáя хýстка* (121), *чóбутэ* (123), *вáлінке* (124), *пацюркэ́*; в Пóвіті – *пацéрэ* (125), *радю́шка* (127), *карýнка* (128), *пíдяшка* (129), *кытáйка* (129), *кумíр* (130), *лáстка* (131), *клэн* (131), *нáвулука* (132), *нáмэтка* (133), *плáте* (жаночая сукенка) (134), *крáйка* (шырокая) (135), *пóяс* (вузкі) (135), *рóспурка* (у штанах) (137), *сулóмнянык* (140), *плáте* (141), *пустулэ́* (142). Матэрыял картаграфуецца пад № 72а сеткі атласа.

Вёска **Сіманавічы** Драгічынскага раёна: *облямы́ва* (116), *волóкы* (117), *насты́лнык* (118), *óбуй* (119), *одэ́жа* (120), *гóпынка* (121), *гандарáк* (122), *чóботы* (123), *вáлінкы* (124), *пацёркы́* (125), *раднó* (126), *радю́шка* (127), *карýнкы* (128), *пудвы́чка* (129), *кумíр* (трад.) (130), *воротнíк* (новае) (130), *цвы́хэль* (131), *клынóк* (131), *клын* (131), *нáволока* (132), *нáволочка* (малéнька) (132), *нáмытка* (133), *плáтте* (жаночая сукенка) (133), *пóяс* (135), *пíрнач* (136), *рóспорка* (прарэх у спадніцы і ў штанах колішняга крою; у штанах новага крою – рэдк.) (137), *рубáшка* (верхняя мужчынская кашуля) (139), *сорóчка* (ніжняя

мужчынская і жаночая кашуля) (139), *соло́мнянка* (140), *сі́нньік* (называюць у г. Драгічыне) (140), *пла́тте* (141), *постолы́* (142). Матэрыял картаграфуецца пад № 67 сеткі атласа.

Вёска **Спорава** Бярозаўскага раёна: *воло́кы* (117), *о́буй* (119), *одэ́жа* (120), *чо́боты* (123), *ва́ленкы* (124), *радно́* (126), *отрэ́пляна радю́шка* (127), *кумні́р* (130), *клыно́к* (131), *на́волока* (132), *пла́тте* (бялізна; жаночая сукенка) (134), *по́яс* (135), *шыры́нка* (у штанах) (137), *соло́мнянка* (140), *пла́тте* (141), *постолы́* (142). Матэрыял картаграфуецца пад № 60 сеткі атласа.

Вёска **Субаты** Драгічынскага раёна: *воло́кэ* (117), *настэ́лнык* (118), *о́буй* (119), *ода́жа* (120), *саён* (122), *чо́ботэ* (123), *ва́лінкэ* (124), *радно́* (126), *радю́шка* (127), *кару́нкэ* (128), *кута́ся* (1129), *на́мытка* (133), *пла́тте* (сукенка) (134), *по́яс* (135), *ро́спорка* (137), *пла́тте* (141), *постолэ́* (142). Матэрыял картаграфуецца пад № 65 сеткі атласа.

Вёска **Сушыцк** Пінскага раёна: *облямі́вка* (116), *воло́кы* (117), *о́буй* (119), *одэ́жа* (120), *опы́ночка* (121), *чо́боты* (123), *ва́лёнкы* (124), *патёркы́* (125), *радю́ш*[ж]*ка* (127), *ґару́нкы* (128), *косны́к* (129), *ле́нта* (новае) (129), *ковні́р* (130), *клыно́к* (131), *ху́сточка* (131), *ла́сточка* (132), *на́волока* (132), *на́волочка* (132), *на́мэтка* (133), *пла́тте* (бялізна) (134), *кра́йка*, *по́яс* (135), *ро́спорка* (137), *сі́лнык* (140), *сукэ́нька* (141), *пла́тте* (новае) (141), *постолы́* (142). Матэрыял картаграфуецца пад № 93 сеткі атласа.

II. Запісы, зробленыя рознымі выканаўцамі ў асобных вёсках

Падаецца слова і (у дужках) нумар карты, у якой яно картаграфуецца.

Вёска **Мокрая Дуброва** Пінскага раёна (выканаўца – В.М. Шарая): *радно́* (126), *радю́жка* (127), *руба́шка* (верхняя мужчынская) (138). Матэрыял картаграфуецца пад № 88а сеткі атласа.

Вёска **Смаляніца** Пружанскага раёна (выканаўцы – А.А. Босак, В.М. Босак): *насто́льніца* (118), *одэ́жа* (120), *пацёркі* (125), *радно́* (126), *гару́нкі* (128), *пэры́на* (136). Матэрыял картаграфуецца пад № 36а сеткі атласа.

Вёска **Старышова** Камянецкага раёна (выканаўца – В.М. Філосаф): *насту́льнык* (3), *удэ́жа* (120), *пацё́ры* (125), *радно́* (126), *дыру́жка* (127), *ґару́нкі* (128), *пыры́'на* (136). Матэрыял картаграфуецца пад № 6 сеткі атласа.

Вёска **Чухава** Пінскага раёна (выканаўца – В.А. Саланевіч): *радно́* (126), *радю́жка* (127), *руба́шка* (верхняя мужчынская) (138). Матэрыял картаграфуецца пад № 86а сеткі атласа.

Дадатковы матэрыял, выкарыстаны пры стварэнні карт па тэме “Назвы посуду”

I. Архіў Ф.Д. Клімчука.

У дужках прыводзіцца нумар карты, на якой пракартаграфавана лексема.

Вёска **Відзібар** Столінскага раёна: *бу́йка* (143), *ба́нька* (144), *ча́рка* (145), *маку́тра* (146), *дойны́ца* (147), *пля́шка* (150), *ско́вородь* (151), *сковорода́* (151), *ночо́вкы* (152), *бо́чка на ва́рыво* (153), *збано́к* (154), *ку́бок* (155), *сыльні́чка* (157), *ополо́нык* (158), *чырпа́к* (новае) (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 119 сеткі атласа.

Вёска **Дружылавічы** Іванаўскага раёна: *бі́йка* (143), *збано́к* (144), *бу́нька* (рэдк.) (144), *по́рцыя* (145), *клі́шок* (145), *вэ́ртяга* (146), *макі́тра* (146), *дойны́ца* (147), *пля́шка* (150), *пытэ́льня* (151), *сковорода́* (новае) (151), *бо́чка* (153), *соля́нка* (157), *ополо́нык* (158), *чырпа́к* (1158). Матэрыял картаграфуецца пад № 77 сеткі атласа.

Вёска **Камянюкі** Камянецкага раёна: *быя́нка* (143), *бу́нька* (144), *кылі́шок* (145), *вэ́ртяха* (146), *дойны́ця* (147), *на́бырка* (149), *пля́шка* (150), *пытэ́льня* (151), *сковорода́* (новае), (151), *ночо́вкы* (152), *бо́чка* (153), *соляны́ця* (157), *сту́пка* (157), *поло́нык* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 1 сеткі атласа.

Вёска **Ласіцк** Пінскага раёна: *бі́йка* (143), *ба́нька* (144), *по́рція* (145), *макі́тра* (146), *дойны́ца* (147), *набы́руха* (149), *пля́шка* (150), *ско́вородь* (151), *ночо́вкы* (152), *бо́чка* (153),

кадоўбэц (157), *соля́нка* (157), *вэлы́ка ло́жка* (158), *ополо́нык* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 101 сеткі атласа.

Вёска **Махнавічы** Мазырскага раёна: *бо́йка* (143), *ча́рка* (145), *макацёр* (146), *даёнка* (147), *пля́шка* (150), *скаварада́* (151), *сальніца* (157). Матэрыял картаграфуецца пад № 180 сеткі атласа.

Вёска **Пяркі** Кобрынскага раёна: *быя́нка* (143), *бу́нька* (144), *збано́к* (144), *по́рцыя* (145), *кылі́шок* (145), *вэ́ртяха* (146), *макі́тра* (146), *дойны́ця* (147), *бутэ́лька* (150), *пытэ́льня* (151), *сковрода́* (новае) (151), *ночо́вкы* (152), *бо́чка* (153), *сі́льны́ця* (157), *сі́льны́чка* (157), *чырпа́к* (158), *ополо́нык* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 43 сеткі атласа.

Вёска **Радастава** Дагічынскага раёна: *біе́нка* (143), *ба́нька* (144), *пу́шка* (144), *по́рцыя* (145), *кілі́шок* (145), *макі́тра* (146), *дуйнэ́ця* (147), *набі́рушка* (149), *пле́шка* (150), *сковорода́* (151), *пэтэ́льня* (151), *бо́чэчка* (153), *сілнэ́ця* (157), *солнэ́ця* (157), *пуло́ныкь* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 72а сеткі атласа.

Вёска **Сіманавічы** Драгічынскага раёна: *быя́нка* (143), *бу́нька* (144), *по́рцыя* (145), *кілі́шок* (з ножкай) (145), *вэ́ртяга* (146), *дойны́ця* (147), *кручо́к* (148), *набі́рушка* (149), *пля́шка* (150), *скворода́* (151), *сковорода́* (151), *пытэ́льня* (151), *ночо́вкы* (152), *но́чвы – вылі́кы* (152), *бо́чка* (153), *капу́сня бо́чка* (153), *збано́к* (154), *ку́бок* (155), *корэ́ць* (трад.) (155), *повбуты́лок* (156), *соля́нка* (157), *вылі́ка ло́жка* (158), *ополо́нык* (158), *чырпа́к* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 67 сеткі атласа.

Вёска **Сінкевічы** Лунінецкага раёна: *ба́нька* (144), *ча́рка* (145), *набе́рач* (149), *ква́ска* (153). Матэрыял картаграфуецца пад № 115а сеткі атласа.

Вёска **Спорава** Бярозаўскага раёна: *бу́йка* (143), *по́рцыя* (145), *в'эртяга* (146), *дойны́ца* (147), *пля́шка* (150), *пэтэ́льня* (151), *но́чвы* (152), *сольны́ца* (157). Матэрыял картаграфуецца пад № 60 сеткі атласа.

Вёска **Субаты** Драгічынскага раёна: *бие́нка* (143), *бу́нька* (144), *по́рцыя* (145), *дойнэ́ца* (147), *кручо́к* (148), *пле́шка* (150), *сковорода́* (151), *ночо́вкэ* (152), *збано́к* (154), *ку́бок* (155), *повбутэ́лок* (156), *соле́нка* (157), *чырпа́к* (158), *вылі́ка ло́жка* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 65 сеткі атласа.

Вёска **Сушыцк** Пінскага раёна: *бу́йка* (143), *ба́нька* (144), *по́рція* (145), *кілі́шок* (з ножкай) (145), *макі́тра* (146), *дойны́ца* (147), *набы́рушка* (149), *кадовбэ́ц* (149), *пля́шка* (150), *ско́вородь* (151), *сковорода́* (151), *ночо́вкы* (152), *но́чвы* (152), *варэвна́я бо́чка* (153), *соля́нка* (157), *ополо́нык* (158), *чэрпа́к* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 93 сеткі атласа.

II. Запісы, зробленыя рознымі выканаўцамі ў асобных вёсках.

Падаецца слова і (у дужках) нумар карты, у якой яно картаграфуецца.

Вёска **Бяражное** Столінскага раёна (выканаўца – К.Ф. Руц): *маслобо́йка* (143), *ба́нька* (144), *макацёр* (146), *доёнка* (147), *восьму́шка* (148), *набіра́чка* (149), *пля́шка* (150), *сковорода́* (151), *ночо́ўкі* (152), *дё́жка* (153), *бо́дня* (153), *гле́чык* (з вушкам) (154), *ку́бок* (155), *чэтверта́к* (156), *со́льніца* (157), *чэрпа́к* (158), *поло́нік* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 128а сеткі атласа.

Вёска **Гарадная** Столінскага раёна (выканаўца – Я.І. Казачок): *бо́йка* (143), *бу́тэлька* (144), *ча́рка* (145), *вэ́ртяга* (146), *доёнка* (147), *набі́рач* (149), *пля́шка* (150), *сковорода́* (151), *ночо́ўкі* (152), *ква́рта* (155), *сольні́ца* (157), *чэрпа́к* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 126 сеткі атласа.

Вёска **Дубай** Столінскага раёна (выканаўца – М.А. Скачэк): *бу́йка* (143), *ба́нька* (144), *ча́рка* (145), *маку́тра* (146), *ду́йка* (147), *кручо́к* (148), *пля́шка* (150), *сковорода́* (151), *збано́к* (154), *ку́бочок* (155), *солны́чка* (157). Матэрыял картаграфуецца пад № 119 сеткі атласа.

Вёска **Казловічы** Брэсцкага раёна (выканаўца – В.А. Судлянкова): *кілішок* (145), *бутэлька* (150), *пляшка* (рэдк.) (150), *пытэльня* (151), *кубок* (155), *сольныця* (157). Матэрыял картаграфуецца пад № 13 сеткі атласа.

Вёска **Мокрая Дуброва** Пінскага раёна (выканаўца – В.М. Шарая): *бўйка* (143), *збанок* (144), *дойныца* (147), *восьмўшка* (148), *набырушка* (149), *пляшка* (150), *сковорода* (151), *ночовкы* (152), *ночвы* (152), *бочка* (153), *гладышык* (154), *кубок* (155), *солныца* (157), *чэрпак* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 88а сеткі атласа.

Вёска **Мурава** Пружанскага раёна (выканаўцы – А.А. Босак, В.М. Босак): *біянка* (143), *чарка* (145), *мяліца* (146), *ведро* (147), *кілішок* (148), *набірка* (149), *пляшка* (150), *пэтэльня* (151), *ночвы* (152), *кадушка* (153), *гладышка* (154), *кубок* (155), *кварта* (155), *чэкушка* (156), *солянка* (157), *апалоннік* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 36б сеткі атласа.

Вёска **Мясяцічы** Пінскага раёна (выканаўца – І.С. Шпакоўскі): *біўка* (143), *порція* (145), *макітра* (146), *дойныца* (147), *кручок* (148), *пляшка* (150), *патэльня* (151), *сковорода* (151), *ночовкы* (152), *ночвы* (152), *бочка* (153), *збанок* (154), *солянка* (157), *ополоннык* (158), *чырпак* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 102 сеткі атласа.

Вёска **Пагост** Жыткавіцкага раёна (выканаўца – М.А. Саскевіч): *маслобойка* (143), *бутэль* (144), *бутэлька* (144), *келюшок* (145), *макацёр* (146), *макотрык* (146), *доёнка* (147), *кручок* (148), *набірок* (149), *пляшка* (150), *сковорода* (151), *ночоўкі* (152), *бочка* (153), *глёк (з вухом)* (154), *глечык (з вухом)* (154), *кухол* (155), *чэтвертушка* (156), *солянка* (157), *сольніца* (157), *веліка ложка* (158), *чэрпак* (новае) (158); *гладышка – без вушка; збан, жбан – велікі глёк, воду носілі*. Матэрыял картаграфуецца пад № 145 сеткі атласа.

Былая вёска **Рэчыца** (у складзе г. Брэста) (паведаміў В.С. Місіюк): *пляшка* (150). Матэрыял картаграфуецца пад № 13 сеткі атласа.

Вёска **Смаляніца** Пружанскага раёна (выканаўцы – А.А. Босак, В.М. Босак): *біянка* (143), *чарка* (145), *повэдзэрнік* (147), *набірка* (149), *пляшка* (150), *пэтэльня* (151), *кадушка* (153), *збанок* (154), *кубок* (155), *сольніца* (157), *чэрпак* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 36а сеткі атласа.

Вёска **Старышова** Камянецкага раёна (выканаўца – В.М. Філосаф): *біянка* (143), *збанок* (144), *кілішок* (145), *вэртюха* (адсюль фразеалагізм – *хуть пуд вэртюху мулуты* 'маленькага росту, невялічкі чалавек') (146), *дуйныця* (147), *кручок* (148), *пляшка* (150), *пытэльня* (151), *ночовкі* (152), *ряшка* (153), *збанок* (154), *кубок* (155), *пувбутылок* (156), *сульныця* (157), *пулоnык* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 6 сеткі атласа.

Вёска **Тышкавічы** Іванаўскага раёна (выканаўца – В.М. Шарая): *біўка* (143), *бунька* (144), *порцыя* (145), *вэртяха* (146), *дойныца* (147), *поўчвыртівка* (148), *набірка* (149), *плешка* (150), *шковорода* (151), *ночвы* (152), *бочка* (153), *збанок* (154), *кварта* (155), *поўквартівка* (156), *солянка* (157), *чырпак* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 74а сеткі атласа.

Вёска **Хаціслаў** Маларыцкага раёна: *пляшка* (150) – паведаміў В.С.Місіюк. (пункт 32). Матэрыял картаграфуецца пад № 32 сеткі атласа.

Вёска **Чухава** Пінскага раёна (выканаўца – В.А. Саланевіч): *бўйка* (143), *збанок* (144), *порцыя* (145), *дойныца* (147), *осьмушка* (148), *набырушка* (149), *пляшка* (150), *патэльня* (151), *ночоўкі* (152), *ночвы* (152), *бочка* (153), *гладыш* (154), *корэц* (155), *поўбутылок* (156), *солныца* (157), *ополоnык* (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 86а сеткі атласа.

III. Палескі архіў В.Л. Вярэніча, рукапіс.

У дужках прыводзіцца нумар карты, на якой пракартаграфавана лексема.

Вёска **Бастынь** Лунінецкага раёна: *бэйка* (143), *макоцёр* (146), *доёнка* (147), *пляшка* (150), *бутылка* (150), *сковорода* (151), *жаровня* (151), *патэльня* (151), *ночоўкі* (152), *збанок* (154), *кубок* (155), *кружка* (155), *солянка* (157), *полонік* (драўляны) (158), *чэрпак* (металічны) (158). Матэрыял картаграфуецца пад № 107 сеткі атласа.

IV. Дыялектны слоўнік Брэстчыны (Мінск, 1989).

Прыводзіцца лексема, назва населенага пункта, дзе яна зафіксавана, і нумар населенага пункта, пад якім яна картаграфуецца.

Карта № 143: *біе́нка* – Арэхава (34), *бія́нка* – Кустын (152), *быя́нка* – Лышчыцы (151), *бо́йка* – Купаўцы (110), *бу́йка* – Ботава (87), *бы́йка* – Вулька Дастоеўская (75).

Карта № 145: *глэ́шык* – Радзеж (31), *шка́лык* – Воса (49).

Карта № 146: *ва́ртяга* – Туляцічы (73), *вэ́ртёха* – Кустын (152), *вэ́ртяга* – Олтуш (32), *вяра́нка* – Падлаззе (85б), *мя́ліца* – Андрыянаўка (36в), *цёрла* – Мазуркі (85а), *макі́тра* – Гальцы (117а), Сварынь (72), Сулічава (71), *маку́тра* – Бярозавічы (92), Атвержычы (129).

Карта № 149: *набі́рок* – Пажэжын (24), *набы́рач* – Бярозавічы (92), *набі́рка* – Камянюкі (1), Дзятлавічы (110), Купаўцы (110), *на́бырка* – Падбела (3).

Карта № 151: *ємка* – Цна (115), *жаро́вня* – Глінішча (82), *паланіца* – Баравікі (106), *скаварэ́нда* – Запроссе (116), *сковрода́* – Радзеж (31), *шковорода́* – Карсынь (80), *паніва* – Камень (87), *ро́ндэль* – Сушытніца (32).

Карта № 152: *но́чвы* – Закляценне (69), *но́чве* – Радастава (72а).

Карта № 153: *ква́ска* – Замшаны (25).

Карта № 154: *гарна́ч* – Мікашэвічы (116).

Карта № 155: *ква́рта* – Павіцце (50), Шылін (55).

Карта № 158: *ополо́нык* – Ботава (87), *поло́нік* – Столін (129), *поло́нык* – Олтуш (32), *пуло́нык* – Ставы (13).

V. Дыялекталагічны атлас беларускай мовы (Мінск, 1963), карта № 250.

Для ***карты № 154*** узяты словы: *кушы́н, збано́к, глады́шка*. Пракартаграфаваны ў адпаведных населеных пунктах ці ў суседніх.

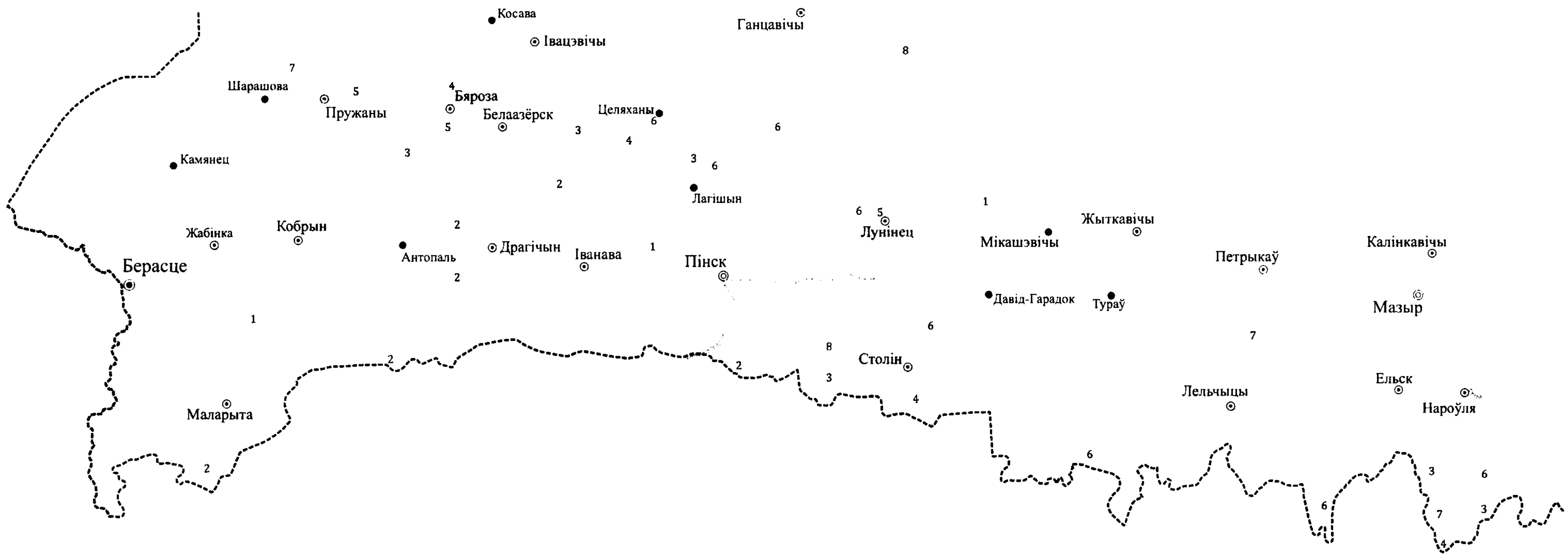
VI.Тураўскі слоўнік, т. 1. (Мінск, 1982).

Для ***карты № 154*** узяты словы: *глёк, глёчык*. Пракартаграфаваны ў адпаведных населеных пунктах ці ў суседніх.

VII. Беларуская мова і мовазнаўства (Міжвузаўскі зборнік. Вып. 3. Мінск, 1975).

Да ***карты № 153*** узята лексема *варыўня́* (в. Камаровічы). Пракартаграфавана пад № 154а.

ГАВОРКІ БЕЛАРУСКАГА ПРЫПЯЦКАГА ПАЛЕССЯ

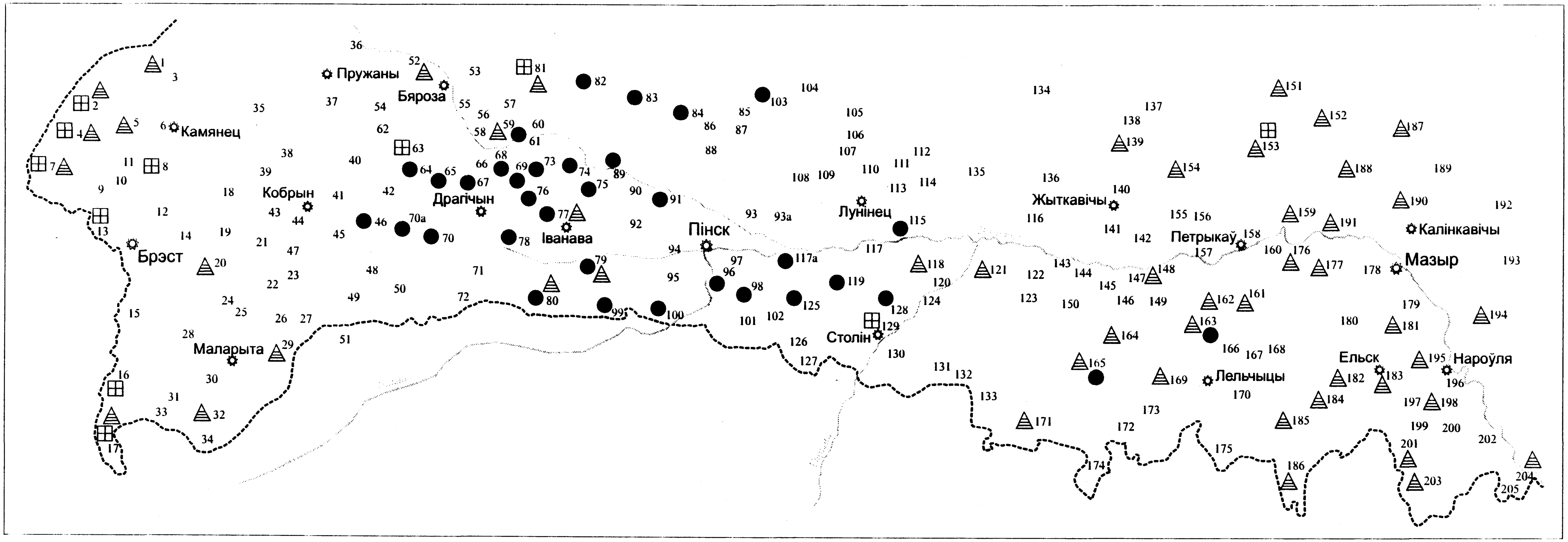
1 загародскія
2 тараканскія
3 гаворкі малецкага тыпу
4 гаворкі стрыгінскага тыпу
5 гаворкі верхняясельдскага тыпу
6 гаворкі беражноўскага тыпу
7 гаворкі паўночнаберасцейскія і ўсходнепалескія
8 гаворкі гродзенска-баранавіцкія і слуцкія

КАРТЫ ПА ТЭМЕ

“НАЗВЫ ДОМА І ГАСПАДАРЧЫХ ЗБУДАВАННЯЎ”

Карта №1

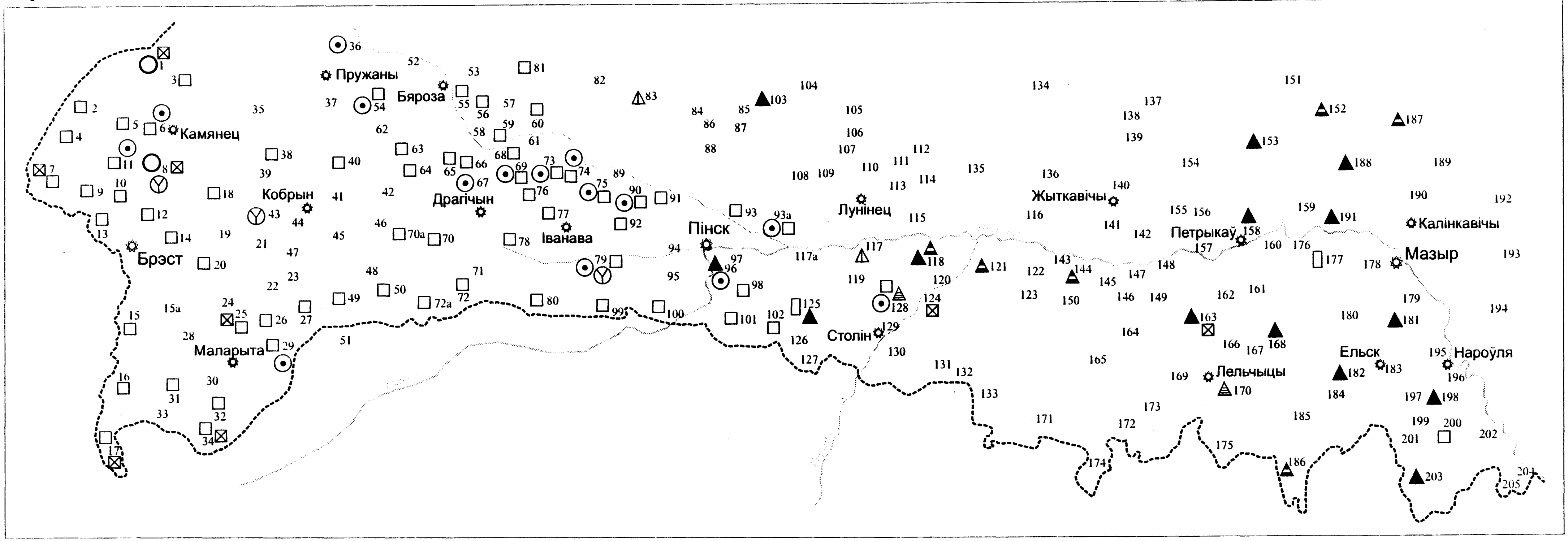
НАЗВЫ ДОБРАЎПАРАДКАВАНАГА ДОМА

⊞ харо`мы
● буды`нак
△ дом, дамо`к, до`мік

Карта №2

РАЗМЕРКАВАННЕ ЛЕКСЕМ *kǫtja, *xyzja

***kǫtja**

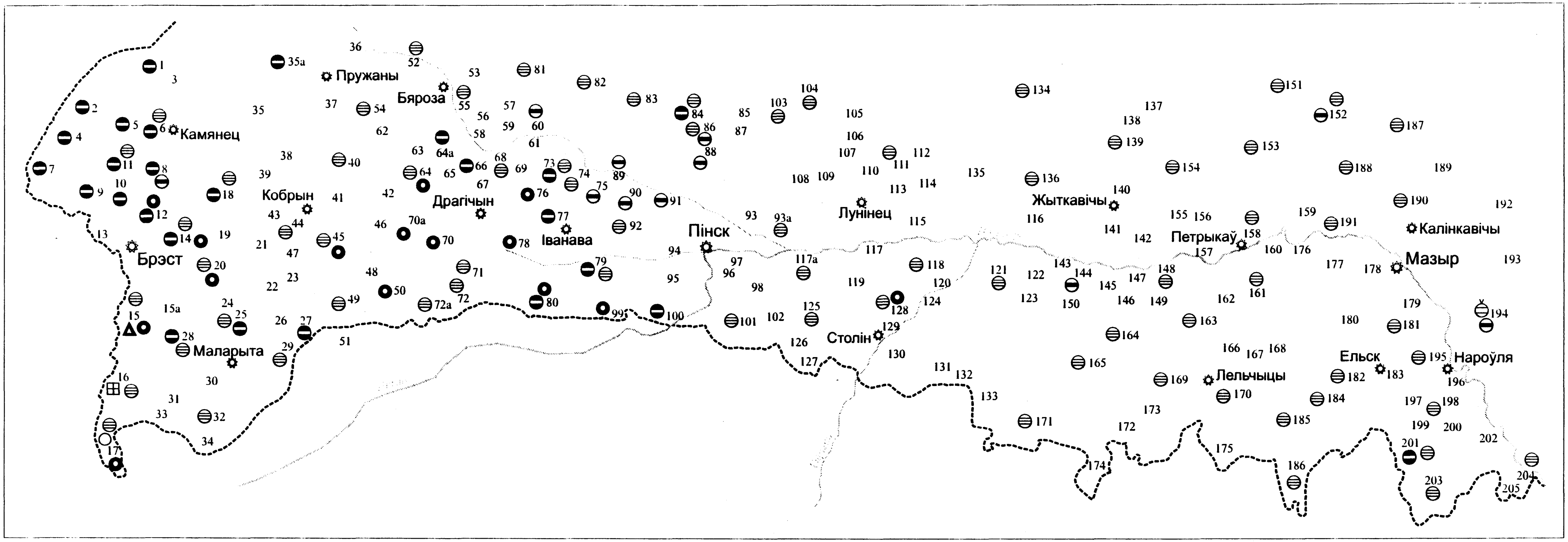
- ○ ‘малая, старая хата’
- ⊙ ‘пакоік’
- Ⓨ ‘цесная хатка’
- □ ‘загарадка ў хляве для свойскіх жывёл’
- ⊠ ‘буданчык для птушак’

***xyzja**

- ▲ ‘малая старая трухлявая хата’
- ▲ ‘клець, камора для збожжа’
- ▲ ‘стопка’
- △ ‘гарышча’
- ▯ ‘паветка’

Карта №3

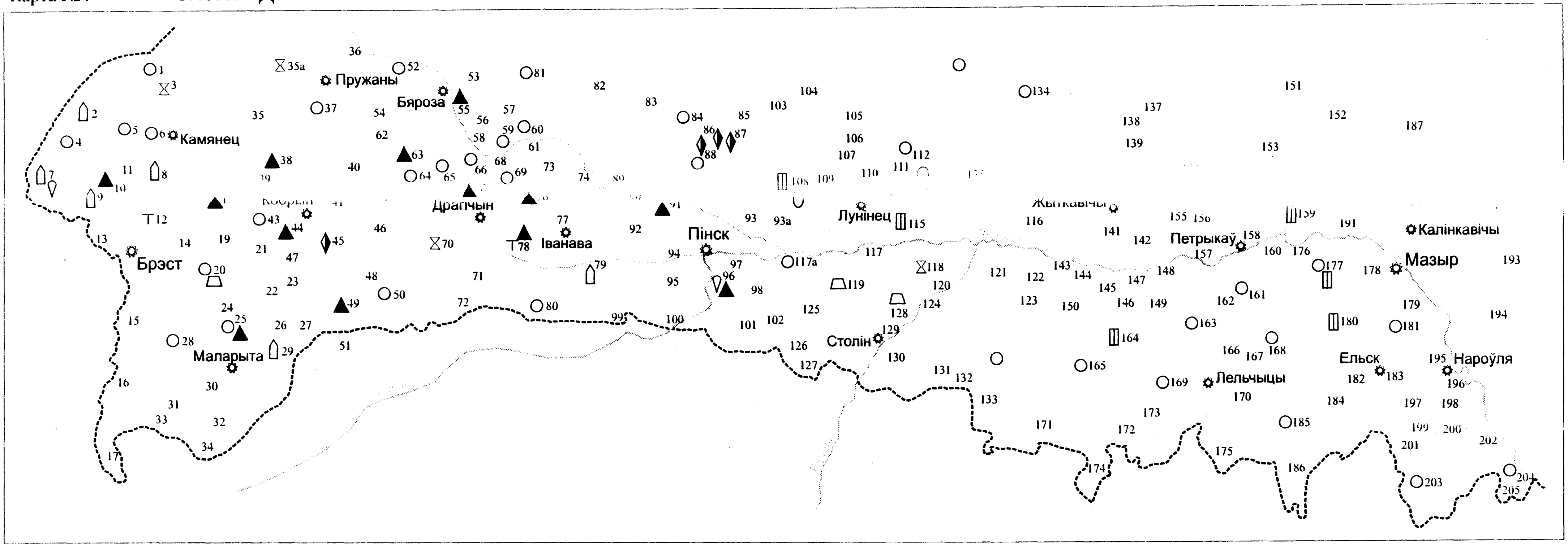
НАЗВЫ НАДВОРКА

- ⊜ двор
- ⊜̌ све`тлы двор
- ⊖ падво`рак
- ⊙ падво`р'е
- ⊖ надво`рак
- ○ дварэ`ц
- △ ву`лка, ву`ліца

Карта №4

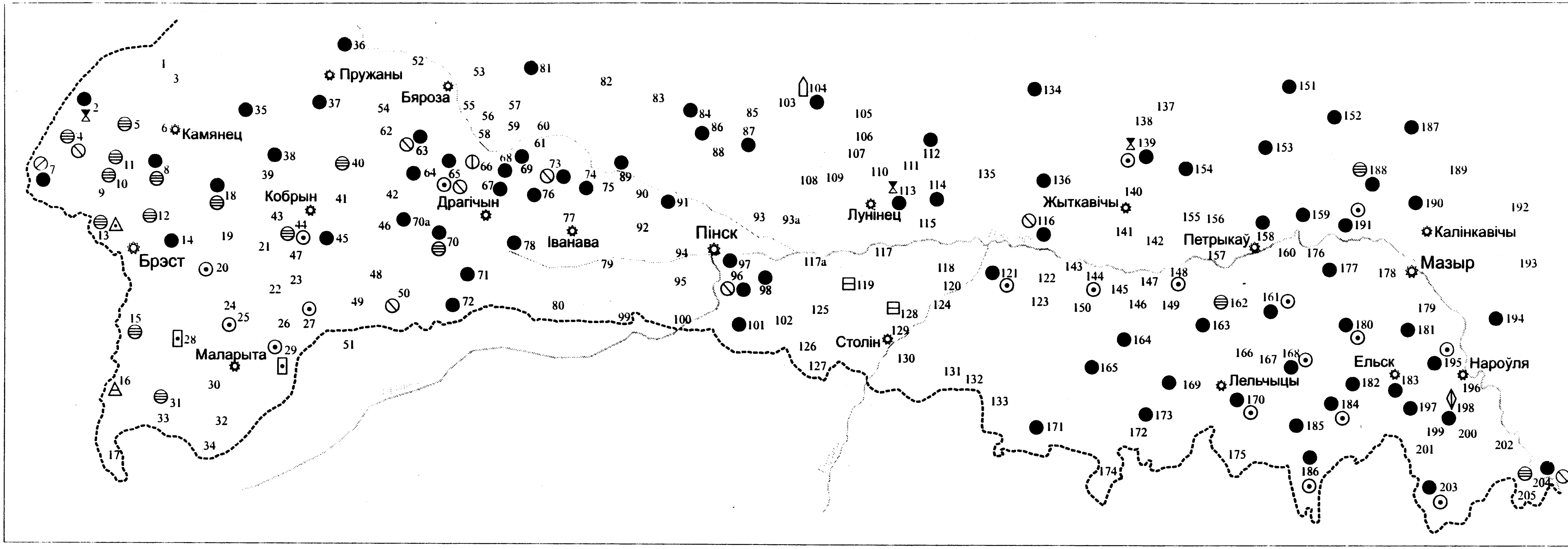
ЗАГАРАДКА ЛЯ ХЛЯВА

○	*-gôrd-	⬯	척 перады\`лле, перады\`нне
▲	майда\`н, -ец, -чык		ако\`льнік
♦	гумно\`	⧖	ге\`та
Ⅲ	двор		ку\`ч(к)а
⏢	перадхле\`ўе	┬	заго\`нчык

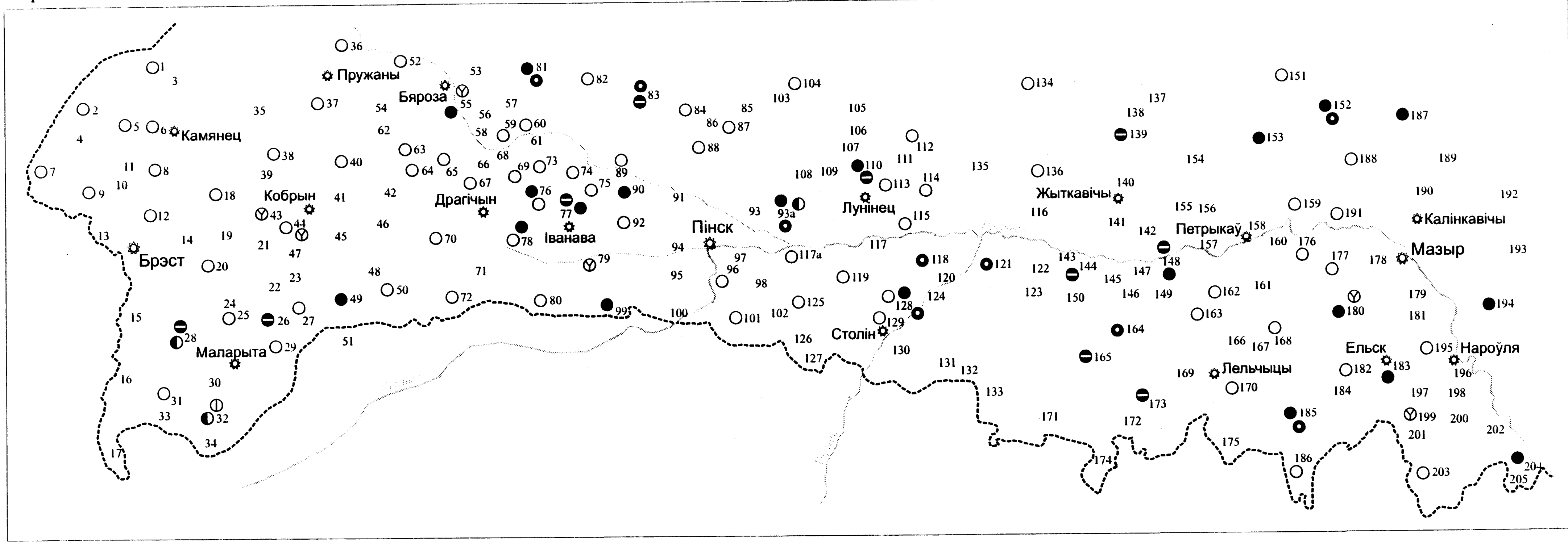
Карта №5

НАЗВЫ ПРЫГУМЕННЯ

- ⊜ прыгуме`нне
- ⊙ прыгуме`ннік, прыгуме`нак
- ⊘ гумні`ска
- ⦶ гуме`нніца
- ⃠ загуме`нне, загуме`нішча
- ● гумно`
- △ падвор'е
- ◬ падворка
- ⊟ перадхлеўе
- ⊡ прыклунак
- ⌂ прыдоражня
- ◊ дзядзінец
- ⧗ манеж, манір

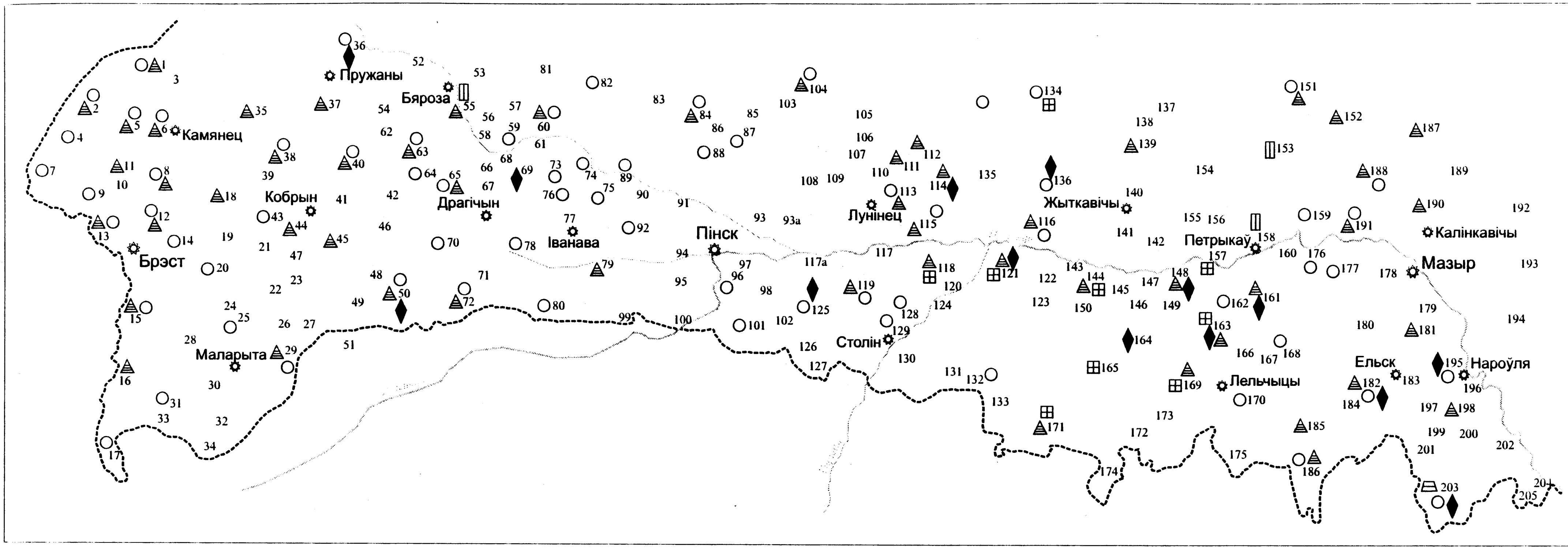
Карта №6 СЕМАНТЫКА ЛЕКСЕМЫ *хлеў*

○ агульная назва
● 'кароўнік'
Ⓨ 'валоўнік'
◐ 'цялятнік'
⊖ 'свінух'
⊙ 'канюшня'
⦶ 'авечнік'

Карта №7

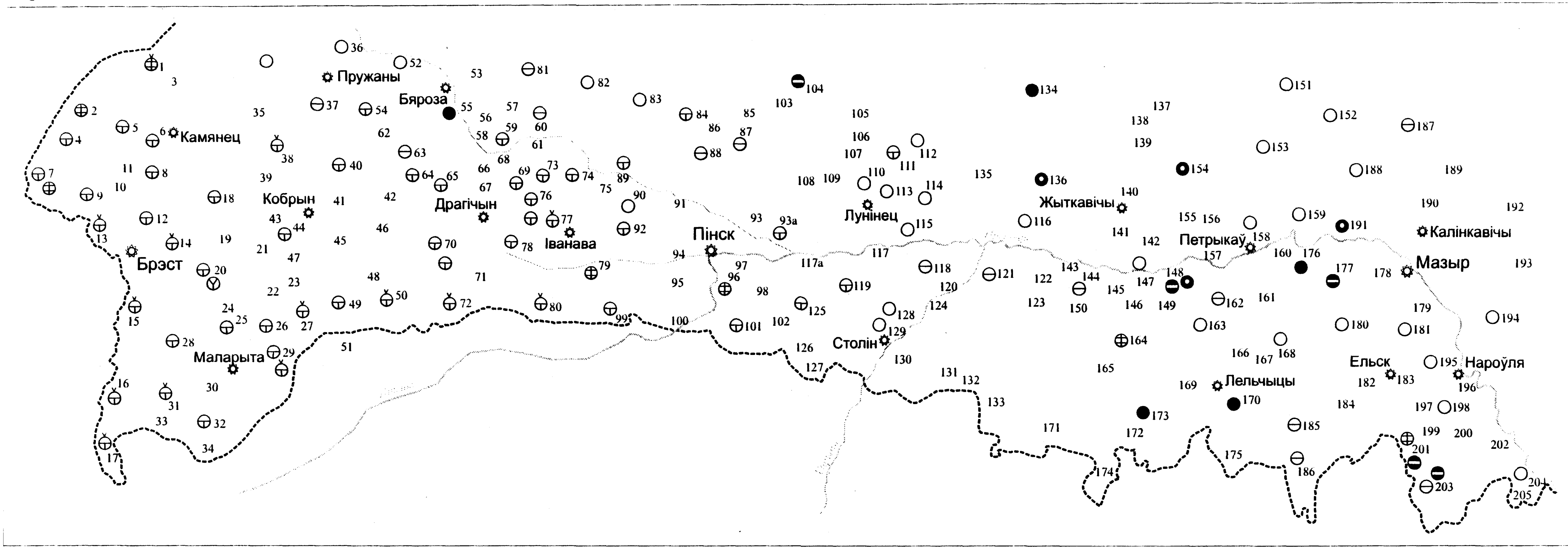
НАЗВЫ ВЯЛІКАГА ДОБРАЎПАРАДКАВАНАГА ХЛЯВА

○ хлеў
▲ або`ра
⊞ адры`на
◆ харо`мы
▯ ста`йня

Карта №8

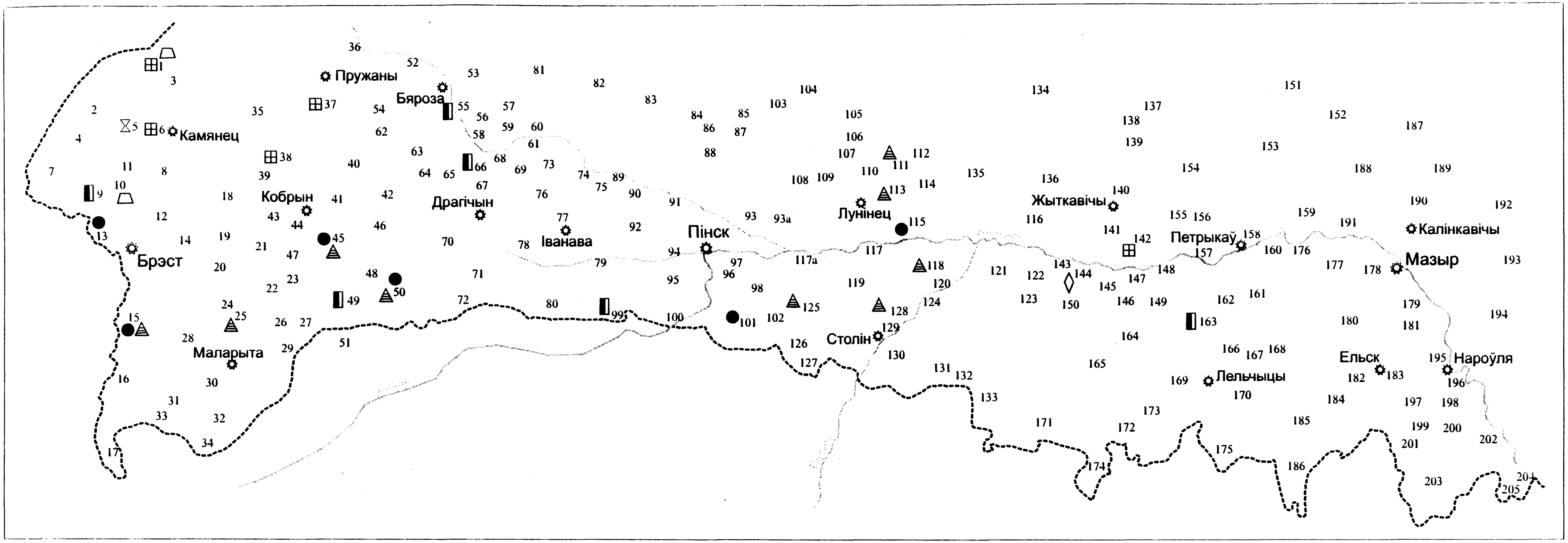
ВЫМАЎЛЕННЕ СЛОВА *хлеў*

○ хл'еў
⊖ хл'êў
хл'ів
⊕ хл'іў
хлыў
● хл'оў
хл'ôў
хл'уў
хл'üв
хл'üў

Карта №9

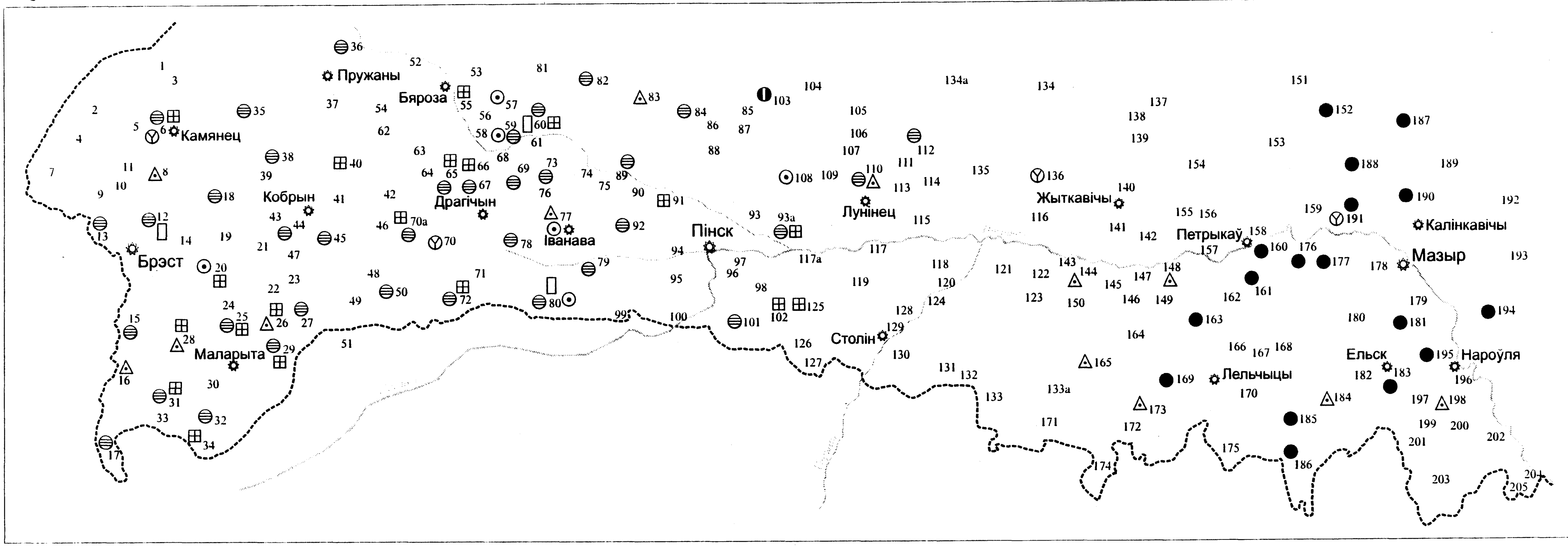
НАЗВЫ ЧАСОВАГА, МІЗЭРНАГА ХЛЯВА

- ● плеця`нік, плецяня`
- ▲ каша`ра
- ⊞ шо`па
- ▮ шала`ш
- ◊ курэ`нь
- ⏢ балага`н
- ⧖ майда`н

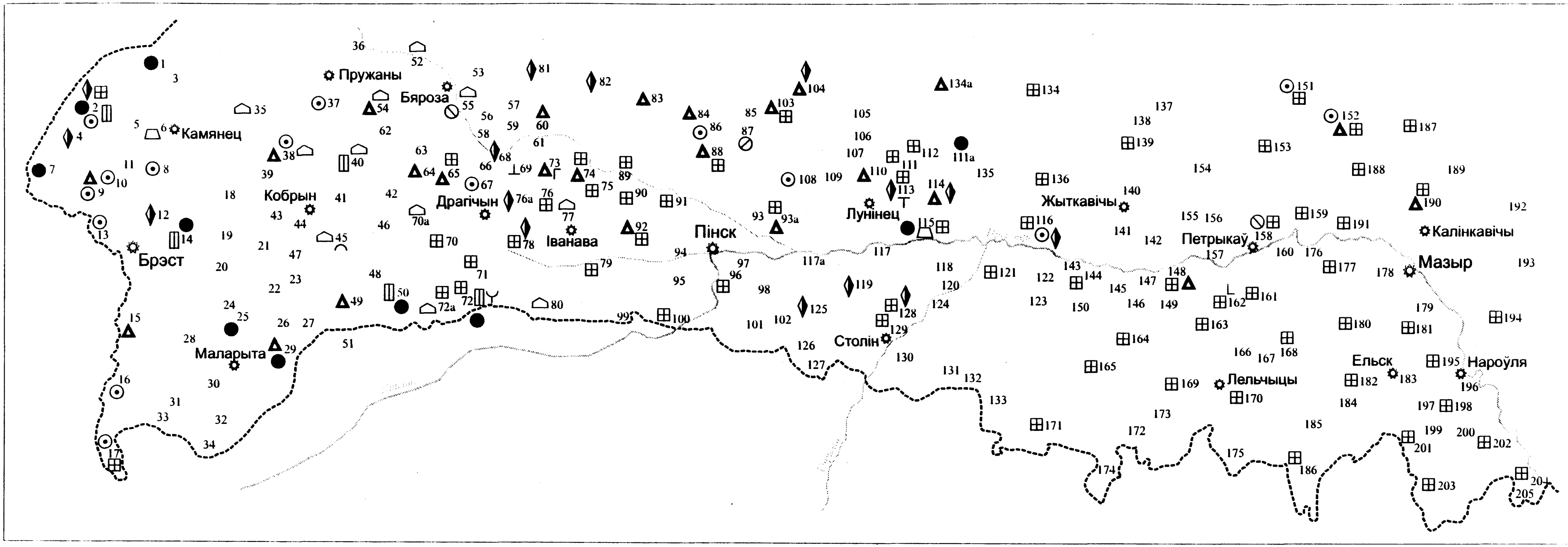
Карта №10

НАЗВЫ СВІНУХА

⊜ свіні`нец
● свіну`шнік
◐ свіну`х
⊙ свіні`нчык
♈ свіна`рнік
△ хле`ў(чык)
⊞ ку`ч(к)а
▯ пляце`нь

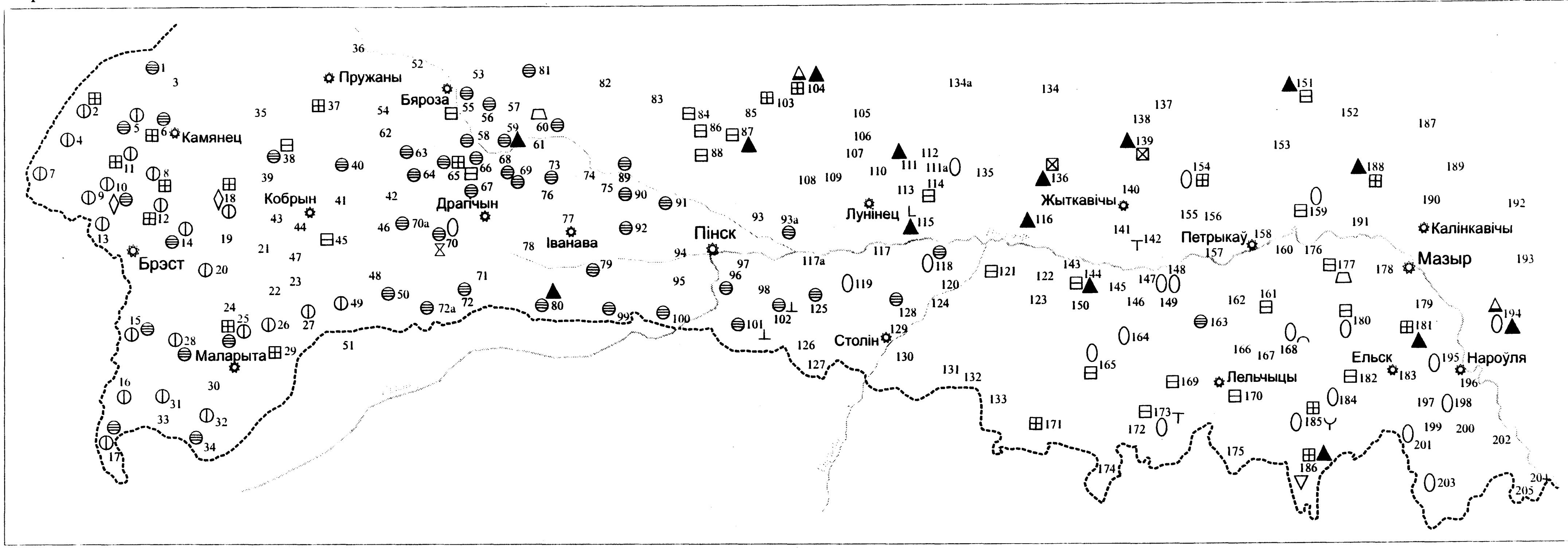
Карта №11 **НАЗВЫ ПАСТАЎНІКА**

- ⊙ сто`йла
- ● паста`вень, паста`ўнік
- ⊘ сто`янка
- ⃠ стан
- ▲ *-gôrd-
- ⊞ каша`ра
- ◊ заго`н
- ▯ балага`н
- лагер
- ⊥ пералаз
- ⊤ пляцень
- ⋎ захад
- ⌐ рагатка
- ∟ шопа
- ⌒ бар’ер
- майдан

Карта №12

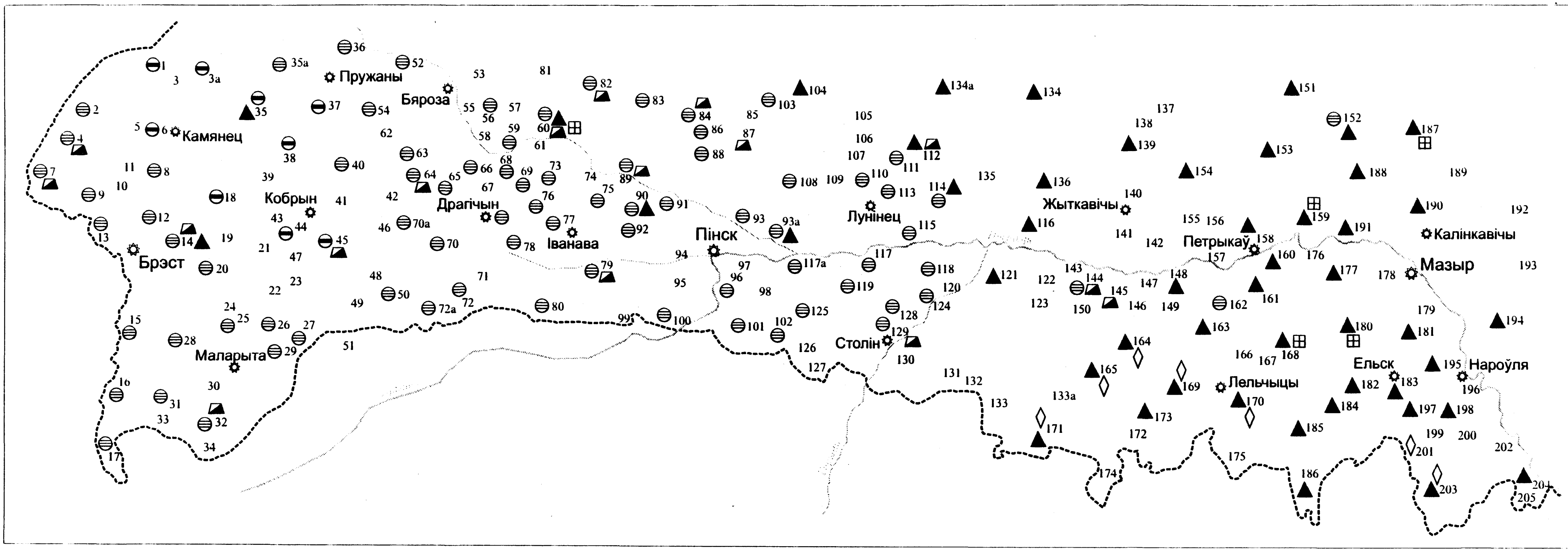
НАЗВЫ КАТУХА

- (symbol: horizontal lines in a circle) ку`чка
- (symbol: vertical line in a circle) ку`ча
- ▲ кату`х
- △ закату`шак
- ▽ куто`к
- ⊞ за`гарад, -а, -дзь, -ка
- ⊟ перагаро`д(ка)
- ⊠ прыгарад, -а, -ак
- ◊ клець
- 0 хлеў, хле`ўчык
- (symbol: trapezoid) засе`ка
- ⧖ ге`та
- Y дварэц
- ⊥ прасла
- T адрына
- ⌒ прычолак
- L баркан

Карта №13

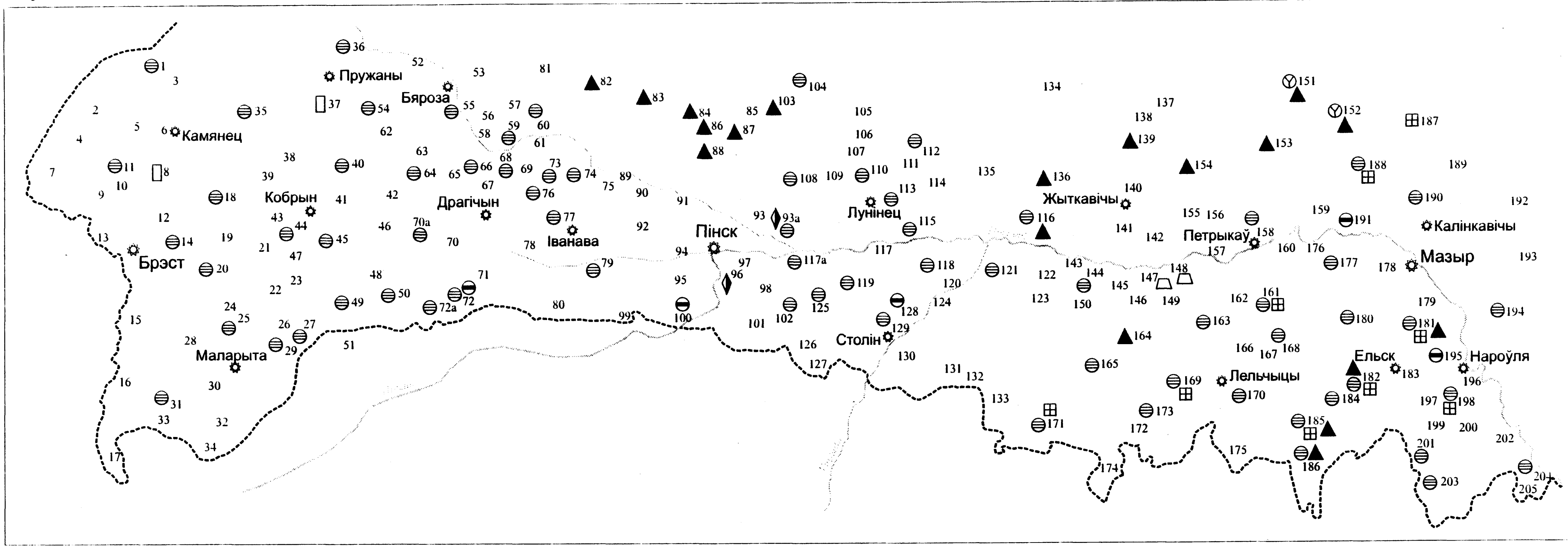
НАЗВЫ ГУМНА

- клу`ня
- клю`ня
- гумно`
- адры`на
- ток
- стадо`ла

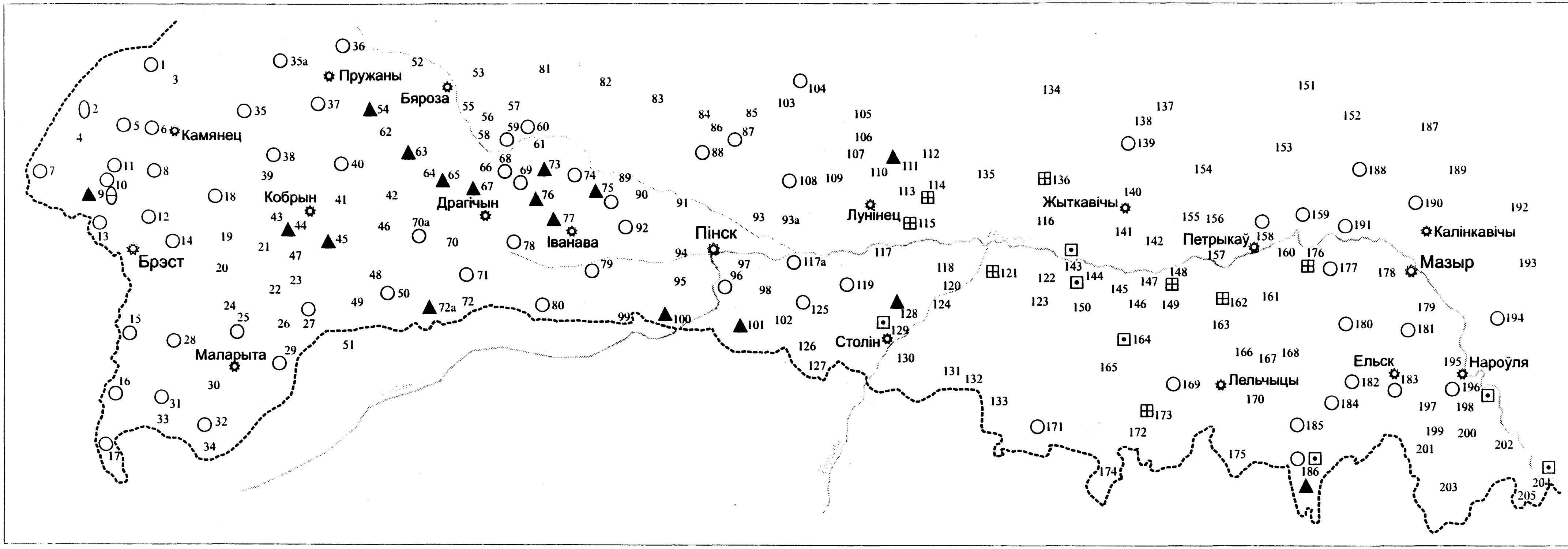
Карта №14

НАЗВЫ АДРЫНЫ

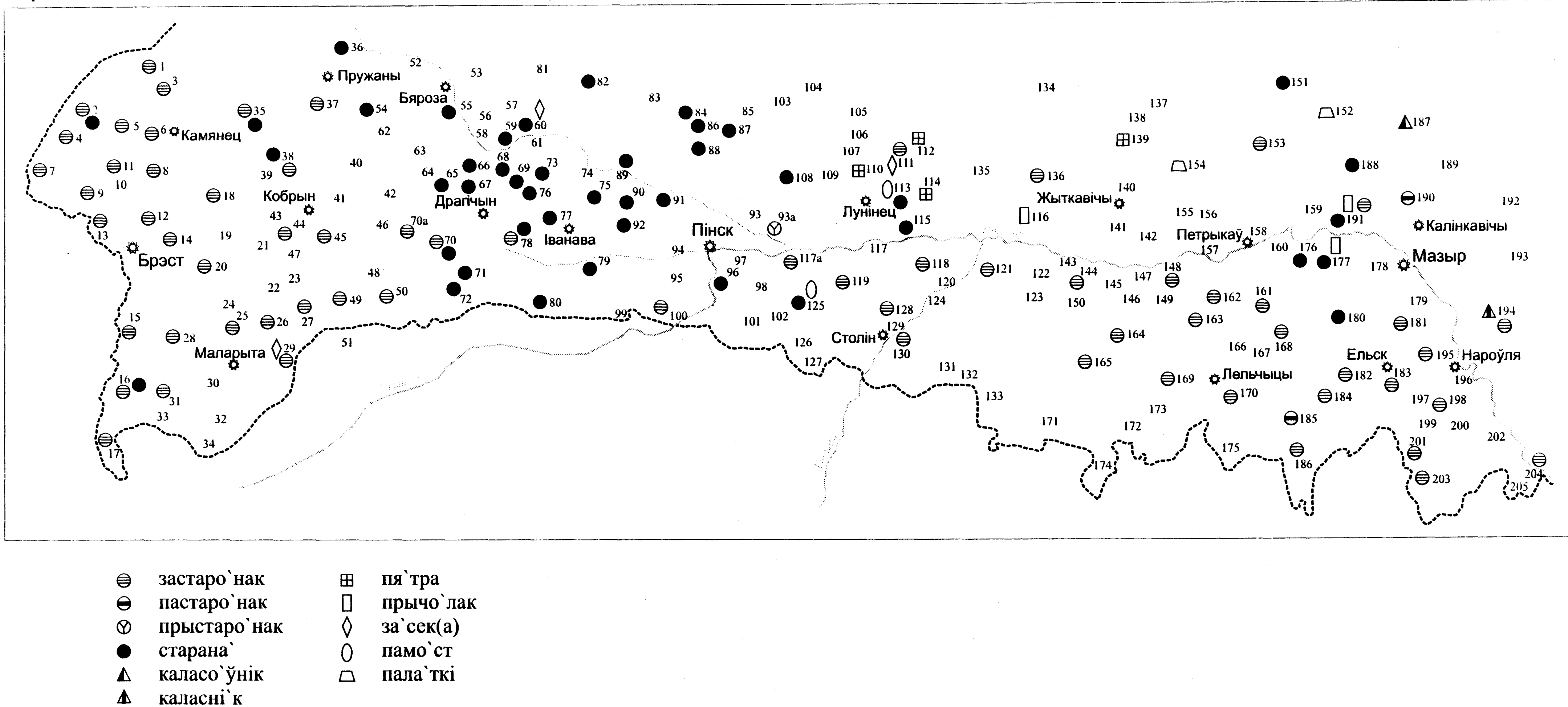
- сяльні`к
- сянні`к
- сенава`л
- адры`на
- пу`ня
- пало`ўня
- балага`н
- сві`ран

Карта №15 **НАЗВЫ ЗЕМЛЯНОЙ ПАДЛОГІ**

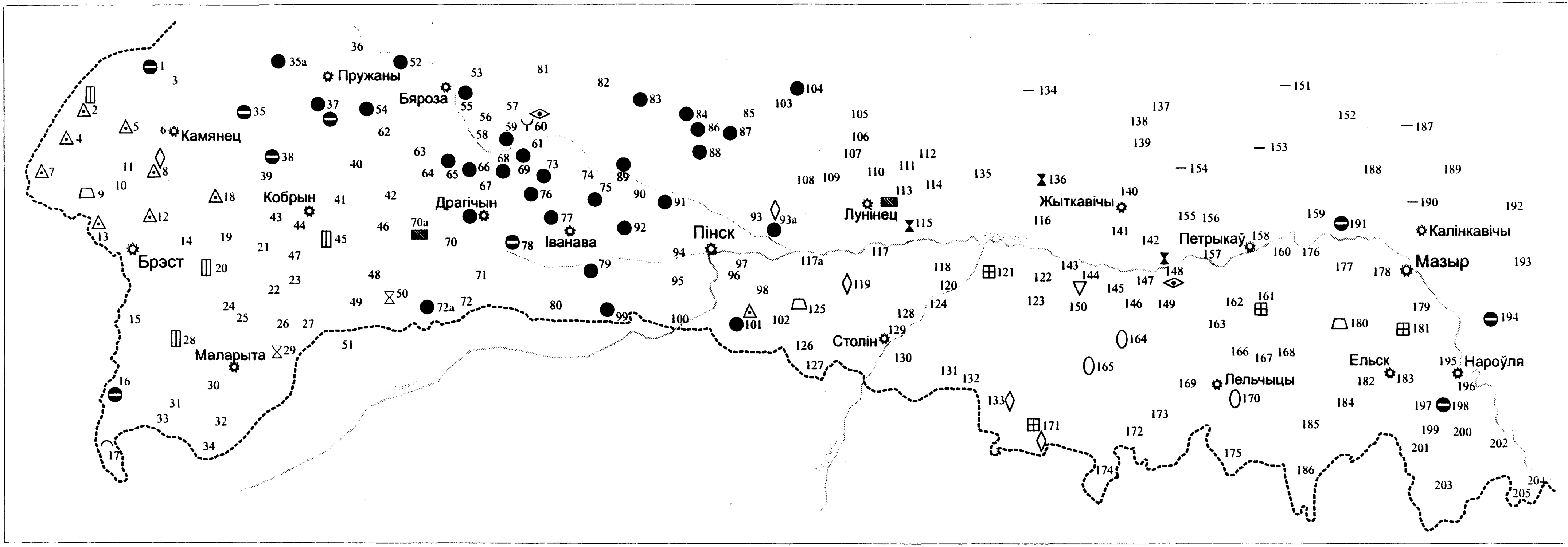

- ○ ток
- ▲ зямля̀
- ⊞ дол
- ⊡ дало̀ўка
- 0 пол
- θ палѐпа

Карта №16 **НАЗВЫ ЗАСТАРОНКА**

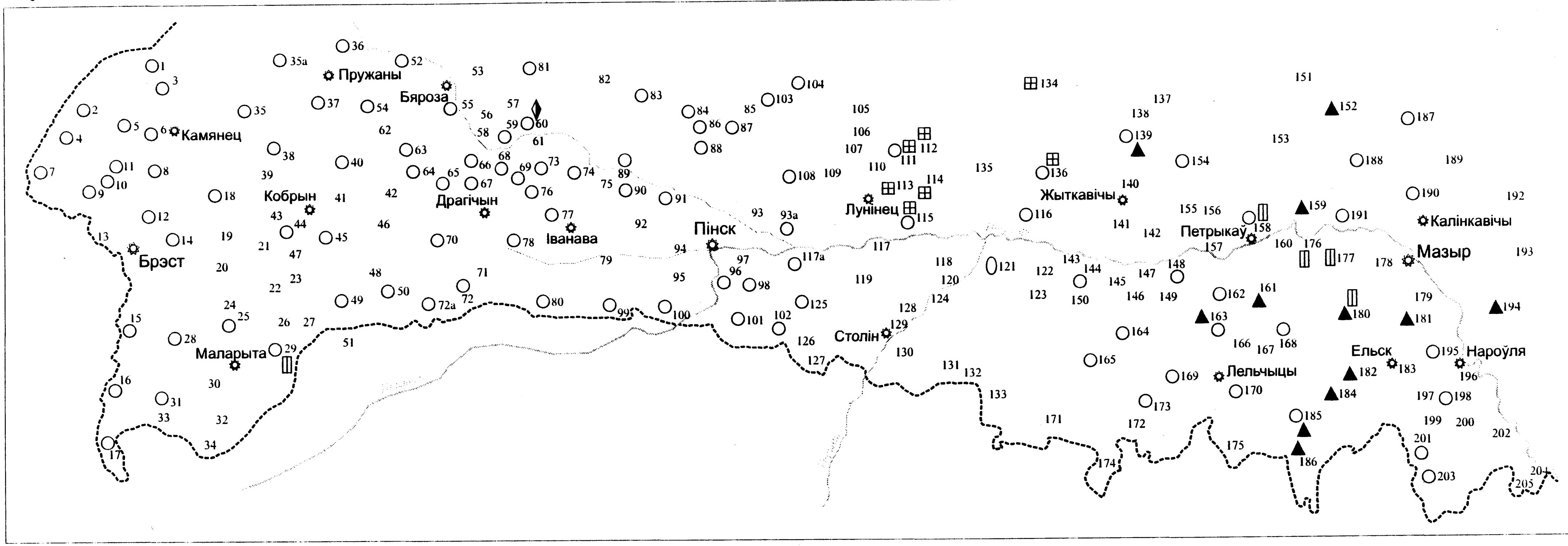

Карта №17 **НАЗВЫ ПРЫСТАРОНКА**

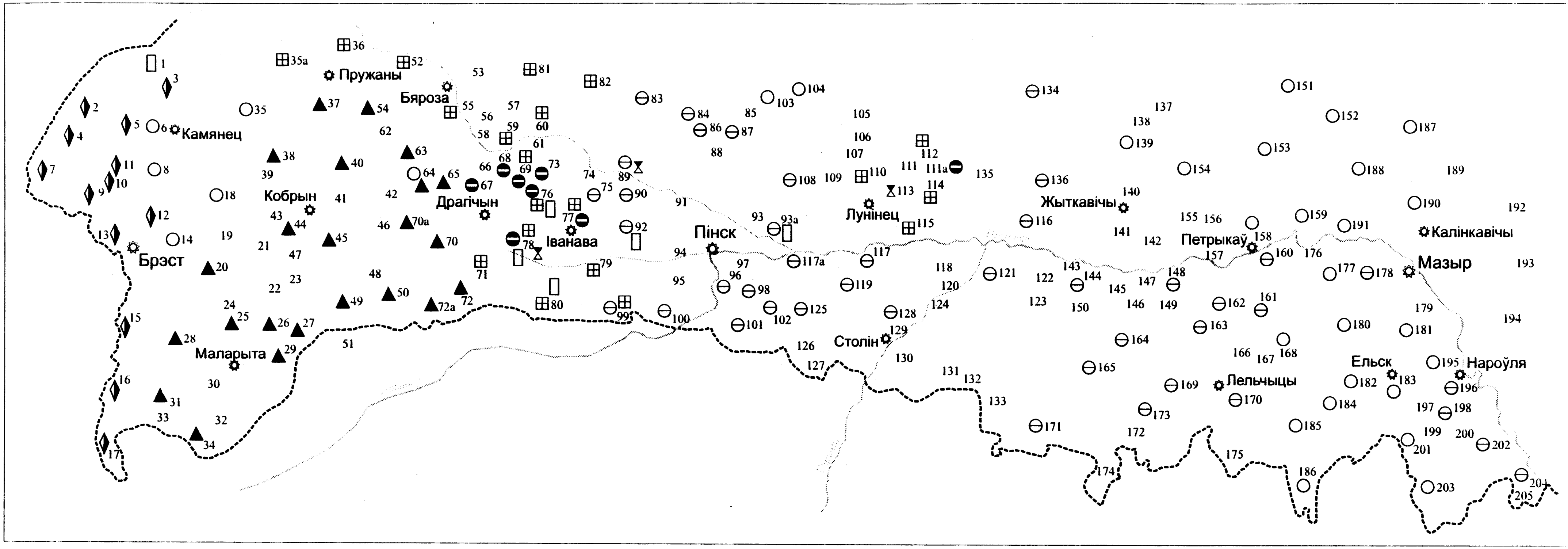
- ● прыстаро`нак
- ⊖ застаро`нак
- △ пяры`ла
- ▽ запе`рына
- ⊞ сце`нка
- ▯ перакла`д
- ◊ пра`сла
- 0 плот
- ⧖ падва`лак
- ⏢ перагаро`дка
- ▬ запаро`жніца
- ◈ замё`т, заме`ціна
- ⧗ баркан(ец)
- Y пры`збіна
- ∩ запо`ліна
- — адсутнасць рэаліі

Карта №18 НАЗВЫ ВЫШАК

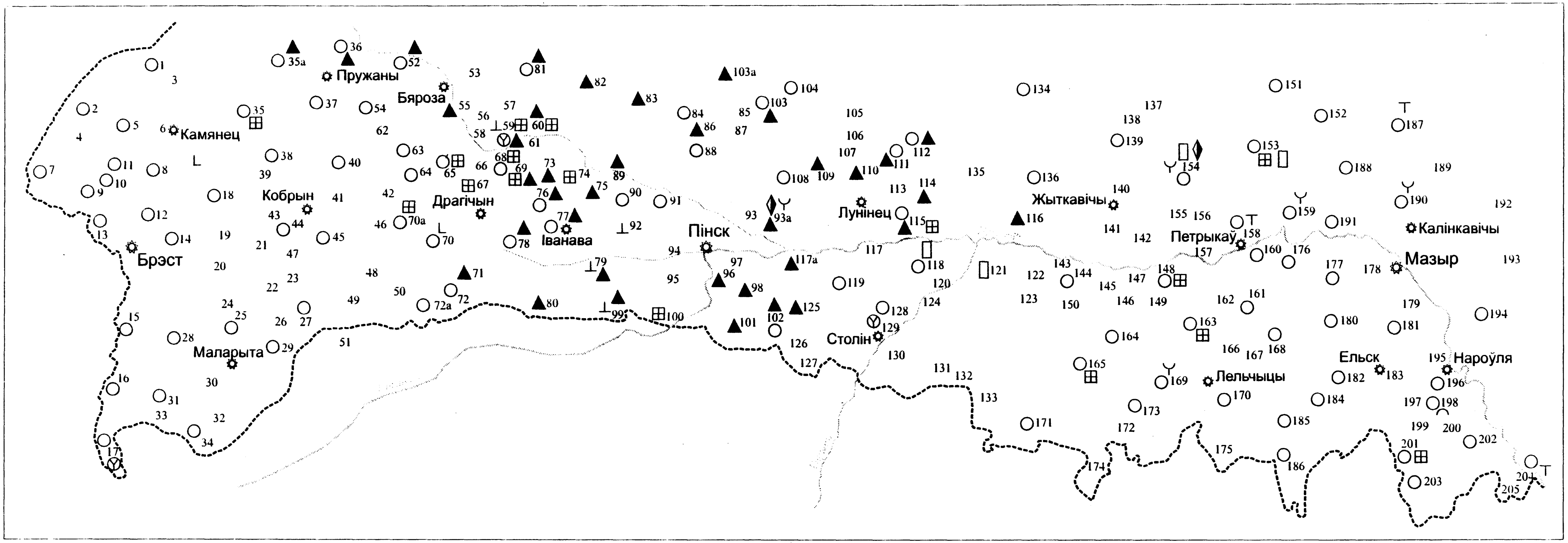
○ вы`шкі
▲ пала`ткі
⊞ хізо`к
▯ пя`тра
⧫ дах
0 ры`шты

Карта №19 **НАЗВЫ СТОЛІ**

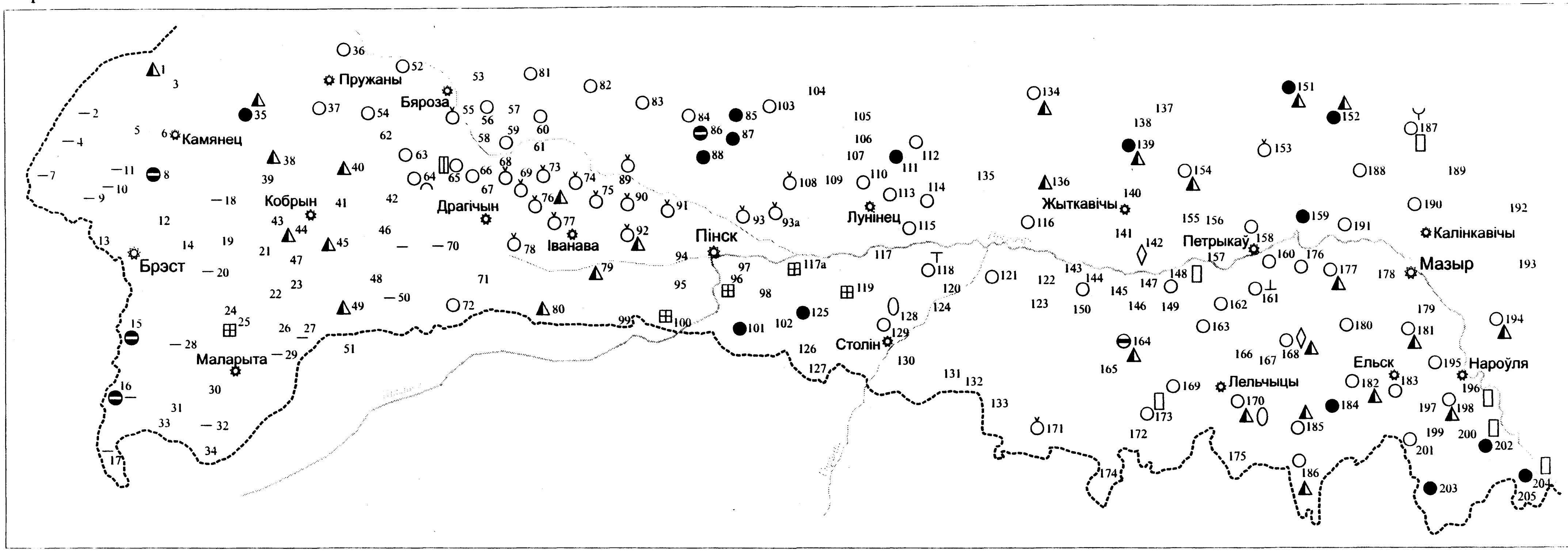
- ○ столь
- ⊖ сто`ля
- ⊖ стэ`ля
- ▲ пава`л
- ⊞ пако`т
- ♦ по`лап
- ⧗ суфі`т
- ▯ патало`к

Карта №20 НАЗВЫ ГАРЫ (У ХАЦЕ)

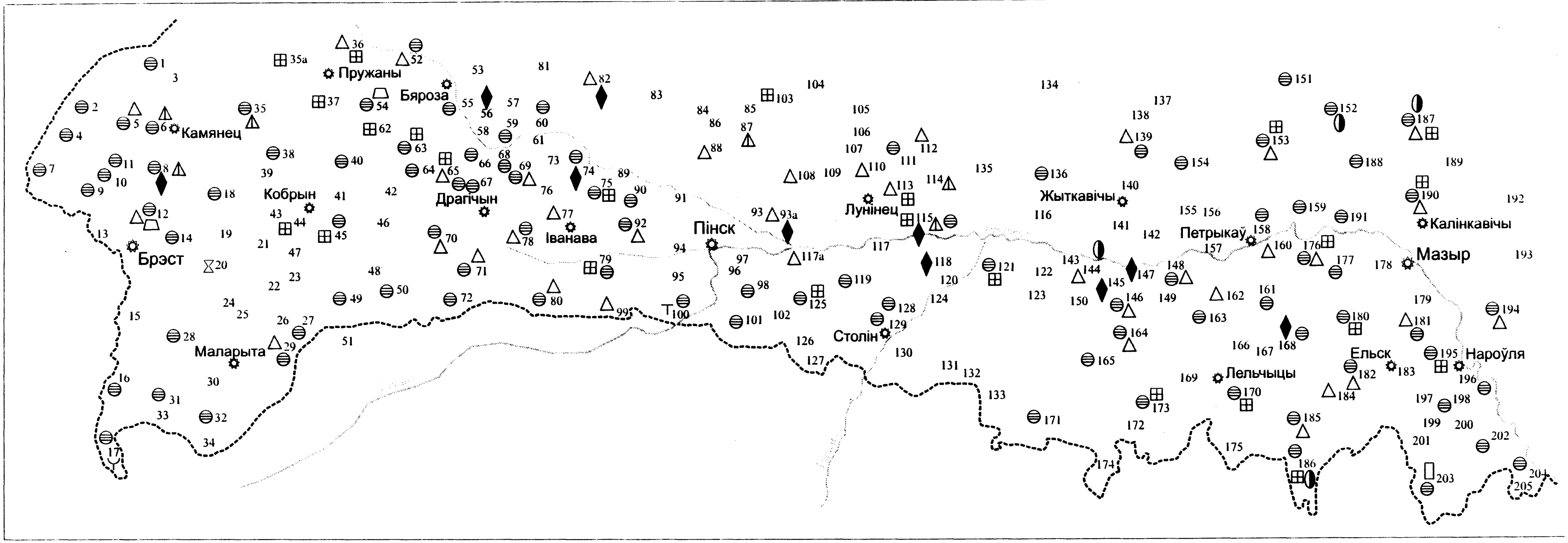
○	гара`	⊤	на паталку
⊗	гары`шча	Y	дах
▲	на пако`це	⊥	вышкі
⊞	на ха`це	∟	ток
⧫	насці`л	⌒	на пяску
▯	на сто`лі		

Карта №21 **НАЗВЫ ВАРЫЎНІ**

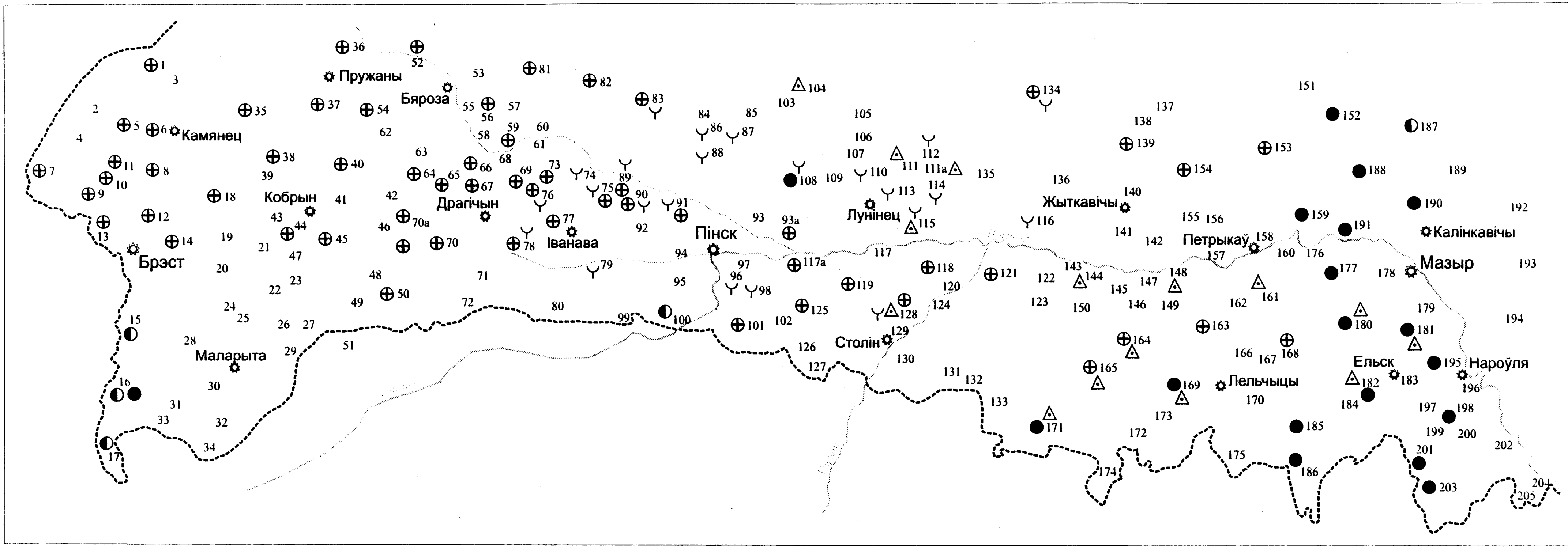
- сто`бка
- сцё`бка
- вы`сцебка
- стэ`пка, здэ`бка
- сце`пка
- варыўня`
- камо`рка
- трысце`ннік
- прысце`нак
- хі`жа
- сві`ран
- сце`ні
- курэ`нь
- клець
- ха`тка
- адсутнасць рэаліі

Карта №22 **НАЗВЫ КАМОРЫ**

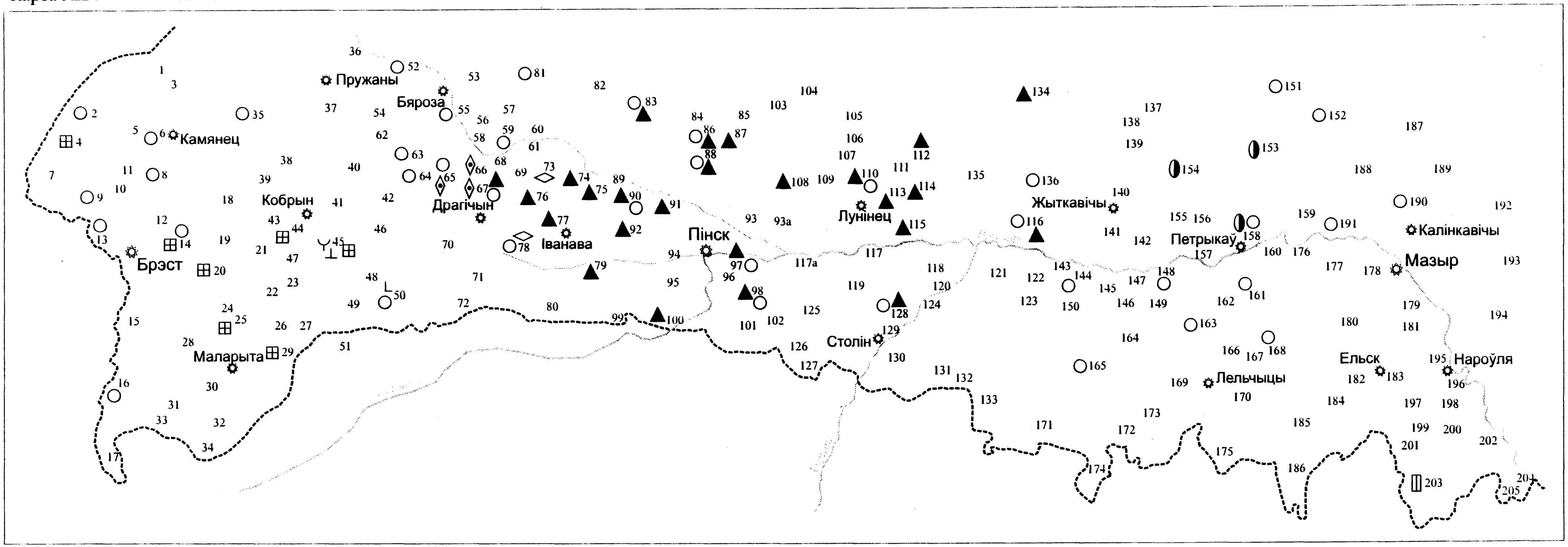
- ⊜ камо`р(к)а
- △ кладо`ўка
- ⚠ складо`ўка
- ⊞ клец
- ♦ сто`пка
- ◐ хі`жа
- ⏢ прычо`лак
- ⧖ падда`шша
- Y шпіхе`рык
- T хле`ўчык

Карта №23 **НАЗВЫ КАПЦА (БУЛЬБЫ)**

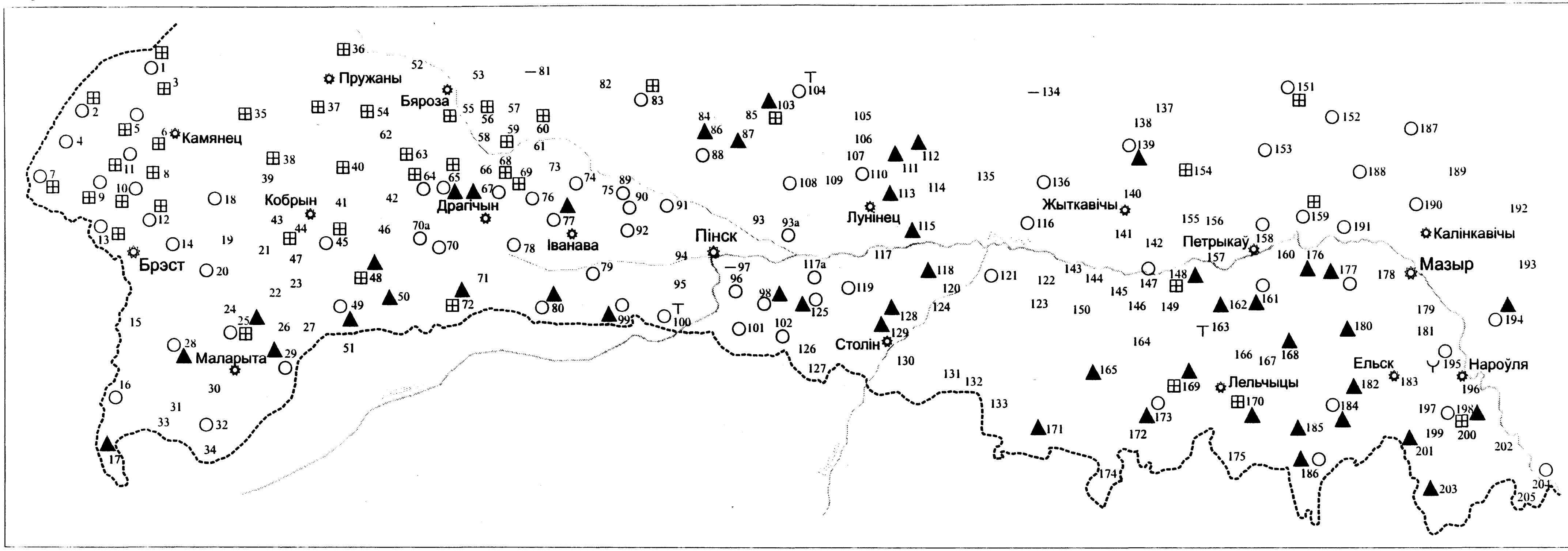
● капе`ц
⊕ скапе`ц
◐ ако`пец
△ по`граб
Y я`рус

Карта №24 **НАЗВЫ БУРТА**

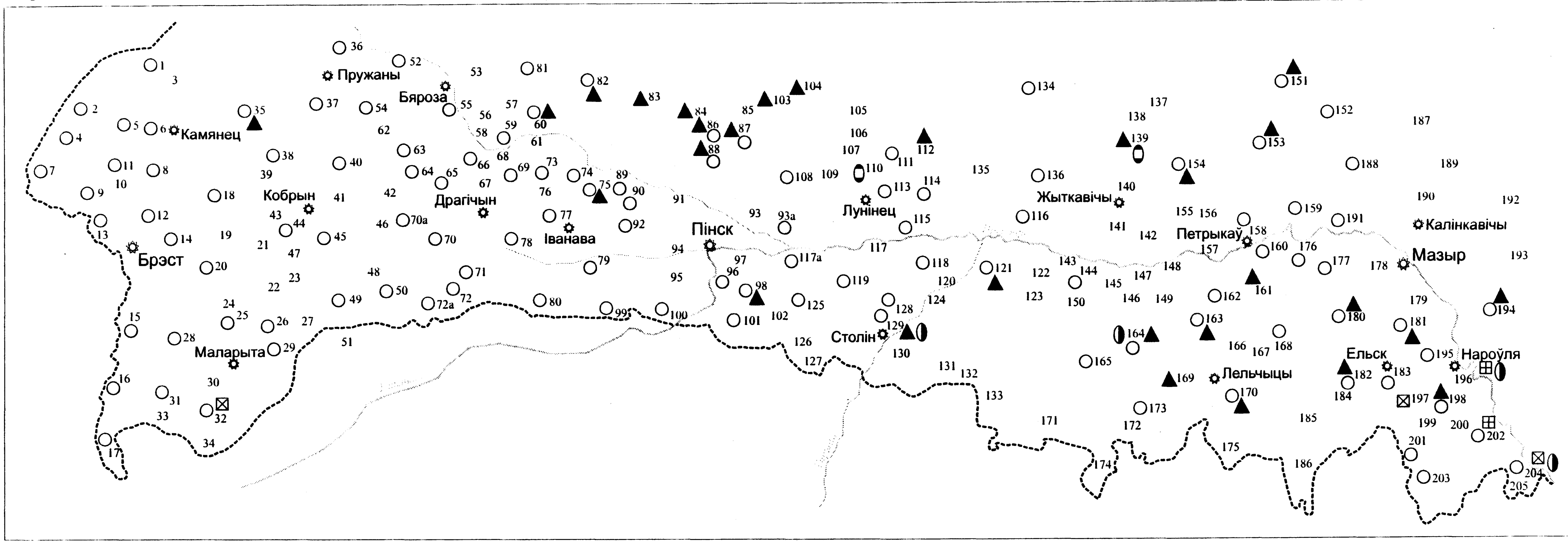
- ○ бурт
- ▲ я`рус
- ⊞ мы`ляр
- рэ`я
- ◇ батарэ`я
- ◐ ме`та
- скі`рда
- працяга`нка
- ⊥ кага`т
- роў

Карта №25 **НАЗВЫ ПОГРАБА**

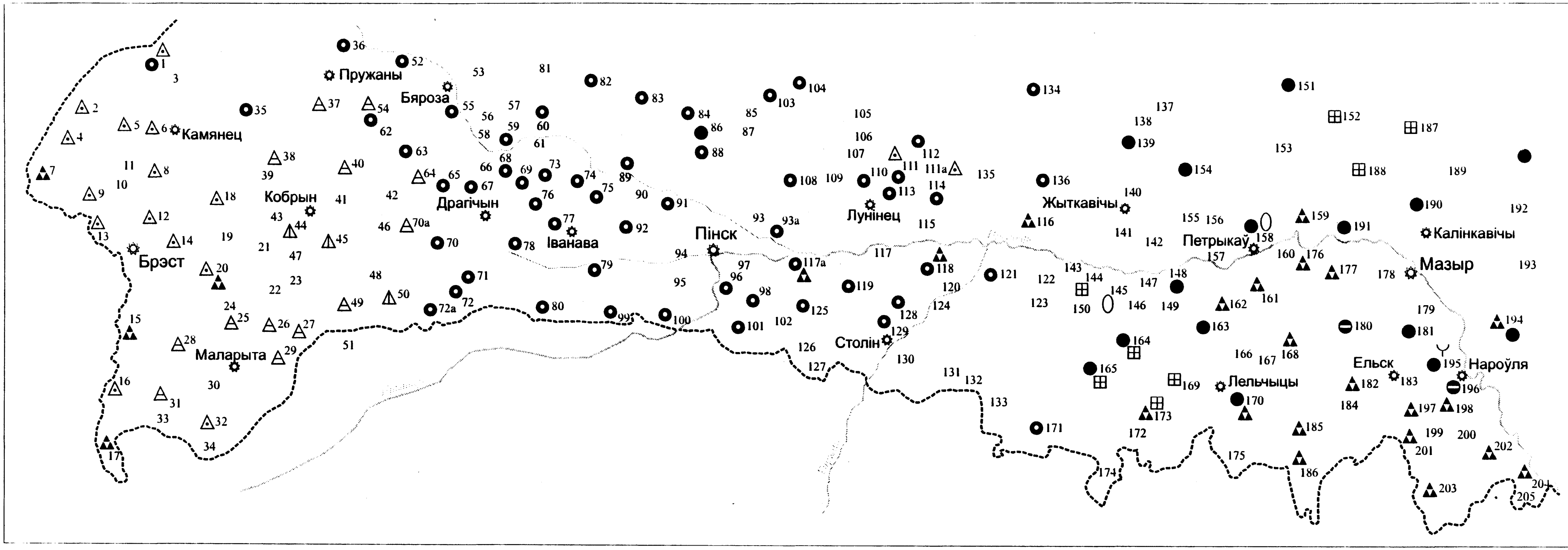
○ по`граб
▲ лёх
⊞ склеп
Y падпо`лле
T я`рус
– адсутнасць рэаліі

Карта №26 НАЗВЫ ПАДЛОГІ

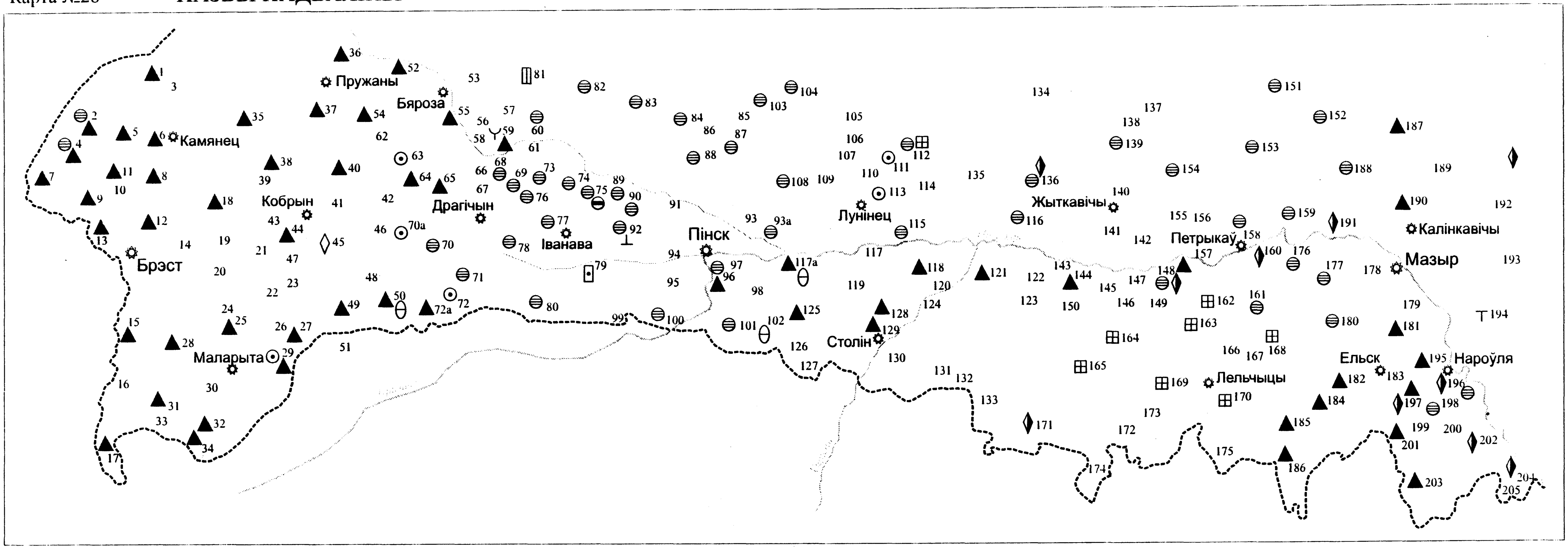
○ падло`га
▲ (па)мо`ст
⊞ цё`мны пол
⊠ чо`рны пол
дол
дало`ўка

Карта №27 **НАЗВЫ ПАДРУБЫ**

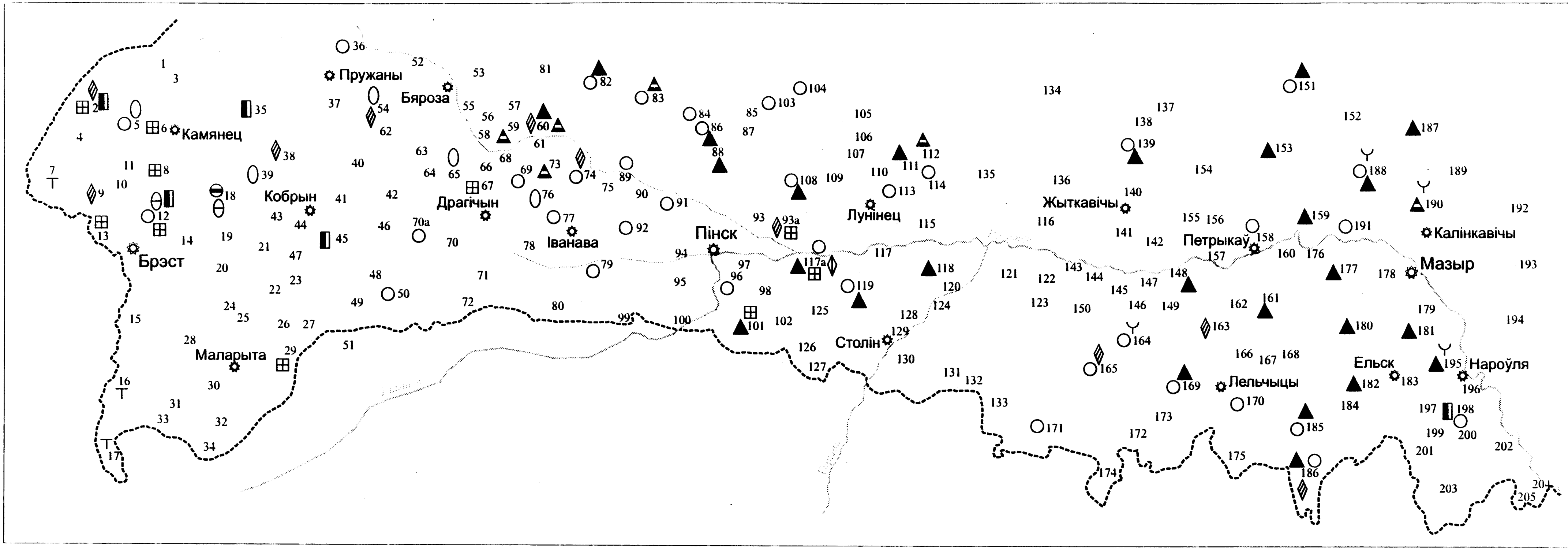
- ● по\`друб
- ⊖ падру\`бак
- ⊙ падру\`ба
- △ падва\`лак
- ⚠ падва\`лка
- ◬ падва\`ла
- ▲ падва\`ліна
- ⊞ брус, брусо\`к
- 0 абкла\`дзіны
- Y мурла\`та

Карта №28 **НАЗВЫ ПАДВАЛІНЫ**

- ⊜ падва`ліна
- ⊙ падва`лак
- ⊖ зава`ліна
- ▲ ле`гар
- ⊞ брус
- ◆ ла`га
- ◊ лагу`н
- θ падэ`шва
- ▯ по`друб
- ⊡ падру`бак
- Y ба`лька
- ⊤ падмо`снік
- ⊥ пля`нтра

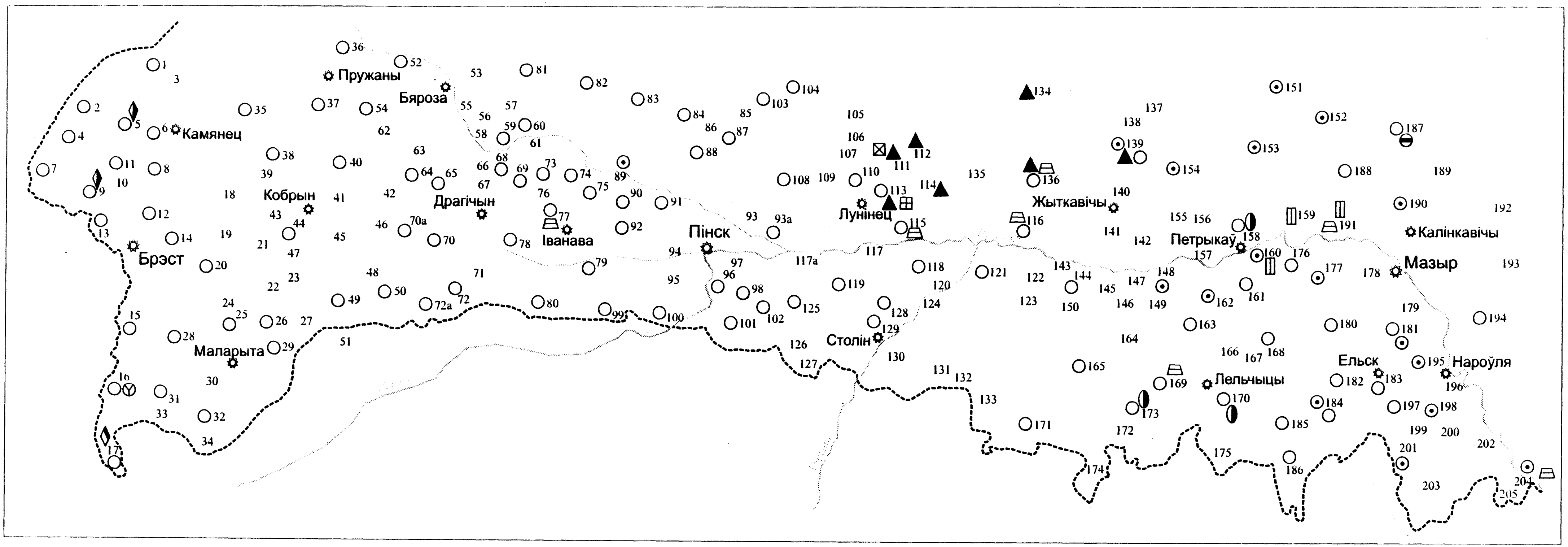
Карта №29 **НАЗВЫ ВАЗОЎНІ**

- ○ шо`па
- ⊖ падшо`пка
- ▲ паве`ць, паве`тка
- ▲ падпаве`ць
- ⊞ кале`шня
- вазо`ўня
- паво`зніца
- 0 шур
- θ падшу`р'е
- ◧ балага`н
- Y адры`на
- Т падда`шша

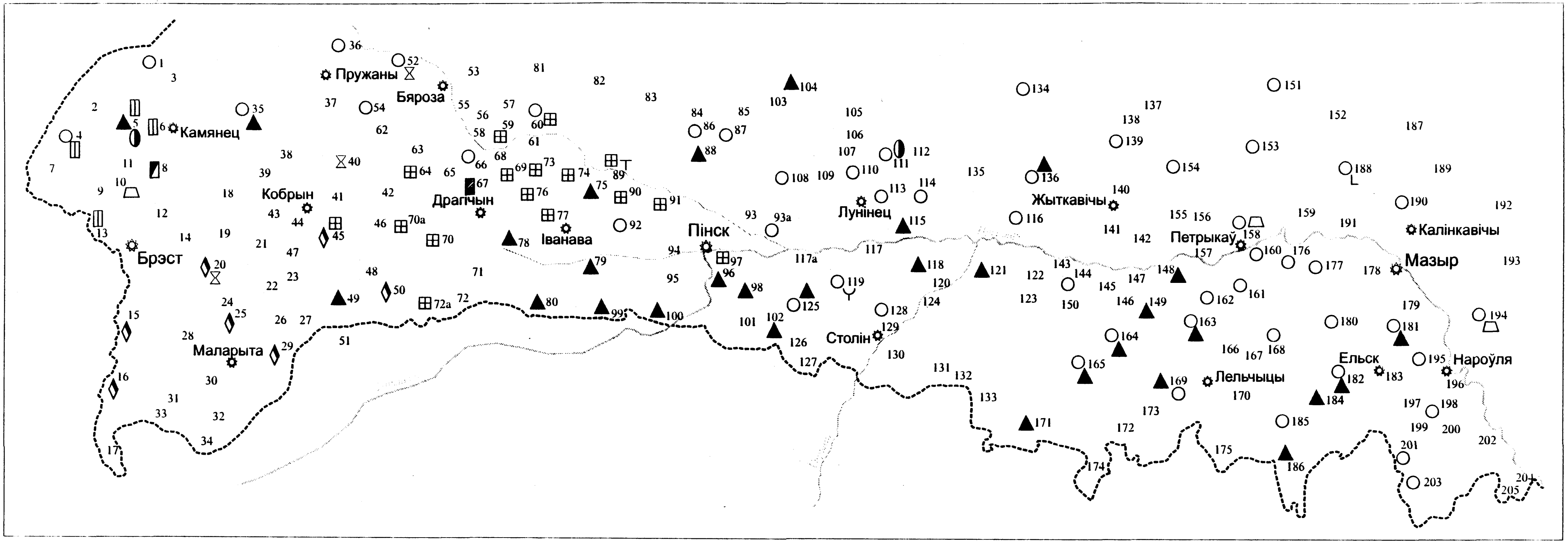
Карта №30

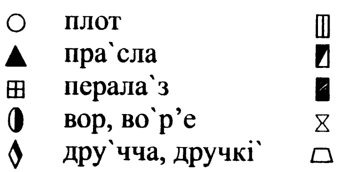
НАЗВЫ СЕНЦАЎ

- ○ се`ні
- ⊙ се`нцы
- ⊖ сце`ні
- падсе`нне
- прыбуды`нак
- прыбудо`ўка
- ▲ лецё`н
- ⊞ шала`ш
- ⊠ хала`ш
- трысце`ннік
- прыдзе`лак
- калідо`р

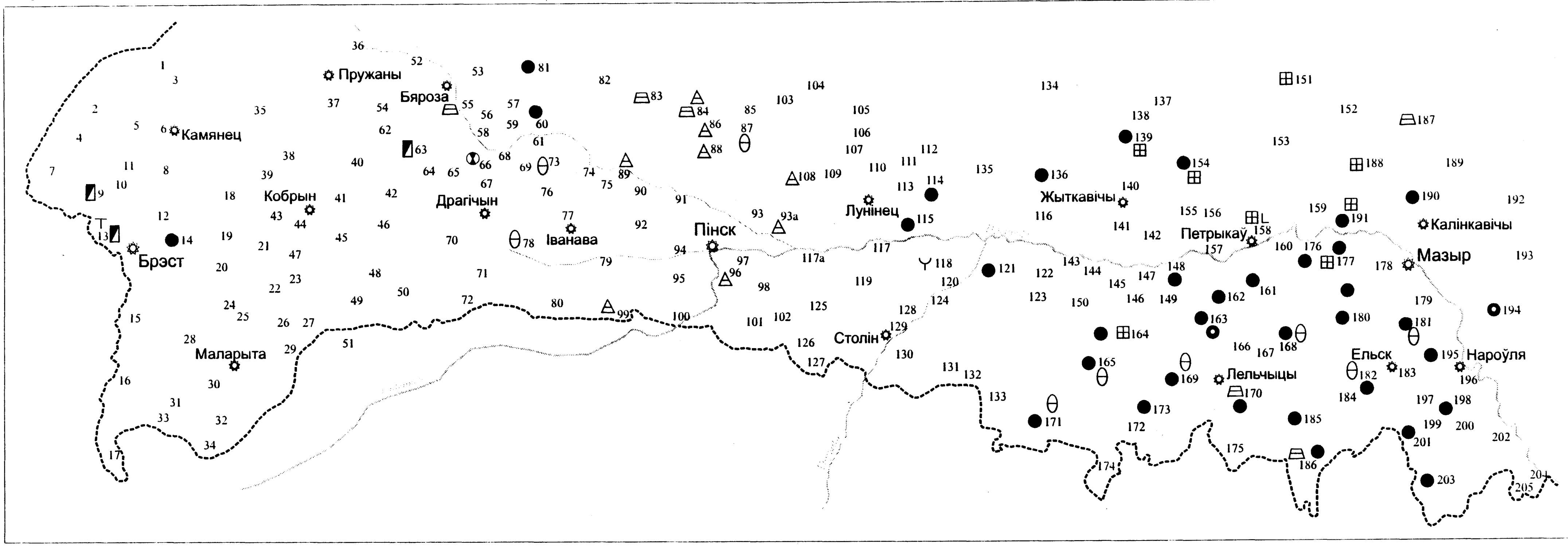
Карта №31 **НАЗВЫ ПЛОТА З ЖЭРДАК**

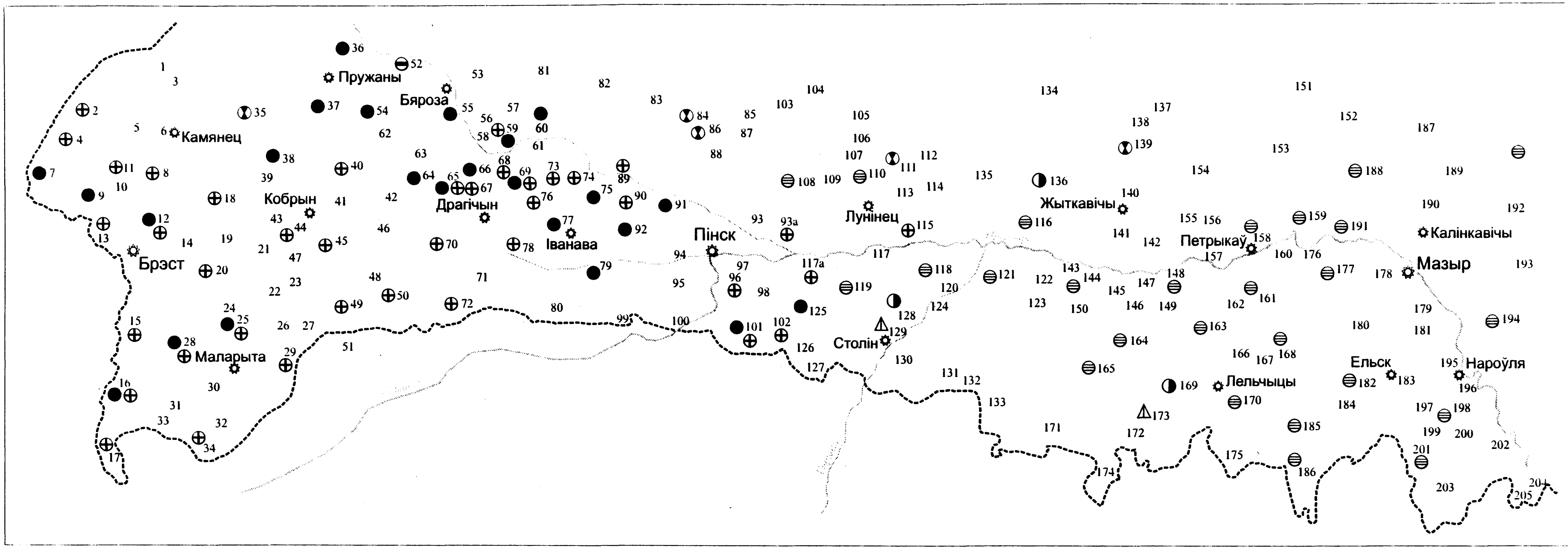
○ плот
▲ пра`сла
⊞ перала`з
◐ вор, во`р'е
◊ дру`чча, дручкі`
▯ за`гарадзь
▰ загаро`джа
■ гаро`джа
⧖ жэ`рдзе
⏢ забо`р
Y парка`н
T бар'е`рка
L аро`лка

Карта №32 **НАЗВЫ ПАРКАНА**

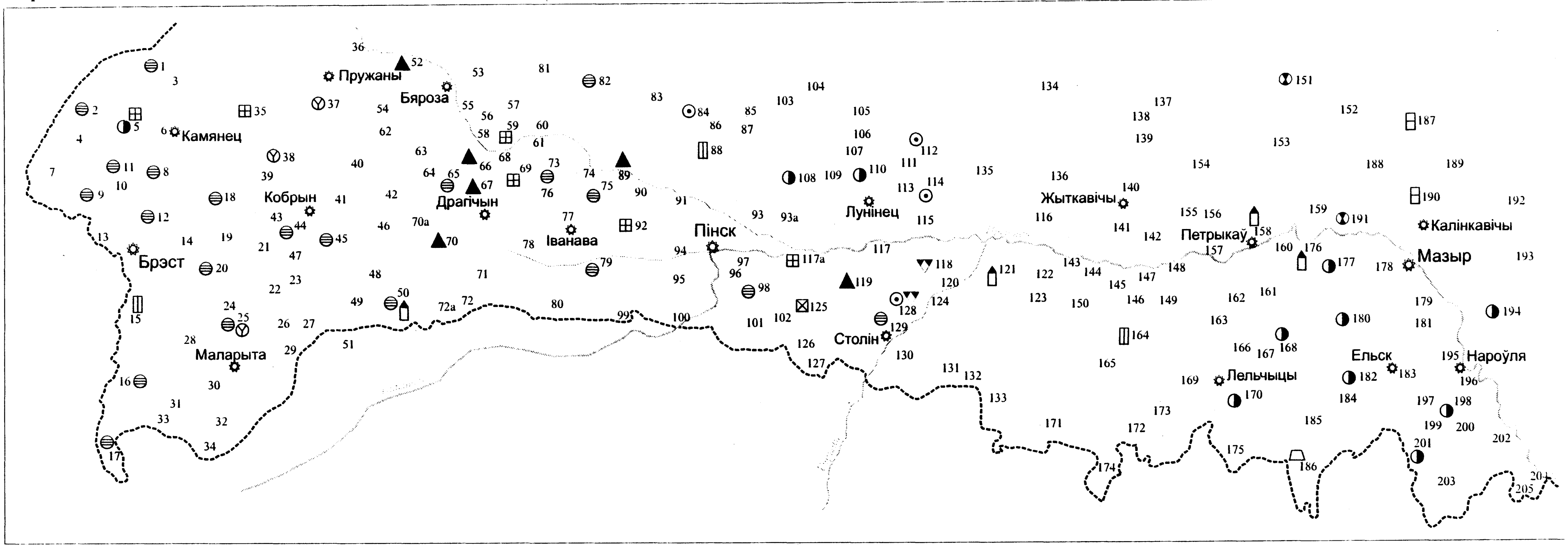
- ● барка`н
- ◉ барка`нец
- парка`н
- △ дыль
- ⊞ замё`т
- θ тын
- за`гарадзь, загаро`дка
- плот
- сце`нка
- пра`сла
- закі`дка

Карта №33 **НАЗВЫ ПЛЯТНЯ**

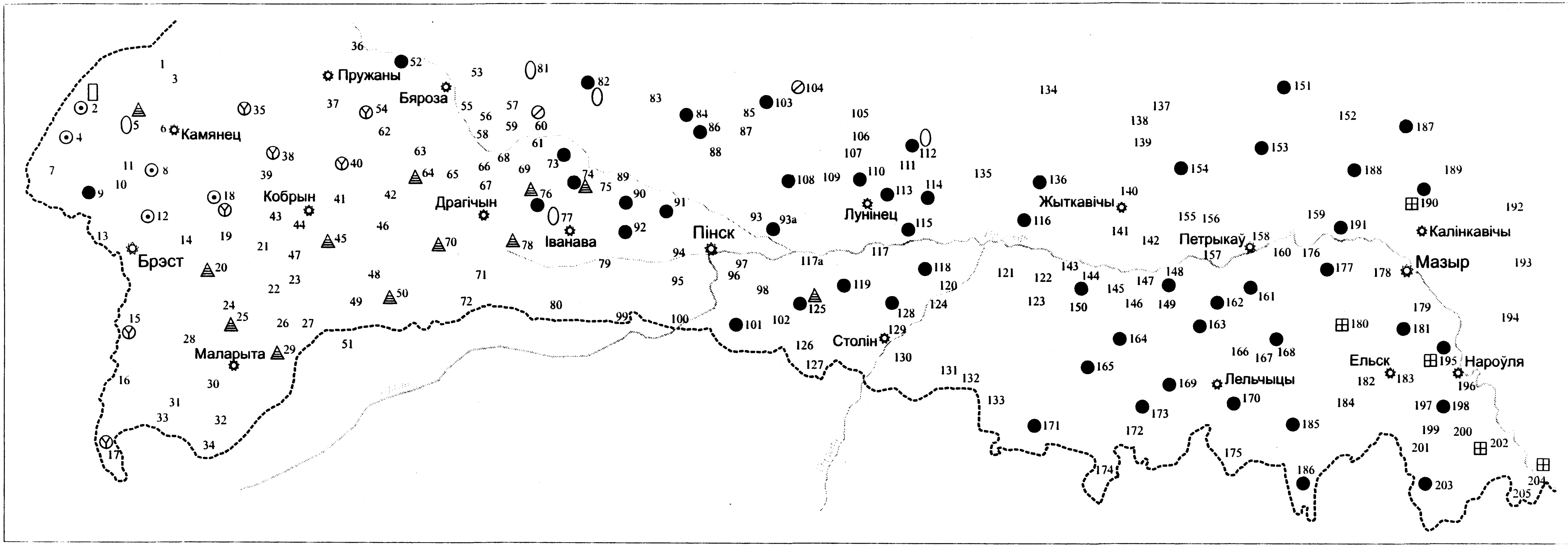
- пляце`нь
- плецяні`к
- плот
- плецяня`
- пляцё`нка
- плятня`к
- тын

Карта №34 НАЗВЫ ПЛОТА-ЛЕСКІ

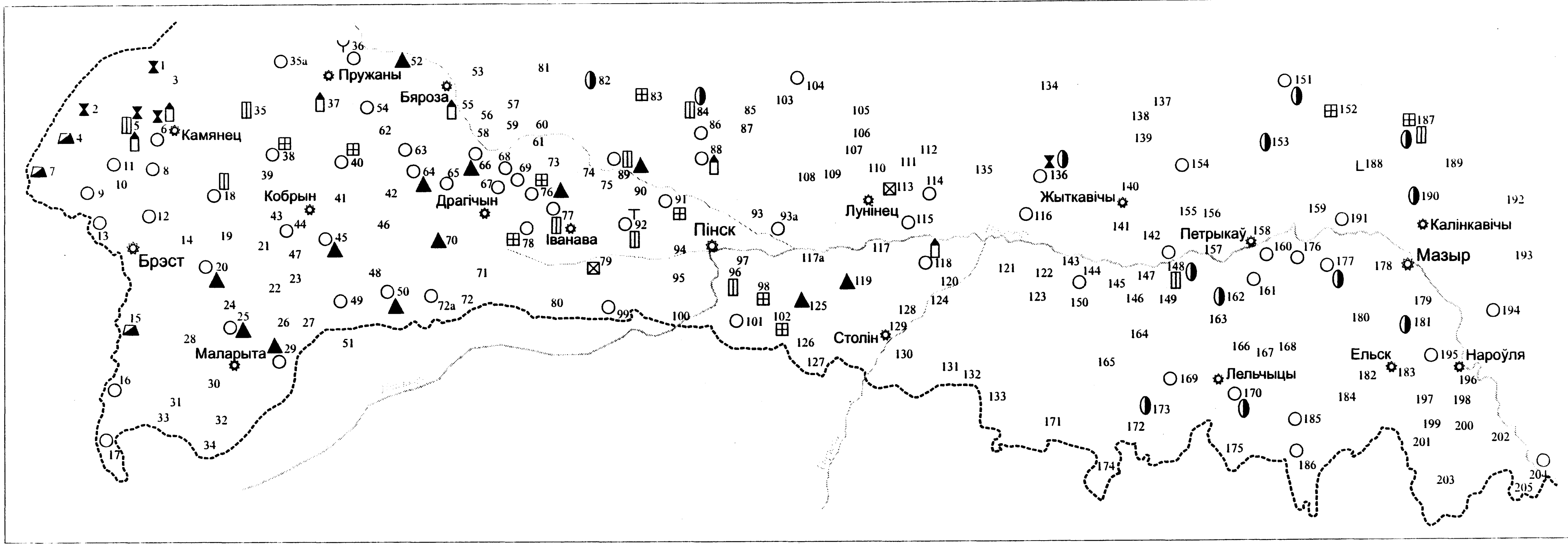
- плот
- пляце`нь
- плецяня`
- плецяні`к
- пераплё`т
- баля`скі
- ле`ска
- парка`н
- барка`н
- ты`чкі
- ты`чнік
- частако`л
- агаро`джа

Карта №35 **НАЗВЫ ЧАСТАКОЛА**

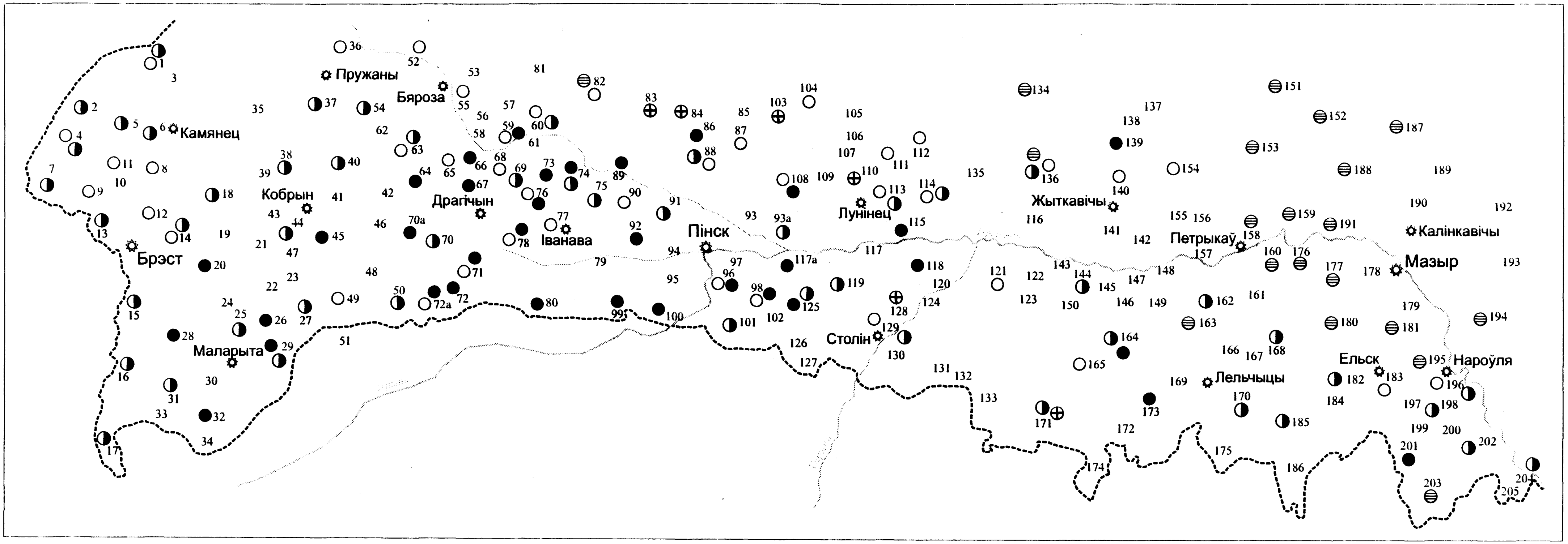
- ● частако`л
- ⊙ вастрако`л
- Ⓨ кало`чкі
- ⊘ кол
- ▲ баля`скі
- ⊞ тын
- 0 плот
- ▯ за`гарадзь

Карта №36 **НАЗВЫ ШТАХЕТНІКА**

- ○ штахе`ты
- ▲ баля`скі
- ⊞ парка`н
- ⊠ барка`н
- ◫ забо`р
- ◐ частако`л
- ⧗ тын
- плот
- шчаблі`
- Y старча`к
- Т стая`н
- L шалё`ўка

Карта №37 ВЫМАЎЛЕННЕ СЛОЎ *падло`га*, *падру`ба*

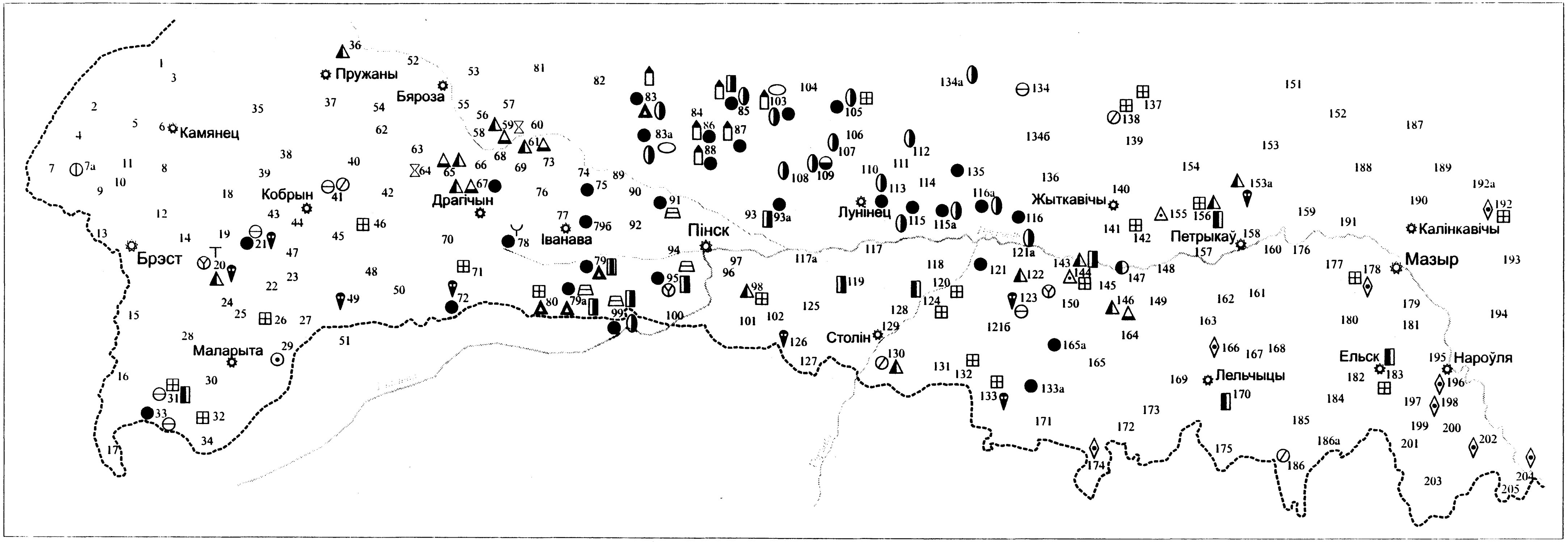

- ⊜ падру`ба, падло`га
- ○ подру`ба, подло`га
- ◑ п дру`ба, п дло`га
- ● пудру`ба, пудло`га
- ⊕ підру`ба, пыдру`ба, підло`га

КАРТЫ ПА ТЭМЕ

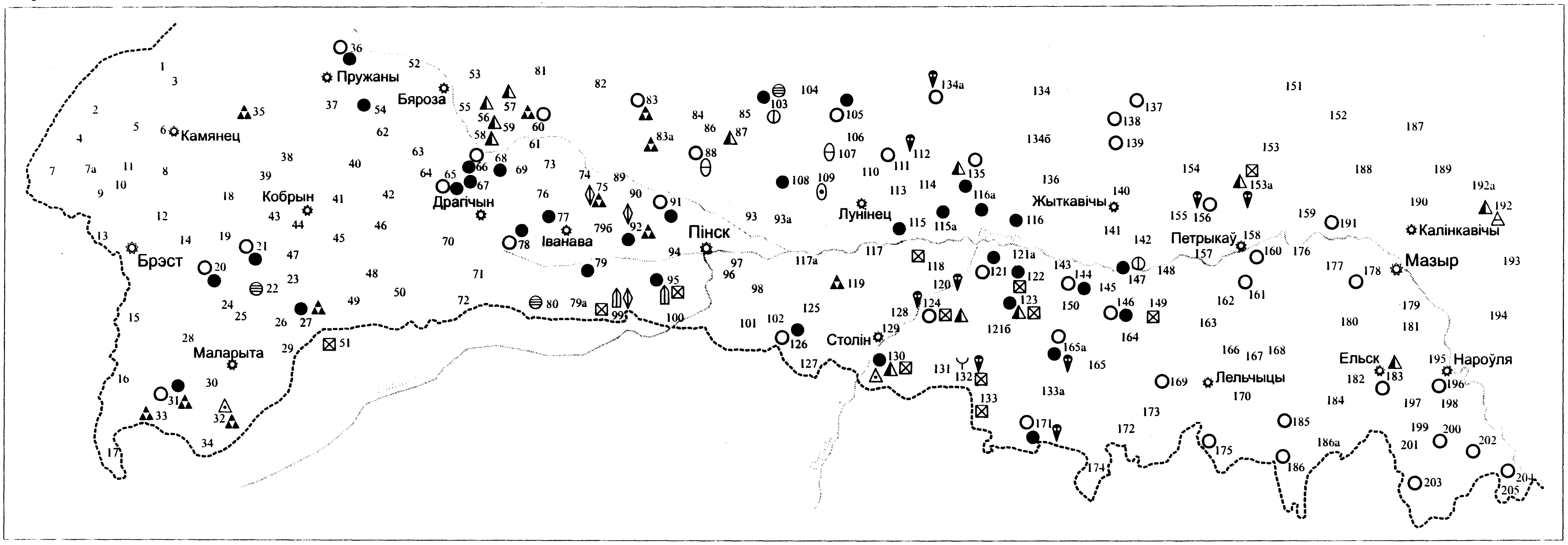
“ЗЕМЛЯРОБЧАЯ ЛЕКСІКА”

Карта №38 **НАЗВЫ НЯЎДОБІЦЫ**

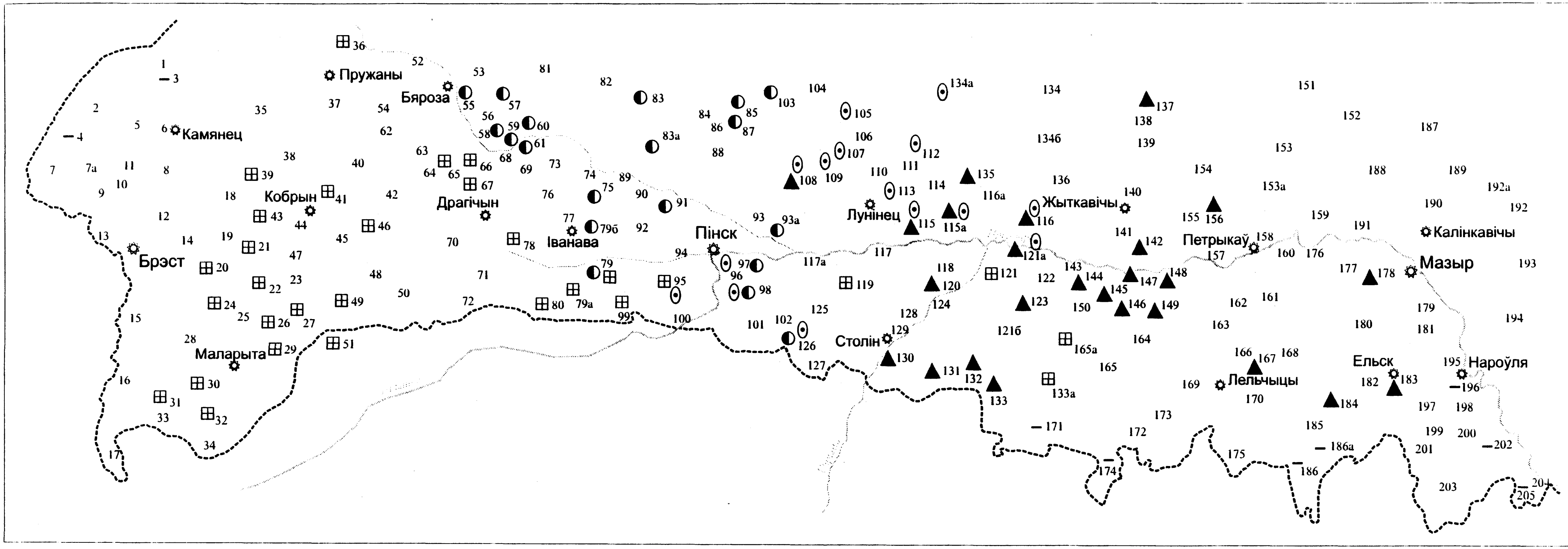
- ● пусты`ня
- ⊖ пу`стка
- ⊘ пустэ`ча
- пустата`
- ⊙ пустэ`льніца
- ◑ пустаўшчы`на
- ⦶ пусταві`на
- ▲ няўдо`бшчына
- △ няўдо`бка
- ▲ няўдо`бства, няўдо`бствіе
- △ няўдо`біца
- здухо`віны
- ⊞ гара`
- дзіко`віна
- дзічаві`на
- дзі`чына
- няўжы`так
- няўро`дзіца
- курга`н
- бурдзю`га
- ⬭ пель
- ⧗ мурава`
- ⊤ няўго`дзіна
- ⋎ буго`р

Карта №39 **НАЗВЫ ПЯСЧАНАГА ЎЧАСТКА**

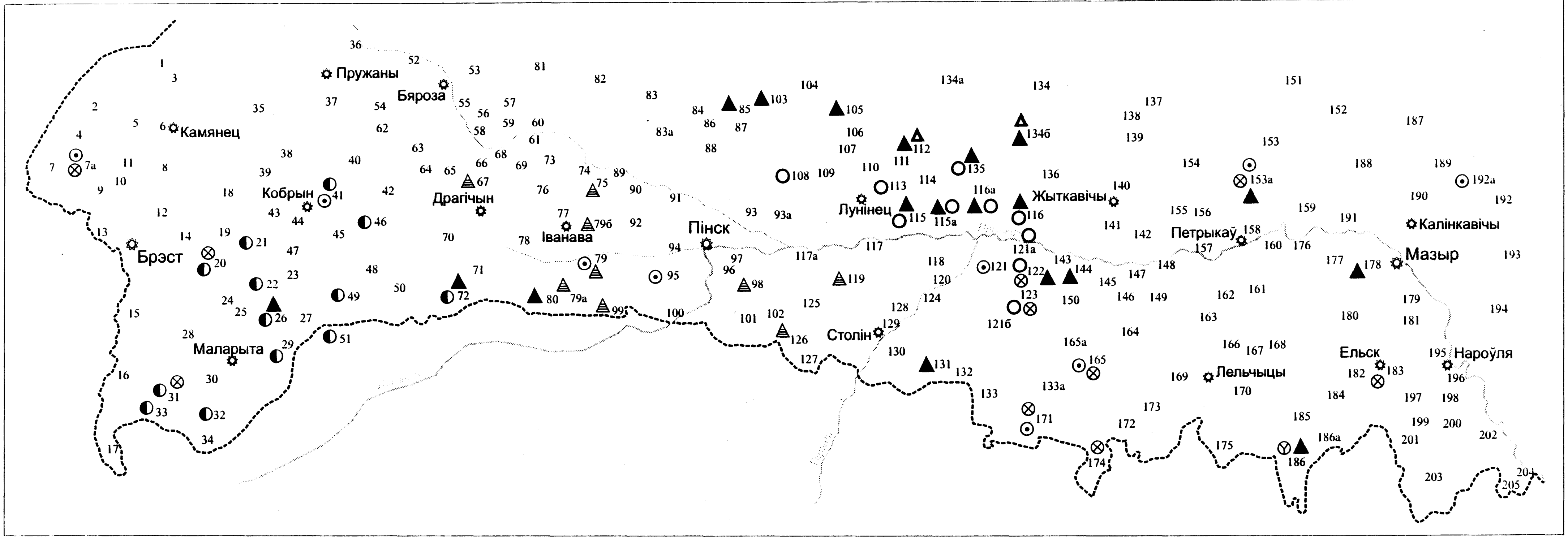
- ○ пясо`к
- ● пешчуга`
- пясча`нка
- пясча`ніца
- лы`сіна
- лысу`ха
- △ лы`са
- △ лы`сіца
- ⊠ плеш
- сухаве`іца
- сухапо`ліца
- по`джар
- го`ліца
- го`ля
- прэнт

Карта №40 **НАЗВЫ ПЯСЧАНАГА ЎЧАСТКА, НА ЯКІМ ВЕЦЕР ВЫДЗІМАЕ ПЯСОК**

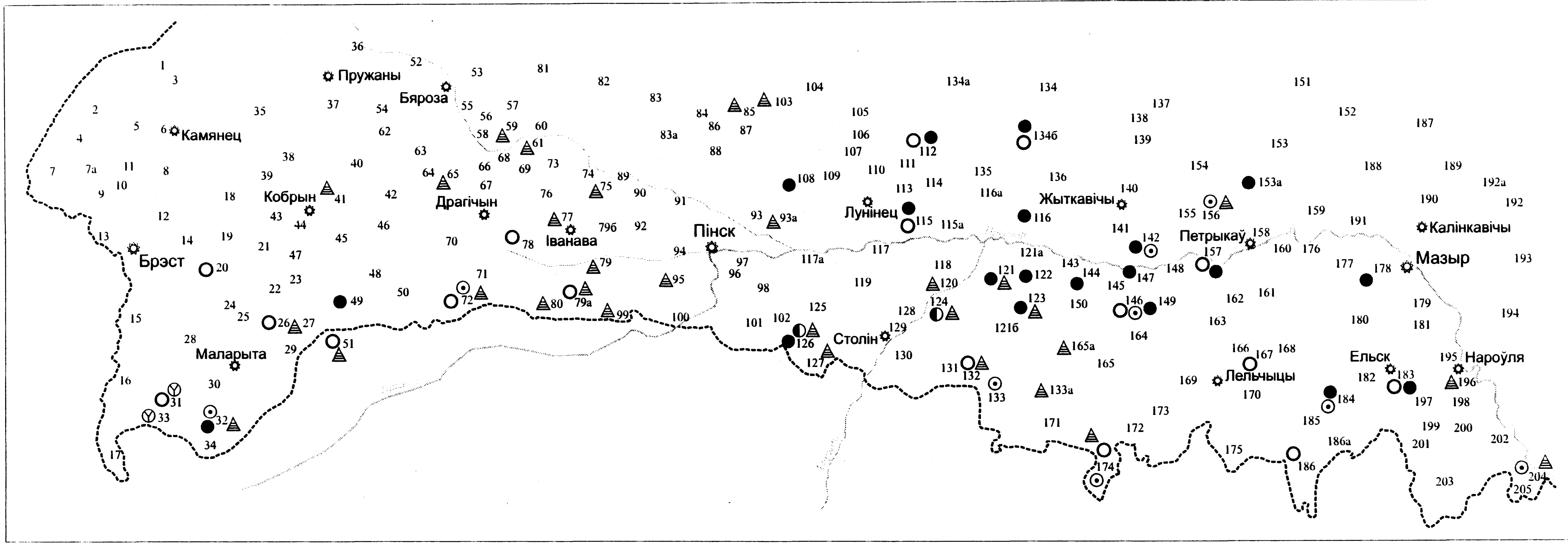
◐ вы`вей
▲ ігры`шча
⊞ вы`дма
⊙ віхо`рка, віхро`віна
– адсутнасць назвы

Карта №41 НАЗВЫ АБЛОЖНАЙ ЗЯМЛІ З КОРАНЕМ -ЛОГ/ -ЛЕГ

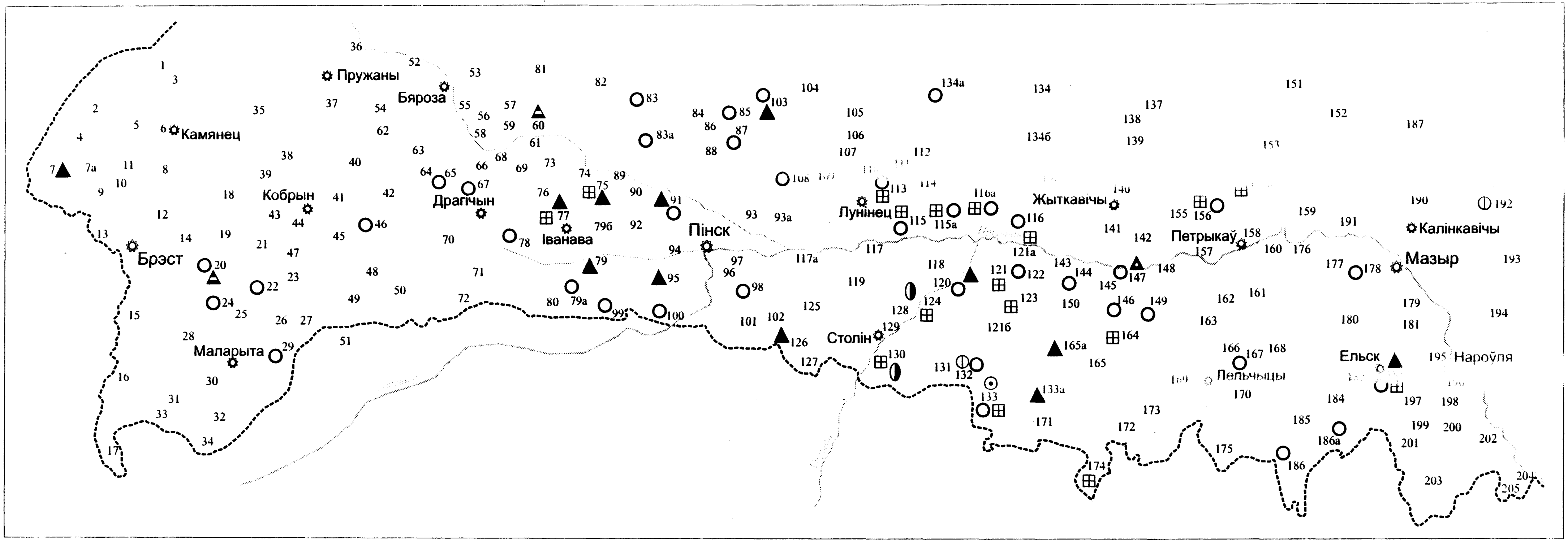
- злог
- зало`г
- перало`г
- абло`г
- пераабло`г
- за`леж
- зале`гля
- зале`га

Карта №42 **НАЗВЫ ПОЛЯ ЎЗАРАНАГА, АЛЕ НЕ ЗАСЕЯНАГА**

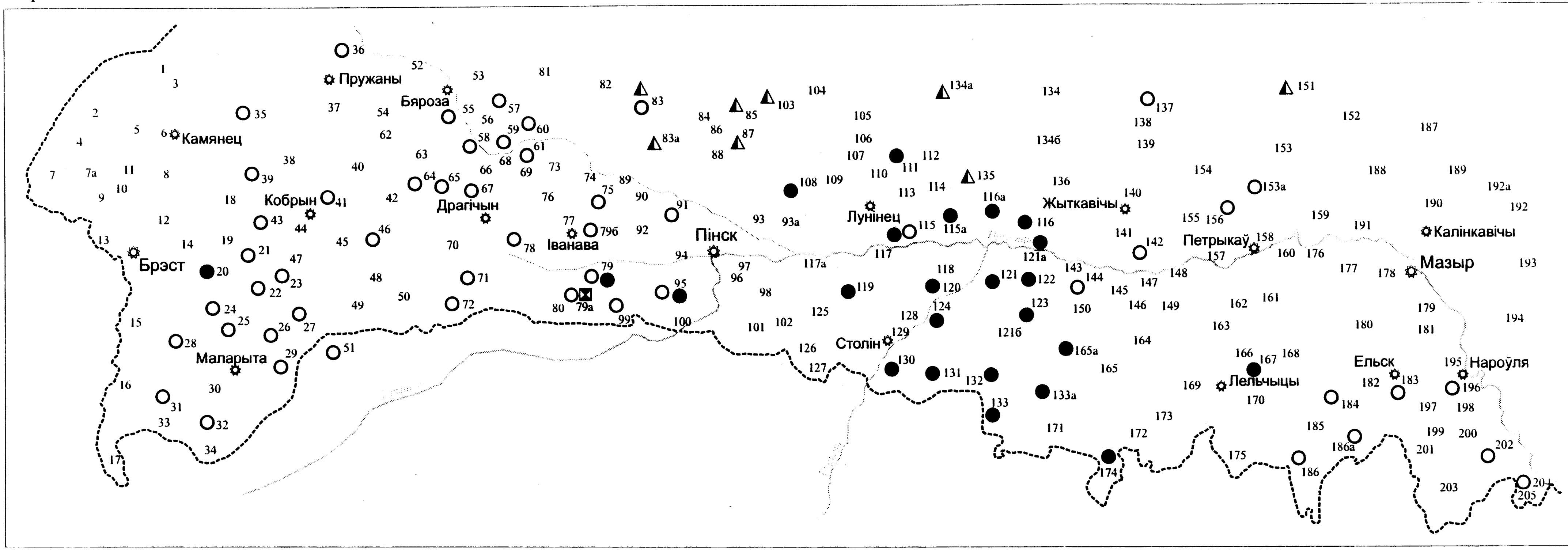
- ○ пар
- ● па`раніна
- ⊙ падпа`р
- ◐ паро`ціна
- ⓨ паро`ха
- ▲ зяб

Карта №43 **НАЗВЫ АЬСЕВУ**

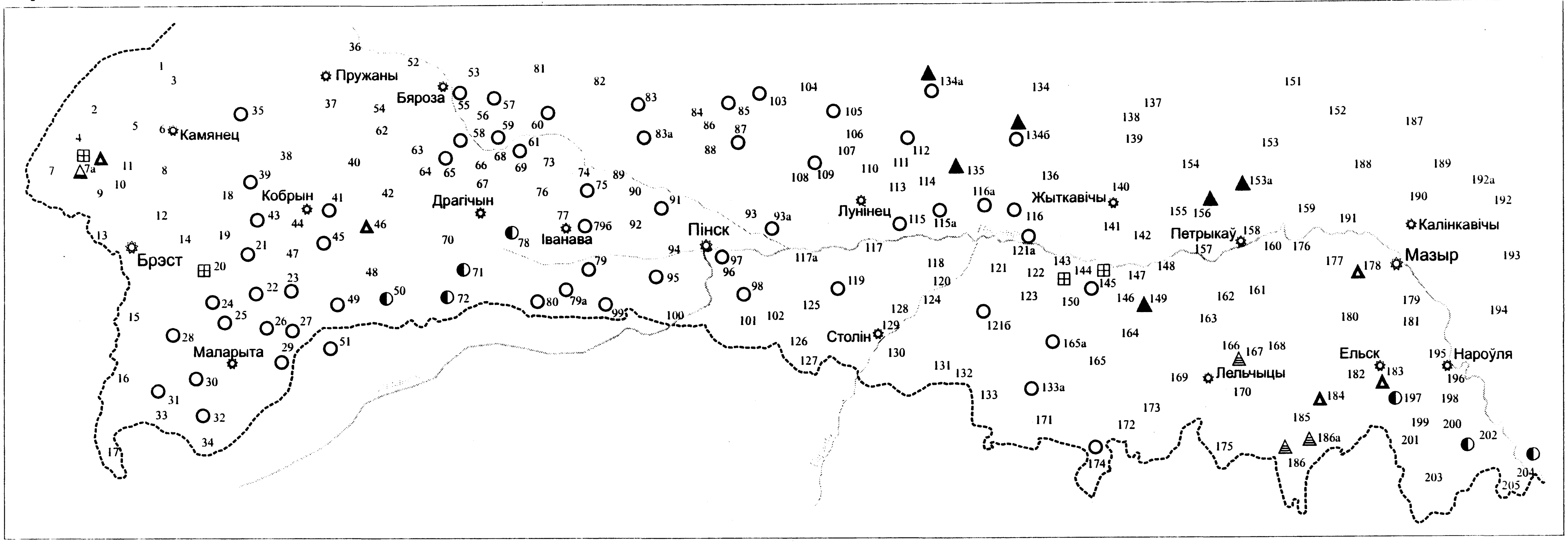
- ○ абсе`ў
- ⦶ абсе`вак
- ⊙ абсе`ўкі
- ⊞ прасе`ў
- ▲ недасе`ў
- ▲ недасе`вак
- ▲ недасе`ўкі
- ◐ плеш

Карта №44 **НАЗВЫ ЯРЫНЫ**

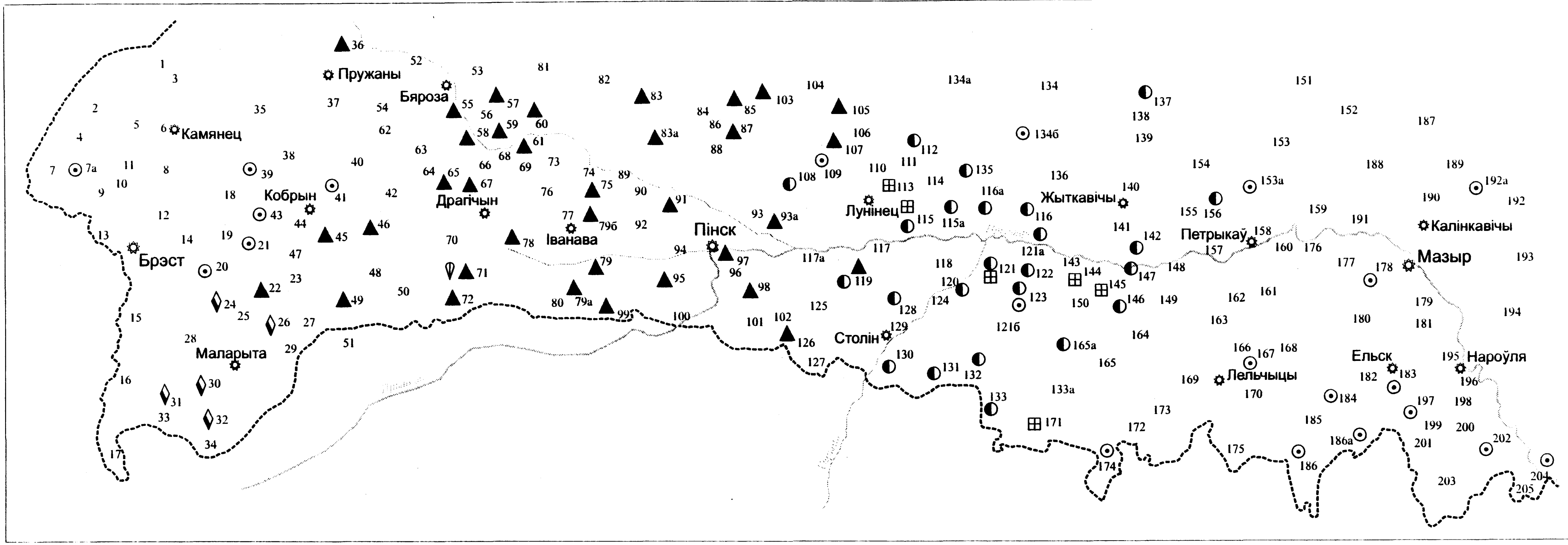
- ○ ярына`
- ● яраві`на
- ◭ па`шня
- ⊠ ве`сніна

Карта №45 **НАЗВЫ КАЛАСКОЎ, ЯКІЯ ВЫРАСЛІ НА АДНЫМ СЦЯБЛЕ**

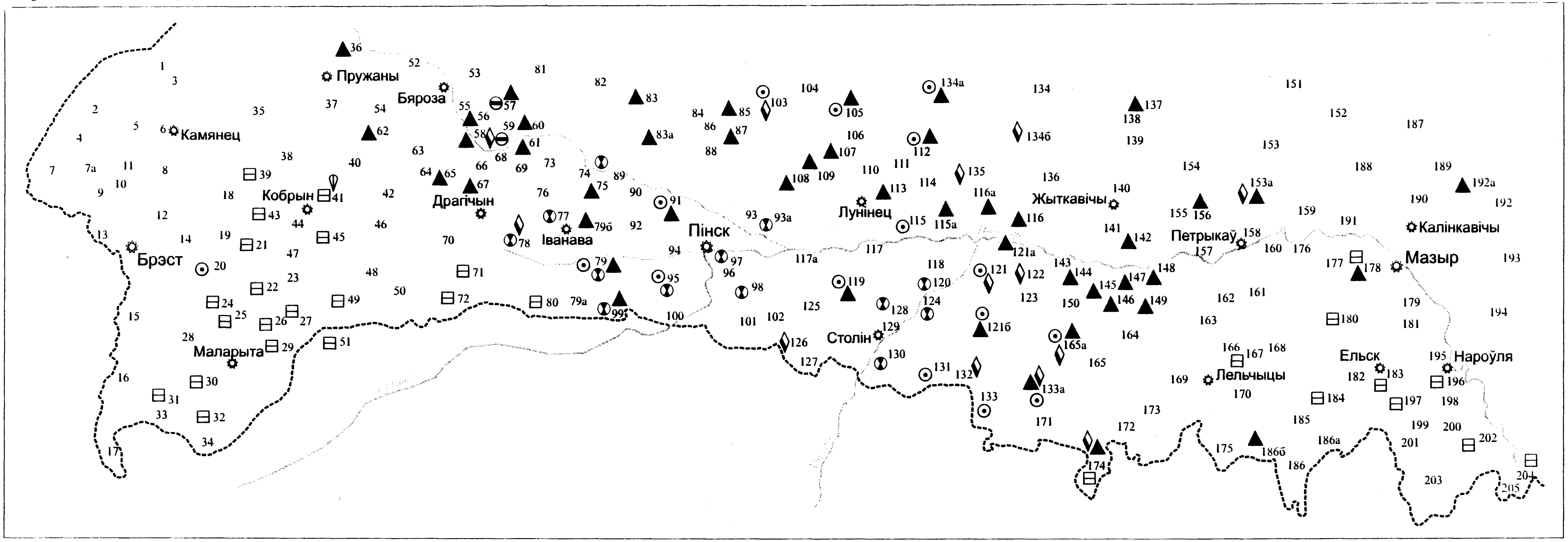
- ○ блізнюкі`
- ◐ блізня`та
- ▲ двайня`та
- △ (заштрыхаваны) дваянцы`
- △ (тоўсты) двая`н
- △ дво`йня
- ⊞ спары`ш

Карта №46 **НАЗВЫ САЖЫ НА ПРОСЕ**

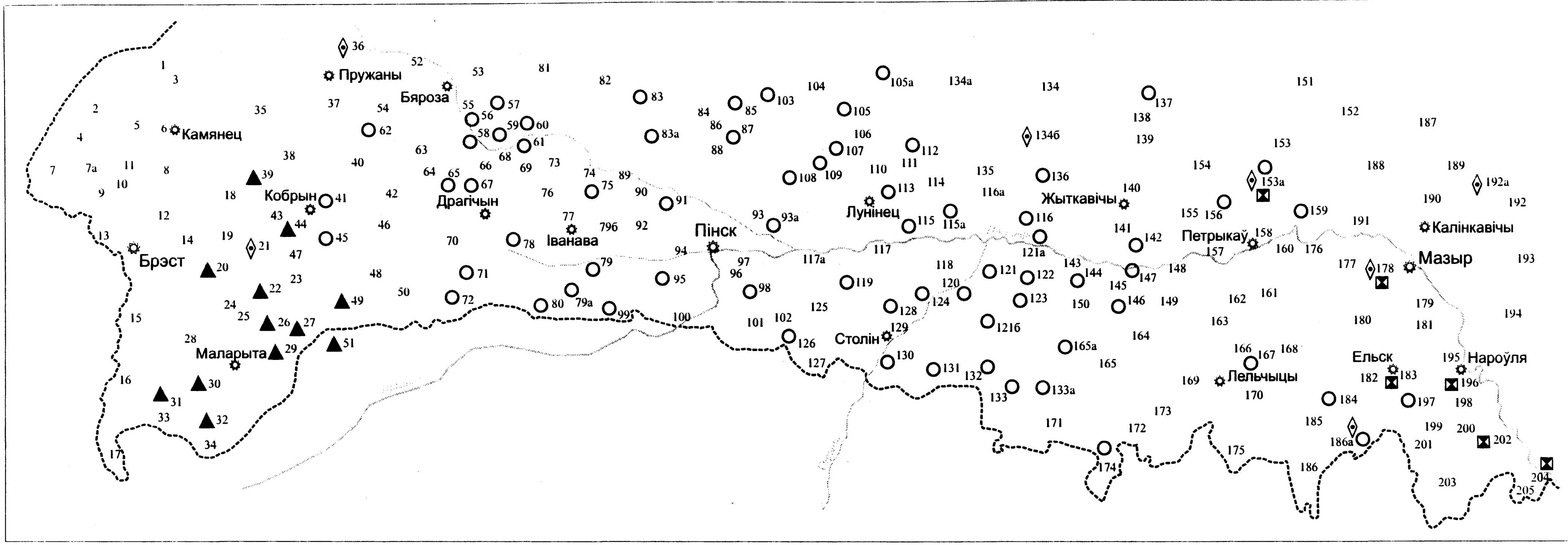
- ⊙ галаўня`
- ◐ галаве`шка
- ▲ сні`тый
- ⊞ таба`ка
- ◊ са`жа
- спары`ш

Карта №47 ДЗЕЯСЛОВЫ, ЯКІЯ АБАЗНАЧАЮЦЬ ПРАЦЭС ПАЯЎЛЕННЯ ПЕРШЫХ УСХОДАЎ

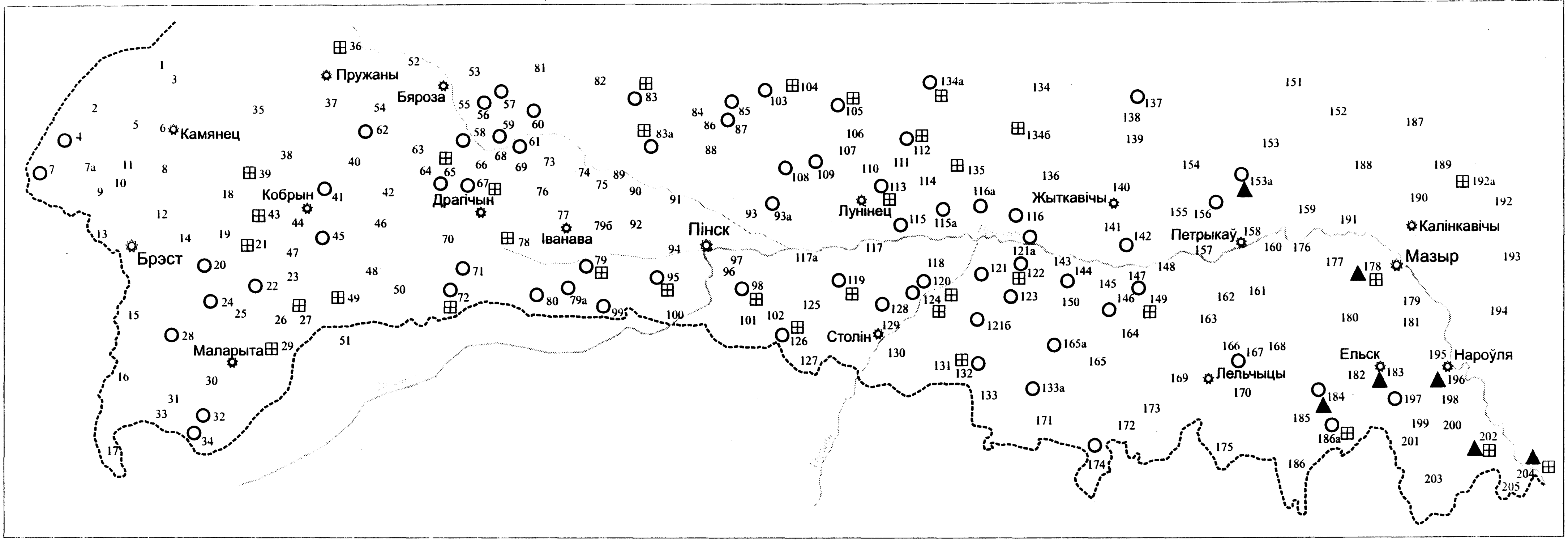
- ⊙ расці\`цца
- расі\`цца
- ⊖ храсці\`цца
- ▲ зубі\`цца
- ⊟ выраза\`цца
- вытыка\`цца, пратыка\`цца
- ключы\`цца

Карта №48 **НАЗВЫ АСЕННІХ УСХОДАЎ**

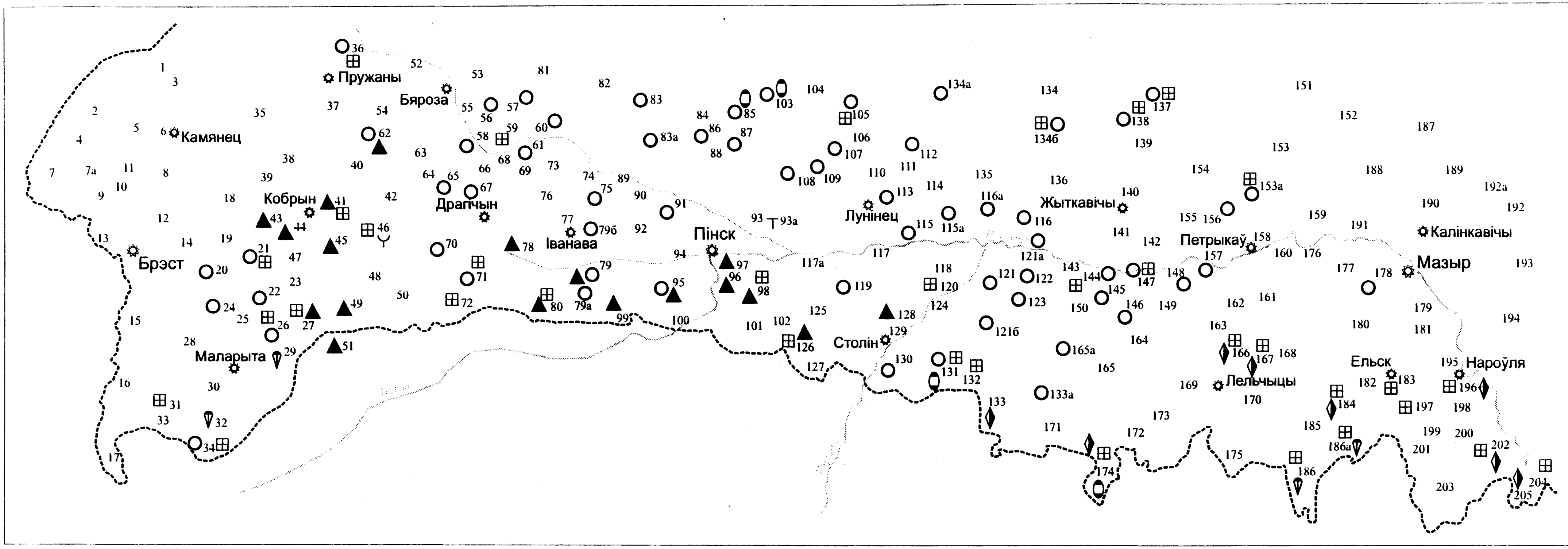
- ○ рунь, руні`тча, ypy`н, ypy`на
- ▲ сялба`
- ⊠ скарада`
- ◊ усхо`ды

Карта №49 ДЗЕЯСЛОВЫ, ЯКІЯ АБАЗНАЧАЮЦЬ ПАЯЎЛЕННЕ ЎСХОДАЎ ВОСЕННЮ

○ уру`івацца
▲ скаро`дзіцца
⊞ усхо`дзіць

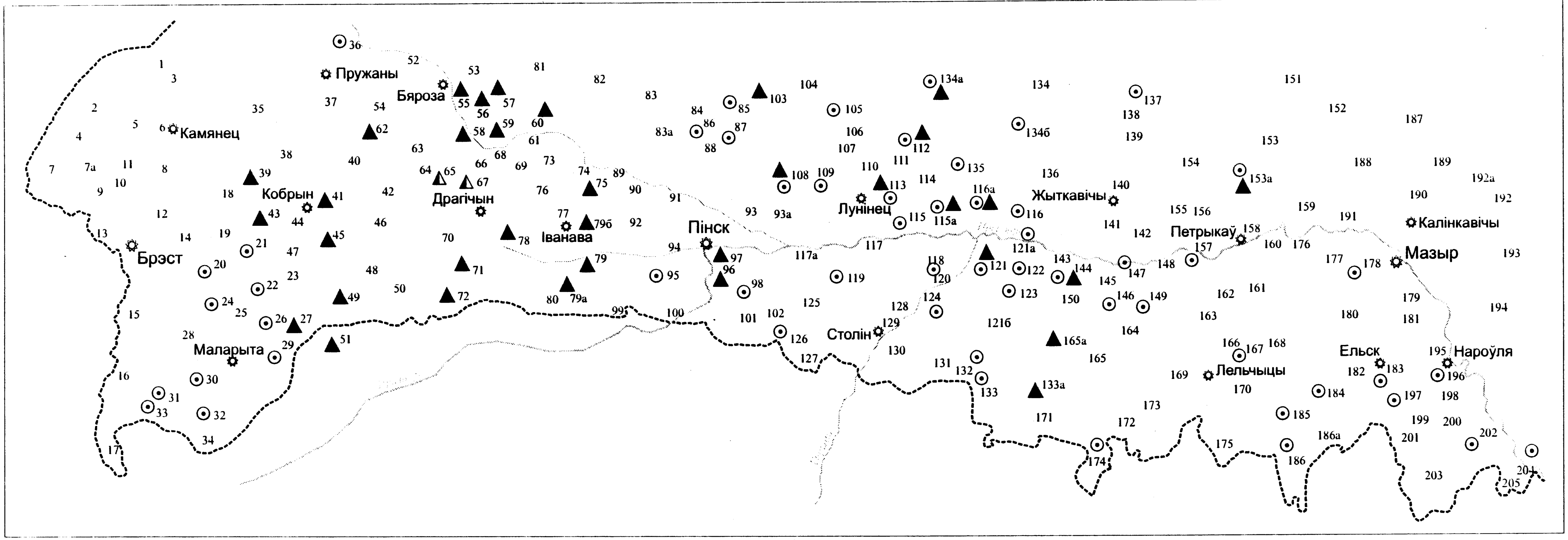
Карта №50 **ДЗЕЯСЛОВЫ, ЯКІЯ АБАЗНАЧАЮЦЬ ПРАЦЭС ПАЯЎЛЕННЯ КАЛАСКОЎ**

- ○ высыпа`цца
- ▲ вырэ`звацца
- ⊞ каласі`цца
- ◊ выла`зіць
- выплыва`ць
- выкіда`цца
- Y выбіва`цца
- T выме`твацца

Карта №51

НАЗВЫ ПРАЦЭСУ НАЛІВАННЯ ЖЫТА

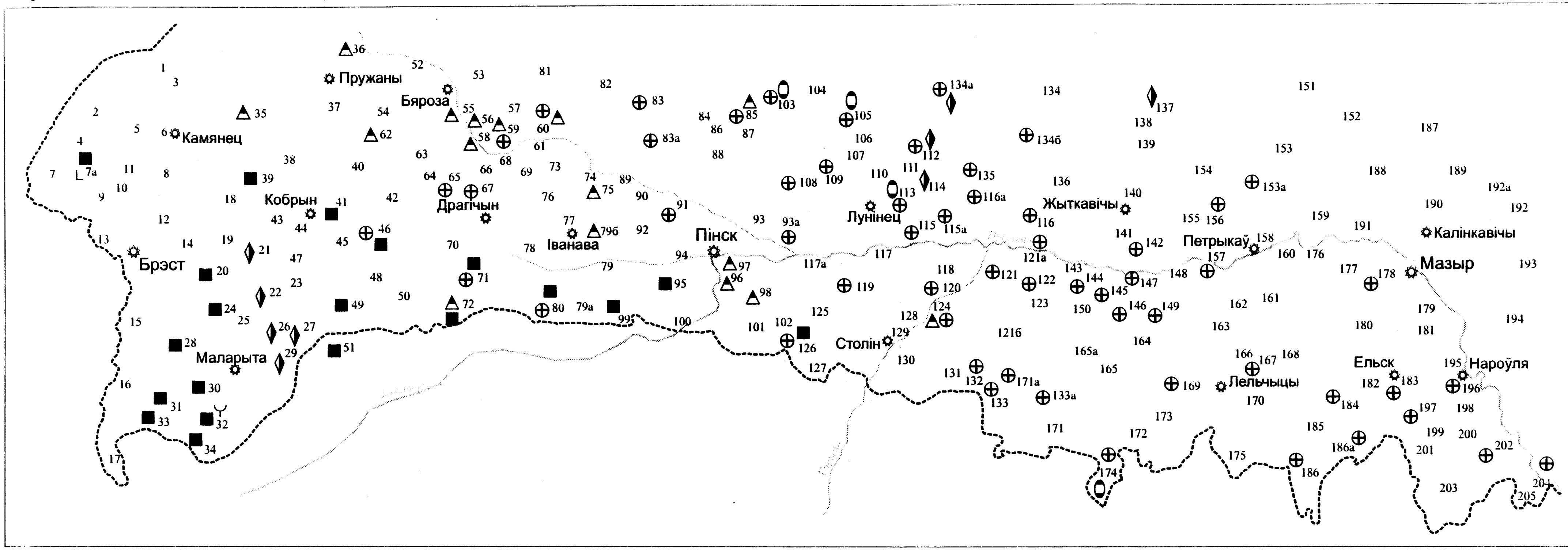

⊙ налiва`цца

▲ по`ўніцца

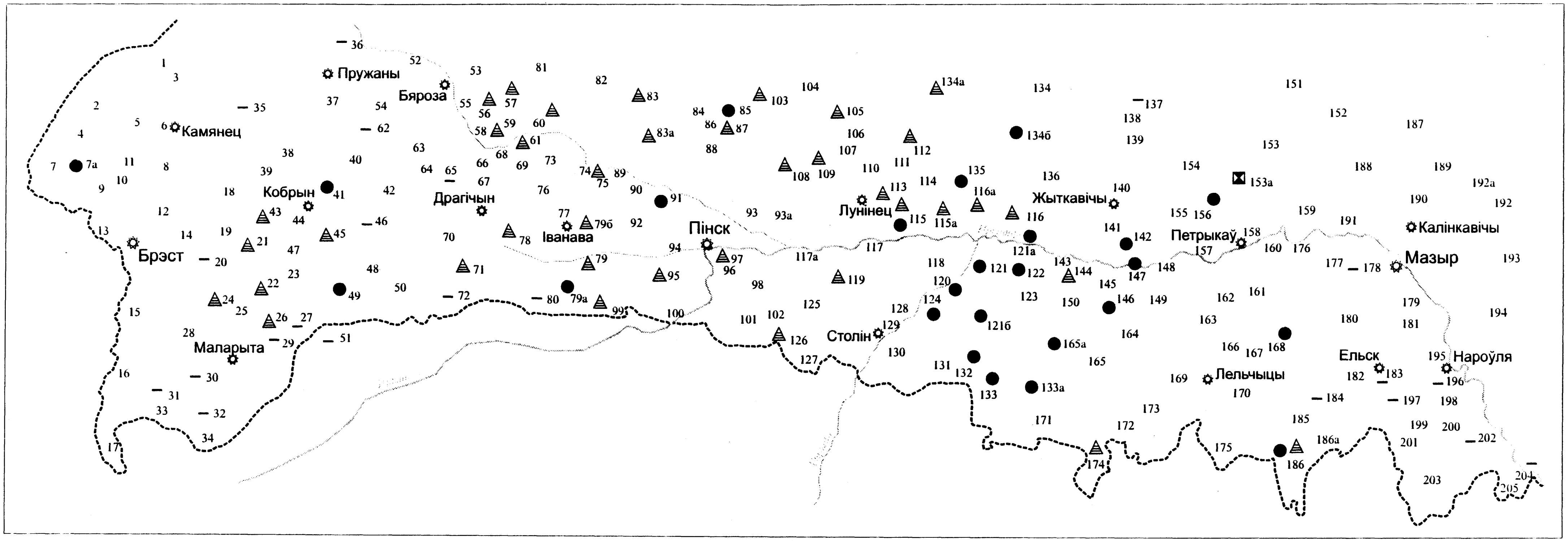
◭ спаўня`цца

Карта №52 **НАЗВЫ ПРАЦЭСУ КРАСАВАННЯ ЖЫТА**

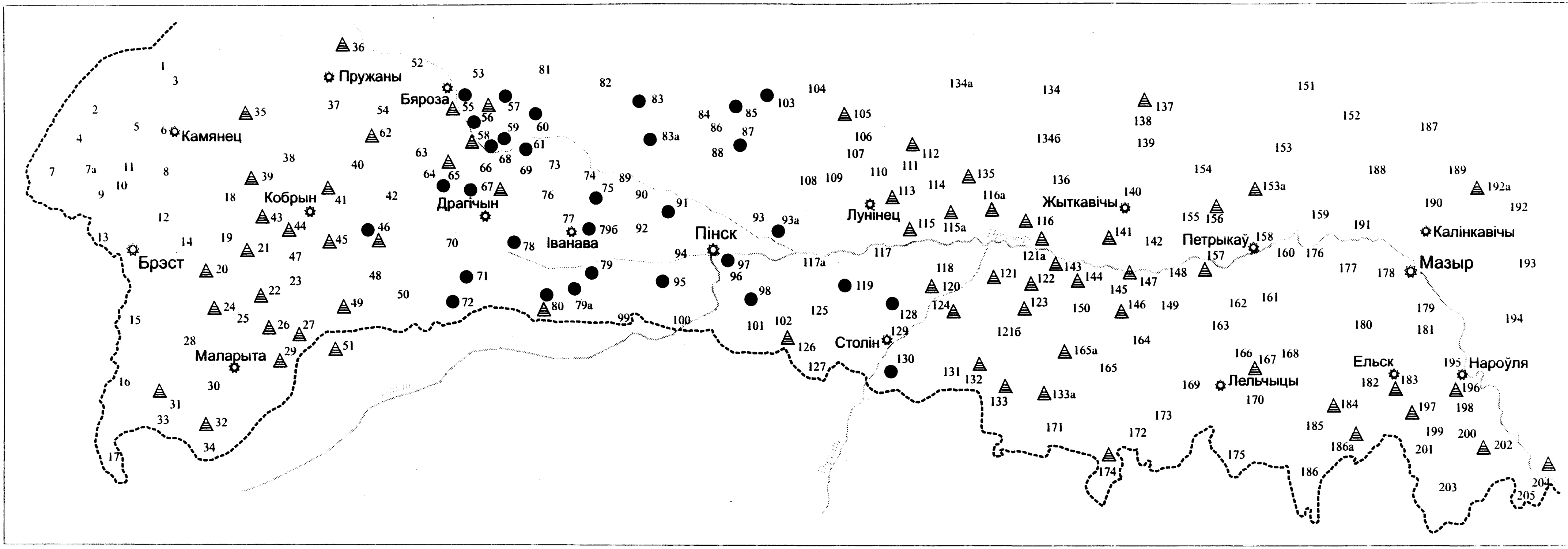
⊕ красава`цца, красава`ць
△ расава`ць, расі`цца
■ квіце`ць
◊ цвісці`
ігра`ць
рабі`ць
маі`ць

Карта №53 НАЗВЫ ПРАЦЭСУ АПЫЛЕННЯ ЖЫТА

- ● пылі`ць
- ▲ куры`ць
- ⊠ дымі`ць
- – адсутнасць назвы

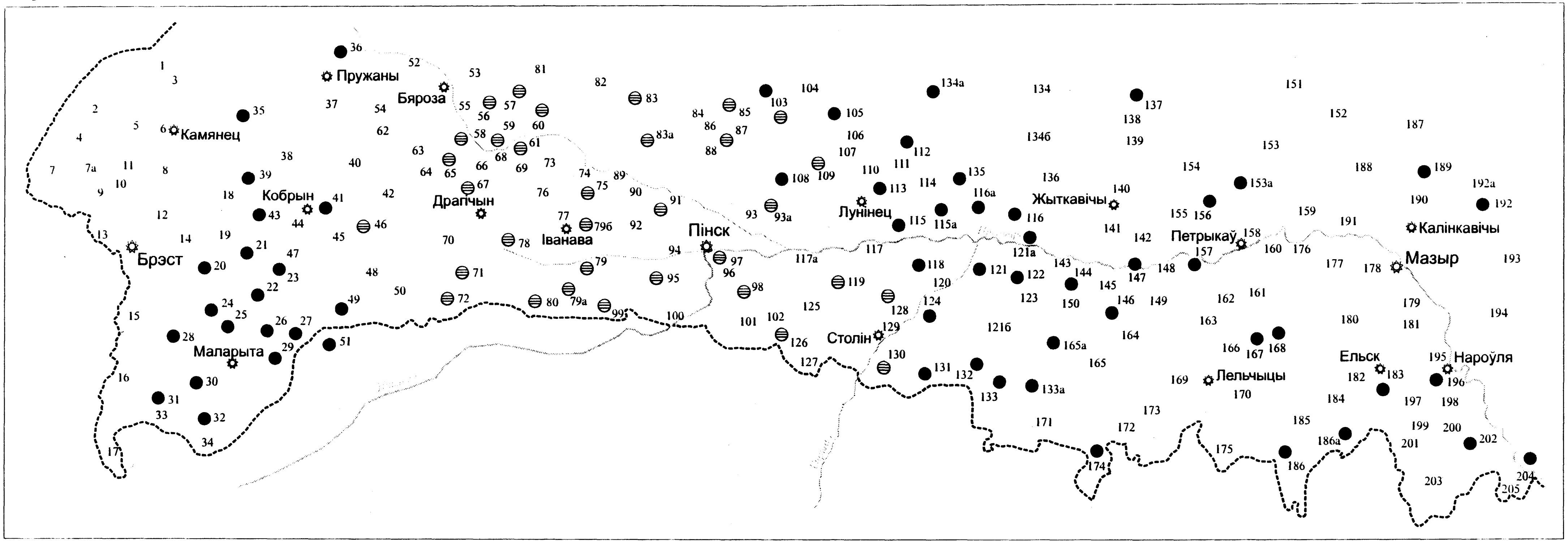
Карта №54 **НАЗВЫ ВЫШЭЙШАГА ГАТУНКУ НЯЗМЯТАЙ САЛОМЫ, ПАВЯЗАНАЙ У ВЯЛІКІЯ СНАПЫ**

● акало`т

▲ куль

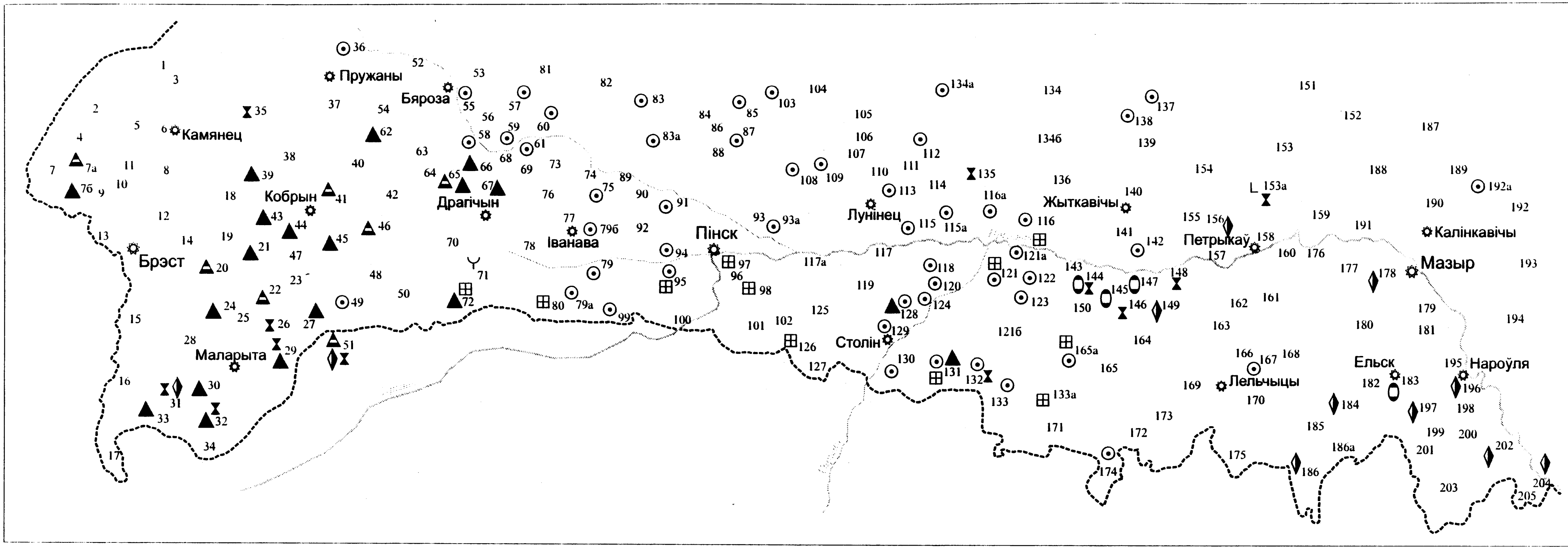
Карта №55 НАЗВЫ АБАБІТАГА НЕРАЗВЯЗАНАГА СНАПА ЖЫТА

- ● акало`т
- ⊜ вы`калатак

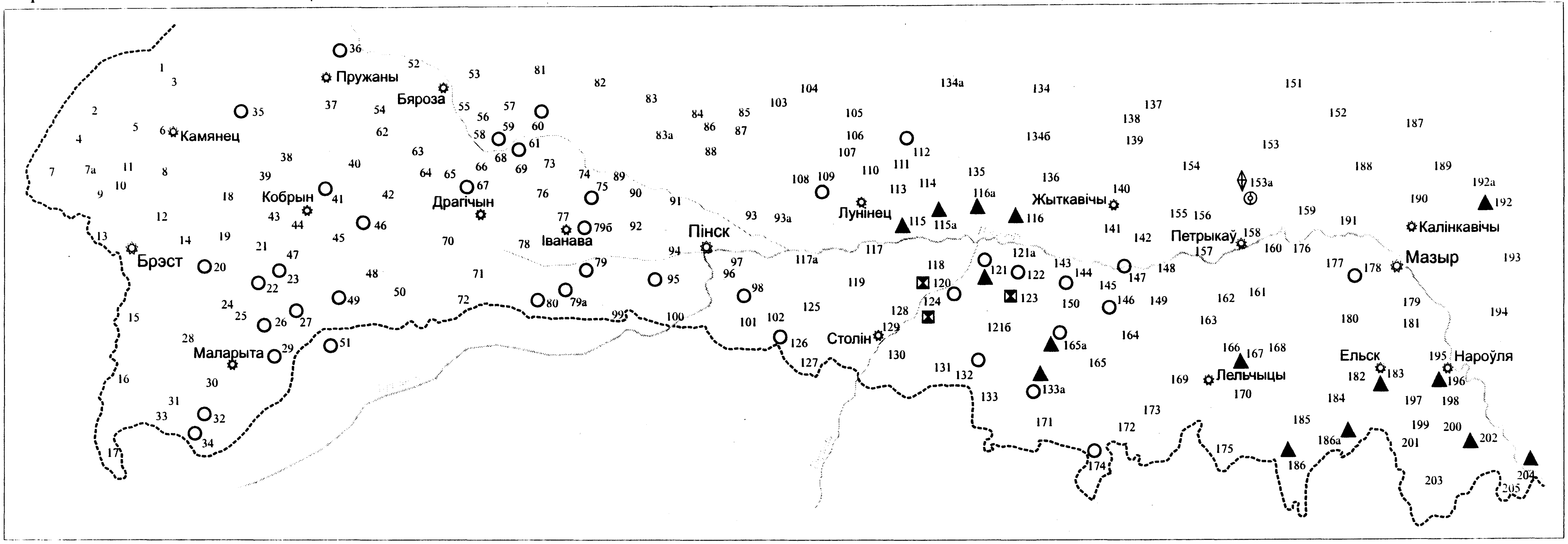
Карта №56

НАЗВЫ МАЛОЙ УКЛАДКІ СНАПОЎ У ПОЛІ

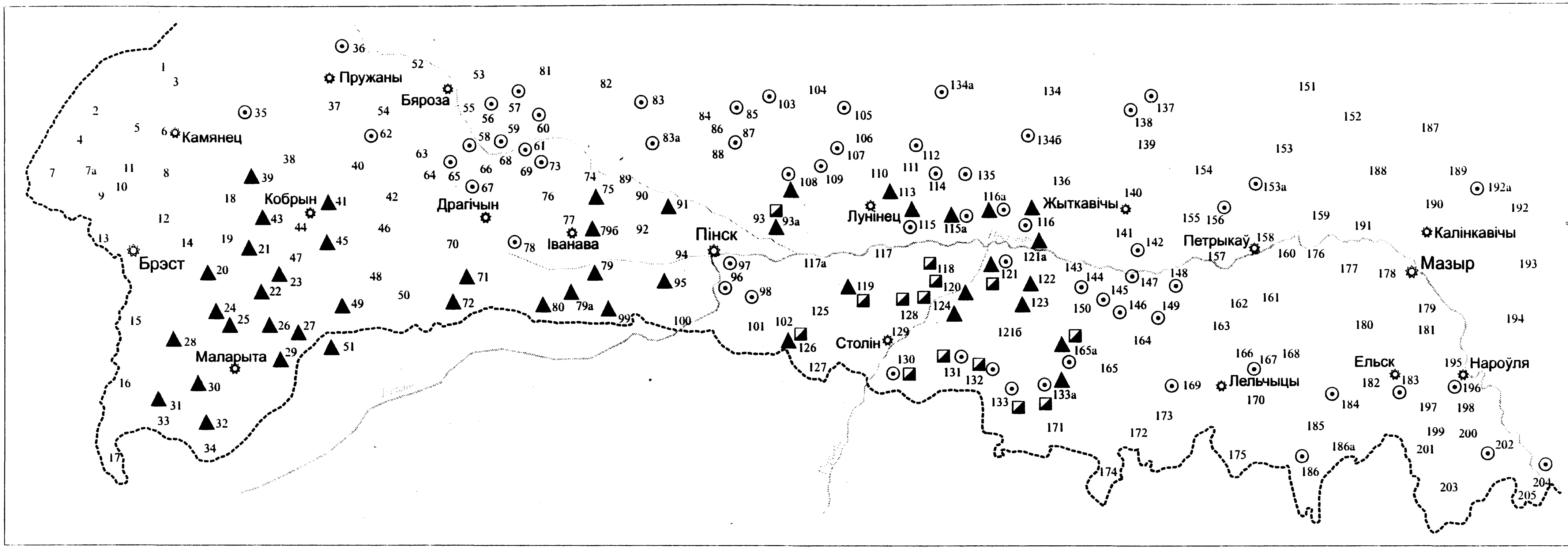
- дзеся`ткі
- ляшо`к
- ля`шка
- страпе`ц
- таво`к
- ку`чка
- ба`бка
- шайпа`к
- мар'я`нка

Карта №57 **НАЗВЫ ПАЦЯРУХІ**

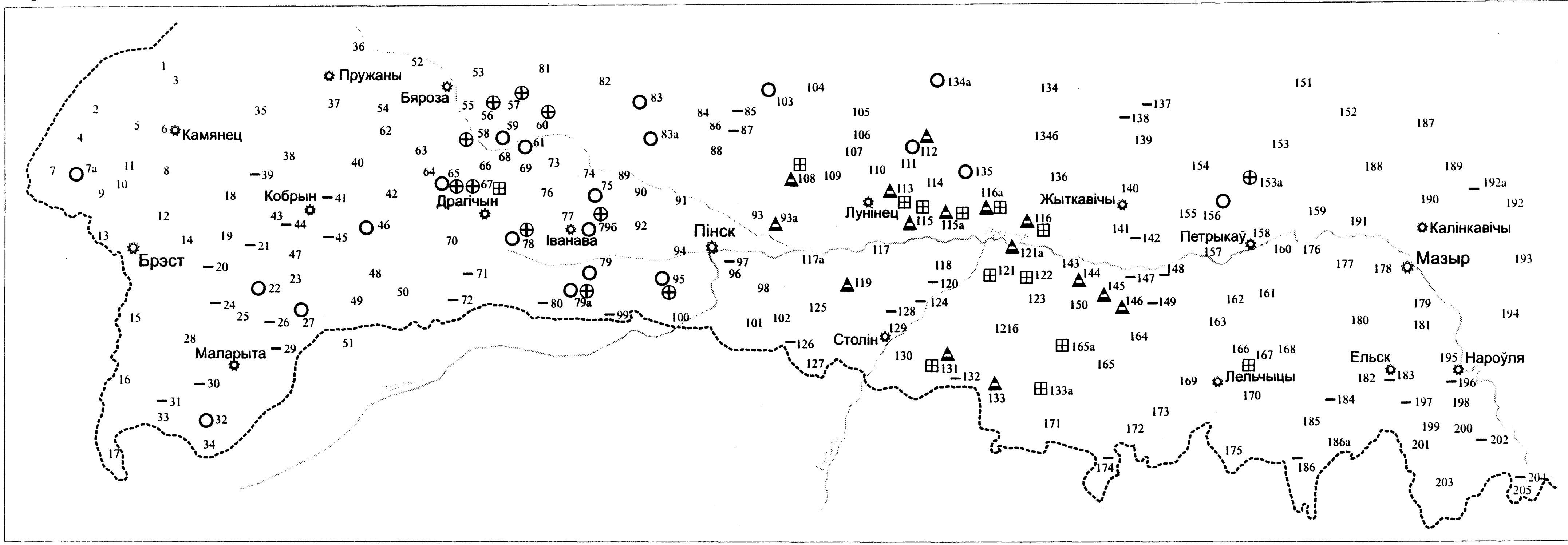
- пацяру`ха
- по`тра
- мя`тніца
- ко`мшаніца
- клы`чанка

Карта №58 **НАЗВЫ ПРАЦЭСУ АЧЫСТКІ ЗБОЖЖА РЭШАТАМ ПАСЛЯ ВЕЯННЯ**

- ⊙ падсява`ць
- ▲ падчыня`ць
- ◪ падха`йваць

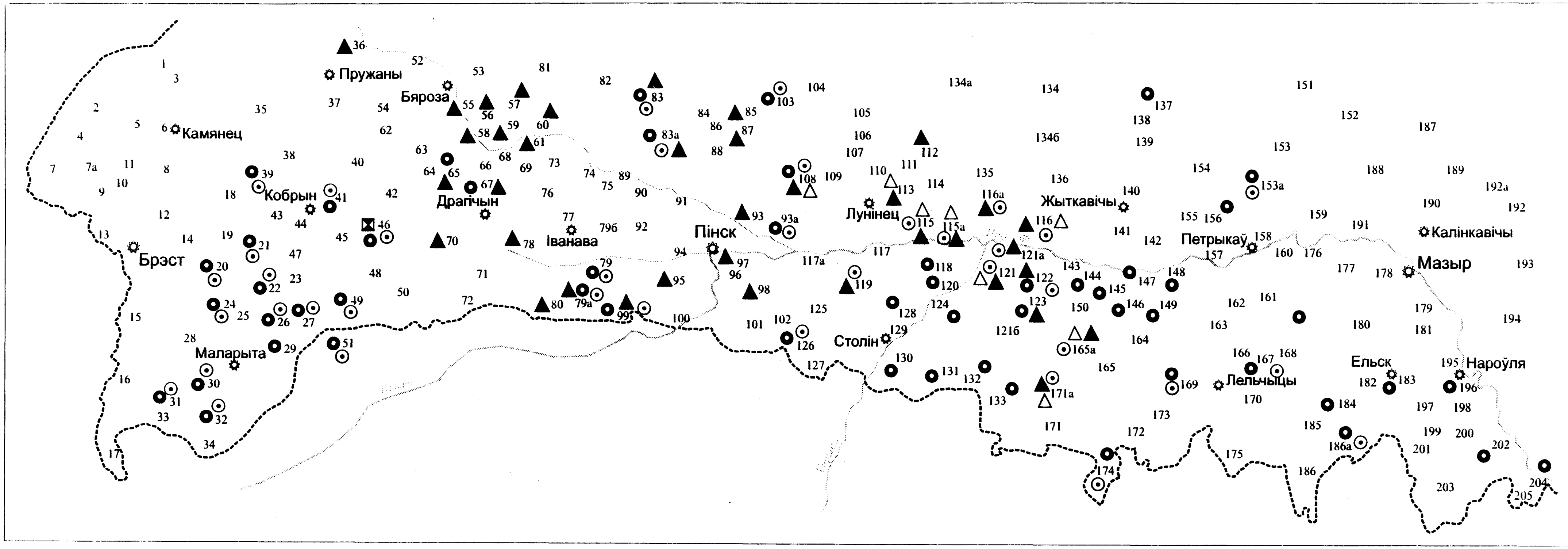
Карта №59 **НАЗВЫ ПРАЦЭСУ АЧЫСТКІ ЗЕРНЯ РЭШАТАМ ПАСЛЯ ВЕЯННЯ КРУГОВЫМІ РУХАМІ І АДЫХОДЫ ПРЫ ТАКОЙ АЧЫСТЦЫ**

- ○ скружо`ўваць
- ⊕ скружы`ны, скружо`віны
- ▲ збіва`ць
- ⊞ скіда`ны
- – адсутнасць назвы

Карта №60

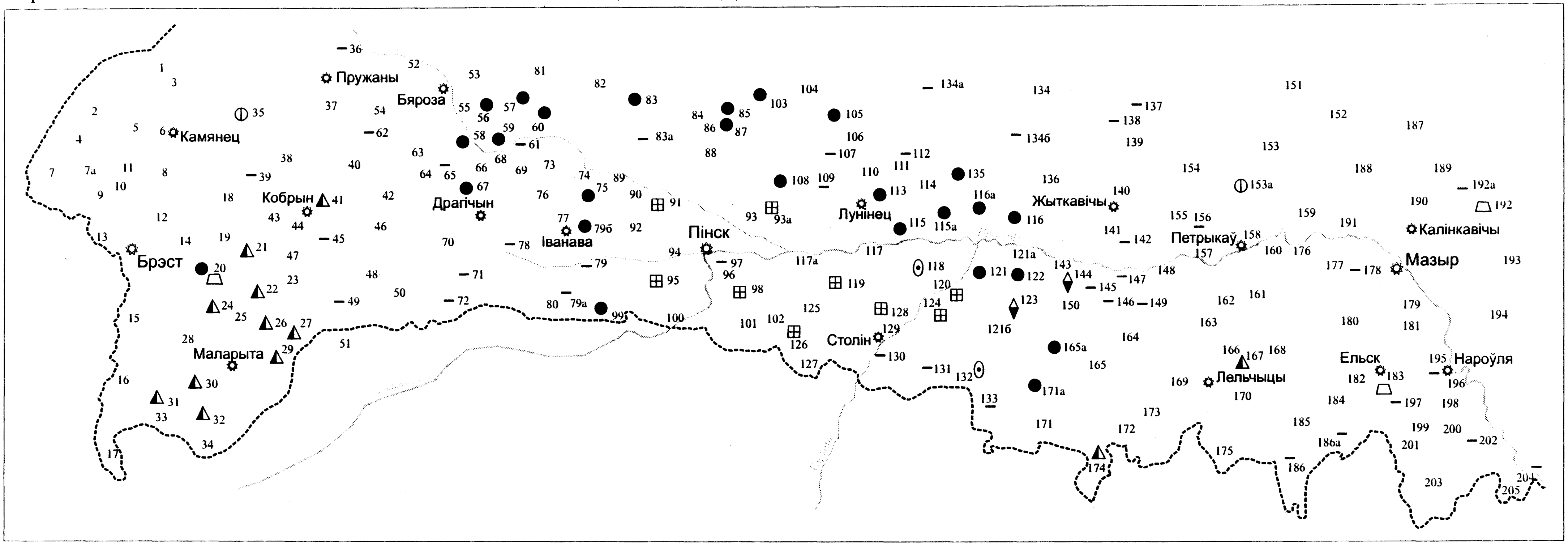
НАЗВЫ ПРАЦЭСУ АЧЫСТКІ ЗБОЖЖА ПАСЛЯ МАЛАЦЬБЫ ПЕРАД ВЕЯННЕМ. АДЫХОДЫ ПАСЛЯ ТАКОЙ АЧЫСТКІ

- ● зганя`ць
- ▲ шчыня`ць
- ⊠ скру`жваць
- ⊙ зго`ніны, зго`ны
- △ шчы`нкі, шчы`ніны

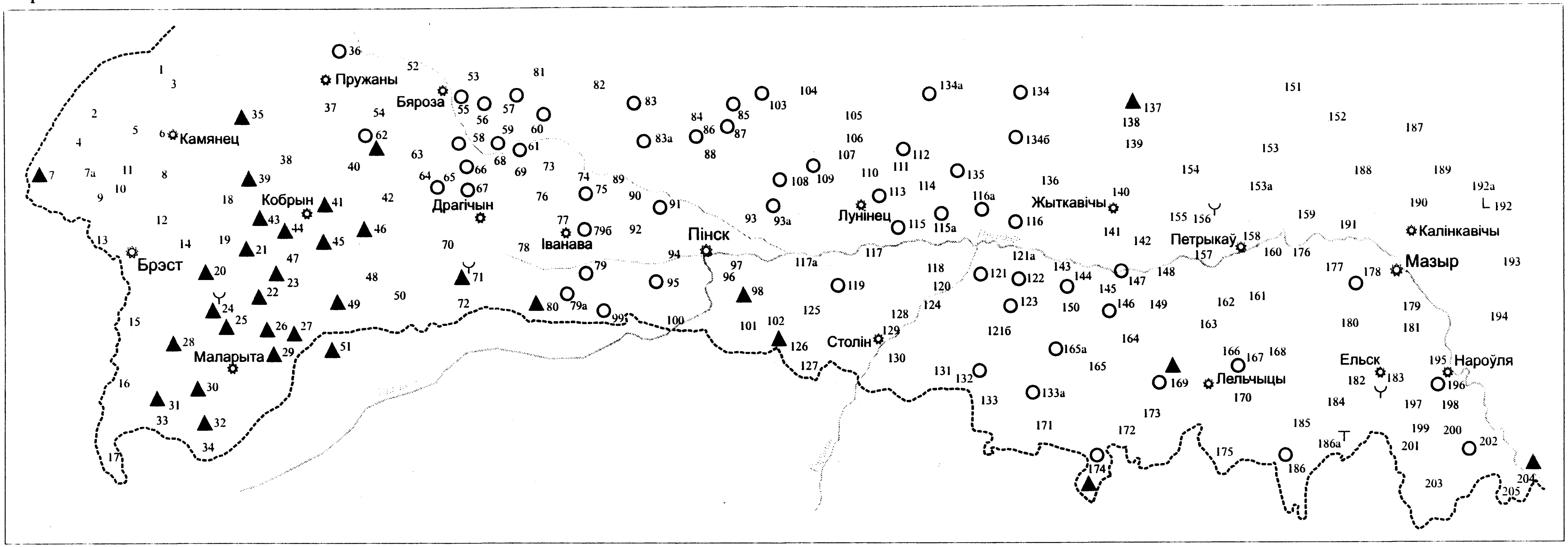
Карта №61

НАЗВЫ ЗЕРНЯ НАЙВЫШЭЙШАЙ ЯКАСЦІ, ЯКОЕ АДЛЯТАЛА НАЙДАЛЕЙ ПРЫ ВЕЯННІ

- ● пярэ`днее зе`рне
- ⦶ перадо`к
- ▲ чы`стае зе`рне
- ⊞ галаві`ца
- ⏢ пе`ршае зе`рне
- ⧫ чало`
- ⊙ вы`сеўкі
- – адсутнасць назвы

Карта №62 **НАЗВЫ МЯКІНЫ**

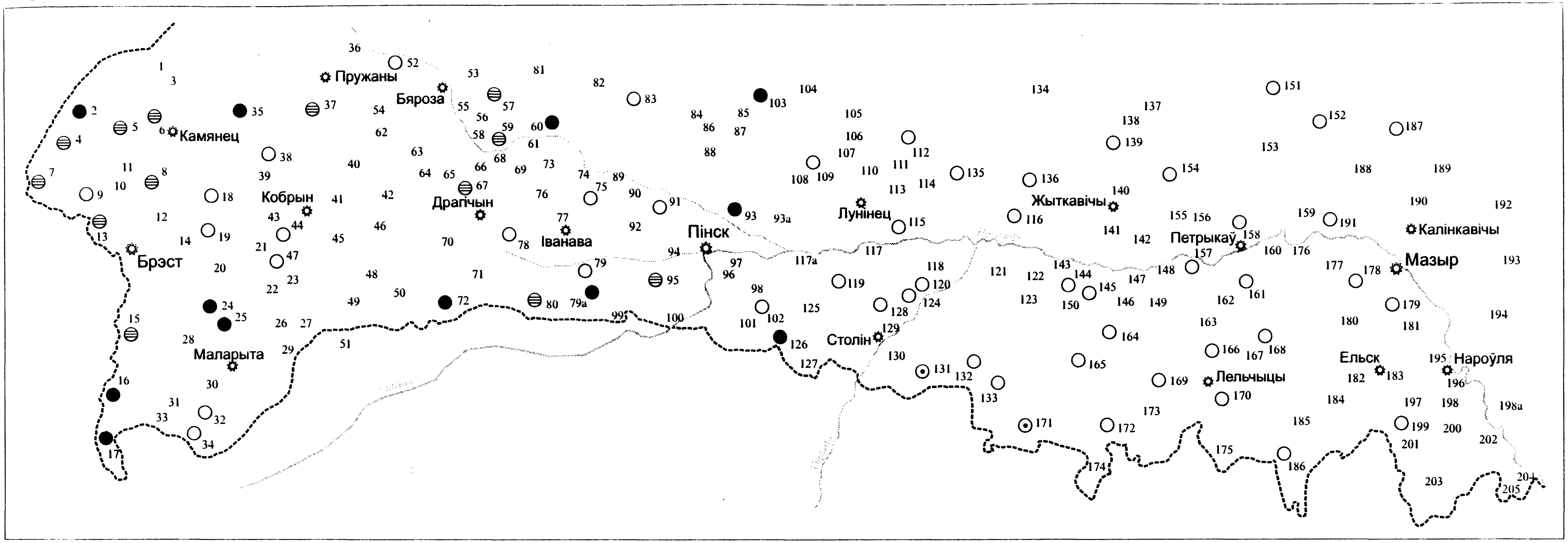

○ мякі`на
▲ пало`ва
Y вы`сеўкі
T замо`ркі
L зяло`

КАРТЫ ПА ТЭМЕ

"НАЗВЫ ЕЖЫ"

Карта №63 **КАРТА МІКРАПОЛЯ “ПРЫЁМЫ ЕЖЫ”**

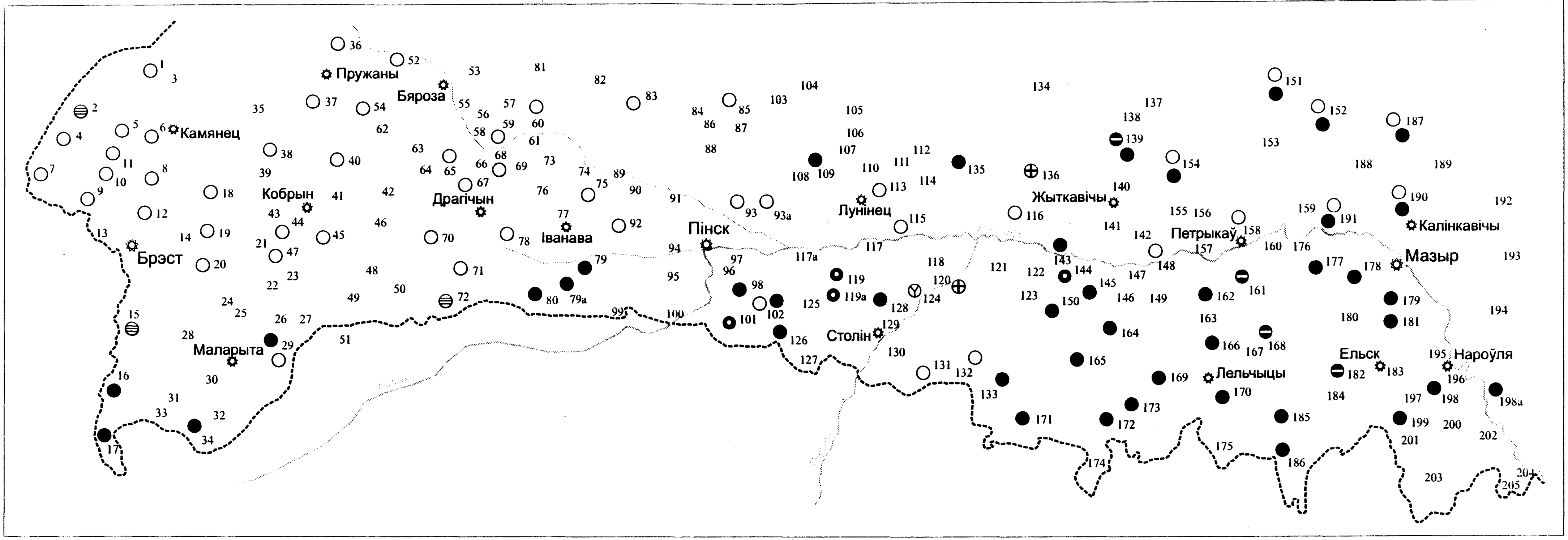

Тыпы мікраполя:

- ● I
- ⊜ II
- ○ III
- ⊙ IV

(гл. каментарый)

Карта №64 КАРТА МІКРАПОЛЯ “СЫР - ТВАРОГ”

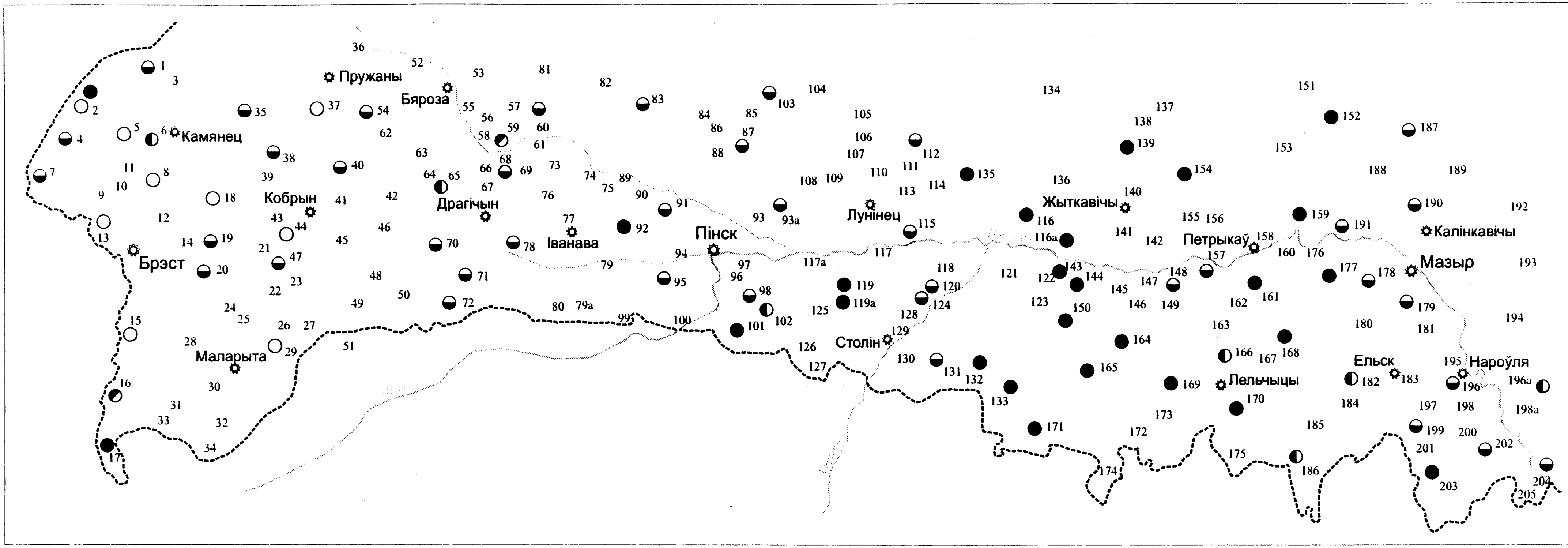
Тыпы мікраполя:

- ○ Іа
- ⊕ Іб
- Ⓨ Ів
- ⊖ ІІ
- ● ІІІа
- ⊙ ІІІб
- ⊜ IV

(гл. каментарый)

Карта №65

КАРТА МІКРАПОЛЯ "ВЕРХ - СМЯТАНА"

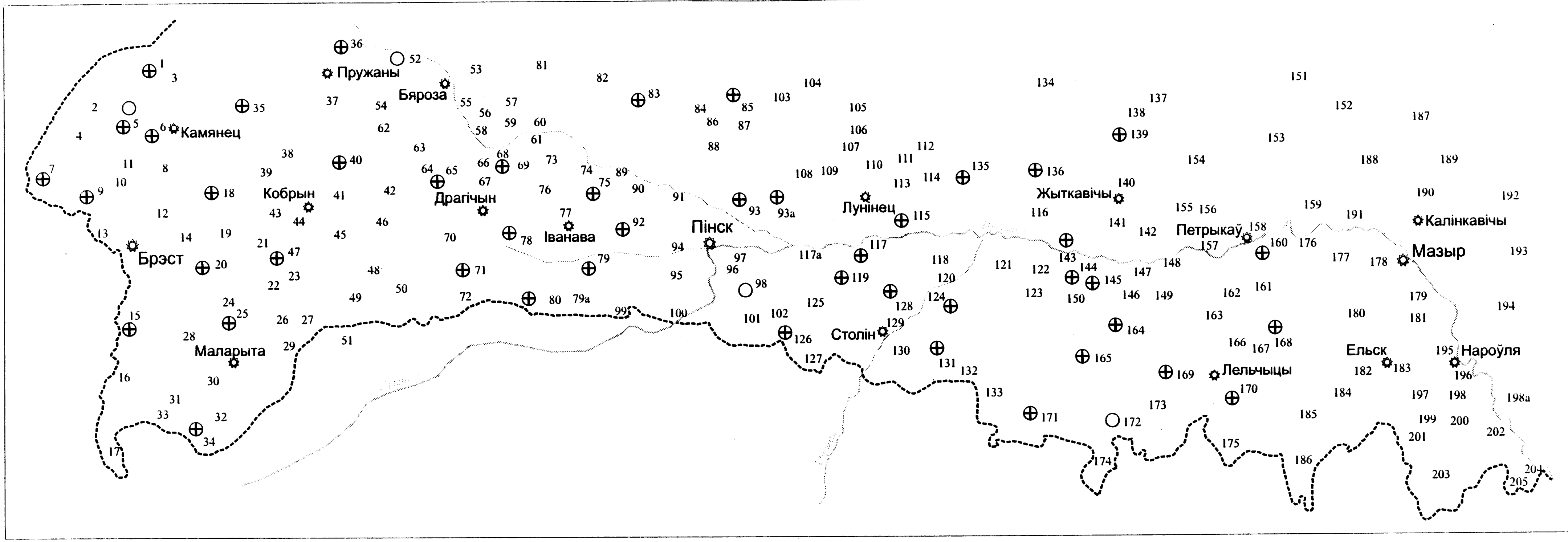

Тыпы мікраполя:

◒ I
◐ II
◑ III
● IV
○ V

(гл. каментарый)

Карта №66 КАРТА МІКРАПОЛЯ "БУХАНКА - ПІРОГ"

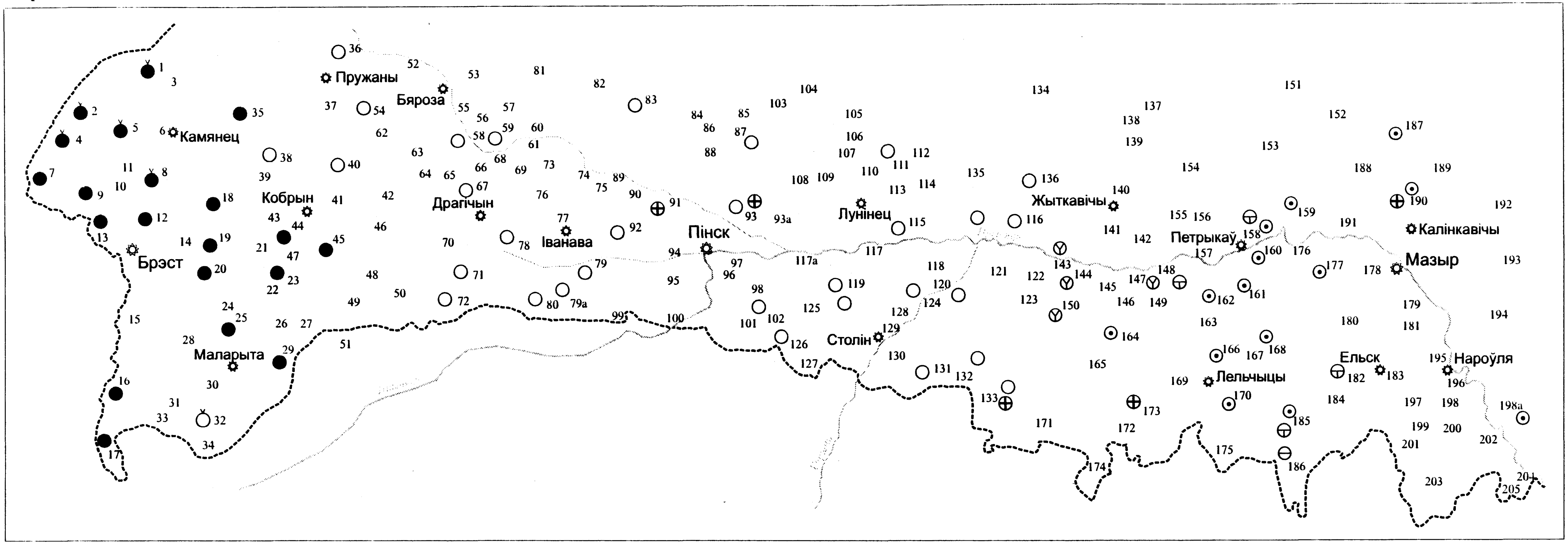
Тыпы мікраполя:

⊕	Ia	●	IV
○	II	◐	V
⊜	IIIa	⊙	VI
⊗	IIIб	⊖	VII

(гл. каментарый)

Карта №67

КАРТА МІКРАПОЛЯ "ЮШКА - РАСОЛ - КВАС"

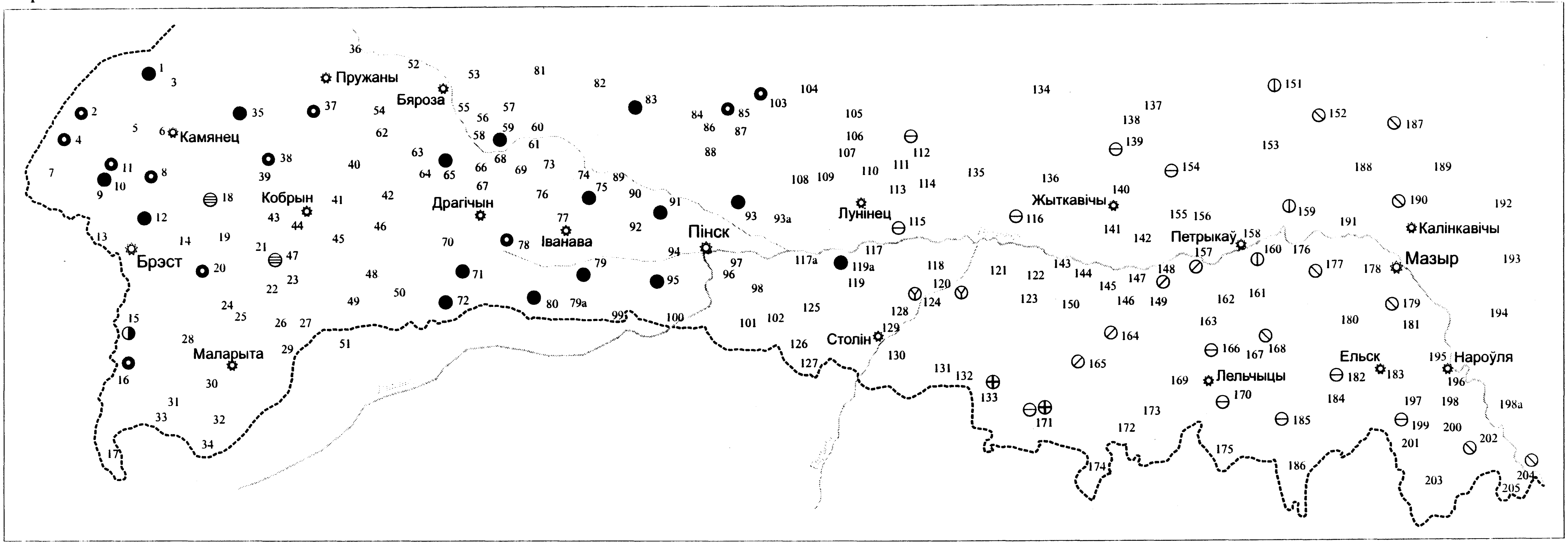

Тыпы мікраполя:

- I
- II
- III
- IV
- V
- VI
- VII
- VIII
- IX

(гл. каментарый)

Карта №68 **КАРТА МІКРАПОЛЯ “ГАЛОЎКА - КАЧАН”**

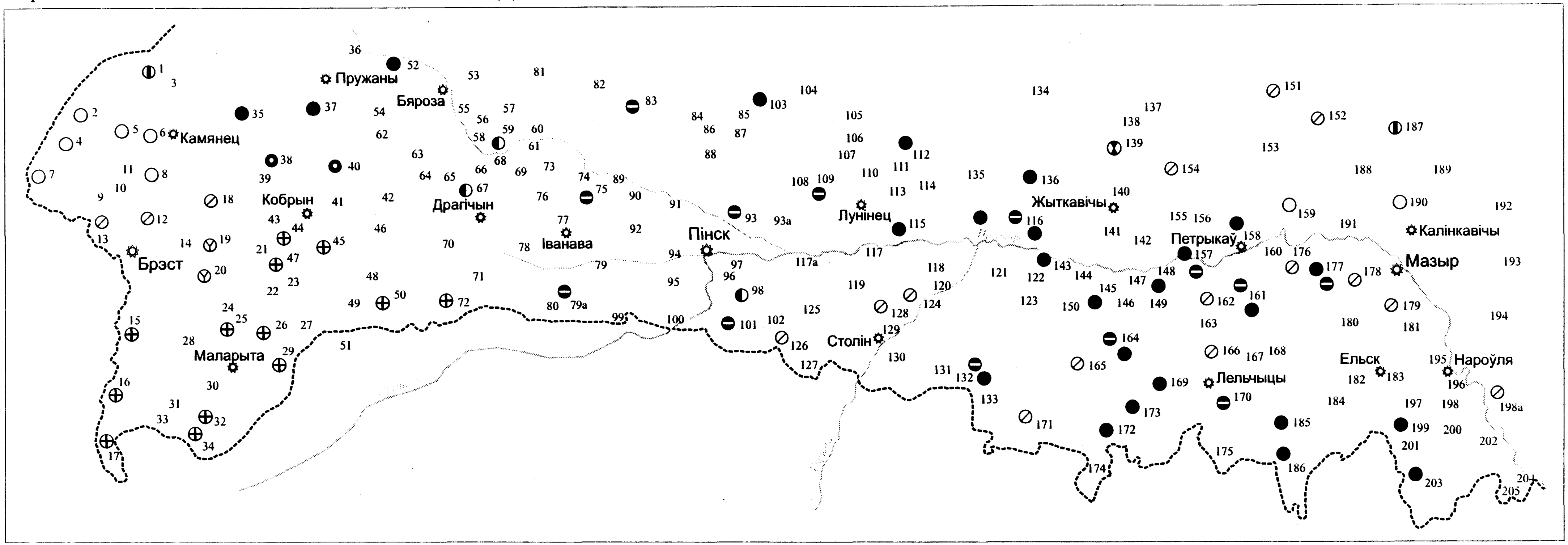

Тыпы мікраполя:

⦿	Іа	⦶	ІІІб
●	Іб	⊗	ІІІв
◑	Ів	⊘	ІІІг
⊜	ІІ	⃠	ІІІд
⊖	ІІІа	⊕	IV

(гл. каментарый)

Карта №69 **КАРТА МІКРАПОЛЯ “САЛА - ЗДОР - ЗАТАЎКА”**

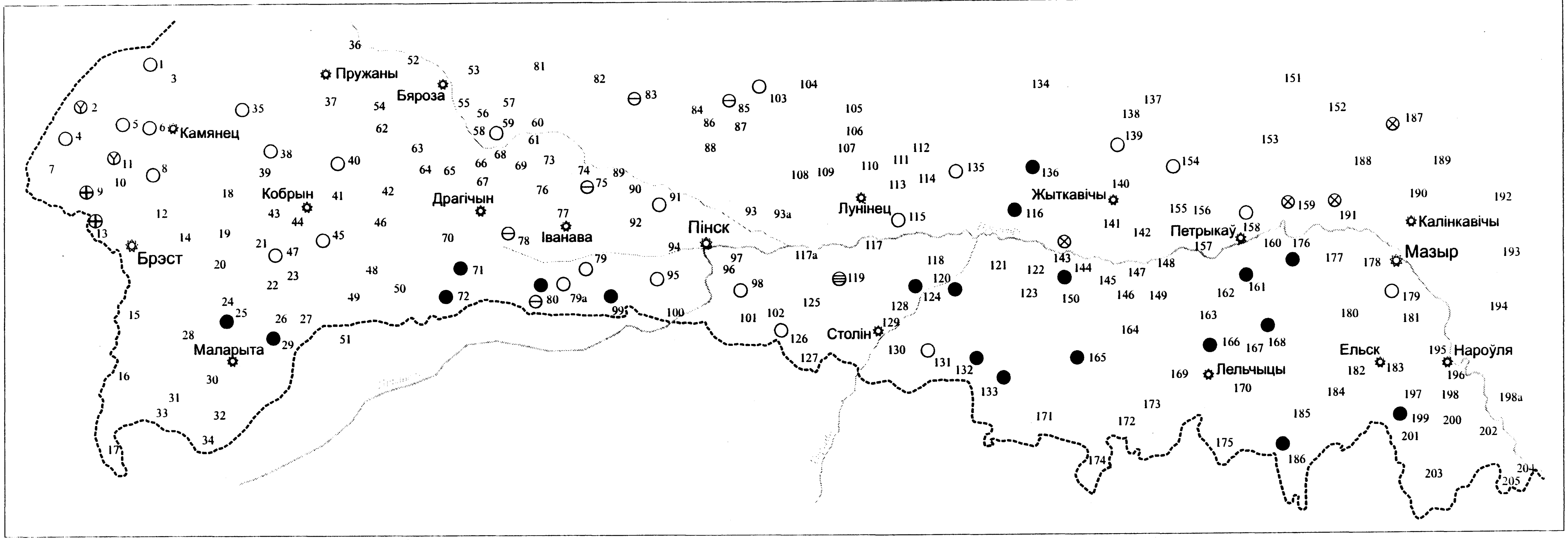

Тыпы мікраполя:

○	Ia	◉	VI
◑	II	⊖	VII
⊘	III	◐	VIII
⊕	IV	⦶	IX
⊗	V	●	X

(гл. каментарый)

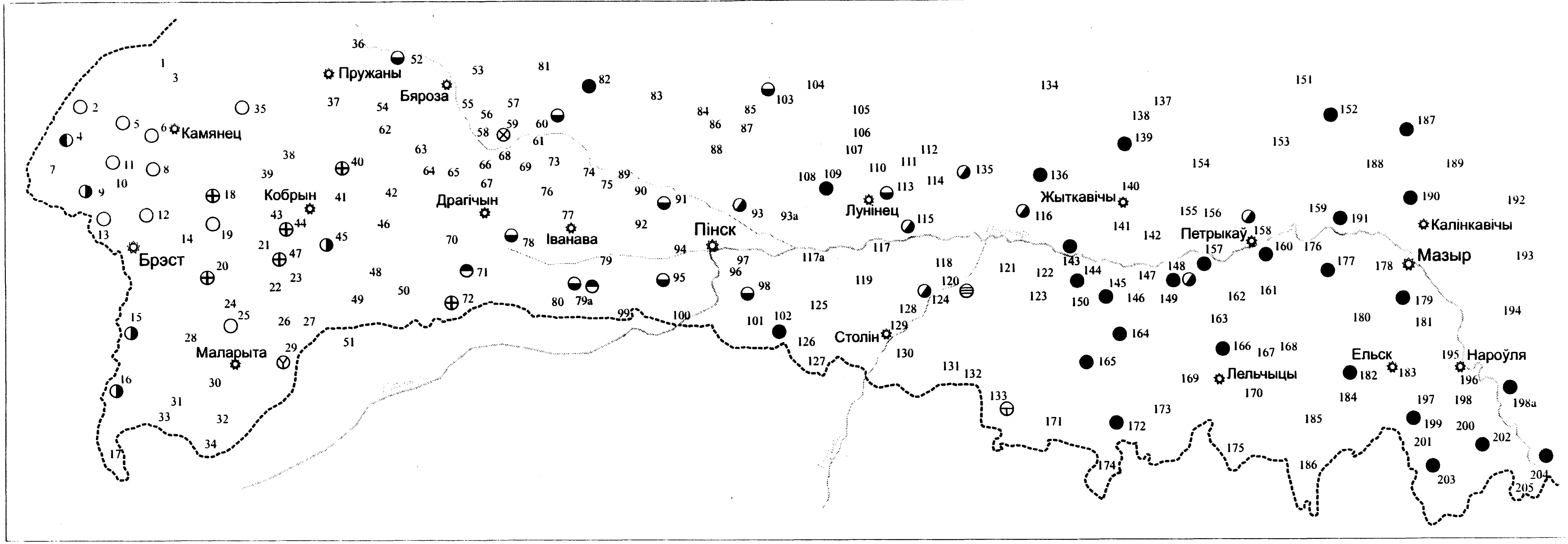
Карта №70 **КАРТА МІКРАПОЛЯ "ПЯЧЫ - ПРАЖЫЦЬ"**

Тыпы мікраполя:

- ⊕ I
- ○ II
- ⊖ III
- ● IV
- ⊗ V
- ⊜ VI
- ⊗ VII
  (гл. каментарый)

Карта №71 **КАРТА МІКРАПОЛЯ "ЛУПІЦЬ - ШКРЭБЦІ"**

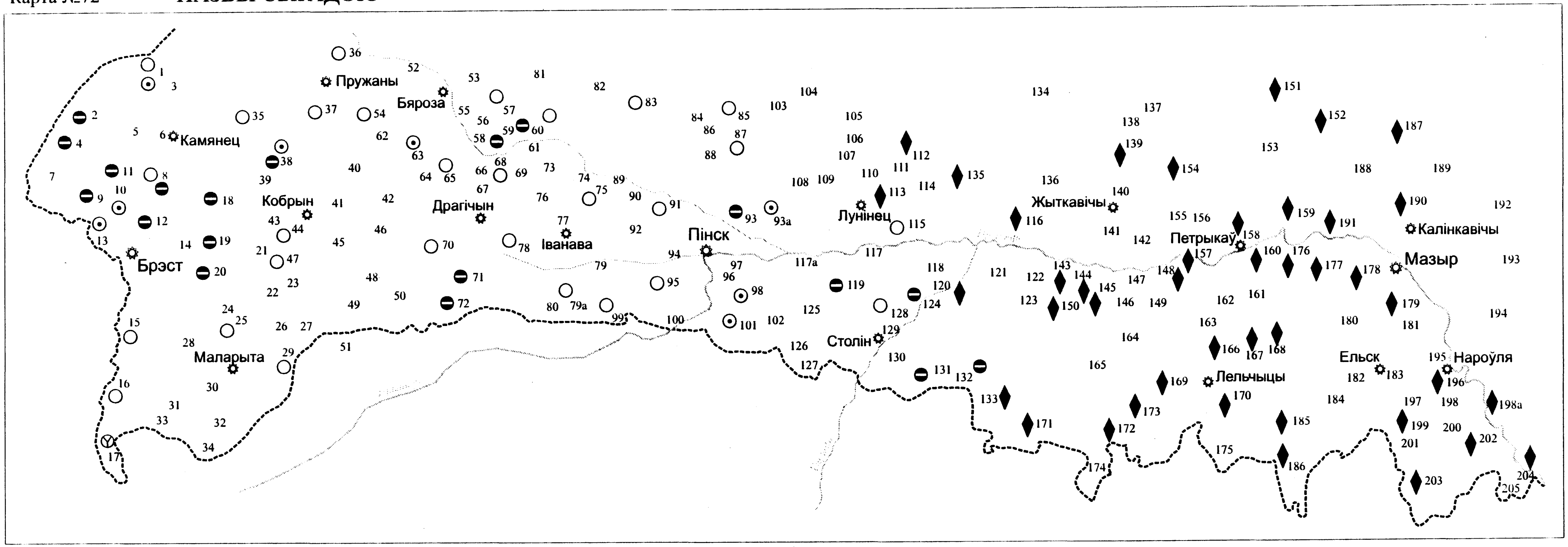

Тыпы мікраполя:

○	I	⊗	VII
◐	II	◒	VIII
◑	III	●	IX
⊖	IV	◕	X
⊕	V	⊜	XI
ⓨ	VI	⦶	XII

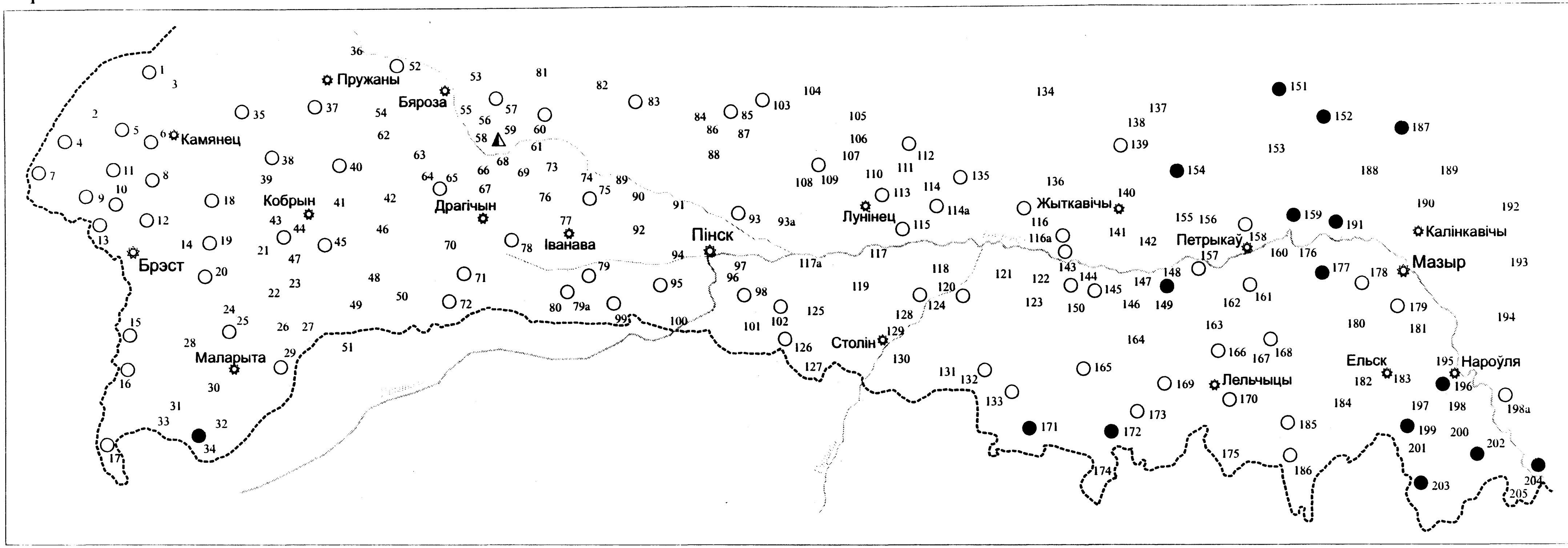
(гл. каментарый)

Карта №72 **НАЗВЫ СЫРАДОЮ**

- ○ све`жае малако`
- ⊖ малако` з-пад каро`вы
- ⊙ цё`плае малако`
- Ⓨ малачэ`ня
- ♦ сырадо`й

Карта №73 **НАЗВЫ КІСЛАГА МАЛАКА**

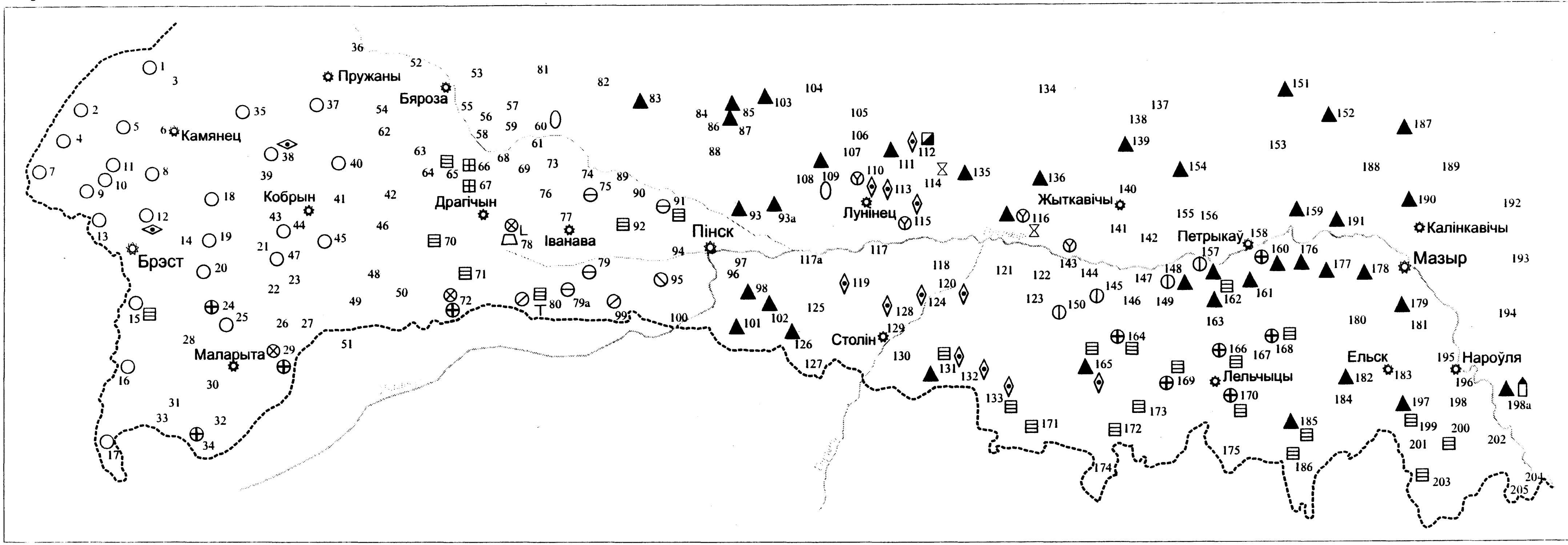

○ кі`слае малако`

● кісля`к

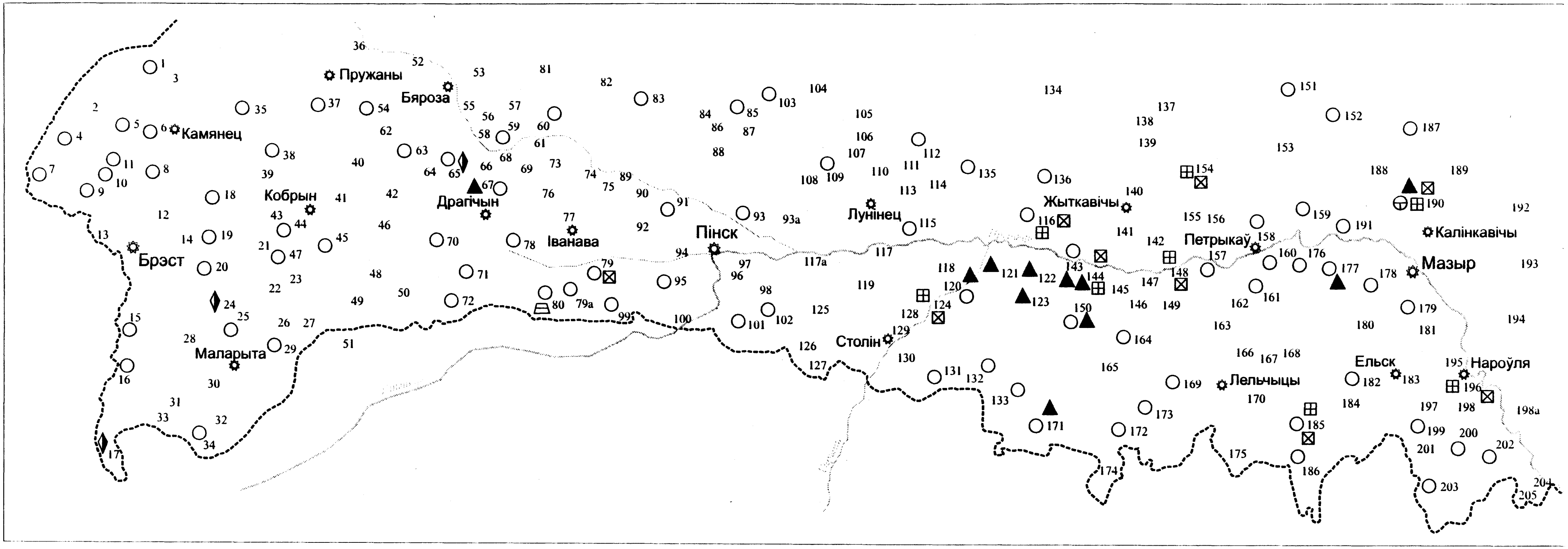
▲ ква`ша

Карта №74 **НАЗВЫ БЛІНА З ХЛЕБНАГА ЦЕСТА**

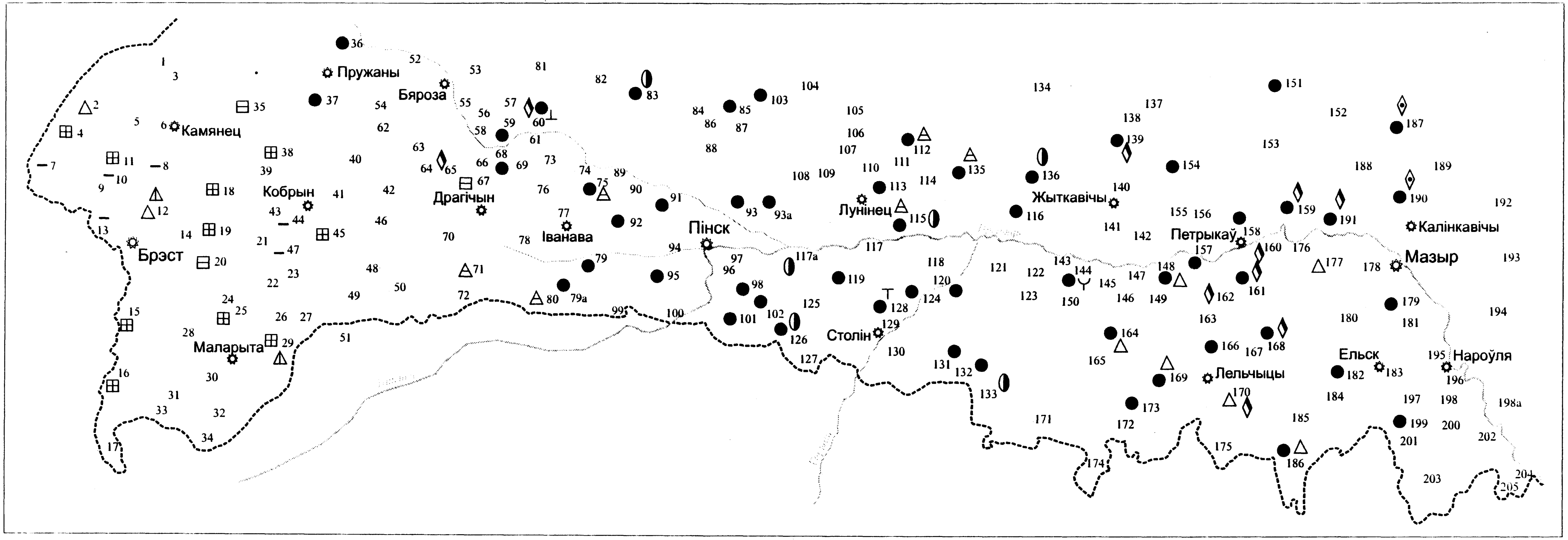
- падпало`нік
- перадпало`нік
- падпа`льнік, падпа`ленік
- апало`нік
- папло`нік
- падпа`лак
- падпа`лка
- паляні`ца
- скаваро`днік
- вы`хвацень
- вы`хапень
- перапе`чка
- прапе`ка
- пярэ`печак
- блін
- корж
- папну`шка
- пляску`ха
- папле`мент
- паляма`ц

Карта №75 НАЗВЫ АДРЭЗАНАГА КАВАЛКА ХЛЕБА

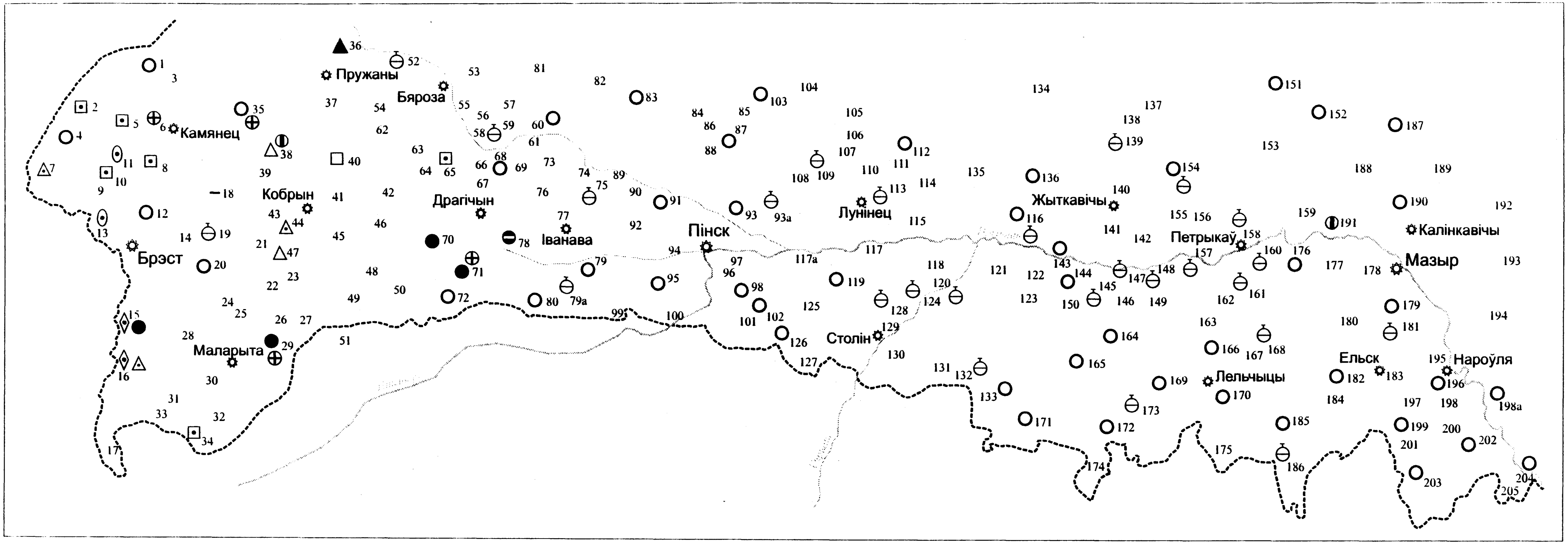
- ○ скі`бка
- ⊖ скі`ба
- ▲ лу`ста
- ⊞ кра`ец
- ⊠ акра`ец
- ◊ акру`шак
- ⊟ кро`мка

Карта №76 **НАЗВЫ ВЯЛІКАГА КАВАЛКА ХЛЕБА, ЯКІ БЯРЭЦЦА Ў ПОЛЕ, У ДАРОГУ І Г.Д.**

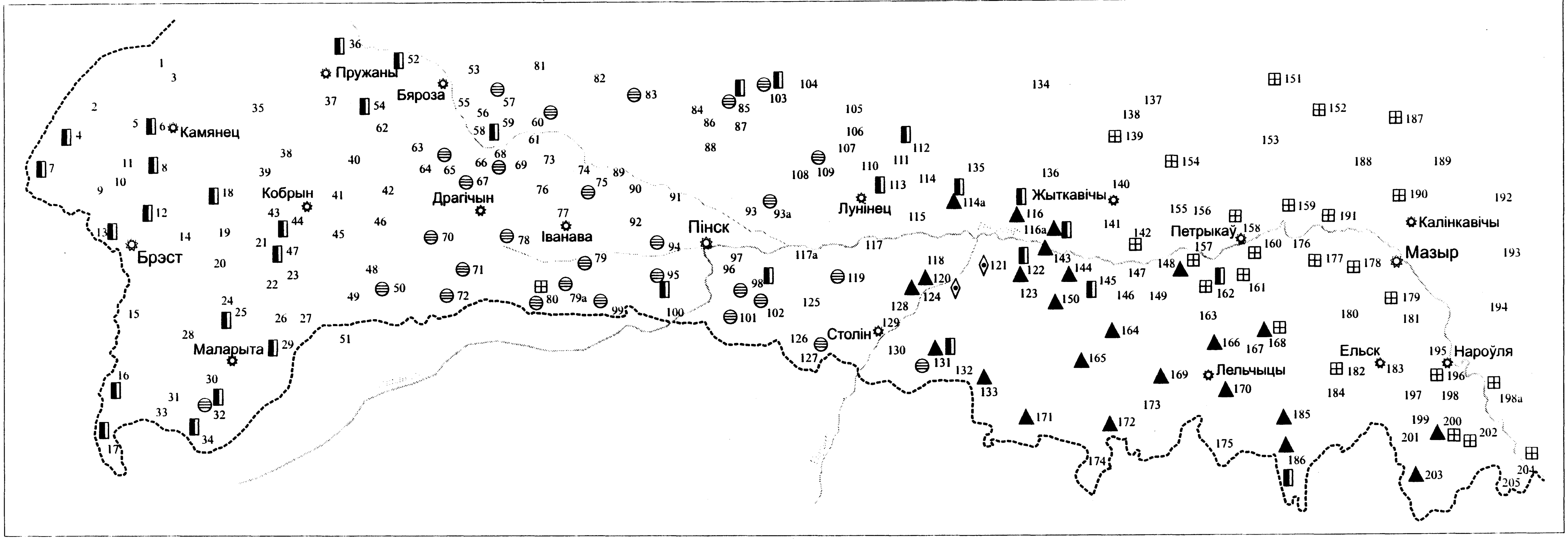
- ● лу`ста
- △ акра`ец, кра`ец
- акра`йчык
- акра`юшка
- ⊞ акру`шак
- ⊟ акру`шчык
- ◐ ако`ліца, ако`лка, ако`лушка
- абе`ртка
- во`барацень
- ⊥ скі`баніца
- ⊤ бу`рса
- ⋎ ба`йда
- – адсутнасць назвы

Карта №77 **НАЗВЫ ПЕРШАГА КАВАЛКА ХЛЕБА**

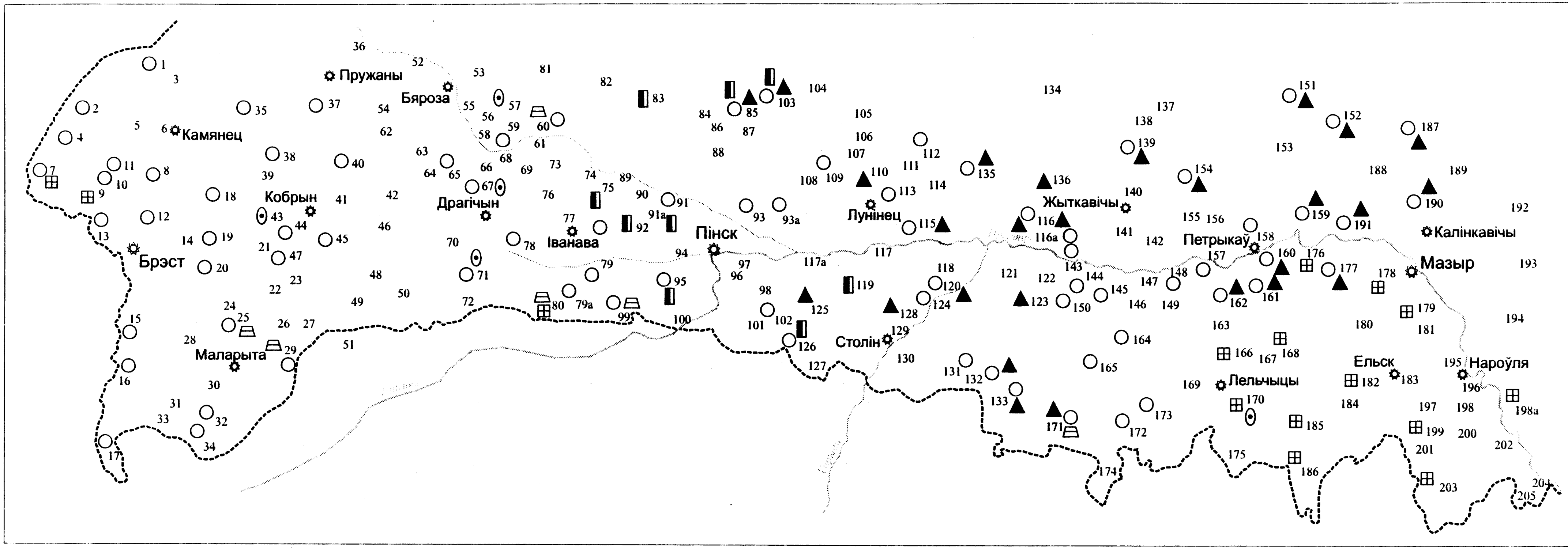
- акра`йчык
- кра`йчык
- кра`ец
- акра`ец
- скра`йчык
- скра`ец
- краю`шак, акраю`шак
- скраю`шка
- акраю`шка
- акру`шак
- акру`шчык
- скру`шчык
- асу`шак
- асу`шчык
- гарашо`к
- ражо`к
- адсутнасць назвы

Карта №78 НАЗВЫ КВАШАНАЙ МУЧНОЙ КАШЫ

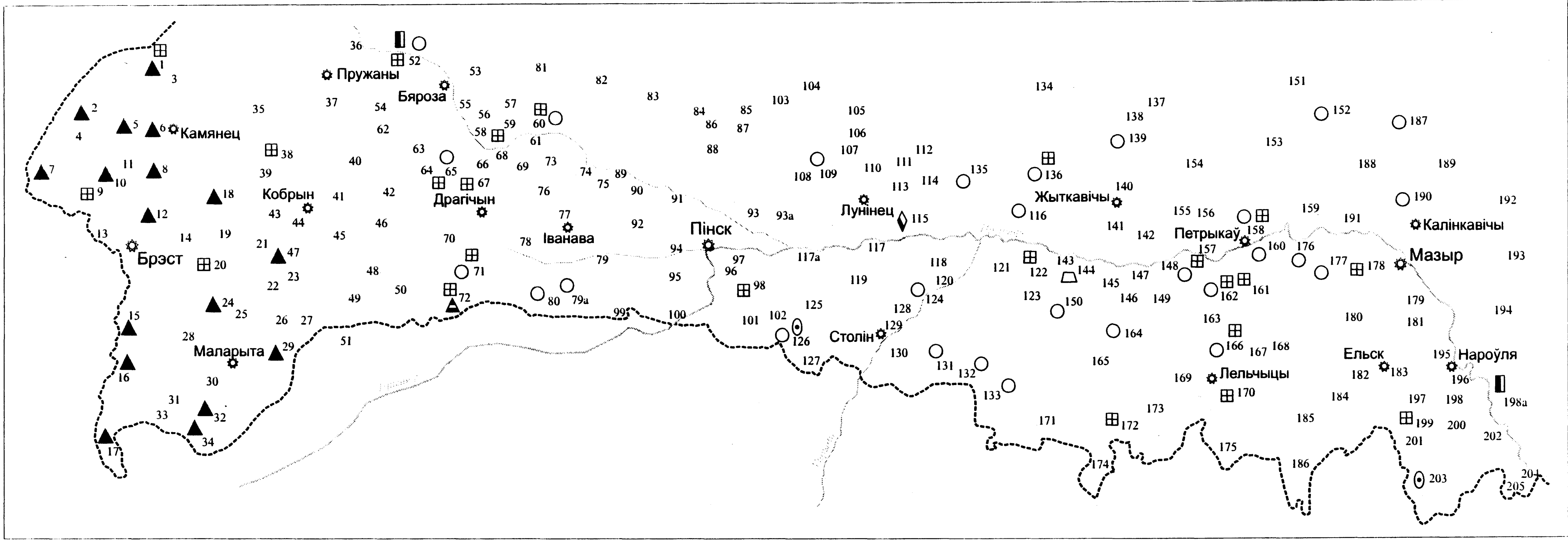
- пá`рыш
- квá`ша
- кулá`га
- саладý`ха
- пý`тра

Карта №79 **НАЗВЫ ЗАЦІРКІ**

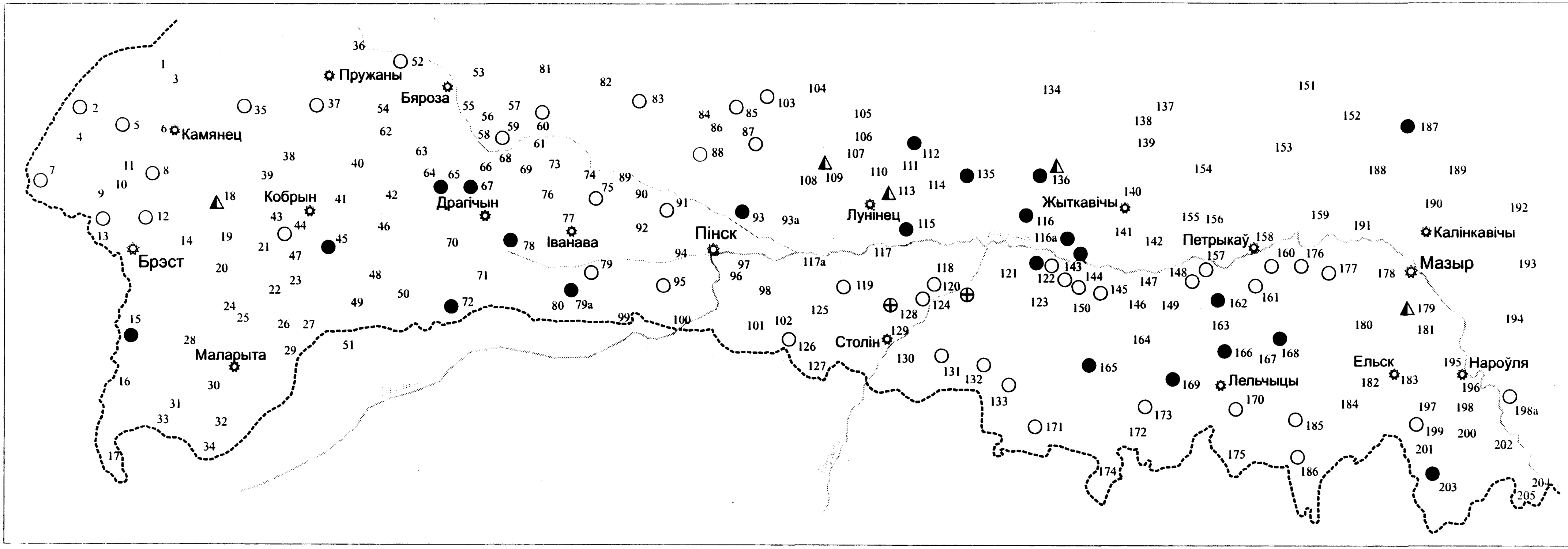
- ○ заці`рка
- ▲ калату`ша
- ⊞ галу`шкі`
- ◧ по`ліўка
- ⊙ салама`ха
- ⏢ ляме`шка

Карта №80 НАЗВЫ ГАЛУШАК З ДРАНАЙ БУЛЬБЫ

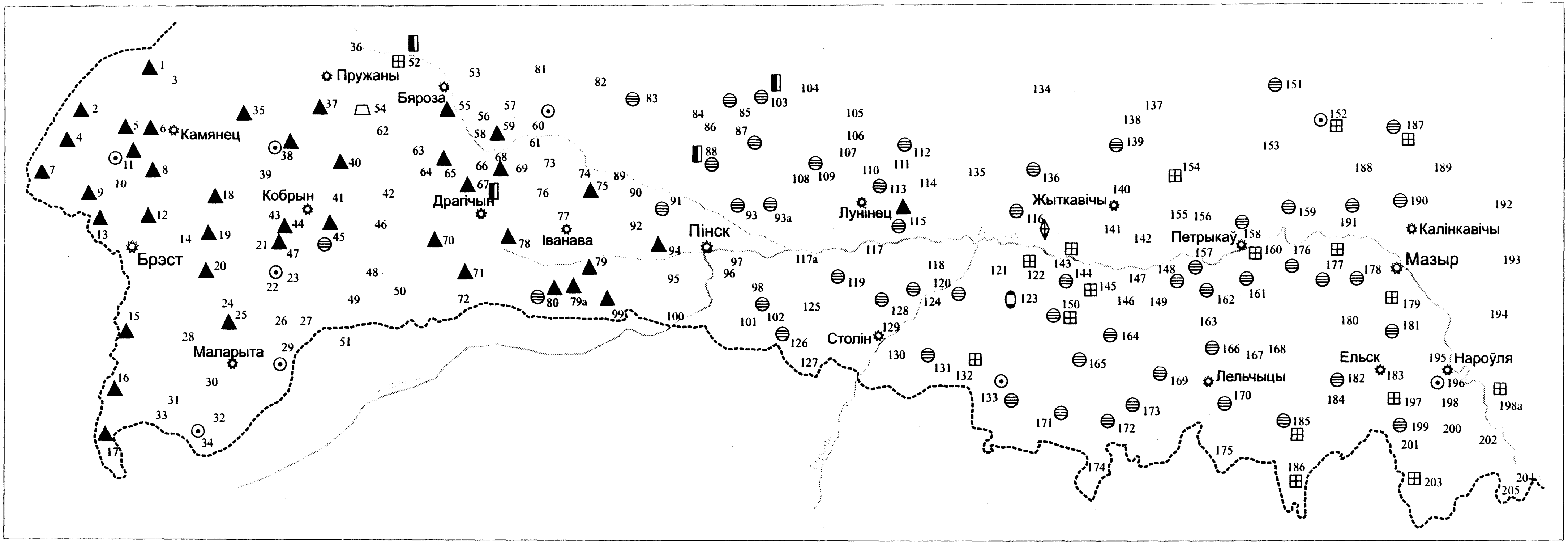
- ○ клё`цкі
- ▲ палюхі`
- палё`шкі
- ⊞ галу`шкі`
- пі`зы
- хрулі`
- фарфалі`
- галга`ны

Карта №81 НАЗВЫ ЛОКШЫНЫ

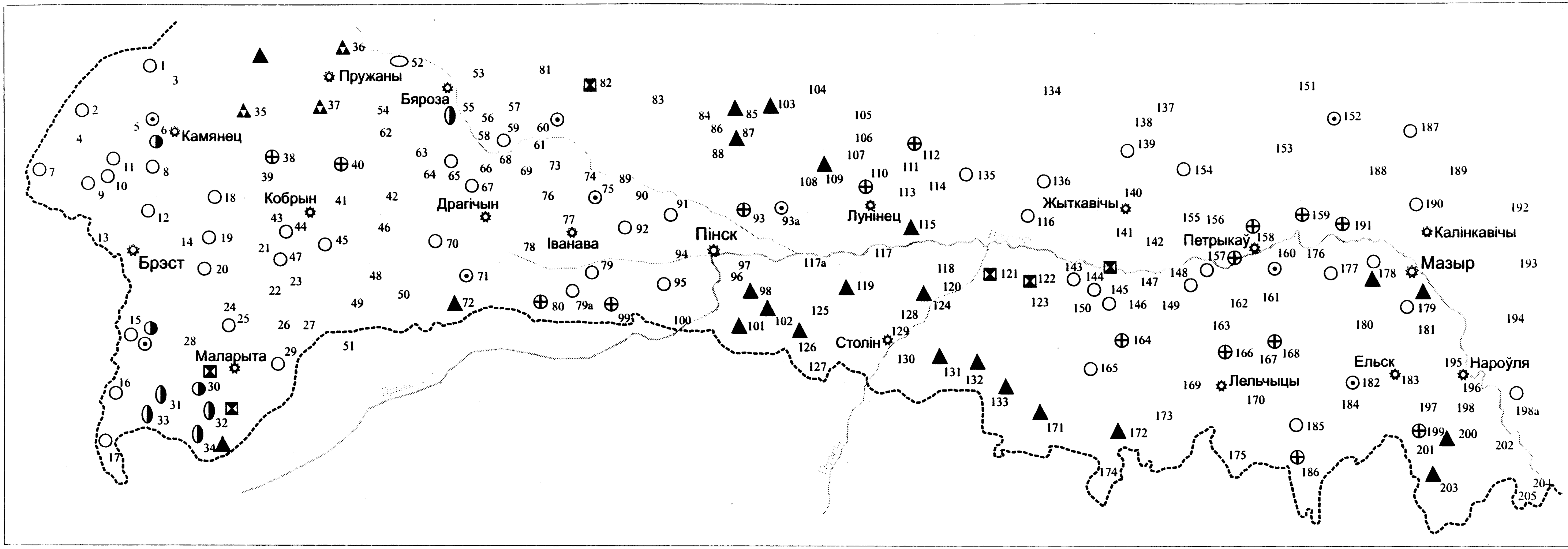
○ ло`кшыны, ло`кшына
● ло`кша
⊕ ло`кшаніна
◭ макаро`на

Карта №82 **НАЗВЫ РУЛЁЎ**

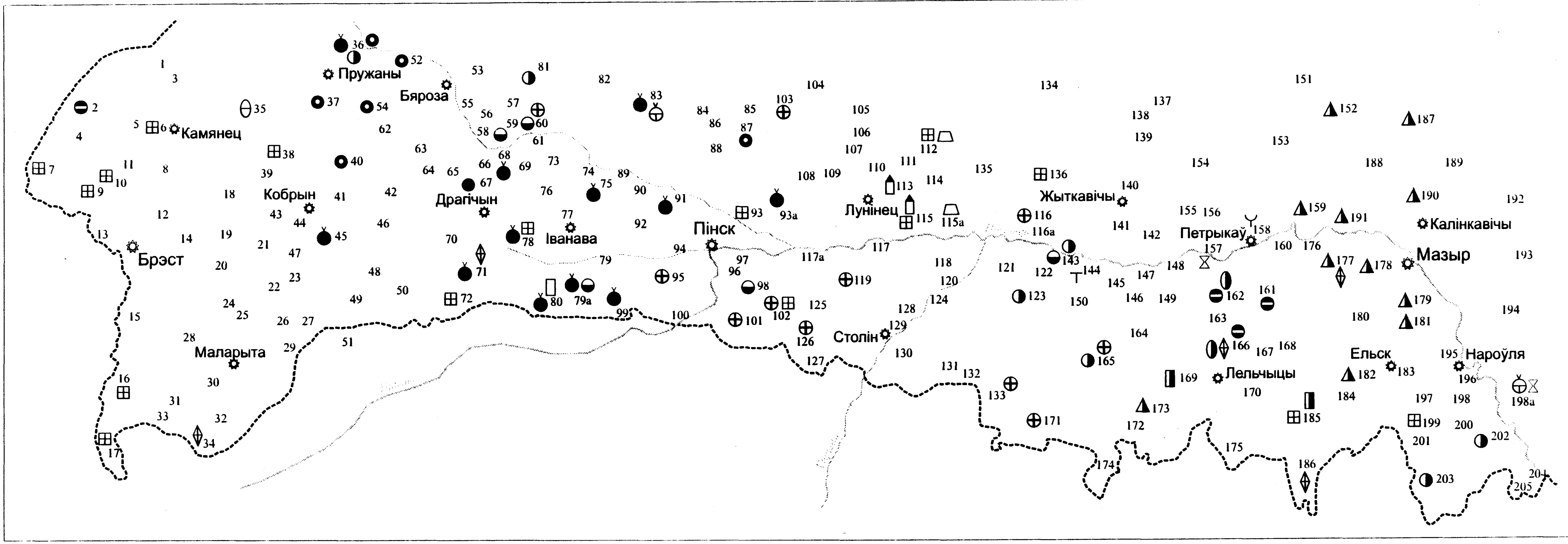
⊜ пата\`пцы
⊙ пата\`пец
▲ каплу\`н
⊞ рулі\`
▐ цура\`
⬯ ката\`пцы
◊ цю\`пка
⏢ мурцо\`ўка
– адсутнасць назвы

Карта №83 **НАЗВЫ БУЛЬБЫ**

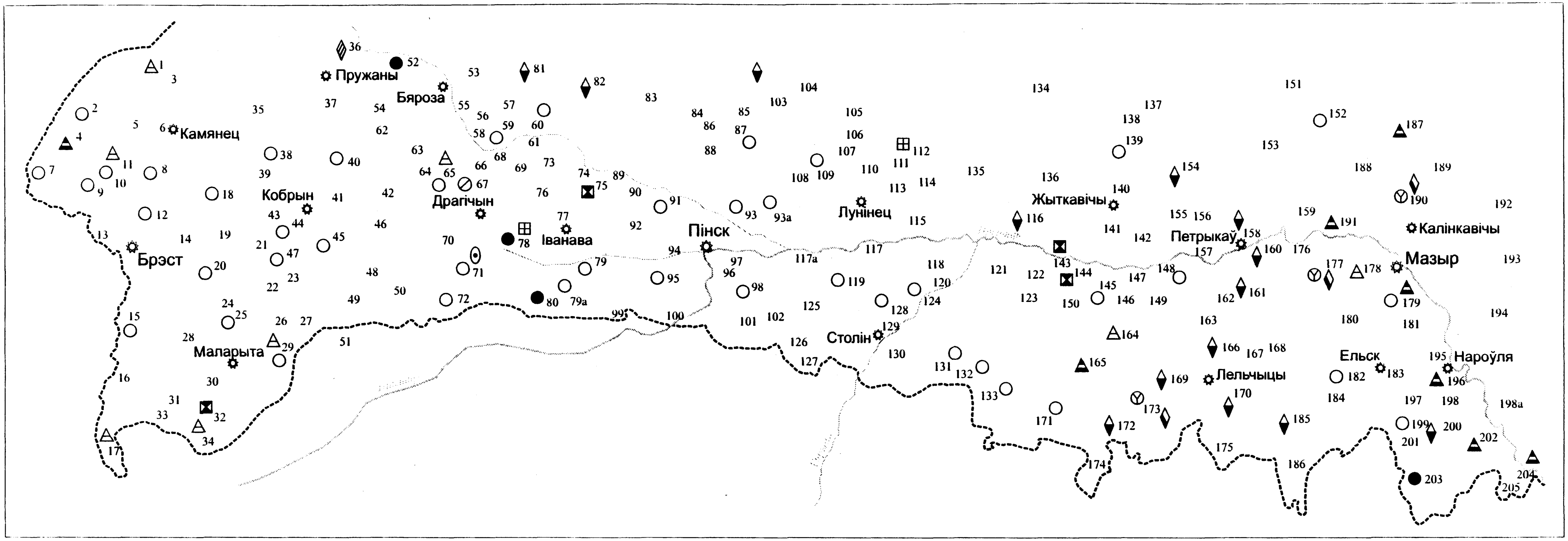
- ○ карто`плі
- ⊙ карто`пля, карто`фля, карто`хля
- ◑ кардо`пля
- ⊕ карто`шка
- ◖ карду`п
- ⬭ карчо`кі, карчо`хі
- ▲ бу`льба
- △ бу`льва
- ⊠ барабо`лі, барабо`ля, барбо`ля

Карта №84 **НАЗВЫ ВАРАНАЙ ЧЫШЧАНАЙ БУЛЬБЫ**

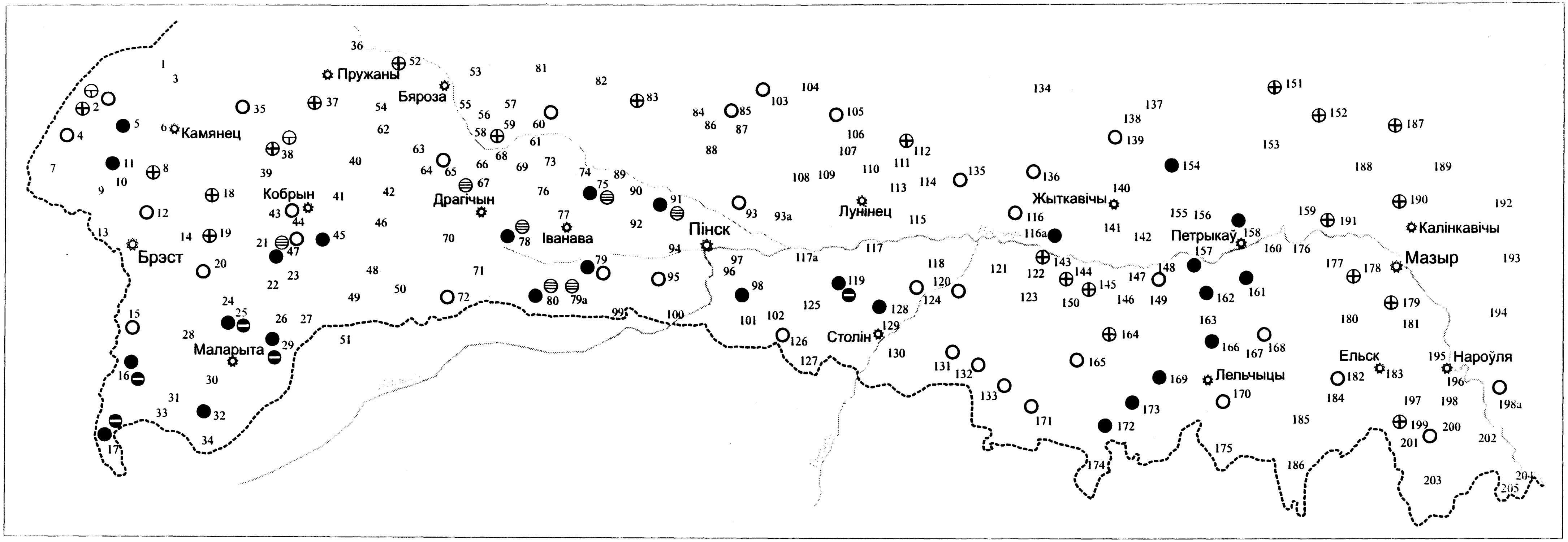
Знак	Назва	Знак	Назва	Знак	Назва
● (з рыскай)	сало`нцы	⊕	салё`ная бу`льба, салё`ная карто`шка, салё`ныя карто`плі	(знак)	рулі`
●	салё`нцы	▲	паро`нкі	(знак)	скраблю`нкі
⊖	сало`нікі	⊞	цэ`лая бу`льба, цэ`лая карто`шка, цэ`лыя карто`плі	θ	скаблё`нка
(знак)	сало`днікі	(знак)	суха`я карто`пля, сухі`я карчо`хі	⧖	крышаны`
◑	салё`нікі	(знак)	варо`нкі	⊤	булё`ны
⊖	салё`нкі	▯	варо`нцы	Y	карто`шка зо`бкам
⊙	со`ленка	(знак)	галубцы`		

Карта №85 **НАЗВЫ ВАРАНАЙ БУЛЬБЫ Ў ЛУПІНАХ**

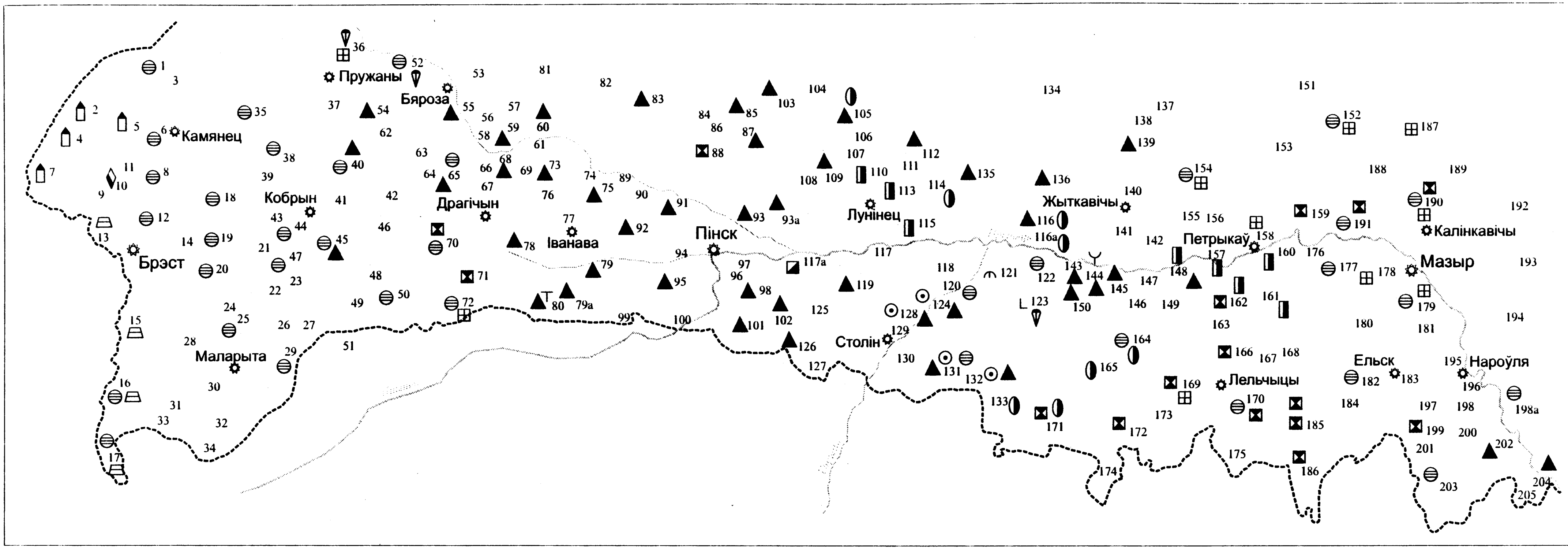
● лупаны\`, лупо\`нцы
○ карто\`плі з лупі\`намі
⊘ карто\`плі з лупя\`йкамі
паро\`нкі з лушпа\`йкамі
▲ мундзіры\`
△ карто\`плі (бу\`льба) з мундзіра\`мі (з мундзіро\`м)
цалкі\`, цалякі\`
⊞ цэ\`лыя карто\`плі
паро\`нікі, паро\`нкі, паро\`нка
паро\`нкі з лушпа\`йкамі
сухо\`парка
⊙ гультаі\`

Карта №86 **НАЗВЫ ПЕЧАНАЙ БУЛЬБЫ**

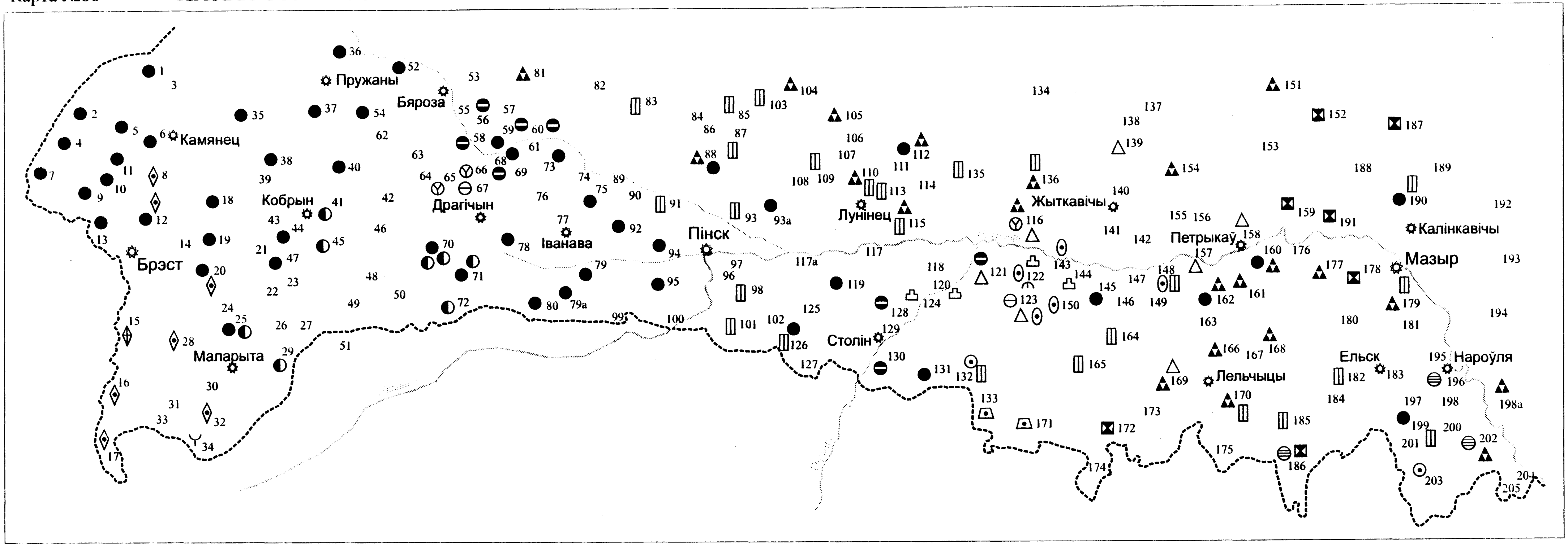
- ⊕ пячо`нікі
- ● пячо`нкі
- ⊖ пячо`нка
- ⊜ пячо`нцы
- ⦶ печані`цы
- ○ пе`чаныя карто`плі

Карта №87 **НАЗВЫ СУПУ З БУЛЬБЫ**

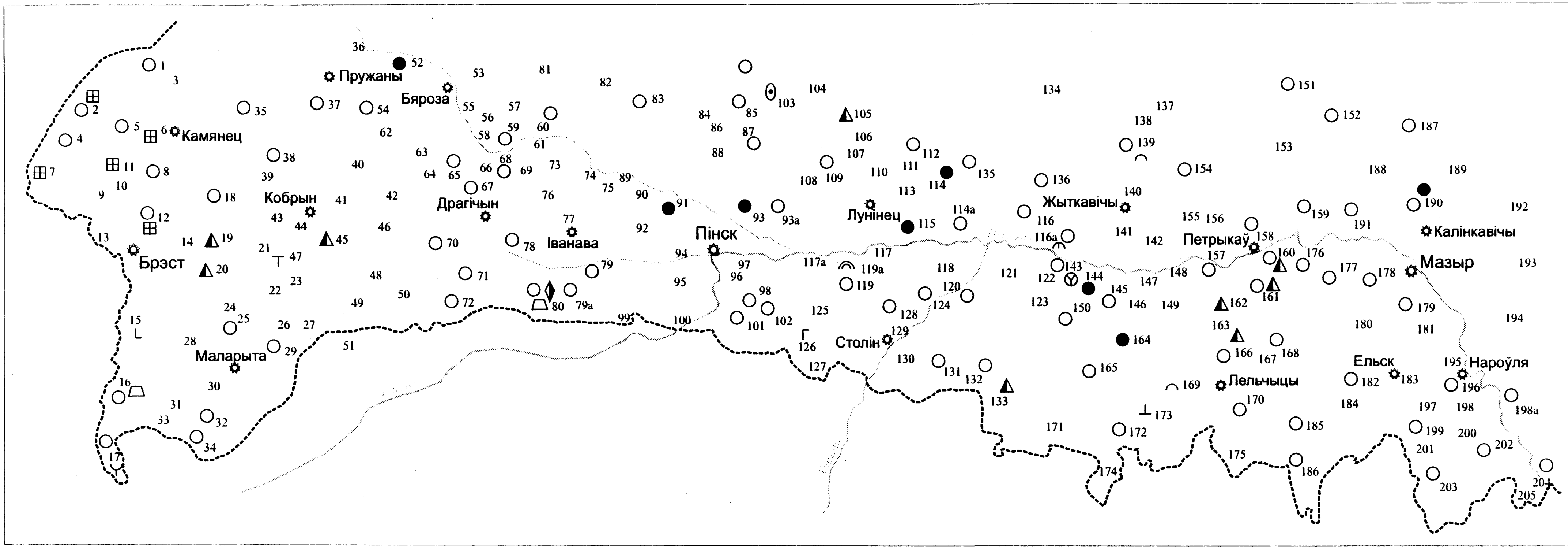
- булё`н
- булё`ны
- крышаны`
- ю`шка
- ю`ха
- карто`плі (бу`льба) з ю`шкай
- варо`нкі
- рэ`занкі
- шчо`лак
- кру`пнік
- картапля`нка
- рэ`зкі
- скраблю`нкі
- му`зя, му`дзя
- гамялцы`
- ґу`ґель

Карта №88 **НАЗВЫ СТРАВЫ З ТОЎЧАНАЙ БУЛЬБЫ**

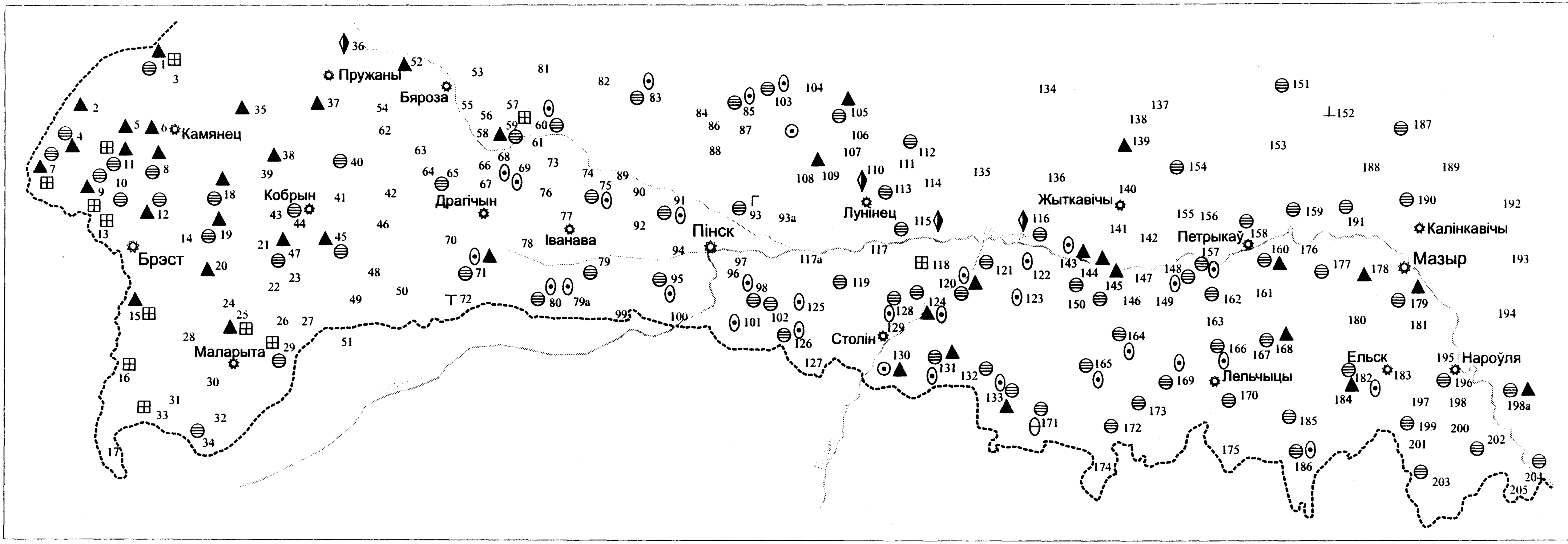
- таўкані`ца
- таўке`ня
- таўку`н
- та[ў]кмачы`
- таўчэ`ня
- таўча`нка
- то`ўча
- камя`к, камы`, камякі`
- коўма`
- тапту`ха
- ка`ша
- мя`тка, памя`тка
- памя`тая карто`шка
- картапля`нка
- бульбя`нка
- ба`бка, ба`ба
- го`лікі
- цю`па

Карта №89 **НАЗВЫ СТРАВЫ З ДРАНАЙ БУЛЬБЫ, ЗАПЕЧАНАЙ У ВЫСОКАЙ ПАСУДЗІНЕ**

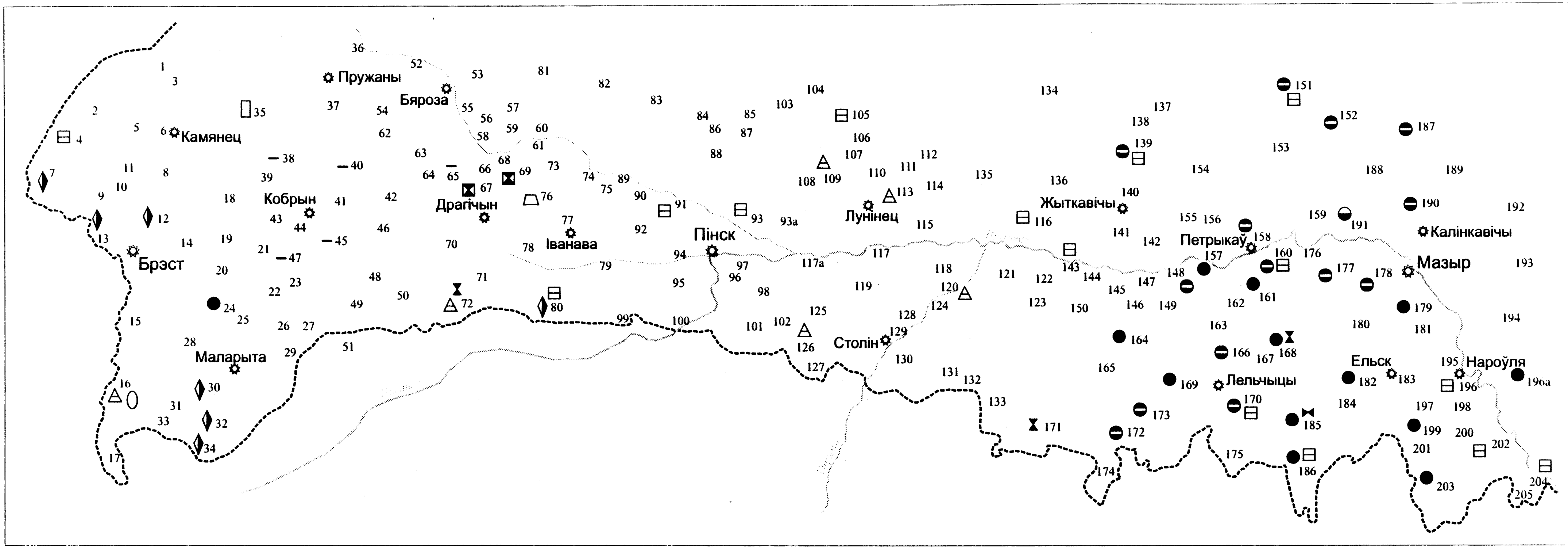
- ба`бка
- ба`ба
- ба`бчышча
- дзед
- ка`ша
- агу`льнік
- бадзыго`н
- цярту`н, цярту`ха
- гу`галь
- го`па
- балэ`йбух
- дра`нка
- тартуны`
- картапля`нік
- малані`ца
- беч
- мярэ`жа

Карта №90 НАЗВЫ БЛІНА НАОГУЛ

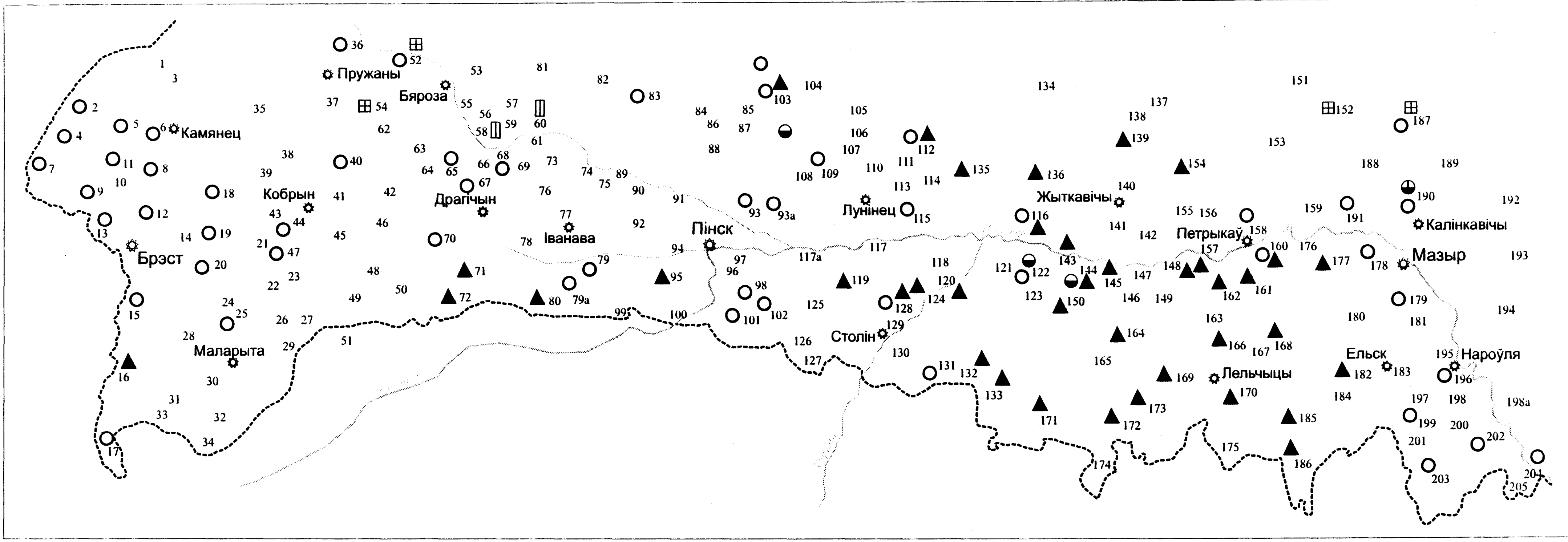
⊜	блін	⧫	піро`г
⊙	бліне`ц	⊥	кала`ч
θ	млін	⊤	ко`ржык
⦿	мліне`ц	Y	падпа`лак
▲	ала`дка	Г	круго`л
⊞	пля`цак		

Карта №91 **НАЗВЫ БЛІНА З ДРАНАЙ БУЛЬБЫ**

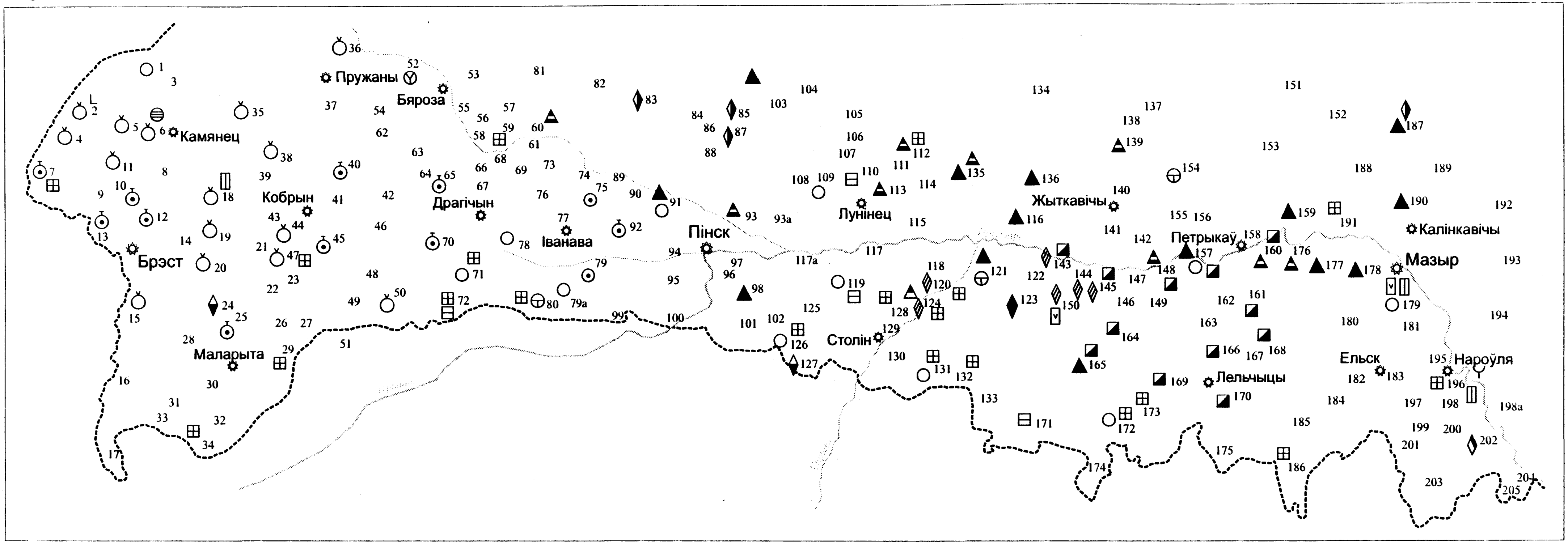
- дра`нік
- дзяру`н
- драч
- бульбя`нік, бульбо`ўнік
- картапля`нік
- картапля`ны блін, картаплё`вы мліне`ц
- блін
- мліне`ц
- пля`цак
- тарту`н
- басма`н
- ба`бка
- – адсутнасць назвы

Карта №92 **НАЗВЫ КІПЯТКУ**

- ○ кіпято`к
- ◒ кі`пень
- ◕ кі`пяцень
- ▲ укро`п
- ⊞ вар
- ▯ гара`чая вада`

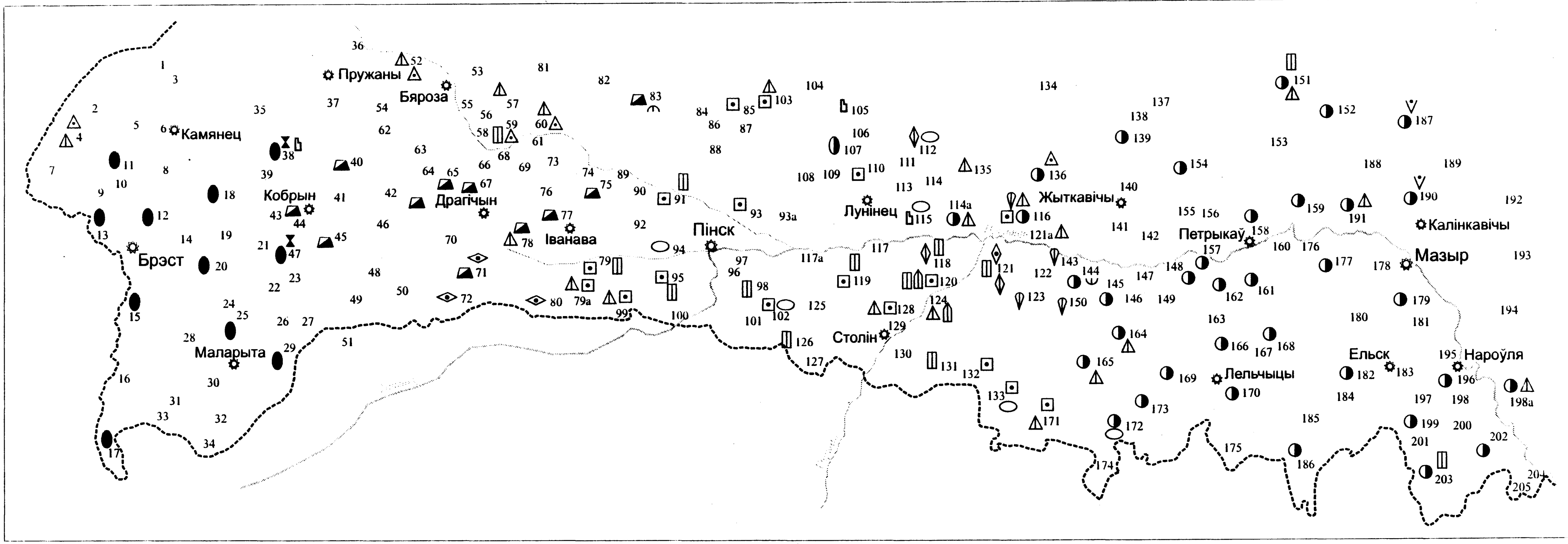
Карта №93 **НАЗВЫ ХАЛАДЦУ**

- квашані`на
- квашалі`на
- ква`шалі`ны
- ква`шална
- ква`шалны
- ква`шанне
- квашо`на
- ю`ха
- юшні`к
- юшані`на
- халадзе`ц
- за`халад
- халадні`к
- дрыгва`
-讃ы`жка
- дрыгу`ха
- дры`га
- драглі`
- сту`дзень, сту`дзец
- засту`дзіна, засту`дзіны
- града`
- худкі`

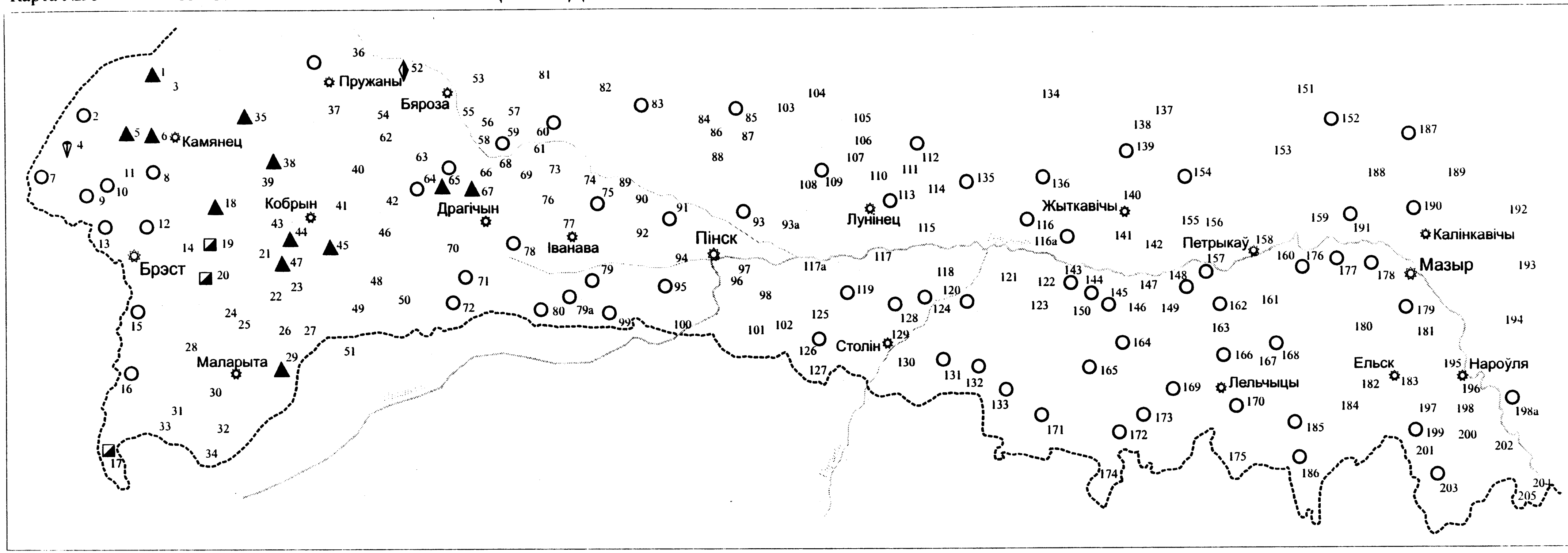
Карта №94

НАЗВЫ СТРАЎНІКА, НАЧЫНЕНАГА МЯСАМ

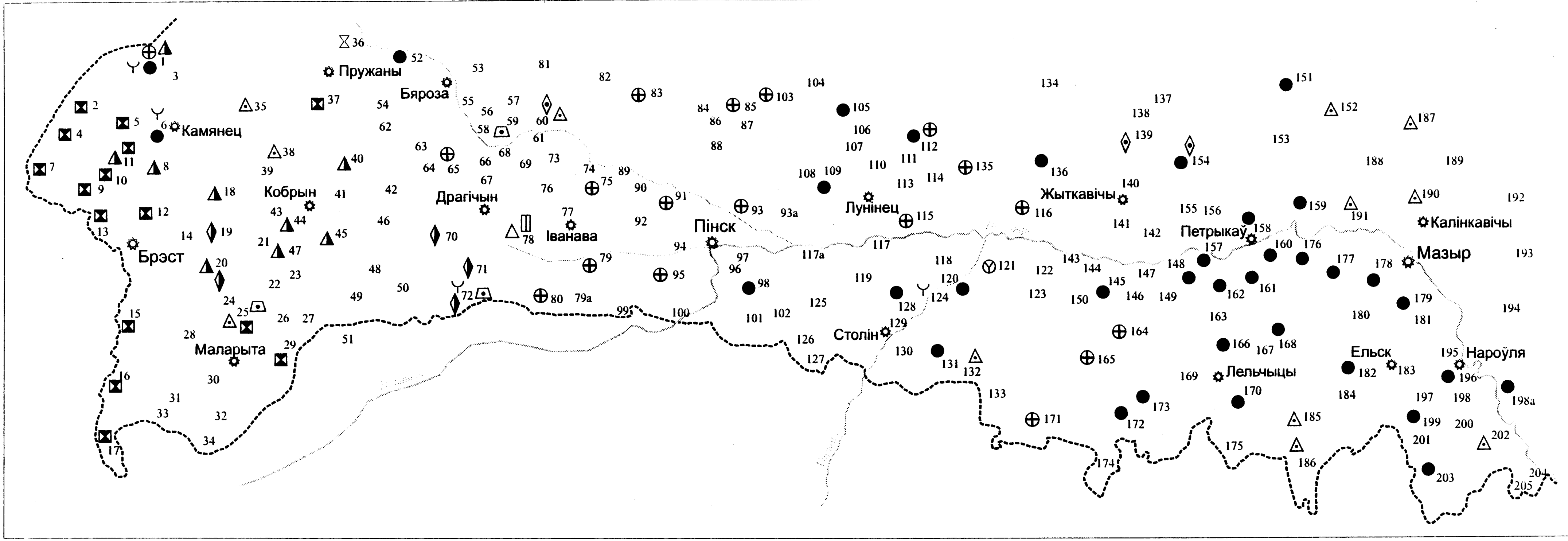
- ко`ўбік
- бо`бік
- кіндю`х, кэ`ндзюх
- кіндзю`к
- трыбу`х
- багу`к
- каўду`н
- юць
- кіру`х
- стру`цэнь
- іва`нчык, андрыя`н, ага`пка
- ку`тань
- быню`к
- баню`х
- кару`к
- кічу`к
- цельбу`х
- рундзю`к
- міндру`к

Карта №95 **НАЗВЫ КРОПЛЯЎ ТЛУСТАСЦІ Ў ВАДКАЙ СТРАВЕ**

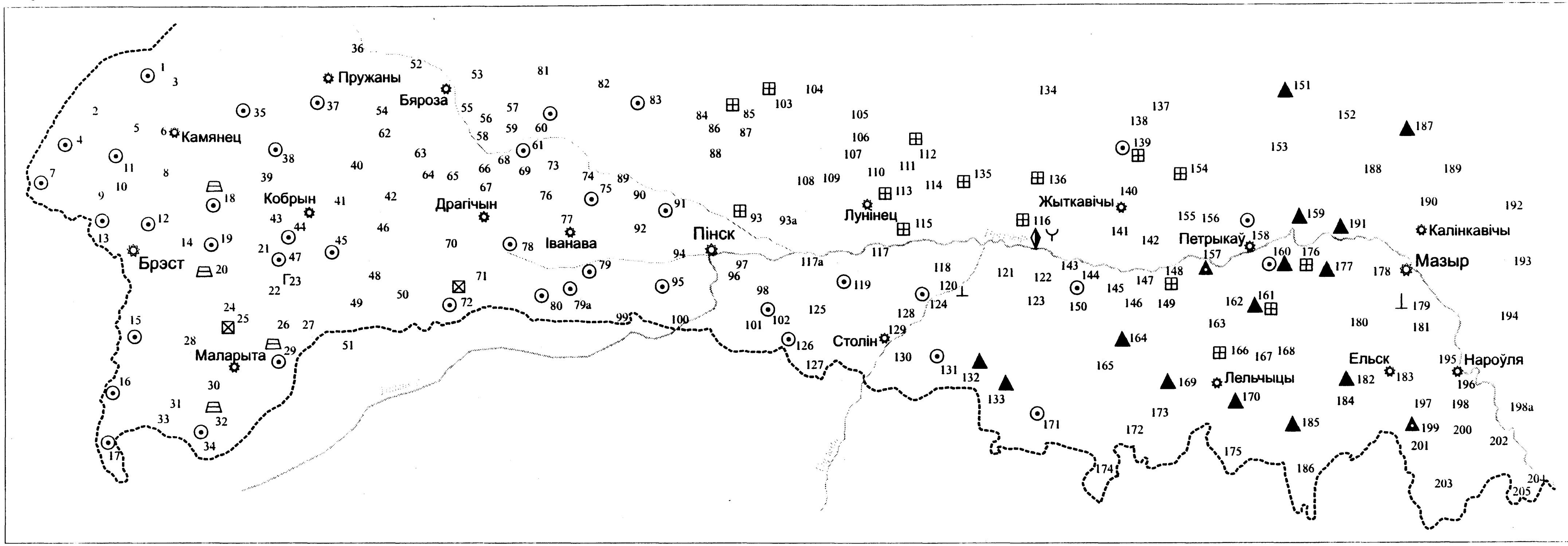
- ○ ска`лкі`
- ▲ ця`ты
- ◪ зо`ры
- ◊ све`чкі
- ▽ тлушч

Карта №96 **НАЗВЫ КРЫВЯНКІ**

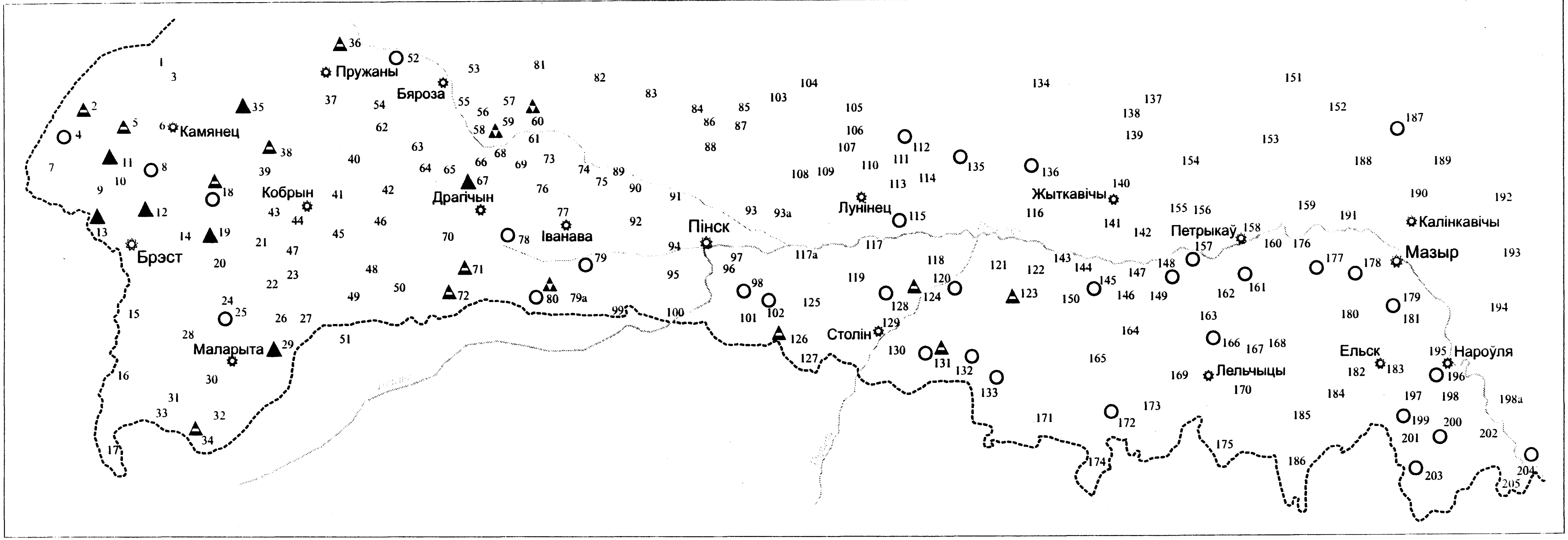
- ● крывя`нка
- ⊗ крыва`ўка
- ⊕ крывяна`я каўбаса`
- △ крупя`нка
- ▲ крупяні`ца
- △ крупе`ня
- ⊠ кішкі`
- ▯ кішэ`чнік
- ◊ муча`нка
- ♦ мучані`ца
- ⊡ наліва`нка, наліва`нкі
- Y каша`нка
- ⧗ шклё`ндра

Карта №97 **НАЗВЫ ПРАЦЭСУ “ДРАЦЬ БУЛЬБУ НА ТАРКУ”**

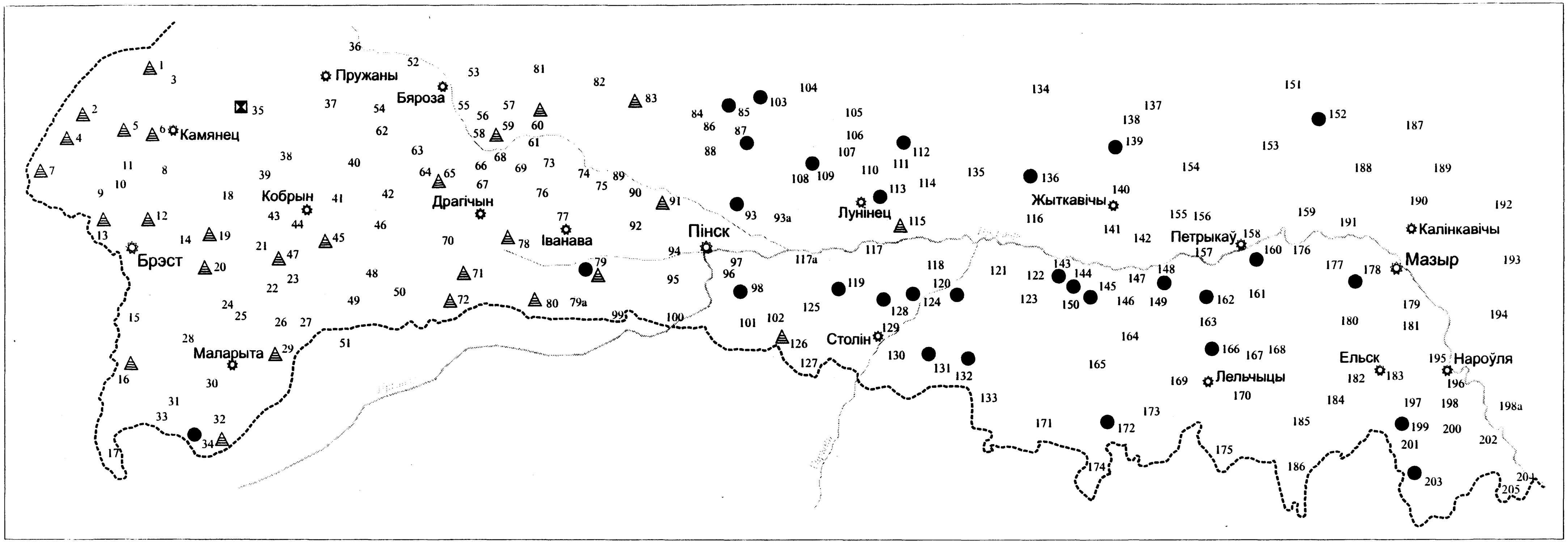
- ⊙ це`рці
- ▲ драць
- ▲ дзе`рці
- ⊞ таркава`ць
- ⧫ тарпава`ць
- ⏢ чустры`ць
- ⊠ струга`ць
- ⊥ чахры`ць
- ⊤ дзё`ргаць
- Y мало`ць
- Г рэ`заць

Карта №98 **НАЗВЫ ПРАЦЭСУ "РЭЗАЦЬ ХЛЕБ"**

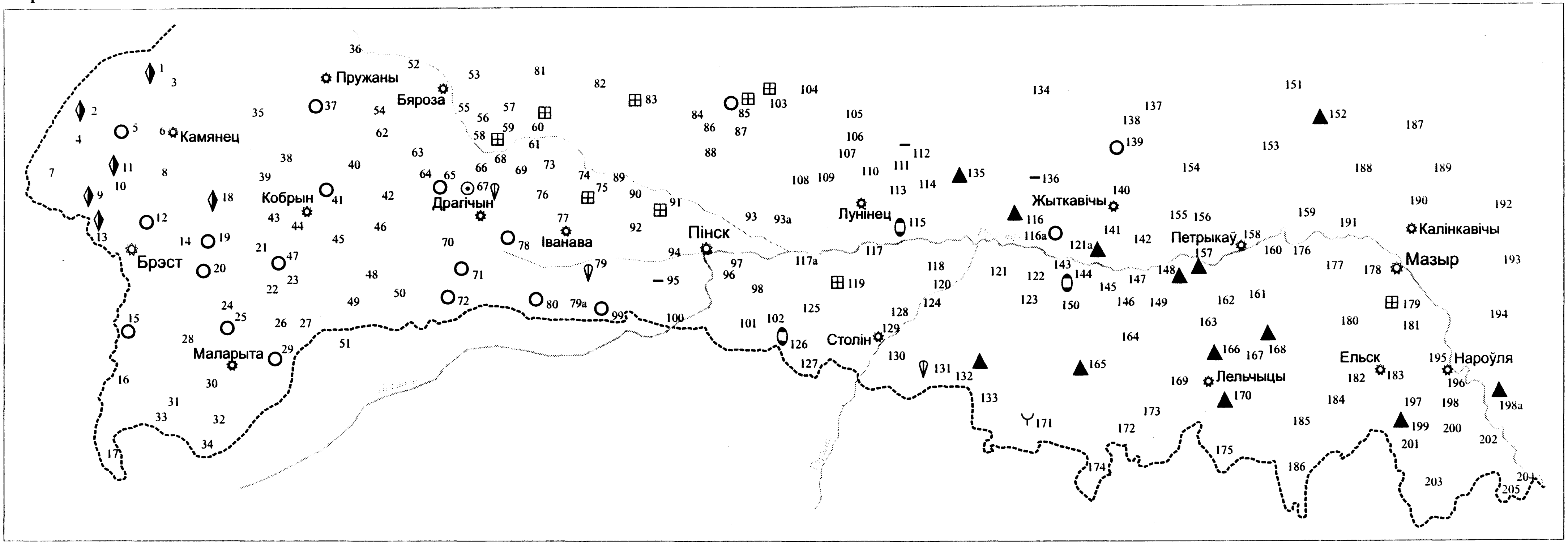
- ○ рэ`заць
- △ кро`іць
- ▲ кра`іць
- ▲ кра`яць

Карта №99 НАЗВЫ ЁЛКАГА САЛА

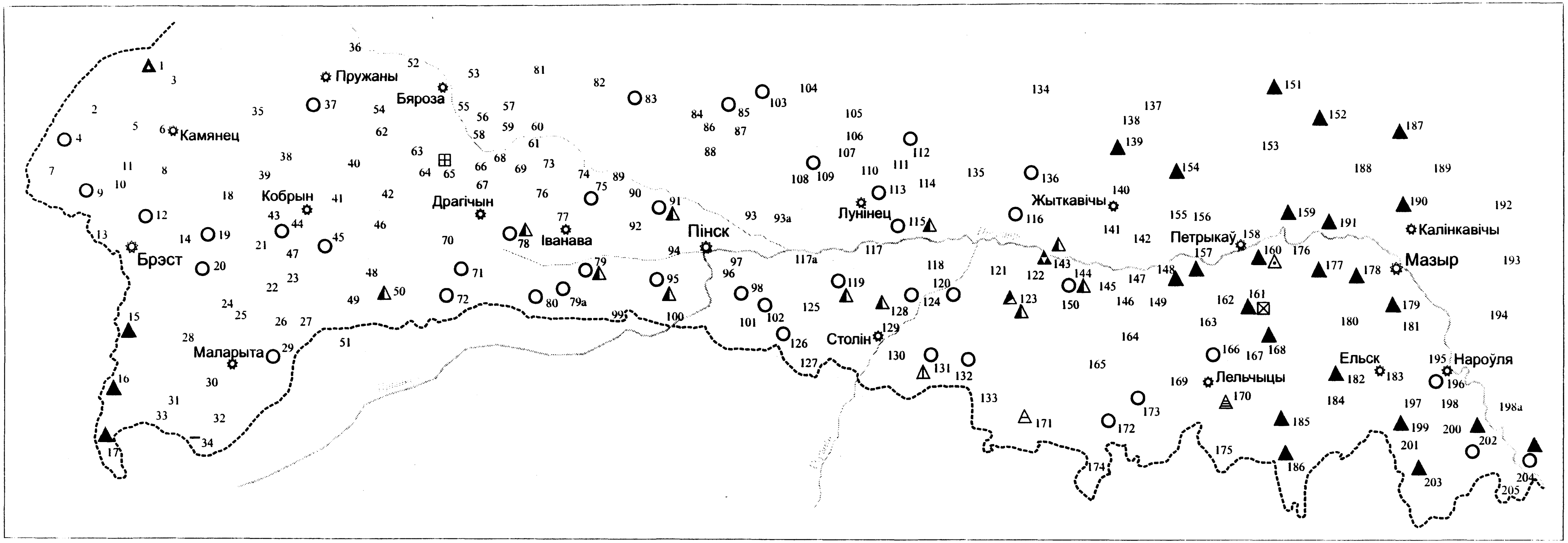
- ● ё`лкае
- ▲ го`ркае
- ⊠ зжо`ўклае

Карта №100 НАЗВЫ ВЫРАСТАЎ ПА КРАЯХ БУЛКІ ХЛЕБА

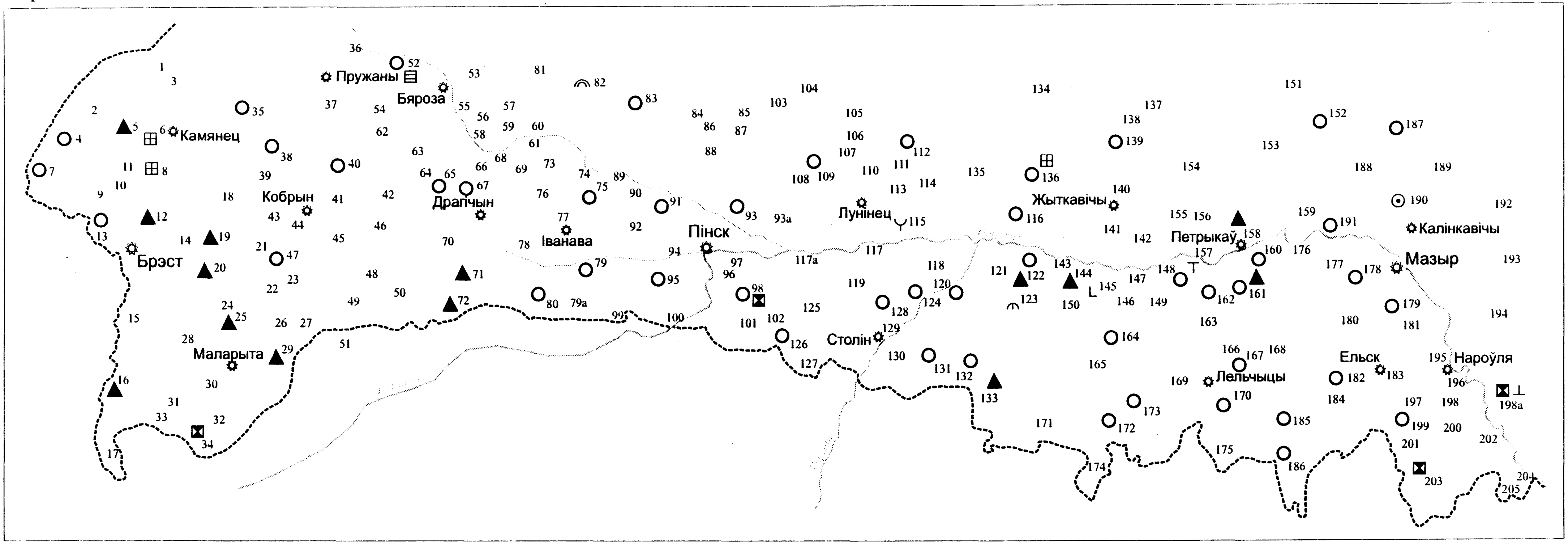
- ○ асу`шак
- ⊙ асу`шчык
- ▲ шы`шка
- ⊞ суха`р
- выбага`нец
- за`йчык
- гу`лы
- Y ску`ла
- – адсутнасць назвы

Карта №101 **НАЗВЫ НЕДАПЕЧАНАГА ХЛЕБА**

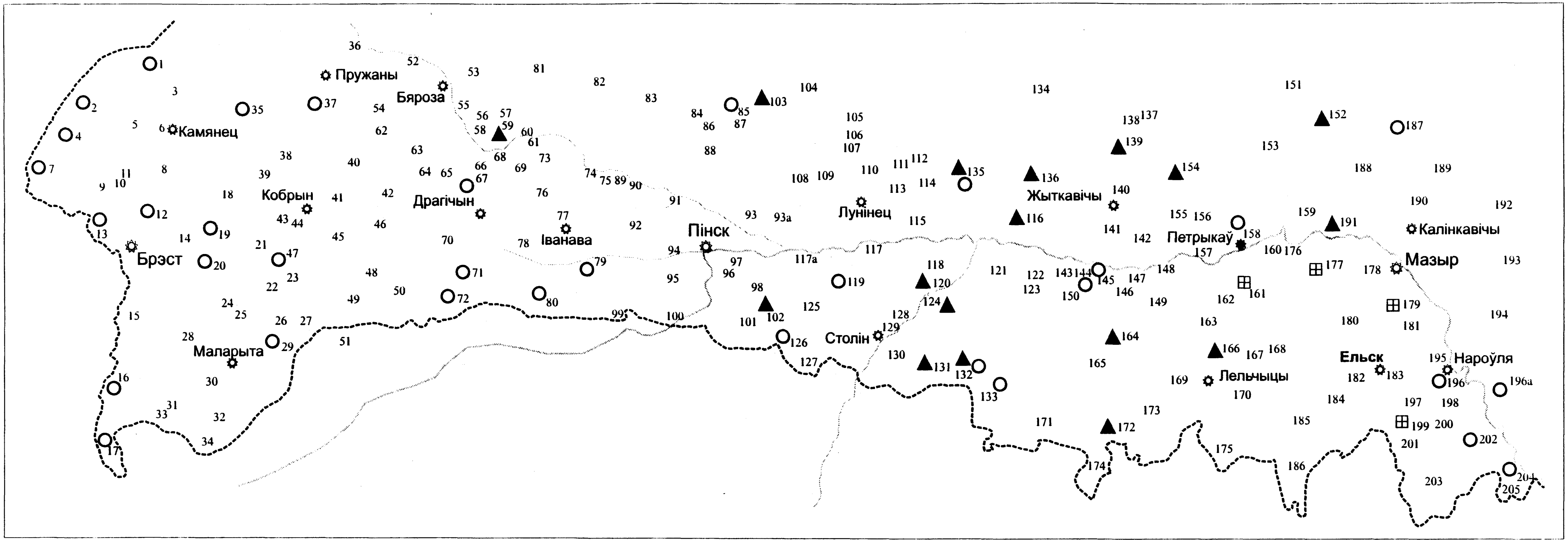
- ○ сыры`, сырава`ты
- ▲ глё`ўкі
- гле`йкі
- △ глёк
- глязо`вы, глезава`ты
- гляза`нка
- гляца`н
- глепашава`ты
- кляпа`ч
- кляве`ц
- ⊞ ліпе`нік
- ⊠ ляпе`ш
- – адсутнасць назвы

Карта №102 **НАЗВЫ КРЫШАНА БУЛЬБЫ**

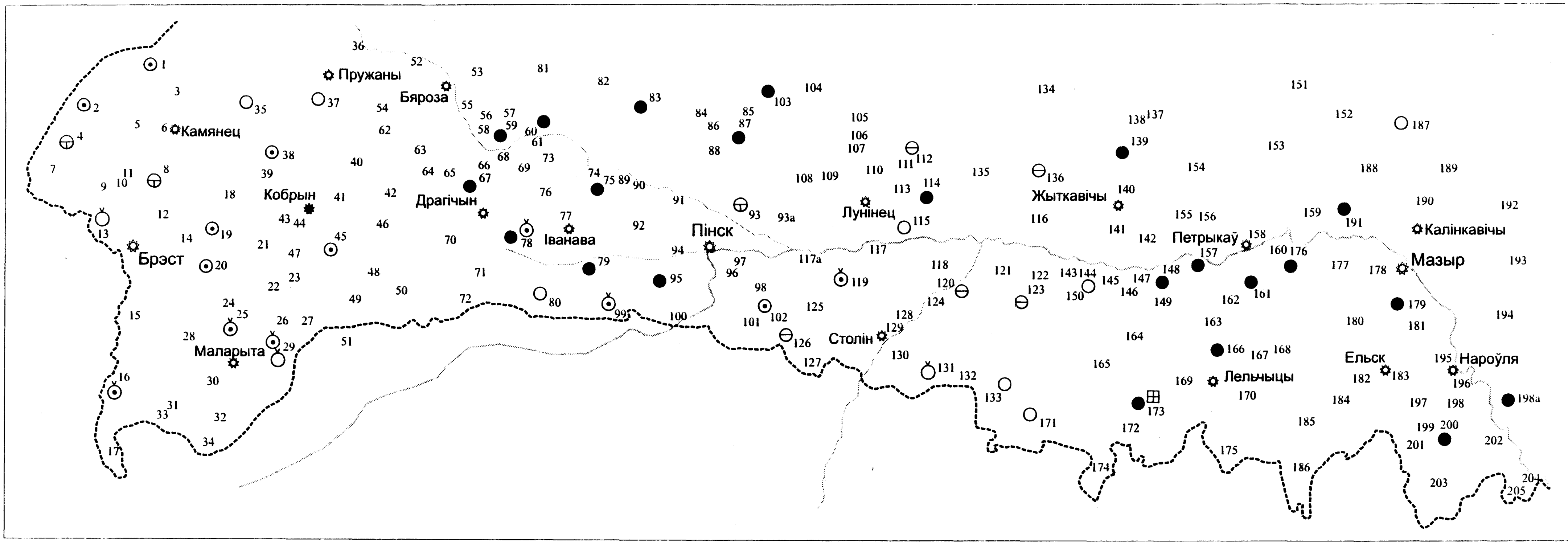
- ○ крыша`н
- ⊙ крышэ`нь
- ▲ рэ`занік, рэ`занка, рэ`знік
- ⊠ скрыга`лік
- ⊞ скрыдзё`лак
- ⊟ скрылё`к
- Y вару`нка
- T пла`сцік
- ⊥ шты`блік
- L тушо`нік
- каля`нка
- гамялцы`

Карта №103 **НАЗВЫ КОРЖЫКАЎ**

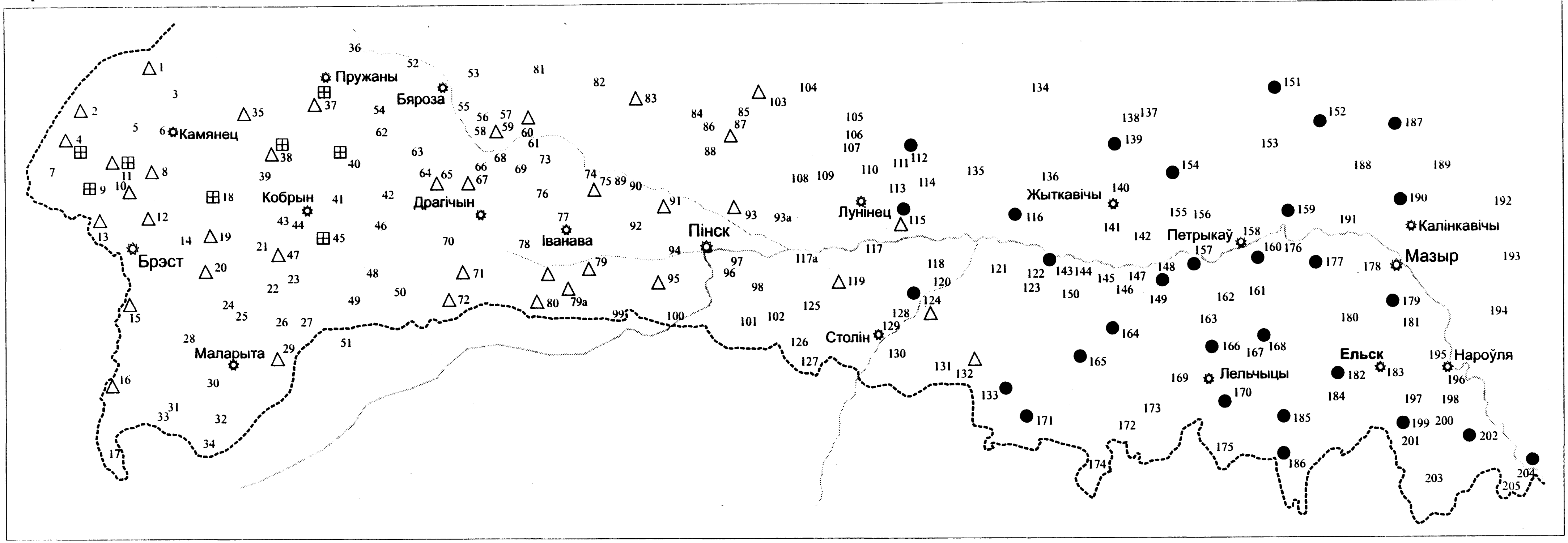
- ○ каржы`, ко`ржыкі
- ▲ сухары`, суха`рыкі
- ⊞ пе`рнікі

Карта №104 **НАЗВЫ СКАРЫНКІ НА ХЛЕБЕ**

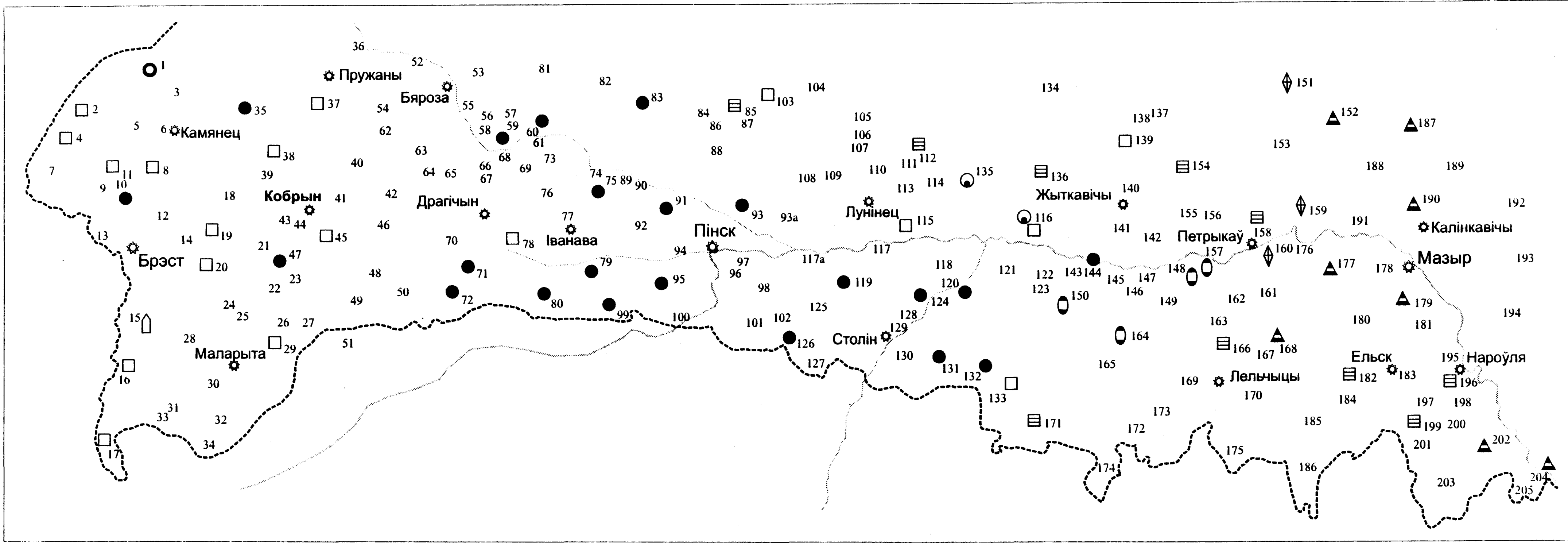
- ● скары`нка
- ○ ску`рка
- ⊕ ско`рка
- ⊖ скô`рка
- ⊙ скі`рка, скы`рка
- шку`рка
- шкі`рка
- ⊞ шкабура`цінка

Карта №105 **НАЗВЫ КАЧАНА КАПУСТЫ**

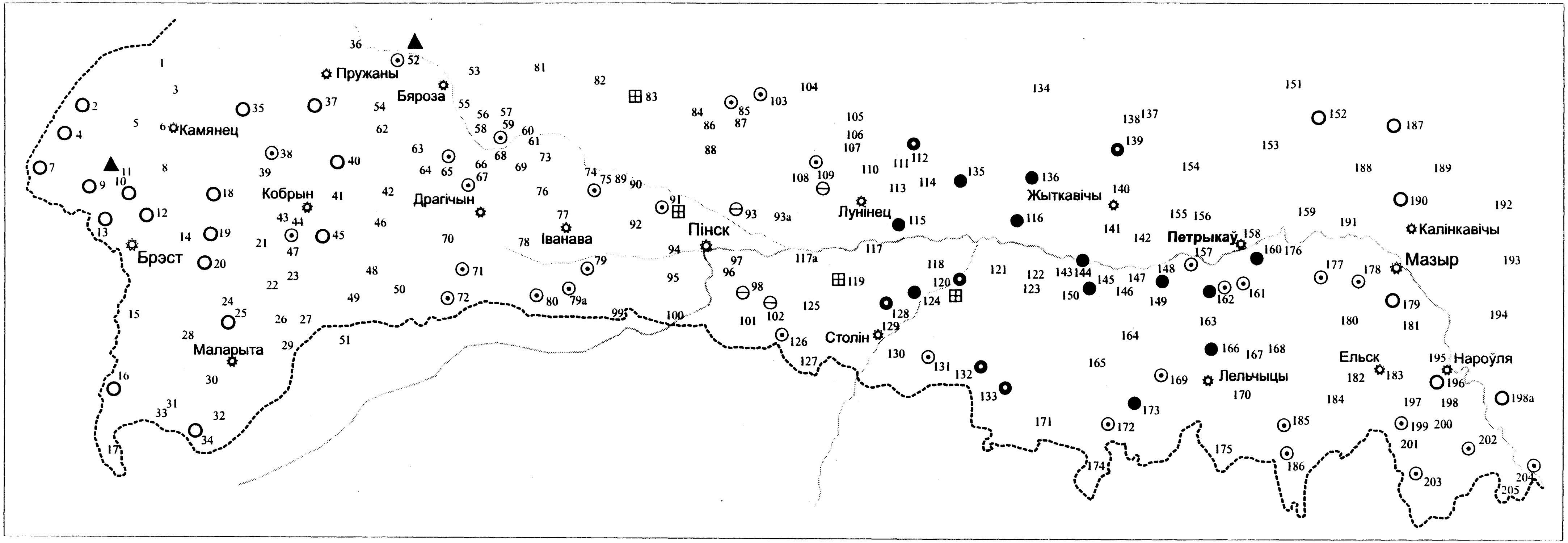
● кача`н
△ гало`ўка
⊞ палю`тка

Карта №106 **НАЗВЫ ПАЛАВІНЫ КАПУСНАГА КАЧАНА**

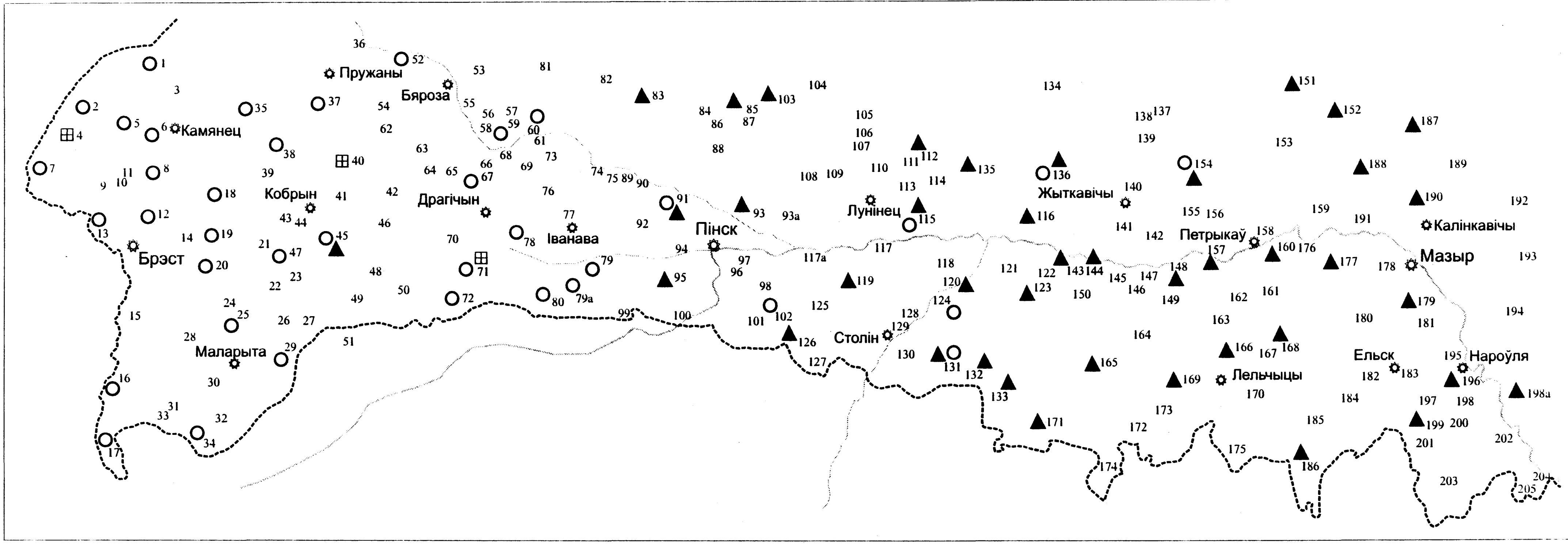
- палю`тка
- палю`стка
- палю`тына
- пало`йка
- палаві`на
- палаві`нка
- пла`шка
- плі`тка
- скрыль

Карта №107 НАЗВЫ СКВАРАК

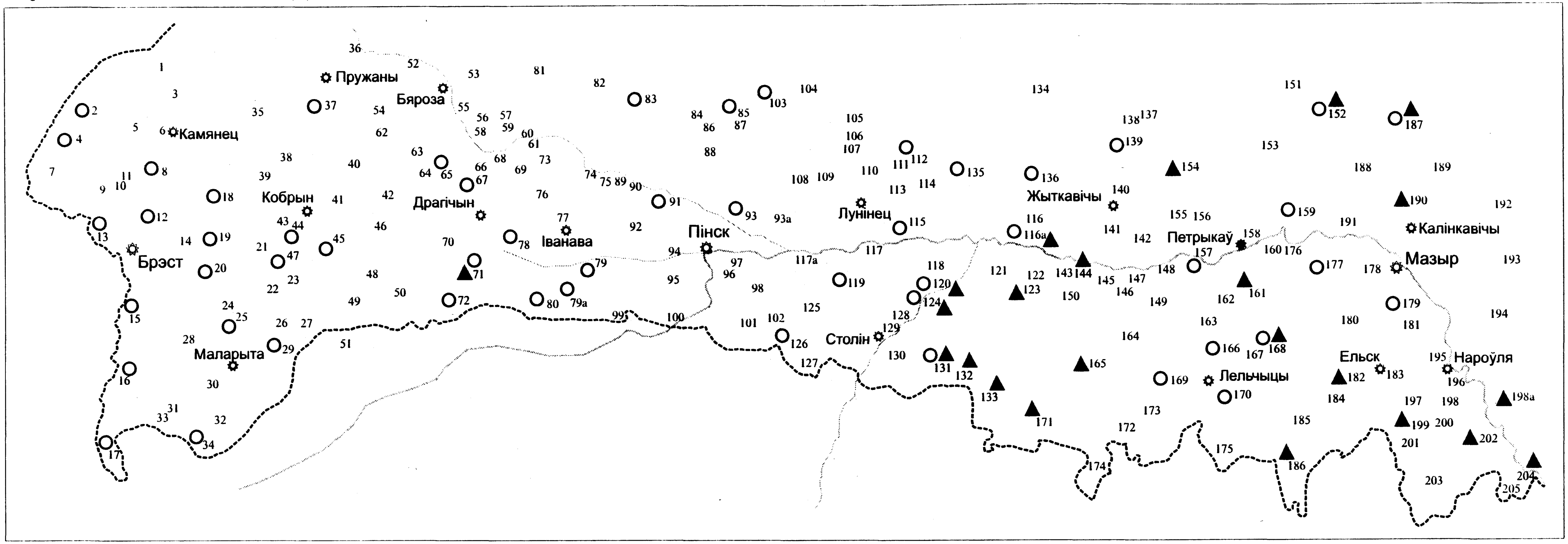
○ сква`ркі`
⊙ шква`ркі`
◉ вы`шкваркі
● вы`скаркі
⊖ шушва`ркі
▲ вы`жаркі
⊞ шве`ды

Карта №108 **НАЗВЫ ТЛУСТАЙ СТРАВЫ**

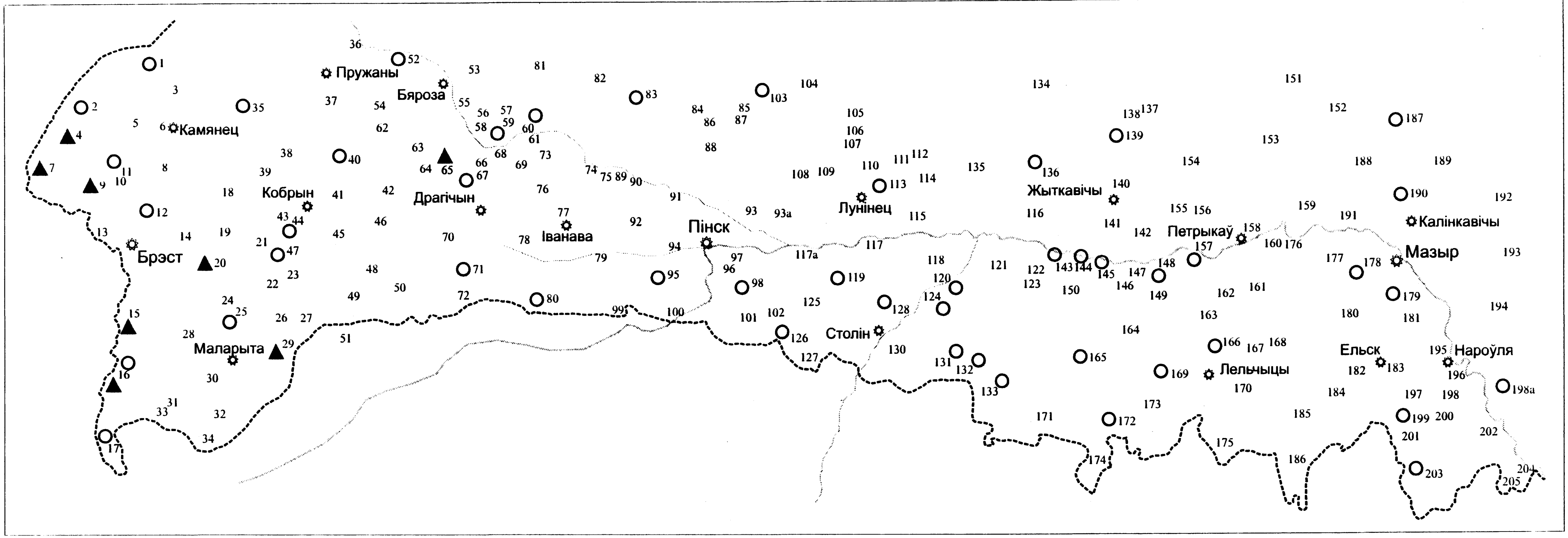
○ тлу`стая
▲ сы`тая
⊞ жы`рная

Карта №109 НАЗВЫ НЕДАКІСЛАГА ХЛЕБА

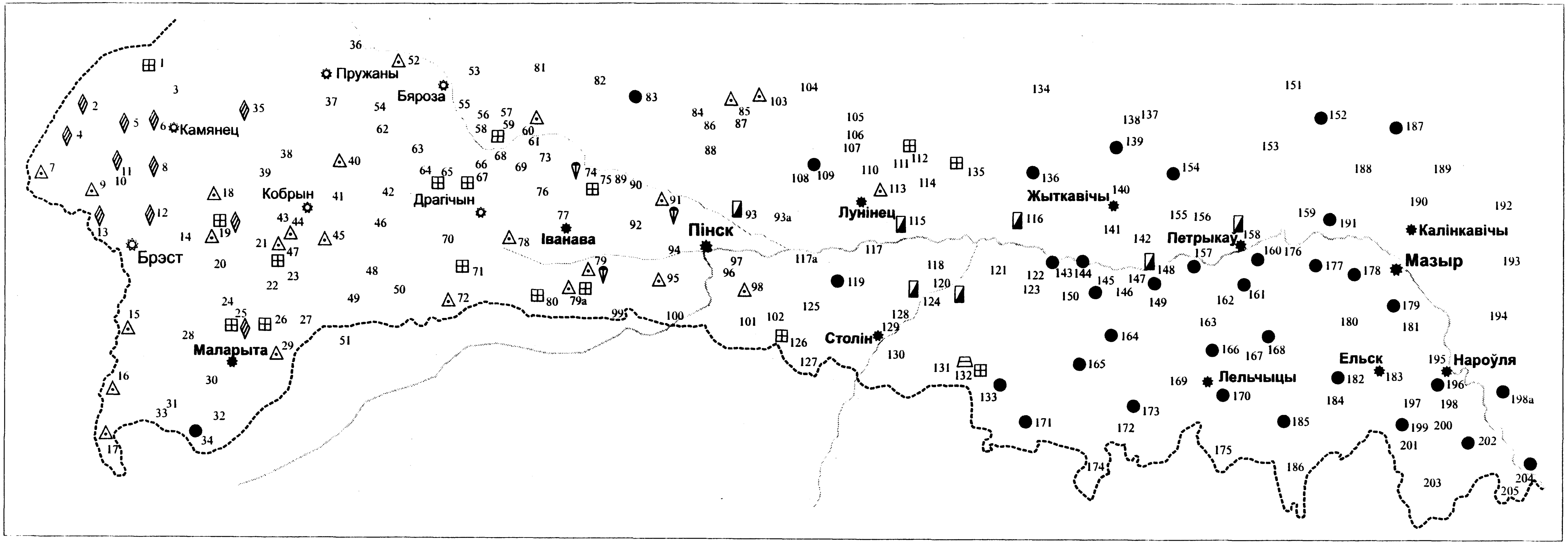
○ прэ`сны
▲ сало`дкі

Карта №110 НАЗВЫ ПРАЦЭСУ “ЧЫСЦІЦЬ ВАРАНУЮ БУЛЬБУ”

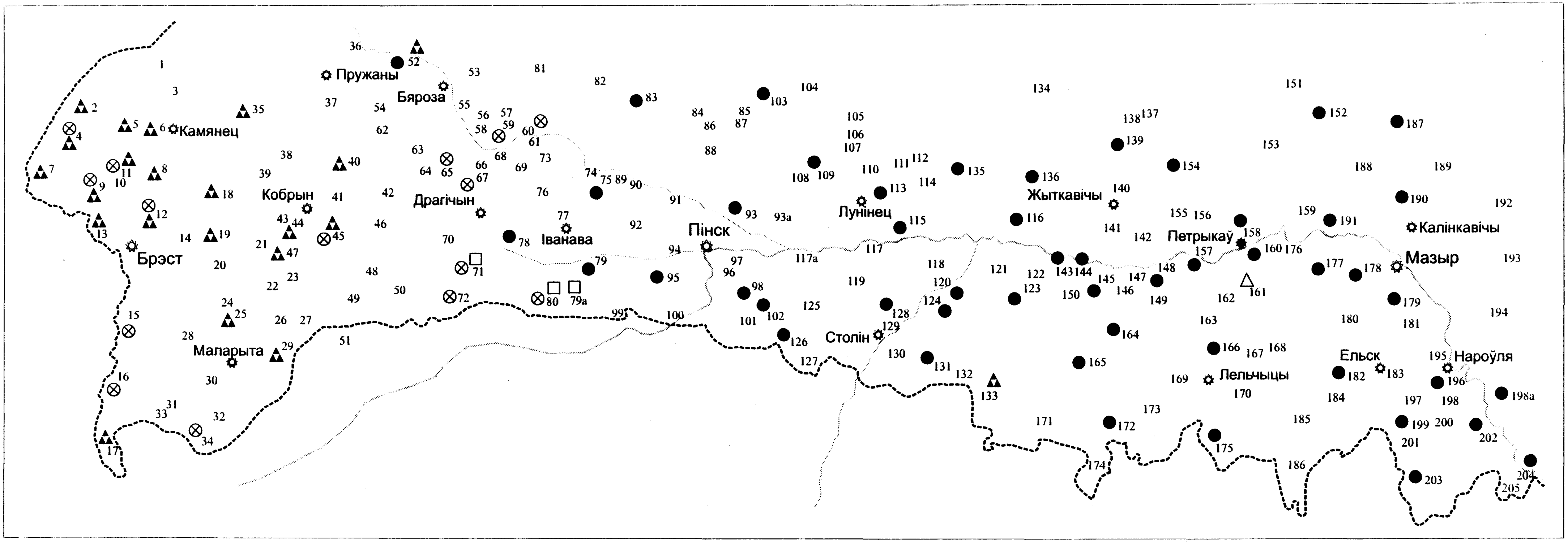
○ лупі`ць
▲ абіра`ць

Карта №111 **НАЗВЫ ПРАЦЭСУ “ЧЫСЦІЦЬ СТАРУЮ БУЛЬБУ”**

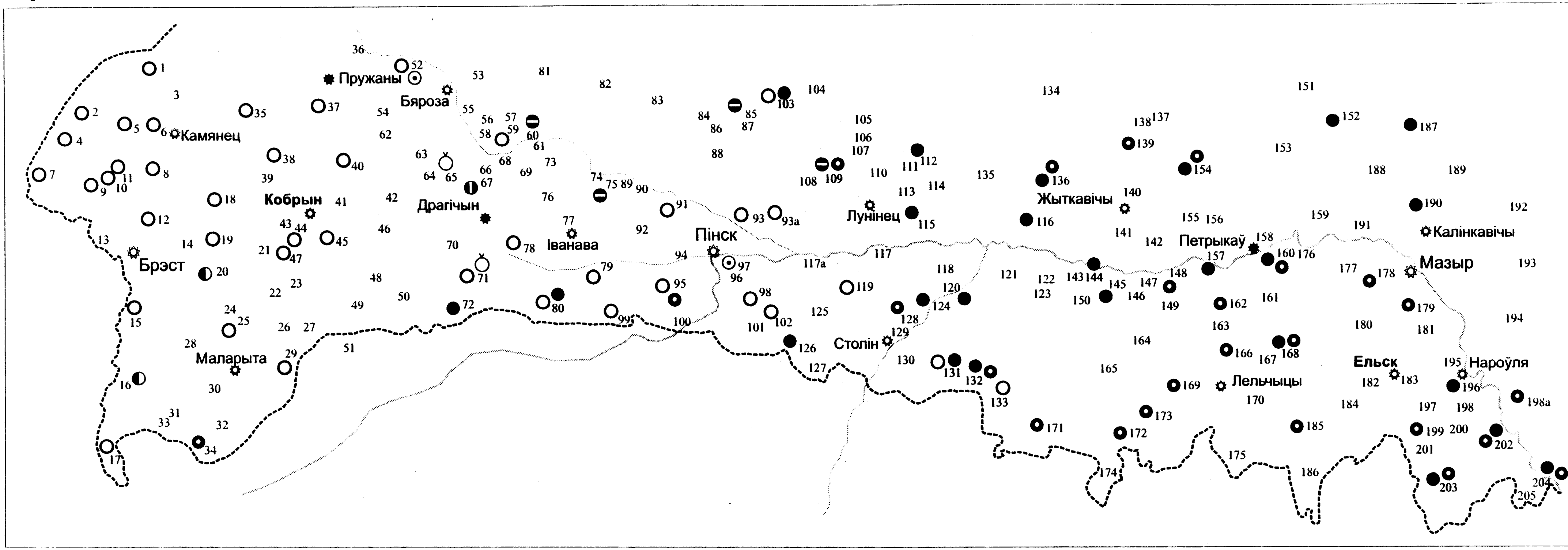
- △ абіра`ць
- ● лупі`ць
- ⊞ абраза`ць
- ◊ скаблі`ць
- ⏢ абрабля`ць
- ◪ скрэ`бці`
- ♡ харашы`ць

Карта №112 НАЗВЫ ПРАЦЭСУ “ЧЫСЦІЦЬ МАЛАДУЮ БУЛЬБУ”

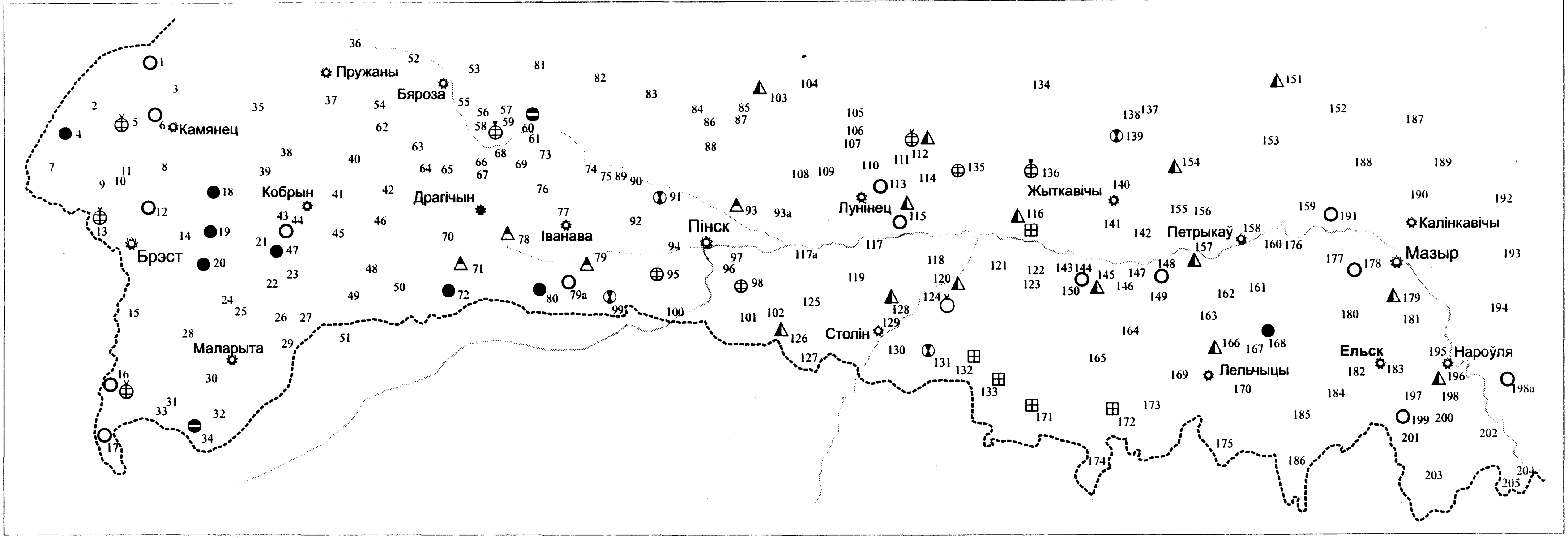
- ● скрэ`бці`
- ⊗ скрабта`ць
- ▲ скаблі`ць
- △ лу`жыць
- □ чо`хрыць

Карта №113 **НАЗВЫ ЛУПІН З БУЛЬБЫ**

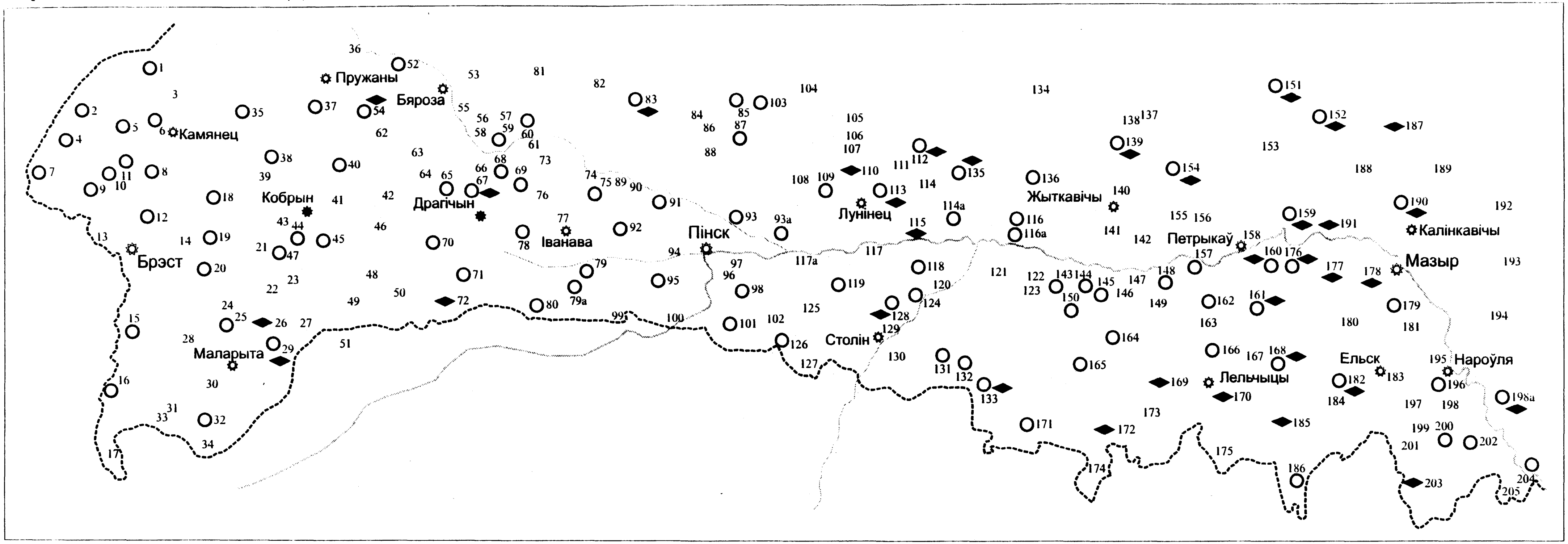
○ лупі\`ны
⊙ лушпі\`ны
лупі\`нне
● лупа\`йкі
лупяйкі\`
лупаўкі\`
лушпа\`йкі
◐ лупакі\`

Карта №114 **НАЗВЫ ЛУПІНЫ НА ЯЙКУ**

- ○ шкарлу`па
- ● шкаралю`па
- ⊖ шкаралу`па
- шкару`па
- скарлу`па
- ⊕ шкаралю`шча
- скаралю`шча
- каралю`шча
- лупа`йка
- △ лупі`на, лупі`нне
- ⊞ луска`

Карта №115 НАЗВЫ РЭДКАЙ СТРАВЫ З ЛЮБЫХ КРУП

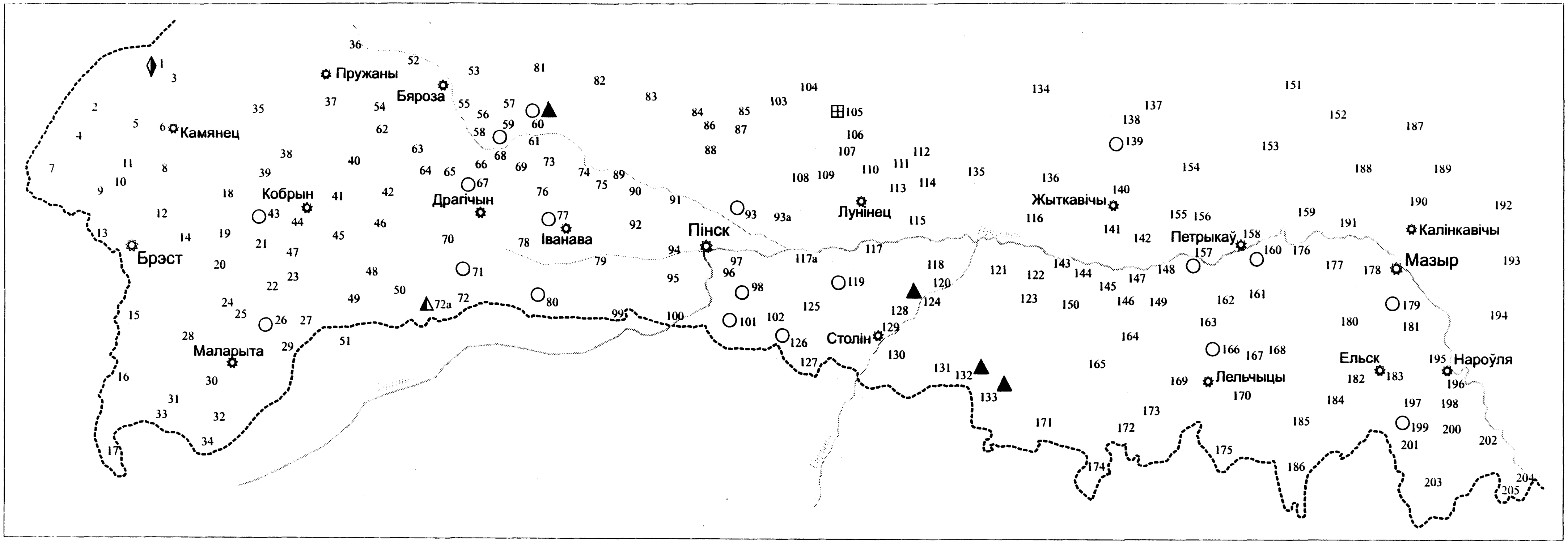
○ кру`пнік

◆ куле`ш

КАРТЫ ПА ТЭМЕ

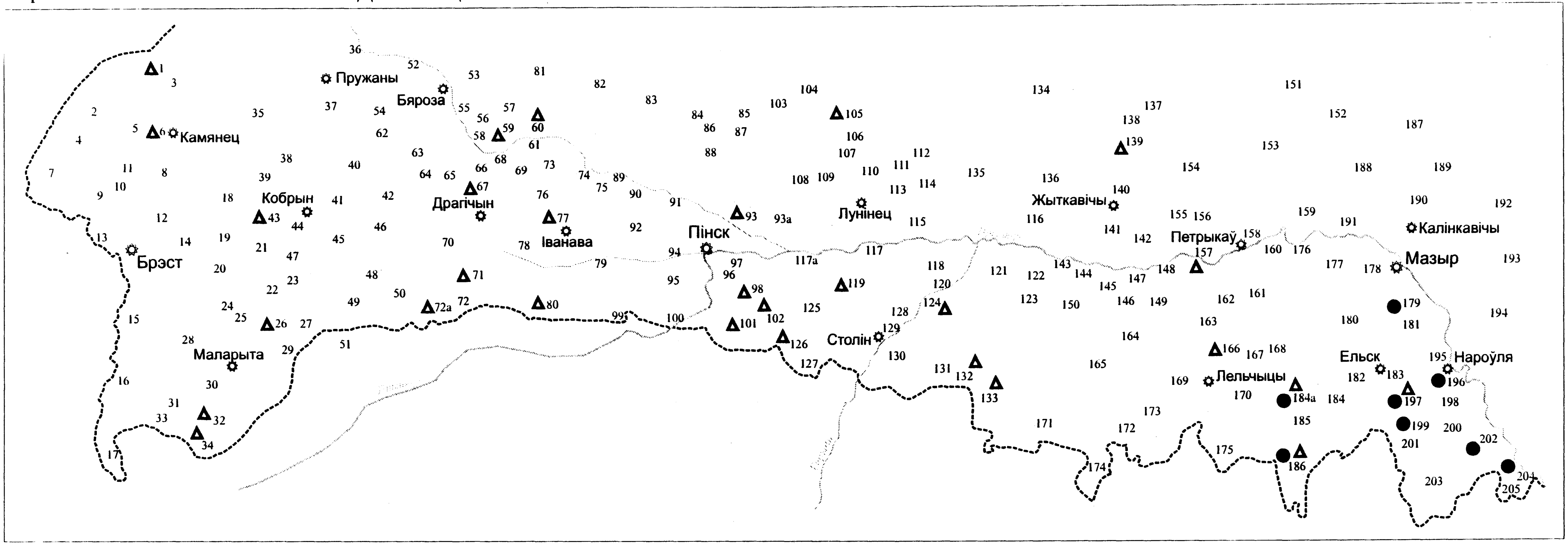
“НАЗВЫ АДЗЕННЯ І АБУТКУ”

Карта №116 **НАЗВЫ АБШЫЎКІ ПА НІЗУ І ПА РУКАВАХ У КАЖУХУ**

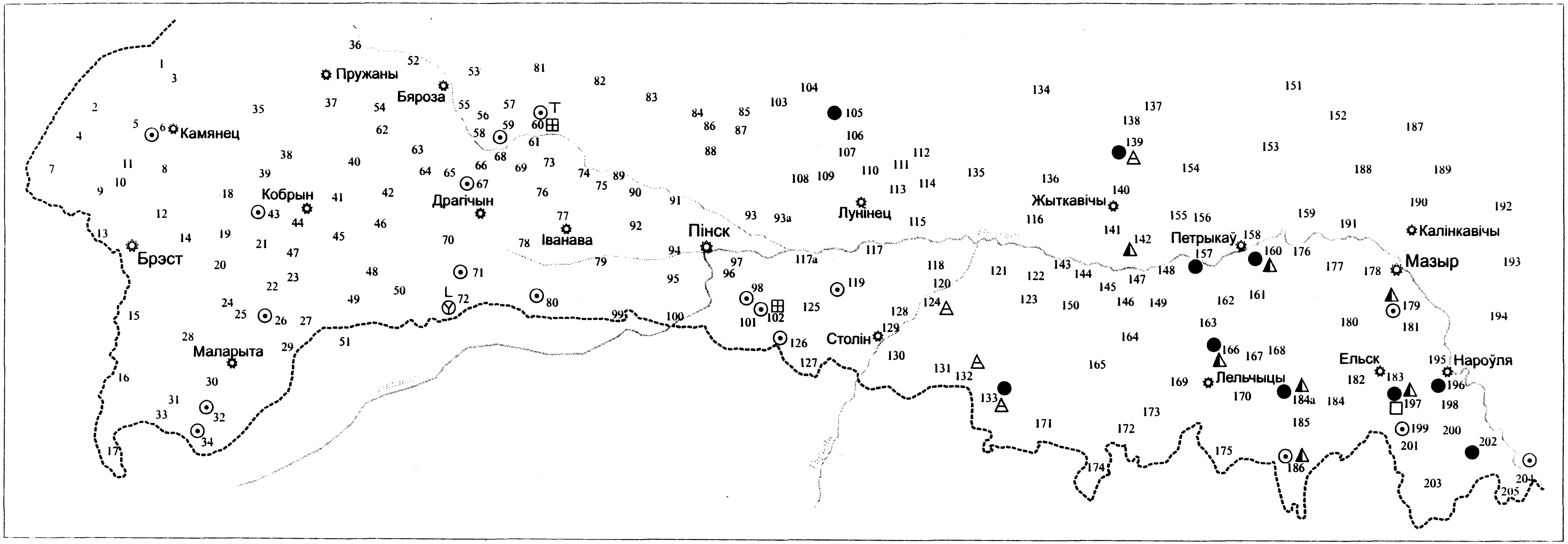
- ○ аблямо`ўка
- ▲ абшы`ўка
- ◭ на`шыўка
- ⊞ абру`бка
- ◊ апу`хі

Карта №117 НАЗВЫ АБОРАЎ ДА ЛАПЦЯЎ

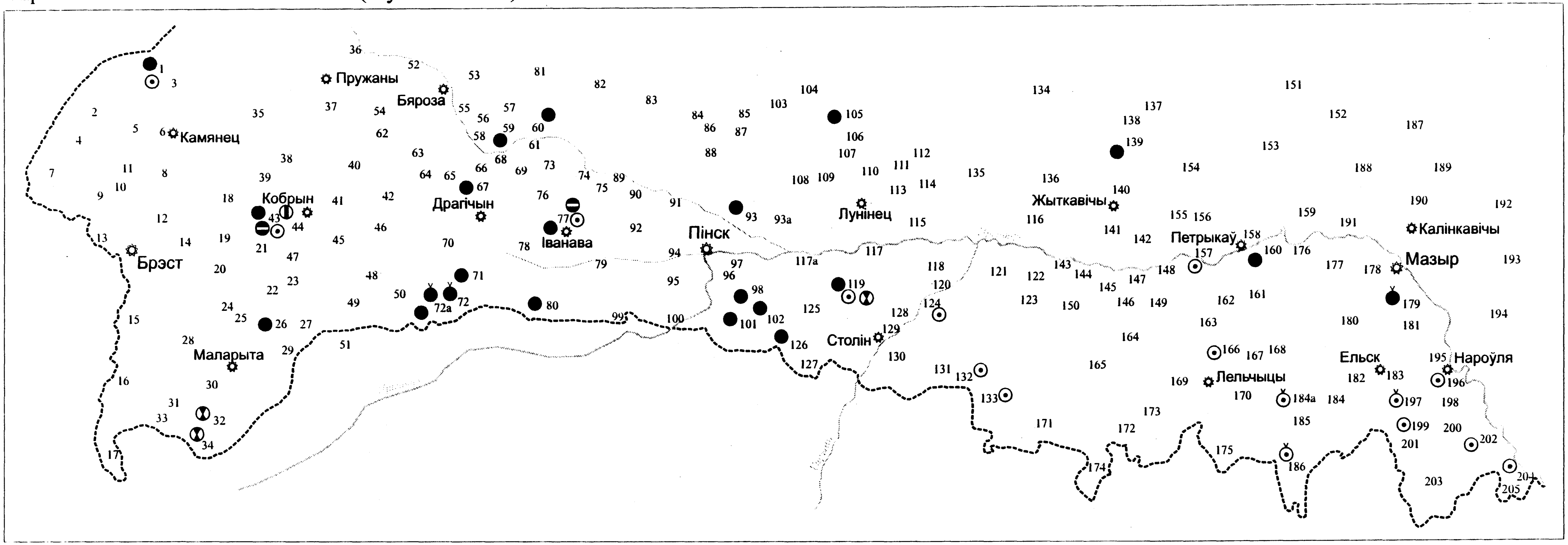
● або`ры
△ вало`кі

Карта №118 **НАЗВЫ АБРУСА**

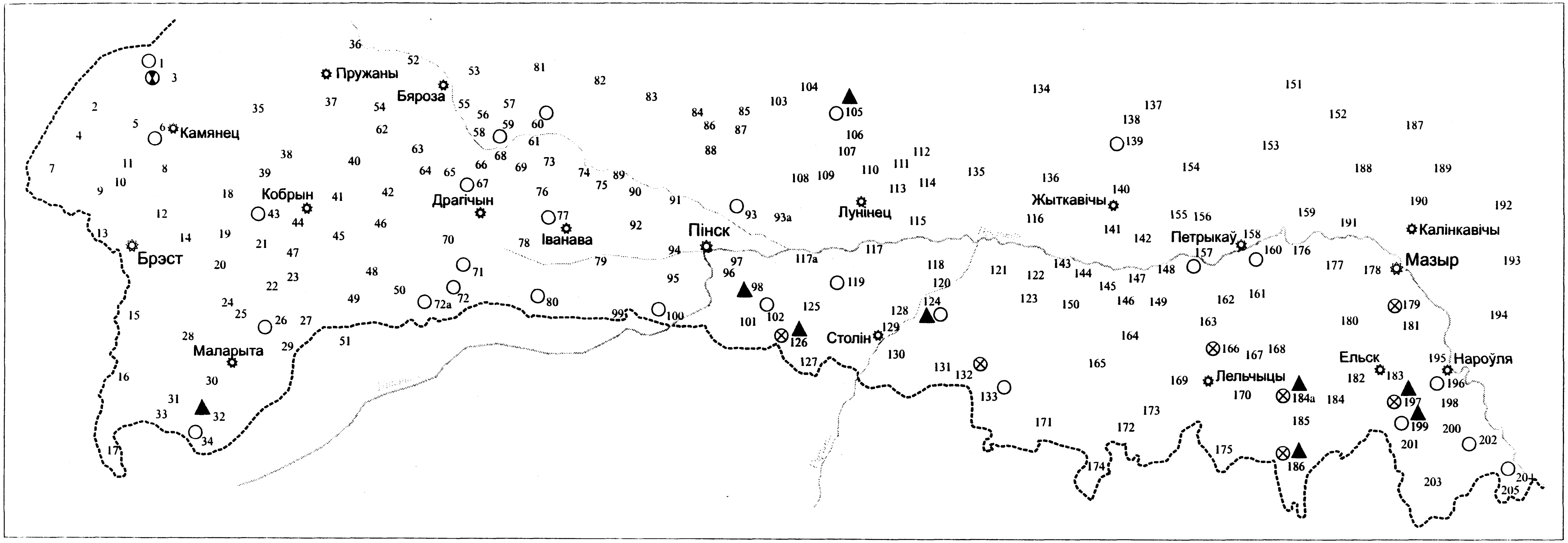
- ⊙ насто`льнік
- ● насто`льніца
- ⊗ засцё`льнік
- ▲ ска`церка
- △ ска`церць
- ⊞ абру`с
- □ абрусо`к
- L парто`к
- T сэрвэ`та

Карта №119 **НАЗВЫ АБУТКУ (агульная назва)**

- о`буй
- во`буй
- о`буя
- о`буў
- во`буў
- абу`ўка
- абу`так, о`бутак

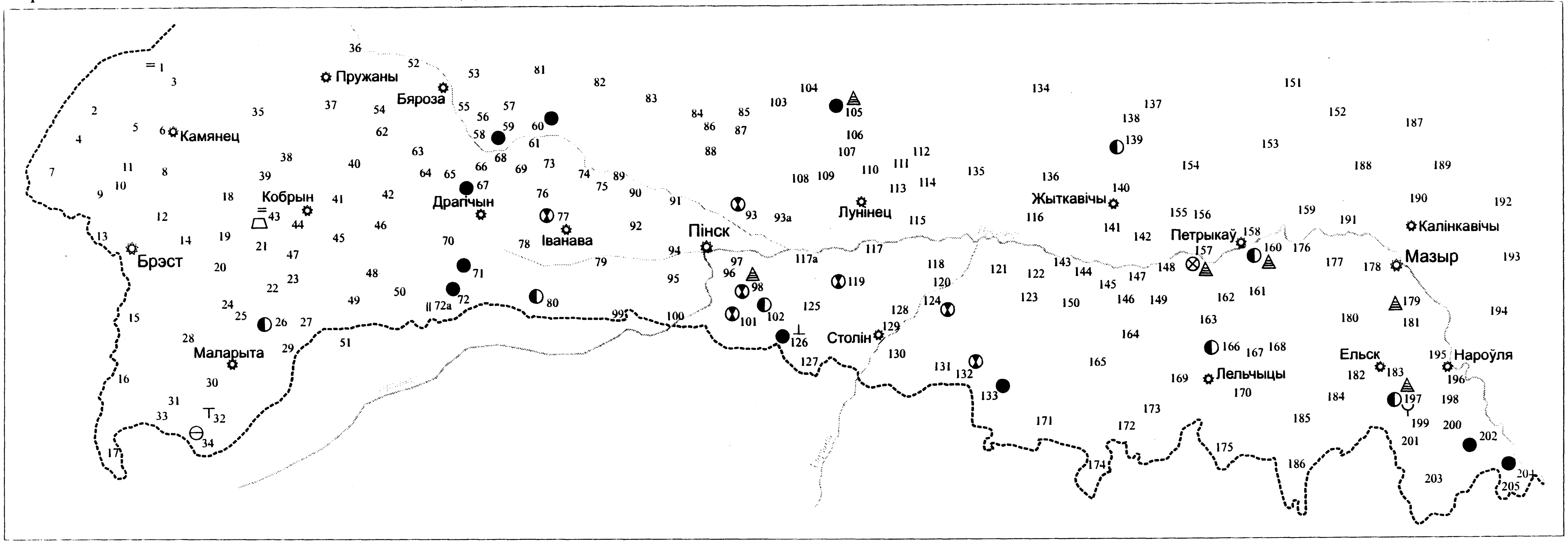
Карта №120 НАЗВЫ АДЗЕННЯ (агульная назва)

○ адзе`жа
⊗ адзё`жа
◐ о`дзяга
▲ пла`цце

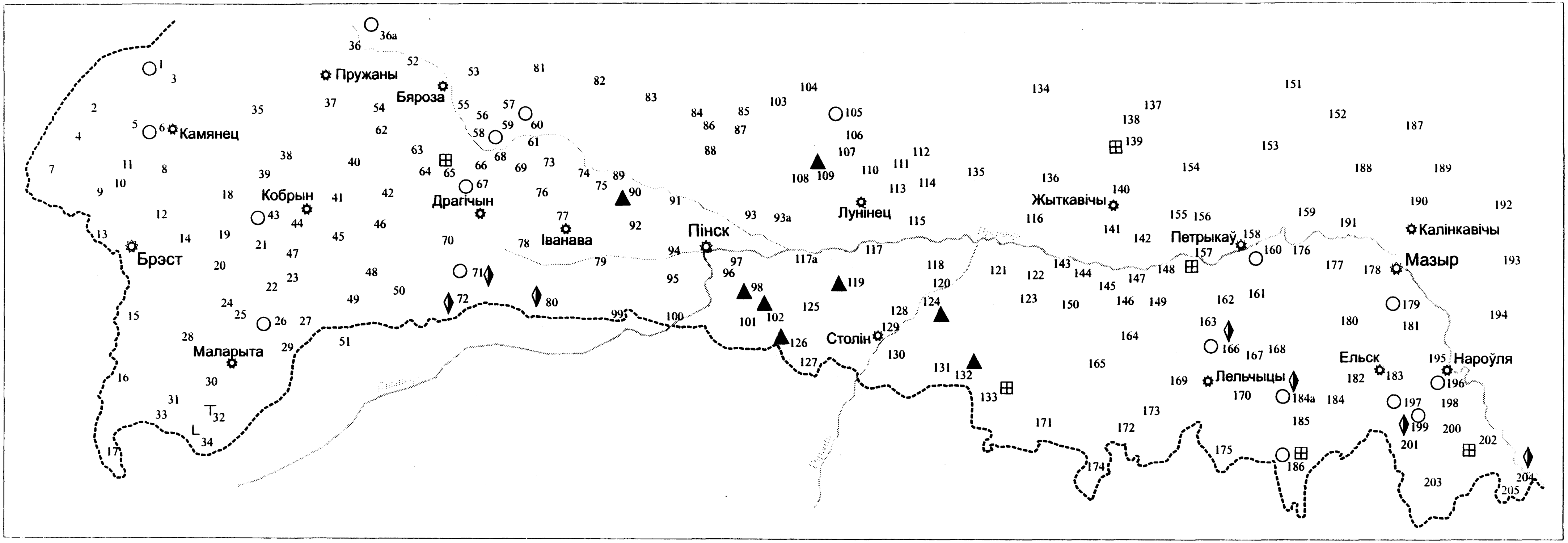
Карта №121

НАЗВЫ ВЯЛІКАЙ ХУСТКІ ДЛЯ АХІНАННЯ

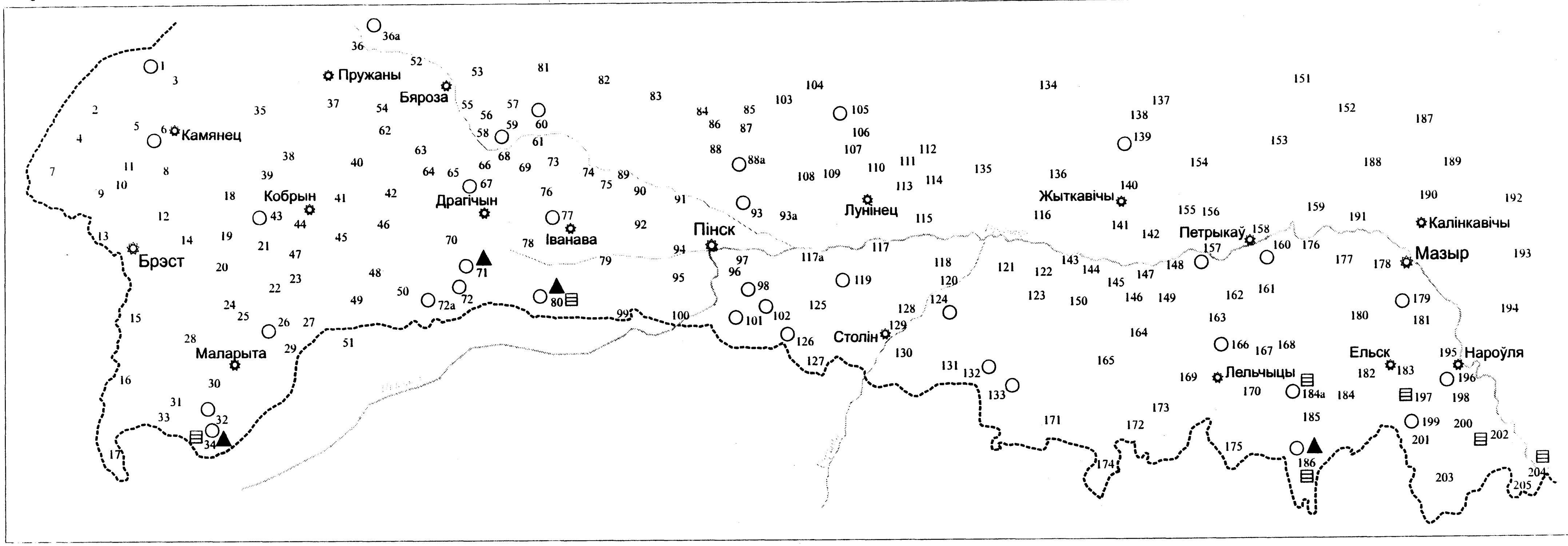
- ● о`пінка, апі`нка, аппі`нка
- ◐ апі`нанка, апі`нянка
- апіна`чка, апі`начка
- ⊗ апіна`лка
- ⊖ апінё`ха
- укру`чванка, укру`чуванка, кру`чванка
- ахі`лянка
- ⊥ аку`тванка
- ⊤ апу`дка, апу`данка
- ⋎ лахту`шка
- ॥ накрыўна`я ху`стка
- = вялі`кая ху`стка

Карта №122 **НАЗВЫ АНДАРАКА**

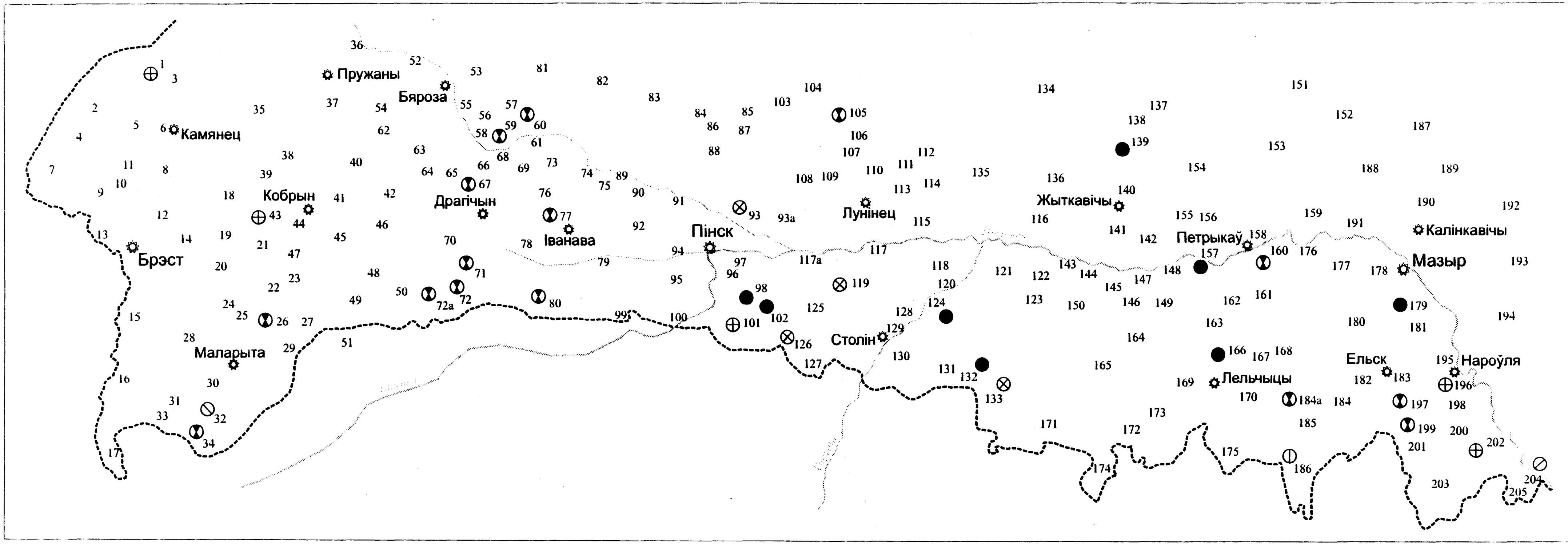
○ андара`к
▲ даматка`н
⊞ сая`н
∟ пасама`ннік
⊤ бу`рка
◊ ле`тнік

Карта №123 НАЗВЫ БОТАЎ

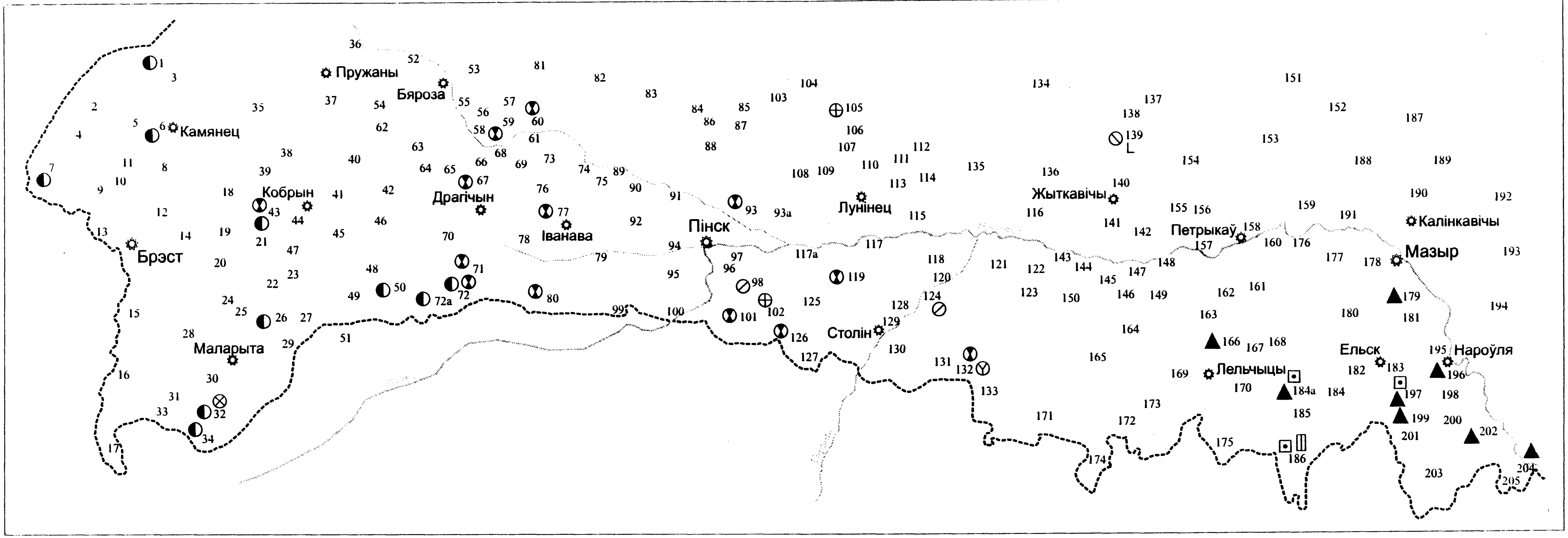
○ чо`баты
▲ бо`ты
⊟ сапагі`

Карта №124 НАЗВЫ ВАЛЁНАК

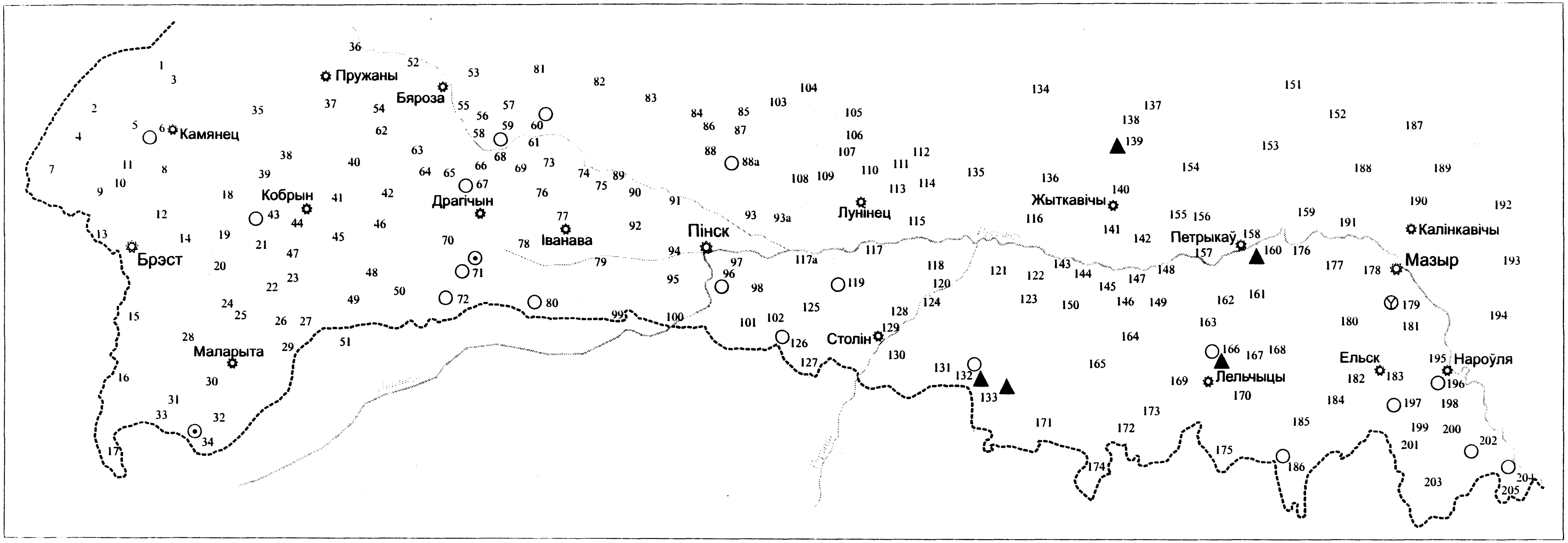
- ва`ленкі
- ва`лёнкі
- ва`лянкі
- валё`нкі
- валя`нкі
- вале`нкі
- валю`нкі

Карта №125 **НАЗВЫ ПАЦЕРАК**

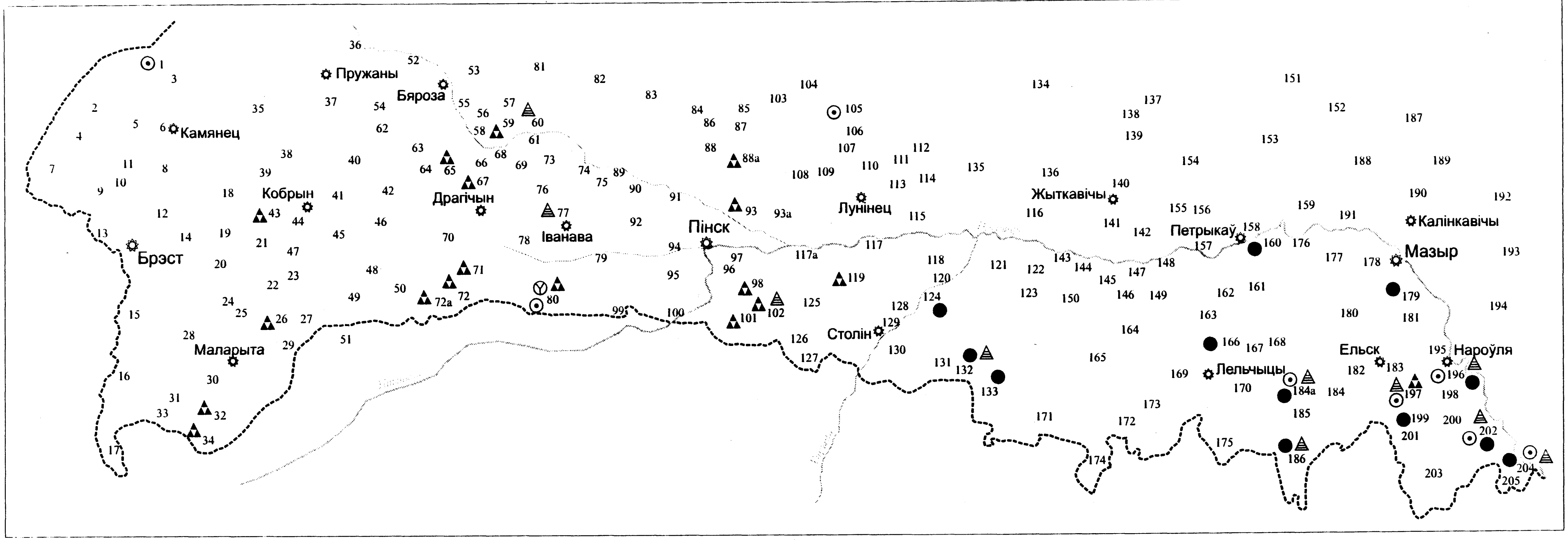
- ⊕ па`церкі
- пацяркі`
- ⊘ пацё`ркі
- ⃠ пацю`ркі
- ◐ пацё`ры
- па`тры
- ⊗ па`чыр
- ▲ заніˋзкі
- ⊡ бу`сы
- кара`лі
- ∟ ста`лкі

Карта №126 НАЗВЫ РАДНА (посцілка, сшытая з шасці полак)

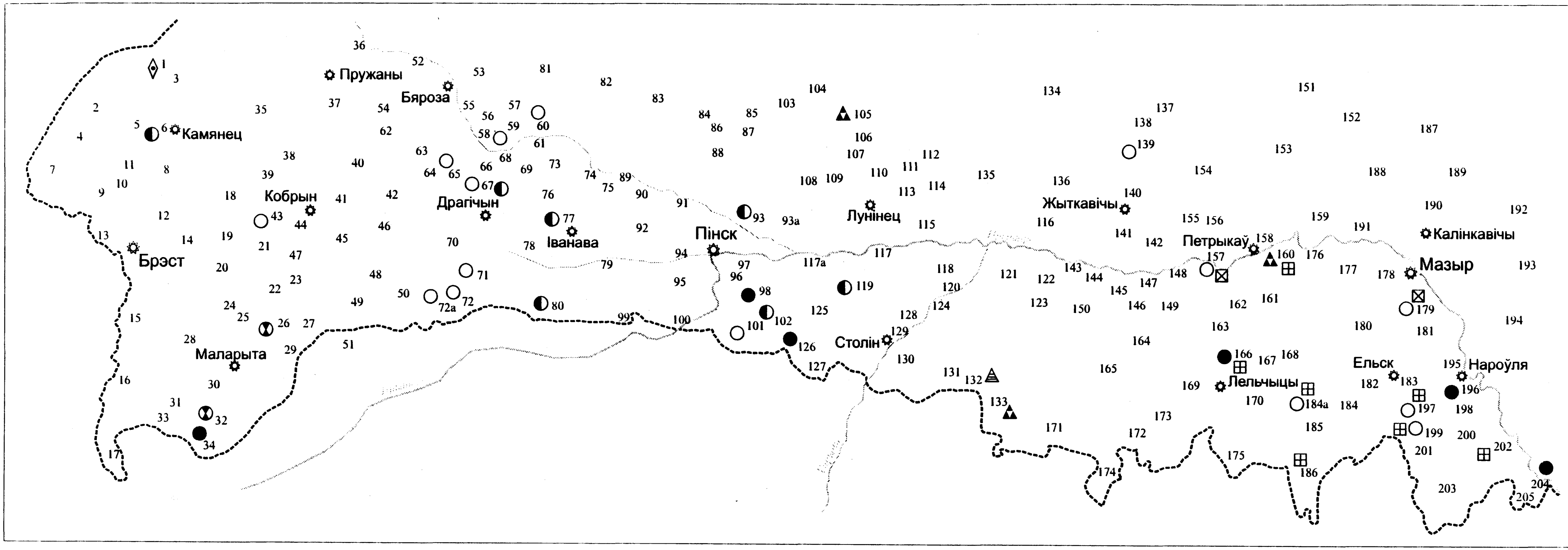
○ радно`
⊙ ре`дно
Ⓨ радзю`га
▲ дзяру`га

Карта №127 **НАЗВЫ ПОСЦІЛКІ (агульная назва)**

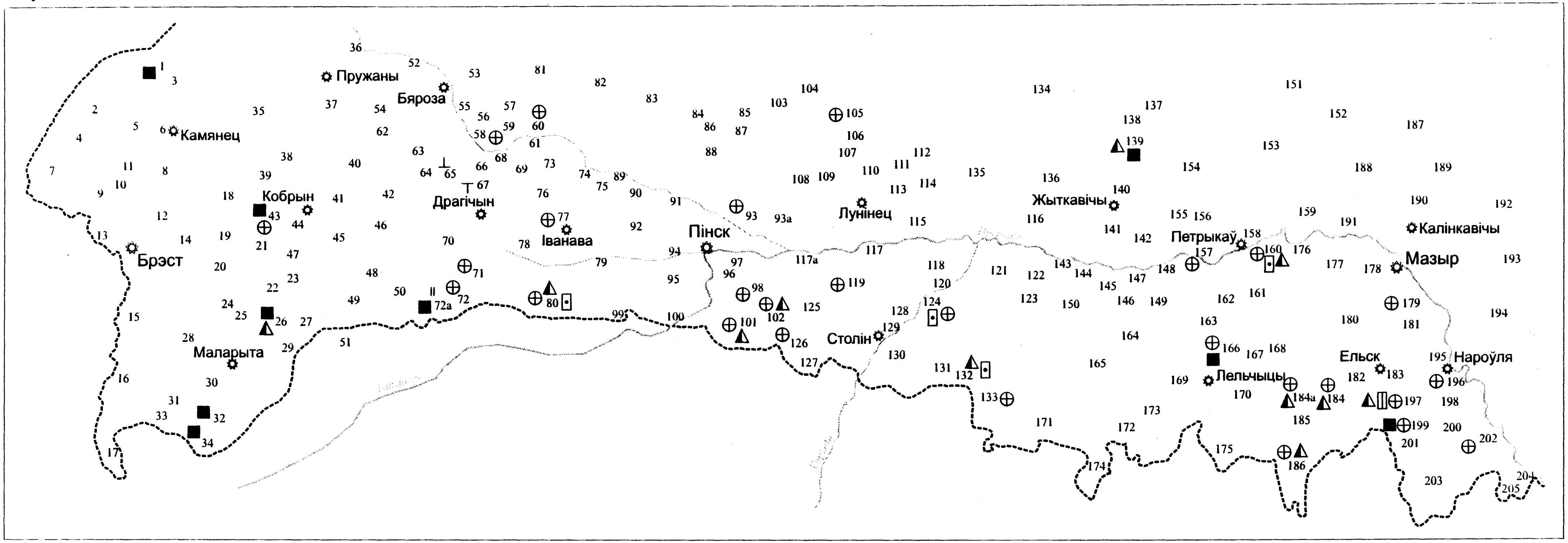
- ⊙ по\`сцілка
- ● про\`сцілка
- ⓨ за\`сцілка
- ▲ раздзю\`жка
- △ радзю\`га

Карта №128 **НАЗВЫ КАРУНКАЎ**

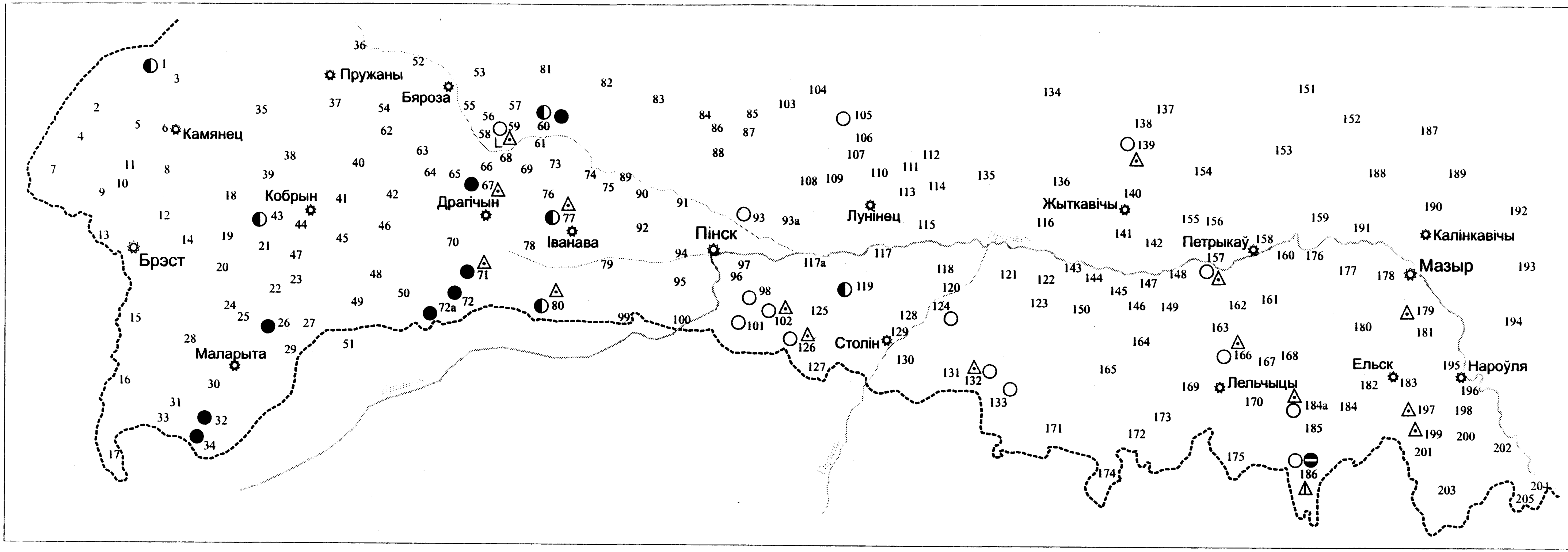
- ○ кару`нкі
- ● кору`нкі
- окору`нкі
- ◐ гару`нкі
- ▲ зу`бы
- зу`бцы
- ⊞ кру`жаво
- ⊠ кру`жава
- бры`жы

Карта №129 **НАЗВЫ СТУЖАК**

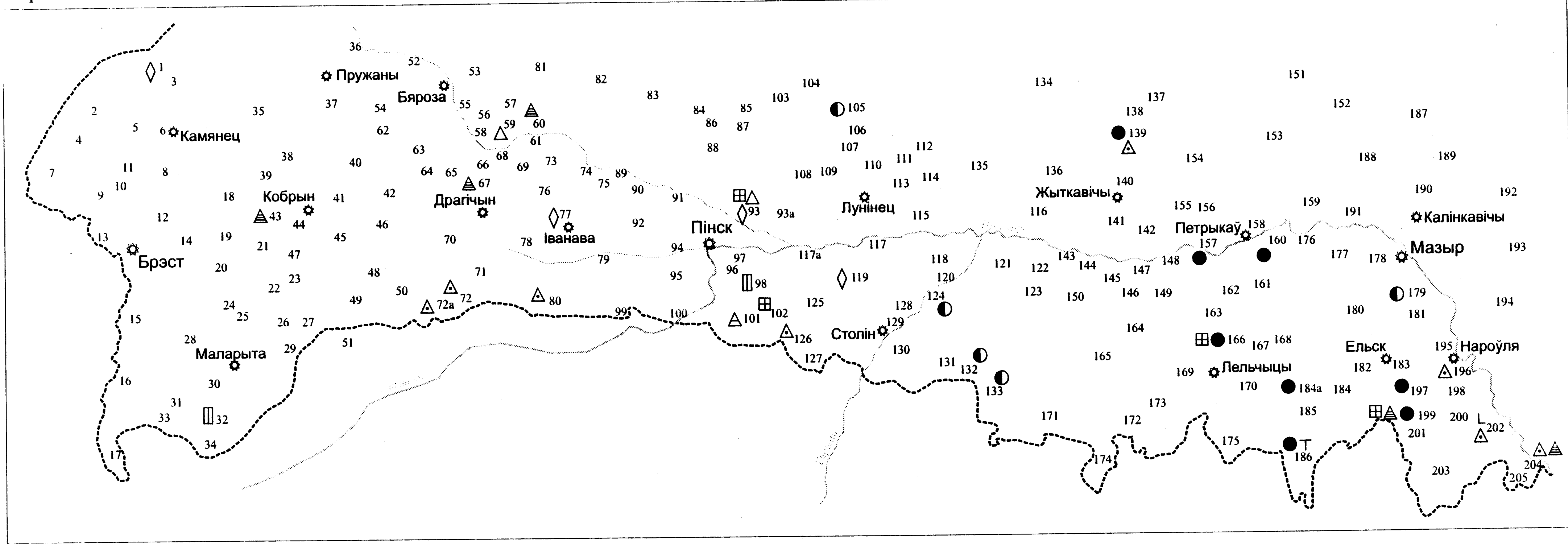
- ⊕ касні`к
- ◭ ле`нта
- ■ кіта`йка
- ◫ сту`жка
- ⊡ сьцё`нжка, сто`ншка, сцё`нцька
- ⊤ падві`чка
- ⊥ кута`ся
- ॥ падзя`жка

Карта №130 **НАЗВЫ КАЎНЯРА**

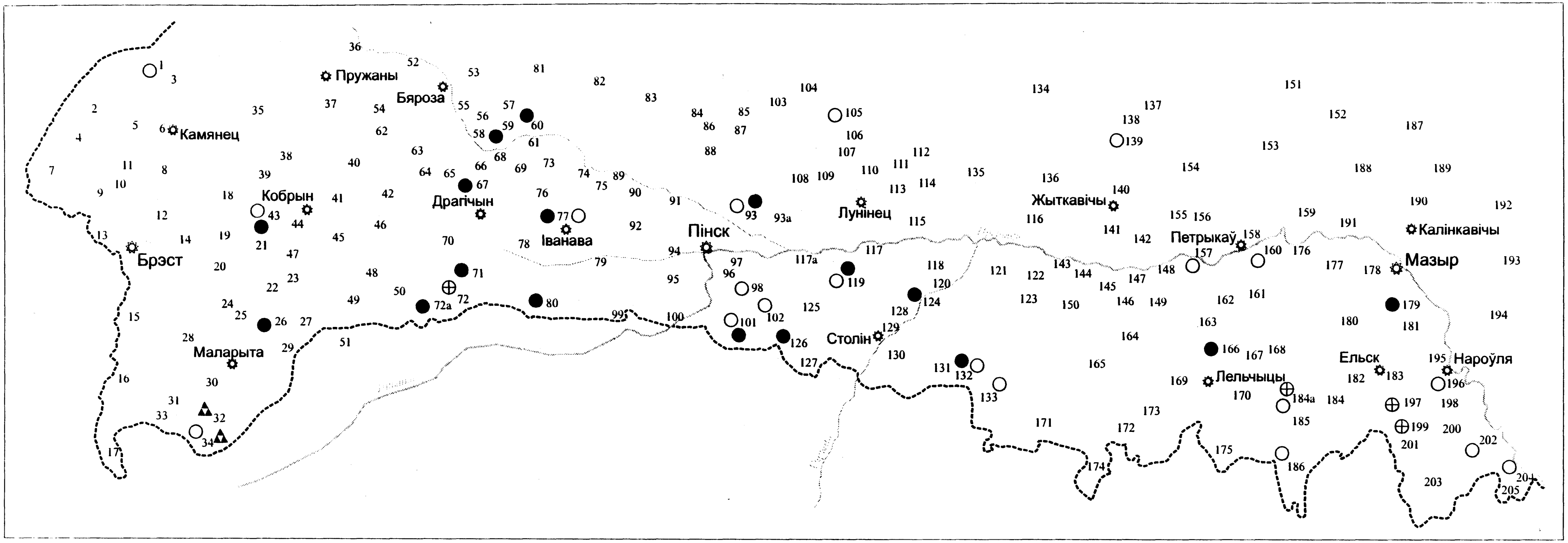
- ○ каўне`р
- ◐ камне`р
- ● кумі`р
- ⊖ ко`мір
- △ варатні`к
- ⚠ варо`цьнік
- ∟ о`пуст

Карта №131 НАЗВЫ ЎСТАЎКІ Ў ШТАНАХ

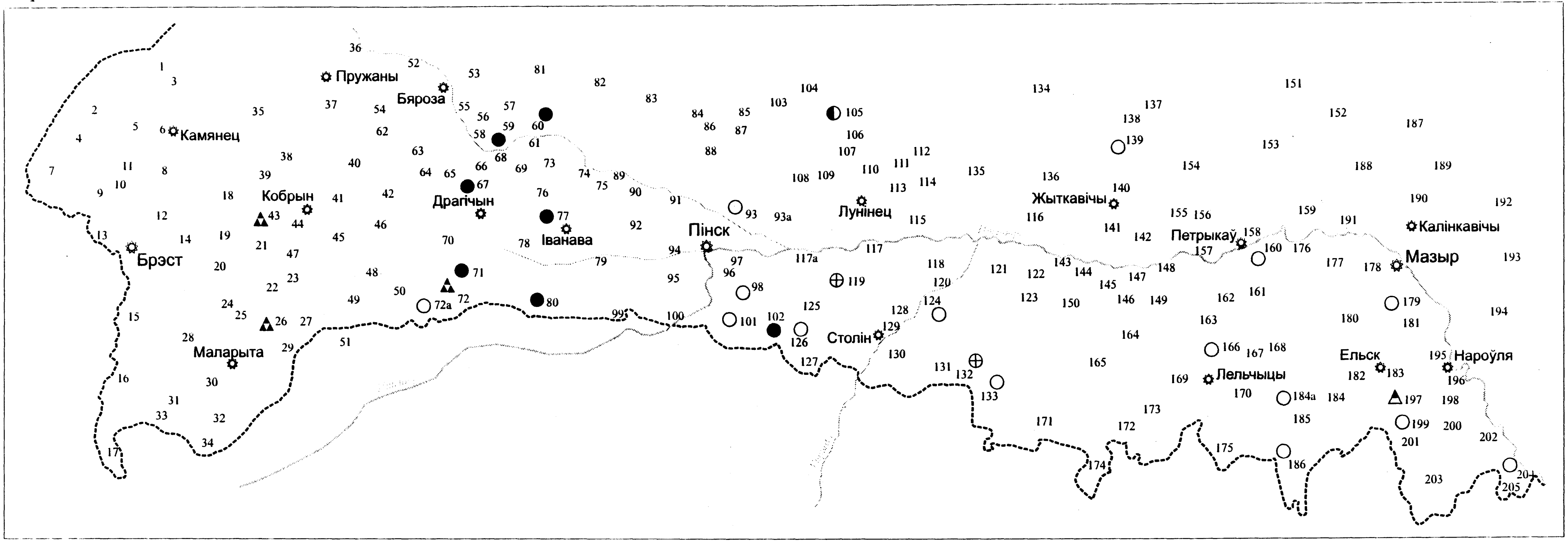
- ◐ крэ`сла
- ● кры`сла
- ◬ ла`стка
- △ ля`стка
- ▲ ла`стаўка
- △ ла`стачка
- ⊞ ху`стачка
- ◊ клін, кліно`к
- ▯ садно`
- ∟ ле`я
- ⊤ шыры`нка

Карта №132 НАЗВЫ НАВАЛОЧКІ

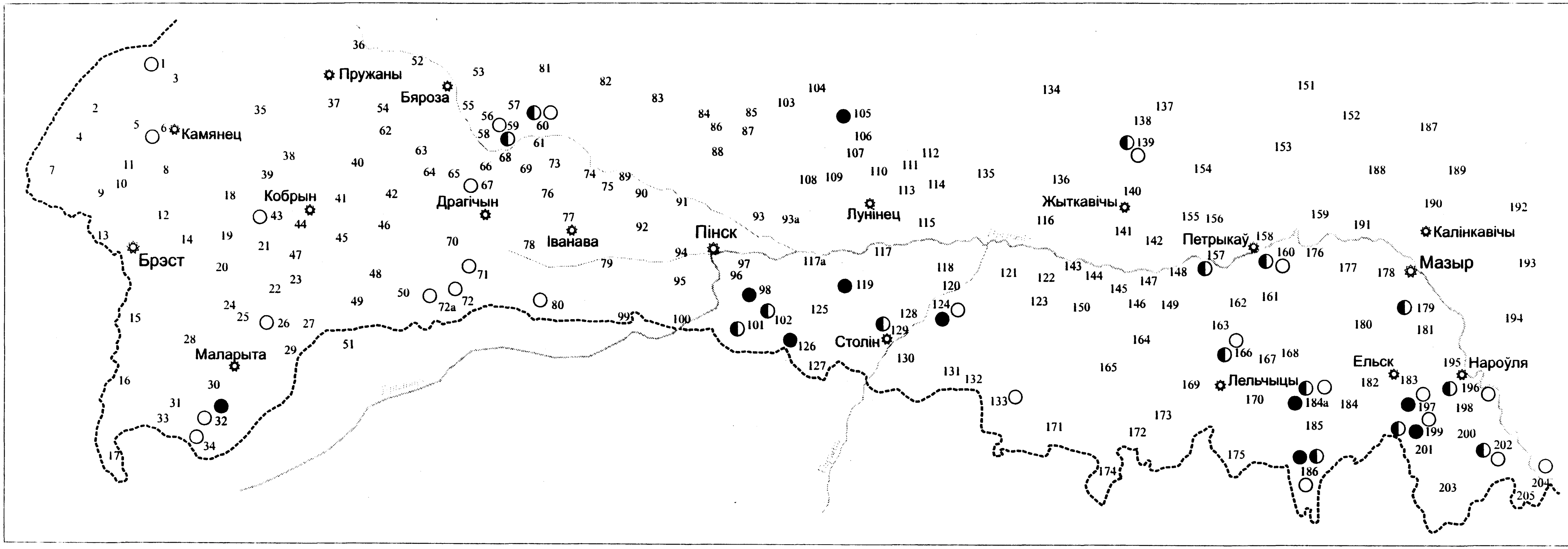
○ на`валачка
● на`валака
⊕ на`валка
▲ по`шаўка

Карта №133 **НАЗВЫ НАМІТКІ**

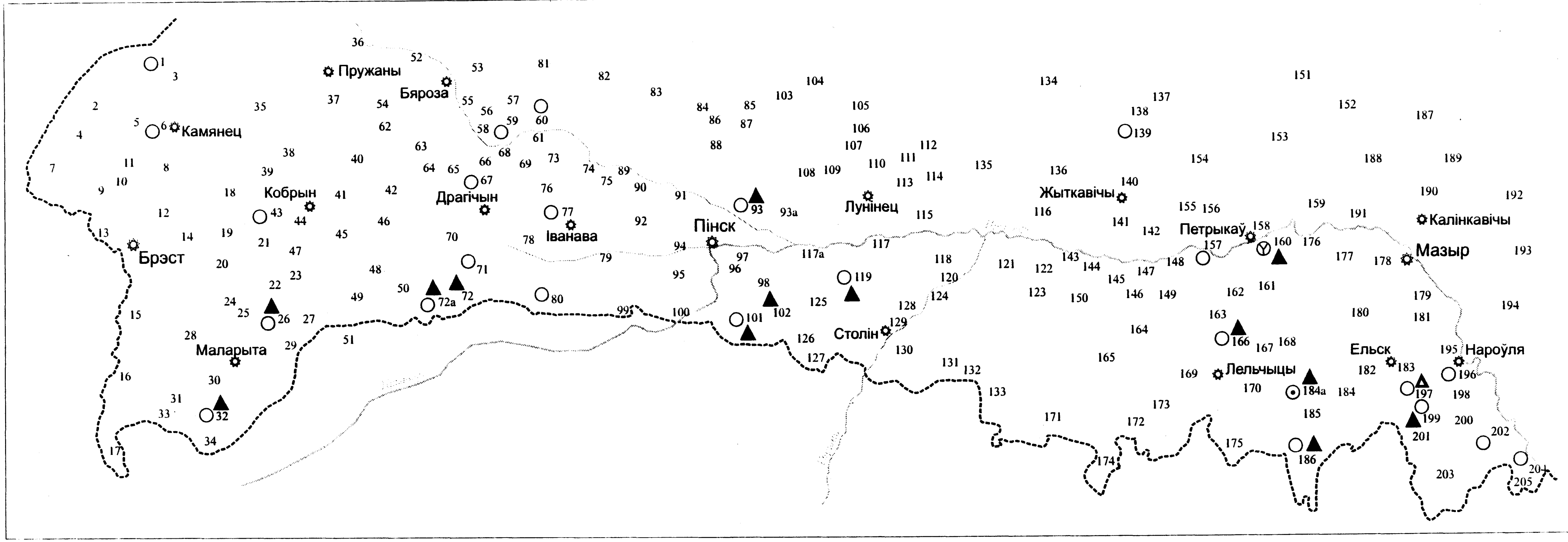
- ● на`мітка
- ○ на`метка
- ◐ на`матка
- ⊕ наме`тка
- ▲ плат
- △ плато`к

Карта №134 НАЗВЫ ПЛАЦЦЯ (значэнне слова)

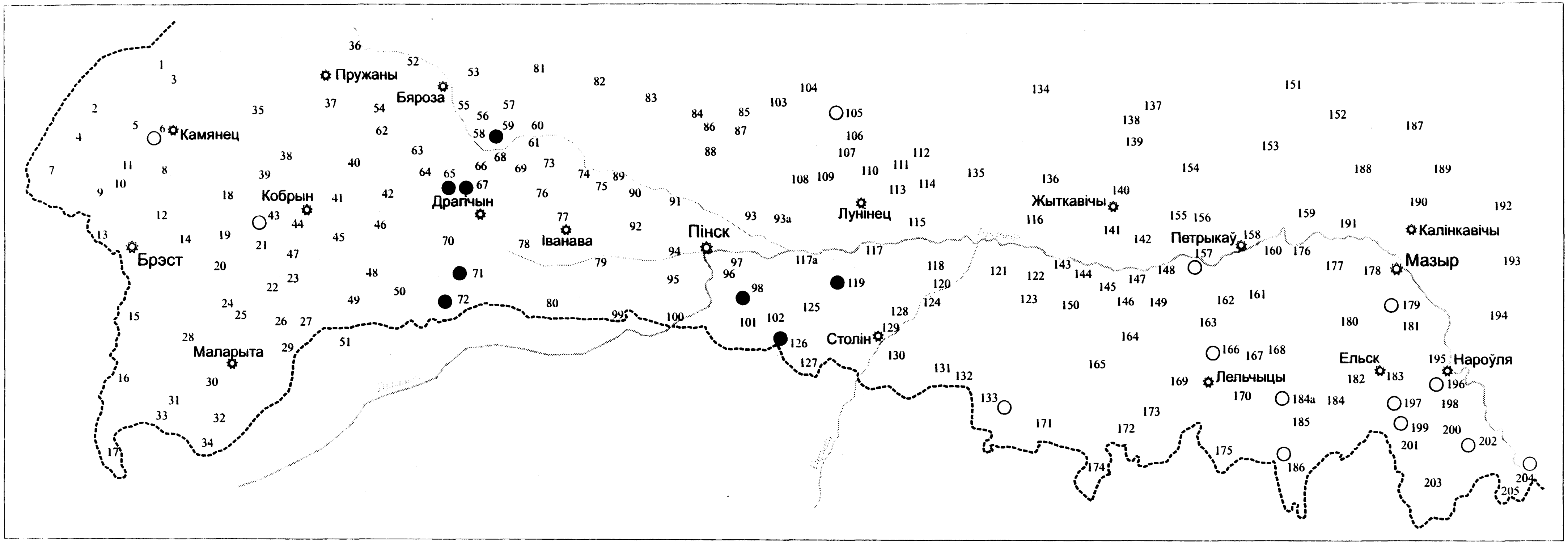
● ‘адзенне наогул’
◐ ‘бялізна’
○ ‘жаночая сукенка’

Карта №135 **НАЗВЫ ПОЯСА (тканы, плецены)**

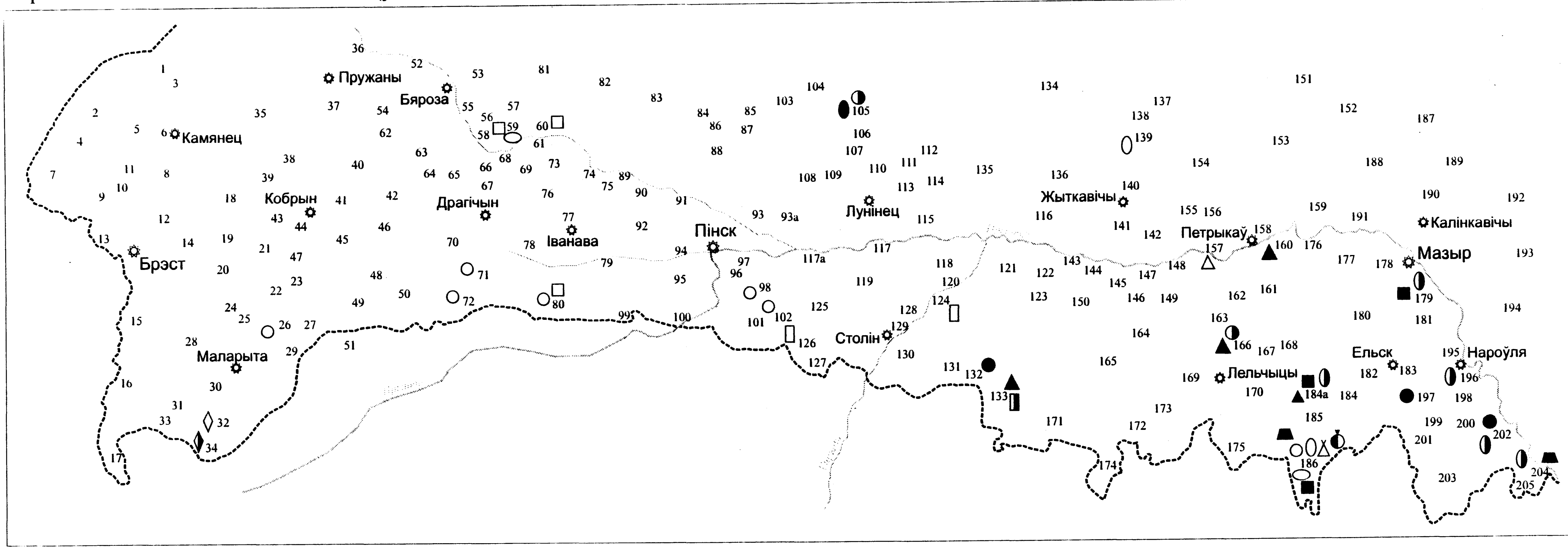
○ по`яс
⊙ пая`с
Ⓨ паясо`к
▲ кра`йка
△ акра`йка

Карта №136 **НАЗВЫ ПЯРЫНЫ**

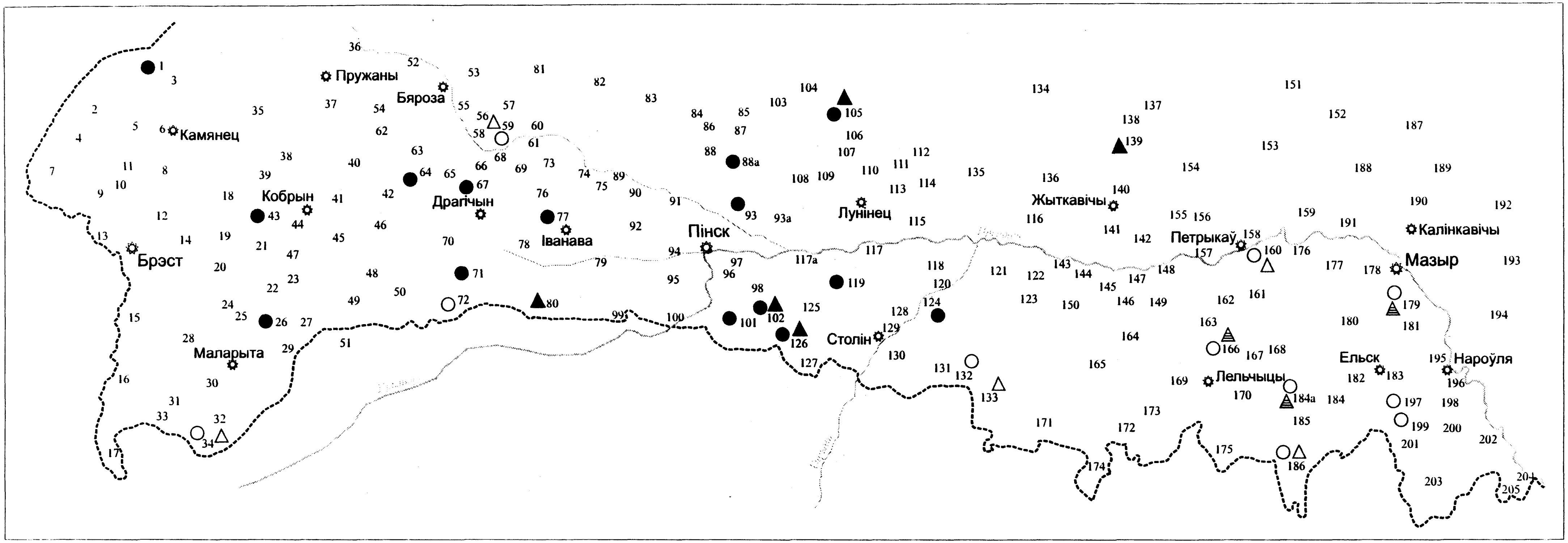
○ пяры`на
● пе`рнач

Карта №137 **НАЗВЫ ПРАРЭХА (у штанах, спадніцы)**

	У штанах і спадніцы	Толькі ў штанах	Толькі ў спадніцы
ро`спарка	○	●	◑
распо`рка			◐
распарэ`х	⬯	⬮	◑
ро`спах	▯		◨
про`разка	△	▲	
прарэ`зка	⧖	⧗	
варо`нка	◊		⬗
шыры`нка	□	■	
прарэ`х	⬭		
кры`сло		⏢	

Карта №138 НАЗВЫ РУБАШКІ (значэнне слова)

Мужчынская кашуля:

○ 'верхняя і сподняя'

● 'толькі верхняя'

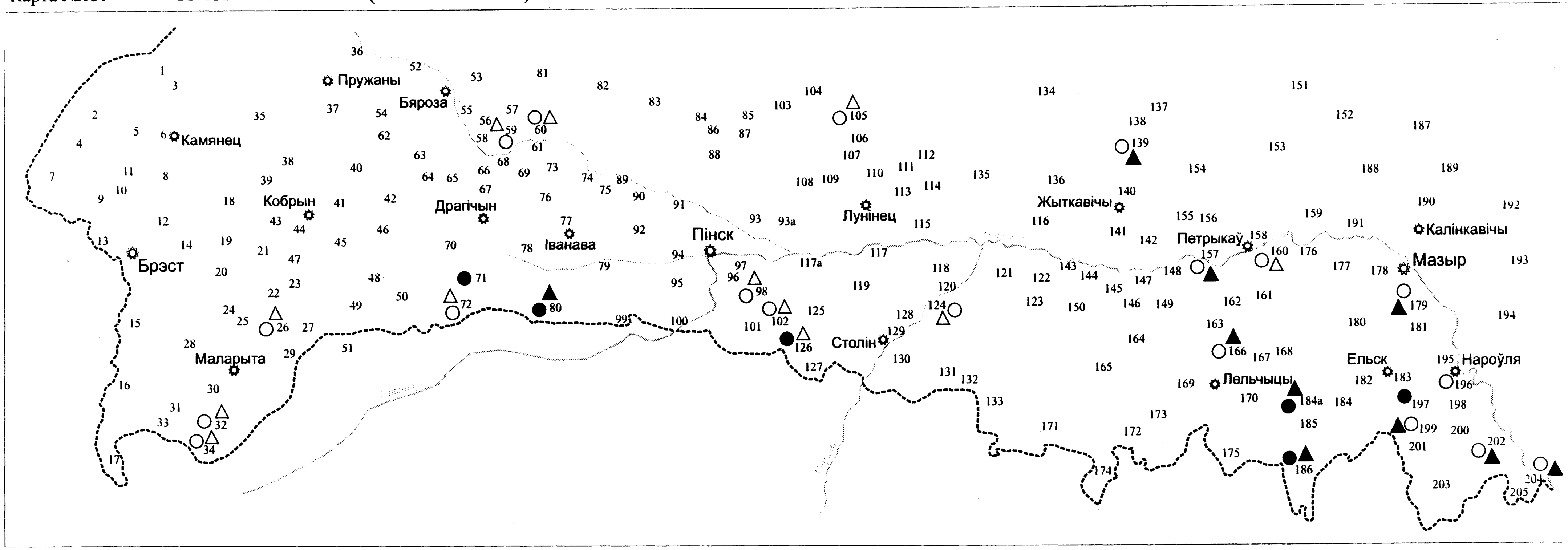
Жаночая кашуля:

△ 'верхняя і сподняя'

▲ 'толькі верхняя'

◭ 'толькі сподняя'

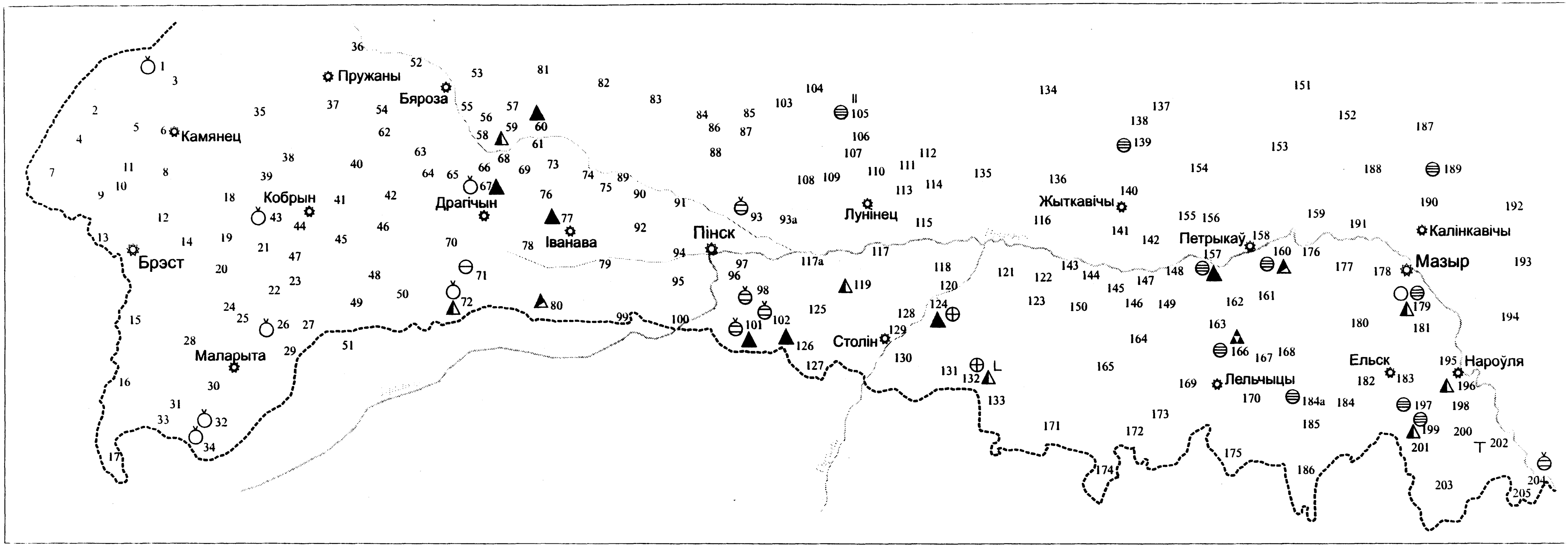
Карта №139 НАЗВЫ САРОЧКІ (значэнне слова)

Мужчынская кашуля:
○ 'верхняя і сподняя'
● 'толькі сподняя'

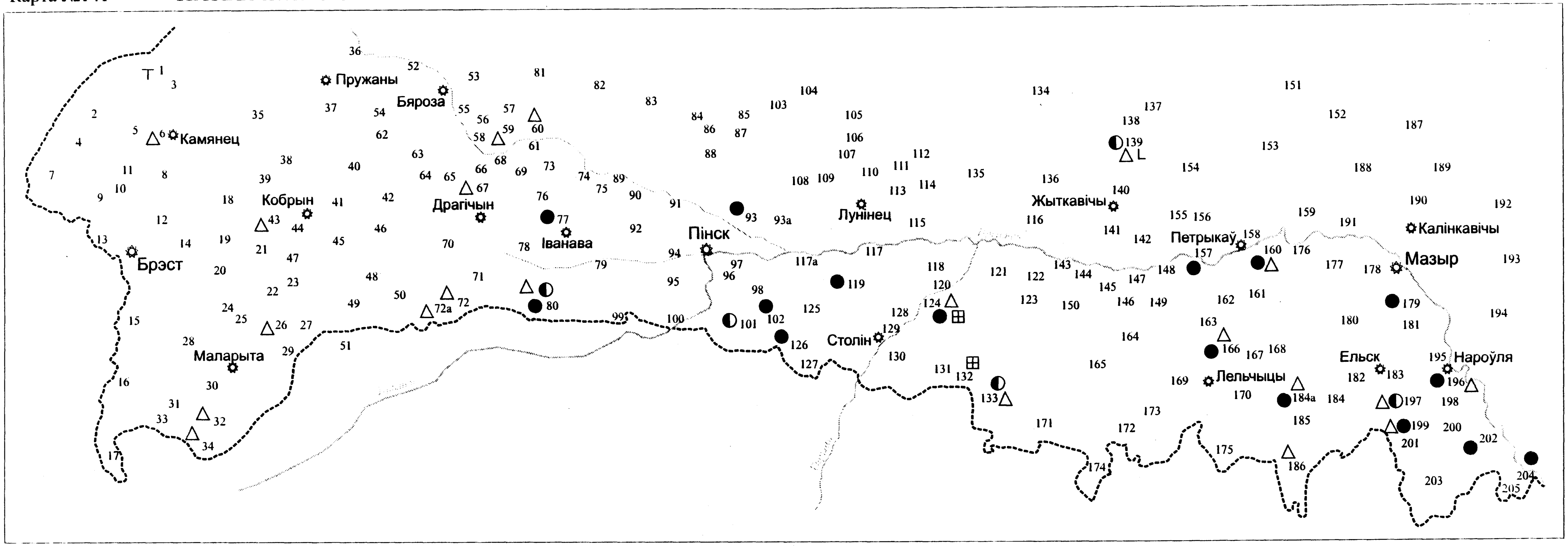
Жаночая кашуля:
△ 'верхняя і сподняя'
▲ 'толькі сподняя'

Карта №140 НАЗВЫ САЛАМЯНІКА (мяшок для спання, набіты саломай, сенам)

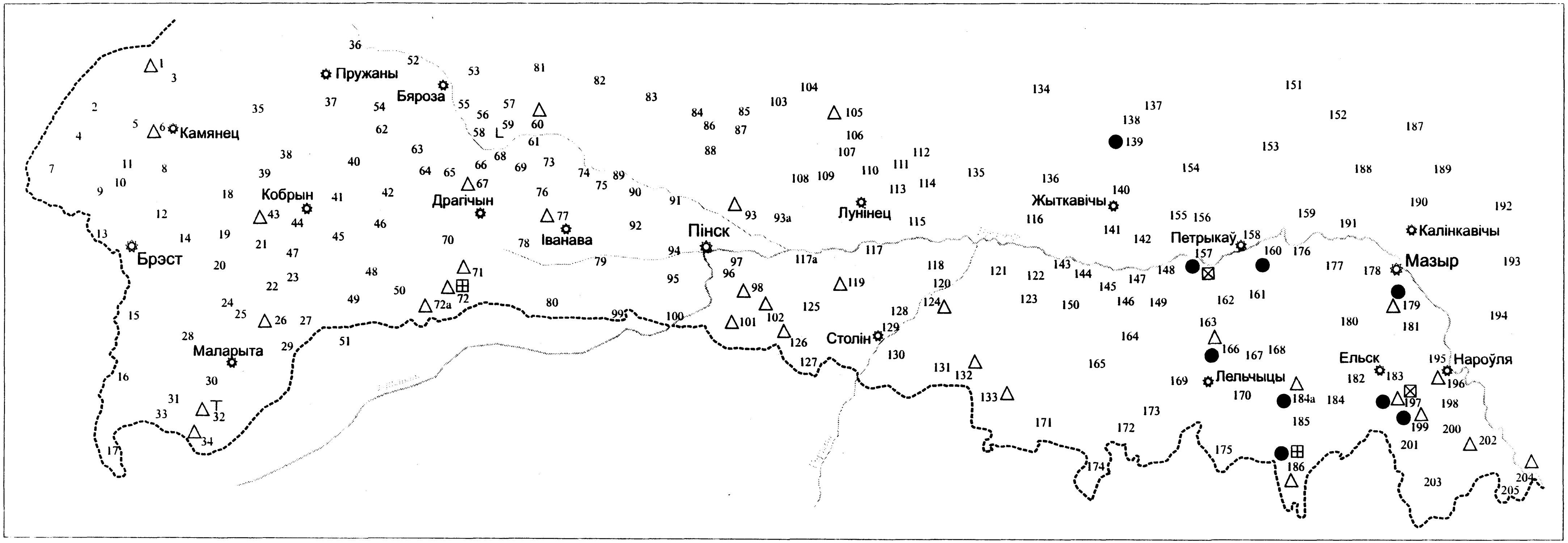
- сянні`к
- се`ннік
- сялні`к, сяльні`к
- се`лнік, се`льнік
- се`мнік
- сяня`к
- сало`мянік
- саламя`нік
- сало`мянка
- саламя`нка
- матра`ц
- цюфя`к
- шасту`н

Карта №141 **НАЗВЫ ЖАНОЧАЙ СУКЕНКІ**

- ● суке`нка
- ◐ су`кня
- △ пла`цце
- ⊞ суцэ`лка
- ∟ ко`хта
- ⊤ капта`н

Карта №142 **НАЗВЫ ЛАПЦЕЙ**

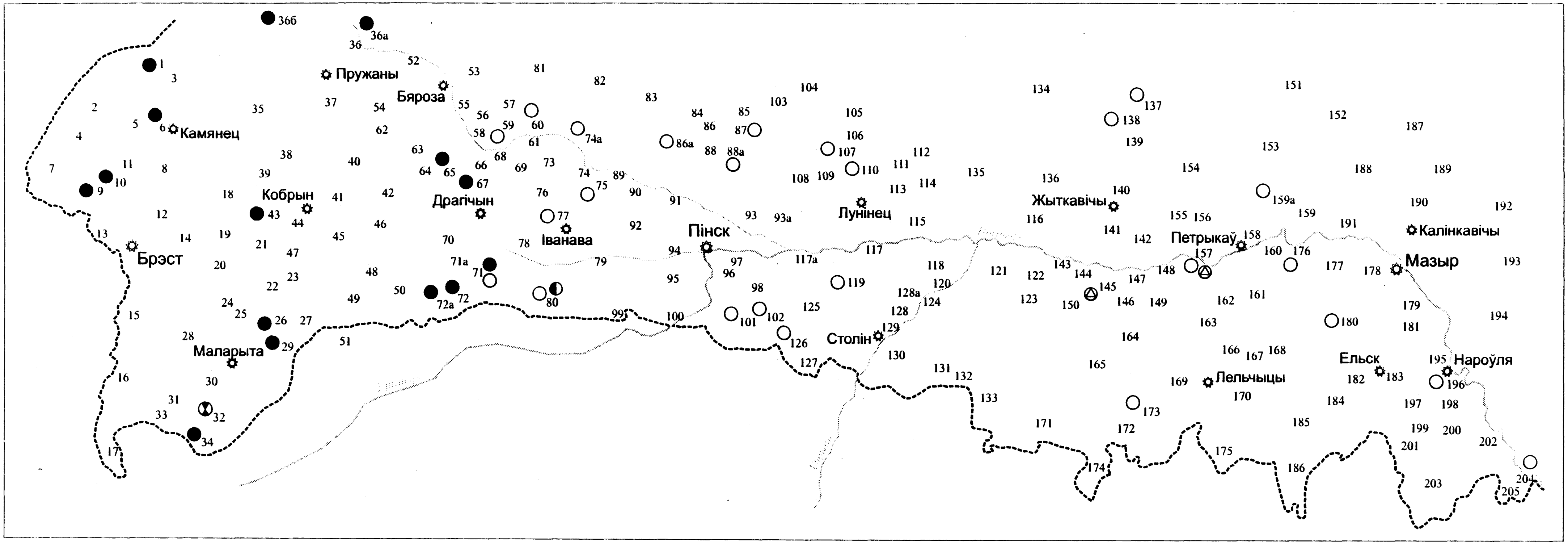

- ● ла`пці
- △ пасталы`
- ⊞ шкура`нкі
- ⊠ шкураты`
- ⊤ бамбо`шы
- ∟ башмакі`

КАРТЫ ПА ТЭМЕ

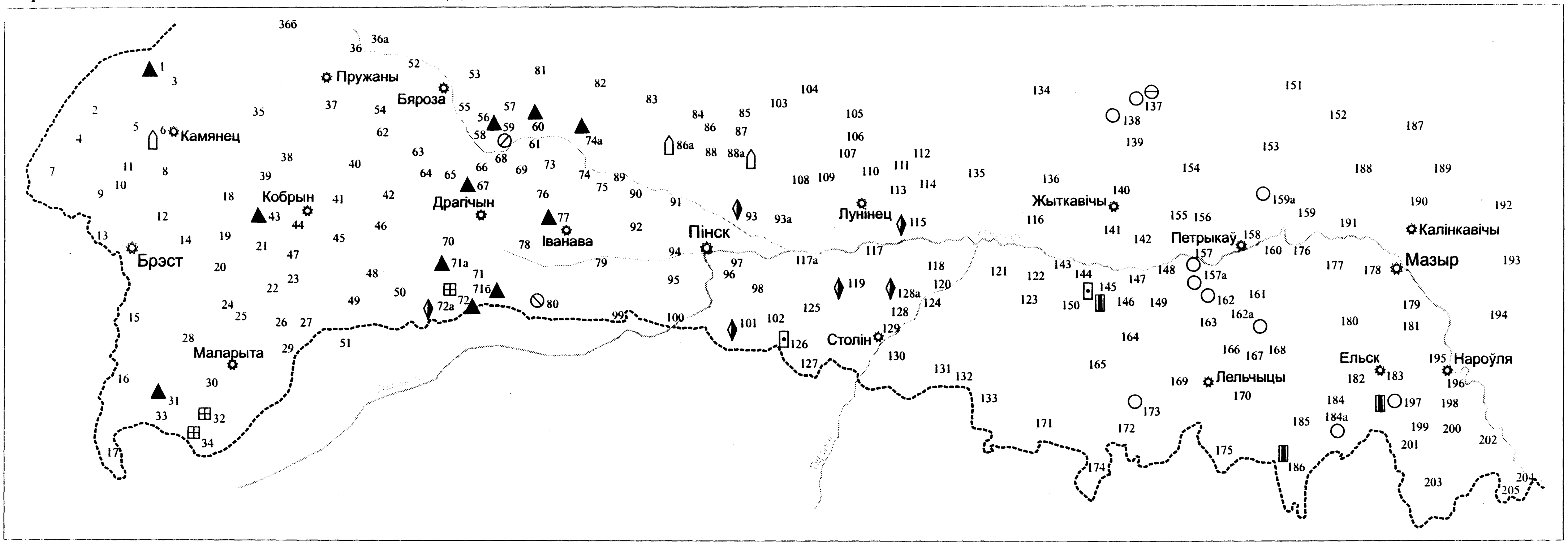
“НАЗВЫ ПОСУДУ”

Карта №143 **НАЗВЫ МАСЛАБОЙКІ**

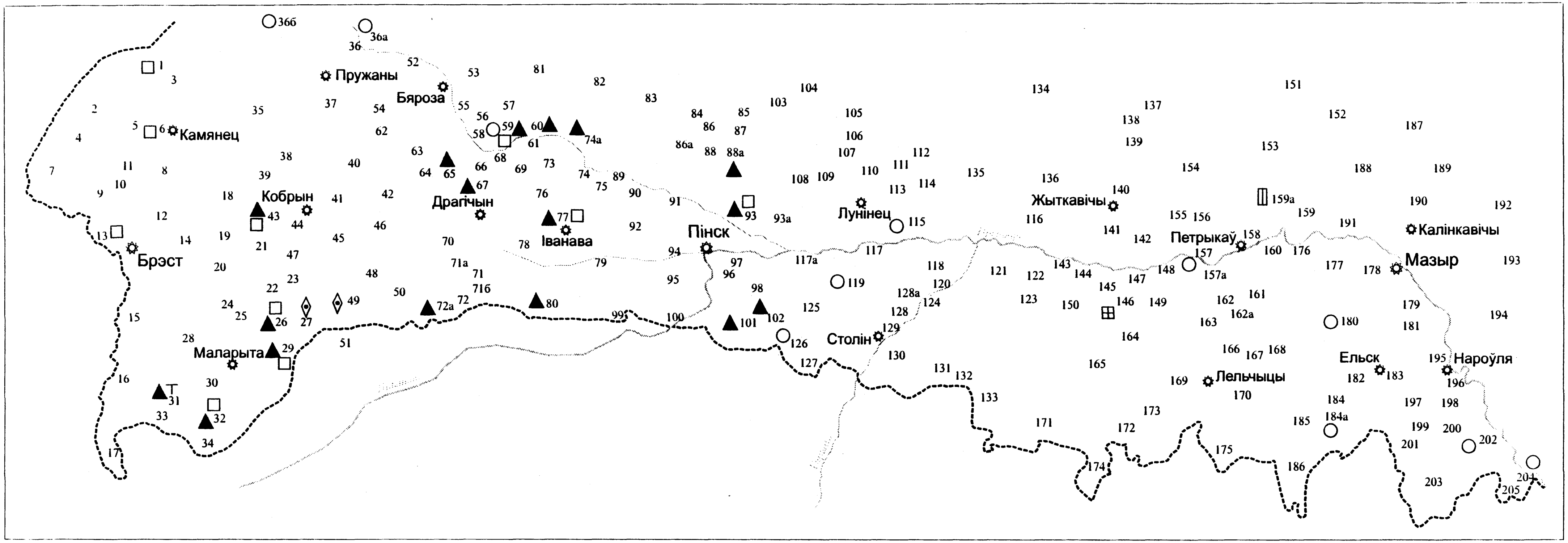
- ○ бо`йка
- ● бія`нка
- ◐ біё`нка
- ◐ бое`нка
- ⊗ маслабо`йка

Карта №144 **НАЗВЫ ГЛІНЯНАЙ ПАСУДЗІНЫ З ВУЗКІМ ГОРЛЫШКАМ**

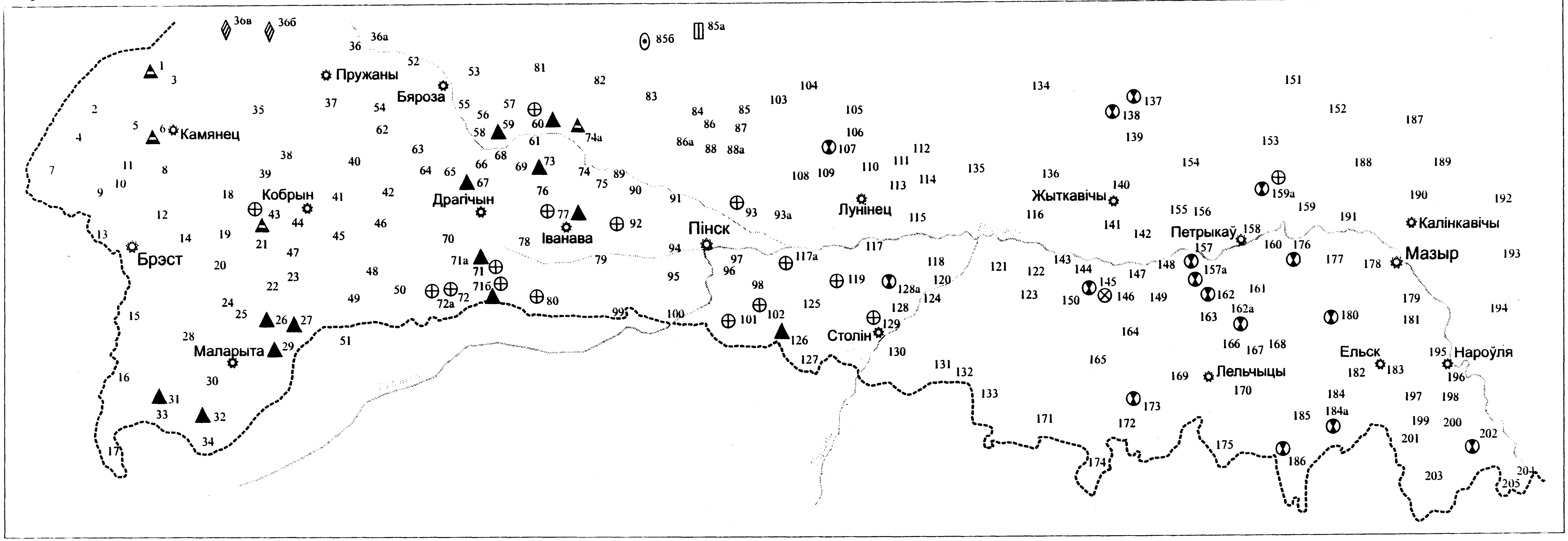
- ○ глёк
- ⊖ глё`чык
- ⃠ гле`чык
- ⊘ гле`шчык
- ▲ бу`нька
- ◊ ба`нька
- ⊞ пу`шка
- ▮ бу`тэль
- ⊡ бу`тэлька
- ⌂ збано`к

Карта №145 **НАЗВЫ ЧАРКІ**

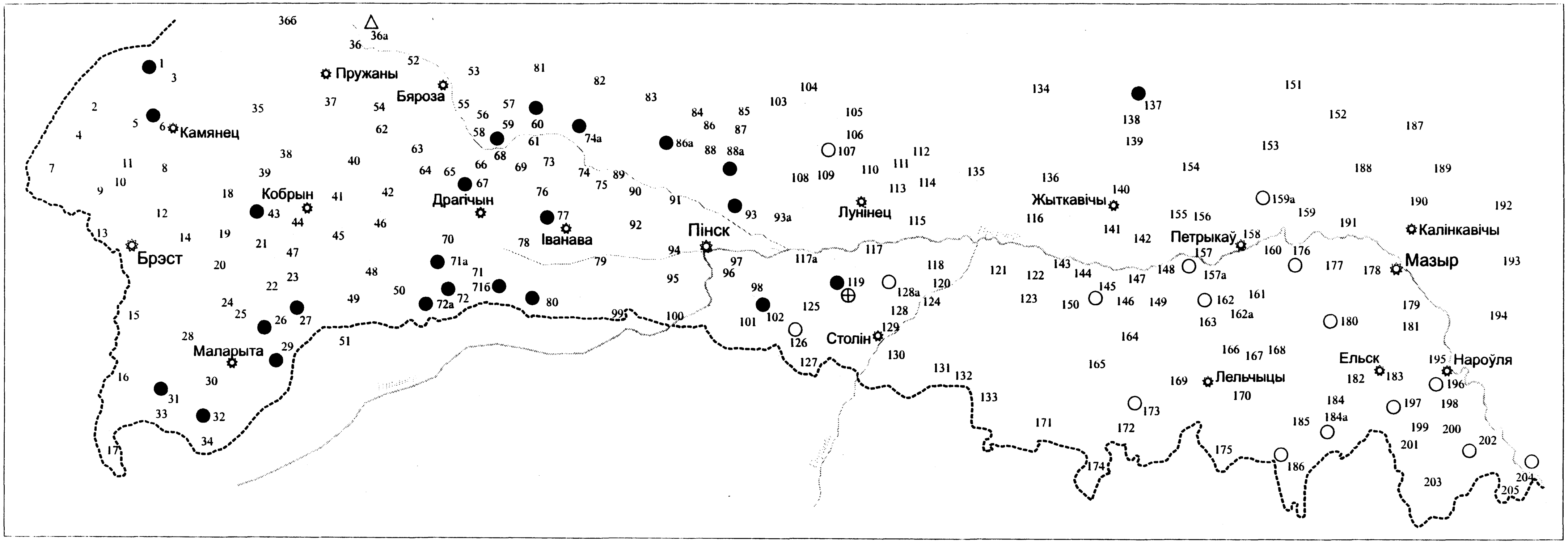
○ ча`рка, ча`рачка
▲ п`орцыя
□ кілі`шак, клі`шак
⊞ ке`люшак
◈ шка`лік
▥ ру`мачка
т гле`шык

Карта №146 НАЗВЫ МАКАЦЁРА (вялікая гліняная міса)

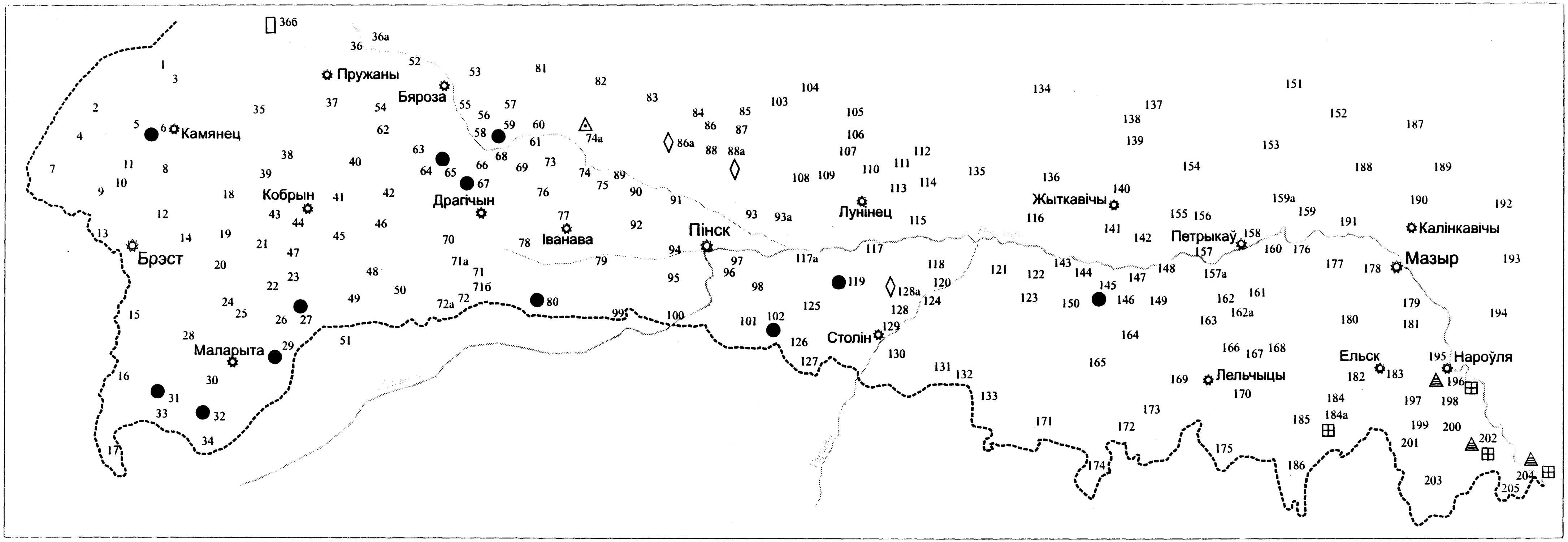
- макацё`р
- мако`тра
- мако`трык
- ве`рцяга
- ве`рцяха
- мя`ліца
- цё`рла
- вяра`нка

Карта №147 **НАЗВЫ ДАЁНКІ**

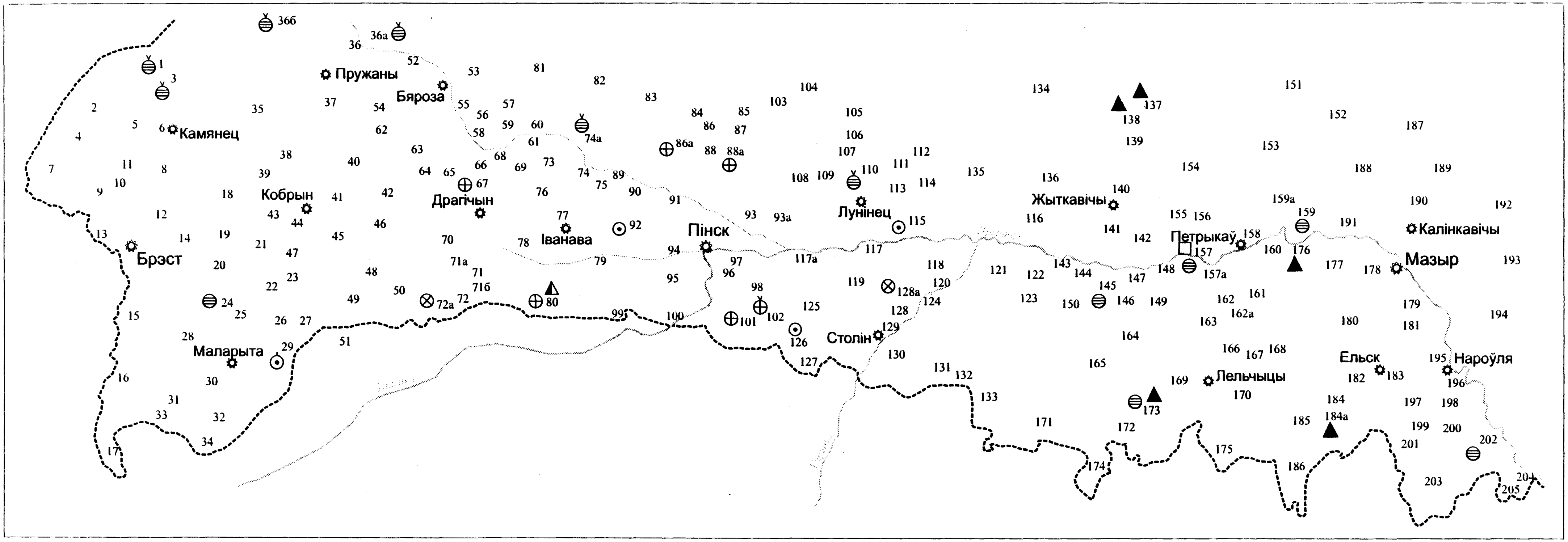
○ даё`нка
● дайні`ца
⊕ до`йка
△ павядзе`рнік

Карта №148 НАЗВЫ БУТЭЛЕЧКІ ЁМІСТАСЦЮ Ў АДНУ ВОСЬМУЮ ЧАСТКУ ЛІТРА

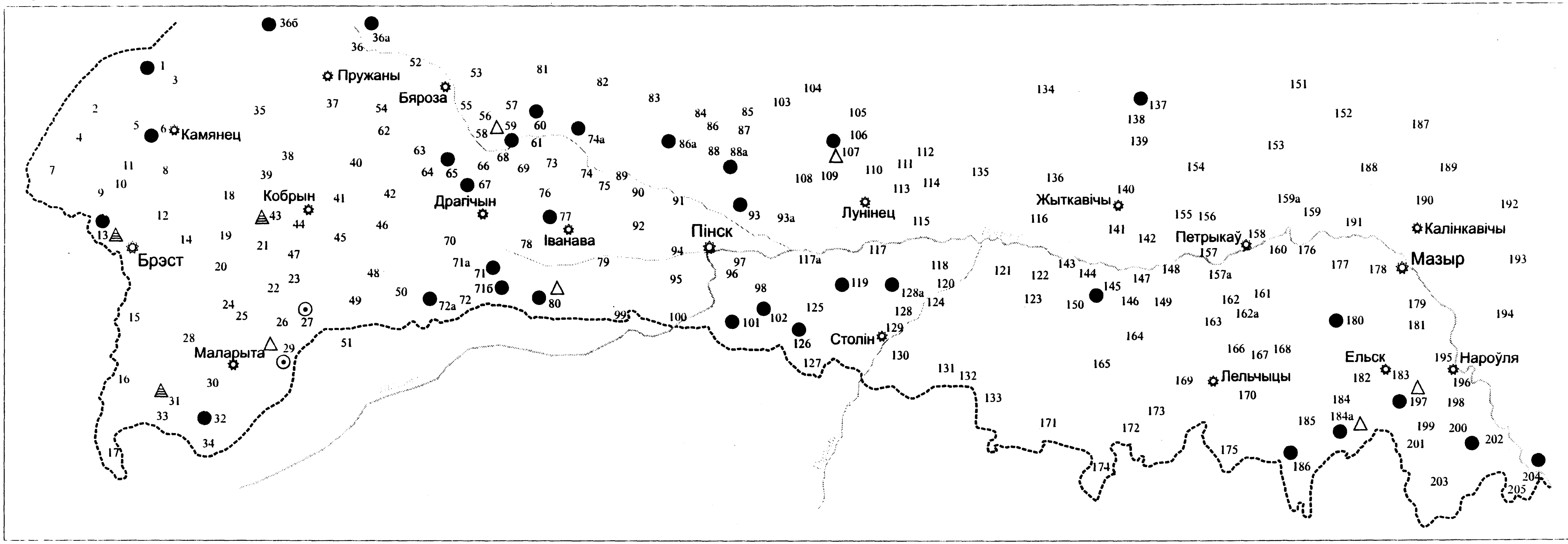
- ● кручо`к
- ▲ паўчвэ`ртка
- △ паўчвярто`ўка
- ⊞ со`тка
- ◊ васьму`шка, асьму`шка
- ▯ кілішо`к

Карта №149 **НАЗВЫ ПАСУДЗІНЫ ДЛЯ ЗБІРАННЯ ЯГАД**

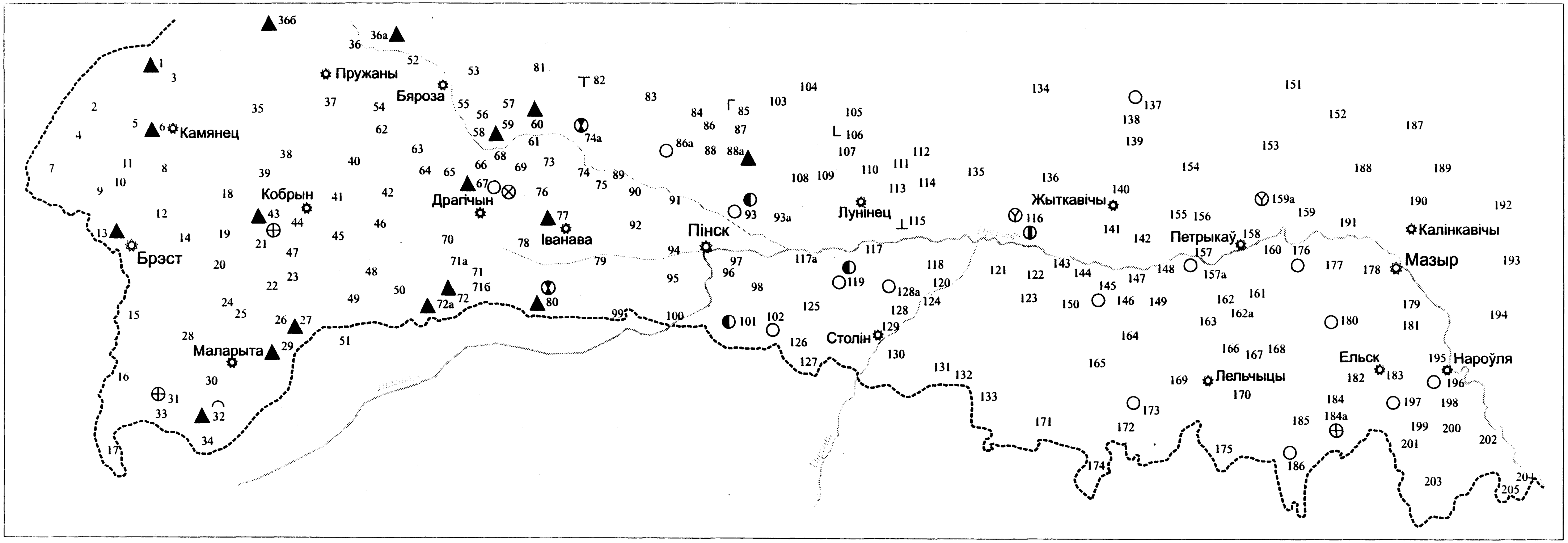
- набі`рушка
- набі`руха
- набі`рашка, набіра`чка
- на`бі`рка
- набі`рак
- набе`рач, набі`рач
- набі`рачык
- кузе`нька
- кузё`лка
- берасця`нка

Карта №150 НАЗВЫ БУТЭЛЬКІ

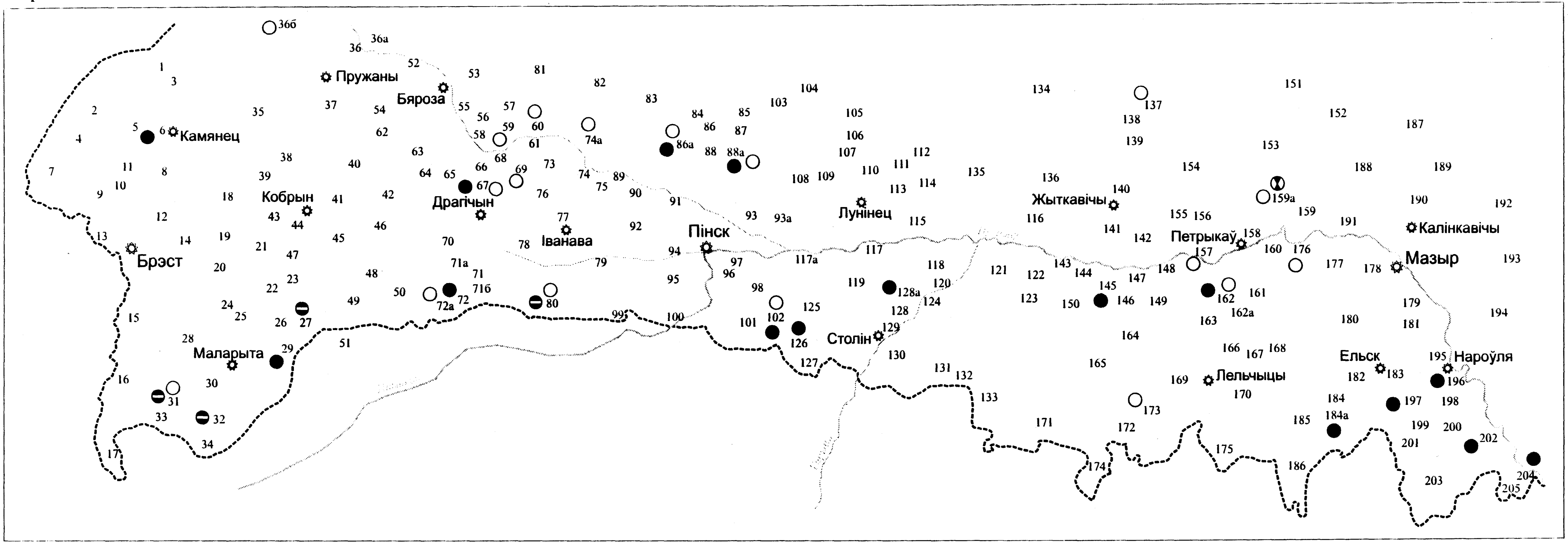
● пля`шка
⊙ бля`шка
▲ бутэ`лька
△ буты`лка

Карта №151 **НАЗВЫ ПАТЭЛЬНЫ**

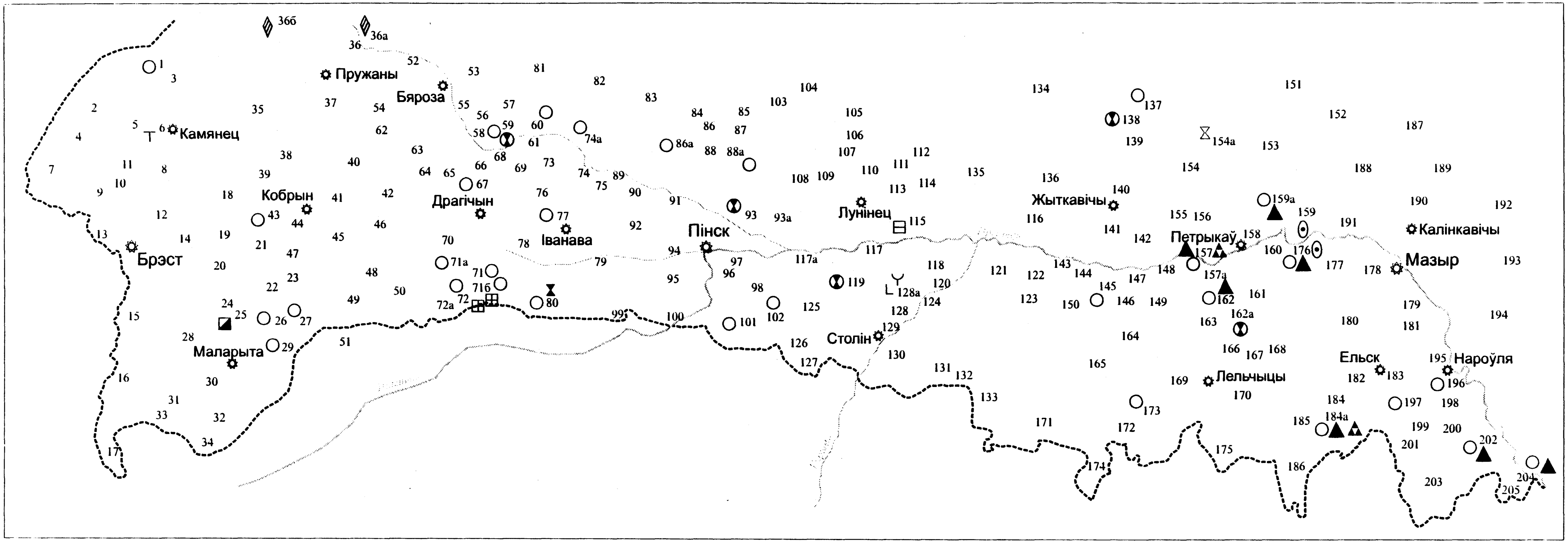
- ▲ патэ`льня
- ○ скаварада`
- шкаварада`
- ⊗ скварада`
- ⊕ скаўрада`
- скаравада`
- ◐ ско`варадзь
- скаварэ`нда
- ⊤ жаро`ўня
- ⊥ е`мка
- ∟ палані`ца
- Г пані`ва
- ⌒ ро`ндэль

Карта №152 **НАЗВЫ НАЧОВАК**

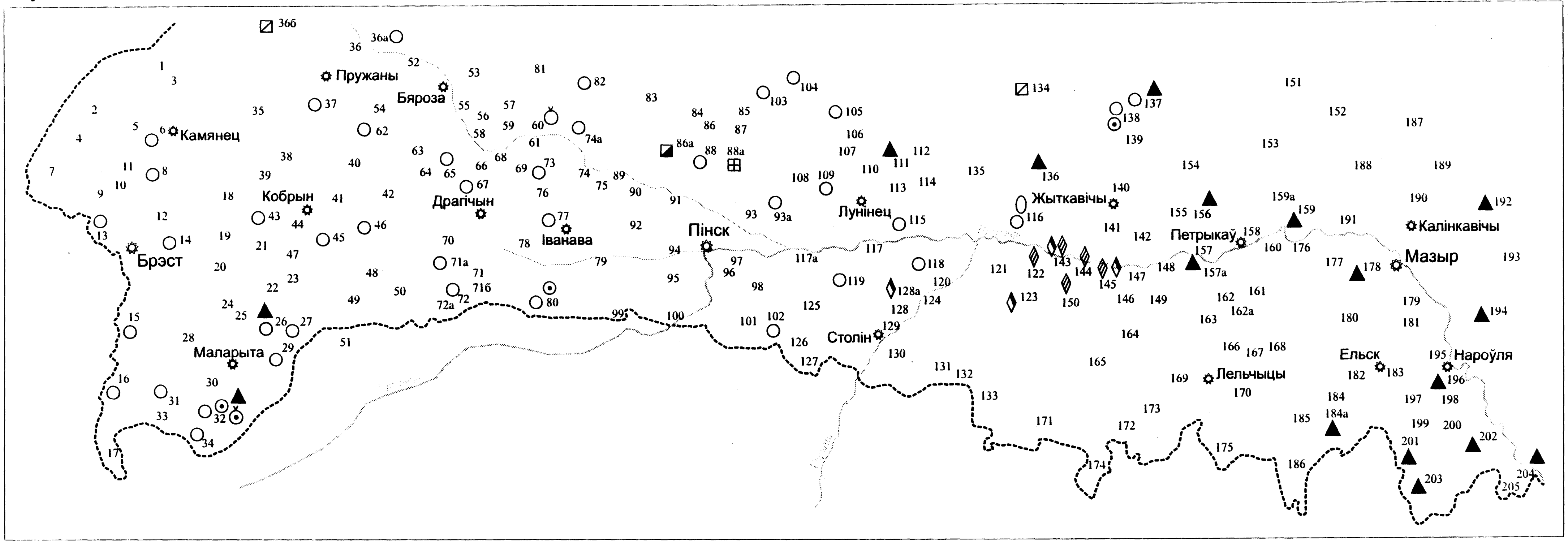
- ● начо`ўкі
- ⊖ начаўкі`
- ○ но`чвы
- ◐ но`чаў

Карта №153 **НАЗВЫ БОЧКІ ДЛЯ КВАШАННЯ КАПУСТЫ І ЗАСОЛКІ ГУРКОЎ**

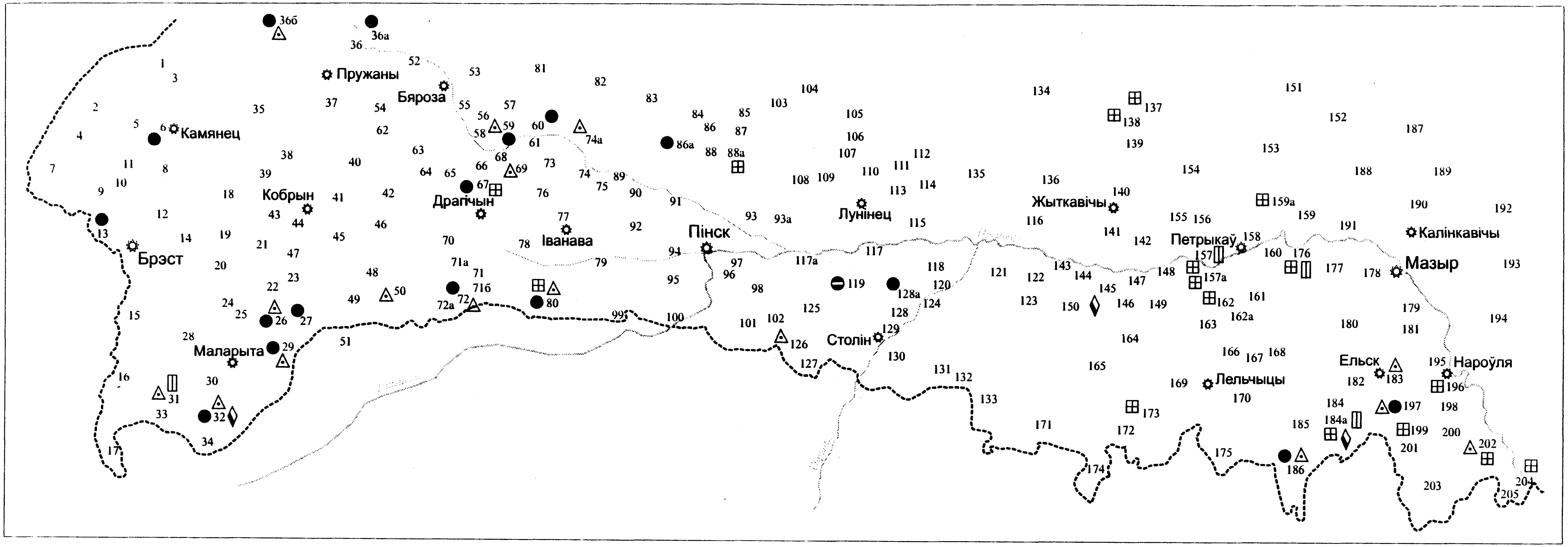
- бо`чка
- варыўна`я бо`чка, бо`чка для ва`рыва
- шчань
- шча`нік
- квасні`ца
- квашчы`нка
- ква`ска
- вараўні`ца
- варыўня`
- каду`шка
- пярэ`раз
- бо`дня
- ра`жка
- дзе`жка

Карта №154 **НАЗВЫ ЗБАНА**

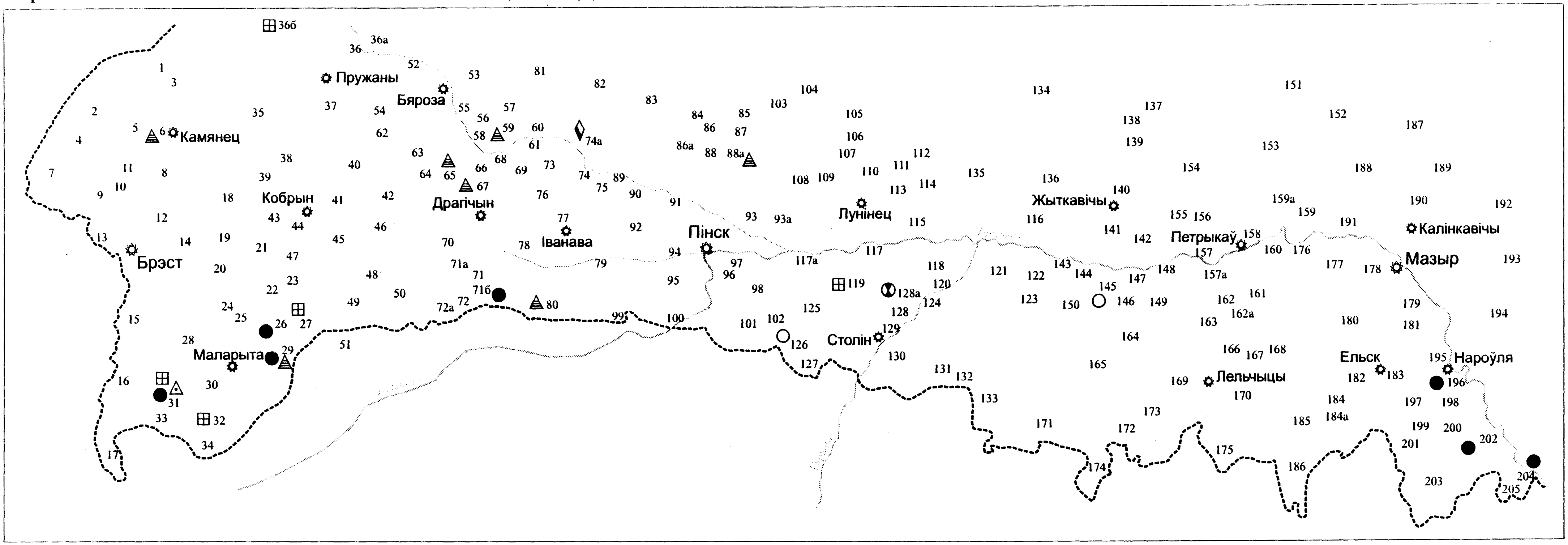
○ збано`к
збан
⊙ дзбано`к
дзбан
▲ кушы`н
⊞ гляды`ш
гляды`шка
гляды`шык
глёк
гле`чык
гарла`ч

Карта №155 **НАЗВЫ КУБКА**

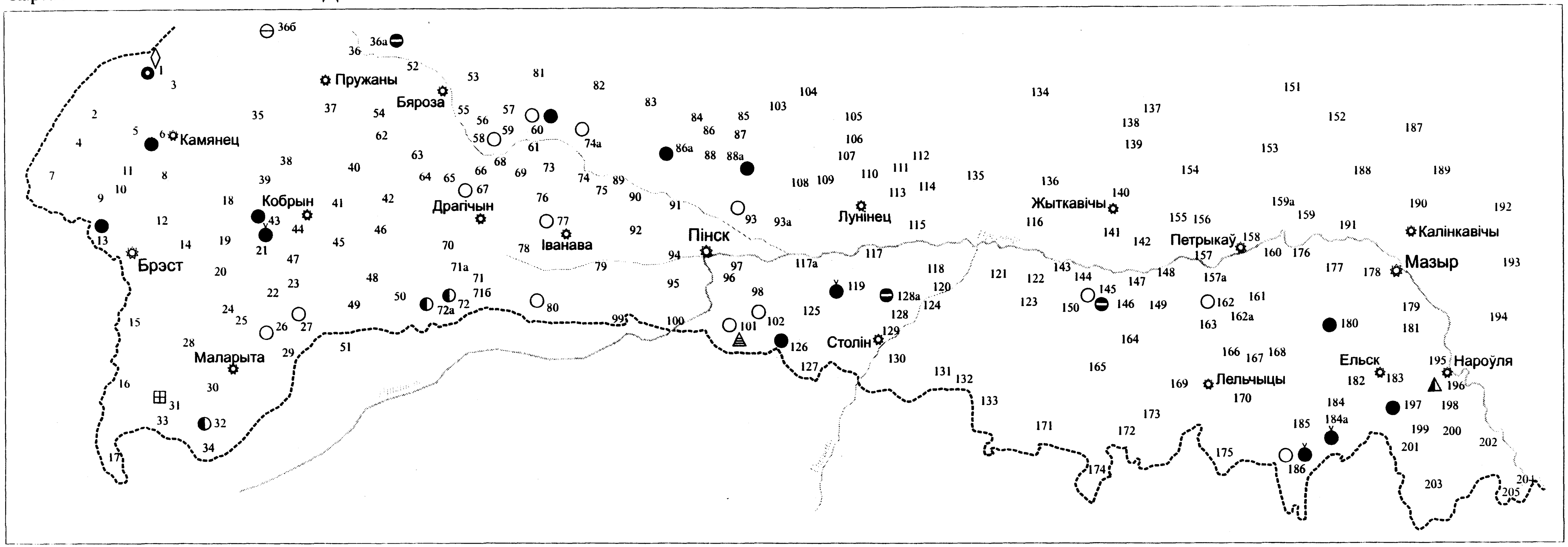
- ● ку`бак
- ⊖ ку`бачак
- △ ква`рта
- ⊞ карэ`ц
- ◊ ку`халь, ку`хал, ку`хлічак
- ▯ кру`жка

Карта №156 **НАЗВЫ БУТЭЛЕЧКІ ЁМІСТАСЦЮ Ў АДНУ ЧВЭРЦЬ ЛІТРА**

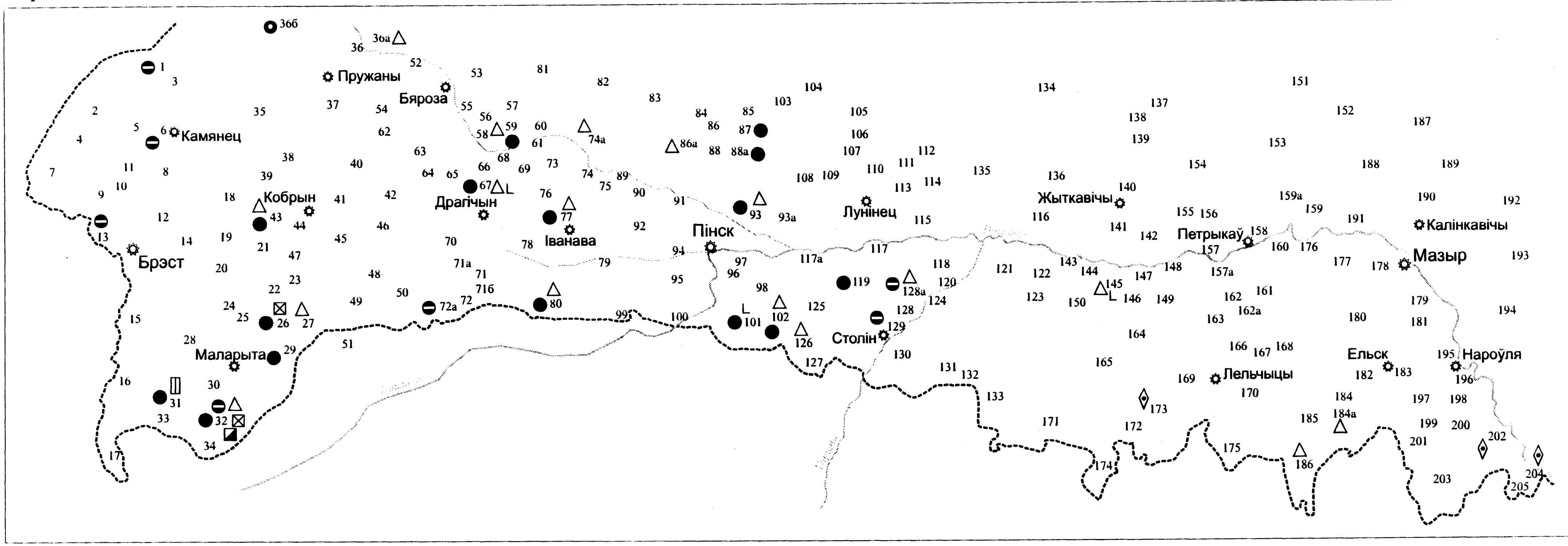
- ● чвэ`ртка
- чатвярта`к
- ○ чацвярту`шка
- паўбуты`лак
- паўбутэ`лька
- ⊞ чаку`шка
- ◊ паўкварто`ўка

Карта №157 **НАЗВЫ ПАСУДЗІНЫ НА СОЛЬ**

○ саля`нка
⊖ со`лянка
● сальні`ца
сальні`чка, салні`чка
◐ салні`ца
⊖ со`льніца
саляні`ца
▲ даўба`нка
кадаўбе`ц
⊞ чаба`рка
◊ сту`пка

Карта №158 **НАЗВЫ ЧАРПАКА**

- ● апало`нік
- ◉ апало`ннік
- ⊖ пало`нік
- △ чарпа`к
- ◊ ме`шалка
- ⊠ варо`ха
- ◪ паваро`ха
- ▯ трэ`пачка
- L вялі`кая ло`жка

СЛОЎНІК

ПАЛЕСКАЯ БУДАЎНІЧАЯ ТЭРМІНАЛОГІЯ

АБАЛОНКА абало́нка *ж.* 152, 154, 191, 194, 198. оболо́нка *ж.* 14, 129, 189, 170, 182. шыба.

АБАРОГ абару́х *м.* 35а, 65. обор'íг *м.* 28. оборо́г *м.* 17. обору́г *м.* 68. обору́х *м.* 6. обору́г *м.* 1, 4, 5, 7, 8, 12, 18, 25, 35, 44. обору́х *м.* 2. убур'íг *м.* 49. убуру́г *м.* 3. прыстасаванне з чатырох слупоў і пад'ёмнай стрэшкай для ўкладкі сена, снапоў, саломы.

АБКЛАДЗІНЫ абкла́дз'іны *мн.* 158. вянок, падрубы. *гл.* **падруба**.

АБЛЯМОЎКА обл'ам'íўка *ж.* 12. обл'аму́ўка *ж.* 2. шалёўка акна ці дзвярэй.

АБОРА або́ра *ж.* 134, 151, 152, 153, 158, 159, 163, 177, 180, 181, 182, 187, 188, 190, 191, 194. обо́ра *ж.* 1, 2, 5—8, 10—13, 16—18, 20, 35, 35а, 36, 38, 44, 45, 50, 55, 60, 63, 65, 70, 72а, 73, 74, 75, 76, 80, 83, 84, 87, 88, 89, 91, 92, 96, 99, 100, 101, 104, 108, 110—114, 116—119, 125, 128, 139, 144, 148, 163, 164, 169, 170, 185, 186, 198. обу́рка *ж.* 108. ôбо́ра *ж.* 15, 25, 29, 37, 40, 79, 121, 161, 171. убо́ра *ж.* 72. у́бо́ра *ж.* 4. **1.** агароджаны двор ля хлява і іншых гаспадарчых будынкаў, або месца перад хлявамі, дзе стаяць хатнія жывёлы 72, 80, 108, 110, 125. *гл.* **аборка**; месца, дзе стаяць гаспадарчыя будынкі 80. **2.** круглы двор закрытага тыпу з асобнымі хлявамі, дзе стаяць хатнія жывёлы 108, 117а, 194. **3.** вялікі хлеў, дзе многа загарадак для жывёлы, для сена, жыта ў снапах 11, 45, 111, 118, 119, 139, 187, 190. доўгі або вялікі хлеў для жывёлы 1, 2, 5, 6, 8, 12, 13, 15, 16, 18, 29, 35, 37, 38, 40, 44, 55, 60, 63, 65, 79, 84, 112, 113, 114, 115, 116, 121, 144, 148, 151, 152, 161, 163, 169, 171, 181, 182, 185, 186, 188, 191. *гл.* **адрына** 148. **4.** доўгі хлеў для кароў 4, 7, 10, 20, 25, 65, 70, 73, 75, 76, 83, 87—89, 91, 92, 96, 100, 101, 144, 153, 158, 159. **5.** доўгі хлеў для коней (у пана або саўгасны) 99, 115, 134, 180. **6.** доўгі хлеў у пана для сельскагаспадарчых прылад працы 104. павець 163. пабудова, дзе стаялі вазы 74. **7.** вялікія хлявы, прыгожыя будынкі 50. любы хлеў 72а. **8.** вялікі ўцеплены хлеў 198. **9.** камора для прадзіва кудзелі, ільну, канаплі 170. **10.** стары плот 164. **11.** у адну́ або́ру; будынкі, пабудаваныя ў адзін рад 177.

АБРАШОТКА обрашо́тка *ж.* 197. обрешо́тка *ж.* 196. дошкі, латы, якія прыбіваюцца ўпоперак кроквaў пры пакрыцці хаты чарапіцай або шыферам.

АБРАШОЎКА обры[е]шо́ўка *ж.* 173. дошкі, прыбітыя ўпоперак да кроквaў пры пакрыцці страхі шыферам.

АБРУБ абру́б *м.* 103, 151. о́бруб *м.* 118, 121, 125, 154, 158, 163, 164, 168, 169, 170, 182, 185, 186, 188, 195, 203. **1.** зруб калодзежа ў вугал 103, 118, 125, 151. **2.** зруб калодзежа ў слупы з закладзенымі за іх плашкамі. 154, 163, 164, 168, 169, 170, 182, 186. **3.** частка зруба калодзежа, якая знаходзіцца над зямлёй 121, 185. **4.** дошкі, якімі абабіты калодзеж. 163. **5.** месца, дзе высеклі лес 203. **6.** зруб хаты 163. **7.** зруб склепа 154, 188, 195. **8.** тры вянкі будана 121.

АБРУС обру́с *м.* 27. апошняе бервяно ў сцяне, на якое кладуцца бэлькі. *гл.* **ачэ́п 1**.

АБРУССЕ обру́с'с'е *н.* 29. апошнія бярвенні ў сцяне, на якія кладуцца бэлькі. *гл.* **ачэ́п 1**.

АБСТРЭШКА обстр'íшка *ж.* 118. ніжні край страхі. *гл.* **капеж**.

АБШАЛЁЎКА апшал'о́ўка *ж.* 151, 201. обшал'íўка *ж.* 32, 79. обшал'у́ўка *ж.* 26. **1.** шалёўка (дошка) 151, 201. **2.** абшаляваная сцяна 26, 32, 79.

АБШЫЎКА обше́вка *ж.* 27. обш'ы́ўка *ж.* 136. **1.** дошкі, якія прыбіваюцца да лат і сходзяцца пад вуглом у вільчаку 27. **2.** каробка пад стрэшкай 136.

АБЯРСТА об'ёрста́ *ж.* 121. ніжні край страхі, які звісае над сцяной. // Об'ёршчывал'і н'із кул'іка́м'і. *гл.* **капеж**.

АВЕЧНІК ова́чнык *м.* 73. ов'е́чн'ік *м.* 114. овэ́чнык *м.* 70а. говэ́чнык *м.* 79. аве́чнік *м.* 73, 79, 114. *параўн.* **аўчарнік**.

АГАРОД агаро́д *м.* 148, 187, 188, 195. огоро́д *м.* 20, 35, 36, 49, 80, 115, 118, 144, 164. **1.** агарод 20, 35, 36, 80, 115, 144, 148, 187, 195. **2.** агароджа, плот 118, 188. **3.** пастаўнік у полі, у лесе – для жывёлы 49. **4.** загарадзь ля хлява для свіней 84, 165.

АГАРОДЖА агаро́жа *ж.* 148, 153, 159, 177. обгоро́джа *ж.* 73. огоро́джа *ж.* 4, 29, 60, 74, 182. о́город' *м.* 66. огоро́жа *ж.* 10, 14, 18, 38, 69, 108, 186. ôгôро́жа *ж.* 7. **1.** агароджа (агульная назва) 4, 7, 10, 14, 18, 29, 66, 69, 74, 148, 153, 159, 182. **2.** пастаўнік у полі для жывёлы ў полі 38, 60, 108. *гл.* **загарадзь**. **3.** загарадзь ля хлява для свіней. // Двур с'в'ін'ачы 177. *гл.* **загарадзь**. **4**. плот 186. *гл.* **плот**. **5.** плот з калочкаў 73.

АГАРОДЗЕЦ огоро́дз'ец *м.* 30. огоро́дз'ец *м.* 168. ôгоро́дец *м.* 84. **1.** агародчык 31. *гл.* **агародчык**. **2.** загарадзь перад хлявом для свіней 84, 168. *гл.* **загарадзь**.

АГАРОДЗІК огоро́дз'ік *м.* 121. агародчык.

АГАРОДЗІНА огоро́дына *ж.* 29. агарод.

АГАРОДЧЫК агаро́дчык *м.* 180. агаро́тчык *м.* 152, 188. агару́тчык *м.* 151, 194. огор'ідчык *м.* 29. огоро́дчык *м.* 74, 129. огоро́дчік *м.* 60. огору́тчык *м.* 36, 169, 182. **1.** агародчык 29, 36, 74, 129, 151, 152, 169, 180, 182, 188, 194. **2.** загарадзь перад хлявом для свіней 60. *гл.* **агародзец 1, агародзік**.

АГАТА ога́та *ж.* 44, 60. *гл.* **загата**.

АДВОД одв'ід *м.* 72. адведзеная ад хлява страха над варотняй сцяной.

АДВОРАК одв'ірок *м.* 112а. вушак у дзвярах.

АДГАРОДЖА одгоро́жа *ж.* 11. прыстаранак. // Одгоро́жа дл'а засторонка 11. *гл.* **прыстаранак**.

АДЗЁНАК адз'о́нак *м.* 139. одз'о́нок *м.* 186. од'о́нк'і *мн.* 154. одз'о́нк'і *мн.* 161. **1.** стажар'е на слупках 154; або з высокімі слупамі 139, 161. **2.** абарог, пад слупамі ля гумна, дзе ляжалі снапы ў стагах 186.

АДЗЁР од'о́р *м.* 119. одз'о́р *м.* 139, 148, 168. **1.** памост з завостранымі калочкамі знізу, які знаходзіўся на дрэве і на якім стаялі калоды з пчоламі 119, 139, 148. **2.** памост з жэрдак на слупах для сушэння проса 168.

АДКОС атко́с *м.* 194. откóс *м.* 184. **1.** падстрэшак 194. **2.** схіл страхі ў склепе 184.

АДЛІЎ адл'іў *м.* 195. атл'іў *м.* 148, 153, 161, 177, 181, 184, 187, 188, 191. одл'ів *м.* 13. одл'іў *м.* 12. отл'іў *м.* 70а, 114, 118, 136, 139, 144, 154, 168, 169, 176, 186, 194, 196, 197, 202—204. падстрэшак.

АДРЫНА адры́на *ж.* 103, 116, 134, 142, 151, 152, 153, 159, 163, 164, 180, 181, 187, 188, 190. адры́н'а *ж.* 177. одріна *ж.* 84, 118, 121, 125, 171, 173, 182. одры́на *ж.* 60, 83, 86, 87, 88, 136, 139, 144, 148, 154, 164, 165, 168, 169, 170, 185, 186, 195. одры́н'а *ж.* 82, 198. *гл.* **абора 4**. **1.** адрына або трысцень, прыроблены да гумна для сена і саломы 83, 136, 151, 154, 164, 181, 185. *гл.* **сяльнік**; для сена і валоў 182. **2.** валоўнік 170, 171. **3.** гумно, трысцень, прыроблены да гумна для неабмалочаных снапоў, сена 60, 159, 168, 180, 187. **4.** месца ў хляве для сена 153. **5.** адрына (толькі для сена) 82, 84, 86, 87, 88, 103, 139, 116, 152, 186. *гл.* **сяльнік**; адрына на балоце ці сенажаці 125. **6.** клець для абмалочанага збожжа 198; для збожжа і іншых прадуктаў -- там таксама быў ложак, дзе спалі 177. *гл.* **клець**. **7.** прыгуменне 136. **8.** хлеў 121, 134, 144, 148, 163, 165, 169, 171, 118. *гл.* **хлеў**. **9.** загарад у хляве для каровы або авечак 142, 173. *гл.* **куча**. **10.** трысцень ля хлява для воза, сельскагаспадарчага начыння, для сталярскага інструмента 164, 188, 190, 195. *гл.* **шопа**. **11.** *перан.* старая, мізэрная хатка 164.

АЗЯРОД аз'аро́д *м.* 104, 159, 180, 181, 188, 195. аз'іро́д *м.* 103. ожэрэ́да *м.* 136. оз'еро́д *м.* 83, 170. з'аро́д *м.* 177. *гл.* **адзёр** 2. **1.** азярод для жыта 159. **2.** азярод для проса 170. **3.** азярод для снапоў усіх збожжавых 83, 103, 104, 180, 181, 188, 195, 136. *гл.* **сушня**.

АКАНІЦЫ акан'іцы *мн.* 116, 151, 153, 176, 180, 181, 184, 187, 191, 195. акан'н'іцы *мн.* 152, 190. ако́н'н'іцы *мн.* 158. ак'ан'іцы *мн.* 163. гоконні́цы, гоко́н'н'іцы *мн.* 77. гоко́нныцэ *мн.* 70. окан'н'іцы *мн.* 104. око́н'іцы *мн.* 14, 55, 85, 103, 115, 118, 148, 170. окон'іцы *мн.* 139, 154, 182, 198. око́н'н'іцы *мн.* 37, 52, 59, 82, 84, 92, 93а, 108, 112, 114, 121, 144, 162, 164, 165, 168, 169, 173, 202, 204. ôко́н'н'іцы *мн.* 79, 186. окон'н'іцы *мн.* 59, 64, 161, 110. оконны́ц'і *мн.* 2, 7, 8, 13, 17, 20, 31, 86, 91. ôко́нныц'і *мн.* 15. ок'інны́ц'ї *мн.* 5, 6. ок'інны́цы *мн.* 13. оконы́ц'і *мн.* 1, 27, 28, 40, 125, 201. оконны́ц'і *мн.* 76, 78. око́нныцы *мн.* 88, 96. ôко́нныцы *мн.* 16, 29. око́нныцэ *мн.* 11. око́н'ічн'іцы *мн.* 54. оконычны́ц'і *мн.* 44. оконычныці́ *мн.* 45. оку́нныц'і *мн.* 12. окынны́ц'і *мн.* 35. окэ́нычныцы *мн.* 70а. ôкыны́ц'і *мн.* 25. завоко́ніці *мн.* 72. заоко́нныц'і *мн.* 69, 73, 74. заоко́нныцы *мн.* 89. заоко́нныцэ *мн.* 65. ко́ніц'і *мн.* 29. **1.** аканіцы 1, 2, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 25, 27, 28, 29, 29, 31, 35, 37, 40, 45, 52, 54, 55, 59, 59, 64, 65, 69, 70, 70а, 72, 73, 74, 76, 77, 78, 79, 82, 84, 85, 86, 88, 89, 91, 92, 93а, 96, 103, 104, 108, 110, 112, 114, 115, 116, 118, 121, 125, 139, 144, 148, 151, 152, 153, 154, 158, 161, 162, 163, 164, 165, 168, 169, 170, 173, 176, 181, 182, 184, 186, 187, 190, 191, 195, 198, 201, 202, 204. **2.** шалёўкі 180. **3.** фігуры на верхняй шалёўцы акна 44.

АКЛАДЗІНЫ акла́дз'іны *мн.* 144. окла́дыны *мн.* 7. **1.** падрубы 144. **2.** апоўзіны 7.

АКЛАДЫ окла́ды *мн.* 5. апоўзіны на стог (сена). *гл.* **апоўзіны 1**.

АКНО вокно́ *н.* 83, 114, 180. вукно́ *н.* 29, 173. акно́ *н.* 139, 151, 152, 158, 160, 177, 191, 194. гокно́ *н.* 50, 65, 70, 73, 76, 77, 79, 88, 144. гôкно́ *н.* 16. окно́ *н.* 1, 2, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 17, 18, 20, 27, 31, 36, 37, 38, 44, 45, 52, 54, 59, 60, 63, 66, 69, 71, 72, 72а, 74, 75, 80, 82, 84, 89, 91, 92, 93а, 96, 101, 112, 113, 115, 116, 119, 128, 134, 136, 148, 161, 169, 170, 176, 182, 184, 202, 204. ўакно́ *н.* 103, 110, 190. уокно́ *н.* 171. оўкно́ *н.* 162. ôкно́ *н.* 13, 15, 25, 29, 104, 168. ўакно́ *н.* 171, 190. вакно *н.* 153, 181. **1.** акно 1, 2, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 20, 25, 27, 29, 31, 36, 37, 38, 44, 45, 50, 52, 54, 59, 60, 63, 65, 66, 69, 70, 71, 72, 72а, 73, 74, 75, 76, 77, 79, 80, 82, 83, 84, 88, 89, 91, 92, 93а, 96, 101, 103, 104,

110, 112, 113, 114, 115, 116, 119, 128, 134, 136, 139, 144, 148, 151, 152, 153, 158, 160, 161, 162, 168, 169, 170, 171, 173, 176, 177, 180, 181, 182, 184, 190, 191, 194, 202, 204. **2.** лаз на гару 202, 204; лаз у пограб 65. **3.** ваконца ў франтоне 148, 80. **4.** падаконнік 64, 65, 66, 71.

падвойнае [акно] – двôйнэйе 13. подвóйноје 184, 196, 202. пôдвôйноје 31, 35, 54, 59, 60, 148, 173, 162, 176. подв'іjнэ 5, 20, 25, 27, 29, 73, 75. подвýjнэ 1, 4, 18, 44. пудв'іjнэ 50. задвýjне 59.

селавое [акно] – с'еловоје 113. // Хáта ў дз'в'е окн'é с'еловыје, трохполов'інноје 176. трохкварт'ірноје 162.

покутняе [акно] – пóкутн'еје 96.

перадпечнае [акно] (акно супраць печы) – помíjнэ 27. пэрэдп'íчнэ 31, 96, 162. переп'íчне 173. протып'êчноје 176. прып'íчне 29.

ад поля [акно] – од пóл'а 128.

венскае [акно] – в'éнскоје 20, 54.

італьянскае [акно] – італьjáнскоје 148. трохстворчатае акно перад печчу.

зімовае [акно] – зымóвэ 17.

застольнае [акно] – застýлнэје 96.

запечнае [акно] – зáп'íчнэ *н.* 96.

АКОЛЬНІК окýл'н'ік *м.* 7, 96. загарадзь ля свінуха (толькі для свіней) 7, 96. *гл.* **зáгарадзь.**

АКОПЕЦ акóп'ец *м.* 187. кóпыц *м.* 16. ок'íпыц' *м.* 16. ок'íпчык *м.* 100. окы́пыц' *м.* 17. ôк'íпэц' *м.* 15. капец для бульбы ці іншай гародніны. *гл.* **скапец.**

АКУЧКА окýчка *ж.* 154, 170. клетка-цянёта з хваёвых галін для лоўлі цецерукоў 154, 170. *гл.* **клетка.**

АМБАР амбáр *м.* 18, 29, 119, 136, 139, 152, 170, 186. свіран (новае) *м.* 18, 119, 139. *гл.* **клець** 119, 139. *гл.* **камора** 18. *гл.* **свіран** 170.

АМЛОЖЫНА омлóжына *ж.* 4. жэрдка на козлах (збітых накрыж дручках, якія кладуцца на канёк страхі для таго, каб вецер не ўздзіраў саломы або не знёс дошак, якімі прыкрыты канёк страхі).

АМЯЛА м'алá *ж.* 187. амела. // Кýкла такаjа на дз'éрав'е 187.

АПЛАТВА оплáтва *ж.* 31. ачэ́п. *гл.* **ачэп.**

АПОЛАК оп'íлок *м.* 65, 66. опýлок *м.* 20, 35, 55. **1.** аполак (1 дошка ў падлозе) 20, 35, 65, 66. **2.** дошкі знізу мурлат 55.

АПОЎЗІНЫ апóўзіны *мн.* 35а, 151. апóўз'н'ік *м.* 152, 158, 169, 180, 188, 190, 195. апôўз'н'ік *м.* 177, 183, 191, 194. апýз'іны *мн.* 159. апýз'н'ік *м.* 103. опáўз'н'ік *м.* 165. опáўз'іны *мн.* 148. оп'íзыны *мн.* 45. опóўзіны *мн.* 54. опóўз'іны *мн.* 36. опóўзн'ак *м.* 202, 204. опóўз'н'ік *м.* 160, 164, 186. опóўз'е *н.* 82. опôўз'е *н.* 37. опôўз'н'ік *м.* 161, 170, 182, 185, 203. опôўзы *мн.* 84. опýзнык *м.* 86, 87. опýз'н'ік *м.* 181. опýўзнык *м.* 88. опýзыны *мн.* 1, 40. опýўзыны *мн.* 35. оп'ýзыны *мн.* 2, 38, 44. опэ́ўз'н'ік *м.* 83. ôпóўз'н'ік'і *мн.* 176. ôпôўз'н'ік *м.* 154. пáвзіе *зборны* 118. пáўз'іны *мн.* 121, 128. пáўзн'ік *м.* 116, 136. пáўз'н'ік *м.* 111—115, 165, 171. п'íвзе *зборны* 80. п'íвзене *мн.* 71. п'íвзыны *мн.* 16. п'íўзыны *мн.* 11, 65, 76, 77, 78, 101. п'íўзынэ 50, 66, 73. пóўзан'н'а *н.* 59. пóўз'н'ік *м.* 104, 187, 198. пр'íзвы *мн.* 31. пры́взы *мн.* 29. прыпóўз'іны *мн.* 52. прыпóўз'н'ік *м.* 55. прыпóўзыны *мн.* 54. пры́ўзы *мн.* 25. пýзн'ік *м.* 79. пýз'н'ік *м.* 108. пýзныкы *мн.* 93а. пýзын'н'а *н.* 59. пýзын'н'е *н.* 60. пýзыны *мн.* 68. пýзэн'н'е *н.* 119. пýўз'ін'і *мн.* 125. п'ýўз'н'ік *м.* 110. п'ýўзнык *м.* 92. п'ýўзы *мн.* 69. п'ýўзыны *мн.* 70а. ўоўпóўз'н'ікі *мн.* 162. **1.** козлы, накрыж збітыя пары жэрдак, якія сваёй вагой прытрымліваюць салому на вільчыку; часта на іх па гарызанталі кладзецца жэрдзе 2, 59, 73, 82, 103, 162, 176, 180, 202, 204. **2.** апоўзіны на стозе або на страсе 1, 2, 11, 16, 25, 29, 31, 35, 35а, 36—38, 40, 44, 45, 50, 54, 55, 60, 65, 66.ю 68, 69, 70а, 71, 76, 77, 78, 79, 80, 83, 84, 86, 88, 92, 93а, 101, 104, 108, 110—119, 121, 125, 128, 136, 148, 152, 154, 158, 159, 160, 161, 164, 165, 169, 170, 171, 176, 177, 181—183, 185—188, 190, 191, 194, 195, 198, 203. **3.** верх страхі 52.

АРОЛКА арóлка(й) [загароджана] *ж.* 188. плот з хваёвых жэрдак; жэрдзь.

АСЕЛІЦА высэ́лыца *ж.* 101. ос'э́л'іца *ж.* 164, 171. с'éл'іца *ж.* 118, 169, 173. ўсэ́лыца *ж.* 101. **1.** сядзіба 101, 164, 169, 171, 173. **2.** пачатак вёскі (першая вуліца, з якой пачынала будавацца вёска) 101, 118.

АСНОВА оснóва *ж.* 183. аснова будынку, падрубы. // Основа ў ґанку дубóваjа 183.

АСТРАВЕЦ остр'івэ́ц *м.* 128. кавалак пакладзенай гарызантальна жэрдкі з суччам, каб салома не зрывалася ветрам са страхі.

АСТРЭШАК астр'íшуван'ік *м.* 35а. встр'íшалнык *м.* 29. остр'íшалнык *м.* 16, 25, 44. остр'íшан'ік *м.* 77. остр'íшанык *м.* 6, 35, 54, 76. остр'íшван'ік *м.* 37. остр'íшв'ен'ік *м.* 60. острíшнык *м.* 80. остр'íшнык *м.* 68, 69, 73, 74, 78, 89. острíшок *м.* 20, 72а, 163. остр'íшок *м.* 5, 7, 8,

11, 13, 15, 18. остр'ішуванік *м.* 59. остр'ішўан'ік *м.* 36. остр'ішўанык *м.* 60. остр'ішына *ж.* 75. остр'ішынныk *м.* 1. ôстр'ішок *м.* 4, 29. кулік, звязаныя пучкі саломы, якімі пакрываецца ніз страхі, першы рад.

АСЦЯЖОРАК асц'ажóрак *м.* 152. апоўзіны на стозе, у выглядзе жэрдкі з суччам. *гл.* **апоўзіны, астравец**.

АЎЧАРНІК аўчáрн'ік *м.* 152. говчáрн'ік *м.* 77. аўчáрн'ік *м.* 113, 114, 115, 183, 186. *гл.* **авечнік**.

АЎЧАРНЯ оўчáрн'а *ж.* 74, 75, 91, 144. авечнік. *гл.* **авечнік**.

АХЛАПА охлáпа *ж.* 87. охл'áпа *ж.* 117а. **1.** ачэп 117а. **2.** суцэльнае бервяно над вокнамі 87. *гл.* **ашлапа 2**.

АХЛАПУН охлапýн *м.* 17. ачэп.

АЧЭП ачэ́па *ж.* 103. ашчэ́п *м.* 151, 194, 204. ашчэ́па *ж.* 177. оўшчэ́па *ж.* 203. óчап *м.* 73, 82, 112, 144, 182, 195. очáпа *ж.* 65, 70. óч'іп *м.* 118. очóп *м.* 139. очэ́п *м.* 45, 80, 81, 136, 186. óчэп *м.* 113, 114, 121, 154, 161, 185. очэ́па *ж.* 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 16, 17, 20, 25, 27, 28, 32, 35а, 36, 37, 49, 50, 54, 59, 64, 64а, 65, 66, 68, 69, 72а, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 83, 84, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93а, 99, 100, 104, 117а, 134, 163, 168. очóпа *ж.* 18. óшчып *м.* 170. ôчэ́па *ж.* 9, 13, 15, 29. учэ́п *м.* 72. ўчэ́п *м.* 69. ўшчэ́па *ж.* 119. шчып *м.* 158, 169. шчы́па *ж.* 169. шчэ́па *ж.* 185, 196, 201, 202, 204. ўчэ́па *ж.* 29. **1.** апошняе бервяно ў сцяне хаты, на якое кладуцца бэлькі 1, 2, 35а, 36, 59, 60, 64, 64а, 65, 68, 69, 72, 72а, 73, 77, 81, 87, 99, 103, 113. **2.** ачэп, які ляжыць пад бэлькамі (пераважна ў халодных будынках) 7, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 18, 25, 27, 29, 32, 37, 45, 49, 50, 54, 59, 66, 73, 76, 80, 82, 83, 84, 87, 89, 90, 91, 92, 93а, 108, 119, 128, 144, 151, 169, 177, 185, 201. *гл.* **бервяно**. **3.** ачэп, які ляжыць на бэльках 4, 5, 6, 10, 11, 13, 14, 15, 17, 20, 25, 29, 32, 49, 70, 74, 75, 79, 83, 88, 92, 96, 100, 101, 103, 104, 117а, 118, 119, 128, 134, 163, 170, 194, 203, 204. **4.** ахлупное бервяно, якое кладзецца над вокнамі і дзвярыма 77, 78, 80, 108, 114, 128, 158. **5.** бервяно на сохах 15, 20, 60, 92, 118, 151. *гл.* **солам'е 1**. **6.** доўгі хлеў на шулах 139. *гл.* **шулы**. **7.** вочапка ў каша 168, 186. **8.** вага ў студні з жураўлём 113, 121, 136, 154, 182, 185. **9.** вочап у студні з жураўлём 112, 114, 161, 195. **10.** драўляны шып 69, 185. *гл.* **тэбель**. **11.** ключыны ў гумне на сохах 169. **12.** драніца 196, 202, 204.

АШАЛЁЎКА ошал'óўка *ж.* 1, 29, 136. **1.** плінтус 29. **2.** шаляванне сцен хаты 1, 8, 17, 29, 36, 68, 77, 101, 118, 121, 182. **3.** шалёўка (у акне) 136.

АШАЛЯВАННЕ ашал'авáн'н'е *н.* 144. шалёўкі (дошкі).

АШВАК ошвáк *м.* 27, 34. óшванык *м.* 92. ôшвáк *м.* 44. **1.** вушак 27, 34. **2.** шула ў сцяне 44, 92.

АШЛАПА ашлáп *м.* 158, 188, 191, 194, 195. ашлáпа *ж.* 181. ашлáпіна *ж.* 103. ашлáпіць *ж.* 180. ашлапнóе палéна 187. ошлáп *м.* 118, 170. ошлáпа *ж.* 169. ошлáпка *ж.* 161. ошлáпіць 198. шлап *м.* 128, 191. шлáп'іна *ж.* 177. **1.** ачэп 103, 118, 128, 139, 169, 170, 180, 181, 191. **2.** суцэльнае бервяно ў сцяне, якое кладзецца над прасценкамі (над вокнамі, дзвярамі) 103, 118, 161, 177, 181, 190, 194, 195, 198. *гл.* **ахлуп**. **3.** кладзь на шулах, якая звязвае ўсю сцяну 118, 169, 180, 194, 198.

БАБА бáба *ж.* 35а, 37. саха ў студні з жураўлём 35а, 37. *гл.* **стоўб**.

БАБКІ бáбк'і *мн.* 36, 52, 54. снапкі з саломы, з якіх складаецца саламяная страха (не ніжні край, а вышэй). Яны пакрываюцца коласам уніз. *гл.* **кýлік**.

БАГРАК баграк *м.* 13. тоўстае бервяно, якое клалася на сохах; слемя. *гл.* **солам'е 1**.

БАЙРАК байрáк *м.* 103, 104, 110, 113, 144, 154, 158, 164, 165, 168, 181. **1.** зямлянка зімняя, будан у лесе, на балоце 103, 104, 158, 165, 181. *гл.* будка. **2.** казармы, баракі ў рабочых 110, 113, 154, 164, 168. **3.** будан з загнутых дубцоў.

БАЙСТРУК байстрýк *м.* 29, 59, 176. **1.** малое бервяно, якім даточваецца іншае бервяно ў сцяне 59. **2.** кароткія бярвенні, якія кладуцца ў прасценках і міжаконню 176. **3.** адлегласць паміж бэлькамі 29.

БАЛАГАН балагáн *м.* 2, 4, 5, 10, 13, 14, 15, 17, 18, 38, 44, 50, 59, 64, 70а, 72, 76, 78, 81, 93а, 98, 101, 104, 108, 110, 113, 115, 116, 117а, 118, 119, 125, 128, 134, 139, 151, 153, 158, 159, 161, 163, 168, 170, 171, 181, 182, 185, 187, 191, 195, 198. балаґáн *м.* 1, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 16, 25, 29, 35, 37, 45, 60, 76, 79, 121. балахóн *м.* 194. **1.** непарадак у хаце 6, 18, 117а, 119. // Тут нымá порáтку, сáмы балаґáн 117а. **2.** спрэчка, крыкі, лямант 7, 9, 12, 13, 18, 37, 52, 128. **3.** ілгун, балбатун 153. **4.** *зневаж.* хата 8, 11, 44. *гл.* **хата**; *зневаж.* хлеў 60. **5.** будан з адным бокам страхі 83, 163, 170, 171. **6.** нязграбна зроблены будан 44. **7.** кашара 64. **8.** пастаўнік; загарадзь для коней 14. *гл.* **загарадзь**. для іншай жывёлы 2, 50, 72. **9.** будан з дошак на сенажаці 17. **10.** будан з галінак у лесе для пастуха 15, 78, 104. *гл.* **камарнік**. **11.** зямлянка для рабочых на лесараспрацоўках 25, 29. *гл.* **курэнь**. **12.** старожка 81. **13.** вялікі будан 4, 16, 110. *гл.* **будан**. **14.** сяльнік на балоце 8, 37. *гл.* **сяльнік, абарог**. **15.** павець для дроў 10, 12, 76, 79. **16.** для жывёлы тымчасовы хлеў з дошак 1, 10. **17.** павець ля хлява ці ў

садзе для сена, саломы, воза і іншага сельскагаспадарчага начыння 2, 12, 35, 45, 198. **18.** склеп для бульбы, пакрыты саломай 59. **19.** цыганскі шацёр, палатка 92, 93а, 98, 101, 108, 113, 115, 118, 121, 125, 139, 151, 158, 181, 185, 187, 191, 194, 195. **20.** месца, дзе расстаўляюцца цыганскія шатры 38. **21.** паўкруглая будка на возе 116. **22.** будан ля хлява 38. **23.** назва ўрочышча 161. **24.** буданчык з посцілкі на калочках 5, 7, 159, 182. *гл.* **халабуда**. **25.** посцілка з тычкамі над дзіцячай калыскай 11. **26.** мізэрны хлеўчык з плятня 5. **27.** будан з дошак ля хаты 88. **28.** нешта старое 70а. **29.** нешта недабудаванае 76.

БАЛАГАНІСКА балаган'іско 111. зямлянка, будан на хутары, дзе гаспадар жыве цэлае лета.

БАЛЕЧКА бáл'êчка *ж.* 55. бáл'ічка *ж.* 35, 44, 128. бáл'очка *ж.* 72а, 74, 76, 79, 99, 125. **1.** жэрдка ў хаце пад столяй ад печы да папярочнай сцяны, на якой вешалі адзенне 35, 44, 55, 72а, 74, 76, 79, 99, 128. *гл.* **градка**. **2.** жэрдка пад падстрэшкам у франтоне 125. *гл.* **дармавес**.

БАЛЬ бáл' *м.* 65, 92. **1.** бэлька 65. *гл.* **балька**. **2.** тоўстае, доўгае бервяно 92. *гл.* **дыль**.

БАЛЬКА бáлка *ж.* 121, 159, 164, 183, 197. бáл'ка *ж.* 6, 8—12, 14—18, 20, 25—28, 29, 35, 35а, 36, 37, 38, 44, 45, 49, 50, 52, 54, 55, 59, 60, 63, 64—66, 68, 69, 70, 70а, 74, 76, 77, 78, 79, 80—84, 88—93а, 96, 99, 100, 102—104, 108, 110, 112—115, 117а, 118, 119, 125, 128, 129, 134, 136, 139, 144, 148, 151—154, 158, 160—163, 168, 169, 173, 180—182, 187, 188, 190, 191, 195, 196, 198, 202—204. бáл'ок *м.* 1, 2, 29, 31. бэ́л'ка *ж.* 4, 5, 7, 13. **1.** бэлька 1, 2, 4, 5—18, 20, 25, 26, 27, 29, 31, 32, 35а, 36, 37, 38, 44, 45, 49, 50, 52, 54, 55, 59, 60, 63, 64, 65, 66, 68, 69, 70, 70а, 71, 72, 73, 74, 76, 77, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 87, 88, 89, 90—92, 96, 99, 100, 102—104, 108, 110, 112—114, 115, 117а, 118, 119, 121, 125, 128, 129, 134, 136, 139, 144, 148, 151, 152—154, 158, 159, 164, 168, 169, 170, 173, 180, 181—183, 187, 188, 190, 191, 196, 197, 198, 202, 203, 204. **2.** ачэп 9, 103, 113, 128, 144, 152, 154, 168. **3.** трама 8, 66, 81, 93а, 163, 195. **4.** бэлька на сохах 6, 17, 44, 73, 103, 104, 125, 128, 161, 191. **5.** жэрдка пад столлю, якая служыць для вешання адзення 35, 80, 96, 160, 191; ці для калыскі 73. **6.** брусы, на якіх ляжыць падлога 59. ◊ ***подоўжн'а –*** 50, 55. ◊ ***пуд саму бáл'ку*** 125.

БАЛЯСКІ бал'áсікі *мн.* 2. бал'áск'і *мн.* 52, 119, 125. бал'áскы *мн.* 5, 20, 25, 29, 38, 44, 45, 74, 76, 78, 80, 89. бал'áскэ *мн.* 50. бал'éскэ *мн.* 45, 64, 66, 70, 70а. **1.** плот 52, 66, 70, 89, 119. **2.** агароджа, частакол 5, 20, 25, 29, 45, 50, 64, 70, 70а, 74, 76, 125. **3.** балясы, якія аддзяляюць амбон 2. **4.** поручні на мосце 38, 44.

БАНТА бант *м.* 9, 70. бáнта *ж.* 15, 16, 31. бантíна *ж.* 31. банты́на *ж.* 5. бантíвка *ж.* 10, 11. бантӯвка *ж.* 2, 4, 7. папярочнае бервяно паміж кроквамі; пояс, які злучае пасярэдзіне дзве кроквы паміж сабою. // Кл'уч'і йдýт' ты́л'ко до бантӯўкы. *гл.* **пояс.**

БАРАБАН барабáн *м.* 152. падстрэ́шак. *гл.* **шчыток**.

БАРАК барáк *м.* 191, 201. барак. // Жывэ так у бараку 201.

БАРАХЛО барахлó *н.* 114, 115, 121. *зневаж.* хата.

БАР'ЕР барйéр *м.* 45 (новае слова), 76. **1.** загарадзь у полі, на двары, куды заганяюць цялят. **2.** завярэйка 76. (*гл.*)

БАР'ЕРКА барйéрка *ж.* 89. плот з адной жэрдкі (па вышыні).

БАРКАН барґáн *м.* 79. баркáн *м.* 14, 81, 113—115, 118, 121, 125, 128, 136, 139, 144, 148, 154, 159, 160—162, 164, 168—173, 176, 177, 180—182, 185, 186, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203. боркáн *м.* 165. **1.** паркан 14, 60, 81, 114, 115, 121, 136, 139, 144, 148, 154, 161—165, 168—171, 173, 176, 177, 180—182, 185, 186, 190, 191, 195, 198, 201, 203. *гл.* **плот**. **2.** плот 125. *гл.* **плот**. **3.** плот-штахеты 79, 113. *гл.* **плот**. **4.** высокі плот з дошак 160. *гл.* **плот**. **5.** загарад у хляве для жывёлы 115. **6.** перагародка ў хляве, за якой знаходзіцца сена 118, 128. **7.** засек у гумне 118, 168, 194. *гл.* **прыстаранак**. **8.** байструк 159. **9.** слуп, у які закладалі бярвенні 185.

БАРКАНЕЦ баркан'éц *м.* 136, 148, 163, 194. **1.** перагародка ў гумне, якая аддзяляе ток ад стараны 136, 148. **2.** паркан 163, 194.

БАТАРЭЯ батар'э́йа *ж.* 73, 78. доўгі плыткі капец бульбы.

БАЦЬКАЎШЧЫНА бáт'куўшчына *ж.* 28. сядзіба.

БАШНЯ бáшн'а *ж.* 70а. абарог.

БЕРВЯНО барв'інó *н.* 115. б'арв'анó *н.* 159. берв'анó *н.* 116, 148, 158. б'ерванó *н.* 104. бэрв'інó *н.* 112, 114. бэ́рв'é *н.* 104. **1.** абчасанае бервяно, якое кладзецца ў сцяну 104, 112, 114, 115, 116, 148, 158. *параўн.* **дыль**. **2.** ачэп 114. *гл.* **ачэп**. **3.** парэнчы пры кладцы на рацэ 104.

БІЛА б'íла *ж.* 190. б'íло *н.* 187, 203. б'ілó *н.* 194. быó *н.* 1. **1.** рама ў вакне. *гл.* **шапка**. **2.** верхні вушак у дзвярах, у хляве. *гл.* **шапка** 194. **3.** жэрдка пад столлю, на якой вешалі адзенне 190. *гл.* **градка**. **4.** бэлька на сохах 187, 203. *гл.* **солам'е**.

БОК бок *м.* 60, 93а, 148. адзін бок, адзін схіл страхі.

БОЎДУР бóвдур *м.* 80. бóндор *м.* 31. комін. *гл.* **комін**.

БРАМА бра́ма *ж.* 1, 5, 7, 8, 13—16, 18, 25, 35, 37, 38, 45, 49, 50, 52, 54, 63, 65, 66, 69, 70а, 75, 76, 79, 82, 89, 90, 91, 98, 103, 110, 118, 121, 125, 128, 129, 139, 144, 151, 152, 154, 158, 161, 164, 165, 170, 177, 180—182, 186, 188, 191, 194, 198, 203. **1.** дашчаная брама ў плоце 7, 13, 14, 15, 25, 63, 66, 69, 74, 75, 79, 90, 91, 121, 128, 161. *гл.* **вароты**. **2.** высокая прыгожая брама ў плоце на дзве форткі 73, 76, 77, 98, 103, 118, 144, 152, 154, 182, 194. **3.** неашаляваныя дзверы ў гумне ці складзе на дзве форткі 177, 186, 191. **4.** вялікія вароты 16, 35, 54, 82, 89, 92, 129, 165, 181. **5.** моцныя вароты 18. **6.** прыгожыя вароты 5, 38, 70а, 139, 151, 164, 203. **7.** брама з аркай у панскай ці царкоўнай сядзібе 8, 45, 50, 103, 125, 158, 180, 188, 198. **8.** весніцы ў канцы вёскі 49, 52, 170. *гл.* **весніцы**. **9.** фортка ў двор, праз якую ходзяць людзі 1, 65. *гл.* **брамка**.

БРАМКА бра́мка *ж.* 4, 6, 15, 20, 28, 36, 40, 52, 63, 64, 70, 70а, 73, 90, 91, 92, 100, 118, 128. бр'а́мка *ж.* 79. фортка ў двор, праз якую ходзяць людзі. *гл.* **брама** 9.

БРАЎНО браўно́ *н.* 161, 190, 151. броўно́ *н.* 168, 169, 180, 204. брэўно́ *н.* 139, 144, 182, 184, 196, 197, 202. **1.** бервяно, з якога клаліся сцены 139, 144, 161, 168, 182, 184, 196, 197, 202, 204. *гл.* **дыль.** // Поклаў чатёр'і брэўна – вот і в'ёно́к 197. **2.** *гл.* **прыстаранак** 169. **3.** круглае нячэсанае бервяно, з якога клаліся сцены 180, 190. *гл.* **кругляк**. **4.** вага ў студні з жураўлём 139. *гл.* **брус**.

БРУС брус *м.* 32, 36, 59, 60, 69, 73, 74, 75—77, 78, 79, 80, 82, 83, 84, 91, 92, 101, 108, 110, 111, 113, 115, 116, 128, 136, 139, 144, 151, 152—154, 158, 160—165, 168—171, 173, 176, 177, 180, 182, 184, 185, 188, 191, 194, 196, 202, 204. брусо́к *м.* 112, 152, 164. **1.** бервяно, якое кладзецца ў сцяну, звычайна абчэсанае 32, 36, 59, 74, 75—77—79, 80, 89, 108, 110, 111, 113, 116, 128, 139, 151, 154, 168, 170, 196, 202, 204; новае (115, 116). *гл.* **дыль**. **2.** матэрыял, падрыхтаваны на дошкі 83, 84. **3.** бервяно, у якога абчасана два бакі 69, 82. **4.** брус, абрэзанае бервяно таўшчынёй да 6 цаль 73, 91, 92. **5.** падваконняе бервяно 92. **6.** падруба 144, 152, 164—165, 169, 173, 187, 188. **7.** падваліна 112, 162, 163—165, 168, 169, 170. *гл.* **легар**. **8.** бэлькі папярочныя 158, 160—164, 168, 170, 171, 176, 177, 184, 188, 191, 194. *гл.* **балька**. **9.** трама 115, 136, 144, 153, 158, 173, 164, 168, 180, 182, 185, 188. **10.** асялок, брусок 64, 65, 101. **11.** балёчка – жэрдка над столлю ад печы да папярочнай сцяны, дзе вешалі адзенне 152.

БРЫК брык 29. *гл.* **абарог**. // Пуд бро́ком добрэ схнэ́ 29.

БУДА бу́да *ж.* 2, 4—9, 11—13, 15—18, 25, 29, 37, 38, 44, 49, 52, 54, 64, 76, 144, 158, 164, 165, 170, 177, 194. буда́ *ж.* 36, 37, 40, 52, 55, 63, 81. **1.** будан для касцоў на балоце, сенажаці ці для пастухоў у лесе 6, 7, 8, 9, 13, 18, 25, 29, 36, 37, 40, 44, 49, 52, 54, 55, 64, 81; для паляўнічых 165; ці ў садзе 17. **2.** будан з галін выгнутай формы ад камароў 165. **3.** месца і збудаванні на ім, дзе рабілі паташ 170. **4.** маленькая прыбудовачка да хлява для курэй, дроў 38. **5.** будка для сабакі 2, 4, 6—9, 12, 16, 17, 18, 37, 38, 40, 55, 20. *гл.* **шалаш**. **6.** крытыя вазы ў цыганоў ці анучнікаў 5—9, 11, 12, 15—18, 35, 37, 52, 55, 63, 76, 81, 144, 158, 177, 194. **7.** маленькая хата 164. *гл.* **хата**. *зневаж.* 6, 12, 15, 17. // Ха́та, йак бу́да стоїт 6.

БУДАН буда́н *м.* 75, 86, 103, 104, 108, 110, 112, 114, 116, 129, 134, 152, 154, 187, 188, 190. **1.** будан у лесе, у полі, на сенажаці, дзе касцы ці паляўнічыя адпачываюць, унутры можа гарэць касцёр 75, 86, 103, 104, 129, 134, 139, 187, 188; зямлянка 112. **2.** тымчасовы будан з загнутага галля 108, 110, 114, 116, 152. **3.** будка на возе, крыты воз у цыганоў 154, 190.

БУДАЧКА бу́дачка *ж.* 139, 158, 195. бу́дочка *ж.* 26, 128, 169, 180, 183. **1.** буданчык з хвойніку для паляўнічых 195. **2.** будка для сабакі 128, 139, 158, 169, 180. **3.** прыбудовачка да хлява для курэй 26. **4.** буданчык з лазы ад камароў 169. **5.** мякіннік 183.

БУДКА бу́дка *ж.* 1, 2, 5, 7, 9, 12, 14, 17, 20, 28, 29, 35, 35а, 50, 59, 60, 64, 65, 66, 68, 69, 70, 70а, 72—79, 80, 82, 83, 84, 86, 87, 88, 89—93а, 96, 99, 100, 101, 103, 104, 108, 110, 111—116, 118, 119, 121, 125, 128, 136, 139, 144, 148, 151, 154, 161, 163, 164, 168, 169—171, 177, 180—182, 185, 186, 188, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203, 204. бутка *ж.* 45, 50, 98, 117а. **1.** будан у лесе, у полі для пастухоў ці касцоў, зроблены з галін у выглядзе шалаша, без агню, каб схавацца ад непагоды ці пераначаваць 1, 2, 5, 14, 17, 20, 28, 35, 35а, 45, 50, 59, 60, 63, 64, 65, 66, 68, 69, 70, 70а, 72, 73—77, 78, 80, 82, 83, 84, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93а, 96, 98, 99, 100, 103, 104, 110, 115, 117а, 119, 136, 139, 148; з саломы на плыту 118. **2.** будан з лазы і травы без агню, зроблены пераважна на балоце для 2—3 чалавек касцоў 70, 79, 96, 108, 111—115, 128, 139, 161. **3.** будан з галін для паляўнічых, якія палююць на цецерукоў 103, 118, 121, 125, 154, 168, 169, 180—182, 185, 186, 188, 194, 198, 201, 188. **4.** вартоўня на чыгунцы 7, 9, 12, 116, 139, 191; памяшканне з дошак для рачнікоў на беразе ракі 203, 204. **5.** будан з галля на солам'і, які нагадвае палову страхі (там начуюць касцы) 144, 163. *гл.* **солам'е**. **6.** будка для сабакі 29, 63, 76, 111, 113, 118, 121, 148, 151, 164, 168, 170, 171, 177, 182, 185, 188, 190, 194, 195, 201. **7.** будка на возе ў цыганоў 78, 79, 100, 117а, 180, 169, 181. халабуда. **8.** *зневаж.* хата 45.

БУДОЎЛЯ будíўл'а *ж.* 76, 78, 99. будóўл'а *ж.* 80, 134, 153, 162, 163. будôўл'а *ж.* 154, 184, 188, 194, 198, 203. будýўл'а *ж.* 173, 201. будŷўл'а *ж.* 4, 8, 70а, 171. **1.** усе будынкі, разам узятыя 4, 8, 134, 162, 163, 171, 173. **2.** халодныя будынкі, хлявы 188, 194, 198, 201, 203. **3.** будоўля 76, 78, 80, 99, 153, 154.

БУДЫНАК буды́нак *м.* 100, 117а, 153, 163, 204. будíнок *м.* 9, 32, 59, 60, 79, 91, 125, 128, 165, 197. буды́нок *м.* 4, 6, 11, 12, 20, 49, 68, 69, 70а, 73—75, 76, 77, 78, 80, 82, 83, 84, 89, 90, 92, 96, 98, 99, 103, 110, 112, 115, 119, 144, 168, 182. будэ́нок *м.* 65, 70. **1.** прыгожая вялікая хата ў замкі ("чысты вугал") 59, 64, 65, 68, 69, 70, 70а, 73—75, 76, 77, 79, 80, 82, 83, 84, 89, 91, 96, 98, 99, 100, 103, 115, 117а, 119, 125, 128, 163, 165; хата на дзве палавіны 78. **2.** усе будынкі ўвогуле 6, 9, 11, 12, 32, 49, 92, 93а, 110, 112, 144, 182, 204. **3.** любы будынак, асобна ўзяты 4, 20, 60, 90, 197. **4.** хата, хлеў і істопка 153.

БУДЫНКІ буды́нкі *мн.* 8, 17, 185. буды́нк'і *мн.* 1, 37, 121, 148, 164. буды́нкы *мн.* 15, 25, 29. будэ́нкы *мн.* 18. **1.** усе будынкі ўвогуле 1, 8, 14, 15, 17, 18, 25, 29, 37, 148. **2.** халодныя будынкі, хлявы 121, 164, 185.

БУНДОР бýндор *м.* 15. комін. *гл.* **комін**.

БУРТ борт *м.* 8, 16, 50, 96, 98. бôрт *м.* 55. бурт *м.* 2, 6, 9, 13, 14, 35, 52, 54, 59, 63—65, 78, 81, 83, 86, 88, 90, 110, 116, 128, 136, 144, 148, 151, 152, 158, 161, 163, 165, 168, 190, 191. **1.** доўгая плыткая яма, капец для бульбы 2, 6, 8, 9, 13, 14, 16, 35, 50, 52, 54, 55, 59, 63—65, 78, 81, 83, 86, 88, 90, 96, 98, 110, 116, 128, 136, 148, 151, 152, 158, 161, 165, 168, 190, 191. **2.** паз 144.

БЯГУН бáгун *м.* 115. багун'éц *м.* 183. б'агýн *м.* 182, 184. богýн *м.* 101. быгýн *м.* 70а. галіна ў выглядзе V, вось, на якой бегаюць дзверы, вароты. // У хлыв'і двэр'і б'ігайут' на богунáх, а ў хат'ê – на зав'íсах 101.

ВАДАНОС ваданóс *м.* 103. вочап у студні з жураўлём.

ВАДЗЯНІК водз'áн'ік *м.* 162, 173. куток у хаце, дзе стаіць вада, а над лаўкай з вадою знаходзіцца паліца з посудам.

ВАЗОЎНЯ вазóўн'а *ж.* 163. возóвн'а *ж.* 2. возóўн'а *ж.* 9, 54, 60, 74, 93а, 165. вôзóўн'а *ж.* 38, 186. гаспадарчы будынак, дзе стаялі вазы, часам сані.

ВАЛОЎНІК валóўн'ік *м.* 151, 152, 159, 163, 181. волôўн'ік *м.* 125, 177, 182. волóўн'ік *м.* 89, 168, 169. волýўн'ік *м.* 186. вôлýўн'ік *м.* 185, 190. валоўня.

ВАЛОЎНЯ валóўн'а *ж.* 104, 204. волóвн'а *ж.* 7. волóўн'а *ж.* 2, 100, 119. волôўн'а *ж.* 84, 139, 154. волýўн'а *ж.* 161. волŷўн'а *ж.* 91. волы́ўн'а *ж.* 72а, 75. валоўня.

ВАРОТНІЦА варатн'íца *ж.* 194. варôтн'іца *ж.* 181. варуóтн'іца *ж.* 187. ворóтн'іца *ж.* 203. ворóтн'іцы *мн.* 203. ворôтніца *ж.* 201. **1.** падваротня (у гумне, у плоце) 181, 187, 201, 203. **2.** дошкі ў варотах, калі вароты яшчэ не зроблены 194, 203.

ВАРОТЦЫ варóтца *мн.* 153. варôтца *мн.* 187, 188. ворóточка *мн.* 54. ворóтычка *мн.* 1, 2, 8. вор'íтца *мн.* 49, 64, 65, 70, 72а, 73, 74, 77. вор'íтц'а *мн.* 29, 40, 45, 77, 78. ворóтце 12. ворôтца *мн.* 6, 136, 148. ворýтца *мн.* 36, 59, 60, 68, 84, 164, 177. ворутэ́чка *мн.* 37, 63. ворŷтц'а *мн.* 5, 7, 12, 13, 38, 40, 44, 69, 70а, 91. **1.** фортка ў плоце, праз якую ходзяць 1, 2, 5, 7, 8, 12, 13, 29, 36, 37, 44, 45, 49, 54, 59, 60, 63, 64, 69, 72а, 74, 77, 78, 91, 101, 136, 153, 164, 177, 188. **2.** вароты ў загарадзе ў хляве, праз якія выходзіць жывёла з загародкі 6, 12, 38, 40, 60, 65, 68—70, 70а, 73, 77, 78, 148, 187.

ВАРОТЫ *гл.* **брама 1.** варóта *мн.* 116, 148, 158, 162, 173, 187, 188, 190, 191, 194. варôта *мн.* 159, 180, 181, 194, 195. варóты *мн.* 81, 136, 151, 153, 163, 188, 190. ворóта *мн.* 1, 2, 4—9, 12, 13, 18, 20, 25, 29, 35, 36, 37, 38, 40, 45, 50, 52, 54, 55, 59, 60, 64, 65, 66, 69, 70, 70а, 72а, 73—75, 76, 77, 78, 80, 82, 83, 84, 87, 89, 90, 91, 92, 96, 98, 99, 100, 101, 103, 104, 108, 111, 113, 115, 117а, 121, 125, 134, 136, 139, 144, 154, 161, 163—165, 170, 176, 177, 184—186, 196, 198, 202, 204. вôрóта *мн.* 60, 115, 119, 128, 144, 158, 168, 169, 171, 186, 198, 201. вôрôта *мн.* 168, 181, 182. вôр^уóта *мн.* 63. ўôрóта *мн.* 110. **1.** вароты, брама ў плоце 1, 2, 4—9, 12, 13, 18, 29, 35, 36, 37, 38, 40, 45, 50, 52, 55, 59, 60, 63—65, 70, 73, 74, 77, 81—84, 87, 89, 90, 96, 101, 103, 104, 108, 110, 111, 113, 115, 116, 117а, 119, 121, 125, 128, 134, 136, 144, 148, 151, 153, 154, 158, 159, 161, 163—165, 168—171, 177, 180—182, 185—188, 190, 191, 194, 195—196, 202, 204. **2.** вароты, зробленыя з жэрдак ("горшыя, як брама") 54, 59, 60, 66, 69, 70а, 75, 76, 91, 118, 163, 194. **3.** фортка, праз якую ходзяць 80. **4.** вароты ў загарадзе ў хляве, праз якія выходзіць жывёла з загародкі 12, 18, 36, 59, 92, 159, 181, 184, 188, 201. **5.** адзінарныя дзверы ў хлеў 129, 154, 162, 173, 176, 184, 187, 190. **6.** дзверы ў гумне або ў хляве (на 2 палавіны) 115, 116, 119, 121, 136, 144, 151, 158, 161, 163, 164, 168, 169, 170, 171, 186, 187, 190, 194, 195, 196, 198, 201, 202, 204. **7.** весніцы ў канцы вёскі 88, 98, 99, 100, 139. **8.** месца, уезд у сядзібу 20; а вароты называюцца кóворот.

ВАРОЎНЯ варвэ́н'ка *ж.* 92. варовэ́н'ка *ж.* 45. варо́ўн'а *ж.* 49, 76, 139. вароўн'а́ *ж.* 170, 182, 185, 186, 198. вароўн'е́ *ж.* 45. варывэ́н'ка *ж.* 35, 38, 44. варыўн'а́ *ж.* 1, 40, 134, 136, 151, 152, 164, 168, 177, 181, 194. варыўн'е́ *ж.* 79, 80. варыўнíца *ж.* 79. варэ́ўн'а *ж.* 154. варыўня, цёплы будынак, дзе зберагаюцца зімою бульба і іншая гародніна (ззаду або збоку хаты).

[**ВАСТРАКОЛ**] гострокýл *м.* 18. острокóл *м.* 13, 14, 25, 29. острокôл *м.* 129. острокýл *м.* 2, 4, 8, 12. ôстрокôл *м.* 78. **1.** плот з дошчачак ("штахеты") 2, 4, 8, 12, 18. *гл.* **штахет**. **2.** плот з калоўкаў 14, 78, 129. *гл.* **плот**. **3.** загородяно на военных фортах 13. **4.** ...вырубáйêш дэ́рêво (стоубá) з сучкáмы і пол'із на дэ́рêво, опырайучыс' на острокóл... 25. **5.** калы ў плятні, завостраныя зверху і знізу 29.

ВАШУЛДЫК вошýлдык *м.* 70. слуп у сцяне, шула, якое сточвае бярвенні ў сцяне.

ВЕРАНДА арáнда *ж.* 182. варáнда *ж.* 110. варэ́нда *ж.* 158. в'ерáнда *ж.* 36, 162, 183, 196, 202, 204. верáнда *ж.* 60, 159. вêрáнда *ж.* 20, 89, 159, 173, 176, 203. в'ірáнда *ж.* 4, 50, 65, 76, 91, 112, 128, 151, 194. вырáнда *ж.* 70. вырэ́нда *ж.* 16. ф'ірáнда *ж.* 20. хв'ірáнда *ж.* 184, 186. веранда.

ВЕРАНЦЫ в'ер'ен'іцы *мн.* 154. в'ерэн'іцы *мн.* 139. засаўкі, дошкі, якія выконваюць функцыю варот пры адсутнасці апошніх: а) у плоце 139; б) у загарадзе ў хляве 154.

ВЕРАЯ вырыйá *ж.* 2, 12. шула ў дзвярах у гумне, хляве.

ВЕРХ варшóк *м.* 110. в'ерх *м.* 144, 151, 181, 183, 184. вэрх *м.* 15, 17, 28, 29, 45, 60, 73, 80, 115, 119. **1.** вільчык 15, 17, 28, 29, 45. **2.** салома на вільчыку пад козламі 60, 73, 80, 110, 115, 119, 144, 151, 181, 183, 184. // Завйôў в'ерх 144. В'éрх задз'êлвайецца с'êном, солóмойу 183.

ВЕСНІЦЫ/ ВЕШНІЦЫ в'éшн'іца *ж.* 83, 114, 115. в'éшн'іцы *мн.* 82, 104, 112, 113, 116, 128, 163, 198. в'ếшн'іца *ж.* 84, 103, 110, 125, 144. в'ішніці *мн.* 79. в'ішныца *мн.* 88. в'ішныц'а *ж.* 86. **1.** весніцы ў канцы сяла ці адной вуліцы 83, 110, 114, 125, 163, 198. **2.** вароты ў двор з вуліцы 79, 88, 112, 113, 115, 116. (звычайныя вароты з жэрдак) 84, 86, 104. вароты круціліся на 1 слупу. **3.** заднія вароты з двара 84; або прымітыўныя вароты з жэрдак у загарадзе на выгане 82, 128. **4.** варотцы, дзверцы ў загарадзе ў хляве 103, 115, 144.

ВЕТКА в'éтка *ж.* 164. амялá.

ВЕТРААДБОЙ в'êтроодбóй *м.* 116. дзве дошкі, якія прыбіваюцца да лат збоку франтона. *гл.* **ветрагон, ветранік**.

ВЕТРАВІК в'етрав'ік *м.* 163. падстрэшак.

ВЕТРАГОН в'етрагóны *мн.* 163, 196, 202, 204. ветрагóні *мн.* 59. дзве дошкі, якія прыбіваюцца да лат збоку франтона. *параўн.* **ветранік, ветраніца, ветраадбой**.

ВЕТРАНА вітріна *ж.* 80. вытр'éна *ж.* 45. *параўн.* **ветранік, ветраадбой, ветрагон, ветрак**.

ВЕТРАНІК в'éтран'ік *м.* 52, 110, 118, 125, 151, 188, 196, 202. в'ếтран'ік *м.* 36, 186. в'ітраных *м.* 11, 13, 15, 17, 18, 20, 25, 26, 59, 65, 66, 68, 70, 70а, 74, 76, 79, 92, 96, 99, 101. в'ітр'аных *м.* 29. в'ітреных *м.* 27. **1.** дзве дошкі, якія прыбіваюцца да лат збоку франтона; гэтыя дошкі скрыжоўваюцца ўверсе, утвараючы вільчак 15, 18, 20, 29, 36, 52, 65, 68, 70, 70а, 73, 79, 92, 96, 101, 110, 118, 151, 188, 196, 202. **2.** пояс у крокве 11, 17, 20, 27, 29. **3.** дошкі, якія падтрымліваюць франтон (прыбіваюцца адным канцом да франтона, другім – да ачэпы 59, 66, 74, 76, 93а, 99, 125. **4.** дошкі пад шыфер пры пакрыцці даху 186. **5.** апоўзіны на стозе 13. **6.** козлы на страсе 26. **7.** злом у вугле, каб вецер не дзьмуў у хату 70.

ВЕТРАНІЦА в'éтран'іца *ж.* 52, 55, 114, 115. в'ếтран'іца *ж.* 100, 112, 139, 148, 154, 187. в'ітраніца *ж.* 2. в'ітраныц'а *ж.* 5, 40. **1.** дзве дошкі, якія прыбіваюцца да лат збоку франтона і, скрыжоўваючыся ўверсе, утвараюць вільчак 2, 5, 40, 52, 55, 100, 139, 148, 154, 187. **2.** плашка, якая прыбіваецца адным канцом да кроквы, а другім – да ачэпы і падтрымлівае крокву ў вертыкальнай плоскасці 112, 114, 115.

ВЕТРАНКА в'ếтранка *ж.* 6, 36, 37, 54, 80, 83, 144. в'ітранка *ж.* 4, 44, 68, 71, 82, 84. в'ітр'áнка *ж.* 38. вйêтрáнка *ж.* 4. **1.** дзве дошкі, якія прыбіваюцца да лат збоку франтона і скрыжоўваюцца ўверсе, утвараючы вільчак 6, 36, 37, 54, 71, 82, 83. **2.** пояс у крокве 4, 38, 44, 80. **3.** дошка, якая падтрымлівала крокву (прыбівалася да кроквы і да ачэпу) 4, 68, 84. **4.** падстрэшак (з адной дошкі) 144.

ВЕХАЦЬ в'éхаць *м.* 81, 116, 139, 177, 181, 190, 195. в'éхоть *м.* 125. в'éхоць *м.* 37, 52, 82, 112, 114, 115, 118, 121, 161, 168, 170, 185, 186. в'éхц' *м.* 113, 182, 186. в'éхц'ік *м.* 113. в'ếхот' *м.* 35, 54, 55, 84. в'ếхоц' *м.* 36, 128. в'іэ́хот' *м.* 63. в'іх *м.* 9. в'іхт'ік *м.* 16, 91, 70а. в'іхот' *м.* 2, 6—8, 11—15, 17, 18, 38, 40, 44, 45, 65, 69, 70, 77, 87, 96, 101, 201. в'іхт' *м.* 29, 76, 119, 159. в'іхтычок *м.* 76. **1.** ануча, пучок сена, саломы для мыцця посуду, для шаравання лавы, стала, падлогі 2, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 29, 35, 36, 37, 40, 52, 63, 65, 70, 70а, 76, 77, 81, 87, 91, 101, 113, 159, 168, 170, 177, 181, 182, 185, 186, 190, 195, 201. **2.** пучок саломы для выцірання чаго-небудзь 9, 44, 119, 121, 125.

3. пучок саломы падпальваць дровы 52, 96. **4.** паходня ў выглядзе пучка саломы 116, 128. **5.** жменя саломы расціраць каню ці карове жывот 7. **6.** жменька саломы затыкаць банкі 45. **7.** жменя саломы на вусцілку ў боты 6. **8.** пучок саломы на тычцы, які папярэджвае, каб тут не пасвілі 114, 168, 186. **9.** вяха ля калодзежа [у выглядзе веніка на тычцы], якая служыць для таго, каб у час пажару змятаць іскры са страхі 112. **10.** стары венік 84; стары венік, якім трасуць сажу коміна 128; якім шаруюць лавы, падлогу 115. **11.** рэшткі з лазы, каб шараваць што-небудзь 82. **12.** галіны з елкі вымятаць попел з печы 15. **13.** галінкі з лісцем, каб крапіць пчолы 161. **14.** у праклёнах: ... каб і на ц'ебэ в'е́хоц' 118; каб і ты звар'яцеў! 118, 139.

ВЕШАЛКА в'е́шалка *ж.* 151, 153, 158, 163, 164, 171, 182. в'е̂шалка *ж.* 17, 63, 159, 161, 168, 169, 170, 177, 180, 181, 186, 195. в'і́шалка *ж.* 7, 18. в'і́шалныца *ж.* 76. жэрдка ў хаце пад столяй ад печы да папярочнай сцяны, на якой вешалі адзенне. *гл.* **градка**.

ВЕШКА в'е́шка *ж.* 1, 112, 152, 163, 177, 188, 191. в'е̂шка *ж.* 164. в'і́шка *ж.* 6. **1.** тычка з накручаным сенам на ёй для адзначэння простай лініі на сенажаці 112, 152, 163, 164, 177, 188. **2.** вяха на маяку 6. **3.** *старое* альтанка 1. **4.** венік ля хлява 191.

ВІЛЬЦЫ в'і́л'цы *мн.* 168. вастраколы, злучаныя парамі кароткія жэрдкі, якія прыціскаюць салому, кастрыцу на вільчыку. *параўн.* **козлы**; збітыя накрыж дручкі, якія кладуцца на канёк страхі для таго, каб вецер не ўздзіраў саломы і не знёс дошак, якімі прыкрыты канёк страхі.

ВІЛЬЧЫК в'і́л'чык *м.* 79, 82—84, 91, 93а, 96, 103, 104, 110—114, 116, 118, 121, 128, 129, 136, 139, 144, 148, 151, 152, 154, 158, 160—165, 170, 173, 176, 177, 180—182, 183, 186, 188, 190, 191, 194, 195, 196, 198, 201, 202, 203, 204. ві́л'ч'ік *м.* 171. вы́льчык *м.* 87, 88, 117а, 119, 170. ўі́л'чык *м.* 139, 195. **1.** вільчык, верхняя грань, утвораная ад перасячэння двух бакоў страхі 82—84, 87, 88, 89, 93а. 96, 103, 104, 110—114, 116—119, 121, 136, 148, 151, 152, 158, 160—165, 169—171, 176, 177, 180—182, 186, 188, 190, 191, 194, 196, 198, 201, 202, 203, 204; вільчык у хаце 164, 165, 171. **2.** верх страхі, даху, зроблены з гліны 91, з круглай чарапіцы 79, 183, са збітых дошак 84, 144, 173, 183. *параўн.* **карыта**. **3.** вільчак 128, 129, 139, 195. ◊ ***пуд самы в'і́л'чык*** 82—84, 108, 113, 114, 125, 128, 161, 164, 169. ***пыд в'у́л'чык*** 110. пад самы вільчык, верх на гары, дзе сходзяцца два схілы страхі. ***ў самы ві́л'чык*** 152. ***пôд самы ўі́л'чык*** 139, 195. ***пôд вы́л'чык*** 101, 170. // Пташычка зробыла кобы́лцэ у самому вы́л'чыцэ 101.

ВІНЧЫК в'і́нчык *м.* 70а. верх з чарапіцы.

ВІТКА ві́'тка *ж.* 17. апоўзіны на стозе.

ВІТНІК в'і́тн'ік *м.* 184. бярозавыя або вярбовыя віціны, якімі прымацоўваецца салома, чарот да паплёту, калі робіцца страха.

ВОР, ВОР'Е, ВАРЫНА во́рйе *зборны* 111. воры́на *ж.* 7. вўр *м.* 5. плот з доўгіх двух або трох жэрдак. *параўн.* **плот**.

ВОРАТА во́рата *н.* 173. во́рото *н.* 104, 110, 113, 136, 144, 148, 162, 173, 176. драўлянае дубовае шула з галінай, на якой трымаюцца дзверы ў хляве, у гумне, рабілася тады, калі не было завесаў.

ВОСЕЦЬ во́с'ац' *ж.* 187, 192, 194. во́с' êц' *ж.* 129, 151, 191. о́с'ац' *ж.* 188. **1.** асець для жыта, ільну 129, 187, 188, 191, 192, 194. **2.** асець толькі для льну 151.

ВОЧАП *м.* 134, 152, 153, 177, 180, 181, 188, 191, 204. во́чэп *м.* 139. **1.** вага ў студні з жураўлём 134, 152, 153, 177, 181, 191, 204. **2.** вочап у студні з жураўлём 139, 180, 188.

ВУГАЛ ву́гал *м.* 81, 102, 104, 114, 134, 144, 152, 153, 158, 159, 160, 180, 187, 188, 190, 191, 194, 195. ву́г'ел *м.* 181. вугло́ *н.* 1, 2, 4, 8, 9, 14, 17, 25, 27, 29, 38, 64—66, 72а. ву́гол *м.* 96, 112, 113, 115, 117а, 121, 154, 162—164, 168, 169, 173, 182, 183, 185, 197. вуго́л *м.* 52, 60, 75, 90, 93а, 99, 100, 101, 116, 118, 119, 128, 165, 176, 186, 193, 198. гуло́ *н.* 20, 20а, 28, 31. у́гал *м.* 151. угло́ *н.* 13, 15, 16, 20, 26, 29, 32, 35, 36, 40, 44, 45, 50, 63, 70а. у́гол *м.* 37, 69, 125, 170, 196, 204. уго́л *м.* 59, 68, 70, 71, 74, 76, 77, 78, 84, 91, 148, 151. ўу́гал *м.* 139, 177. ўу́гол *м.* 79, 161, 171. **1.** кут у хаце (унутры) 37, 163, 173, 176, 181. // Ву́гол на п'е̂чк'ê 173. У ха́ц'ê ў вугл'і́ л'ажыц' 176. Вуг'ел на полу́ 181. кут ў запечку. **2.** вугал 1, 2, 4, 8, 9, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 20а, 25, 26, 27, 28, 29, 29, 31, 32, 35, 36, 38, 40, 44, 45, 50, 52, 59, 60, 64—66, 68, 69, 70а, 70, 71, 72а, 74, 75, 76, 77, 78, 79,81, 84, 90, 91, 93а, 96, 99, 100, 101, 102, 104, 112, 113, 114, 115, 116, 117а, 118, 119, 121, 125, 128, 134, 139, 144, 148, 151, 151, 152, 153, 154, 158, 159, 160, 161, 162—164, 165, 168, 169, 170, 171, 177, 180, 182, 183, 185, 186, 187, 188, 190, 191, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 204. ◊ ***– гла́дк'і*** 84. нямецкі. ◊ ***– кра́сны*** 151. покуць. ◊ ***– кру́глы*** 162, 170, 173. просты (калі два бервяны застругані з двух бакоў). ◊ ***– н'ам'е́цк'і*** 1, 54, 66, 108, 113, 116, 118, 121, 136, 139, 148, 151—154, 158, 161, 162, 176, 177, 181, 188, 190, 195, 197, 202, 204. ◊ ***– просты*** або ***ў вугла*** 9, 13, 17, 18, 20а, 29, 35, 45, 50, 54, 65, 66, 68, 70, 71, 79, 84, 91, 92, 108, 113, 116, 118, 121, 134, 136, 139, 144, 148, 151—154, 158, 160, 161, 162, 168, 169, 173, 176, 177, 180—182, 184—188, 190, 194—197, 198, 201—204. ◊ ***– паўкру́глы*** 163. кожнае палена зачэсваецца

на ромб. ◊ – *у замк'і* 13, 17, 44, 45, 50, 55, 59, 68, 69—71, 74, 80, 93а, 96, 118, 114, 184, 198. ◊ – *у ка́н'у* 1, 25, 27, 29. ◊ – *у ла́пу* 170. ◊ – *у слыпойе вугло* 25. ◊ – *у ча́шк'і* 144, 180, 181. = прасты вугал. ◊ – *у шып* 163, 168. просты, чысты. ◊ – *францу́ск'і* 9, 44, 79, 91. у замкі. ◊ – *чысты* 52, 116, 118, 134, 136, 139, 144, 148, 152—154, 158, 161—163, 168, 170, 180—182, 184—187, 190, 194, 196—198, 201—204.

ВУГОЛЬНІК вуго́л'н'ік *м.* 101. уго́л'н'ік *м.* 27, 29, 65. уго́л'нык *м.* 89. **1.** металічны вугольнік, прыбіты на вугле аконнай рамы 27, 29, 65, 101. **2.** каліпцёр, вільчыкавая чарапіца 89.

ВУЛІЦА гу́лыца *ж.* 15. падворак перад хатай.

ВУЛКА ву́лка *ж.* 111, 119, 191. **1.** правулак паміж двума агародамі 111. **2.** праежджы двор 119, 191.

ВУХА вухо́ *н.* 73, 79, 148. ўухо́ *н.* 55. **1.** вуха ў ачэпе, у якое ўстаўляецца палец шула 79, 148. **2.** вуха ў шуле, у якое закладваецца ачэп 55, 73.

ВУШАК вуша́к *м.* 1, 7, 14, 16, 27, 49, 59, 60, 63, 64, 72а, 80, 81, 93а, 99, 100, 104, 110—115, 117а, 118, 121, 128, 129, 134, 136, 153, 159, 160, 163, 168, 170, 177, 180, 182, 184, 185, 195, 197, 198, 201. вуш'е́к *м.* 72. вушн'а́к *м.* 152, 191, 194. вшак *м.* 8. лушн'а́к *м.* 187, 190. гуша́к *м.* 13, 28, 31, 73, 76. гуш'е́к *м.* 65, 70, 80. ошва́к *м.* 27, 34. о̂шва́к *м.* 44. уша́к *м.* 2, 5, 6, 9, 11, 13, 15, 17, 18, 20, 25, 35—38, 40, 44, 45, 52, 54, 55, 59, 68—70а, 71, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 89, 90, 91, 92, 96, 108, 116, 119, 125, 129, 139, 144, 148, 151, 154, 158, 161, 162, 164, 165, 168, 169, 171, 173, 176, 177, 181, 182, 185, 186, 188, 196, 197, 202—204. ушва́к *м.* 32. уш'е́к *м.* 16, 50. ўшн'ак *м.* 152. ўуша́к *м.* 103, 161. шва́к *м.* 29. **1.** шула ў сцяне 29, 50, 59, 60, 77, 80, 110, 112, 114, 116, 125, 128, 129, 136, 144, 161, 164, 165, 169, 195. **2.** вушак у дзвярах (збоку) 1, 2, 5—9, 12—18, 20, 25, 27—28, 29, 31, 32, 35—38, 40, 44, 45, 49, 50, 52, 55, 59, 60, 63, 65, 68—70, 70а—76а, 78, 79, 81, 89—93а, 96, 99, 100, 103, 104, 108, 110, 111, 113—119, 121, 125, 128, 129, 136, 139, 148, 151—153, 158, 159, 161—163, 165, 168—170, 173, 176, 180, 181—186, 188, 191, 194—197, 201—204. **3.** шапка, вушак зверху 1, 6—9, 13—18, 20, 25, 32, 45, 70а, 76, 75, 79, 92, 113—115, 128, 129, 168. **4.** вушакі ў вакне (збоку) 49, 81, 93а, 134, 148, 151—154, 159—161, 163, 169, 176, 177, 180—188, 190, 191, 194—198, 201—204. **5.** паз у вушаку 50. **6.** вушакі зверху і з бакоў 16.

ВЫПУСТ ву́пуст *м.* 165. ачэп на бэльках.

ВЫХАД вы́хо̂д *м.* 38. палец, які заходзіць у паз.

ВЫШКІ в'і́шк'і *мн.* 118, 125, 201. ві́шк'і *мн.* 60, 168. ві́шкі *мн.* 27, 29, 31, 59, 72, 102, 185. ву́шк'і *мн.* 144, 148, 154, 158, 162, 164, 165, 169, 170, 173, 187, 188, 190, 191, 195, 198. ву́шкі *мн.* 4, 8, 69. вы́шка *ж.* 49, 80. вы́шк'і *мн.* 6, 10, 13, 14, 35а, 36, 37, 52, 54, 55, 59, 60, 63, 74, 81, 87, 88, 93а, 103, 104, 108, 111, 115, 116, 117а, 144, 163, 203. вы́шкы *мн.* 1, 2, 3, 7, 11, 12, 15, 18, 25, 28, 29, 35, 38, 40, 44, 45, 50, 68, 70а, 72а, 76, 77, 78, 89, 90, 91, 96, 98, 99, 100, 101. вы́шк'і *мн.* 86, 148. вэ́шке *мн.* 9. вэ́шк'і *мн.* 5, 16. вэ́шкы *мн.* 17. вэ́шкэ *мн.* 64, 65, 66, 70. ўы́шк'і *мн.* 83. ўу́шк'і *мн.* 136, 139, 188. ўэ́шкэ *мн.* 73. **1.** вышкі ў халодных будынках 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 25, 27, 28, 29, 31, 35а, 35, 36, 37, 38, 40, 44, 45, 49, 50, 52, 54, 55, 59, 59, 60, 63, 64, 65, 66, 68, 69, 70а, 70, 72, 72а, 73, 74, 76, 77, 78, 80, 81, 83, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 93а, 96, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 108, 111, 115, 116, 117а, 118, 125, 136, 139, 144, 148, 154, 158, 162, 163, 164, 165, 168, 169, 170, 173, 185, 187, 188, 190, 191, 195, 198, 201, 203. **2.** гара ў хаце 76, 79, 92, 99. **3.** гара над сенцамі 59. **4.** вышкі ў навесе (для сена і саломы) 144.

ВЯЗАНКА вйа́занка *ж.* 84. вехаць з саломы.

ВЯЛЬМОЖНА вэл'мо́жна *ж.* 50. кавалачак дрэва, які закладваецца ў кань, каб было шчыльней.

ВЯНЕЦ в'ан'е́ц *м.* 187, 188, 195, 197. в'ен'е́ц *м.* 121. віно́ц *м.* 16. вэн'е́ц *м.* 118. вянок у зрубе. // Ру́бяц' в'ан'е́ц 188.

ВЯНОК вано́к *м.* 110, 115, 182, 185. в'ано́к *м.* 81, 104, 134, 136, 139, 144, 148, 151, 152, 153, 159, 161, 163, 164, 169, 170, 177, 180, 181, 186, 190, 191, 194, 195, 198. вено́к *м.* 80. в'ено́к *м.* 36, 37. в'е̂но́к *м.* 82, 114, 116, 125, 165, 168, 171, 183, 201, 203. в'іно́к *м.* 6, 26, 35, 154. віно́к *м.* 2, 20, 25, 31, 112. выно́к *м.* 1, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 17, 18, 29, 38, 40, 44, 45, 49, 50, 54, 65, 68, 70, 72а, 74—77, 78, 84, 88, 89, 91, 92, 93а, 96, 99, 100, 101, 103, 119, 128. вэно́к *м.* 52, 55, 59, 60, 70а, 72, 98, 113, 117а. **1.** вянок у зрубе (4 доўгія бярвенні, звязаныя ў вуглах) 2, 6, 7, 11, 12, 15, 17, 18, 20, 25, 26, 29, 31, 35, 36, 37, 38, 40, 45, 49, 50, 52, 54, 55, 59, 60, 65, 68, 70, 70а, 72а, 74—77, 78, 80, 81, 84, 88, 89, 91, 93а, 96, 98, 99, 100, 101, 103, 104, 110, 112, 113, 114, 115, 116, 117а, 139, 144, 151, 152, 153, 154, 159, 161, 164, 165, 168, 169, 170, 171, 180, 181, 182, 185, 186, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203. // Кругом обуйдэ дырвынойу 29. Кол'цо по 1 дыл'у 6. Зруб'іл'і на 3 в'анк'і 177. В'ано́к ўкруга палажыў 144. **2.** першы вянок, які пакладзены на падрубе 72, 92, 163. **3.** кожны з падаконных

вянкоў 82, 119—136, 148, 177. **4.** ачэпы, апошні вянок у сцяне, на які кладзецца бэлька 1, 8—10, 13, 44, 82, 183. *параўн.* **ачэп**. **5.** амяла на дрэве 119.

ВЯРОВАЧКА в'аро́вачка *ж.* 195. воро́ўчына *ж.* 201. вяровачка, якую ўжывалі ў варотцах замест клямкі. // Зак'інуў в'аро́вачку 195.

ВЯРХНЯК вырхн'а́к *м.* 28. падстрэшак.

ВЯРШНЯК в'ершн'а́к *м.* 82. шапка, верхні вушак у дзвярах.

ВЯРЭЙКІ вар'е́йк'і *мн.* 194. засаўка (дошкі) замест варот у плоце.

ВЯРЭЙЦЫ вэр'е́йці *мн.* 171. падваротня ў гумне (складаецца з 2—4 дошак).

ВЯТРАК в'атра́к *м.* 68, 69, 191. дзве дошкі, якія прыбіваюцца да лат збоку франтона.

ВЯХА ваха́ *ж.* 115. в'аха́ *ж.* 35а, 81, 139, 151, 152, 154, 158, 159, 161, 164, 168—170, 177, 180—182. в'ех *м.* 171, 187, 188, 190, 191, 195, 198. в'е́ха *ж.* 6, 52, 118, 165, 204. в'еха́ *ж.* 37, 83, 91, 110, 114, 121, 128, 129, 161, 185. в'êха́ *ж.* 54, 63, 82, 116, 125, 201, 203. в'іха́ *ж.* 13, 16, 17, 28, 29, 49, 68. в'іха *ж.* 60. віха *ж.* 10. віха́ *ж.* 2, 5, 9, 17, 36, 50, 79, 92. выха́ *ж.* 7, 8, 11, 12, 14, 15, 17, 18, 25, 35, 38, 40, 44, 45, 59, 60, 66, 69, 70, 73, 74, 80, 84, 86, 87, 88, 89, 93а, 96, 100, 101, 108, 113, 119. вэ́ха *ж.* 75, 77, 100. вэха́ *ж.* 55, 112, 117а, 186. ўаха́ *ж.* 111. уеха́ *ж.* 171. **1.** вяха на сенажаці ці ў полі (тычка з накручанай на яе саломай, сенам, або завязаная галіна (бярозы, лазы) ці маладое дрэва з завязаным верхам), якая паказвае дзялянку, або пры яе дапамозе адзначаецца простая лінія 2, 5, 6, 10, 12, 13, 14, 17, 18, 35а, 37, 40, 44, 45, 50, 52, 54, 60, 69, 73, 75, 77, 79, 81, 82, 84, 86, 87, 89, 91, 92, 93а, 96, 100, 101, 108, 110, 111, 113, 117а, 118, 119, 121, 125, 128, 129, 139, 154, 161, 169, 170, 171, 177, 181, 186, 190, 191, 195, 198. **2.** вяха на стозе абазначае, што работа закончана для касцоў і людзі павінны збірацца ля яе (на балоце, на вяселлі) 15, 66, 73, 77. **3.** вяха на дарозе (заснежанай) 2, 7, 8, 17, 66; або на возеры, рацэ ля палонкі 6, 139; ці на мелкаводдзі 100, 115, 158. **4.** вяха папераджае, каб не ездзілі на пасеяным полі, ці каб не пасвілі на сенажаці пасля дня св. Міколы 7, 9, 11, 12, 15, 16, 17, 18, 25, 28, 29, 35, 38, 49, 50, 79, 80, 87, 88, 108, 116, 118, 128, 151, 164, 180, 203, 204. **5.** Там, дэ па́слос''а бэ́дло і похвор'іло, то доп'іро па́сты ны мо́жна і став'ат в'іху 17. **6.** маяк, трыангаляцыйны пункт 6, 8, 180. **7.** стары венік, мятла 10, 63; венік... шчо ко́мына тэрты 40, 45, 55. **8.** апоўзіны на стозе 17. **9.** венік на высокай тычцы, якая стаіць ля калодзежа і служыць для змятання іскраў са страхі 8, 13, 16, 18, 36, 38, 45, 55, 60, 69, 70, 75, 79, 83, 87, 88, 101, 118, 139. **10.** паказальнікі дарог у лесе. // Шо тут кал'ба́сы (= калдобіны) або тут тольк'і ехат' 35. **11.** амяла на дрэве 66, 112, 114, 139, 151, 152, 154, 161, 168, 169, 177, 185, 188, 190, 191, 195, 201. **12.** высокае дрэва 92. **13.** высокі нязграбны чалавек 44, 77, 89. **14.** Чалавек то́нкі йак выха́... 12. **15.** Уткн'о́на лозы́на, і на йе́йі наложано шо-ныбудь' 59. **16.** калі што-небудзь ... накруц'ілос' на йал'ін'е, на хваін'е (напрыклад, снег) 37. **17.** дз'е́раво, йак в'ерб'іна (лоза); расц'е тол'к'і на Прып'ац'і 114, 159. **18.** галіны дрэў 165. // В'ал'ік'іийа в'е́тк'і ігрушы спл'ал'іся в'ахо́йу 177. **19.** "кветка" з галінак, якая прыбіваецца ў вільчаку, сімвалізуючы заканчэнне будавання хаты 115. **20.** цыкута, атрутная трава на балоце, ад якой здыхаюць каровы 152, 168, 177, 181, 182, 186, 187, 190, 191, 195, 198. **21.** гронка вінаграду. // Йагоды, йак в'êха 168. Ўродз'іло, йак в'êха. Жолуд уродз'іў – прамо вэха́ 186. **22.** начны вартаўнік 74, 91. **23.** зялёны вянок (в'ех).

ГАЛАВАЧ голова́ч *м.* 7, 70, 88. гôлова́ч *м.* 15. гôлôва́ч *м.* 29. **1.** некалькі пучкоў саломы, звязаных перавяслом ля калосся, якімі пакрываецца ніз страхі і рогі 7, 15, 29, 70. **2.** шапка, верхні вушак у дзвярах 88.

ГАЛАВАЧЫНА голова́чына *ж.* 12. звязаныя ля ўздра пучкі саломы, якімі пакрываюць страху. *параўн.* **галавач 1**, **кулік**.

ГАЛЁЎКА гал'о́вочка *ж.* 76. гал'о́ўка *ж.* 52, 78, 125. вяровачка, якая закідаецца на слуп, калі прычыняюцца варотцы, фортка. *параўн.* **пута**.

ГАЛОЎНЯ голо́ўн'а *ж.* 84, 86. гло́ўн'а *ж.* 74, 83, 88. шапка, верхні вушак у дзвярах.

ГАЛЬВЕТКА гал'в'у́тка *ж.* 4. галёўка з лазы на двух слупах, паміж якімі кладуцца жэрдкі ў плоце.

ГАНАК га́нак *м.* 134. га́нок *м.* 26, 117а, 163, 173. га́нэк *м.* 102. **1.** масток перад парогам (са сходцамі або без іх) 102, 117а, 134, 163, 173. **2.** ганак са стрэшкай і слупамі 26.

ҐАНАК ґа́нак *м.* 152, 159, 188, 190, 194, 195, 203. ґа́нок *м.* 1, 5, 7–9, 13–18, 20, 27, 29, 32, 35–37, 38, 40, 44, 45, 49, 52, 54, 55, 60, 65, 68–70, 70а, 73–75, 76, 78, 79, 82, 87, 88, 89, 90, 91, 93а, 96, 98, 104, 108, 110, 114–119, 121, 125, 128, 136, 139, 144, 148, 153, 154, 158, 161, 162, 164, 165, 168–171, 176, 177, 181–183, 185, 196, 198, 201, 202, 204. ґа́ночок *м.* 63, 77, 128, 129, 186, 191. **1.** масток перад парогам (са сходцамі або без іх) 52, 54, 55, 60, 67, 68, 81, 87, 88, 91, 96, 101, 104, 108, 110, 114, 115, 116, 117а, 118, 119, 121, 125, 128, 129, 134, 136, 139, 144, 148, 152, 159, 161, 162, 163, 169, 170, 171, 173, 188, 190, 191, 203. **2.** ганак са стрэшкай і слупамі 1, 5, 7, 8, 9, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20,

26, 27, 28, 29, 32, 35–37, 38, 40, 44, 45, 49, 50, 63, 65, 69, 70, 70а, 73–75, 76, 77, 78, 79, 82, 87, 88, 89, 90, 93а, 164, 165, 168, 171, 176, 177, 181–183, 185, 186, 194, 195, 198, 201, 202. **3.** веранда 158. **4.** сені, карыдор 154. // Ґáнок с крыл'цóм 154.

ГАРА (на гары) гарá *ж.* 35а, 81, 103, 134, 152, 153, 159, 180, 181, 184, 188. горá *ж.* 1, 2, 5—18, 25, 27—29, 31, 34—38, 40, 44, 45, 52, 54, 63—65, 68, 70, 70а, 72, 72а, 77—78, 84, 87, 88, 90, 91, 102, 104, 108, 111, 112, 115, 118, 119, 128, 136, 139, 144, 148, 151, 154, 158, 160, 161, 163—165, 168—171, 173, 176, 177, 180—182, 185—187, 190, 191, 194, 196, 198, 201—204. гôрá *ж.* 29. гара ў жылых будынках. // У саму гóру наклаў жыта 119.

ГАРАДЗЬБА гарóдз'ба *ж.* 180. город'бá *ж.* 17. агароджа (агульная назва).

ГАРБА горбá *ж.* 35. грамада бульбы, скапец.

ГАРБЫЛЬ горбы́ль *м.* 128. аполак.

ГАРБЫЧ горбы́ч *м.* 79. аполак на столі (закрывае прамежак паміж дзвюма дошкамі).

ГАРЛІНА гарлы́на *ж.* 49. ґарліна *ж.* 35. ґарлы́на *ж.* 25. г'ірлы́нка *ж.* 16. ґырлы́на *ж.* 20. 3—5 пучкоў саломы, звязаныя ля ўздра, якімі пакрываюць страху. *параўн.* **кулік.**

ГАРЛІЦА гарліц'а *ж.* 8. *параўн.* **гарліна.**

ГАРОД горóд *м.* 1, 5, 13, 16, 20, 25, 28, 35, 37, 50, 60, 65, 70, 84, 136, 185. горо̂д *м.* 79. гôрóд *м.* 113. гурóд *м.* 72. **1.** агароджа вакол сядзібы 84, 185. агароджа ўвогуле 25. **2.** сядзіба 13, 72. **3.** загарадзь для свіней ля свінушніка 1, 20, 25, 28. **4.** агарод 5, 50, 60, 65, 70, 113, 136. **5.** кветнік перад хатай 20, 35, 37, 79. **6.** месца ля хаты (дзе не сеюць, а толькі косяць траву) 16.

ГАРОДЗЕЦ горóдз'ец *м.* 83. гор'íдыц' *м.* 29. гор'íдэц *м.* 75. горóдыц *м.* 25. горýдэц *м.* 88. горýдзэц *м.* 125. кветнік перад хатай ад вуліцы.

ГАРОДЗІНА горóдіна *ж.* 5, 7, 38. горóдына *ж.* 2, 13, 15—18, 44, 92, 144. **1.** агарод 2, 5. **2.** гароднiна 7, 15—18, 38, 44, 92, 144.

ГАРОДЧЫК гарóдчык *м.* 81, 153. гаро̂дчык *м.* 195, 198. гарýтчык *м.* 103, 177, 181, 187. гор'íдчык *м.* 28, 45, 70, 72а, 76, 78, 99, 110. гор'íтчык *м.* 17. горóдчык *м.* 52, 134, 163. горо̂тчык *м.* 1. горýдчык *м.* 68, 115, 128, 203. горýтчык *м.* 35, 84, 92, 93а, 104, 111—113, 136, 139, 154, 164, 168, 170, 186. горуóдчык *м.* 63. гору̂тчык *м.* 5, 13, 38, 44, 69, 70а. горы́дчык *м.* 90. горы́тчык *м.* 117а. **1.** агародчык, кветнік перад хатай ад вуліцы 1, 5, 13, 17, 28, 35, 38, 44, 45, 52, 63, 68, 69, 70, 70а, 72а, 76, 78, 81, 90, 92, 93а, 99, 103, 104, 110, 112, 113, 115, 117а, 128, 134, 136, 139, 153, 154, 163, 164, 168, 177, 181, 186, 195, 198, 203. **2.** агароджаны кавалак загону ў агародзе для расады, расаднік 84, 170. **3.** агародчык для трускалак 187. **4.** нізкі плоцік 111.

ГАРЫШЧА горы́шчэ *н.* 17, 59, 129. гара жылога будынка.

ГАСПАДАРКА господáрка *ж.* 63. сядзіба, месца, дзе стаіць хата і іншыя гаспадарчыя будынкі.

ГАТ гат *м.* 84, 103, 114, 116, 128, 177, 191. пляцень у стаўку, які затрымліваў рыбу.

ГАТОК гатóк *м.* 125. пераход на грэблі (з памостам).

ГАЦІНА гацíна *ж.* 198. адно бервяно, з якога складаецца гаць.

ГАЦЬ гáт' *ж.* 171. гаць.

ГВОЗД гвузд *м.* 165. дубовыя калочкі, якімі збіваюцца і замацоўваюцца бярвенні ў сцяне. // Гвузд прытóблуйе. *параўн.* **тэбель.**

ГЕТА г'éта *н.* 35а. г'éто *н.* 14, 35, 70, 118. **1.** загарадзь ля хлява для свіней 35а, 70, 118. **2.** загарад у хляве для кароў 14, 35а, 70. **3.** лагер для ваеннапалонных 35.

ГЛАБІНА глабы́на *ж.* 70а, 112. лесвіца. *параўн.* **драбіны.**

ГЛІНЯНКА гл'ін'áнка *ж.* 170. глінабітная хата.

ҐЛЫЦЫ ґлы́цы *мн.* глы́ц'а *ж.* лёсткі ў драбінах.

ГНЯЗДО гн'êздó *н.* 82, 162, 173, 184. гн'іздó *н.* 29, 72. **1.** выруб у ачэпе, у які кладзецца бэлька або ўстаўляецца кроква 29, 72, 162, 173, 184. **2.** вуха, у якое заходзіць палец вушака 82.

ГОНТ гóнда *ж.* 154. ґонт *м.* 168, 196, 202, 204. ґóнта *ж.* 29, 160. ґóнты *мн.* 4, 17, 31, 148, 144. гонты.

ГРАБЁНКА гр'êб'óнка *ж.* 152, 196, 204. прылада, пры дапамозе якой раўняюць салому пры пакрыванні хаты. ◊ ***пôд гр'êб'óнку*** – 129. спосаб пакрыцця будынкаў. // Розв'азуйут' кýл'ік'і і прыжымайут'.

ГРАДКА грáдка *ж.* 49, 119, 136, 148, 168. гр'áдка *ж.* 44, 45. гр'éдка *ж.* 48, 50. **1.** жэрдка пад столлю ад печы да процілеглай папярочнай сцяны, на якой вешалі адзенне, калыску 44, 45, 49, 50. **2.** градка ў агародзе 136, 148, 168. **3.** агародчык для расады, кветак 119.

ҐРАДКА ґрáдка *ж.* 55, 65, 76. адна дошка ў плоце-штахетніку 55, 65, 76.

ГРЭБЕНЬ гра́бын' *м.* 70. грэ́б'ён' *м.* 203. грэ́бін' *м.* 6, 13, 17. грэ́б'ін' *м.* 2, 4, 5, 9, 10. грэ́бын' *м.* 1, 7, 15, 16, 45. грэ́бэн' *м.* 6, 7. **1.** вільчык 7, 9, 15—17, 45, 54. **2.** салома на вільчыку пад козламі 1, 2, 4, 5, 6, 8, 10, 13, 70, 203. // Грэ́бын' нат'агну́ў 1. На грэ́бын' счын'а́йут счы́нкамы соло́му = нат'ага́йут грэбін' 13.

ГРЫВА гры́ва *ж.* 14, 18, 20, 25, 26. вільчык. // Трэ́ба накры́ты гры́ву выша́ром 2.

ГУДУН гуду́н *м.* 169. слемя (солам'е).

ГУЖВА гужва́ *ж.* 196, 202. гу́жва *ж.* 71. **1.** прывязка для замацавання саломы ў працэсе пакрывання будынка 196, 202; **2.** для прывязвання дрэва 71.

ГУМЕННІЦА гумэ́нныца *ж.* 66. частка двара ля гумна.

ГУМНІСКА гу́мныско *н.* 7. частка двара перад гумном.

ГУМНО гомно́ *н.* 71, 77. гумло́ *н.* 70. гумэ́нцэ *н.* 87. гумно́ *н.* 2, 7, 8, 14, 18, 35, 35б, 36, 37, 38, 45, 60, 63—65, 68, 69, 70а, 72—76, 78, 81, 84, 86, 89, 90, 91, 96, 97, 98, 101, 104, 112, 113, 114, 116, 117а, 121, 125, 129, 134, 136, 139, 144, 148, 151—154, 158—161, 163—165, 169—171, 173, 177, 180—182, 183—188, 190, 191, 194, 195, 197, 198, 203, 204. **1.** гумно (складалі, сушылі, малацілі збожжа) 14, 35, 60, 104, 112, 114, 116, 121, 134, 136, 139, 148, 151—154, 158—161, 163—165, 168—171, 173, 177, 180—182, 183—188, 190, 191, 194, 195, 197, 198, 203, 204; гумно на 6 вуглоў 180. *гл.* **адрына 3**. **2.** вялікая восець, дзе сушылі снапы 129. **3.** цэлы комплекс гаспадарчых будынкаў з дваром унутры – "круглы двор" – 8, 72а, 144. **4.** будынак, які змяшчаў хлеў і гумно 90, 93а. **5.** прыгуменне, дзе стаялі стагі сена ці збожжа, дзе сушылася сена 2, 7, 8, 35, 35б, 36, 37, 54, 68—72, 73, 74, 76, 77, 81, 84, 89, 92, 101, 113. **6.** частка двара ля гумна і хлявоў, "паўкруглы двор" 38, 70, 78, 96, 98, 99, 117а, 125. **7.** месца ля хлява, месца, дзе стаіць хлеў 18, 45, 63, 64, 65, 70а, 76. **8.** загарадзь ля хлява для быдла ці свіней 45, 86, 87, 88.

[**ГУСЦЕ**] гу́сце *н.* 118. верх чалеснікаў у печы.

ГУСЯТНІК гу́с'атнык *м.* 60. гусятнік.

[**ДАЛОЎКА**] дало́ўка *ж.* 144. доло́ўка *ж.* 129, 196, 204. долу́ўка *ж.* 164. **1.** падлога ў хаце 129, 164, 196, 204. **2.** зямля (ток) у хаце 144.

ДАМАВІНА домов'іна *ж.* 118, 164. склеп, магіла.

ДАМАКУРКА домоку́рка *ж.* 185. курная хата.

ДАМОК дамо́к *м.* 194. домо́к *м.* 165, 177. **1.** прыгожы домік (зроблены ў чатыры сцяны) 165, 177. **2.** вальма 194.

ДАМОЎКА домо́ўка *ж.* 144. родны дом, сям'я.

ДАРМАВЕС дармав'е́с *м.* 158, 163, 180. дармов'е́с *м.* 82, 87, 121, 125, 144, 196. дармов'іс *м.* 66, 69, 70, 73. **1.** навісь страхі 70, 163, 180, 196. **2.** трама 121. **3.** жэрдка пад столяй ад печы да папярочнай сцяны на адзежу 87. **4.** ачэп 69; край ачэпа, які выступае над сцяной 158. **5.** бервянцо над дзвярыма пад ачэпам 66. **6.** паветка з адной сцяной для дроў, вазоўня 82. **7.** кароткая бэлька ад папярочнай сцяны да першай бэлькі 125. **8.** Йек р'і́жут' да́рво, до стыл'угэ прыв'йе́зуйут' дармов'іс 73. **9.** бервяно, якое ляжыць на падоўжных бэльках пад падстрэшкам у бакавой сцяне 144.

ДАЎГАК даўга́к *м.* 152. ачэп, верхняе бервяно ў падоўжнай сцяне, на якім стаяць кроквы. // Ба́лка шла́п'іц' даўга́к 152.

ДАЎГАЛЬ даўга́л' *м.* 184, 186. **1.** ачэп, на якім кладуцца бэлькі 184. **2.** ачэп, які кладзецца на бэлькі 186.

ДАХ дах *м.* 2, 5, 6, 11, 12, 13, 15, 16, 25, 29, 44, 45, 49, 54, 55, 70а, 73, 79, 80, 93а, 99, 100, 125, 139, 148, 153, 154, 159, 161, 170, 180—181, 190, 194, 195, 198. здах *м.* 182. **1.** гара 93а, 159, 170, 180, 181, 190, 198. вышкі 60. **2.** вільчык 139, 153, 154, 198. (калі адна дошка выходзіць з-пад другой) 139. **3.** вільчык у будынках, у склепе 125, 194. **4.** франтон 55. **5.** агульная назва для страхі 26, 29, 44, 49, 73, 80, 100, 161, 182, 195. **6.** дах 6, 11, 12, 13, 15, 25, 37, 54, 70а, 148. **7.** ніз страхі 16, 45, 79. **8.** паветка 2, 45. шопа пад страхой 20. **9.** прыбудоўка да хлява для снапоў, сячкарні 2. **10.** у гумне стрэшка над уваходам 5. **11.** столь 99. // Скоты́на од дошчу́ схавалася под дахом 79. ◊ ***ло́маны [дах]*** 20. страха з усечаным зверху франтонам. **12.** дах (па-польску 'страха') 38. **13.** верхняя частка страхі (без нізу) 182а.

ДАШОК дашо́к *м.* 4, 7, 16, 55. **1.** паветка 4, 7, 16. // Пôд дашком в'із стояв 16. **2.** падстрэшак 55.

ДАШЧАТКА дашча́тка *ж.* 194. дошча́тка *ж.* 154, 176, 196, 202, 204. дошкі, шырэйшыя за драніцы, якімі пакрываюць страху.

ДВАРЭЦ дворэ́ц *м.* 185. дворэ́ц' *м.* 17. **1.** падворак 17. **2.** загарадка для скаціны ў хляве 185.

ДВОР дв'ір *м.* 11, 15, 17, 20, 28, 38, 44, 45, 49, 64, 65, 71, 72, 73, 75, 76, 77, 98, 117а. двор *м.* 14, 16, 32, 35а, 36, 52, 54, 71, 81, 82, 116, 121, 134, 153, 163, 164, 176, 191, 194, 198, 204. двôр *м.* 6, 13, 25, 29, 37, 55, 59, 79, 104, 111, 112, 118, 125, 128, 136, 139, 148, 152, 154, 159, 162, 169, 173, 180, 181, 182, 184, 185, 186—188, 190, 195, 201, 203. двур *м.* 35, 35б, 63, 68, 84, 86, 87, 108, 114, 115, 158, 161, 165, 168, 177. двуор *м.* 59, 93а, 103, 151, 170. двўр *м.* 1, 4, 8, 9, 12, 18, 40, 69, 74, 79, 92, 96, 110, 171. двэр *м.* 83. **1.** двор, прастора паміж будынкамі 6, 11, 14—18, 20, 25, 28, 29, 32, 35б, 40, 52, 55, 63, 64, 68, 73—74, 79, 81—84, 86, 92, 93а, 101, 103, 104, 111, 117а, 118, 121, 125, 128, 134, 136, 139, 148, 151, 152, 153, 158, 161, 163—165, 168—171, 181, 182, 185, 188, 190, 191, 195, 198, 201, 203, 204. **2.** частка двара ля хаты, ад вуліцы да ўваходу ў хату 1, 35—38, 44, 45, 49, 59, 65, 69, 72, 76, 77, 87, 96, 110, 112, 114, 115, 116, 162, 173, 176. **3.** агароджаная частка двара ля свінушніка 108, 115, 159, 164, 177, 180. **4.** прастора ад хаты да хлявоў 54, 154, 184, 186, 187. **5.** сядзіба 74, 79, 108, 136, 204. **6.** панскі маёнтак 4, 8, 9, 12, 13, 18, 71; калгасны 75, 98. ◊ **– *ц'óмны*** 194. двор ля хлява. ◊ **– *св'éтлы*** 194. двор ля хаты. ◊ **– *с'в'ін'н'ачы*** 177. загарадзь ля хлява для свіней.

ДВОРЫК двóрык *м.* 17, 198. загарадзь для свіней каля хлява 17, 198.

[ДЗВЕРАЧКІ] двэ́рочка *мн.* 89. двэ́рочкі *мн.* 84. двэ́рчыкы *мн.* 55. фортка ў плоце.

ДЗВЕРЦЫ двэ́рца *мн.* 75, 88, 93а, 96, 99, 101, 119, 125. дв'éрца *мн.* 196, 204. д'в'éрцы *мн.* 125. двóрцы *мн.* 134. двэ́рца *мн.* двэ́рцы *мн.* 17, 25, 50, 52, 63, 76. двэ́рцэ́ *мн.* 65. дз'в'éрыка *мн.* 154. дз'в'éрца *мн.* 113, 139, 151, 152. дз'в'éрцы *мн.* 82, 87, 113, 121, 148, 159, 163, 187. дз'вэ́рца *мн.* 103, 104, 112. дз'в'óрка *мн.* 183. **1.** фортка ў плоце 25, 50, 52, 63, 82, 87, 88, 93а, 96, 99, 103, 104, 112, 113, 119, 121, 125, 134, 139, 148, 152, 159, 163, 187. **2.** варотцы ў загарадзе ў хляве 17, 50, 65, 75, 76, 93а, 101, 113, 125, 139, 151, 154. **3.** дзверцы ў склепе 196, 204. **4.** дзверцы ў печы 183.

ДЗВЕРЫ два́рі *мн.* 2. два́рэ *мн.* 64, 65, 70, 73. двéра *мн.* 119. двéрі *мн.* 29, 31, 32, 59, 72, 72а. д'вэ́р'і *мн.* 84, 128, 176, 184, 203. двэ́ра *ж.* 75, 87—89, 96, 100. д'вэ́ра *ж.* 117а, 125. двэ́рі *мн.* 2, 6, 12, 13, 15, 17, 29, 36, 40, 52, 54, 55, 59, 93а, 101, 108, 129, 173. двэ́ры *мн.* 1, 5, 7, 16, 18, 20, 25—27, 44, 45, 69, 70а, 72, 74, 75, 77, 78, 79, 87, 90—92, 113, 119. двэ́рэ *мн.* 50, 66. дз'в'éра *ж.* 111, 139. дз'в'éрі *мн.* 196, 201, 202, 204. дз'вэ́ра *ж.* 83, 103, 104, 112, 114, 115. дз'вэ́ры *мн.* 37, 113. дзвéры *мн.* 188, 190. дз'в'éры *мн.* 81, 82, 116, 121, 136, 144, 148, 151, 152, 154, 158, 159, 162, 163, 169, 170, 171, 177, 181, 183, 185, 187, 191, 194, 197. дзвэ́рі *мн.* 118. **1.** дзверы ў хаце 16, 20, 36, 50, 52, 55, 66, 69, 72, 75, 77, 82, 84, 87, 90, 92, 96, 101, 103, 104, 112, 114, 116, 119, 128, 139, 144, 148, 151, 154, 158, 162, 163, 170, 173, 176, 177, 184, 185, 187, 191, 196, 197, 202, 204. **2.** вароты ў хляве 20, 36, 52, 67, 72, 75, 84, 90, 92, 101, 103, 112, 119, 139, 148, 177. **3.** вароты ў гумне 16, 54, 59, 69, 77, 82, 87, 96, 104, 114, 128, 136, 151. **4.** вароты ў плоце 88, 93а, 100, 112, 113, 117а, 119, 136, 139, 152, 159, 177, 191. **5.** прыгожыя вароты ў плоце (са стрэшкай) 151. **6.** варотцы ў загарадзі ў хляве 121, 201. **7.** дзверы ўсюды (хата – хлеў – гумно) 1, 2, 5, 6, 7, 12, 13, 15, 17, 18, 25, 26, 27, 29, 31, 32, 35, 36, 37, 40, 44, 45, 50, 52, 55, 65, 59, 66, 70, 70а, 72а, 73, 74, 78, 79, 81, 83, 89, 91, 93а, 108, 113, 115, 121, 169, 171, 181, 183, 188, 190, 203. **8.** шчыльна зробленыя дзверы 194. **9.** фортка ў плоце 111. **10.** вешніцы (у канцы вёскі) 75. **11.** дзверы двухстворчатыя 129.

ДЗЕД д'ёд *м.* 125. д'ід *м.* 84. дз'ед *м.* 144. **1.** трама, на якую кладуць папярочныя бэлькі 125, 144. **2.** бервяно з пазам знізу, якое накладалі наверх на вільчык гонтавага даху 84.

ДЗЕРАВА дéрево *н.* 59, 71, 72. д'éрэво *н.* 125, 128. дэ́рво *н.* 2, 9, 40, 65, 77, 79, 92, 93а, 101. дэ́рэво *н.* 50, 84, 88, 91, 96, 108, 119. дз'éраво *н.* 115, 136, 144. дз'éрыво *н.* 103. дз'éрэво *н.* 118, 121, 128. **1.** будаўнічы матэрыял 2, 9, 40, 59, 65, 77, 79, 91, 92, 93а, 101. // Прыв'із дэ́рва на хату 9. **2.** абпілаванае бервяно ў сцяне 50, 71, 72, 84, 88, 96, 103, 108, 115, 118, 119, 121, 125, 128, 136, 144. // Пôд гу́кна дэ́рэво 88. **3.** дубовыя плашкі, з якіх зроблены зруб калодзежа над зямлёй 128.

ДЗЕРАВІНА дервíна *ж.* 59. деревíна *ж.* 27. дерев'íна *ж.* 55, 60, 128. дырвы́на *ж.* 69, 73, 74. дырвэ́на *ж.* 64, 65, 76. дырывы́на *ж.* 54, 75, 100, 111. дэрывы́на *ж.* 108. дэрэв'íна *ж.* 36, 52. дэрэвы́на *ж.* 63, 87, 90. дз'ерав'íна *ж.* 81. дз'эрэв'íна *ж.* 83. абпілаванае бервяно ў сцяне.

ДЗЯДЗІНЕЦ д'ад'íнец *м.* 125. дз'адз'íнец *м.* 194. дз'едз'íнец *м.* 118, 121, 198. **1.** вялікі двор (саўгасны, панскі) 118, 125, 194. **2.** месца, дзе стаялі гумно і такі аднаго гаспадара 198. **3.** скрыня на дне калодзежа 121.

ДЗЯДОК дз'адóк *м.* 180. паз у шуле.

ДНО дно *н.* 28, 37, 52, 70а, 81, 99, 100, 117а, 118, 134, 139, 153, 163, 171, 181, 188, 195, 204. памост з дошак, які кладзецца на дне калодзежа, каб не наплываў пясок.

ДОЛ дол *м.* 173, 176. дôл *м.* 113, 114, 121, 136, 139, 148, 162. дул *м.* 115. дыл *м.* 110. **1.** зямля, гліняная падлога ў хаце 113—115, 121, 136, 148, 162, 173, 176. **2.** памост, падлога з дошак у хаце, у сенцах 110, 139.

ДОМ дом *м.* 1, 2, 4, 5, 7, 17, 29, 52, 70, 70а, 77, 78, 80, 81, 98, 118, 121, 148, 151—154, 159—161, 163, 171, 177, 181—188, 190, 191, 195, 198, 201, 203, 204. дôм *м.* 139, 162, 165, 169, 176, 194. дуом *м.* 59, 63. **1.** дом вялікага памеру, зроблены ў чысты вугал; у доме некалькі пакояў; план дома пераважна квадратны, страха – тып "вальма" 118, 121, 139, 148, 151—154, 159, 161—165, 169, 171, 176, 177, 181—188, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203, 204. // Дóм'ік – б'êз ус'áк'іх прыдз'елак 148. **2.** цагляны гарадскі дом 1, 2, 4, 5, 7, 17, 29, 32, 52, 59, 65, 70, 77, 79, 80, 81. ◊ ***мурóваны–*** 20. цагляны.

ДОМІК дóм'ік *м.* 148, 163. **1.** хата ў чатыры сцяны (квадратны план) 32, 148. **2.** франтон 163.

ДОШКА дóска *ж.* 2, 4, 9, 11, 13, 36, 37, 65, 76, 78, 79, 90, 93а, 101, 125, 148, 152, 158, 159, 165, 168, 170, 180, 184, 187, 188, 201. дóшка *ж.* 1, 7, 8, 14, 35, 38, 40, 44, 50, 54, 59, 63, 64, 68, 69, 70, 74, 86, 92, 104, 148, 164, 168, 171, 177, 185, 194. дóшчка *ж.* 29. **1.** адна дошка ў падлозе 1, 2, 4, 7, 8, 9, 11, 13, 29, 35—37, 38, 40, 44, 50, 54, 59, 64, 65, 68, 69, 70, 70а, 74, 78, 79, 86, 90, 92, 93а, 101, 104, 125, 148, 152, 158, 159, 164, 165, 168, 171, 177, 184, 185, 187, 188, 194. **2.** адна дошка ў столі 14, 29, 63, 76, 79, 90, 125, 170. **3.** дошкі, шырэйшыя за драніцы, якімі крылі будынкі 168, 180. **4.** падваротня 70. **5.** доскі – дзве дошкі, якія прыбіваюцца да лат збоку франтона, каб вада не зацякала на гару 201. ◊ ***пуд доску*** 118. спосаб пакрыцця.

ДОШЧАЧКІ дóшчачкі *мн.* 181. дзве дошкі, якія прыбіваюцца да лат збоку франтона і, скрыжоўваючыся ўверсе, утвараюць вільчак.

ДРАБІНА глаб'íна *ж.* 70а 112. драб'íна *ж.* 54, 87, 93а, 104, 116, 136, 139, 148, 170, 177. драбы́на *ж.* 20, 31, 119. **1.** драбіны – лазіць на гару 31, 70а, 87, 93а, 112, 119, 170, 177. **2.** драбіны, лесвіца лазіць на страху 20, 116, 148, 177; частка лесвіцы, якая ляжыць на страсе 104. **3.** драбіны ў калёсах 20, 54, 93а, 112, 139, 144, 170.

ДРАБЫ драбцы́ *мн.* 112. драбý *мн.* 161. др'áбы *мн.* 121. **1.** азярод, на якім сушылі проса 161. **2.** драбіны 112, 121.

ДРАВАРНІК дровáрн'ік *м.* 18. паветка для дроў.

ДРАВАРНЯ дровáрн'а *ж.* 12, 38. дрôвáрн'а *ж.* 6. месца на двары, дзе рэзалі і секлі дровы.

ДРАВЕШНЯ драв'éшн'а *ж.* 158. паветка для дроў.

ДРАНІЦА дран'íца *ж.* 103. драніца.

ДРАНКА дрáнка *ж.* 4, 164, 165, 168. **1.** драніца 164, 165, 168. **2.** дранка для тынку 4.

ДРАНЬ дран' *ж.* 136, 154, 159, 160, 164, 171, 194. драніца.

ДРАЎНІК дровны́к *м.* 4. дроўн'ік *м.* 163. месца на двары, дзе складвалі дровы, рэзалі і сяклі іх.

ДРАЧКА дрáчка *ж.* 20, 91, 136, 151, 197. паз у бервяне, куды закладаюць мох, каб шчыльней прылягалі бярвенні. // Дз'éрці дрáчку 197. адзначыць знешнюю лінію ніжняга бервяна на верхнім пры дапамозе драчкі, каб пасля падагнаць яго.

ДРУК друк *м.* 25, 36, 60, 70, 144, 177. **1.** вочап у студні з жураўлём 25. **2.** жэрдка пад столлю ад печы да папярочнай сцяны, дзе вешалі адзенне, калыску 25. **3.** жэрдка, якой закладалі ў загарадцы праход 36, 70. **4.** дручок (прыстасоўваецца як рычаг) 144, 177. **5.** кол 60.

ДРУЧКІ дручк'í *мн.* 170. дручкы́ *мн.* 15, 16, 25. дручкэ́ *мн.* 45. **1.** плот з жэрдак 15, 16, 25, 45. **2.** калы, дручкі 170.

ДРУЧОК дручóк *м.* 15, 16, 28, 40, 70, 74, 92, 101. **1.** *гл.* **друк 2** 16, 28, 40. **2.** падоўжняя жэрдка ў драбінах 92. **3.** заварэйка ў хляве, у загарадцы 70. **4.** жэрдка 15, 74, 93а, 101.

ДРУЧЧА дрýччэ *зборны* 16, 20, 25, 29, 44, 45, 50. **1.** плот з жэрдак 16, 20, 29, 45, 50. **2.** жэрдкі, парэзаныя на латы. **3.** жэрдкі на козлах 16, 25, 45.

ДРЫБЫЗДЗЕ дрыбы́з'дз'е *н.* 82. галлё, лаза, якой прывязвалі салому да прыміцы.

ДРЫВАНІК дрываны́к *м.* 20. месца на двары, дзе складвалі дровы (бярвенне), рэзалі і сяклі іх.

ДРЫВОТНІК дров'íтнык *м.* 11. дровýтн'ік *м.* 185. дровэ́тн'ік *м.* 81. паветка для дроў.

ДРЫВОТНЯ дравóтн'а *ж.* 163, 198. дров'íтн'а *ж.* 16, 17, 20, 25, 27—29, 44, 45, 73, 77, 78, 80, 100, 101, 117а. дровóтн'а *ж.* 52, 104, 111, 134, 160. дровôтн'а *ж.* 170. дровýтн'а *ж.* 7, 84, 88, 93а, 99, 113, 118, 119, 125, 128, 148, 164, 165, 168, 169, 182, 186, 203, 204. дровўтн'а *ж.* 2, 13, 25, 79, 91, 92, 96, 171. дроўы́тн'а *ж.* 75. дрôвóтн'а *ж.* 54, 144. друвóтн'а *ж.* 6. друвýтн'а *ж.* 136. друвўтн'а *ж.* 8. дрывóтн'а *ж.* 14, 72а, 76, 129, 152, 191. дрывôтн'а *ж.* 116, 154, 180, 187, 188. дрывýтн'а *ж.* 139, 151, 159, 177, 190, 194, 195. дрывўтн'а *ж.* 1, 5, 40. дрэ́вот'ін' *ж.* 64, 65. дрэ́вотн'а *ж.* 35, 66. дрэ́вутн'а *ж.* 31, 103, 181. **1.** месца на двары, дзе ляжаць дровы (бярвенне), дзе іх рэжуць і сякуць 1, 5, 7, 8, 13, 14, 16, 17, 20, 25, 28, 31, 35, 40, 44, 45, 52, 54, 65, 66, 72а, 75, 76, 77, 79, 80, 91, 92, 93а, 96, 99, 100, 101, 103, 111, 116, 117, 118, 119, 125, 128, 129, 134, 139, 144, 148, 151, 152, 154, 159,

160, 163—165, 168—171, 180—181, 186—188, 190, 194, 195, 198, 203, 204. **2.** паветка на дровы 2, 6, 25, 27—29, 73, 76, 78, 84, 88, 99, 104, 113, 136, 177, 191.

ДУБЕЦ дуб'е́ц *м.* 184. дубец, якім салома прывязваецца да лат.

ДЫЛЬ дӓл' *м.* 65, 70. д'іл' *м.* 125. дыл *м.* 45. дыл' *м.* 1—9, 12—18, 20, 25—29, 35, 36, 37, 38, 40, 41, 44, 45, 49, 50, 54, 55, 56, 63, 64, 65, 68, 69, 70а—73, 76, 82, 84, 86, 88, 89, 92, 93а, 96, 99, 103, 108, 110, 113—116, 119, 121, 125, 128, 136, 139, 144, 148, 151, 154, 169, 187, 188, 194, 195, 198, 204. ды́л'а *ж.* 71, 76, 116, 148. дэ́л' *м.* 41, 65. **1.** бервяно ў сцяне, абпіленае з двух або з чатырох бакоў 1—9, 12—18, 20, 25—29, 35—41, 44, 45, 49, 50, 54, 55, 56, 59, 63—65, 68—70, 70а, 71—73, 76, 82, 116, 136, 139, 204. **2.** брусы 10х10, 8х6 см 144, 148, 154, 165, 187. **3.** тоўстыя бярвенні, на якія разрэзваецца дрэва ў лесе 194, 195, 198; доўгае палена 2—9 м 151. **4.** крывое бервяно 114. **5.** прыгожае тоўстае зрэзанае дрэва 103, 115. **6.** камель дрэва 113. **7.** аполак 128. **8.** дылёўка для падаконніка, вушакоў 121, 144, 169. **9.** загарад у хляве 84, 93а, 108, 110, 119, 125. **10.** высокая агароджа з дошчачак (вертыкальна пастаўленых) 92. **11.** паркан, агароджа з гарызантальных дошак, дылёўкі 84, 86, 88, 89, 93а, 96, 99, 108, 125. **12.** пароша, лёгкі сняжок 188, 194. **13.** шапка над вушаком 17.

ДЫМНІК ды́мнык *м.* 16. комін.

[ДЫРЛІНА] дырлы́на *ж.* 28. 3—5 пучкоў саломы, звязаныя ля ўздра, якімі пакрываюць страху. *гл.* **кулік, гарліна.**

ЖАРДЗЯ жёрд'а́ *ж.* 60.

ЖОЛАБ жалабо́к *м.* 31, 168, 197. жо́лаб *м.* 194. жо́луб *м.* 65. збітыя дзве дошкі, якія кладуцца на верх страхі ці даху, каб праз вільчык не зацякала вада 65, 194.

ЖОРДКА жо́рдка *ж.* 82, 88, 103, 136, 154, 188. жэрдка.

ЖОРДОЧКА жо́рдочка *ж.* 76, 78, 83, 87. жырдэ́нка *ж.* 65.

ЖУРАВЕЛЬ журав'е́л' *м.* 108, 111, 114, 121, 144, 153, 168, 170, 182, 185, 186, 195, 198. журавэ́ль *м.* 7, 14, 16, 17, 25, 27, 38, 40, 45, 50, 59, 64, 70а, 72, 80, 83, 92, 93а, 112, 113, 201. **1.** вага ў студні з жураўлём 7, 14, 16, 17, 25, 38, 40, 45, 50, 59, 64, 70а, 72, 80, 83, 92, 93а, 108, 111, 112, 114, 144, 168, 170, 186, 195, 201; соха + вага 70а. **2.** вочап у студні з жураўлём 113. **3.** вага + вочап 121, 153, 182, 185, 198. **4.** прыстасаванне, на якім бегалі дзверы, калі яшчэ не было жалезных завес 27.

ЖУРАЎКА жура́вка *ж.* 44. вага ў студні з жураўлём.

ЖЫЛІНА жыл'іна *ж.* 158, 160, 177. жыл'іно *н.* 151. **1.** ачэп, які ляжыць на сцяне 160. **2.** жэрдкі або маленькая бэлька пад столлю, дзе сохне лён 151, 177. **3.** папярочная бэлька 158.

ЖЭРДЗІ жэ́рд'і *мн.* 12, 40, 52. // Господар жырд'мы оп'йаўся 40. жэрдзе.

ЖЭРДКА жэ́рдка *ж.* 1, 2, 7, 8, 13, 118, 134, 153, 163, 187, 194, 198, 201, 203. жэ́ртка *ж.* 37, 83, 115, 148, 165. жэрдка.

[ЖЭРДЫ] жэ́рды *мн.* 8, 14, 15, 17, 20, 25, 29, 38, 44, 49, 50, 55, 72а, 77, 79, 92. жэ́рдэ *мн.* 65, 66, 68, 70. у жэ́рд'і 84. **1.** плот з жэрдак 2, 7, 12, 14, 17, 20, 25, 37, 38, 44, 49, 50, 52, 55, 60, 65, 72а, 77, 84, 92. **2.** адгародка ў хляве 13, 15, 20, 25, 29, 38, 50. **3.** вочап з вядром у студні 13. **4.** жэрдка пад столлю ад печы да папярочнай сцяны, на якой вешалі адзенне 1, 2, 8, 13, 65, 70, 76, 78, 82, 83, 87, 88, 92, 103, 115, 118, 134, 148, 153, 154, 163, 165, 187, 188, 194, 198, 201, 203. **5**. латы 79. **6**. прыклады на козлах 66.

ЗАБОР забо́р *м.* 5, 9, 18, 35, 77, 84, 89, 92, 96, 144, 148, 187. забо̂р *м.* 139, 158, 162, 180, 186, 194, 203. **1.** плот-штахетнік 5, 18, 35, 77, 84, 89, 92, 96, 148, 187; *гл.* **штахеты**. **2**. плот з дошчак, калі дошкі шчыльна прыбіты адна ля адной 139, 144. **3.** *(новае)* плот з жэрдак 9, 158, 194. **4.** частако̂л 203. **5.** паркан 162, 180, 186. **6.** адгародка ў хляве (аддзяляе катух) 139, 194. // Пры́городы заборам'і аддзел'о́ны 139.

ЗАБОЧЫНЫ забо́чыны *мн.* 152. дошкі, якія прыбіваюцца па краях саламянай страхі, каб салома не раскідалася.

ЗАБУДАВАННЕ забудува́н'н'а *н.* 27, 31. усе гаспадарчыя будынкі разам з хатай.

ЗАБУДОЎЛЯ забудо́ўля *ж.* 98. забудо̂ўл'а *ж.* 184. усе будынкі разам з хатай.

ЗАВАЛАК зава́лак *м.* 194. варотцы ў адгародцы ў хляве.

ЗАВАЛІНА зава́л'іна *ж.* 75, 76. зава́л'інка *ж.* 168, 202. зава́лына *ж.* 117а. зава́л'анка *ж.* 31. **1.** прызба 31, 76, 117а, 202. **2.** кавалкі бярвенняў між штандарамі 169. **3.** падваліна 75. **4.** ачэп (падоўжны) на бэльках 168.

ЗАВАЛКА за́валка *ж.* 104, 118, 121, 128, 197. засаўка.

ЗАВАРАТКА за́воротка *ж.* 50. закрутка.

ЗАВАРОТНІЦА заво̂ро́тн'іца *ж.* 158. закрутка.

ЗАВЕРТКА за́в'ертка *ж.* 125, 148, 163. за́вэртка *ж.* 60. закрутка.

ЗАВЕРЫНЫ завэ́рыны *мн.* 78. **1.** плот з жэрдак 78. **2.** адгародка ў хляве 78.

ЗАВЕСЫ зав'е́сы *мн.* 148, 177, 197. зав'е́ск'і *мн.* 103. зав'і́сы *мн.* 59, 60, 74, 89, 92, 173. зав'у́сы *мн.* 69. завесы.

ЗАВЕТРАНІК зав'і́траныk *м.* 16. зав'і́тренік *м.* 31. дзве дошкі, якія прыбіваюцца да лат і перакрыжоўваюцца ў вільчаку.

ЗАВОКАНКІ зао́конк'і *мн.* 139. аканіцы.

ЗАВОКАННІЦЫ заоко́н'н'іцы *мн.* 60, 90. зао́кон'н'іцы *мн.* 139. зако́нныцы *мн.* 50. заоко́нныцы *мн.* 75. аканіцы.

ЗАВОРКІ заво́рк'і *мн.* 168, 170, 185. заву́рк'і *мн.* 161, 177. дошкі ў плоце замест варот.

ЗАВОРНІЦА заво́рн'іца *ж.* 186. падваротня ў плоце.

ЗАВЯРЭЙКА зав'арэ́йка *ж.* 164. падваротня.

ЗАВЯРЭЙКІ зав'ерэ́йк'і *мн.* 164, 169. завыр'е́йкі *мн.* 165. дошкі замест варот у плоце. *гл.* **варотніцы**.

ЗАГАРАД за́гарад *м.* 190. за́город *м.* 25, 29, 37, 52, 59, 110, 169, 171. **1.** пастаўнік у полі 110, 190. **2.** загарадзь ля свінушніка 37, 52, 169. **3.** агульная назва агароджы 25. **4.** катух у хляве для каровы 29, 37. **5.** адгародка ў хляве 171.

[ЗАГАРАДА] за́гарада *ж.* 152, 154, 187, 188. за́город*а* *ж.* 49, 83, 103, 104, 111, 112, 116, 161, 185. **1.** агульная назва агароджы 187. **2.** агароджаны сялянскі двор 49, 116. **3.** загарадзь ля свінушніка 112, 161. **4.** загарадзь ля хлява для кароў 83, 111, 112. **5.** пастаўнік для скаціны 104, 152. **6.** адгародка ў хляве 188. **7.** катух у хляве 103, 154, 185.

ЗАГАРАДЗЬ за́гарадз' *ж.* 81, 103, 181, 204. за́город' *ж.* 2, 4, 5, 6, 8, 9, 12, 13, 15, 16, 18, 28, 29, 44, 50, 54, 59, 64, 65, 66, 69, 72а, 74, 78, 79, 80, 86, 88, 92, 93а, 99, 100, 117а, 134. за́городз' *ж.* 104, 143, 203. **1.** загарадзь ля свінушніка 4, 5, 6, 15, 28, 50, 59, 64—66, 69, 72а, 80, 81, 88, 99, 117а, 134, 204. **2.** загарадзь ля хлява для кароў 44, 50, 78, 81, 86, 181, 203, 204. **3.** пастаўнік у полі, у лесе 15, 29, 54, 65, 74, 79, 88, 92, 93а, 103, 148. **4.** загарадка ў хляве 2, 11, 12, 16, 18, 65, 104. **5.** катух 8. **6.** агароджа, плот (агульная назва) 12, 68, 100. **7.** плот з жэрдак 4, 5, 6, 13. **8.** частакол 2. **9.** паркан 9, 13.

ЗАГАРАДЗЬБА за́город'ба *ж.* 17. агульная назва агароджы.

ЗАГАРАДКА за́гарадка *ж.* 181. за́городка *ж.* 6, 20, 64, 83, 86, 104, 125, 163. загоро́дка *ж.* 63. **1.** загарадзь ля свінушніка 20, 163. **2.** пастаўнік 64, 83, 86. **3.** загарадка ў хляве 6, 104, 181. **4.** паркан 63. **5.** агародчык на кветкі 125.

ЗАГАРНІЦЫ заґа́рн'іцы *мн.* 115. дзве дошкі, якія прыбіты да лат у канцы страхі і, перакрыжоўваючыся ўверсе, утвараюць вільчак.

ЗАГАРОДДЗЕ загору́дз'дз'е *н.* 36. загуменне.

ЗАГАРОДЖА за́героджа *ж.* 70а, 115; загоро́джа *ж.* 8, 9, 65, 73, 74. **1.** пастаўнік 9, 65, 73. **2.** агароджа 70а, 74, 115. **3.** агароджа з жэрдак 8.

ЗАГАТА зага́т *м.* 139. зага́та *ж.* 1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 15—18, 36, 37, 40, 54, 55, 70, 73, 75, 76, 78, 91, 118, 121, 144, 151, 153, 163, 170, 188, 194. зага́тка *ж.* 169, 171. ога́та *ж.* 25, 68, 69, 59. **1.** загата 35, 110, 112, 113, 115, 118, 121, 139, 148, 151, 163, 169, 170, 171, 194, 203. **2.** гаць (з галля, ламачча) 139, 151. **3.** уцяпленне сцен будынкаў (аж да страхі) 1, 2, 4, 7, 8, 9, 11, 13, 15—18, 25, 36, 37, 55, 59, 69, 70, 73, 75, 121, 144, 153. **4.** уцяпленне сцен хаты да вакон 5, 12, 54, 76, 77, 78, 91. пляцень, абмазаны глінай 40. **5.** нячысты двор, завалены ламаччам, трэскамі 188. **6.** ахова з галля, ламачча вакол стога 144.

ЗАГОН заг'ін *м.* 29, 54, 64, 65, 70, 74, 76, 78, 88, 117а. заго́н *м.* 4, 14, 25, 36, 45, 52, 68, 69, 81, 82, 93а, 103, 104, 113, 114, 119, 163, 187. заго̂н *м.* 37, 125, 128, 136, 151, 154, 180, 182, 191, 203. загу́н *м.* 68, 108, 115, 116. заґу́н *м.* 2, 12, 13, 79, 96. **1.** загон поля, агароду 13, 14, 25, 29, 36, 37, 45, 54, 64, 65, 68, 69, 70, 74, 79, 93а, 96, 103, 108, 113, 115, 116, 128, 136, 151, 154, 158, 163, 168, 180, 182, 186, 187, 191, 203. **2.** пастаўнік, дзе жывёла стаіць ноччу або апоўдні 2, 4, 12, 52, 68, 76, 78, 81, 82, 104, 108, 113, 114, 116, 119, 125, 128. // Ста́ток стойаў у загон'ê. йак була гоноза́ (авады) 128. **3.** паша 114. **4.** месца ля ракі, куды ранняй вясной у час паводкі заганяюць кароў 115, 117а. **5.** засек у стопцы, свірне 88.

ЗАГОНЧЫК заг'інчык *м.* 78. заго̂нчык *м.* 12. **1.** загарадзь ля свінушніка 12. **2.** загарадзь для скаціны 78.

[ЗАГРАДА] за́града *ж.* 156. хлеў, памяшканне для кароў. // Заган'і скарэ́й каро́ву ў за́граду 156.

ЗАГУМЕНІШЧА загум'е́н'ішча *н.* 116. месца ля хлявоў.

ЗАГУМЕННЕ загум'е́н'н'е *н.* 204. загумэ́н'н'е *н.* 4, 50, 63, 65, 73, 96. **1.** загуменне 4, 50, 63, 65, 73, 204. **2.** выган, папас ля сяла 96.

ЗАКАКОШКА закако́шка *ж.* 188. загнутае карэнне, галіны, на якіх ляжалі закрыліны – дошкі, якія трымалі драніцавую страху.

ЗАКАТУШАК закату́шак *м.* 104, 194. катушок. // Нааткутваў закатушкаў 194.

ЗАКІДКА зак'ідка *ж.* 158. **1.** паркан. **2.** кавалкі бярвенняў, якія закладваюцца пад падрубай паміж калодкамі.

ЗАКЛАД ◊ ***под закла́д*** 44. ***пôд закла́д*** 2, 18. ***пуд закла́д*** 20, 29, 50. ***у закла́д*** 4. **1.** спосаб сточкі двух бярвенняў усторч, калі частка аднаго заходзіць пад другое 2, 18, 20, 29, 44. **2.** такім жа чынам спалучаныя дошкі ў падлозе 2, 4, 18, 29, 44, 50.

ЗАКЛАДЗІНЫ закла́дз'іны *мн.* 187. дошкі, якія закладаюцца за слупы ў калодзежы, утвараючы яго корпус.

ЗАКЛАДКА за́кладка *ж.* 4. падваротня ў гумне.

ЗАКОТ зако́т *м.* 180, 187, 194. закот, франтон, утвораны з бярвенняў, якія кладуцца ад першага вянка аж да вільчака.

ЗАКОЦІНЫ закры́ліны. // Хаты крылі доскамі а зако́ц'іны – знізу досак 101, 152.

ЗАКРАМ закра́м *м.* 72. засек.

ЗАКРУТКА закру́та *ж.* 68. за́крутка *ж.* 1, 6—8, 11—18, 20, 25, 28, 32, 35—38, 40, 44, 45, 52, 54, 55, 59, 64, 65, 69, 70, 70а, 72а, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 83, 87, 90, 93а, 96, 99, 100, 101, 103, 104, 108, 110—113—117а, 121, 125, 128, 129, 136, 139, 144, 148, 151, 152, 154, 158, 161, 162, 164, 168—171, 176, 177, 180—182, 185—188, 191, 194, 195, 198, 201, 203. за́крут'ка *ж.* 2, 5. за́крутн'а *ж.* 84. закрутка (пераважна ў сенцах).

ЗАКРЫЛІНЫ закріліні *мн.* 60, 70, 80. закріл'іны *мн.* 84, 102, 144. закры́вывыны *мн.* 60. закры́ла *мн.* 76. закры́л'іны *мн.* 35, 86, 89, 118, 121, 125, 136, 139, 151, 152, 165, 169, 171, 181, 182, 185, 186, 188, 190. закры́лыны *мн.* 72а, 74, 75, 78, 91, 117а, 119. закры́ўл'іны *мн.* 170. **1.** дзве дошкі, прыбітыя да лат, якія, перакрыжоўваючыся ўверсе, утвараюць вільчак 35, 60, 70, 72а, 74, 75, 76, 78, 80, 84, 86, 88, 89, 91, 102, 117а, 118, 119, 121, 125, 144. **2.** дубовыя дошкі, якія падтрымлівалі драніцы (дошкі) страхі, дзякуючы закрылінам уся страха рабілася без адзінага цвіка; за гэтыя дошкі можна было класці гарбузы 136, 139, 151, 152, 165, 169, 170, 171, 181, 182, 185, 186, 188, 190.

ЗАКУТАК заку́так *м.* 129. катух.

ЗАКУТАЦЬ заку́таць *зак.* 190. загарадзіць.

ЗАЛОМ зало́м *м.* 139, 180. страха з усечаным зверху франтонам**ЗАМЁТ** зам'о́т *м.* 181. замйо́т *м.* 177, 186, 188. замйо́т *м.* 139, 151, 158, 164. замйу́т *м.* 148, 154, 191. замн'у́т *м.* 60. **1.** паркан 139, 151, 154, 158, 164, 177, 188, 191. **2.** прыстаранак, нізкі паркан, які аддзяляе ток ад стараны 60, 148. **3.** засек у гумне для мякіны 181. **4.** назва ўрочышча 186.

ЗАМЕЦІНА замэ́тына *ж.* 96. прыстаранак, бярвенне, якое аддзяляе ток ад стараны.

ЗАМОК замо́к *м.* 25, 26, 27, 29, 32, 59, 69, 72—79, 80, 87, 90, 93а, 102, 110, 112, 115, 117а, 125, 128, 153, 154, 158, 159, 176, 177, 180, 182, 184—187, 196, 198, 202, 204. замо́к *м.* 139, 173. **1.** драўляны замок для замыкання хаты. **2.** *гл.* **вугал.**

ЗАНОЗА зано́за *ж.* 86, 93а, 115, 118, 121. сноз *м.* 89. вушачок у вокнах.

ЗАПАДНЯ за́падка *ж.* 72. за́падн'а *ж.* 165, 169. западн'а́ *ж.* 83, 113, 114, 125, 136, 148, 198. **1.** клямка драўляная або жалезная ў варотах, якая паднімаецца з дапамогай вяровачкі. **2.** клямка як частка клямкі 72.

ЗАПАРАЖНЯ за́порожн'а *ж.* 112, 128. падваротня ў гумне.

ЗАПАРОЖНІЦА запор'іжніца *ж.* 117а. за́пôро́жн'іца *ж.* 113. запору́жныц'а *ж.* 70а. **1.** падваротня ў гумне 113, 117а. **2.** прыстаронак, нізкая адгароджа, якая аддзяляе ток ад стараны 113, 70а.

ЗАПЕРЫНА зап'е́рына *ж.* 144. прыстаранак, нізкая адгароджа, якая аддзяляе ток ад застаронка.

ЗАПЛІСКА за́пл'іска *ж.* 110. падваротня ў гумне.

ЗАПОЛІНЫ запо́лыны *мн.* 17. прыстаранак, адгароджа ў гумне на чатыры брусы, якая аддзяляе ток ад стараны.

ЗАПЯСОЧНІК запасо́чн'ік *м.* 104, 110, 111, 112, 113—115, 153, 187. зап'асо́чн'ік *м.* 129, 148, 151, 152, 154, 158, 159, 163, 164, 168—171, 177, 181, 188, 190, 191, 194. зап'есо́чн'ік *м.* 103. зап'ếсошн'ік *м.* 84, 173, 176. зап'існо́чн'ік *м.* 119. запысо́чн'ік *м.* 88, 96, 108, 165. запэсо́чн'ік *м.* 125, 161. **1.** падоўжаны ачэп, які ляжыць на бэльках у хаце і на якім стаяць кроквы 88, 148, 151—154,

158, 165, 169, 171, 173, 176, 177, 181, 187, 190, 194. **2.** папярочны ачэп, які ляжыць на бэльках у хаце і на якім могуць стаяць кроквы 148, 159, 168, 188. **3.** ачэпы, на якіх ляжаць бэлькі 161, 163, 164, 170. **4.** апошняе бервяно на папярочнай сцяне, якое затрымлівае пясок на гары 84, 96, 103, 104, 108, 110, 111—113, 114, 115, 119, 125, 129.

ЗАПЯСОЧНІЦА запасóчн'іца *ж.* 185. зап'асóчн'іца *ж.* 118, 182, 195, 196, 202, 203. зап'асóшн'іца *ж.* 180. зап'êсóшн'іца *ж.* 184. запэсóчн'іца *ж.* 186, 197. **1.** апошняе бервяно на папярочнай сцяне, якое затрымлівала пясок 186. **2.** ачэп у падоўжнай сцяне, які ляжыць пад бэлькай 184. **3.** падоўжны ачэп, які ляжыць на бэльках і на ім стаўляюцца кроквы 118, 180, 182, 195, 196, 197, 202, 203.

ЗАПЯСОЧЫНА зап'есóчына *ж.* 128. запясóччына *ж.* 121. **1.** ачэпы на бэльках вакол хаты 128. **2.** ачэп, які затрымліваў пясок (ляжаў на бэльках) 121.

ЗАРАДА зáрода *ж.* 114. **1.** загарадзь ля хлява для кароў. **2.** пастаўнік у полі.

ЗАСАД засáд *м.* 182. катух, дзе стаіць вяпрук.

ЗАСАЎ зáсаў *м.* 134. засаўка.

ЗАСАЎКА зáсаўка *ж.* 144, 151, 152, 159, 190, 194. зáсовка *ж.* 14, 17, 27, 29, 31. зáсоўка *ж.* 5, 6, 8, 11, 12, 16, 18, 28, 35—37, 44, 45, 49, 50, 52, 54, 55, 63—65, 68, 70а, 72а, 73, 80, 83, 90, 93а, 99, 112, 113, 116, 117а, 118, 121, 125, 128, 129, 144, 151, 153, 158, 161, 163—165, 168, 169, 177, 180—182, 185, 188, 190, 201, 203. зáсôўка *ж.* 7, 15, 25, 29, 38, 84, 115, 136, 139, 148, 162, 170, 171, 180, 182, 186, 188, 191, 195, 203. зáсулка *ж.* 70. зáсуўка *ж.* 1, 2, 4, 13, 20, 32, 40, 44, 72, 154, 173. **1.** засаўка (пераважна ў дзвярах хлява ці гумна, ці ў варотах) 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 25, 27, 28, 29, 31, 32, 35—37, 38, 40, 44, 45, 49, 50, 52, 54, 55, 63—65, 68,70, 72, 72а, 73, 80, 83, 84, 90, 93а, 112, 115, 116, 117а, 129, 136, 139, 144, 148, 152, 153, 154, 158, 159, 161, 162, 163—165, 168, 169, 170, 171, 173, 177, 181, 185, 190, 191, 194, 201. **2.** некалькі жэрдак ці дошчак, якія служаць замест варот у плоце 113, 118, 121, 125, 128, 151, 177, 180—182, 185, 186, 188, 195, 201, 203.

ЗАСЕКА зас'éк *м.* 111, 142. зас'éка *ж.* 151, 177, 203. зас'êк *м.* 36, 83, 115, 136, 184, 186. зас'êка *ж.* 125, 148, 152, 170. зас'íк *м.* 2, 4, 27, 29, 31, 44, 59, 65, 68, 70, 86, 110. зас'íка *ж.* 60, 72, 74, 96, 101. **1.** засек у склепе для бульбы ці іншай гародніны 4, 27, 29, 36, 70, 74, 83, 86, 184, 203. **2.** загарадка ў хляве, катух 60. **3.** яслі ў кутку катуха 72, 152, 184. **4.** засек у свірне, ці ў клеці для змалочанага збожжа 4, 31, 44, 59, 60, 65, 68, 72, 136, 148, 151. **5.** засек у гумне, вароўні, у застаронку для мякіны 70, 110, 125, 152, 169, 170, 180. **6.** старана ў гумне 96, 101, 111, 177. **7.** засек у гумне ў старане (для сена) 115, 142. **8.** адгародка ў хляве (для каровы) 177.

ЗАСЛАНКА зáслонка *ж.* 80. засаўка ў дзвярах.

ЗАСМЫЧКА зáсмычка *ж.* 60, 72а. зáсм'ічка *ж.* 125. зáсмŷчка *ж.* 113, 114. зáсмычка *ж.* 55, 63, 64, 76, 78, 79, 81, 82, 88, 96, 100, 101, 103, 104, 108, 110. **1.** засаўка 55, 60, 63, 64, 72а, 76, 78, 79, 81, 82, 88, 96, 100, 101, 103, 104, 108, 110, 113, 114. **2.** некалькі жардзін, якімі закладзены ўваход на двор, калі ў плоце няма варот 125.

ЗАСТАВЕНЬКА заставэ́н'ка *ж.* 18. падваротня ў гумне.

ЗАСТАРОНАК застарóнак *м.* 144, 148, 153, 170, 194, 203, 204. застарôнак *м.* 195. застор'íнок *м.* 117а. засторóна *ж.* 26. зáсторонок *м.* 4, 70, 100. застóронок *м.* 31. засторóнок *м.* 2, 4, 5—9, 11—18, 20, 25, 27—29, 31, 35, 38, 44, 45, 49, 50, 70а, 78, 111, 118, 121, 128, 136, 144, 161—165, 168, 169, 181—184, 186, 191, 198, 201. засторýнок *м.* 3, 119. застырóнок *м.* 1. зашторóнок *м.* 27. **1.** старана, частка гумна збоку тока, дзе зложаны снапы або сена 1, 2, 3, 4, 5—9, 11—13, 15, 17, 18, 20, 25, 29, 31, 37, 44, 45, 49, 50, 70, 70а, 100, 117а, 118, 119, 121, 128, 136, 144, 148, 153, 161—165, 168—170, 181—184, 186, 195, 203. **2.** прыстаранак, нізкі парканчык, які аддзяляе ток ад стараны 1, 16, 35, 37, 38, 78, 191, 194, 198. **3.** месца на таку для зберагання збожжа (зерня) 27. **4.** засек у каморы 27. **5.** старана з падлогай, засек у гумне 26, 29. **6.** засек у старане для мякіны 201.

ЗАСТАЎКІ зáстаўкы *мн.* 86, 87. застáўк'і *мн.* 103. **1.** некалькі жэрдак, якімі закладваецца ўваход у двор, калі няма ў плоце варот 87. **2.** варотцы ў загарадзе ў хляве, якія не зачыняліся, а застаўляліся 103.

ЗАСТАЎНІ зáстаўн'і *мн.* 201. зáстаўн'і *мн.* 38. аканіцы.

ЗАСТРЭХА застр'êха *ж.* 170. франтон.

ЗАСТРЭШША застр'íшшэ *н.* 2. ніз страхі, які звісае за сцяной.

ЗАСЦЕНАК заст'íнок *м.* 27, 29. частка сцяны паміж вокнамі ці між вуглом і дзвярыма.

ЗАТЫЛАК затíлак *м.* 187. франтон.

ЗАХАД зáход *м.* 72. зáхуд *м.* 91. **1.** летні лагер для жывёлы, пастаўнік 72. **2.** прыбудоўка ля варыўні, дзе спалі старыя 91.

ЗАХІСТ захы́ст *м.* 45. высокая прызба з саломы, якая ўцяпляе хату.

ЗАЦЁН зат'óн *м.* 35. паз, у які закладаецца палец.

ЗАШАЛЯВАННЕ зашал'авáн'н'е *н.* 151. зашал'овáн'н'е *н.* 168, 182а, 201. франтон.

ЗАШЧАПКА зáшчапка *ж.* 104, 110, 116, 153. зáшчепка *ж.* 72. зáшчупка *ж.* 4. зáшчіпка *ж.* 27, 29, 31. зáшч'іпка *ж.* 162, 173, 176. зáшчыпка *ж.* 2, 20, 32, 37, 38, 65, 70, 75, 100, 108, 119, 136, 144, 148. зáшчэпка *ж.* 103, 104, 112, 197. зашчапка.

ЗАШЧЫТ зашч'іт' *ж.* 29, 31. зашчіт *м.* 139, 148. франтон.

ЗАШЧЫТА зашчíта *ж.* 154, 164. зашчы́та *ж.* 111, 112, 114, 153. франтон.

ЗАШЧЫТАК зашчы́ток *м.* 113, 115. франтон.

ЗАШЧЫТНІК зашчы́тн'ік *м.* 184. франтон.

ЗАШЧЫТНІЦА зашчы́тн'іца *ж.* 35а. падстрэшак.

ЗВАНІЦА дзвонэ́ца *ж.* 66. прыстасаванне з чатырох слупоў і пад'ёмнай стрэшкі для ўкладання сена, снапоў. *параўн.* **абарог**.

ЗВОД дзв'ід *м.* 78, 80. зв'ід *м.* 15, 16, 28, 45, 50, 70, 71, 72, 73, 77. зв'ід' *м.* 29. звод *м.* 71. звôд *м.* 55, 79. звуд *м.* 35, 35а, 59, 60, 125. звўд *м.* 8, 12, 18, 38, 40, 44, 69, 70а. **1.** саха ў студні 38, 44, 45, 50. **2.** вага ў студні 8, 12, 15, 18, 28, 29, 35, 35а, 40, 55, 60, 70, 70а, 71, 73, 77, 78, 125. **3.** агульная назва для сахі, вагі і вочапа ў студні 16, 72. **4.** кут паміж кроквамі 71. **5.** вочап у студні з жураўлём 59, 78, 80.

ЗВОДАЧ звóдач *м.* 25. саха ў студні.

[ЗВЯЗЬ] зв'аз' *ж.* 4, 18, 38, 84, 89. з'в'аз' *ж.* 65, 103, 104, 169. звйаз' *ж.* 11. зйаз' *ж.* 2. с'в'аз' *ж.* 13, 70а, 169, 182, 183, 197. **1.** ахлуп, бервяно паверх вакон 65, 84, 89, 104, 182. **2.** спалучаныя ачэпы, кладзі, якія звязваюць усю сцяну 2, 4, 11, 13, 18, 38, 70а, 169, 183, 197. **3.** пояс паміж дзвюма кроквамі 158. **4.** доўгія ніжнія бярвенні, якія кладуцца ў першы вянок на штандарах 76; тое ж у печы 183.

ЗВЯНО зв'êнó *н.* 31. адлегласць, прастора паміж бэлькамі.

ЗРУБ зруб *м.* 1, 2—10, 12—18, 20, 25—29, 31, 32, 35—38, 40, 44, 45, 49, 50, 52, 54, 59, 60, 63—65, 68—71, 72а, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 84, 88, 90, 92, 93а, 96, 98, 99, 100, 101, 104, 110, 113—115, 117а, 125, 129, 134, 136, 144, 148, 151, 152, 153—158, 159—165, 168—171, 173, 176, 177, 181, 182, 184—188, 190, 191, 194—198, 201—204. ўзруб *м.* 108, 180. **1.** зруб у хаце і іншых будынках 1, 2, 4—9, 12—18, 20, 25—29, 31, 32, 35—38, 40, 44, 45, 49, 50, 52, 54, 59—60, 63—65, 68—71, 72а, 75, 76, 77—79, 80, 81, 84, 88, 90, 92, 93а, 96, 98, 99, 100, 101, 104, 110, 113—115, 117а, 125, 129, 134, 136, 144, 148, 151—154, 158—165, 168—171, 173, 176, 177, 181, 182, 184—187, 188, 190, 191, 195—198, 201—204. **2.** зруб у калодзежы (у зямлі) 7, 10, 13, 14, 17, 18, 28, 35 (раней так называлі); 37, 44, 49, 50, 52, 60, 63, 74, 78, 81, 90, 98, 100, 108, 129, 152—154, 159, 161, 163, 170, 171, 177, 180, 181, 185, 187, 188, 190, 194, 195, 198, 201, 203, 204. **3.** скрыня ў калодзежы на паверхні замлі 4, 5, 8, 35. **4.** шырокі калодзеж у балоце 45. (у адрозненне ад малога рэвыня).

[ЗЫКЗАКІ] зыкзáк'і *мн.* 114. фігуры, аздоба, выразаныя на верхняй шалёўцы акна знадворку.

ЗЯМЛЯ землá *ж.* 186. зымл'á *ж.* 9, 44, 45, 54, 72а, 75, 101, 111. зымн'é *ж.* 65, 73, 76. зэмл'á *ж.* 128. зэмн'á *ж.* 54, 63, 75, 76, 77. гліняная падлога ў хаце; ток у сенцах.

ЗЯМЛЯНКА з'амл'áнка *ж.* 104, 113—115, 134, 136, 148, 151, 153, 154, 159, 163, 164, 168, 169, 181, 185, 187, 190, 191, 194, 195. зімл'áнка *ж.* 8, 27. з'імл'áнка *ж.* 2, 32. земл'áнка *ж.* 82, 162, 173. земн'áнка *ж.* 31. з'емл'áнка *ж.* 60, 110, 112, 128, 196, 202, 204. з'êмл'áнка *ж.* 54, 117а, 144, 171, 173, 184, 197. зымл'áнка *ж.* 4, 6, 17, 20, 29, 38, 44, 45, 75, 77, 84, 101. зымл'éнка *ж.* 70. зымн'éнка *ж.* 65, 73. зэмл'éнка *ж.* 50. **1.** зямлянка (новае слова, якое прыйшло пасля I і II сусветных войн) 2, 4, 6, 8, 17, 20, 27, 29, 31, 32, 38, 44, 45, 50, 54, 60, 65, 70, 73, 75, 77, 82, 84, 101, 104, 110, 112, 113—115, 117а, 128, 134, 136, 144, 148, 151, 153, 154, 159, 162, 163, 164, 168, 169, 171, 173, 181, 184, 185, 187, 190, 191, 194, 195, 197, 196, 202, 204. **2.** будан 75, 112, 168, 181. **3.** старая хата, якая ўсела ў зямлю 195.

ІЗБА ізбá *ж.* 100, 136, 144, 151, 153, 195, 204. йізбá *ж.* 98. маленькая хатка, у якой жывуць, будынак меньшага памеру (як "хата").

ІЗБУШКА ізбу́шка *ж.* 144, 169, 204. *зневаж.* хатка

КАВАРОТЧЫК коворóтчэк *м.* 49. фортка ў плоце.

КАВАРОЦЕЦ кóворотыц' *м.* 16. кôворотэ́ц' *м.* 15. фортка ў плоце.

КАГАН кагáн *м.* 65, 70. вочап з вядром у студні з жураўлём.

КАГАТ кагáт *м.* 45. доўгі капец для бульбы, бурт.

КАДОЎБ кадóўб *м.* 148. выдзеўбаная скрыня на дне калодзежа.

КАДУШКА каду́шка *ж.* 191. скрыня ў калодзежы на дне.

КАЖУХАВАЦЬ кожухýваты *незак.* 4. шаляваць.

КАЖУХОЎКА кожухýвка *ж.* 2, 4. **1.** сухі тынк 2. **2.** шаляваная сцяна 4.

КАЗЫРОК казырóк *м.* 134, 177. кóзыр *м.* 191. козырóк *м.* 29, 31, 45, 49, 86, 100, 101, 111, 114, 117а, 119, 125, 136, 185. **1.** падстрэшак 29, 31, 45, 49, 86, 100, 101, 111, 114, 117а, 119, 125, 134, 177, 185, 191. **2.** адзін бок страхі на вільчыку больш, чым другі 136.

КАКАШЫНА какашы́на *ж.* 180. дошка, якая прымацоўваецца па краях саламянай страхі да лат.

КАКОРА кокóра *ж.* 117а, 118, 121. **1.** будан з галін вербалозу, загнутых і звязаных, пераплеценых пáплескамі 118, 121. **2.** выгнутае дубовае палена, якое злучае ў лодцы дно з бакавой часткай 117а. **3.** нізкі разгалісты дуб, на які складалі сена (да 5 ц) 117а.

КАЛАСНІК калас'н'ік *м.* 194. мякіннік. // У застарóнку здз'éлана вýлка і там аддз'ал'айецца калас'н'ік 194.

КАЛАСОЎНІК каласóўн'ік *м.* 187, 190. **1.** мякіннік 187, 190. **2.** старана ў гумне 187.

КАЛАСОЎНЯ каласóўн'а *ж.* 152. засек у гумне.

КАЛДУПЦЫ колдýпц'і *мн.* 29. дзве дошкі, збітыя пад прамым кутом, якія кладуць на вільчыку.

КАЛЕШНЯ кал'éс'н'а *ж.* 177, 191. кал'éшн'а *ж.* 158. колáшн'а *ж.* 73. кол'éсн'а *ж.* 169. кол'éшн'а *ж.* 1, 139, 154, 170. кол'ё́шн'а *ж.* 37. колэ́шн'а *ж.* 2, 7, 8, 12, 25, 38, 44, 45, 49, 50, 66, 69, 74, 76, 78, 88, 93а, 101, 117а. кôл'éшн'а *ж.* 6. кôлэ́шн'а *ж.* 29. кул'éчн'а *ж.* 4. кул'éшн'а *ж.* 8, 72. кулэ́шн'а *ж.* 13, 44. **1.** розныя хлеўчыкі, будынкі для сена, саломы, мякіны 1, 4, 7. **2.** паветка для калёс, плуга, бараны 2, 6, 8, 12, 13, 29, 93а, 101, 117а. **3.** прыбудоўка, дзе была майстэрня на колы, калёсы 25, 37, 38, 45, 78, 88, 139, 154, 158, 169, 170, 177, 191. **4.** паветка для дроў, дрывотнік 29, 44, 49, 50, 66, 69, 72, 73, 74, 76. **5.** клець 44.

КАЛЁЎКА кал'óўка *ж.* 162, 176. шалёўка (у акне) з узорамі.

КАЛІДОР кал'ідóр *м.* 77, 92, 104, 115, 116, 128, 136, 148, 151, 152, 153, 158, 162—165, 169, 171, 185, 186, 191. кал'ідо́̂р *м.* 112. кол'ідóр *м.* 204. **1.** веранда 112, 128, 158, 163, 186. **2.** калідор – сені паміж дзвюма палавінамі хаты 77 (новае), 115, 116, 136, 169, 191, 204. **3.** стрэшка пры ўваходзе ў склеп 162. **4.** загарадка-праход у хляве 92. **5.** сені збоку хаты, зробленыя з дошак (новае слова) 104, 148, 151—153, 164, 165, 168, 171, 185. // Йак с'ен'і, но н'іжэ́й, прыробл'аны прыхл'ýпом 171.

КАЛІТКА кал'íтка *ж.* 7, 13, 14, 18, 35, 36, 38, 40, 45, 52, 54, 76, 77, 81, 100, 116, 148, 151, 152, 170, 191. **1.** фортка ў плоце (у пунктах 7, 13, 14, 18, 35, 36, 38, 40, 45, 52, 54, 76, 77, 81, 100, 116, 148, 170 – гэта новае значэнне). **2.** саламяныя снапкі, звязаныя ля ўздра 35.

КАЛОВАРАТ кол'éворот *м.* 148. колóвэрэт *м.* 101. колóворот *м.* 117а, 128, 144. кôлóворотô *н.* 115. **1.** вага ў студні 101, 115, 117а, 128, 148. **2.** калаўрот у студні 144.

КАЛОВЕР колóв'ер *м.* 171. колóвор *м.* 165. колóвэр *м.* 118. **1.** вага ў студні 165. **2.** саха і вага 171. **3.** саха, вага і вочап 118.

КАЛОДА/ КАЛОДКА калóда *ж.* 158. калóдка *ж.* 81. колóда *ж.* 74, 112, 115. колóдка *ж.* 13, 17, 44, 45, 82, 83. кôлóдка *ж.* 36. колýдка *ж.* 203, 28. колýтка *ж.* 40, 44. **1.** калода пад падрубай 13, 17, 28, 36, 40, 44, 45, 81, 82, 83. **2.** кругляк, неабчасанае бервяно 74, 112, 115, 158, 203.

КАЛОДЗЕЖ калóдз'еж *м.* 153. калóдз'аз' *м.* 112. калóдз'ез' *м.* 103, 104, 134, 148, 158, 177. колóд'аз *м.* 2, 7, 17, 35, 40, 60, 68, 69, 72, 75, 76, 77, 78, 86, 91, 93а. колóд'аз' *м.* 84, 111, 128, 165. колóд'ез' *м.* 29, 71, 102. колóдз'еж *м.* 163. колóдз'аз' *м.* 37, 83, 113, 136, 139, 168, 170, 171. колóдз'êз' *м.* 55, 115. кол'óдаз *м.* 70а. колóдэз *м.* 88. кôлóдз'аз' *м.* 144. кулóд'аз *м.* 3. **1.** зруб у хаце 144. // Хáта зрóбл'ана кôлóдз'аз'ом. **2.** студня 2, 3, 7, 17, 29, 35, 37, 40, 55, 60, 68, 69, 70а, 71, 72, 75, 76, 77, 78, 83, 84, 86, 88, 91, 93а, 102, 103, 104, 111, 112, 113, 115, 128, 134, 136, 139, 148,153, 158, 163, 165, 168, 170, 171, 177.

КАЛОЧКІ колóчк'і *мн.* 35, 54. колóчкы *мн.* 15, 17, 18, 38, 40. плот-частакол.

КАЛЬЦО кал'цó *н.* 158, 177. цэментаваныя кругі ў калодзежы.

КАМАРНІК камáрн'ік *м.* 148. комáрнік *м.* 144. **1.** будан з лазовых галін. // Н'íз'ен'кайа бýдка: гн'óш лозóвыйа кусты́, травó́й закладайéш 148. **2.** будан з палатна 144.

КАМЕННЕ кам'ё́н'н'е *зборны* 37. кам'íн'н'е *зборны* 12, 40, 44, 69, 73. кáмын' *м.* 5, 6, 15, 17, 35, 36, 45. **1.** каменне пад падрубай (замест падмурку) 5, 6, 12, 15, 17, 35, 36, 37, 40, 44, 45, 69, 73. **2.** камень на месцы ганка, памоста 15.

КАМОРА камóра *ж.* 151—153, 158, 159, 173, 177, 180, 181, 187, 188, 190, 191, 195, 203, 204. комóра *ж.* 1, 2, 5—12, 14, 16—18, 27—29, 31, 32, 35, 38, 40, 45, 49, 52, 54, 55, 59, 60, 63—65, 68—72, 74, 75, 78, 79, 80, 90, 92, 111а, 115, 119, 121, 129, 136, 139, 148, 154, 163, 164, 168, 170, 171, 181,

182, 196, 201—204. кôмóра *ж.* 13, 25, 45, 50, 165, 186. **1.** камора побач з сенцамі для харчоў, адзення, мукі 1, 2, 5—8, 10, 11—14, 16—18, 27—29, 31, 32, 35, 38, 40, 49, 50, 52, 54, 55, 59, 60, 63—66, 68—72, 75, 80, 90, 92, 111а, 121, 125, 129, 136, 139, 148, 151—154, 163—165, 168, 170, 171, 173, 177, 180, 182, 186, 187, 188, 190, 191, 195, 196, 202—204. **2.** мякіннік 45. **3.** клець для прадзіва 170. **4.** варыўня 25, 119. **5.** склеп 79. **6.** клець 2, 74, 158, 159, 181.

КАМОРКА камóрка *ж.* 146, 176. камо́рка *ж.* 194. ком'ірка *ж.* 29, 98, 100, 101, 117а. комо́рка *ж.* 161, 185, 198. комýрка *ж.* 26, 128. комýрка *ж.* 4, 96. комы́рка *ж.* 17. **1.** камора 4, 26, 29, 98, 101, 128, 146, 161, 176, 185, 194, 198. **2.** мякіннік, дзе стаяла сячкарня 17. **3.** варыўня 96, 100, 117а.

КАМУШ камýш *м.* 112. веранда.

КАМЯНІЦА кам'ан'іца *ж.* 163. камыны́ц'а *ж.* 17, 98, 99. камэн'іца *ж.* 52. **1.** камяніца, цагляны дом 17, 52. *гл.* **дом 2. 2.** зямлянка, дзе людзі хаваліся ў вайну 163.

КАНЁК кан'óк *м.* 112, 151, 177, 183, 191, 194. кон'óк *м.* 20, 26, 27, 29, 32, 54, 75, 76, 78, 115, 118, 136, 148, 161, 169, 184, 186, 204. **1.** вільчак 26, 27, 29, 32, 76. **2.** дзве дошкі, збітыя пад прамым кутом і пакладзеныя на вільчык 112, 148, 151, 161, 169, 177, 183, 184, 186, 191, 194, 204. **3.** паўкруглая чарапіца, якою пакрываецца вільчык 20, 54, 75, 76, 78, 115, 118, 148. **4.** козлы (папарна накрыж збітыя дручкі на вільчык страхі) 136.

КАНЁЎКА кан'ýўка *ж.* 72. дошкі (ветраніцы), якія закрываюць латы з боку шчыта і ўтвараюць уверсе вільчак.

КАНЮШНЯ кан'ýшн'а *ж.* 152, 153, 187, 190, 194, 195. кон'ýшн'а *ж.* 18, 20, 28, 52, 59, 70, 79, 91, 100, 104, 112, 139, 144, 154, 158, 161, 169, 182, 185. будынак, дзе знаходзіліся працоўныя коні.

КАНЬ кан' *ж.* 1, 5, 7, 9, 13—15, 20, 36, 37, 54, 64—66, 70, 72а, 73—75, 76—79, 82—84, 88, 89, 91—93а, 96, 101, 104, 108, 110, 112, 116, 119, 125, 151, 170, 181, 186, 191, 194, 197, 201. кáн'а *ж.* 1, 2, 4, 16, 17, 38, 40, 44, 45, 50, 71, 78, 117а, 118, 121, 128, 136, 139, 144, 148, 163, 164, 170, 177, 182, 196, 198, 202, 204. **1.** паз у сцяне, у які ўпускаецца перпендыкулярна перагародка 2, 5, 9, 36, 37, 38, 52, 54, 64, 65, 66, 70, 72а, 73, 75, 76—79, 82—84, 89, 91—93а, 96, 101, 104, 110, 112, 116, 118, 121, 128, 136, 148, 151, 163, 164, 177, 181, 186, 191, 194, 196—198, 201, 202, 204. **2.** французскі замок, або спалучэнне бярвенняў у вугле, пры якім вырэзваецца спецыяльна палец, у выніку чаго бярвенні шчыльна і моцна спалучаюцца 2, 5—16, 17, 20, 44, 50, 116, 117а, 119, 125, 144. **3.** спосаб спалучэння бярвенняў у сцяне адно на адным, які палягае ў тым, што ў ніжнім робіцца жолаб, каб верхняе шчыльна прылягала 7, 45, 92, 108. **4.** прамавугольны выруб у ачэпе ці мурлаце, у які ставіцца кроква 1, 13, 71, 88, 91, 96, 139, 182. **5.** паз у слупе (у вушаку) 4, 40, 74. **6.** паз у "стаўцы" (заноза ў акне) 5, 198. **7.** лісіцы, слупы, скручаныя гвінтамі, каб выправіць сцяну 1, 91, 139. **8.** выруб у сасе, куды кладзецца слемя (солам'е) 1. **9.** бочка для гуркоў 170, 190.

КАНЯВАНКА кан'авáнка *ж.* 72. сцяна, якая перагароджвае хату на дзве часткі.

КАПАР кáпар *м.* 169. вага ў студні з жураўлём.

КАПЕЖ кап'éж *м.* 35а, 52, 79, 80, 90, 114, 115, 128, 134, 144, 153, 154, 160, 163, 177, 198. кап'е́ж *м.* 12, 36, 37, 49, 54, 83, 87, 103, 113, 118, 136, 148, 151, 159, 161, 164, 165, 170, 180, 181, 190, 194. кап'íж *м.* 1, 2, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 18, 29, 35, 38, 40, 44, 45, 50, 60, 65, 66, 68, 69, 70, 73, 74, 75, 76, 80, 82, 89, 91, 92, 93а, 99, 100, 108, 117а, 119, 121, 125, 171. капэ́ж *м.* 139, 168, 169, 195, 201, 203. крап'éж *м.* 191. **1.** ніжні край страхі 2, 8, 12, 29, 35, 37, 44, 50, 60, 66, 68, 70, 73, 74, 80, 82, 83, 89, 90, 91, 100, 103, 125, 136, 144, 148. // Стаў пуд кап'іж, а в'ін малэй, і дошч забывáйе 73. **2.** адведзеная страха, навісь над уваходам 5, 12, 37, 38, 45, 65, 67, 69, 115, 119. **3.** дождж, расталая вада, якая капае са страхі 1, 2, 8, 35, 38, 52, 54, 75, 79, 87, 99, 108, 113, 114, 121, 125, 139, 148, 153, 154, 160, 161, 163, 165, 168, 169, 170, 171, 177, 180, 181, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203. **4.** лужа, месца, куды падае вада са страхі 6, 66, 67, 70а, 75, 76, 78, 79, 92, 93а, 121, 153, 194. **5.** абарог, страха на чатырох слупах 40, 49. **6.** падстрэшак 9, 11, 18, 35а, 36, 37. **7.** ледашы 8, 151, 153, 154, 159, 164, 170, 181, 191, 195, 203. **8.** прамежак паміж дзвюма садзібамі (утвораны слядамі ад капель са страхі) 6, 117а, 118, 128, 134.

КАПЕЦ кап'éц *м.* 152, 159, 171, 177, 180, 181, 188, 190, 191, 195. коп'éц *м.* 87, 104, 108, 111а, 169, 182, 185, 186, 198, 201, 203. кóпыц *м.* 16. **1.** капец (плыткі і большы за яму), дзе зберагаецца гародніна 16, 108, 152, 159, 169, 171, 177, 180, 181, 182, 185, 186, 188, 190, 191, 195, 198, 201, 203. **2.** зямля, насыпаная на капец 87, 104, 111а.

КАПЫНАЗ капынáз *м.* 60. паветка без сцен. // З колк'ів, дэ дрова рубайут', або шчос' постáвыты, положыты косц'óр дроў.

КАРАТЫШ каратыш *м.* 162. коротыш *м.* 2, 84, 144. кароткае бярвенне, якое кладзецца ў прасценкі паміж вокнамі.

КАРНІЗ гарн'із *м.* 86. гарн'із *м.* 70, 84, 180. карн'із *м.* 20, 36, 65, 66, 75, 76, 82, 83, 88, 89, 93а, 96, 115, 116, 144, 151, 154, 162, 176, 184, 196, 202. карн'іза *ж.* 104. **1.** карніз печы 162, 176, 184. **2.** шалёўка ў акне з узорам 20, 36, 65, 66, 70, 73, 75, 76, 83, 84, 86, 88, 89, 93а, 96, 104, 116, 144, 154, 180, 196, 202. **3.** падстрэшак 82, 115, 148, 151. **4.** аполкі, дошкі, якія ляжаць на бэльках пад страхой 144.

КАРОБКА карóбка *ж.* 159, 163, 176. корóбка *ж.* 27, 29, 37, 50, 56, 134, 144, 161, 163, 182, 184, 196, 197, 202, 204. кôрóпка *ж.* 154, 169. курóбка *ж.* 29. **1.** каробка ў вокнах і дзвярах (замест вушакоў і шапкі) 27, 29, 37, 50, 56, 131, 154, 159, 163, 176, 184. **2.** дзве збітыя дошкі пад кутом, якія накладваюцца на вільчык 176. **3.** ніз страхі, падбіты дошкамі 144, 161, 163, 169, 182, 196, 197, 202, 204.

КАРОЎНІК карóўн'ік *м.* 152, 181. карôўн'ік *м.* 177. корóўн'ік *м.* 73. корôўн'ік *м.* 184. кароўнік.

КАРОЎНЯ карóўн'а *ж.* 161. кароўнік.

КАРПАН карпáн *м.* 45. плот з дошчачак, штахеты.

КАРЫТА корíто *н.* 84. корыто *н.* 32, 112, 121. корэ́то *н.* 65, 70. збітыя дзве дошкі пад прамым кутом, якія кладуць на вільчык, каб не зацякала вада.

КАСІНА кос' інá *ж.* 197. спосаб зарубкі бервяна, калі "чашка" (тут – плоскасць) вырубліваецца пад кутом да падоўжняй асі бервяна.

КАСЯК кас'áк *м.* 103, 184, 194. кос'áк *м.* 69, 73, 87, 136, 170, 173, 176. **1.** касая ліштва, якая прыбіваецца да рамы знізу (з двара), каб дождж не залівaў у вакно 87, 173, 184. **2.** вушакі ў дзвярах, вокнах 69, 136, 170, 173, 176. **3.** ліштва, якая прыбіваецца па вушаках і шапцы шчыльна побач з дзвярыма, каб не дзьмула 103. **4.** страха з вальмай (з усечаным зверху франтонам). // Касяком крыша. **5.** дошка, якая прыбіваецца да кроквы і ачэпа, падтрымліваючы крокву ў вертыкальным палажэнні 73.

КАТУХ катýх *м.* 104, 111—114, 116, 136, 139, 148, 151, 170, 181, 185, 186, 188, 194. котýх *м.* 35, 59, 80, 115, 121, 144. кóт'ух *м.* 80. кóц'ух *м.* 115. кутáх *м.* 86, 87. кутýх *м.* 2. **1.** загарадка ў хляве для свінні ці цяляці 59, 87, 116, 136, 139, 151, 181, 188. **2.** куратнік, катух для курэй 80, 104, 111, 115, 139, 144, 186; для гусей 194. **3.** сабачая будка 112, 114, 115, 170. **4.** яслі ў катуху 35, 121. **5.** мякіннік 185. **6.** *зневаж.* хата 2.

КАЎНЕРАЦ коўн'éрэц *м.* 83. падстрэшак.

КАШАРА кашáра *ж.* 103, 144, 151—153, 158, 159, 180, 181, 187, 188, 190, 191, 194, 195, 204. кошáра *ж.* 2, 4, 6, 8, 9, 13, 14, 17, 20, 25, 37, 38, 54, 55, 60, 65, 66, 69, 70, 74, 75, 76, 77, 79, 89, 90, 91, 93а, 96, 100, 101, 108, 111, 111а—116, 118, 119, 121, 125, 128, 129, 134, 136, 139, 141, 161, 163—165, 168—171, 177, 182, 182а, 185, 186, 198, 203. кош'áра *ж.* 92. кош'äра *ж.* 50. кош'éра *ж.* 16, 17, 99. кошэ́ра *ж.* 72а. кôшáра *ж.* 15, 201. кôш'éра *ж.* 45. куш'éра *ж.* 72. **1.** пастаўнік у полі, у лесе, куды свойскія жывёлы заганяліся нанач і на абед 2, 17, 65, 70, 71, 72, 72а, 74, 75, 76, 78, 79, 88, 89, 90, 91, 92, 93а, 96, 99, 100, 103, 111, 112—116, 121, 128, 129, 134, 136, 139, 144, 148, 151—153, 158, 159, 161—165, 168—171, 177, 180—182а, 186—188, 190, 191, 194, 195, 198, 201—204. **2.** загарадзь каля свінушніка 2, 75, 116, 161, 170, 182а, 185, 190, 191, 201. **3.** мізэрны хлеў з плятня на двары 45, 50, 118, 125, 128. **4.** хлеў на балоце, куды заганялі авечак (часам, кароў, цялят, жарабят), кашара 14, 16, 60, 65, 69, 76, 77, 101, 115. **5.** хлеў на балоце, на пашы з плятня 15, 25, 111, 113, 118, 125. **6.** кошык 13. **7.** пляцянка, якая ставілася ў палонкі, каб лавіць рыбу 108. **8.** паветка для калёс, бараны, плуга, дроў 4, 128. **9.** казарма (з польскага koszary) 4, 6, 8, 9, 37, 38, 54, 55, 70а. **10.** хлеў (у панскіх маёнтках) 20.

КАШАРКА кашáрка *ж.* 151, 154, 195. кошáрка *ж.* 121. загарадзь ля свінушніка.

КАШАРЫСКА кош'éрыско *н.* 45. вялікая, непрыбраная хата.

КАЮТА кайýта *ж.* 65а. варыўня.

КВАТЫРКА кватíрка *ж.* 27, 160. кватырка *ж.* 170, 181, 202, 204. прастора паміж дзвюма бэлькамі.

КІТА кíта *ж.* 38. саламяныя снапкі, звязаныя ля коласа, якімі пакрываюць страху.

КІЦЦА кэ́тыц'а *ж.* 76. *гл.* **кіта**.

КЛАДЗЬ кладз' *ж.* 165, 168, 177, 180, 181, 182, 184, 185, 186, 195, 198. бервяно, якое кладуць на сохах, солам'е 1.

КЛАДКА клáдка *ж.* 139, 158, 169, 170. **1.** *гл.* **солам'е 1** 139, 158. **2.** 1 дошка ў падлозе 169, 170.

КЛАДОЎКА кладóва *ж.* 10, 184. кладóвайа *ж.* 5, 29, 66, 148, 162, 164, 176. кладóўка *ж.* 12, 36, 52, 65, 69, 70, 71, 75, 77, 78, 80, 82, 88, 92, 93а, 99, 108, 110, 117а, 139, 144, 146, 153, 160, 181,

182, 187, 190, 194. кладо́ўка *ж.* 112, 184, 185. кладу́ўка *ж.* 113. **1.** кладоўка 5, 12, 29, 36, 52, 65, 66, 69, 70, 71, 75, 77, 78, 80, 82, 88, 92, 93а, 99, 108, 110, 112, 113, 117а, 139, 144, 146, 148, 153, 160, 162, 164, 176, 181, 182, 184, 185, 187, 190, 194. **2.** прыбудоўка ля каморы, дзе сталяруюць 69. **3.** варыўня 82.

КЛЕТКА кл'е́тка *ж.* 144, 170. кл'е́тка *ж.* 64. кл'ітка *ж.* 70. **1.** прыбудоўка да сяльніка 64. **2.** дровы складзеныя ў касцёр 144. **3.** клетка для лоўлі цецерукоў 170. **4.** клецьь 70.

КЛЕЦЬ кл'ет' *ж.* 10, 18, 44, 54, 72а, 125, 129. кл'ец' *ж.* 35а—37, 81, 83, 90, 103, 104, 110, 111, 113, 114—116, 121, 134, 136, 148, 151—154, 158, 159, 161, 163—165, 170, 173, 176, 177, 185—188, 190, 191, 195, 198. кл'êц' *ж.* 84, 108, 112, 128, 139, 144, 161, 168, 169, 171, 180, 182, 188, 194, 203. кл'іэт' *ж.* 63. кл'іт' *ж.* 25, 34, 45, 74, 79, 84, 86, 87, 88, 89, 91, 98, 101, 119. кл'іц' *ж.* 82, 117а. клэт *ж.* 93а. клэт' *ж.* 65, 93а, 101. **1.** катух у хляве 10, 18. **2.** камора 35а—37, 44, 45, 63, 65, 75, 79, 103, 111, 115, 121, 125, 153, 159, 170, 173, 176, 180, 186, 187, 190, 195. **3.** клецьь на збожжа 25, 34, 45, 54, 72а, 75, 81, 82—83, 84, 86, 87, 88—91, 93а, 98, 101, 104, 105а, 108, 110, 112, 113, 114, 116, 117а, 119, 128, 129, 133а, 134, 136, 139, 144, 148, 151, 152—154, 158, 161, 163—165, 168—171, 182, 185, 188, 190, 191, 192а, 194, 198, 203. **4.** адлегласць паміж бэлькамі 173. **5.** будыначак, дзе складвалі лён, кудзелі, канаплю 170. **6.** стопка 161.

КЛЁЦ кл'о́ц *м.* 1. тоўстае бервяно.

КЛУМБА кл'о́мба *ж.* 40. клу́мба *ж.* 20. агародчык.

КЛУНЯ клу́н'а *ж.* 2, 4, 5, 7, 8, 9, 12—17, 20, 25—29, 31, 32, 35а, 36, 40, 50, 52, 54, 56, 59, 60, 64—66, 68—70, 70а, 72, 72а, 73, 75—77, 78, 79, 80, 82—84, 86, 88—93а, 96, 100—103, 108, 110, 111, 113—115, 117а—119, 125, 128, 129, 144, 152, 162, 177, 190. кл'у́на *ж.* 60. кл'у́н'а *ж.* 1, 3, 6, 18, 35, 37, 38, 44, 45, 111. **1.** гумно, у якім малацілі снапы, складалі снапы, сена, салому, збожжа (зерне) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12—17, 18, 20, 25—29, 31, 32, 35, 35а, 36, 37, 38, 40, 44, 45, 50, 52, 54, 56, 59, 60, 64—66, 68—70, 70а, 72, 72а, 73, 75—77, 78, 79, 80, 82—84, 86, 88—93а, 96, 100—103, 108, 110, 111, 113—115, 117а—119, 125, 128, 129, 144, 152, 162. **2.** істопка 190. **3.** кладоўка на зерне 159, 177.

КЛЮЧ кл'уч *м.* 1, 2, 4, 5, 9, 15, 16, 20, 27, 29, 31, 35, 35а, 40, 44, 45, 50, 54, 55, 60, 65, 69, 70—76, 78, 80, 84, 86—93а, 101, 112, 144, 148, 152, 159, 162, 173, 176, 184, 185, 190, 196—198, 202, 204. **1.** клуч для замыкання дзвярэй 1, 4, 15, 16, 20, 27, 29, 31, 40, 44, 45, 70, 73, 78, 80, 93а, 101, 112, 144, 148, 152, 159, 162, 173, 176, 184, 185, 196—198, 202, 204. **2.** вочап у студні з жураўлём 2, 4, 5, 9, 15, 35, 35а, 44, 45, 50, 54, 55, 60, 65, 69, 70а, 72—76, 84, 86—92, 112. **3.** ключ птушак, адлятаючых у вырай 87, 92, 112, 159, 190. // Гус'і л'ац'ац' кл'учэ́м у ко́ўрэй 112.

КЛЮЧАНКА кл'уча́нка *ж.* 198. ключ варон.

КЛЮЧКА кл'у́шка *ж.* 81. кл'у́чка *ж.* 17, 35, 82, 83, 93а, 101, 104, 110, 111, 128. **1.** зашчапка 35. **2.** вочап у студні з жураўлём 17, 81, 82, 83, 93а, 101, 104, 111, 128. **3.** жалезны крук на вочапе, на які вешаецца вядро 110.

КЛЮЧНІК кл'у́чн'ік *м.* 186. тоўстая жардзіна з калочкам на канцы, якая клалася замест крокваў.

КЛЮЧОЎНІК кл'учо́ўн'ік *м.* 195. *гл.* **ключнік.**

КЛЮЧЫ кл'учі *мн.* 31. кл'уч'і *мн.* 1, 2, 4—6, 8, 10, 12. кл'уч'іэ *мн.* 198. кл'учы́ *мн.* 151, 177, 191, 194. **1.** козлы, якія прыкрывалі верх страхі 151, 191. // Кл'учы́ прыкрыва́л'і цярмоц'ц'е (кастрыцу) на верс'е страхі 151. **2.** ключыны, жэрдкі, якія вешаліся на солам'е, выконваючы ролю крокваў 1, 2, 4—6, 8, 10, 12, 31, 177, 191, 194, 198. // Кл'уч'і ў клун'і в'êшал'і, а ў ха́т'ê – звйазувал'і кроквы 2.

КЛЮЧЫНЫ кл'учіні *мн.* 118, 159, 185, 201. кл'учы́ны *мн.* 101, 103, 111а, 121, 136, 144, 148, 154, 161, 163, 165, 168—170, 171, 180, 182, 204. **1.** тоўстыя жардзіны з калочкамі на канцы, якія вешаліся на кладзь, а другім канцом клаліся на ачэп, выконваючы ролю крокваў 101, 103, 111а, 118, 121, 136, 144, 148, 154, 159, 161, 163, 165, 168—170, 171, 180, 182, 185, 201, 204. // На сво́лок (солам'е) клал'і кл'учыны, а н'е гро́квы 148. По со́ломйу кладуц' кл'учыны 171. Чапл'ал'і кл'учіні, а на йіх хрэ́б'ест п'ерэпл'ітайецца 201. **2.** козлы 111а. // Кл'учы́ны на стропу, шоб в'ет'ер соло́мы ны зорва́ў 111а.

КЛЮЧЫЦЫ кл'учы́ца *ж.* 112. кл'учы́цы *мн.* 116. тоўстыя жэрдкі з калочкамі на канцы, якімі яны трымаліся за солам'е, выконваючы ролю крокваў.

КЛЮЧЫШЧА кл'учы́шча *н.* 113, 114, 115, 158. тоўстая жэрдка з калочкам на канцы, якім яна зачэпліваецца за солам'е, выконваючы ролю крокваў.

КЛЯМКА кл'а́мка *ж.* 1, 4, 5, 6, 7, 11, 13, 15, 17, 18, 25, 27, 28, 29, 31, 36—38, 44, 49, 54, 59, 60, 63, 69, 72, 72а, 74, 75, 77, 81, 82, 84, 87, 88, 90, 93а, 96, 100, 101, 103, 108, 112, 114, 115, 116,

117а, 118, 125, 128, 129, 134, 136, 148, 151, 152, 153, 154, 159, 161, 162, 164, 165, 168, 170, 173, 176, 177, 180—182, 184, 186—188, 190, 191, 194, 195, 196, 198, 201—204. кл'е́мка *ж.* 2, 16, 45, 50, 64, 65, 70, 70а, 73, 78, 80. пл'а́мка *ж.* 20. пл'е́мка *ж.* 8, 12. клямка.

КЛЯМРЫ кл'а́мры *мн.* 72. слупы, якія ўмацоўваюць сцяну.

КОВАРАТ ко́варат *м.* 104, 188, 194. ко́ворот *м.* 1, 2, 4—7, 9—13, 15—17, 20, 28, 29, 44, 49, 54, 55, 73, 74—76, 77, 78, 79, 81—84, 86—89, 91, 93а, 99, 103, 108, 110, 125, 168. **1.** саха ў студні з жураўлём 55. **2.** вага ў студні з жураўлём 1, 2, 4, 5, 9, 13, 54, 74, 75, 76, 77, 78, 82, 84, 86, 87—89, 90, 91, 103, 110. **3.** вочап у студні з жураўлём 7, 10, 12, 79, 99, 108, 125. **4.** нізкія вароты ў плоце 15—17, 20, 25, 28, 29, 44, 49. **5.** варотцы ў загарадцы (хлеў) 20. **6.** вората, на якім трымаліся і бегалі вароты 168. *гл.* **бягун**. **7.** вага з вочапам у студні 6. **8.** саха з вагой у студні 83, 104. **9.** вароты, якія закрывалі ўезд у сяло (яны бегалі на слупе) 188, 194. **10.** дэталь у ткацкім станку 73. **11.** корба ля калодзежа 73.

КОВЕДАР ко́вэдэр *м.* 37. вочап у студні з жураўлём.

КОВЯР ко́в'ер *м.* 164. вага ў студні з жураўлём.

КОЗЛЫ казлы́ *мн.* 104, 177, 181, 184, 188. к'ізла *мн.* 75. к'ізлы *мн.* 72, 89. к'ізлэ *мн.* 66. ко́зла *мн.* 1, 2, 4, 10, 16, 45, 78, 87, 196. козлі́ *мн.* 59, 60, 71, 118. козл'і *мн.* 37. ко́злікі *мн.* 12, 201. ко́зл'ік'і *мн.* 79, 110, 128. ко́злы *мн.* 5, 7, 11, 13, 15, 25, 29, 40, 50, 54, 55, 59, 76, 82, 83, 91, 92, 108, 116, 128, 165, 182. козлы́ *мн.* 6, 8, 17, 31, 36, 44, 68, 69, 88, 93а. ко́злэ *мн.* 65. коз'о́л *мн.* 50. коз'о́лочк'і *мн.* 186. коз́олцы *мн.* 101, 125. коз́ол'цы *мн.* 96. ко̂́з'л'ік'і *мн.* 195. ко̂́зла *мн.* 180. ко̂́злы *мн.* 112, 119, 194. ку́зла *мн.* 35а, 84, 198. ку́з'л'ік'і *мн.* 154. ку́злы *мн.* 63, 86, 121. кў́зла *мн.* 35, 40. кў́злы *мн.* 27, 38, 70а. ку́л'зэ *мн.* 70. **1.** козлы, збітыя накрыж думкі, якія кладуцца на канёк страхі для таго, каб вецер не ўздзімаў саломы і не знёс дошак, якімі прыкрыты канёк страхі 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 25, 27, 29, 31, 35а, 35, 36, 37, 38, 40, 44, 45, 54, 55, 59, 60, 63, 65, 66, 68, 69, 70а, 70, 71, 72, 75, 76, 78, 79, 82, 83, 84, 86, 87, 88, 89, 91, 92, 93а, 96, 101,104, 108, 110, 112, 116, 118, 121, 125, 154, 177, 180, 181, 182, 184, 186, 194, 195, 196, 198, 201. **2.** дошкі, якімі прымацоўваюцца па краях саламянай страхі, каб салома не раскідалася 50. **3.** саха ў калодзежы са студняй 188; рагі ў сахі 165. **4.** кроквы 119, 128.

КОЛ кол *м.* 104. ко̂л *м.* 60. частакол.

КОМІН ко́мін *м.* 7, 20, 27, 29, 31, 59, 60, 70, 71, 72, 80, 190. ко́м'ін *м.* 2, 4—6, 9—12, 36, 37, 50, 55, 114, 118, 121, 136, 139, 144, 148, 151, 152, 158, 161, 164, 165, 168—171, 173, 176, 177, 180—184, 186, 187, 191, 194, 196, 202—204. ко́мын *м.* 1, 8, 13, 25, 44, 73, 77, 79, 101. ко́мэн *м.* 17, 18, 29, 38. комін.

КОНІ ко́н'і *мн.* 73. паўкруглая чарапіца, якой пакрываюць вільчык.

КОНІК ко́н'ік *м.* 110, 112, 113, 136, 180, 187. ко́нык *м.* 20, 36, 40, 45, 64—66, 70, 70а, 93а. **1.** сярэдняя частка рамы 36, 64—66, 70, 70а, 93а. **2.** шалёўка з выразанымі фігурамі 45. **3.** паўкруглая чарапіца, якую кладуць на вільчыку 136, 159, 187. **4.** жэрдка пад столлю ад печы да папярочнай сцяны, на якой вешалі адзежу 110, 112, 113. **5.** 2 збітыя дошкі пад прамым кутом, якія накладаюцца на вільчык 40, 180. **6.** козлы 144. **7.** вільчак 20.

КОННІК к'іннык *м.* 76. к'ў́ннык *м.* 70а. канюшня.

КРОКВА ґро́ква *ж.* 148. кро́ква *ж.* 1, 2, 4—9, 11—13, 15—18, 20, 25, 27, 29, 32, 35—38, 44, 45, 49, 50, 54, 55, 59, 60, 65, 66, 68, 69—77, 79, 80, 82, 84, 89, 92, 93а, 96, 101, 103, 104, 108, 110, 112, 115, 116, 118, 121, 125, 128, 134, 136, 139, 148, 151, 152, 154, 158—162, 164, 165, 168, 169—171, 176, 177, 180—182, 183—188, 190, 191, 194—198, 201—204. кроко́вішчэ *н.* 84. кро́хва *ж.* 173. **1.** кроква 1, 2, 4—9, 11—13, 15—18, 20, 25, 27, 29, 32, 35—38, 44, 45, 49, 50, 54, 55, 59, 60, 65, 66, 68, 69—77, 79, 80, 82, 84, 89, 92, 93а, 96, 101, 103, 104, 108, 110, 112, 115, 116, 118, 121, 125, 128, 134, 136, 139, 148, 151, 152, 154, 158—162, 164, 165, 168, 169—171, 176, 177, 180—182, 183—188, 190, 191, 194—198, 201—204. **2.** ключыны 2, 9, 11, 15, 45, 80. // Кл'уч'і ў клун'і в'е́шал'і, а ў ха́т'ê – звйа́зувал'і кро́квы 2.

КРУГЛЯК кругл'е́к *м.* 70а, 78, 99. кругляк.

КРУЖЖА кру́жйа *зборны* 52, 104, 110, 112, 114, 117а, 136, 139. кружо́к *м.* 125. драўляныя кругі ў калодзежы. // У кало́дцы кру́жйе і стоўпйе з розпорам'і між стоўпамі 136.

КРУК крук *м.* 27, 29, 31, 52, 60, 69, 70, 89, 114, 115, 117а, 118, 121, 136, 144, 148, 152, 153, 154, 159, 163, 165, 168, 169, 170, 171, 180, 190. **1.** завесы ў акне, у дзвярах 27, 29, 31, 60, 69, 70, 89, 148. **2.** вочап у студні з жураўлём 114, 115, 117а, 118, 121, 136, 144, 148, 152, 153, 154, 159, 163, 165, 168, 169, 170, 171, 180. **3.** *гл.* **ключыны 1** 190.

КРУКІ крук'і *мн.* 152, 187, 188. **1.** *гл.* **ключыны 1** 152, 188. **2.** наверсе на страсе калочкі, каб пакласці жэрдкі 187.

КРУЦЕЛЬКА крут'ілка *ж.* 29. крут'іл'ка *ж.* 73, 80. закрутка ў дзвярах, варотах, фортцы.

КРУЦЕНЬ кру́ц'ён' *м.* 196. перавясла, якім прывязваецца салома на страсе.

КРУЧОК кручо́к *м.* 74, 80, 101, 116, 144, 148. кр'учо́к *м.* 92. **1.** крук 74, 80, 92, 144. **2.** зашчапка 101, 116.

КРЫЖАВІЛЫ крыжав'ілы *мн.* 103. козлы на вільчыку.

КРЫЖАЎКА крыжа́ўка *ж.* 35. прыстасаванне на слупах ("сохах") для таго, каб мацней трымалася правіла (солам'е).

КРЫЖАЎНІЦА крыжевніца *ж.* 80. шапка, верхні вушак у дзвярах.

КРЫЛЬЦО крілцо́ *н.* 108. кріл'цо́ *н.* 196, 202. крыл'цо́ *н.* 1, 2, 13, 18, 29, 36—38, 60, 63, 68, 69, 91, 110, 113, 115, 118, 119, 128, 136, 144, 151, 164, 165, 195, 203. **1.** ганак (са стрэшкай) 1, 2, 13, 18, 29, 36—38, 63, 118, 119, 128, 136, 165, 195. **2.** ганак са стрэшкай і слупамі 60, 68, 69, 91, 108, 110, 113, 115, 136, 144, 151, 164, 196, 202, 203.

КРЫША кріша *ж.* 27, 29, 31, 71, 72, 79, 80, 84, 125, 139, 184, 196, 201, 202, 204. кры́ша *ж.* 1, 2, 5—8, 18, 20, 29, 35, 37, 75, 90, 93а, 96, 100, 104, 108, 112, 114—116, 117а, 119, 121, 128, 134, 136, 152, 151, 153, 154, 159, 160, 161—164, 165—171, 173, 176, 177, 180—182а, 185—188, 190, 191, 194, 195, 197, 198. кры́шка *ж.* 77. крэ́ша *ж.* 2, 73. **1.** любая страха (не з саломы) 4, 6—8, 18, 20, 29, 31, 35, 37, 97, 104, 115, 158, 163, 169, 182. **2.** верх страхі (без ніза) 1, 2, 5, 27, 29, 31, 50, 71, 72, 79, 80, 90, 92, 93а, 96, 100, 108, 110, 112, 116, 119, 125, 128, 134, 139, 151, 152, 154, 158, 160, 161, 164, 165, 170, 171, 173, 176, 177, 180—182а, 185, 186, 188, 190, 191, 194, 195, 197, 198, 201. // Кр'іц' пôд шчôтку кул'ом 197. **3.** агульная назва пакрыцця 59, 73. **4.** дах, пакрыццё ў хаце (а не ў хляве) 162, 168. **5.** ніз страхі 159. **6.** падстрэшак 77. ◊ ***под одну́ кры́шу*** 121. у адзін рад. ◊ ***пôд са́му кры́шу*** 1, 185, 194. пад строп.

КУЗНЯ ку́з'н'а *ж.* 1, 139, 153. *зневаж.* старая, малая хата.

КУЗУБ ку́зуб *м.* 28. старая хата, якая хутка разваліцца.

КУКЛА ку́кла *ж.* 187. амяла на дрэве.

КУЛІК кул' *м.* 63, 81, 83, 104, 153, 154, 161, 183, 197. ку́лік *м.* 2, 14, 64, 90. ку́л'ік *м.* 1, 4—6, 82, 118, 125, 129, 158, 163, 177, 180, 182, 186, 187, 191, 195, 198, 203. кул'о́к *м.* 134, 184. ку́лык *м.* 18, 20, 38, 44, 45, 49, 50, 60, 65, 69, 70—78, 79, 89, 96, 99, 100, 119. **1.** саламяныя снапкі, звязаныя з некалькіх пучкоў (2—5) ля ўздра, якімі пакрываецца ўся страха, апрача ніжняга краю 1, 2, 4—6, 14, 18, 20, 38, 44, 45, 49, 60, 63—65, 69, 70—79, 89, 90, 96, 99, 100, 104, 118, 119, 125, 129, 134. **2.** саламяныя снапкі, звязаныя ля ўздра, якімі пакрываецца першы рад страхі (яны мачаліся ў гліну коласам уніз) 81, 82, 83, 153, 154, 158, 161, 163, 177, 180, 182—184, 186, 187, 191, 195, 197, 198, 203.

КУНІЦА куны́ца *ж.* 89. лаўка ў хаце.

КУРАТНІК кура́тн'ік *м.* 4, 13, 36, 50, 70, 80, 83, 88, 104, 108, 110, 151, 184, 187. кур'а́тн'ік *м.* 25, 31, 37. кур'а́тнык *м.* 1, 8, 20, 35, 44, 45, 60, 69, 77, 92. кур'е́тнык *м.* 11. куры́н'н'ік *м.* 83. куратнік (у хляве, ля хлява, ці пад печчу) 1, 4, 8, 11, 13, 20, 25, 31, 35, 36, 37, 44, 45, 50, 60, 69, 70, 77, 80, 83, 88, 92, 104, 108, 110, 151, 184, 187.

КУРНАЯ ХАТА ку́рна хата 4, 6, 8, 9, 12—16, 18, 20, 25, 29, 36, 44, 45, 49, 50, 59, 60, 63, 65, 66, 68, 69, 70, 70а, 72а, 73, 74, 76, 77, 78, 79, 81, 87, 90, 91, 92, 93а, 101, 118, 139. ку́рнайа хата 11, 52, 55, 82, 83, 84, 96, 98, 99, 103, 110, 113, 115, 116, 119, 125, 152, 163, 181, 182, 198. курна́йа хата 17, 35, 64, 100, 104, 117а, 136, 144, 148. курава́йа хата 159. куры́л'ная хата 186. куры́нна хата 1, 38. ды́мна хата 10, 108. курная хата. // Бул'і ку́рныйа ха́ц'і б'ёз ком'інаў 103. У ку́рный хат'ê сто́л'а была зво́д'ана гэ́ бы кро́квы 91.

КУРНІК ку́рн'ік *м.* 54, 110, 185. ку́рнык *м.* 10, 12, 15, 16, 17. курны́к *м.* 9, 12, 17, 29, 77, 163. **1.** курная хата 110, 185. **2.** старая, мізэрная хата 77. **3.** парожняя хата 163. **4.** куратнік 9, 10, 15—17, 29. **5.** назва луга 54.

КУРНІЦА ку́рніц'а *ж.* 2. курн'іца *ж.* 112, 119, 121, 128, 129, 134, 153, 154, 161, 163, 170, 171, 177, 180, 187, 188, 190, 191, 195. ку́рныца *ж.* 9. ку́рныц'а *ж.* 5, 7, 10, 86. **1.** курная хата 2, 5, 10, 86, 112, 119, 121, 134, 153, 154, 161, 163, 170, 171, 177, 180, 187, 188, 190, 191, 195. **2.** курэнь 128, 129. **3.** куратнік 2, 7. // Хата йак ку́рніц'а 2. **4.** будан, дзе вэндзяць мяса і мясныя вырабы 9.

КУРНЯ ку́рн'а *ж.* 159. курная хата.

КУРЫЛКА кур'ілка *ж.* 158. куры́лка *ж.* 177. курная хата.

КУРЭНЬ кур'ён' *м.* 102, 115, 116, 144, 148, 154, 160, 164, 168, 185, 188. кур'е́н' *м.* 88, 116, 121, 125, 136, 139, 158, 161, 164, 169, 170, 171, 181, 182, 186, 190, 194, 195, 198, 201, 203. курі́н' *м.* 16, 38, 74, 80, 108, 118, 119, 165. куры́н' *м.* 117а. курэ́н' *м.* 112, 113, 118, 134, 151—153, 159, 163, 176, 177, 180, 187, 191, 195, 198, 204. **1.** варыўня 118. **2.** курная хата, зямлянка 80, 88, 108, 112, 121,

139, 160. **3.** будан з адным схілам страхі 171. **4.** хлеў з плятня 144. **5.** курэнь з загнутых лазін і ўверсе звязаных 177, 186, 190, 194, 195. **6.** будан, зроблены з сошак і кладзей, якія абстаўляліся плашкамі і жэрдкамі; у сярэдзіне спалі і раскладалі агонь 2, 102, 113, 115, 116, 117, 117а, 118, 125, 134, 144, 148, 151—154, 158, 161, 163—165, 168, 169, 170, 176, 177, 180—182, 185, 186, 187, 188, 190, 191, 194, 195, 198, 201—203, 204. ◊ – ***окол'чысты*** 136. круглы.

КУТ кут *м.* 129, 161, 165, 171, 181, 182, 187, 191, 195, 196, 202, 203, 204. **1.** покуць 181, 182, 187, 194, 195, 196, 202—204. **2.** кут 129, 165, 171, 191, 194, 195. ◊ ***цёмны кут*** 191. кут, у якім не было ікон.

КУТАСЫ кута́сы *мн.* 72. конікі, папярочкі ў рамах.

КУТОК куто́к *м.* 20, 27—29, 31, 32, 36, 37, 40, 59, 60, 64, 70, 70а, 77, 88, 90, 101, 104, 112—115, 117а, 118, 121, 125, 128, 136, 139, 144, 148, 151, 154, 158, 159, 162, 169, 173, 180, 184, 185, 186, 187, 201. **1.** кожны кут у хаце, апрача покуці 20, 27—29, 31, 32, 36, 37, 40, 59, 60, 64, 70, 70а, 77, 88, 90, 101, 104, 112—115, 117а, 118, 121, 125, 128, 136, 139, 144, 148, 151, 154, 158, 159, 162, 169, 173, 180, 184, 185, 186, 187, 201. **2.** катух 186.

КУЧА ку́ча *ж.* 2, 3, 4—18, 20, 25—27, 29, 31, 36, 38, 44, 49, 50, 104, 111, 121, 139, 151—152, 154, 158, 191, 198, 204. **1.** загарадка для любых свойскіх жывёл у хляве 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 25, 27, 28, 31, 32. **2.** загарадка ў хляве для каровы 26, 49. **3.** загарадка для цялят, парасят 20, 29. **4**. загарадзь ля свінушніка, ля хлява 7, 29. **5.** падпечча, дзе зімою сядзелі куры 29, 198. **6.** маленькі буданчык у хляве ці ля хлява для свойскіх птушак 17, 27, 31, 32. **7.** касцёр, агонь у полі, у лесе 2, 8, 14. **8.** месца, куды зграбаецца жар на прыпеку 33. **9.** валасы 111. **10.** куча чаго-небудзь.

КУЧКА ку́чка *ж.* 1, 2, 5—18, 25, 27—29, 34, 35, 37, 38, 40, 44, 45, 50, 52, 54—56, 59, 60, 63, 64—70, 70а, 72—83, 86, 89—93а, 96, 99, 100, 101, 103, 104, 110, 112, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 121, 125, 128, 129, 134, 136, 144, 148, 152, 158, 161—165, 168—171, 173, 177, 180—182, 184, 185—188, 190, 194, 195, 198, 201—204. **1.** хата (старая, малая) 1, 8. **2.** маленькі, цесны пакой 5, 8, 43, 79. **3.** загарадка ў хляве для кожнай (любой) жывёлы 1, 5, 7, 10, 14, 15, 38, 50, 56, 59, 63, 64, 68, 69, 70, 72а, 73—79, 80, 81, 89, 90, 92, 96, 99, 100, 101, 128. **3а**. загарадка для цялят, парасят 6, 28, 25, 40, 55, 60, 65, 66, 70а, 72, 91, 93а, 125. **4.** хлеў, загарадка для свінні 34, 72, 102. **5.** буданчык у хляве (ля хлява) для курэй 17, 25, 34, 91, 118, 163. **6.** падпечча, дзе зімавалі куры 52, 55, 65, 67, 93а, 96, 101, 117а, 119, 121, 125, 128, 129, 144, 161—164, 168—171, 173, 180, 182, 184, 185, 195, 198 (куча), 201—204. **7.** сабачая будка 186, 203. **8.** касцёр, агонь (у полі, у лесе) 6, 8, 9, 18, 55. **9.** месца на прыпеку або за чалеснікамі для жару 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 25, 27, 28, 29, 37, 44, 45, 50, 55. **10.** пячурка збоку печы (лазіць на печ), камінак для запалак, лучыны 6, 8, 9, 10, 11, 15, 25, 27, 29, 38, 44, 45, 50, 55, 65, 67, 72а, 76, 100, 201. **11.** канюшына, грэчка, лён у кучках, мэндлік з дзесяці снапоў жыта 2, 7, 8, 13, 16, 17, 29, 38, 52, 55, 59, 82, 83, 86, 110, 114, 118, 121, 128, 134, 136, 148, 152, 158, 161, 168, 170, 177, 180, 181, 187, 190. **12**. загарадзь на двары ля свінушніка 7, 8, 9, 79. **13**. "хата, бы кучка" 6, 11, 29, 54, 65, 66, 69, 73, 74—75, 76, 77, 79, 89, 91, 92, 93а, 96. **14.** яўрэйскія святы 52, 108, 115, 116, 121, 134, 188, 194. **15.** буданчык з яловых, хваёвых галін, у якім ловяць цецерукоў 103, 104, 112, 158. **16.** ахова кары маладога дрэва ад жывёл 125. **17.** складзеныя "калодзежам" трэскі, тонкія паленцы, у якіх дзеці ловяць вераб'ёў, соек, курапатак, канаплянак 164, 165, 169.

ЛАБАК лаба́к *м.* 151, 187. **1.** вальма 151. *параўн.* **прычолак 1**. **2.** закот з бярвенняў замест франтона 187.

ЛАБОК лобо́к *м.* 36, 37, 163. вальма (саломенная). *параўн.* **прычолак 1**.

ЛАВА ла́ва *ж.* 36, 55, 56, 59, 84, 89, 92, 93а, 96, 101, 103, 110, 112, 114—116, 118, 119, 121, 125, 128, 139, 144, 148, 151, 152, 154, 158, 159, 161, 164, 165, 169, 170, 171, 177, 180—182, 185—188, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203. ла́вка *ж.* 2, 7, 13, 15, 29, 38, 45, 59, 80. ла́ўка *ж.* 1, 5, 6, 8, 16, 17, 18, 26, 35, 40, 44, 60, 65, 70, 71, 79, 125, 194. **1.** шырокая лава ўздоўж сцяны 1, 2, 5, 6, 7, 8, 13, 15, 16, 17, 18, 26, 29, 35,36, 38, 40, 44, 45, 55, 56, 59, 60, 65, 70, 71, 79, 80, 84, 89, 92, 93а, 96, 101, 103, 110, 112, 114—116, 118, 119, 121, 125, 125, 128, 139, 144, 148, 151, 152, 154, 158, 159, 161, 164, 165, 169, 170, 171, 177, 180—182, 185—188, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203. **2.** лава ўздоўж толькі папярочнай сцяны 119. **3.** кожны рад саламяных снапкоў на страсе ў выглядзе прыступкаў 59. **4.** плашкі ў калодзежы паміж слупамі для таго, каб слупы не стуліліся 151.

ЛАГА ла́га *ж.* 136, 148, 160, 171, 191, 196, 197, 202, 204. падваліна пад падлогай.

ЛАГЕР ла́г'ер *м.* 6, 115. пастаўнік для жывёлы. // Л'е́том това́р стоіц' у лаг'ера́х 115.

ЛАГУН лагу́н *м.* 45. падваліны пад падлогай.

ЛАЗІВА ла́з'іво *н.* 125. драбіны, лесвіца, каб лазіць на страху.

ЛАПАТКА лапа́та *ж.* 188. лопа́та *ж.* 59, 84, 88, 91, 128. лопа́тка *ж.* 27, 29, 37, 52, 54, 60, 101. **1.** прыстасаванне з дошкі, якім падраўноўваюць саломы на страсе пры пакрыцці 27, 29, 59, 60, 88, 91, 101, 128, 188. // Пошыва́йут' пôд лопа́ту 101. **2.** снапкі з саломы, звязаныя ля ўздра і пакрытыя на страсе коласам уніз 37, 52, 54. ◊ ***пôд лопа́ту*** 83; ***пуд лопа́ту*** 119. спосаб пакрыцця.

ЛАПУН лапа́н *м.* 15. лапу́н *м.* 16, 17. апошняе бервяно ў сцяне, на якое кладуцца бэлькі, ачэп.

ЛАТАК лата́к *м.* 184. жэрдка, якая прыціскае салому на страсе. // Пойе́ду рубац' латак'і 184. *параўн.* **прыміца**.

ЛАТЫ лат *м.* 139, 160, 176. ла́та *ж.* 70а, 76, 96, 184. ла́ті *мн.* 27, 29, 31, 59, 60, 71, 72, 80, 84, 118, 125, 165, 196, 201, 202, 204. ла́ты *мн.* 1, 2, 4, 6—18, 20, 25, 29, 35—38, 44, 45, 49, 54, 55, 59, 68, 69, 73, 74, 75, 77, 79, 82, 89, 92, 93а, 101, 104, 108, 110, 112, 113, 116, 119, 121, 128, 134, 136, 144, 148, 151, 152, 154, 158, 159, 161, 162, 164, 165, 168—171, 177, 180—182, 185—187, 191, 194, 195, 198. ла́тэ *мн.* 50, 64, 65, 70, 73. ла́ц'іна *ж.* 136, 144. **1.** латы 1, 2, 4, 20, 6—18, 25, 27, 29, 29, 31, 44, 45, 49, 50, 54, 55, 59, 60, 64, 65, 68, 69, 70, 71, 72, 35—38, 70а, 73, 74, 75, 76, 77, 79, 80, 82, 84, 89, 92, 93а, 96, 101, 104, 108, 110, 112, 113, 116, 118, 119, 121, 125, 128, 134, 136, 139, 144, 148, 151, 152, 154, 158, 159, 160, 161, 162, 164, 165, 168—171, 176, 177, 180—182, 184, 185—187, 191, 194, 195, 196, 198, 201, 202, 204. **2.** ключыны і латы на іх у гумнах "на сохах" 134, 139, 168, 170. **3.** жэрдкі, козлы 165. // Зб'іл'і ла́ты 165. збілі козлы на вільчыку; *параўн.* **латак.** ◊ ***– полата́ті*** 71. прыбіць латы. // Лата́йе́ш хату 37. Кôзлы і ла́ты по йіх, а тод'і крыша 119. Прыла́тіў хату 125. Прыла́чвайуцца ла́ты 177. Лат'іт' 184. **4.** жэрдка ў плоце 144.

√ **ЛЕГАР** л'е́га́р *м.* 49, 52, 54, 59, 65, 72а, 117а, 129, 148, 181, 182, 186, 187, 190, 195, 197, 203. л'е́гар *м.* 144. л'е́г'ер *м.* 184, 185. л'е̂гар *м.* 7, 36, 40, 55, 118. л'іга́р *м.* 1, 4, 8, 9, 18, 27, 28, 31, 32, 34, 35, 64, 96, 125, 128, 201. л'ігар *м.* 6, 12, 13, 15, 17, 25, 29, 37, 44, 50, 121. лы́гар *м.* 2, 11. лы́гар *м.* 5, 38. **1.** падваліна, на якой ляжыць падлога 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 15, 17, 18, 25, 27, 28, 29, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 40, 44, 49, 50, 52, 54, 55, 59, 64, 65, 72а, 96, 117а, 118, 121, 125, 128, 129, 144, 148, 181, 182, 184, 185, 186, 187, 190, 195, 197, 201, 203. **2.** жэрдка, якой паднімалі бярвенні 148.

ЛЕС л'іс *м.* 15. галіны. // Йак скоты́ну пасэ́ш, то стро́йіш балага́на з л'іса абы́ од комар'ів 15.

ЛЕСА л'е́са *ж.* 144. л'е̂са *ж.* 112. л'о́стка *ж.* 88. **1.** лесвіца лазіць на гару 88, 144. **2.** паліца, дзе кладуць лён (тоўстая жэрдка).

ЛЕСКА л'е́ска *ж.* 128. л'е̂ска *ж.* 118, 161, 171. **1.** лесвіца 161, 171. **2.** плот 118, 128.

ЛЕСНІЦА л'е́з'н'іца *ж.* 110. л'е́сн'іца *ж.* 69, 71, 83, 93а, 104, 158, 162, 168, 176. л'е́с'н'іца *ж.* 108, 114, 115, 116, 119, 128, 136, 139, 154, 169, 170, 181, 182, 185, 186. л'е̂с'н'іца *ж.* 118. лесвіца ў выглядзе тоўстага слупа (2,5—3 м) з пракручанымі дзіркамі і ўстаўленымі туды палкамі; другая частка яе ляжыць на страсе, упіраючыся ў тоўсты слуп. Па гэтай лесвіцы лазілі на страху трэсці сажу 69, 71, 83, 93а, 104, 108, 110, 114, 115, 116, 119, 128, 136, 139, 154, 158, 162, 168, 169, 170, 176, 181, 182, 185, 186. толькі 1 частка – тоўсты слуп 104.

[ЛЕСНІЧКІ] л'е́сн'ічк'і *мн.* 177. драбіны, лесвіца, каб лазіць на страху.

[ЛЕЦЁН] л'е́ц'ен *м.* 134. л'е́ц'он *м.* 111, 114, 136. л'е́ц'ôн *м.* 112, 113, 139. сенцы, халодны будынак, які прырабляўся каля хаты (у ім зберагаліся хлеб, жыта, бочкі, свіней кармілі) 136.

ЛЁХ л'ох *м.* 5, 8, 9, 14—18, 25—29, 31, 32, 44, 45, 49, 50, 64, 65, 70, 70а, 74, 75—79, 80, 86—91, 93а, 96, 98, 99, 102, 103, 111, 113, 114, 115, 118, 119, 121, 125, 128, 129, 139, 142, 148, 154, 161, 162, 164, 165, 169—171, 173, 176, 177, 181, 182, 184—186, 194, 198, 201, 203. л'ôх *м.* 112. **1.** склеп на двары, зруб якога знаходзіцца ў зямлі, – там зберагаюцца запасы харчавання, гародніна 86, 112, 113, 161, 162, 168, 169, 170, 173, 176, 177, 181, 184, 185, 194, 198, 203. **2.** драўляны склеп на двары, зроблены з пастаўленых плашак і абсыпаны зямлёю (накшталт будана) 9, 14—17, 20, 26, 27, 29, 31, 32, 44, 45, 50, 64, 70, 74, 75, 76, 78, 80, 88, 90, 91, 93а, 96, 102, 118, 119, 121, 128, 139, 142, 154, 164, 165. **3.** цэментаваны склеп на двары 25, 77, 79, 80, 103, 111, 129, 139, 148, 170. **4.** пограб у хаце пад печчу, пад падлогай 17, 28, 29, 49, 50, 65, 70а, 87, 98, 99, 112, 115, 118, 125, 128, 129, 165, 171, 173, 182, 186, 201. **5.** частка склепу, засек для бульбы 5. **6.** засек для бульбы ці іншай гародніны ў сенцах 18. **7.** бомбасховішча 8. **8.** доўгая, глыбокая яма для бульбы 114.

ЛІСЦЫ л'іс'іцы *мн.* 139, 152, 186. **1.** шпугі ў дзвярах 152, 186. **2.** слупы з вінтамі, якія выпростваюць і выраўноўваюць сцяну 139.

ЛІСЦІНЫ л'ісц'іны *мн.* 121. латы. // Л'ісц'іны прылачвал'і дупцам'і 121

ЛІШТВА ле́шта *ж.* 71. л'іства *ж.* 112. л'іштва *ж.* 83, 84, 121. лы́штва *ж.* 4, 25, 29, 101. **1.** пояс у кроквах 25, 29, 71. **2.** ліштва, якая запускаецца ў пазы, зробленыя збоку ў дошках дзвярэй, такім чынам, дзверы атрымоўваюцца шчыльныя 101, 112, 121. **3.** лаза, якой прывязваюцца снапкі да лат 84. **4.** тычка, прыміца 83. **5.** плінтус 4, 68.

ЛОБ лоб *м.* 36, 37, 54, 63, 163, 180, 191. **1.** франтон 36, 37, 54, 63. **2.** падстрэшак 163, 191. **3.** вальма 36. **4.** старчак у бервяне 180. // Стукн'і пал'ена ў лоб, дык йано і пасун'ецца 180.

ЛУШНЯК лушн'áк *м.* 187, 190. вушак у дзвярах, вокнах (а зверху на іх – шапка).

ЛЯМОЎКА л'ам'івка *ж.* 10. л'ам'іўка *ж.* 11, 20. л'амýвка *ж.* 6. л'амýўка *ж.* 7, 35. л'амýўка *ж.* 2, 5, 7. **1.** шалёўка ў акне 1, 2, 5, 6, 7, 8, 11, 20. **2.** шалёўка ў дзвярах 1, 8, 10, 35. **3.** дошкі, якія прымацоўваюцца да лат збоку страхі 7.

ЛЯМПЕРЫЯ л'ампэ́ра *ж.* 4, 13. л'ампэ́рыйа *ж.* 5, 7. шалёўка (у акне).

[ЛЯПЯНКА] л'іп'йáнка *ж.* 116. лыпл'áнка *ж.* 75. глінабітная хата.

ЛЯСКА л'áска *ж.* 1, 56. л'éска *ж.* 54. **1.** ліштва ўздоўж дзвярэй, стала паміж дошкамі, каб было шчыльна 1, 54. **2.** дранка пад тынк 56.

МАГАЗІН магáз'ін *м.* 169. маказы́н *м.* 188. агульны свіран, куды сяляне ссыпалі збожжа.

МАЙДАН майдáн *м.* 2, 5—13, 16, 18, 25, 35, 37, 38, 40, 45, 50, 52, 54, 55, 63, 64, 65, 70а, 75, 76, 77—79, 80, 86, 87, 89, 91, 96, 108, 115, 118, 121, 125, 139, 154, 158, 161, 164, 168, 170, 177, 181, 188, 190, 194. **1.** загарадзь для свіней перад свінушнікам 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 18, 25, 37, 38, 49, 50, 76, 78, 89, 91, 96, 164. **2.** загарадзь перад хлявом для цялят 2, 9, 13, 37. **3.** пастаўнік у полі, у лесе 35, 38, 40, 45, 52, 54, 55, 64, 65, 70а, 72а, 77, 80. **4.** вялікі двор (напрыклад, у маёнтку) 7, 12, 75, 87. **5.** агароджаны двор ля хлява 67. **6.** кавалак поля 79. **7.** прыгожае месца, плошча ў вёсцы, дзе збіраліся на размовы 96. **8.** месца на кірмашы, дзе прадавалі скаціну 50. **9.** мізэрны хлеў з плятня, "балаган" 5. **10.** 4 слупы з перакладзінамі; на іх клалі сена, лён, калі трапалі 16. **11.** парожняя плошча, вялікае поле 86, 108, 115, 118, 121, 125, 142, 144, 158, 161, 168, 177, 181, 195. **12.** урочышча 139, 188, 190, 194. **13.** месца, дзе знаходзілася смалакурня 170. **14.** майдан 201, 203.

МАЙДАНЕЦ майданэ́ц' *м.* 44. загарадзь перад свінушнікам.

МАЙДАНЧЫК майдáнчык *м.* 49, 55, 63. загарадзь для свіней перад свінушнікам.

МАЛАФЕЙЧЫК малаф'éйчык *м.* 16. павець на дровы.

МАНЕЖ ман'ёж *м.* 2, 139. месца ля гумна, дзе стаяла малатарня і хадзілі коні (139) або валы (2).

МАНІР ман'íр *м.* 113. месца і будан, дзе хадзілі коні на малатарні – паветка на чатырох слупах.

МАНЯК ман'áк *м.* 170. будан, сховішча для паляўнічых.

МАСНІЦА мас'н'íца *ж.* 129, 180, 181, 182, 195, 198. адна дошка ў падлозе (пераважна не рэзаная, а колатая).

МАСТНІЧЫНА мастн'íчына *ж.* 158. адна дошка ў падлозе (нярэзаная).

МАСТОК мастóк *м.* 103, 163. мóстік *м.* 80. мóст'ік *м.* 38. мостóк *м.* 2, 14, 17, 70а, 74, 76, 78, 98, 101, 102, 117а. мастóчок *м.* 70, 90, 100. мôстóк *м.* 79. при́мосток *м.* 72а. ганак перад парогам (без слупкоў і стрэшкі), які складаецца з аднаго або некалькі пален, плашак ці тоўстых дошак.

МАТА мáта *ж.* 86, 144. **1.** загата (высокае ўцяпленне сцен) 86. **2.** мата на вокны, дзверы (з саломы, з рагожы.

МАТКА мáтка *ж.* 129. бэлька ў склепе.

МАТАНЬКА мáтн'а *ж.* 59. мáтын'ка *ж.* 68. матэ́н'ка *ж.* 55. саламяныя снапкі, звязаныя ля ўздра, якімі пакрывалі страху.

МАЦІЦА мáтіца *ж.* 87. мáц'і *ж.* 136. мáц'іца *ж.* 170. падоўжная бэлька, трама.

МАЧАХА мáчоха *ж.* 70, 70а. трама.

МЕТА м'éта *ж.* 154. м'íта *ж.* 153, 158. доўгі капец, бурт.

МОДА мóда *ж.* 15. шалёўка ў акне з выразанымі фігурамі.

МОСТ мôст *м.* 203. муст *м.* 195. дно ў калодзежы.

МУР мур *м.* 9, 37, 65, 70. **1.** цагляны дом 37, 65, 70. **2.** мураваны плот 9.

МУРЛАТА мурлáт *м.* 121. мурлáта *ж.* 1, 2, 4—7, 9, 10, 13—16, 20, 26, 27, 29, 35, 35а, 37, 38, 40, 44, 45, 49, 50, 52, 54, 55, 59, 60, 64, 65, 66, 68, 69, 70—80, 84, 88, 90—93а, 96, 101, 104, 108, 110, 112, 119, 128, 129, 151, 152, 161, 168—170, 177, 180—182, 185—188, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203, 204. **1.** бервяно, якое ляжыць на бэльках у хаце збоку сцяны, на якім ставяцца кроквы 1, 2, 4, 14—16, 20, 26—29, 32, 37, 38, 45, 49, 50, 52, 54, 55, 60, 65, 70, 70а, 72, 73, 75, 78, 79, 80, 84, 90—93а, 96, 108, 110, 119, 128, 129, 151, 152, 161, 168—170, 177, 180—182, 186—188, 190, 191, 194, 198, 201—204. **2.** апошняе бервяно ў сцяне пад бэлькамі; раней на яго ставілі кроквы 7, 9, 10, 11, 13, 26, 32, 35, 44, 49, 72а, 76, 181. **3.** аполак, дошкі, якія ляжаць на бэльках і закрываюць падстрэшша 35а, 40, 59, 64, 66, 68, 69, 71, 76, 77, 88, 101, 104, 112, 121. **4.** солам'е, якое ляжыць на крыжах дзвюх сох (у гумне, у хляве) 5. **5.** тлусты чалавек 185. **6.** падрубы пад вуглóвым домам 195.

[МЫЛЬЧЫК] мы́л'чык *м.* 9. пояс, які злучае дзве кроквы.

[МЫЛЯР] мы́л'ар *м.* 14, 20, 25, 29, 45. мы́л'ор *м.* 44. мэ́л'ар *м.* 4. доўгі плыткі капец, бурт.

МЫЧ мыч *м.* 54, 70а, 73. пояс паміж слупамі ў калодзежы. *параўн.* **распорка**.

МЫЧАВАННЕ мычова́н'н'е *н.* 7. ночова́н'н'е *н.* 7. пояс, які злучае дзве кроквы.

МЭТКІ мэ́тк'і *мн.* 35а, 37. пучкі саломы, звязаныя ля ўздра, якімі пакрываецца страха.

МЯКІННІК м'ак'ін'н'ік *м.* 37, 54, 55, 151, 158, 177, 182, 187, 195, 198. мйак'ін'н'ік *м.* 112. мн'акы́ннык *м.* 77—79. мн'акэ́ннык *м.* 65. адгароджаны ў гумне, або прыбудаваны да гумна, мякіннік. // У гумн'е́ йаку́йу х'іжу зак'ідайе 177. Гэ́то боку́вочка кай клун'і 79. Гэто опо́лка, наб'ітайа ў клун'і 37.

МЯКІННІЦА м'ак'ін'н'іца *ж.* 83, 84, 86, 88, 115, 118, 164, 180. мйак'ін'н'іца *ж.* 73, 76, 101, 110. мн'акі́нныца *ж.* 69, 119. мн'ак'ін'н'іца *ж.* 113. мэк'ін'н'іца *ж.* 52. мякіннік у застаронку ў гумне 86, 101, 115, 118, 119, 180 або прыбудаваны ля гумна 52, 73, 76, 83, 84, 110, 113.

НАВАРАТНЯ на́ворн'а *ж.* 125. на́ворот *м.* 139. на́ворот'ен' *м.* 125. на́воротн'а *ж.* 72а, 74—76, 79, 80, 84, 90, 91, 96, 100, 117а, 154, 161, 182, 204. на́вороц'ен' *м.* 158, 198. **1.** апошняе бервяно ў сцяне пад бэлькамі 76, 80, 182а; над бэлькамі 72а, 76. **2.** шапка ў дзвярах, якая спалучае два вушакі (шула) 125, 139, 154, 204. **3.** ачэп, падоўжная бэлька, якая ляжыць на папярочных бэльках на сцяне 96, 100, 117а, 125. **4.** аполкі, якія закрываюць прамежак паміж дзвюма дошкамі ў столі 74—76, 79, 84, 90, 91. **5.** во́рата ў дзвярах 158. **6.** частка кроснаў 161. **7.** ілгун 198.

НАВЕС нав'е́с *м.* 2, 38, 71, 74, 75, 77, 194, 183. нав'е̂с *м.* 54, 148, 201. нав'і́с *м.* 70, 101. **1.** паветка 2, 38, 54, 77, 148, 183, 194, 201. **2.** стрэшка над парогам у хаце 71; у гумне 70, 74, 75, 101.

НАГЛОЎНЯ нагло́ўн'а *ж.* 89, 90, 91, 96, 129. на́голов'ен' *м.* 202, 204. шапка ў дзвярах, якая спалучае два вушакі (зверху).

НАДАКОННІЦА надоко́н'н'іца *ж.* 112, 119. ахлуп, доўгае бервяно, якое звязвае прасценкі між вокнамі.

НАДВОРАК надв'ірок *м.* 89, 90. надво̂рок *м.* 144, 152, 194. надву́рок *м.* 60, 86. надв'у́рок *м.* 8, 91. надвы́рок *м.* 75, 88. надворак (каля хаты). // Каро́ва ходз'іц' по надво́рку 152.

НАКІДКА нак'ідка *ж.* 144. прасла, адлегласць паміж шуламі ў паркане.

НАКЛАД накла́д *м.* 82, 84. аполкі, якія кладуцца ў прамежку паміж дошкамі столі.

НАКЛАДАЧ накла́дач *м.* 50, 76. **1.** ачэп на бэльках над сцяной 76. **2.** жэрдкі на козлах 50.

НАКЛАДКА накла́дка *ж.* 8, 63. шапка на вушаках (у дзвярах).

НАКОТ нако́т *м.* 201. бервяно, якое ляжыць за сцяной на бэльках, і на якім ставяцца кроквы (цяпер замест "накот" ужываецца "мурлата").

НАКРЫЦЦЁ накрыт'т'е́ *н.* 45. накрыт'т'о́ *н.* 15. (агульнае) страха, покрыва. // По̂стройкі по̂д одным накрыт'т'о́м 15.

НАЛІЧНІК нал'ічн'ік *м.* 16, 162. **1.** верхняя шалёўка з фігурамі (акно) 16. **2.** шалёўка (дзверы) 162.

НАСАДКА наса́дка *ж.* 36. шапка, верхні вушак у дзвярах.

НАСЕКА нас'е́ка *ж.* 112, 114, 115, 136. нас'е̂ка *ж.* 111, 113, 170. **1.** ачэп пад бэлькамі 111, 112, 114, 115 ("нас'е́к'і н'іжн'ійа"). **2.** ачэп над бэлькамі (падоўжны), на які абапіраліся кроквы 111, 113, у хаце 115. **3.** палка, кій з сукамі 170. // То́рба ста́рцу на двана́ццац' торбо́ў і нас'е̂ка на двана́ццац' суко́ў 170.

НАСІЛА нас'іла *ж.* 82, 84. нос'іла *ж.* 83, 110. **1.** жэрдка пад столлю ад печы да папярочнай сцяны, на якой вешалі вопратку, калыску і інш. 82—84. **2.** вочап у студні з жураўлём 110.

НАСІЛІЦА насы́лыц'а *ж.* 76. носы́лыца *ж.* 77, 100. носы́лыц'а *ж.* 69, 72а. **1.** *гл.* **насіла 1** 69, 72а, 77, 100. 2. насілкі насіць сена; жэрдка пад страхой для бялізны 76.

НАСІЛКА нас'ілка *ж.* 52. носілка *ж.* 108. нос'ілка *ж.* 36, 54, 125. носы́лка *ж.* 89, 91—93а, 117а, 119. *гл.* **насіла 1**.

НАСОМАЧ насо́мач *м.* 31. кароткае бервяно ў прасценках паміж вокнамі (вуглом і акном).

НАСЦІЛ наст'іл *м.* 154. гара ў хаце.

НАЦЯГ нат'е́г *м.* 8. салома з прыкладам на вільчыку. *гл.* **хэб**.

НАШЛАП нашла́п *м.* 148, 153, 154, 171. **1.** бервяно, якое ляжыць на бэльках над сцяной 171. **2.** ачэп пад бэлькамі 153. **3.** ахлуп над вокнамі 148. **4.** аполак на дзвюх дошках у столі 154.

НАШЛАПА нашла́па *ж.* 79, 116, 121, 136, 144, 148, 163, 168, 203, 204. **1.** ачэп, на які стаўлялі кроквы (на бэльках над сцяной) 136, 144, 168. **2.** ахлуп, бервяно над вокнамі 116, 203, 204. // Нашла́п'іл'і о̂кна 203. **3.** аполак на дзвюх дошках у столі 79, 121. **4.** дзве збітыя дошкі, якія пакрываюць вільчык страхі 163. **5.** шапка, верхні вушак у дзвярах 148.

НАШЛАПІЦЬ нашла́п'іць *зак.* 119, 185, 186. накрыць. // Нашла́пыў ушчэ́памы балькы́ 119. ашла́п'іў гаршо́к 185.

НАШЧЭПА нашчэ́па *ж.* 114. ахлуп, бервяно на вокнах.

ОКАП о́кап *м.* 7, 15, 17, 80, 163. ока́п *м.* 20, 27, 29, 36, 50. **1.** ніжні край страхі, які звісае над сцяной 7, 27, 36. **2.** падстрэшак 17, 20, 29, 50, 80. **3.** йамка вокóл стóга, каб ён н'ê замакаў і н'ê згарэў 163.

ОШВАНІК о́шванык *м.* 92. шула ў сцяне.

ПАБУДОВА пабудóва *ж.* 162, 173, 196, 202, 204. пабудова (працэс). ◊ ***у пабудов'ê*** 176. у працэсе будаўніцтва.

ПАВАЛ пова́л *м.* 26, 27, 28, 31, 34, 37, 38, 40, 44, 49, 50, 54, 63, 65, 70, 70а, 72а, 89, 163. пôва́л *м.* 25, 29, 45. пува́л *м.* 20, 72. **1.** столя 20, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 34, 37, 38, 40, 44, 45, 49, 50, 54, 63, 65, 70, 70а, 72, 72а. **2.** паваленае бурай дрэва 89, 163. ◊ ***на пова́л*** 65. на гару (у хаце). ◊ ***накладній повал*** 27. столя з дошак. пакладзеных з прасветам, над якім зверху кладзецца дошка.

ПАВАЛІНА пова́ліна *ж.* 31. адна дошка ў столі.

ПАВЕТКА пав'е́тка *ж.* 153. пов'е́тка *ж.* 154, 160, 162, 168, 169, 176, 201. **1.** паветка для дроў 153, 154, 160, 162, 176, 201. **2.** паветка для калёс 153, 168, 169, 201.

ПАВЕТНЯ пов'íтн'а *ж.* 31. паветка для дроў.

ПАВЕЦЬ пав'е́ц' *ж.* 81, 151, 152, 159, 177, 180, 187, 188, 190, 191, 204. пав'ếц' *ж.* 181. по́вац' *ж.* 111. по́в'ет' *ж.* 63, 128. по́в'ец' *ж.* 117а, 136, 144, 148, 161, 163—164, 168, 170, 177. во́в'êт' *ж.* 184. по́в'êтка *ж.* 169. по́в'ếц' *ж.* 114, 121, 165. по́в'êц' *ж.* 182, 186, 195, 198, 203. по́в'іт' *ж.* 84, 87, 88, 101. пов'íт' *ж.* 60, 119. по́в'іц' *ж.* 82, 103. по́выт' *ж.* 93а, 108. по́выц' *ж.* 113. по́вэт' *ж.* 86, 117а, 171. по́вэц' *ж.* 103, 104, 118, 139, 185. пôв'е́ц' *ж.* 186. **1.** паветка для дроў 81, 82, 87, 88, 103, 104, 111, 113, 114, 118, 121, 128, 136, 148, 151, 159, 163, 164, 165, 168, 169, 170, 171, 176, 177, 180 (у гумне), 181, 184, 187, 188, 190, 191, 198, 203, 204. **2.** паветка для калёс 60, 82, 86, 101, 108, 111, 117а, 118, 119, 139, 148, 151, 159, 161, 169, 177, 180, 181, 182, 185, 186, 187, 188, 195. **3.** паветка для розных сельскагаспадарчых рэчаў (цэбры, бочкі і т. д.) 63, 188.

ПАВОЗНІЦА пов'íзніца *ж.* 117а. паветка для калёс.

ПАД АДЗІН... под од'óн шарóнг 44. пôд одным шарóнком 50. под одз'ін шнур 37. под од'он шнур 17. будынкі ў адзін рад, пад адной страхой.

ПАДАКОННІК падакóн'н'ік *м.* 81, 151, 152, 153, 177, 180, 181, 187, 188, 190, 191, 194, 195. подокóн'н'ік *м.* 15, 52, 72а, 136, 154, 160, 163, 171, 176, 182, 196, 198, 202, 204. пôдокóн'н'ік *м.* 13, 31, 54, 112, 185, 186, 203. пудокóн'н'ік *м.* 27—29, 34, 139, 161, 162, 164, 165, 168—170, 173, 184, 201. **1.** падаконнік паміж вушакамі 13, 15, 27—29, 31, 34, 52, 54, 72а, 81, 112, 136, 139, 151, 152, 153, 154, 161, 162, 168, 170, 171, 173, 177, 180, 181, 182, 184, 185, 186, 187, 188, 190, 191, 194, 195, 196, 198, 201, 202, 203, 204. **2.** бервяно ў сцяне, на якім стаіць акно 160, 163—165, 169, 176.

ПАДАЧЭПА пудочэ́па *ж.* 59. ачэп, на якім ляжаць бэлькі (хата).

ПАДАШВА подóшва *ж.* 72а. падруба.

ПАДБРУСНІК пудбру́с'н'ік *м.* 184. трама.

ПАДВАЛА подва́ла *ж.* 2, 6, 9, 12—14, 16, 18, 111а. пôдва́ла *ж.* 5, 8. пудва́ла *ж.* 1, 4, 20, 32. **1.** падруба 1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, 12—14, 16, 18, 20, 32, 111а. **2.** прызба 1.

ПАДВАЛАК подва́лок *м.* 49, 111. пôдва́лок *м.* 25, 27, 29, 37, 40, 54. пудва́лок *м.* 26—28, 31, 38, 50, 63, 64, 70а, 72, 113. **1.** падруба 25—29, 31, 37, 38, 40, 49, 54, 64, 70а. **2.** пры́старанак, некалькі бярвенняў, якія аддзяляюць ток ад стараны 29, 50. **3.** падваліна 29, 63, 70а, 72, 111, 113.

ПАДВАЛІНА падва́л'іна *ж.* 151—153, 158, 177, 180, 182, 188, 194, 203. падвал'íна *ж.* 103, 116, 159. п'ідва́л'іна *ж.* 184, 197. подва́л'іна *ж.* 161, 196, 198. подвал'íна *ж.* 4, 71, 77, 80, 82, 87, 90, 104, 112, 136, 176, 184. подвалы́на *ж.* 100. пôдва́л'іна *ж.* 7, 101, 170, 173, 185, 186. пôдвал'íна *ж.* 2, 60, 65, 68, 70, 83, 84, 88, 115, 148, 154. пôдва́лына *ж.* 15. пудва́ліна *ж.* 17, 76, 78, 201. пудва́л'іна *ж.* 20, 168, 196, 198. пудвал'íна *ж.* 69, 73—75, 76, 89, 92, 93а, 96, 108, 115, 139, 162, 176. пудва́лына *ж.* 117а. **1.** падруба 7, 15, 17, 20, 116, 117а, 118, 159, 161, 162, 168, 170, 173, 176, 177, 182, 184—186, 194, 197, 198, 201—204. **2.** падваліна 2, 4, 60, 68, 69, 71, 73—78, 80, 82, 83, 84, 87—90, 92, 93а, 96, 100, 101, 103—104, 108, 112, 115, 136, 139, 148, 151—154, 158, 159, 161, 177, 180, 188, 196, 198.

ПАДВАЛКА подва́лка *ж.* 44. пудва́лка *ж.* 45, 50. падруба.

ПАДВАРОТНІЦА падварóтн'іца *ж.* 116, 152, 153. падварóтн'іца *ж.* 180, 188, 191, 194. падвару́тн'іца *ж.* 177, 190, 195. підворóтн'іца *ж.* 83. подвор'íтныца *ж.* 75, 99. подворóтн'іца *ж.* 11, 25, 52, 104, 111а, 134, 163. подворóтныц'а *ж.* 77. подвору́тн'іца *ж.* 55, 119, 121, 154, 161, 170, 185, 198. подвору́тніц'а *ж.* 1, 5, 38, 79. пôдвор'íтныц'а *ж.* 4, 45, 65. пôдворóтныца *ж.* 27, 31, 96, 101, 114, 176. пôдвору́тніца *ж.* 115, 128а, 136, 144, 148, 168, 169. пôдвору́тныца *ж.* 92. пôдвору́тн'а *ж.* 171. пôдвору́тныц'а *ж.* 40, 44. пôдвурóтныц'а *ж.* 29. пôдвуру́тн'іца *ж.* 6, 54. пудвор'íтныц'а *ж.*

20, 69, 73, 78. пудворóтн'а *ж.* 100. пудворóтн'іца *ж.* 89, 162, 164, 173. пудворóтныца *ж.* 84, 87, 88. пудворóтныц'а *ж.* 8, 29, 72. пудворýтн'іца *ж.* 86, 93а, 108, 118, 125, 139, 184. пудворýтніц'а *ж.* 2, 91. пўдвор'ітн'іца *ж.* 82. падваротня.

ПАДВОД подвóд *м.* 8. паветка.

ПАДВОРАК падвôрак *м.* 195. падвýрак *м.* 35а. подв'ірок *м.* 8, 66, 73, 77, 98, 100. подвôрок *м.* 201. подвýрок *м.* 6, 7, 14, 25, 64а, 80, 84. подвýрок *м.* 1, 2, 9, 17, 18, 27, 79. пôдв'ірок *м.* 11. пôдвóрок *м.* 4. пôдвýрок *м.* 5. пудв'ірок *м.* 10, 28. **1.** двор, прастора паміж хатай і хлявамі 1, 4—7, 9, 10, 14, 18, 25, 28, 35а, 64а, 79, 84, 100, 195, 201. **2.** частка двара – месца перад хатай 2, 8, 11, 27, 66, 73, 77, 80. **3.** загарадзь ля свінушніка 17. **4.** месца ля хлява, дзе скаціна стаіць, хлявы 98.

ПАДВОР'Е подвірйе *н.* 17. подв'ірйе *н.* 14, 16, 64, 76, 80, 99. подвýрйе *н.* 128. подвýрйе *н.* 12, 18, 70а, 78. пôдв'ірйе *н.* 15, 50, 70. пудв'ірйе *н.* 20, 45. **1.** двор, прастора паміж хатай і хлявамі 12, 14, 17, 20, 45, 64, 70а, 78. **2.** частка двара, месца перад хатай 15, 50, 76, 80, 99, 128. **3.** месца каля хлявоў 16, 70.

ПАДВОР'ЕЧКА подвýрйêчко *н.* 186. загарадзь ля свінушніка.

ПАДВОРКА пôдв'ірко *н.* 13. двор, прастора паміж хатай і хлявом.

ПАДГАНАК пудгáнок *м.* 31. лёгкі ганачак (пераважна не зашклёны).

ПАДДАХ поддáх *м.* 37. пудáх *м.* 26. **1.** ніжні край страхі і прастора паміж нізам страхі і сцяной 37. **2.** шопа, прыбудаваная да гумна, да хлява для сена, дроў 26.

ПАДДАШАК поддáшок *м.* 70а, 121. **1.** падстрэшак 121. **2.** паветка 70а.

ПАДДАШША поддáшшэ *н.* 15, 44. пôддáшшэ *н.* 4, 9, 16, 18. пуддáшча// пуддáшчэ *н.* 20. пуддáшшэ *н.* 7, 13, 25, 35. **1.** падстрэшак 4. **2.** адведзеная ад сцяны страха на той бок, дзе дзверы 9, 13, 15, 18, 20, 25, 35, 44. **3.** паветка на слупах для сельскагаспадарчага інвентару, дроў 7, 16. **4.** шопа з трыма сценкамі, дзе захоўваюцца харчы, каморка, істопка 20.

ПАДКАПЕЖ пудкап'êж *м.* 55. ніз страхі.

ПАД КОЛАС пуд кóлос 118. спосаб пакрыцця страхі.

ПАДКОС подкóс 197. тонкія бярвенні ці дошкі, прыбітыя да апошняга бервяна сцяны і на палавіне кроквы ля франтона, каб яна не ўпала ад напору ветру. // На в'етровыйê строп'іла став'ім подкóсы 197.

ПАДКРЫЛАК падкрылак *м.* 191. пуодкрылок *м.* 176. прыбудоўка да гумна для саломы.

ПАДЛОГА падлóга *ж.* 81, 116, 134, 151—153, 158—160, 163, 176, 177, 180, 181, 187, 188, 191, 194, 195, 203. п'ідлóга *ж.* 128, 171. подлóга *ж.* 4, 8, 9, 11, 12, 14, 36, 49, 52, 60, 72а, 77, 82, 87, 90, 96, 111, 111а, 121, 136, 154, 165, 183. пôдлóга *ж.* 1, 2, 4, 5—7, 13—18, 25, 27, 29, 31, 37, 38, 40, 44, 50, 54, 55, 60, 63, 66, 69, 70, 74, 75, 79, 88, 93а, 101, 113, 114, 119, 129, 144, 162, 164, 168, 170, 171, 182, 185, 196, 198, 202, 204. пудлóга *ж.* 20, 26, 28, 29, 32, 35, 45, 59, 64, 70а, 71—73, 78, 80, 86, 89, 92, 98, 99, 100, 108, 115, 117а, 118, 125, 173, 201. **1.** падлога (хата, сені) 1, 2, 4, 5—7, 8, 9, 11, 12, 13—18, 20, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 35, 36, 37, 38, 40, 44, 45, 49, 50, 52, 54, 55, 59, 60, 63, 64, 66, 69, 70, 70а, 71, 72а, 73, 74, 75, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 93а, 96, 98, 99, 100, 101, 108, 111, 111а, 113, 114, 115, 116, 117а, 118, 119, 121, 125, 128, 129, 134, 136, 144, 151—153, 154, 158—160, 162, 163, 164, 165, 168, 170, 173, 176, 177, 180, 181, 182, 183, 185, 187, 188, 191, 194, 195, 196, 198, 201, 202, 203, 204. **2.** дно ў калодзежы 171. ◊ ***чорна*** – 20, 27, 31. ◊ ***сл'іпáйа*** – 20. негабляваная падлога, на якую зверху сцелецца падлога з габляваных дошак. ◊ ***глін'áна пôдлóга*** 2. дол, ток у хаце.

ПАДЛОЖЫНА падлóжына *ж.* 153. подлóжына *ж.* 49, 52, 63, 79. пудлóжына *ж.* 27, 55, 100, 98, 117а, 118, 201. маснічына, адна дошка ў падлозе.

ПАДМОСНІК падмóс'н'ік *м.* 194. падваліна (пад падлогу).

ПАДМУРАК пôдмýрок *м.* 5, 6, 36, 38, 65, 77. пудмýрок *м.* 102. падмурак (у хаце).

ПАДМУРОЎКА падмурóўка *ж.* 181. подмурóўка *ж.* 164, 197. пôдмур'івка *ж.* 16, 27, 29. пôдмур'іўка 70. пôдмурýўка *ж.* 13, 25. пудмур'івка *ж.* 17, 20, 29, 32. пудмурóўка *ж.* 31, 40, 50, 72. пудмурýўка *ж.* 26. падмурак (у хаце).

ПАДНАВЕС паднав'éс *м.* 153. поднав'éс 72а, 76, 78. пôднав'éс *м.* 1, 17, 29, 40, 59. пуднав'éс *м.* 92, 93а, 96. паветка (з боку дзвярэй або – працяг страхі хлява ў даўжыню – з адной сцяной, або без сцен (72а).

ПАДОК подóк *м.* 78, 110, 118, 125, 128. пôдóк *м.* 50. стажар'е.

ПАДПАВЕТКА падпав'éтка *ж.* 158. пудпов'éтка *ж.* 55. павець.

ПАДПАВЕТНЯ пôдпов'ітн'а *ж.* 2. павець ля гумна на розныя сельскагаспадарчыя прылады працы.

ПАДПАВЕЦЬ пôдпов'éц' *ж.* 83, 190. пôдпов'іт' *ж.* 6, 59, 60, 73. пудпов'êц' *ж.* 112. **1.** павець (для калёс, дроў) 59, 60, 73, 83, 112, 190. **2.** адведзеная страха над уваходам у гумно, каб дождж не забіваў 6.

ПАДПАРОГ пудпор'іг *м.* 28. масток, некалькі пален, якія ляжаць перад уваходам у хату.

ПАДПАРОЖАЦ потпорýжэц *м.* 35. *гл.* **падпарог**.

ПАДПАРОЖНІК подпорóжнык *м.* 17. *гл.* **падпарог**.

ПАДПЕЧАК пôдп'є̂чок *м.* 82, 83, 115, 128. путпíчок *м.* 13, 73, 75, 88. падпечак (дзе былі куры).

ПАДПЕЧНІЦА подп'éчэн'іца *ж.* 114. подп'éчн'іца *ж.* 111. падпечак.

ПАДПЕЧЧА падп'éчча *н.* 158, 187. подп'є̂ч *м.* 113. подп'є̂чча *н.* 176. подп'є̂ччэ *н.* 160, 196. подп'іч *м.* 18, 76, 80. подп'íчча *н.* 71. подп'íччэ *н.* 70а, 78, 99. пôтп'íччэ *н.* 2, 4, 6, 10, 28, 65, 183. пудп'іч *м.* 31. пудп'íччэ *н.* 27, 29, 45, 63, 184, 202, 204. падпечак (дзе зімою знаходзіліся куры).

ПАДПЛЫТАК пôдплы́ток *м.* 10. падпечак.

ПАДПОЛЛЕ пôдпóл'л'е *н.* 195. склеп у хаце пад падлогай.

ПАДРУБ падрýб *м.* 81, 163, 177. пóдруб *м.* 86, 148, 151, 154, 158, 165, 170, 181, 194, 195. пôдруб *м.* 191. пудрýб *м.* 139, 164. **1.** падруба 86, 139, 148, 151, 154, 158, 163, 164, 165, 170, 177, 181, 191, 194, 195. **2.** падваліна 81.

ПАДРУБА падрýба *ж.* 134. підрýба *ж.* 83, 110. п'ідрýба *ж.* 84, 128, 171. подрýба *ж.* 1, 36, 52, 55, 59, 60, 63, 65, 68, 71, 72а, 76, 77, 79, 82, 88, 98, 104, 108, 111—114, 121, 129, 136. пôдрýба *ж.* 54, 60, 70, 78, 91, 93а, 101, 119, 125, 198. пыдрýба *ж.* 103. пудрýба *ж.* 35, 69, 72—74, 76, 80, 89, 92, 96, 99, 100, 117а, 118. падруба.

ПАДРУБАК подрýбок *м.* 79, 196. **1.** падруба 196. **2.** падваліны 79.

ПАДРУБІНА падрýб'іна *ж.* 180. падруба.

ПАДСЕННЕ пôдс'ін'н'е *н.* 16. сені.

ПАДСТАВЫ пудстáвы *мн.* 90. тоўстыя дубовыя калодкі, на якіх стаіць будынак.

ПАДСТАЎКА пудстáўка *ж.* 88. *гл.* **падставы**.

ПАДСТРЭХА пудстр'éха *ж.* 55. ніжні край страхі.

ПАДСТРЭШАК пудстэ́шак *м.* 181. падстрэшак.

ПАДСТРЭШКА пудстр'íшка *ж.* 78. каробка пад страхой, шаляванне.

ПАДСТРЭШКІ пôдстрэ́шк'і *мн.* 181. прыбудоўка да гумна на салому, на мякіну.

ПАДСТРЭШНІК подстр'íшнык *м.* 76. пôдстр'íшнык *м.* 8. ніжні край страхі.

ПАДСТРЭШША пудстры́шйа *н.* 173. месца пад страхой, ніз страхі.

ПАДСЦІЛКА подсц'íлка *ж.* 77. масток, некалькі пален (бярвенняў), якія ляжаць перад уваходам у хату.

ПАДУШКА падýшка *ж.* 103, 194. пóдушка *ж.* 31, 136, 148. **1.** падаконнік 103, 194. **2.** шапка над дзвярыма паміж вушакамі 31, 136, 148.

ПАДШАЛЁЎКА пôдшал'óўка *ж.* 89, 90. пудшал'óўка *ж.* 73. дошкі, прыбітыя над нізам страхі.

ПАДШОПКА потш'íпка *ж.* 18. павець (для калёс).

ПАДШТАНДАРКІ патштандáрк'і *мн.* 194. кароткія дубовыя калодкі, якія ўкопваюць па вуглах хаты і на якія кладуцца першыя вянкі хаты.

ПАД ШТРЫХА пуд штрыхá 125. спосаб пакрыцця.

ПАД ШТРЫХАЛКУ пôд штрыхáлку 93а. спосаб пакрыцця [чаротам].

ПАД ШТРЫХОЎКУ под штрахóўку 116. пôд штрыхóўку 121. пуд штрых'ýўку 79. спосаб пакрыцця. // Пасля першага раду кул'і солóмы клал'íса пôд штрыхóўку. Ўн'із колосом... прыв'азвал'і да прын'íцы 116.

ПАДШУРАК пôдшýрок *м.* 1, 6, 29, 31. путшýрок *м.* 28. паветка.

ПАДШУР'Е пôдшýрйе *н.* 12, 18. паветка без сцен ці са сценамі, прыбудаваная да гумна.

ПАД ШЧОТКУ пад шчóтку 181, 188, 191. пôд шчóтку 36, 170. пуд шчóтку 87, 185, 195, 198, 201. пуд шчôтку 186. пуд шчýтку 169, 177. спосаб пакрыцця, калі пасля падстрэшанага снапкамі першага раду коласам уверх кладзецца салома і падбіваецца шчоткай (драўляным прыстасаваннем).

ПАДШЧЫТНІК падшчы́тн'ік *м.* 81. патшчы́тн'ік *м.* 153. подшчíтн'ік *м.* 14, 59, 128. подшчы́тн'ік *м.* 20. потшчы́тн'ік *м.* 1, 10. потшчы́ток *м.* 44. пôтшчы́тн'ік *м.* 2, 5, 6, 8, 25, 38, 40, 59. пудшчы́тн'ік *м.* 55. путшчы́тн'ік *м.* 11. падстрэшак.

ПАДШЫЎКА подшэ́ўка *ж.* 60. дошкі, прыбітыя знізу да страхі – падстрэшка знізу франтона.

ПАДШЫЎНАЯ СТОЛЯ подшыўнайа стôл'а 196, 204. столя, падрыхтаваная пад тынк.

ПАДЭШВА подóшва *ж.* 72, 102, 117а. пудóшва *ж.* 50. **1.** падруба (пад хату) 72. **2.** падваліна (пад падлогу) 50, 102, 117а. *гл.* **падашва**.

ПАЗ паз *м.* 2, 4, 6, 7, 9, 13, 15, 18, 20, 25, 27, 29, 31, 32, 36, 38, 40, 45, 50, 52, 59, 60, 63, 65, 68, 70, 72а, 76, 78, 79, 80, 82, 88, 89, 90, 92, 93а, 101, 104, 113, 118, 139, 151, 153, 158, 159—163, 165, 168, 170, 171, 173, 176, 177, 180—188, 190, 191, 194—198, 201—204. пáза *ж.* 125. пáзочка *ж.* 115. паз у шуле, у вушаку, у бервяне (каб шчыльней прыставала да ніжняга бервяна), у сцяне (куды закладаюць перпендыкулярную перагародку), у шуфлядзе, каб шчыльней прыставала рама. // У рáмя для шыбкі робіцца паз, а шпар – стары спосаб 184.

ПАЗУХА пáзуха *ж.* 188. вуха ў ачэпе, якое надзяваецца на палец шула.

ПАКОТ пакóт *м.* 81, 103а. пакýт *м.* 35а. пок'íт *м.* 71, 73, 76, 77, 78, 80, 89, 98, 99, 101, 102, 109, 117а. покóт *м.* 116. покôт *м.* 112. покýт *м.* 36, 52, 55, 59, 60, 79, 86, 114, 115. покўт *м.* 69, 82, 83, 110. **1.** столя 35а, 36, 52, 55, 59, 60, 69, 71, 76, 77, 78, 79—82, 99, 110, 112, 114, 115. **2.** гара (у хаце) 71, 73, 80, 83, 86, 89, 98, 101, 102, 103, 109, 116, 117а. ◊ ***на покóц'ê*** 111, 113, 128 на гары. ◊ ***на пок'íт*** 75. ***на покóт*** 113. ***на покôт*** 55. ***на покýт*** 36, 84, 93а, 114, 115, 125. ***на пок'ўт*** 82, 96, 110. на гару.

ПАКОЦІНА пакóц'іна *ж.* 81. пок'íтына *ж.* 99. пôкóц'іна *ж.* 55. адна дошка ў столі.

ПАКРЫЦЦЁ пакрыц'ц'é *н.* 163. покрыт'т'é *н.* 50, 70. **1.** салома, накладзеная на вільчык пад козлы 163. **2.** дах (несаламяны) (агульная назва) 50, 70.

ПАЛАВІНКА половíнка *ж.* 20, 29, 80. полов'íнка *ж.* 162, 173, 176, 196, 202, 204. створка акна.

ПАЛАВІНЧЫК полов'íнчык *м.* 37. половы́нчык *м.* 1, 5, 13, 15, 18, 25, 35, 37, 54, 63, 80. половэ́нчык *м.* 65, 70. плашка, напалавіну расколатае бервяно.

ПАЛАТКІ палáтк'і *мн.* 159, 161, 163, 180, 181, 182, 184, 186, 194, 203. палáц'і *мн.* 152, 154. полáтк'і *мн.* 185. полáц'і *мн.* 139, 152. **1.** вышкі ў хляве 139, 152, 159, 161, 163, 180—182, 184—186, 194. **2.** насціл вышынёй каля 20 см ад зямлі ў застаронку, дзе ляжалі снапы 152, 154. **3.** гара ў лазні 203.

ПАЛЕНА пал'éна *н.* 151, 180, 181, 187, 188, 190, 191, 194, 198, 204. пал'éно *н.* 152, 153, 159, 177, 182, 195. пол'éно *н.* 154, 160, 161, 163, 170. пол'êно *н.* 164, 165, 169, 171, 185, 197, 201, 203. пôл' êно *н.* 148, 162, 176, 186. **1.** ачасанае бервяно ў сцяне 148, 151—154, 159—161, 163—165, 169, 171, 177, 180—182, 185—188, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203, 204. **2.** кругляк, неачасанае бервяно ў сцяне 170, 180, 191. **3.** ачэп пад бэлькай 162, 176. **4.** солам'е ў гумнах "на сохах" або ў куранi 152, 154, 164, 165, 188. **5.** вага ў студні з жураўлём 161.

ПАЛЕПА пол'éпа *ж.* 10. ток, зямля ў хаце, у хляве.

ПАЛЕЦ пáл'ац *м.* 187, 194. пáл'ец *м.* 36, 52, 55, 82, 84, 92, 121, 148, 158, 161—163, 171, 173, 176, 177, 180, 183, 184, 186, 188, 195, 196, 197, 202, 204. пáл'êц *м.* 9, 63, 91, 93а, 104, 110, 118, 139, 144, 154, 164, 165, 169, 170, 181—182, 185, 203. пáл'іц *м.* 2, 5, 16, 25, 35, 37, 65, 70, 77, 92. пáл'іц' *м.* 7, 18, 44, 45, 54, 80. пáлыц' *м.* 17, 29, 38, 50, 75, 76, 79. пáлэц *м.* 96, 125, 128, 201. пáлэц' *м.* 13, 20, 27, 29, 31, 73, 78. зарэзаны канец бервяна, які ўстаўляецца ў паз у шуле, зарэзаны канец (штыль) шула, вушака, які ўстаўляецца ў падрубу або на які надзяваецца ачэп, штыль у вугле (у замок).

ПАЛІСАДНІК паўсáдн'ік *м.* 190. пол'ісáдн'ік *м.* 6, 148. поўсáдн'ічок *м.* 76. агародчык.

ПАЛІЦА пол'íца *ж.* 52. пол'íц'а *ж.* 6. полы́ц'а *ж.* 4. пôл'íца *ж.* 84. **1.** жэрдка пад столлю, на якую вешалі адзежу 4, 6. **2.** дошка, якая калісьці прыбівалася замест падстрэшка 52.

ПАЛОЎНІК палóўн'ік *м.* 158. полóвнік *м.* 18, 29. полóвн'ік *м.* 18, 111а. полóвнык *м.* 13, 25. полóўн'ік *м.* 1, 12, 40, 54, 70а, 168. полóўнык *м.* 6. полóўнычок *м.* 35. мякіннік, прыбудаваны каля гумна або адгароджаны ў кутку ў застаронку.

ПАЛОЎНЯ полóўн'а *ж.* 93а, 96. будынак для сена, адрына.

ПАЛЬ пал' *м.* 16, 25, 29, 49, 50, 52, 55, 72. тоўстыя дубовыя слупы, якія закопваюцца ў зямлю пад падрубы.

ПАМАСНІЦА памас'н'íца *ж.* 81, 151, 153, 177, 188, 191, 194. помас'н'íчына *ж.* 163, 182а. помос'н'íца *ж.* 139, 203. помос'н'íчына *ж.* 154, 161, 168. помôс'н'íца *ж.* 186. помóс'ц'іна *ж.* 121. адна дошка ў падлозе.

ПАМЕТНІК пом'éтн'ік *м.* 144. тонкія жэрдкі або галіны, якія кладуцца і прывязваюцца да ключыцы, выконваючы ролю лат у будынках "на сохах".

ПАМЕЦІНА пом'éц'іна *ж.* 182. жэрдачка, да якой прывяваецца салома, калі пакрываюць страху спосабам "пад шчотку".

ПАМОСТ памóст *м.* 103, 104, 153, 181, 194. памо̂ст *м.* 151, 180. памýст *м.* 194. помíст *м.* 75. пом'íст *м.* 98, 119. помóст *м.* 1, 56, 60, 92, 93а, 113, 125, 129, 163. помостóк *м.* 27, 36, 52, 55, 63, 72. помóстык *м.* 73, 89. помостóчок *м.* 16, 31. помо̂ст *м.* 112, 164, 182а, 198. по̂мо̂сто̂к *м.* 29. помýст *м.* 35, 84, 86—88, 118, 121, 125, 139, 154, 161, 169, 170. помустóк *м.* 50. помýст 83. помýшч'ік *м.* 69. помы́ст *м.* 82. **1.** памост перад парогам 1, 16, 27, 29, 31, 36, 50, 52, 55, 56, 63, 69, 72, 73, 89, 92, 93а, 125. **2.** падлога ў сенцах або ў хаце 35, 60, 75, 82, 83, 84, 86, 87, 88, 103, 104, 112, 121, 129, 139, 151, 153, 154, 161, 163, 164, 169, 170, 180—182, 194, 198; у клеці 98. **3.** старана, засек у гумне, дзе ляжыць збожжа (снапы і зерне) 113, 125. **4.** дно ў калодзежы 194, 198. **5.** памост перад уездам у гумно 16. **6.** памост на дрэве, на якім стаялі вуллі 119. **7.** на пароме, у лодцы, або на бульбу пры паводцы // Хáта калынóва, с'íны на помóсты, с'аду да й пойíду до д'íўчыны ў гóсты 75. Хата на помо̂с'ц'ê 194 = падлога ў хаце.

ПАПЛЁТ папл'óт *м.* 181, 194, 198. пераплеценыя лазовымі дубцамі ключыны (у хлявах "на сохах").

ПАПЛЕЦІНА папл'éц'іна *ж.* 187, 196, 202. папл'óц'іна *ж.* 195. лазовыя дубцы, якімі перавязваліся ключыны (у хлявах "на сохах").

ПАПЯРОЧКА попарэ́чка *ж.* 25. поп'êрэ́чка *ж.* 173. попэрэ́чка *ж.* 111. **1.** пояс, папярочнае бервянцо, якое злучае дзве кроквіны 25, 173. **2.** солам'е 111.

ПАРАХНО порохнó *н.* 4, 52, 63, 72а, 99, 115, 117а, 163. порохн'íца *ж.* 113. *зневаж.* старая хата.

ПАРКА пáрка *ж.* 5, 11, 59, 91, 92. пучок саломы, звязаны ля калосся. Такімі паркамі пакрываюць верхнюю частку страхі.

ПАРКАН паракáнт *м.* 104. паргáн *м.* 117а. парґáн *м.* 13, 59, 66, 69, 73, 76, 78, 91, 92, 98, 102, 119, 128. паркáн *м.* 2, 4—7, 12, 15, 25, 35а, 38, 40, 83, 96, 103, 108, 151, 152, 187. пархáн *м.* 35. **1.** агульная назва агароджы 66. **2.** шчыльная агароджа з дошак (каля царквы, у горадзе каля турмы) 2, 4, 6, 7, 13, 73. **3.** плот з трох жэрдак і прасунутых паміж імі галінамі дрэў, або малодзенькімі дрэўцамі 5, 35, 35а, 59, 69, 92, 117а. **4.** агароджа з дошчачак – "штахеты" 38, 76, 78, 83, 91, 96, 98, 102, 152, 187. **5.** нізкі "штахет" – агароджа ля агародчыка 40, 103, 151. **6.** агароджа ў прызбе, каб пясок не з'язджаў 128. **7.** брама на могілках 15 (шчыльна з дошак). **8.** ганак 12. **9.** загарадка ў хляве 119. **10.** агароджа (па-польску) 25, 108. **11.** агароджа з адной жэрдкі ўздоўж вуліцы сяла 104. **12.** парэнча ля кладкі, на мосце 104. **13.** агароджа з трох жэрдак. // Пэрэвýйныком пэрэпл'утвайут' да жэрды закладайут' 119. **14.** паркан 66.

ПАРОГ парóг *м.* 81, 134, 153, 158, 159, 163. паро̂г *м.* 180, 181, 188, 190, 191. парýг *м.* 177, 195. пор'íг *м.* 17, 20, 28, 29, 32, 34, 44, 50, 64—66, 70, 71, 72, 72а, 73, 76, 77, 78, 80, 99, 101, 102. порóг *м.* 6, 14, 52, 59, 60, 82, 100, 154, 160. поро̂г *м.* 13, 90, 110, 112, 129, 182. поруóг *м.* 31, 36, 55, 161, 201. порýг *м.* 26, 37, 63, 112, 114, 119, 144, 148, 168, 169, 182, 186. порýґ *м.* 1, 2, 4, 5, 7, 25, 40, 69, 70а, 79, 83, 92. поры́х *м.* 117а. по̂р'íг *м.* 27. по̂ро̂г *м.* 162, 198. по̂рýг *м.* 54, 60, 148, 165. пурóг *м.* 173, 176. **1.** масток перад парогам 32, 55, 81, 112, 119, 129, 134, 148, 153, 154, 160—162, 165, 168, 169, 176, 177, 180—182, 186, 188, 191, 195, 198, 201. **2.** парог 1, 2, 4, 5, 6, 13, 14, 17, 20, 25—29, 31, 34, 36, 40, 50, 52, 54, 60, 63—65, 69—72а, 76, 77, 79, 80—90, 93а, 99, 100—102, 112, 114, 117а, 144, 148, 153, 158, 159, 162, 163, 173, 176, 180—182, 191, 201. **3.** падваротня 7, 36, 37, 59, 66, 73, 76. **4.** папярочкі паміж слупамі ў калодзежы, каб слупы не стуліліся 44, 78, 110. **5.** пералаз у плоце 190.

ПАРОЖНІЦА пор'ýжныц'а *ж.* 70а. падваротня.

ПАРУБІНЫ порýбыны *мн.* 4. зруб у калодзежы.

ПАРЫЎНЯ парыўн'á *ж.* 158. будыначак, у якім распарваюць бярозавыя ці лазовыя дубцы, каб прывязваць імі салому да прыміц.

ПАСЕЛА пос'éл'а *ж.* 118, 121, 128. посэ́ла *ж.* 50, 72. сядзіба.

ПАСЕЛІНКА посыл'íнка *ж.* 80. сядзіба, месца, дзе стаіць хата і іншыя будынкі.

ПАСЕЛІШЧА пас'éл'ішча *н.* 163. пос'éл'ішчэ *н.* 115. сядзіба.

ПАСТАВЕНЬ пастовэ́н' *ж.* 25, 111а. пастувэ́н' *ж.* 29. вялікі пастаўнік, агароджаная паша.

ПАСТАРОНАК пастарóн'н'ік *м.* 190. посторóнок *м.* 185. засек, старана, частка гумна (убок ад тока), дзе ляжаць снапы, збожжа.

ПАСТРОЙКА пастрóйка *ж.* 103, 110, 151—153, 154, 159, 187, 191, 201. пастро̂йка *ж.* 180, 181. паструйка *ж.* 177, 190. пострóйка *ж.* 2, 4, 8, 9, 12, 13, 16, 25, 29, 35, 37, 38, 40, 52, 59, 65, 66, 68—70, 73, 74, 77, 79, 80, 83, 84, 87, 90, 91, 92, 93а, 96, 98, 100, 101, 108, 110, 112, 113, 115, 125, 163, 170, 176. постро̂йка *ж.* 114, 116, 121, 169, 186. пострýйка *ж.* 55, 112, 118, 139, 161, 164, 165, 168, 171, 182, 185, 195. пострýйка *ж.* 70а. по̂стрóйка *ж.* 15, 50, 115. **1.** будынак 2, 4, 8, 9, 12, 13, 15, 16, 25, 29, 35, 37, 38, 40, 50, 52, 55, 59, 65, 66, 68—70, 70а, 73, 74, 77, 79, 80, 83, 84, 87, 90, 91, 92,

93а, 96, 98, 100, 101,103, 108, 110, 112, 113, 114, 115, 116, 118, 121, 125, 139, 151—153, 154, 159, 161, 163, 164, 165, 168, 169, 170, 171, 176, 177, 180, 181, 182, 185, 186, 187, 190, 191, 195, 201. **2.** будынак увогуле 68, 96, 115, 165. **3.** калі ўжо ўсё пабудавана – якая добрая пастройка! 153, 195. **4.** добрая пастройка (далікатней) 9. **5.** новае, толькі што збудаванае памяшканне 80. **6.** незакончаны будынак 100. **7.** пабудова хаты 163.

ПАТАЛОК потоло́к *м.* 76, 80, 93а. по̂толо́к *м.* 1, 92. столя. ◊ ***на паталк'е́*** 204; ***на паталку́*** 158, 187. на гары.

ПАЎКЛЮЧНІК поўкл'у́чнык *м.* 8. кароткая кроква ў маленькім франтоне.

ПАХАДУНКА походу́л'ка *ж.* 2. походу́нка *ж.* 4, 7, 9, 11, 163. склеп, абкладзены зямлёю, у які ходзяць па бульбу кожны дзень. // Походу́нка – накры́та йа́ма з вэрху на два рокі 4. *гл.* **паходушчы, пограб, ямка**.

ПАХОДНІ похо́дн'і, *мн.* 195. сходы.

ПАХОДНЯ пахо́дн'а *ж.* 195. похо́дн'а *ж.* 144, 148. **1.** 1 дошка ў падлозе, памаснічына 195. **2.** лесвіца, па якой лазяць да коміна 144, 148.

ПАЦЫЯТ ас'ійа́т *м.* 180. ахв'іцыйа́т *м.* 194. охв'іцыйа́т *м.* 186, 197. ац'ійа́т *м.* 177. пас'ійа́ш *м.* 92. паційа́т *м.* 60, 86, 96, 100, 102, 125. пацыйа́т *м.* 68, 69, 72а, 74–77, 79, 87, 89, 90, 91, 93а, 99, 101, 102, 108, 113. пацыйа́ш *м.* 92. сацыйа́т *м.* 190. спацыйа́т *м.* 88. пацыйе́т *м.* 66, 70, 71, 73, 78, 80. фацыйа́т *м.* 153. ф'е̂цыйа́т *м.* 196, 204. ф'іцыйа́т *м.* 158, 160–163, 168, 176, 180, 182, 191, 195. хваційа́т *м.* 79, 181, 184. **1.** вальма ў чатырохсхілавай страсе 194. **2.** франтон 60, 66, 68, 69, 70, 71, 72а, 73, 74–77, 78, 79, 79, 80, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93а, 96, 99, 100, 101, 102, 108, 113, 125, 153, 158, 160–163, 168, 176, 177,180, 181, 182, 184, 186, 190, 191, 195, 196, 197, 204. ◊ ***лама́ны пацыйа́т*** 89. страха з вальмай.

ПАШЫЦЦЁ пошыт'т'е́ *н.* 50, 65, 70а, 72. матэрыял (салома, чарот), якім пакрываецца страха.

ПАШЭЎЛЯ пошэ́ўл'а *ж.* 114. хіб, салома, накладзеная на вільчык пад козлы.

ПЕРАВОЙ перевуо́й *м.* 31. лазовыя дубцы, якімі прывязваецца салома да прыміц.

ПЕРАГАРОД п'ерэ́горо̂д *м.* 165. катух, загарадка ў хляве.

ПЕРАГАРОДКА парэ́горотка *ж.* 110. п'арэ́гаратка *ж.* 114, 128, 151, 182. п'ерагаро́тка *ж.* 170, 177. п'ерагару́тка *ж.* 159, 181. п'ер'его̂ро́дка *ж.* 121. п'ере̂горо́дка *ж.* 173. п'ере̂горо́дка *ж.* 173. п'еро̂гро̂ру́тка *ж.* 148. п'ерэ́гарадка *ж.* 180. п'ерэ́городка *ж.* 161, 169. п'е̂рэ́городка *ж.* 144. пырӑгоротка *ж.* 70, 73, 76. пырыгоро́дка *ж.* 7, 9, 17, 35, 70а. пырэ́гарутка *ж.* 103. пырэ́горотка *ж.* 38, 40, 44, 45, 59, 60, 64, 66, 69, 75, 76, 77, 84, 86, 87, 88, 96, 113, 119. пырэ́горутка *ж.* 68. пэрэ́горотка *ж.* 20, 83. пэрэгоро́дка *ж.* 9, 125. пэрэгоро́дка *ж.* 203. пэрэгору́тка *ж.* 112. **1.** перагародка, якая раздзяляе хлеў на катухі, загарадкі 7, 9, 17, 20, 35, 40, 44, 59, 60, 63, 65, 68, 69, 70а, 73, 75, 76, 77, 96, 103, 110, 112, 113, 119, 128, 148, 186, 203. **2.** катух, загарадка, адгароджаная перагародкай 38, 45, 55, 66, 84, 86–88, 114, 121, 144, 151, 159, 161, 169, 170, 173, 177, 180, 181, 182. **3.** прыстаронак, нізкая сценка, якая аддзяляе ток ад застаронка 9, 125, 180.

ПЕРАДКУЧЧА пырыку́ччэ *н.* 2. праход паміж загарадкамі ў хляве.

ПЕРАДЫЛЛЕ пэрэды́л'ле *н.* 108. загарадзь перад хлявом, перад свінушнікам.

ПЕРАДРЫННЕ п'ерэдры́н'не *н.* 115. п'ерэды́н'йе *н.* 113, 115. загарадзь ля хлява і свінушніка. // Дз'е хл'евы́ – той подву́рочок 113.

ПЕРАДХЛЕЎЕ пырыдхл'і́ўе *н.* 20. пэрэдхл'і́ўе *н.* 119, 128. **1.** загарадзь ля свінушніка 20. **2.** месца перад хлявом і гумном 119, 128.

ПЕРАКЛАД парэ́клад *м.* 110, 115. перекла́д *м.* 4. п'арэ́клад *м.* 114, 116, 136. п'еракла́д *м.* 134. п'еракла́дз' *ж.* 170. п'еракла́дз'іна *ж.* 153, 180, 181, 191, 204. п'ере́клад *м.* 121. п'ерэ́клад *м.* 118, 136, 144, 171. п'ерэ́кладка *ж.* 151. п'ерэ́клад *м.* 6, 171. пыры́клад *м.* 1, 2, 5, 8, 9, 12, 20, 28. пырыкла́дына *ж.* 11, 45. пырэ́клад *м.* 113. пэрэ́клад *м.* 112. пэрэкла́д *м.* 12. пэрэкла́дына *ж.* 70. пэрэкла́дз'іна *ж.* 82, 88, 148. **1.** солам'е на сохах 1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 82, 88, 112, 113, 115, 116, 118, 121, 134, 136, 144, 151, 153, 170, 171, 180, 181, 191, 204. **2.** слой саломы, накладзены на вільчыку 8, 12. **3.** падоўжная трама ў курных хатах 118. **4.** шапка, перакладзіна, якая ляжыць на вушаках над дзвярыма 110, 170. **5.** прыстаранак, нізкі парканчык, які аддзяляе ток ад стараны ў гумне 2, 20, 28, 45.

ПЕРАЛАЗ п'ерала́з *м.* 114, 116, 148, 152, 190. п'ер'ела́з *м.* 128. п'ерыла́з *м.* 110. п'ерэла́з *м.* 161. пырала́з *м.* 136. пырыла́з *м.* 7–9, 12, 13, 16, 17, 25, 40, 45, 59, 64, 65, 68, 69, 70а, 72а, 73, 74–76, 77, 84, 87, 88, 89, 92, 93а, 101, 108. пэрэла́з *м.* 2, 35, 45, 60, 70, 91, 96, 112, 115, 128. **1.** прыстасаванне ў плоце (лавачка), дзе пералазяць 7, 8, 9, 12, 13, 16, 17, 25, 35, 68, 84, 87, 88, 110. **2.** месца ў плоце, дзе пералазяць 40, 92, 108, 112, 114, 115, 116, 136, 148, 152, 161. **3.** адгародка ў хляве 45, 128. **4.** плот з жэрдак 45, 59, 60, 64, 65, 69, 70, 70а, 72а, 73, 74–76, 77, 89, 91, 97. **5.**

пастаўнік для скаціны, агароджаны жэрдкамі 69. **6.** некалькі рухомых жэрдак на месцы варот у плоце 2, 92, 93а, 101. **7.** парог 190. // Ц'ераз п'ералаз с'ем раз сабаку п'ерагнáц' 190.

ПЕРАЛАЗІК пырылáзык *м.* 79. жэрдка замест варот у плоце.

ПЕРАПЛЁТ пäрапл'óт *м.* 183. п'ерапл'óт *м.* 136, 151. п'ерапл'ýт *м.* 191. **1.** плот з калочкаў, прасунутых паміж трох жэрдак 151, 191. **2.** аконны пераплёт 136. **3.** пераплёт на страсе – бярозавыя тычкі, пры дапамозе якіх кулі прымацоўваюцца да латаў.

ПЕРАПЛЁЦІНА пäрапл'óц'іна *ж.* 183. жэрдка, якая трымае кулі. // Пр'іўйазвайе пäрапл'оц'іну 183.

ПЕРАСОЛЯ пырысóл'а *ж.* 82. пырысýл *м.* 70а. жэрдка пад столлю, на якую вешалі адзежу.

ПЕРАСОЎ п'ерасóў *м.* 134. п'ерасýў *м.* 154. п'êрасо̂ў *м.* 144. п'êр'есóў *м.* 121. пэрэсóў *м.* 139, 185. *гл.* **перасоля**.

ПІЎШВЫ п'íўшвы *мн.* 91. апоўзіны.

ПЛАТВА платвá *ж.* 111а. ачэп пад бэлькамі.

ПЛАШКА плáшка *ж.* 86, 173, 180—183. **1.** плашка; з яе робіцца плот "дыль" 173, 182, 183. **2.** плашка ў калодзежы 86, 180. **3.** плашкі, з якіх робіцца чорны пол 183.

ПЛАШЧАК плашчáк *м.* 20, 25, 44, 54, 59, 60, 64, 88, 93а, 112, 134. плашч'éк *м.* 65. плошчáк *м.* 37, 50. плашка.

ПЛЕЦЯНІК пл'ет'анык *м.* 102, 125. пл'ет'éн'ік *м.* 54. пл'ец'ен'íк *м.* 36, 37, 55. пл'ац'óн'ік *м.* 35а. пл'іт'анык *м.* 2, 5, 7. плот'ан'íк *м.* 9, 12, 75, 91. плот'анэ́к *м.* 45. плô т'áнык *м.* 16. плут'анык *м.* 13, 15, 60. плýтнык *м.* 92. плыт'анык *м.* 25, 28, 29, 38, 40, 64, 101. плыт'áнэк *м.* 65, 66. плыт'ýх *м.* 77. плэт'áнык *м.* 50, 60, 79. **1.** пляцень з лазы 7, 9, 12, 16, 25, 28, 36, 37, 38, 54, 55, 60, 64–66, 75, 77, 79, 91, 92, 101, 125. **2.** плот 25, 37, 38. **3.** хлеў з плятня 13, 15, 45, 50, 101. **4.** прыбудоўка да гумна, хлява для сена і інш. 29, 102. **5.** загата з плятня, аблепленая глінай 40.

ПЛЕЦЯНЯ пл'ац'ан'á *ж.* 112. пл'ет'ен'á *ж.* 111а, 128. пл'ец'ен'á *ж.* 111, 114, 115, 139. пл'êтн'á *ж.* 35, 84, 86. **1.** плот з трох жардзін і заплеценымі паміж імі галінамі 84, 111а, 112, 114, 128. **2.** пляцень з лазы, ядлоўцу 35, 84, 86, 111, 139. 3. хлеў з плоту 115.

ПЛІНТУС пл'íнтус *м.* 20, 31, 36, 54, 65, 70, 148, 151, 173, 196, 202, 204. плінтус.

ПЛОТ пліт *м.* 11, 15, 17, 20, 29, 34, 45, 50, 65, 72а, 75, 80, 90, 99, 101, 110. пл'íт *м.* 14, 28, 102, 117а. плот *м.* 6, 37, 49, 56, 59, 81, 82, 93а, 104, 119, 134, 153, 160, 163, 169, 170, 176, 180, 185, 188, 198, 204. плô т *м.* 9, 10, 12, 16, 25, 36, 37, 52, 54, 60, 93а, 98, 112, 136, 139, 144, 148, 151, 154, 158, 159, 162, 170, 180, 181, 186, 187, 188, 194, 195, 198, 201. плут *м.* 25, 35а, 60, 63, 68, 84, 86–88, 108, 111, 113–116, 118, 121, 125, 128, 129, 161, 164, 165, 168, 177, 182, 190, 191, 203. плуóт *м.* 55, 103. плўт *м.* 1, 2, 4, 5, 7, 8, 12, 13, 18, 35, 40, 69, 70а, 76, 78, 79, 92, 96, 171. плыт *м.* 38, 66, 70, 73, 74, 76, 77, 89. плэт *м.* 83. **1.** паркан 55, 83, 84, 170, 186, 187. **2.** агульная назва агароджы 2, 36, 38, 49, 56, 60, 63, 104, 158, 159, 168, 187. **3.** плот з трох жэрдак і заплеценых паміж імі галінамі 1, 2, 8, 9, 11, 12, 16, 17, 18, 20, 25, 44, 45, 50, 65, 70а, 72а, 73, 75, 79, 82, 98, 129. **4.** частакол 5, 77, 81, 82, 112. **5.** шчыльны плот з дошак 1, 121. **6.** плот штахетнік 5, 6, 37, 55, 88, 118. **7.** адгародка ў хляве 1, 36, 37, 55, 119, 180, 188, 194, 198, 201. **8.** прыстаранак, адгародка паміж токам і застаронкам 164, 165, 170. **9.** плот з жэрдак 1, 4, 35, 35а, 36, 52, 54, 60, 66, 86, 87, 92, 93а, 99, 108, 110, 111, 113, 114, 116, 119, 125, 128, 134, 136, 139, 144, 148, 151, 153, 154, 158, 160, 161–165, 168, 169, 176, 177, 180, 181, 182, 185, 188, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203. **10.** пляцень з лазы (гарызантальнае пляценне) 7, 8, 11, 12, 13, 15–18, 20, 25, 28, 29, 34, 40, 45, 50, 59, 65, 68, 69, 70, 70а, 73, 74, 76, 78, 89, 90, 93а, 96, 101, 102, 115, 117а, 204. **11.** пляцень 1, 2, 4, 5, 8, 18, 20, 44, 45, 49, 50, 70, 70а, 72, 76, 78, 98. // Плóтам закýтаў 195.

ПЛЯНІЦА пл'ен'íца *ж.* 128. прасла, адлегласць у плоце паміж двума слупамі.

ПЛЯНТРА пл'áнтра *ж.* 92. падваліны.

ПЛЯТНЯК пл'етн'áк *м.* 52. пляцень з лазы (гарызантальнае пляценне).

ПЛЯЦ пл'ац *м.* 2, 6, 14, 18, 20, 54, 59, 60, 64, 65, 68, 77, 88, 92, 98, 102, 112, 113, 117а, 119, 129, 134, 136, 148, 151. **1.** пляц (разам з соткамі) 2, 6, 14, 18, 54, 59, 60, 64, 65, 68, 77, 92, 98, 102, 112, 113, 117а, 119, 129, 134, 136, 148, 151. **2.** калгасны двор 88. **3.** зямля, участак пад забудаванні ў горадзе 20. // Гэтô муй пл'ац, а ц'êпэр усáдз'бой зовуц' 144.

ПЛЯЦЕНЬ пл'ац'éн' *м.* 113, 144, 159, 161, 163–165, 177, 180, 182, 188, 191, 194, 198. пл'éт'ен' *м.* 80. пл'éц'ен' *м.* 110, 116, 118, 121, 158, 170, 185, 186. пл'êт'éн' *м.* 2, 12. пл'êц'éн' *м.* 148, 168. пл'іт'éн' *м.* 5. плыт'íн' *м.* 60. плэт'éн' *м.* 201. плэ́т'ін' *м.* 119. плэ́тэн' *м.* 108. **1.** пляцень з лазы (гарызантальнае пляценне) 108, 110, 116, 118, 119, 121, 144, 148, 158, 159, 161, 163–165, 168, 170, 177, 182, 185, 186, 188, 191, 194, 198, 201. **2.** плот з трох жэрдак і прасунутымі паміж імі галінамі 5, 108, 110, 168, 170, 177, 180, 182, 194, 198, 201. **3.** пастаўнік для скаціны 113. **4.**

прыбудовачка з плятня да сенцаў, да хлява для свіней, курэй 12, 60, 80. **5.** прызба 144. ◊ ***пл'ац'éн' стайáчы*** 195. плот з трох жардзін, паміж якімі прасунутыя вертыкальна галінью ◊ ***пл'ац'éн' уйýшчы*** 195. гарызантальна сплецены.

ПЛЯЦЁНКА пл'ет'óнка *ж.* 6, 184. пл'ец'óнка *ж.* 128, 136. пл'êц'óнка *ж.* 169. **1.** пляцень з лазы (гарызантальнае пляценне) 128, 136, 169. **2.** паласа плеценай саломы, якая прыбіваецца на вушаках у дзвярах для ўцяплення 6, 184.

ПОГРАБ пóграб *м.* 77, 91, 104, 111, 125, 139, 151, 152, 154, 159, 160, 164, 165, 177, 180, 187, 188, 190, 191, 194, 198, 204. пóгрêб *м.* 32, 134, 102, 147, 158, 169, 173, 182а, 184. пóгр'іб *м.* 65. пóгрыб *м.* 1, 2, 4, 5, 7, 9, 10, 12, 13, 15, 16, 18, 20, 25, 28, 29, 40, 54, 55, 64, 70, 70а, 74, 76, 78, 79, 83, 88, 89, 93а, 98, 100, 108, 110, 111а, 115, 119, 121, 128, 144, 148, 161, 170. пóгрып *м.* 11, 45, 101. пóгрэб *м.* 14, 52, 72, 80, 90, 92, 96, 136, 153, 154, 171, 181, 182, 186, 195, 203. **1.** склеп у хаце пад падлогаю, пад печчу ці ў сенцах 1, 2, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 12, 14, 16, 18, 20, 25, 28, 29, 32, 45, 49, 64, 65, 70, 70а, 72, 73, 74, 76, 77, 78, 79, 80, 83, 88, 89, 90, 91, 92, 99, 100, 104, 121. новае слова, новае значэнне – 134, 139, 151–153, 160, 170, 181, 182а, 191, 198, 203. **2.** склеп на двары, укапаны ў зямлю, абкладзены плашкамі 55, 78, 92, 93а, 96, 98, 101, 102, 104, 108, 110, 116, 117а, 119, 125, 136, 139, 147, 151, 152, 153, 154, 158, 159, 161, 173, 177, 184, 186, 187, 188, 190, 191, 194, 195, 198, 204. новае значэнне 13, 15, 18, 29, 37, 38, 40, 44, 54. **3.** капец або яма для бульбы 104, 111, 111а, 115, 128, 144, 148, 161, 164, 165, 169, 171, 180, 181, 182. ◊ ***пахадз'ýшчы*** – 159, 169. ◊ ***пахадны погр'аб*** 158. склеп на двары (у хаце), з якога штодзённа бяруць бульбу.

ПОД пôд *м.* 59, 113, 121, 164, 165. пўд *м.* 171. **1.** стажар'е (у лузе для сена, у полі, у гумне – для снапоў) 113, 121, 164, 165. 171. **2.** ніз, аснова печы, жорнаў. // П'іч на подóвы стойіт' 59.

ПОКУЦЬ пóкўт *м.* 163. пóкут' *ж.* 2, 8, 14, 27, 49, 55, 59, 60, 63–65, 79, 80, 83, 100, 111а, 125, 129, 162, 165, 173, 176, 184, 201. пóкут'т'е *н.* 35, 45, 65, 88, 90, 92, 101, 102, 112, 171. пóкуц' *ж.* 103, 104, 121, 128, 134, 139, 154, 158, 160, 161, 163, 164, 168, 169, 170, 177, 180, 182, 185, 186, 191. пóкуц'йе *н.* 118. пóкуц'ц'е *н.* 115. покуць.

ПОЛ пол *м.* 142, 144, 154, 160, 170, 173, 176, 196, 202, 204. пôл *м.* 2, 125, 161, 168, 177, 194, 195. пул *м.* 86, 93а, 190. пўл *м.* 101, 93а. пыл *м.* 82. **1.** запеч, нары ў хаце ці ў клеці, дзе спалі 82, 86, 93а, 101, 125, 142, 144, 160, 161, 170, 173, 176, 190, 194, 195. **2.** дно ў калодзежы 168, 177. **3.** падлога з гліны 2. ◊ ***т'óмны пол*** 196, 202. падлога, на якую кладуць чыстую падлогу. ◊ ***чорны пол*** 32, 197, 204. ◊ ***гл'ін'áны пол*** 184.

ПОЛАБ пóлаб *м.* 2, 9, 10, 11, 13, 15. пóлап *м.* 3, 4, 5, 7, 12, 16, 17. столя. ◊ ***на пóлаб*** 13, ***на пóлап*** 16. гара (у хаце).

ПОЛАГ пóлог *м.* 113. будан з тканіны.

ПОЧАП пóчап *м.* 110, 158. вочап у студні з жураўлём.

ПОЯС пóйас *м.* 35–37, 44, 45, 50, 54, 59, 65, 70, 70а, 73, 74, 75, 76, 79, 82, 84, 91, 93а, 96, 104, 108, 110, 116, 118, 119, 121, 125, 136, 139, 144, 148, 151, 152, 154, 161, 162, 164, 165, 168–171, 176, 177, 180–182, 185–187, 190, 191, 194–198, 201, 202. **1.** пояс, які злучае дзве кроквы 35, 37, 44, 45, 50, 54, 59, 65, 70, 70а, 73, 74, 75, 79, 82, 84, 93а, 96, 104, 108, 110, 116, 118, 119, 121, 125, 136, 139, 144, 148, 151, 152, 154, 161, 162, 164, 165, 168, 169, 171, 176, 177, 180–182, 185, 186, 190, 191, 194–198, 201, 202. **2.** дзве жардзіны паміж слупамі ў плоце, да якіх прыбіваюць дошкі, калочкі 36, 76, 91, 148. **3.** папярочкі паміж слупамі ў калодзежы, каб слупы не стуліліся 170, 187.

ПРАВІЛА правíло *н.* 38, 71, 72, 72а, 73, 80. прав'íло *н.* 36, 37, 49, 52, 54, 55, 82, 110, 121, 139. правы́ло *н.* 1, 13, 20, 25, 26, 29, 35, 38, 40, 45, 49, 63, 64, 68, 69, 76, 77, 79, 80, 93а. правэ́ло *н.* 44, 45, 50, 66, 70. **1.** ачэп на бэльках 35–38, 40, 44, 52, 54, 55, 63, 66, 68, 69, 71, 73. **2.** апошняе бервяно ў сцяне, на якім ляжаць бэлькі 25, 26, 29, 49, 72, 72а, 76, 77, 80, 93а, 110. **3.** солам'е, перакладзіна на сохах 35, 38, 45, 49, 66, 68, 70, 72а, 76, 139. **4.** ачэп пад бэлькай у хлявах і гумнах 20, 45, 50, 64, 70, 76. **5.** капыл у шаўцоў, на які нацягваюць халявы ботаў 1, 13. **6.** лапатка, пры дапамозе якой выраўноўваюць тынк 82. **7.** у возе 121.

ПРАГОН прагóн *м.* 151, 194. прогóн *м.* 10, 54, 84, 129, 144, 154, 169, 170. прогýн *м.* 44. **1.** апошняе бервяно ў сцяне пад бэлькамі 84, 129, 144, 154, 194. **2.** ачэп на бэльках 54, 151, 169, 170. **3.** солам'е 10, 44.

ПРАЗОР празóр *м.* 152. прозóр *м.* 4, 20. **1.** шчыліна, дырка ў страсе, у акне (шкло няшчыльна прыстае) 4, 20. **2.** адлегласць паміж лаўкай і ложкам 152.

ПРАКЛАДКА проклáтка *ж.* 2. верхні вушак у дзвярах.

ПРАМ прам *м.* 112, 114. трама, тоўстая падоўжная бэлька.

ПРАСЛА прáсла *н.* 35а, 152, 180, 185, 190, 194, 198. прáсло *н.* 36, 52, 75, 82, 84, 86, 87, 90, 98, 102, 103, 104, 110–114, 116, 128, 129, 136, 139, 151, 154, 158, 159, 161, 164, 165, 168, 169, 177, 181,

185–188, 191, 195. пр’ácло *н.* 1, 2, 4–7, 10, 13, 14, 20, 25, 29, 35–38, 49, 54, 55, 59, 60, 68, 69, 74, 76, 88, 89, 92, 93а, 96, 100, 101, 108, 115, 117а, 118, 119, 121, 125, 128, 144, 148, 153, 163, 170, 171, 182, 201, 203. пр’écло *н.* 8, 12, 16, 17, 50, 65, 66, 73, 78, 79, 99. **1.** адгародка ў хляве; у гумне – прыстаронак 8, 93а, 119, 171. **2.** жэрдка ў плоце; дзве жэрдкі, да якіх прыбіваюцца дошкі, калочкі 10, 13, 20, 36, 38, 52, 54, 73, 76, 110, 164. **3.** плот з жэрдак (2–9 штук) 5, 35, 49, 75, 78, 79, 80, 88, 96, 98, 100, 102, 104, 115, 118, 121, 125, 136, 148, 163–165, 169, 171, 181, 182, 186. **4.** частка плоту даўжынёю ў адну жэрдку 1, 2, 25, 38, 50, 55, 64, 74, 76, 84, 88, 99, 104, 108, 111, 112, 114, 116, 118, 125, 158, 161, 168, 169, 170, 177, 180, 186, 190, 191, 194, 195, 198. **5.** частка плоту ад слупа да слупа 1, 2, 4–7, 12, 14, 16, 24, 35а, 36, 37, 50, 59, 60, 65, 68, 69, 73, 82, 84, 86, 87, 90, 92, 103, 113, 115, 151–154, 158, 163, 168, 181, 185, 187, 188, 201, 203. **6.** ачэп, апошняе бервяно ў сцяне 17. **7.** жэрдка, на якой сядзяць куры; жэрдка на вышках 11, 29. жэрдка як кладка 12. **8.** прас 128, 129, 139. **9.** пералаз праз плот 144. **10.** звяно ў ланцугу 82. **11.** частка сцяны ад вугла да слупа 119. *гл.* **прасценак**. **12.** церніца, дзе мялі лён 159. **13.** катух, кучка для жывёл 101. **14.** паркан 13.

ПРАСЦЕНАК прост’éнок *м.* 196, 204. прост’ё́нок *м.* 31, 184, 197. просц’éнок *м.* 20, 144, 173. просц’ё́нок *м.* 169. рас’ц’ё́нок *м.* 162, 176. **1.** частка сцяны паміж вокнамі, паміж вуглом і акно́м 31, 144, 162, 169, 173, 176, 184, 196, 197, 204. **2.** сцяна ад вугла да шула (стаяна) 20.

ПРАЎШНЯК проўшн’áк *м.* 86. пруўшн’áк *м.* 87, 88. вушак у дзвярах.

ПРАЦЯГАНКА прот’агáнка *ж.* 45. доўгі капец (бульба).

ПРУГІ пруг’í *мн.* 186. дубовыя плашкі, пакладзеныя за слупы ў калодзежы.

ПРЫБУДОЎКА прыбуду́вак *м.* 181. прыбудíвка *ж.* 16, 17, 20. прыбудо́вка *ж.* 27. прыбудíўка *ж.* 59. прыбудо́ўка *ж.* 37, 65, 70, 84, 151, 163. прыбудо̂ўка *ж.* 1. прыбуду́ўка *ж.* 6. прыбуду̂ўка *ж.* 38. **1.** прыбудова з 2–3 сценамі да хаты ці да хлява для дроў, розных сельскагаспадарчых прылад 1, 6, 20, 27, 37, 38, 59, 65, 84, 163, 181. **2.** калідор з дошак ля хаты 17. **3.** трысцень ля гумна для саломы 151. **4.** прыбудаваная новая частка хаты (у адзін рад са старой часткай) 70. **5.** свінушнік 16.

ПРЫБУДЫНАК прыбуды́нок *м.* 5. прыбуды́ночок *м.* 9. прыбудова да хаты ці да хлява.

ПРЫВЕТРАНЦЫ прыв’ё́трэн’іцы *мн.* 136. дзве дошкі, якія прыбіваюцца да лат ля франтона і перакрыжоўваюцца ў вільчаку.

ПРЫГАНАК прыгáнак *м.* 151, 152, 180. масток з некалькі пален (бярвенняў), якія ляжаць перад уваходам у хату.

ПРЫГАРАД пры́город *м.* 136, 139. загарадка ў хляве для скаціны.

ПРЫГАРАДА пры́города *ж.* 112. катух, хлеўчык, адгароджаны для адной жывёлы.

ПРЫГУМЕННЕ прогумэ́н’н’е *н.* 11. прыгумá́н’н’е *н.* 70. прыгум’éн’н’е *н.* 159, 162, 176, 204. прыгум’éн’н’ік *м.* 184, 191, 195, 203. прыгумэ́н’н’а *н.* 10. прыгумэ́н’н’е *н.* 4, 5, 12, 13, 18, 40. прыгум’éнак *м.* 180. прыгум’éнок *м.* 121, 148, 168, 170. прыгум’ё́нок *м.* 144. прыгу́мн’ік *м.* 139. прыгу́мнык *м.* 65. прыгумэ́н’н’ік *м.* 186. прыгу́нык *м.* 27. прыгу́ннык *м.* 20, 25, 29, 44. прыгум’éн’н’е *н.* 188. прыгум’éнок *м.* 161. пругумэ́н’н’е *н.* 8. прумэ́н’н’е *н.* 15, 31. **1.** дарога ад хаты да хлява, частка двара (пераважна, ля хлявоў) 4, 5, 10, 11, 25. **2.** мякіннік, прыбудоўка да гумна для саломы, мякіны 121, 139, 148, 184. **3.** частка двара ля гумна, перад гумном 8, 12, 13, 15, 18, 20, 27, 29, 31, 40, 44, 70. **4.** агароджанае месца ля гумна, дзе малоцяць, дзе стаяць стагі са снапамі 159, 161, 162, 168, 170, 176, 180, 186, 188, 191, 195, 203, 204.

ПРЫДАШАК прідáшок *м.* 32. падстрэшак.

ПРЫДАШНІК прыдáшн’ік *м.* 54. падстрэшак.

ПРЫДЗЕЛАК прыдз’éлок *м.* 148, 158, 162, 170, 173, 176. **1.** новая частка хаты, прыбудаваная да старой 148, 162, 176. **2.** сені 158, 170, 173.

ПРЫДОРАЖНЯ прыдо́рожн’а *ж.* 104. прыгуменне.

ПРЫЖЫМКА пры́жымка *ж.* 154. прыжы́мка *ж.* 196, 202. жэрдка, да якой прывязваецца дупцамі салома, калі крыюць "пад шчотку".

ПРЫЗАГАРАДАК прызáгарадак *м.* 158. пры́загородок *м.* 185, 186. **1.** загарадка ў хляве, катух 158, 185, 186. **2.** загарадзь на двары каля хлява 185.

ПРЫЗБА прі́зба *ж.* 80, 102, 125, 139, 154, 171, 181, 196, 202, 204. прі́з’ба *ж.* 5, 27, 75, 118, 121, 201. прі́зва *ж.* 180, 182, 197. прі́спа *ж.* 31, 32. пр’íзба *ж.* 35а, 162, 176. пр’íз’ба *ж.* 173, 184. пру́зба *ж.* 96. пры́зба *ж.* 2, 4, 11, 14, 15, 26, 36, 40, 52, 56, 64, 76, 92, 93а, 98, 100, 101, 108, 115, 117а, 128, 134, 136, 148, 151, 153, 158, 159, 163, 164, 168, 177, 187, 188, 191, 195. пры́з’ба *ж.* 1, 6, 7–9, 12, 13, 18, 20, 25, 29, 35, 37, 38, 44, 49, 50, 54, 63, 68, 70а, 72а, 74, 77–79, 81, 83, 84, 87–91, 99, 104, 119, 129, 163. пры́зва *ж.* 36, 55, 82, 86, 103, 110–114, 116, 152, 161, 169, 170, 185, 186, 190, 194, 198, 203. пры́з’ва *ж.* 69. пры́спа *ж.* 17. прéзба *ж.* 71, 72. прэ́з’ба *ж.* 45, 65, 66, 70. прэ́спа *ж.* 16. **1.** прызба 1, 2, 4, 5, 6, 7–9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 25, 26, 27, 29, 31, 32, 35а, 35, 36, 37, 38, 40,

44, 45, 49, 50, 52, 54, 55, 56, 63, 64, 65, 66, 68, 69, 70а, 70, 71, 72а, 72, 74, 75, 76, 77–79, 80, 81, 82, 83, 84, 86, 87–91, 92, 93а, 96, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 108, 110–114, 115, 116, 117а, 118, 119, 121, 125, 128, 129, 134, 136, 139, 148, 151, 152, 153, 154, 158, 159, 161, 162, 163, 164, 168, 169, 170, 171, 173, 176, 177, 180, 181, 182, 184, 185, 186, 187, 188, 190, 191, 194, 195, 196, 197, 198, 201, 202, 203, 204. **2.** высокая прызба – "загата" – вышэй акон 4, 7, 12, 54, 77.

ПРЫЗБІНА пры́збына *ж.* 60. прыстаранак, нізенькі паркан, які аддзяляе ток ад стараны.

ПРЫЙМА пры́йма *ж.* 92. жэрдка, да якой прывязваецца чарот пры пакрыцці будынкаў.

ПРЫКЛАД прыкла́д *м.* 66, 144. прыкла́дач *м.* 65. прыкла́дз'іна *ж.* 148. пры́кладка *ж.* 102. жардзіны, якія кладуцца на козлы, каб прыціскаць салому на вільчыку.

ПРЫКЛЕТ прыкл'ет *м.* 161. прыбудоўка да варыўні.

ПРЫКЛУНАК прыклу́нок *м.* 60, 82, 83, 151. прыклу́ночок *м.* 70а. прыклу́ннык *м.* 28, 29, 68, 70, 72а, 90, 92. **1.** мякіннік, прыбудоўка да гумна для саломы (змалочанай), мякіны, сечкі 60, 68, 70, 82, 83, 90, 92, 151. **2.** месца ля гумна 28, 29.

ПРЫКЛЮП прыкл'у́п *м.* 91, 104. шопа на дровы, на мякіну.

ПРЫКОЗЕЛКІ прыко́зэлкі *мн.* 80, 102, 119. козлы, накрыж збітыя, пакладзеныя на салому на вільчыку.

ПРЫМІЦА пры́мн'іца *ж.* 128. прун'іца *ж.* 103, 113. пры́м'іца *ж.* 86, 87, 88, 108, 112, 114, 119. прын'іца *ж.* 110, 115, 136. жэрдка (арэшнік), да якой прывязваюць лазой салому, чарот, калі пакрываюць "пад шчотку". *гл.* **прыйма.**

ПРЫРОБАК прыро́бок *м.* 102. прыро́бка *ж.* 110. прыру́бок *м.* 55. **1.** прыбудова да хаты ці хлява – для розных сельскагаспадарчых прылад 102, 110. **2.** прыбудова прырубак да гумна для сена 55.

ПРЫСАФІТАК прысаф'іток *м.* 93а. падстрэшак.

ПРЫСЕДАК прыс'е́дак *м.* 188. застаронак для снапоў, мякіны.

ПРЫСТАНОЎКА прыста́ва *ж.* 1. пристано́вка *ж.* 8, 11. пристано́ўка *ж.* 2. пристану́ўка *ж.* 5. прыбудова да гаспадарчых будынкаў з дошак, бярвенняў для дроў, сена, мякіны, для сячкарні.

ПРЫСТАРОНОК прыстаро́нак *м.* 81. пры́стороноk *м.* 37, 52, 54, 68, 72а, 76, 87, 93а, 99, 101. прысторо́нок *м.* 55, 59, 69, 73, 75–77, 79, 83, 86, 88, 89, 91, 92, 104. прыстуро́нок *м.* 84. пры́старэнак *м.* 35а. прэ́стороноk *м.* 65, 66. **1.** прыстаронак, нізенькі плот, які аддзяляе ток ад застаронка 35а, 37, 52, 54, 55, 59, 65, 66, 68, 69, 72а, 73, 75–77, 79, 83, 84, 86, 87, 88, 89, 91, 92, 99, 101, 104. **2.** прыстаронак + старана 93а.

ПРЫСТРОЙКА пристро́йка *ж.* 4, 32, 36, 136. трысцень, прыбудова да хаты ці хлява для дроў, сена.

ПРЫСТУПКІ пры́ступк'і *мн.* 31. масток, некалькі пален перад парогам.

ПРЫСЦЕНАК прісц'інок *м.* 13, 71. прыст'інок *м.* 6. **1.** трохсценак, прыбудоўка да хаты, да сенцаў, дзе спалі ўлетку, дзе былі куры ноччу. **2.** стопка 13.

ПРЫСЯЛЕННЕ прысыл'ін'н'е *н.* 45. былая сядзіба, пакінутае селішча.

ПРЫТАЛКА пры́толка *ж.* 25. падаконнік (знізу).

ПРЫТВОР прытво́р *м.* 29, 102. прытво́рн'ік *м.* 9, 65. **1.** сенцы, ганак перад уваходам (хата, склеп) 29, 102. **2.** ганак у царкве 9, 65.

ПРЫТОЧАК прыто́чак *м.* 177, 182. **1.** стрэшка над дзвярыма ў гумне 182. **2.** падсцілка пад азяродам 177.

ПРЫЎШАНЬ про́ўшэн' *м.* 84. пры́ўшэн' *м.* 82, 83. вушак у дзвярах.

ПРЫХІСЦЕ прых'іс'ц'е *н.* 128. часовы будан, шопа.

ПРЫЧОЛАК пріч'ілок *м.* 10, 11. прічо́лок *м.* 59. прічу́лок *м.* 90, 118, 125. прічу́лок *м.* 13, 35, 96. прыч'ілок *м.* 3, 12, 16, 17, 18, 20, 25, 29, 38, 50, 65, 66, 70, 73, 76, 78, 101. прычо́лак *м.* 177, 191, 194, 195. прычо́лок *м.* 14, 18, 45, 54, 64, 116, 129, 136, 144, 170, 186, 201. прычо́лак *м.* 180, 198. прычо́лок *м.* 113, 144, 168. прычу́лок *м.* 6, 40, 55, 59, 60, 92, 108, 114, 115, 119, 121, 161, 164, 165, 185, 203. прычу́лок *м.* 8, 44, 79. прычы́лок *м.* 49, 117а. **1.** саломенная вальма 6, 13, 14, 16–18, 20, 25, 35, 38, 40, 44, 45, 50, 59, 60, 65, 66, 68, 69, 70, 70а, 74–76а, 77, 78, 79, 96, 108, 112–115, 117а, 121, 125, 136, 144, 186, 194. **2.** навес над дзвярыма ў гумне або над ганкам 89, 191, 201. **3.** сцяна пад франтонам і месца ля яе 10, 11, 18а. **4.** старана, засек у гумне 116, 177, 191. **5.** камора ад вуліцы 12, 54. **6.** паветка – працяг страхі хлява 29. **7.** вышкі ў гумне 49. **8.** прыбудаваны да якога-небудзь будынку хлеўчык для жывёл і птушак, катух у хляве 168, прыбудова для валоў ля тока 92, 101, 118, 119, 129, 164, 165, 168, 170, 185, 203. **9.** мякіннік ля хаты ці гумна 3, 55, 64, 90, 92, 161, 186, 195. **10.** саламяны франтон з задняга боку 8. // Прычал'іў к хац'ê 170. прыбудаваў.

ПРЫЧОЛНІК прычʼілнык *м.* 66. прычóлʼнʼік *м.* 112. **1.** дзве дошкі, прыбітыя да лат ля франтона, якія перакрыжоўваючыся ў версе, утвараюць вільчак 66. **2.** саломенная вальма 112.

ПРЫШОПАК прышóпак *м.* 195. паветка, мякіннік.

ПРЫШОПНІК прышóпнʼік *м.* 198. адрына.

ПРЫШЧЫТАК прішчíток *м.* 27, 52. падстрэшак.

ПУГА пýга *ж.* 37. вочап у студні з жураўлём.

ПУНЬКА пýнʼка *ж.* 74, 75, 79, 89, 91, 92, 128, 165. **1.** мякіннік 74, 75, 79, 89, 91, 92. **2.** застаронак для мякіны 128. **3.** паветка, дзе рубаюць дровы 165. **4.** катух для цяляці, зроблены ў шопе ля гумна.

ПУНЯ пýнʼа *ж.* 161, 169, 171, 181, 182, 185, 187, 188, 198. адрынка, будыначак для сена, саломы. // Лʼа гумна к сцʼанʼé прыстаўлʼена для саломы 182.

ПУТА пýто *н.* 79, 80, 182. пýтцэ *н.* 186. вяровачка, галёўка, якая завязваецца на слуп у варотах і закідваецца на слуп, да якога вароты прычыняюцца; пута выкарыстоўваецца там, дзе ў варотах няма засаўкі. // Пýто закʼідáлʼі на варóтцы 182. Пýто завйазаў на вʼíшніці 79.

ПУЧОК пучóк *м.* 93а, 117а, 144, 148, 152, 159, 161, 163. кулікі, пучкі саломы, звязаныя ля коласа, якімі пакрываецца ніжні рад страхі.

ПЫЖ пыж *м.* 20. пыжч *м.* 4. невялікі шпянёк (клін), які забіваецца ў кань (у вугле) для замацавання вугла.

ПЯЛА пйáло *н.* 165. кроквы ў тымчасовых буданах. // Зрубʼіцʼ ў зʼамлʼі пйала, накрыйе іх зʼамлʼойу і жывʼе 165.

ПЯРЫЛА пірíло *н.* 2. пырыло *н.* 4, 5, 7, 8, 12, 13, 101. пэрыло *н.* 18. прыстаранак, нізкі парканчык, які аддзяляе ток ад стараны (засека).

ПЯРЭВІЦЦЕ парэ́вʼіток *м.* 183. пʼарэ́вʼіцʼцʼе *н.* 195. пэрэ́вʼіцца *н.* 118. лазовыя дубцы, якімі перавіваліся прыміцы. // Парэплʼêтáцʼ парʼэ́вʼіткамʼі 183.

ПЯРЭКЛЯТКА пырэ́клʼатка *ж.* 83. пэрэ́клʼат *м.* 98. пэрэ́клʼаток *м.* 86. прыбудовачка накшталт ганка, мастка або паветкі паміж дзвюма клецямі; зімою там могуць стаяць пчолы.

ПЯРЭПАСКА пырэ́паска *ж.* 38. пэрэ́паска *ж.* 55. пояс, які злучае дзве кроквы.

ПЯРЭПУСТ пэрэ́пуст *м.* 108. ачэп, які ляжыць на бэльках, і канцы яго выходзяць з-пад франтона.

ПЯРЭРУБ пʼарэ́руб *м.* 195, 198. пʼерэ́руб *м.* 180. загарадка ў хляве або ў гумне для сена.

ПЯСОК на пʼаскý 198. гара (у хаце).

ПЯТЛЯ петлʼá *ж.* 72а. крутілька, галёўка.

ПЯТРА пʼáтро *н.* 29, 154, 158. пйáтро *н.* 29, 110, 112, 114, 118, 121, 126, 139, 165, 176, 177, 180, 188. плʼáстро *н.* 29. плʼáтро *н.* 165. **1.** гара ў хаце 154, 165. **2.** вышкі ў хляве 29, 158, 176, 177, 180. **3.** старана, прастора ў гумне, дзе ляжаць снапы (убок ад тока) 110, 112, 114, 139. **4.** паліца пад бэлькай, дзе ставілі гаршкі 126. **5.** частка хлява для курэй 29. **6.** адлегласць паміж двума слупамі ў плоце 29. **7.** паветраная прастора паміж лёдам і вадою 118, 121. **8.** палонка на лёдзе 188. // Запйáтрʼêла вода 121. высахла вада.

РАБРЫНА рабрíна *ж.* 27, 40. рабрына *ж.* 25, 26, 38, 44, 49, 50. рабрэ́на *ж.* 45. ребрíна *ж.* 72. лесвіца, пастаўленая ля сцяны і пакладзеная на страсе да коміна.

РАГАВІК роговʼік *м.* 36. роговык *м.* 35, 38, 89. роговэ́к *м.* 66, 76. саламяныя снапкі, звязаныя ля калосся, якімі пакрываліся рогі (перасячэнні схілаў страхі).

РАГАТКА рогáтка *ж.* 73. пастаўнік у полі.

РАГУЛЬКІ рагýлʼкʼі *мн.* 170. козлы на вільчыку.

РАГУЛЯ рогýлʼа *ж.* 13. саха ў студні з жураўлём.

РАГУШКА рогýшка *ж.* 128. кулікі, саламяныя снапкі, звязаныя ля калосся, якімі пакрываецца першы рад (ніз страхі).

РАД ◊ ***под одын рʼад*** 16, ***ў одзʼін рáд*** 118, ***ў одын рʼад*** 6. будынкі, пастаўленыя ў адну лінію.

РАЗСОХА разсóха *ж.* 25, 103. розсóха *ж.* 5, 16, 17, 29, 50, 59, 69, 70, 73, 83, 86, 91, 101, 104, 108, 110, 118, 119, 128, 154. россóха *ж.* 50, 72а. рôзсóха *ж.* 10. русóха *ж.* 72. **1.** саха ў студні з жураўлём 10, 17, 69, 72. 72а, 83, 101, 108, 110, 118, 154. **2.** саха ў хлявах, у плоце (у полі) 17, 50, 73, 91, 103, 104, 128. **3.** разгалістае дрэва 5, 25, 29, 59, 70, 119, 128, 144. **4.** рагі ў сасе 16.

РАМА рáма *ж.* 5, 6, 11, 14–16, 27, 29, 32, 36, 37, 40, 44, 45, 49, 52, 54, 55, 60, 63, 68, 70, 72а, 74, 75, 76, 77, 81–84, 86, 88, 89, 90–93а, 96, 103, 108, 110–119, 121, 125, 134, 136, 139, 144, 148, 151, 153, 161–165, 168–171, 173, 177, 180–182, 186, 187, 190, 191, 195, 198, 203. рáмʼіна *ж.* 160. рáмка *ж.* 59, 71, 100, 128. рʼáма *ж.* 7, 8, 13, 18, 20, 25, 28, 29, 31, 35, 38, 50, 69, 158. рʼéма *ж.* 17, 65, 66,

70, 78, 79, 99. р'е́мка *ж.* 73. рама (у акне). ◊ ***зымо́ва рама*** 38. падвойныя вокны. ◊ ***подвуйна рама*** 6. падвойныя вокны.

РАСПОРКА розпо́ра *ж.* 136. розпо́рка *ж.* 17. **1.** пояс паміж дзвюма кроквамі 17. **2.** пояс паміж слупамі ў калодзежы 136.

РАСПОРЫЧ роспо́рыч *м.* 139. ачэп на папярочнай сцяне.

РАШЭЦІНА рашэ́ц'іна *ж.* 188. слуп, які разам з іншымі складае азярод; у дыркі рашэцін засоўвалі жэрдкі і за іх закладвалі снапы.

РОГЕЛЬ ро́г'êл' *м.* 4. пояс паміж кроквамі.

РОГІ перасячэнне схілаў страхі з вальмай. ◊ ***на рага́х*** 195; ***на раг'і́*** 181, 198; ***на рôг'і́*** 201. хлеў, у якога страха зроблена на вальмах. // Хлеў на рагах 195.

РОЎ р'іў *м.* 50. доўгі капец на бульбу.

РУДНЯ ру́дн'а *ж.* 170. гута, дзе плавілі жалеза.

РЫГАЛЬ рыга́л' *м.* 54. легар, падваліна пад падлогай.

РЫГЕР ры́г'ір *м.* 55. кроква.

РЫДЛЯ ры́дл'а *ж.* 17. цагляная сцяна, асновай якой з'яўляюцца дыяганальна перакрыжаваныя бярвенні.

РЫНВА ры́нва *ж.* 144. паўкруглы вільчык на хлявах.

РЫШТЫ ры́шты *мн.* 121. вышкі ў хляве.

РЭВЕНЬ рэ́вын' *м.* 45. малая студня на балоце.

РЭЙКА рэ́йка *ж.* 144, 176. плінтус.

РЭЯ рэ́йа *ж.* 1, 65, 66. **1.** бурт, доўгі капец 65, 66. **2.** тоўстыя бярвенні 1.

САБАЧКА соба́чка *ж.* 4, 20. вільчак.

САД сад *м.* 1, 2, 9, 13, 15—17, 29, 35—37, 44, 45, 49, 64, 65, 68, 69, 72а, 74, 75, 77, 79, 81, 90, 103, 115, 118, 121, 125, 136, 139, 144, 148, 151—154, 158, 161, 163, 164, 168—170, 177, 181, 182, 185—187, 190, 191, 194, 198, 203. садо́к *м.* 4, 5, 6, 14, 15, 20, 25, 37, 40, 50, 70а, 78, 92, 93а, 98, 100, 113, 114, 117а, 121, 129, 148, 171, 180, 195. сат *м.* 18. са́дзік *м.* 148. **1.** агародчык ля хаты для кветак 2, 4, 15, 37, 49, 50, 117а, 171. **2.** сад 1, 2, 5, 6, 9, 13—18, 20, 25, 29, 35—37, 40, 44, 45, 50, 64, 65, 68—70а, 74, 75, 77—79, 81, 90, 92, 93а, 98, 100, 103, 113—115, 121, 125, 129, 136, 139, 144, 151—154, 158, 161, 163, 164, 168, 169, 170, 177, 180—182, 185—187, 190, 191, 194, 198, 203. **3.** качыны сад, калі перад адлётам у вырай качкі збіраюцца на 1 дзень на пэўным азярцы 118, 121. **4.** садок, дзе разводзяць рыбу 144.

САМІНЕЦ сам'ін'ец *м.* 118. сом'ін'ец *м.* 121. кароткія бярвенні ў сцяне.

САРОКІ соро́к'і *мн.* 136. козлы на вільчыку.

САХА саха́ *ж.* 82, 116, 151–153, 158, 159, 163, 176, 177, 180–182, 187, 188, 190, 191, 194, 195, 198, 203, 204. соха́ *ж.* 1, 2, 4–18, 20, 35–37, 38, 40, 44, 45, 54, 60, 66, 70, 71, 72а–78, 80, 83, 87, 88, 90–93а, 100, 101, 103, 108, 111, 111а, 112–115, 118, 121, 125, 128, 129, 136, 139, 144, 148, 154, 161, 162, 164, 165, 168–171, 184–187, 195, 201. сôха́ *ж.* 79, 84. со́шка *ж.* 70, 82, 121, 151, 161, 191, 180, 185, 182, 195. **1.** саха (араць) 1, 13, 15, 37, 45, 101, 169. **2.** сошка (акучваць бульбу) 15, 80. **3.** сохі ў хлявах (хлеў на сохах) 1, 2, 4–6, 8, 9–13, 15–18, 20, 35, 36, 38, 44, 45, 60, 66, 70, 71, 72а, 73, 79, 88, 91, 92, 100, 103, 111а, 113–115, 118, 121, 125, 129, 136, 139, 144, 148, 151–154, 158, 161–165, 168–171, 176, 177, 180–188, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203, 204. **4.** саха ў студні з жураўлём 2, 4, 5–7, 9, 12, 13–16, 20, 40, 60, 70, 73–80, 82–84, 87, 88–93а, 103, 108, 111, 112–116, 121, 125, 128, 136, 139, 144, 152, 158, 161, 163, 168, 169, 170, 177, 180, 181, 182, 185–187, 190, 191, 195, 198, 201, 204. **5.** сохі ў буданах 60, 82, 88, 121, 136, 139, 151, 164, 165, 180, 181, 182, 185, 187, 191, 195. **6.** слуп-саха, але не ў калодзежы 54. **7.** сохі, убітыя ў зямлю на кросны 181. **8.** козлы на страсе 161.

САШЧЭПА сашчэ́па *ж.* 198. ачэп.

СВІНАРНІК с'в'іна́рн'ік *м.* 6, 136, 191. свін'а́рн'ік *м.* 70. свінарнік.

СВІНІНЕЦ свіні́нец *м.* 32, 59, 60, 80. свіні́нец' *м.* 27, 29, 31. свіне́нец' *м.* 72. свін'і́нец *м.* 84. с'в'ін'ін'ец *м.* 110, 112. с'в'ін'інэц *м.* 36. свўн'ін'ец *м.* 82. свўны́нэц' *м.* 69. свыны́ныц *м.* 12, 76, 89, 101. свыны́ныц' *м.* 6, 15, 70а. свыны́нэц *м.* 17, 35, 38, 68, 79, 92, 93а. свыны́нэц' *м.* 13, 18, 25, 44, 50, 78. свынэ́ныц *м.* 65, 73. свынэ́нэц *м.* 45. свінух, прыбудаваны да хлява або асобна стаіць.

СВІНІНЧЫК с'в'ін'ін'чык *м.* 108. св'інэ́нчік *м.* 80. свыны́нчык *м.* 20, 59, 77. свінух.

СВІНУХ св'іну́х *м.* 103. свінух.

СВІНУШНІК с'в'іну́шн'ік *м.* 194. с'в'ін'у́шн'ік *м.* 152, 160, 161, 163, 169, 176, 177, 181, 183, 185, 187—188, 190, 191, 195. **1.** свінух, асобна пабудаваны або прыбудаваны да хлява 152, 160, 161, 163, 169, 176, 177, 181, 183, 185—188, 190, 191, 194, 195. **2.** загарадка ў хляве 186. **3.** цялятнік 183.

СВІРАН свірон *м.* 54, 72, 72а. свірóнок *м.* 4, 5, 6, 7, 8, 27, 29, 59, 60, 93а. с'вірон *м.* 84. с'в'іран *м.* 81, 142, 144, 147, 154, 185, 194, 203, 204. с'в'іран' *м.* 111, 112, 151, 159, 163, 177, 187, 188, 190. с'в'ірен' *м.* 116, 168–170, 176, 182, 184, 198. с'в'ір'ен' *м.* 121, 128, 158, 164, 165, 171, 180, 191, 195. с'в'ір'ên' *м.* 136, 148, 162, 173. св'ірн'і *мн.* 201. с'в'ірн'ік *м.* 110. св'ірон *м.* 2, 14, 38, 59, 64, 82, 115, 119, 129. св'ірóнок *м.* 49, 55, 113, 125. с'в'ірон' *м.* 114, 153. с'в'ірэн' *м.* 139, 186. свы́рон *м.* 50, 77, 87, 108. свырóнок *м.* 1, 3, 13, 25, 35, 40, 44, 45, 60, 68–70, 73–75, 77, 79, 89, 91, 96, 99, 100, 108. свырóночок *м.* 18, 65, 92. **1.** свіран для збожжа 5–8, 14, 29, 40, 55, 59, 60, 64, 65, 68–70, 70а, 72а, 73–75, 81, 89, 92, 93а, 96, 99, 100, 111, 113, 114, 121, 128, 129, 136, 148, 158, 159, 160, 173, 176, 195, 204. **2.** мякіннік ля гумна 8, 18, 38. **3.** свіран, адгароджаны ў старане ў гумне 4, 13, 44. **4.** кладоўка для харчоў, адзежы 1, 25, 27, 29, 40, 45, 49, 50, 54, 60, 72, 142, 144, 184. **5.** клець 54, 70, 78, 79, 82, 87, 108, 110, 112, 115, 119, 125, 116, 151, 153, 154, 162, 163, 165, 177, 182, 187, 188, 190, 191, 194, 198, 203. **6.** агульны амбар, дзе ўсе сяляне вёскі ссыпалі збожжа 2, 108, 169, 171. **7.** склад з рыбай у гандляроў 139. **8.** склад збожжа ў пана 84, 115, 169, 170, 182, 185, 186, 188, 190, 194. **9.** прыбудоўка (ганак) ля клеці 164. **10.** стопка 142, 168. **11.** будынак для сена 147. **12.** назва вёскі Свірні 201.

СВОЛАК свóлак *м.* 148, 163, 181, 187, 188, 194. свóлок *м.* 111а, 148, 201, 203. сýволок *м.* 65, 70а, 78, 87, 89, 101. сýволока *ж.* 75, 80. **1.** падушка ў возе 65, 70а, 87, 89. **2.** пырнік 75, 78, 80. **3.** "солам'е" 148, 163, 194, 201. **4.** трама, падоўжная бэлька ў хаце 111а, 181, 201, 203. // Вêлікій свóлок чêрез хату 201. **5.** папярочныя бэлькі (новае значэнне) 203. **6.** своеасаблівыя латы, якія ляжаць на "закотах" (франтонах з паралельных пален) 187, 188. // Свалак'і клал'і да самага в'іл'чыка 187. **7.** частка плуга 101.

СВЯТЛІЦА св'ятл'іца *ж.* 170. прыгожая хата, чыстая – у процілегласць да "курніца".

СЕДАЛА с'éдало *н.* 144, 183. с'ідало *н.* 29, 31, 65, 101, 162. седала на вышках, дзе ноччу сядзяць куры.

СЕЛІШЧА ос'éл'ішча *н.* 164. с'éл'ішча *н.* 104, 114, 118, 151–153, 158, 163, 177, 180, 188, 190, 191, 194, 198, 204. с'éл'ішчэ *н.* 2, 84, 111–113, 125, 129, 136, 139, 148, 154, 159, 161, 162, 165, 168–170, 176, 181, 182, 184–186, 201, 203. сэ́лішчэ *н.* 17. сэ́лышчэ *н.* 16, 44, 99, 101. **1.** месца, дзе калісьці была сядзіба, дзе жылі раней, а цяпер запуставала 99, 139, 148, 153, 161, 163, 165, 169, 170, 177, 180–182, 185, 186, 190, 194, 198, 201, 203, 204. **2.** сядзіба 104, 111–114, 125, 129, 136, 151, 152, 154, 158, 159, 161, 162, 164, 168, 184, 186, 188, 194. **3.** назва ўрочышча 44, 118. **4.** сельбішча, вялікае сяло 2, 16, 17, 101.

СЕЛЬБІШЧА сэ́л'бышчэ *н.* 111а. сядзіба.

СЕНАВАЛ с'енавáл *м.* 151, 152. будынак для сена.

СЕНІ сіны *мн.* 8. с'іні *мн.* 29, 31, 59, 64, 108, 118. с'ін'і *мн.* 4, 32, 96. с'інці *мн.* 80, 102. с'інцы *мн.* 89. с'іны *мн.* 1, 2, 5–7, 9, 11–17, 20, 25, 28, 29, 35, 38, 40, 44, 49, 50, 68, 69, 72а–75, 77, 79, 84, 87, 88, 90–92, 98, 99, 100, 101, 111а, 119. с'інэ *мн.* 26, 65, 70, 70а, 78. с'éн'і *мн.* 36, 37, 52, 54, 81–83, 104, 110, 113, 115, 116, 121, 129, 136, 144, 158, 161, 163, 168–170, 173, 176, 180–183, 185–188, 194, 197. с'éнцы *мн.* 148, 151–154, 160, 162, 177, 181, 190, 195, 198, 201, 204. с'ếн'і *мн.* 93а, 103, 125, 128, 165, 171. с'ếнцы *мн.* 139, 184. с'ếны *мн.* 60, 84. с'ц'éн'і *мн.* 187. **1.** сенцы, прыбудаваныя трысценем або ў форме веранды (з дошак) 1, 2, 4, 5–7, 8, 9, 11–17, 20, 25, 26, 28, 29, 31, 32, 35, 36, 37, 38, 40, 44, 49, 50, 52, 54, 59, 60, 64, 65, 68, 69, 70, 70а, 72а–75, 77, 78, 79, 80, 81–83, 84, 87, 88, 89, 90–92, 93а, 96, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 108, 110, 111а, 113, 115, 116, 118, 119, 121, 125, 128, 129, 136, 139, 144, 148, 151–154, 158, 160, 161, 162, 163, 165, 168–170, 171, 173, 176, 177, 180–183, 184, 185–188, 190, 194, 195, 197, 198, 201, 204. // Пр'ідз'êлвайуць с'êн'і 183. Пр'істаўл'ац' с'êн'і 197. **2.** варыўня 187. // Вáрыво ў с'ц'ан'óх 187.

СКАПЕЦ скап'éц *м.* 116, 151, 153, 158, 165. скоп'éц *м.* 81, 87, 96, 117а, 121, 125, 128, 129, 134, 139, 161, 163, 164, 168. скóпыц *м.* 11–13, 35, 38, 50, 73. скóпыц' *м.* 1, 5, 8, 73. скопэ́ц *м.* 6, 14, 36, 37, 52, 54, 55, 59, 64, 65, 66, 72, 75, 77, 83, 86, 89, 90, 91, 101, 110, 112, 119. скопэ́ц' *м.* 40, 44, 45, 69, 93а. скоўп'éц *м.* 82, 118, 154. скоўпэ́ц' *м.* 76. шкóпыц *м.* 10. шкóпыц' *м.* 7, 9. шкóпэц' *м.* 18. **1.** плыткі прадаўгаваты капец для бульбы 1, 5, 6–14, 18, 35–38, 40, 44, 50, 52, 54, 56, 59, 64–66, 69, 70а, 73, 75–78, 81–83, 89, 90, 93а, 101, 112, 117а, 119, 121, 125, 128, 134, 139, 153, 154, 163–165, 168. **2.** плыткі круглы капец 13, 45, 73, 91. **3.** глыбокі капец для бульбы 118. **4.** насып з зямлі на капцы 86, 87, 96, 110. // Йамка здрóбл'ана скопцэ́м 110. **5.** насып вакол слупа, які стаіць на мяжы лясніцтваў 154, 158. // Дз'е камóрн'ік зв'éрн'е з'амл'ý на гран'і кал'а слупá 158.

СКІРДА ск'ірда *ж.* 203. доўгі капец бульбы.

СКЛАДОЎКА склад *м.* 115. склáдка *ж.* 6, 8, 115. склáдн'іца *ж.* 35. складóўка *ж.* 87, 114. камора (клець, стопка).

СКЛЕП скл'еп *м.* 1, 2. 3, 5–9, 12, 14, 25, 27, 31, 35–37, 38, 40, 44, 45, 54, 55, 56, 60, 63–65, 68, 69, 83, 103, 118, 139, 148, 151, 158, 161, 164, 168, 169, 170, 180, 186, 191, 194, 196, 198. скл'êп *м.* 159. скл'оп *м.* 154, 173. склэп *м.* 3, 10, 11, 13. **1.** склеп для бульбы і гародніны на двары 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 25, 35–37, 38, 40, 44, 45, 56, 60, 63–65, 68, 69, 83, 148, 159, 169, 170, 198. **2.** склеп у хаце пад печчу, пад падлогай 5, 6, 7, 10, 11, 12, 35, 37, 38, 54, 55, 59, 69, 103, 151, 154, 198. **3.** сельмаг 3. **4.** скляпенне ў печы 27, 31, 173. 186. 196. **5.** склеп на могілках 118, 158, 164, 168, 194. **6.** труна 139, 161. **7.** збітае што-небудзь 180.

СКРЫНЯ скрі́н'а *ж.* 125. скры́н'а *ж.* 1, 2, 4, 5, 7, 8, 10–15, 17, 20, 25, 27, 29, 31, 35, 38, 40, 44, 45, 49, 50, 52, 54, 55, 59, 60, 63, 64, 68, 69, 70а, 71, 72а–74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81–84, 86, 88, 89, 90, 91, 92, 96, 98, 99, 100, 101, 104, 108, 110, 112–119, 121, 128, 129, 134, 136, 139, 144, 148, 151, 154, 160, 161, 163, 165, 169, 170, 173, 177, 180–182, 188, 194, 204. скры́н'іна *ж.* 154. скры́н'ка *ж.* 29. скрэ́н'а *ж.* 65, 70. **1.** аконная шуфляда 1, 2, 5, 8, 10–15, 17, 20, 25, 27, 29, 31, 35, 40, 44, 45, 49, 52, 54, 55, 60, 63–65, 68, 69, 70а–79, 80, 82, 83, 84, 86, 88, 89, 90, 91, 92, 96, 100, 101, 108, 110, 112–119, 121, 125, 128, 129, 134, 136, 139, 148, 154, 169, 173. **2.** дзвярныя вушакі 29, 100, 114, 119. **3.** скрыня для адзежы 29, 45, 160. **4.** дубовае днішча ў калодзежы 1, 5, 7, 12, 14, 29, 38, 49, 50, 52, 54, 55, 59, 60, 64, 68, 70, 70а, 74, 75, 78, 79, 81, 83, 84, 86, 90, 98, 99, 104, 110, 112–114, 117а, 118, 125, 128, 134, 139, 144, 151, 154, 161, 163, 165, 170, 177, 180–182, 188, 194, 204. // Кало́дз'аз' ду́бом зак'іда́йуц' до скрын'і 113. На дн'і – скры́н'а, а по́том ст'інкі окладалі ты́ном 68.

СЛЕЖ сліж *м.* 16. сл'іж *м.* 49. падваліна пад падлогай.

СЛЕЖЫК слэ́жык *м.* 74. падклад, аснова печы. // П'іч стойа́ла на слэ́жыках 74.

СЛОН слôн *м.* 40, 191. **1.** тонкія жэрдкі, з якіх робяцца ключыны (у хлявах "на сохах") 191. **2.** услон 40.

СЛЯСАК сл'аса́к *м.* 161, 162, 188. сл'êса́к *м.* 151. слясак.

СМЫК смук *м.* 152, 188. вага ў студні з жураўлём.

СНАПКІ снапк'і *мн.* 188, 190, 191. сно́пікі *мн.* 2, 9. сно́пк'і *мн.* 13, 163—165, 169—171. снопкы́ *мн.* 7, 93а, 201. снопо́чкы *мн.* 16, 29, 84. снôпк'і *мн.* 139. кулікі, саламяныя снапкі, якімі пакрывалася страха (ніз страхі), калі крылі "пад шчотку".

СОЛАМ'Е со́ламйе *н.* 181, 188, 194. со́ломйа *н.* 176. со́ломйе *н.* 121, 139, 162, 171, 177, 180, 183, 184, 185, 195. со́лôмйе *н.* 182, 186, 203. со́лумйе *н.* 161. **1.** бервяно, якое клалі на сохі 171, 191. **2.** чалеснікі (у печы) і верхняе іх спалучэнне 161, 162, 176, 177, 180–186, 188, 194, 195, 203. // У со́ломйе бйе дым 185. **3.** вялікі агонь у печы 139. // Штоб менш со́ломйе кіда́лос'а ў ко́м'ін 139. **4.** назва ўрочышча 121, 180.

СОЛАМЕННЕ со́лом'ен'н'е *н.* 187. ямка для жару на прыпеку.

СПІНА спі́на *ж.* 59, 71, 78. спы́на *ж.* 89, 91, 96, 99. спэ́на *ж.* 73. хіб, накладзеная на вільчыку салома (кастрыца, леташняя трава) і прываленая козламі. // Спы́ну накрыва́йут' суволокою 91.

СПІЦА с'п'іца *ж.* 116. заноза, частка скрыні ў акне.

СТАВЕЦ ставэ́ц' *м.* 1, 5. шула, пастаўленае на падрубе ў вуглах. // У стаўц'і паза выдз'оўваў 1.

СТАДОЛА стадо́ла *ж.* 151, 194. стодо́л *м.* 32. стодо́ла *ж.* 1, 4, 5, 7, 8, 14, 16–18, 25, 29, 35, 37, 40, 44, 45, 60. 64–66, 70, 74, 82, 84, 86, 87, 104, 112, 113, 116, 129, 144, 170. стодо́л'а *ж.* 79, 89, 115, 125. **1.** вялікія гумны ў панскіх маёнтках 60, 79, 84, 87, 144. **2.** вялікая хата 125, 196. // Хату зроб'іў б'і стодол'у 125. **3.** гумно для сена, снапоў 4, 7, 14, 32, 45, 60, 64, 82, 89, 112, 129. **4.** прыбудоўка да гумна для саломы 151. **5.** гумно (па-польску) 1, 8, 16–18, 25, 29, 35, 37, 44, 66, 70, 74, 86, 104, 113, 115, 116. **6.** майстэрня, гарбарня 170.

СТАЙНЯ ста́н'а *ж.* 1. ста́йн'а *ж.* 2, 4–8, 10–18, 25, 29, 35, 37, 38, 44, 45, 54, 55, 65, 70, 73, 74, 75, 76, 77, 83, 88, 89, 92, 96, 99, 101, 104, 108, 110, 112–116, 118, 119, 121, 128, 139, 144, 148, 151–154, 159, 161, 164, 168–170, 177, 180, 181, 185–188, 190, 191, 194, 198, 203. **1.** вялікі хлеў, стайня для рабочых коней 1, 2, 4–8, 10–18, 25, 29, 35, 37, 38, 44, 45, 54, 55, 65, 70а, 73, 74, 75, 76, 77, 88, 89, 91, 92, 99, 101, 108, 110, 112–116, 118, 128, 139, 144, 148, 151, 152, 154, 159, 164, 168, 170, 177, 180, 181, 185–188, 190, 191. **2.** стайня для стаенных (выязных) коней 83, 96, 104, 119, 121, 161, 169, 190, 194, 198, 203. **3.** хлеў для валоў, кароў, свіней 55, 153, 158.

СТАЛЬНІЧЫНА стал'іч́ына *ж.* 163. стал'н'іца *ж.* 151, 194. столні́чіна *ж.* 201. стол'н'і́чына *ж.* 118, 121, 139. столы́на *ж.* 100, 117а. адна дошка ў стале.

СТАН стан *м.* 1, 4–7, 11–18, 25, 29, 35, 36, 38, 40, 44, 45, 50, 55, 60, 70, 70а, 76, 79, 93а, 96, 101, 104, 108, 110, 112, 117а, 121, 125, 136, 139, 144, 151, 152, 154, 158, 159, 164, 168–171, 180, 181, 185, 188, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203. **1.** стан (тулава) у чалавека 1, 4–7, 11–18, 25, 29, 35, 36, 38, 40, 44, 45, 50, 55, 60, 64, 65, 70, 70а, 76, 93а, 96, 101, 121, 125, 139, 144, 152, 154, 159, 164, 168, 169,

170, 180, 181, 185, 187, 188, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203. **2.** хата, дзе быў станавы прыстаў 185, 190. **3.** пастаўнік для кароў, коней 55, 158. **4.** будан з адным схілам страхі 104, 107, 110, 112. **5.** будан для рыбакоў, пастухоў з двума схіламі страхі 121, 125, 136, 139, 171, 181, 198. **6.** месца, дзе размяшчаліся цыганы 151. **7.** плошча ў вёсцы, дзе збіраюцца людзі 152, 170. **8.** плошча ля млына 195. **9.** спрыт чалавека 117а. **10.** загарадка, дзе стаяў конь 181. **11.** шопа (без сцен) для дроў 105а.

СТАНАВІСКА станов'іско *н.* 112. высокае месца.

СТАНОК стано́к *м.* 103, 111, 111а, 113–119, 128, 129, 139, 144, 168, 177, 181, 185, 188. **1.** будан у полі, у лесе, зроблены з 4 сошак; у ім гарэў касцёр, спалі 103, 111, 113–119, 128, 129, 133а. **2.** буданчык з загнутай лазы 116. **3.** буданчык для дроў, для курэй 111а. **4.** загарадка ў канюшні, дзе стаялі выязныя коні 116 (новае), 139, 144, 168, 181, 188. **5.** загарадка ў хляве для каровы 185.

СТАРАНА старана́ *ж.* 151, 180, 188, 191. сторона́ *ж.* 2, 16, 35, 35а, 36, 38, 54, 55, 59, 60, 65, 66, 68—73, 75—78, 79, 80, 82, 84, 86—92, 96, 108, 113, 115, 125, 176, 177. старана ў гумне збоку ад тока, куды кладуць сена, снапы, салому; там могуць быць засекі для мякіны, сечкі.

СТАРАСЕЛІШЧА старас'е́л'ішча *н.* 195. пакінутая сядзіба, дзе калісьці жылі.

СТАРЧАК сторча́к *м.* 36. плот-штахетнік.

СТАЎКА ста́ўка *ж.* 75. рамы (акно).

СТАЎНЯ ста́вн'а *ж.* 202, 204. ста́ўн'а *ж.* 50, 176. **1.** аканіцы 176, 202, 204. **2.** слуп у калодзежы, за які закладаюцца дубовыя плашкі, каб зямля не асыпалася ў калодзеж 50.

СТАЯ ста́йа *ж.* 5, 7, 13, 15–18, 29, 37, 38, 70, 104, 148, 151, 168, 191. 203. ста́йі *мн.* 7. **1.** чарада птушак 5, 7, 13, 15–17, 29, 37, 38, 70, 104, 148, 151, 168, 191. **2.** шмат чаго-небудзь (каго-небудзь). **3.** чарада дзікіх гусей (толькі дзікіх, бо свойскіх – ста́до). **4.** загарадка, дзе стаяць коні 16. **5.** гоні (мера даўжыні загонаў у полі =150 м) 7.

СТАЯК стойа́к *м.* 2. шула, слуп у вугле ці ў сцяне, які стаіць на падрубе.

СТАЯН стойа́н *м.* 16, 49, 55, 63, 64, 92, 162. стойе́н *м.* 65, 66, 70а, 77, 80. **1.** шула, слуп у вугле ці ў сцяне, які стаіць на падрубе 49, 55, 63, 64, 65, 66, 77. **2.** стаячы комін 162. **3.** хата, зробленая з бярвенняў, пастаўленых вертыкальна 80. // Хата ў стойаны́ 80. **4.** вушак 16. **5.** плот-штахетнік 92.

СТЛЕЦ стлэ́ц' *м.* 49. адна дошка ў столі.

СТОЙКА сто́йка *ж.* 26, 163. слуп; падпора ў хляве для бэлек, ачэпаў.

СТОЙЛА ста́йло *н.* 165, 169, 171. сті́йало *н.* 29. сті́йло *н.* 10, 11, 16, 28, 50, 80, 99. сто́йла *н.* 116, 134, 151–153, 163. сто́йло *н.* 2, 6, 52, 154, 198. сто̂йла *н.* 194. сто̂йло *н.* 37, 158, 159, 164, 170, 180–182, 187, 190. сту́йло *н.* 38, 55, 64, 70а, 86, 108, 118, 121, 125, 128, 139, 161, 168, 177, 185, 188, 195, 201, 203. сту̂йлышчэ *н.* 63. сту̂йло *н.* 5, 7, 8, 12, 18, 25, 35, 44, 79. сту̂йлыско *н.* 9. сты́гло *н.* 17. сты́йло *н.* 13, 17, 45, 82, 90. стэ́йло *н.* 83. **1.** неагароджанае месца ў полі або ля ракі (ля вады), дзе апоўдні адпачывае скаціна 5, 6, 11, 12, 18, 25, 28, 29, 35, 44, 45, 50, 52, 55, 70а, 76, 79, 80, 82, 83, 90, 99, 118, 125, 128, 134, 139, 153, 154, 158, 159, 161, 163–165, 169–171, 177, 180–182, 185, 187, 188, 190, 194, 195, 198, 201, 203. **2.** агароджанае месца ў полі, у лесе або месца ў хляве, дзе адпачывае апоўдні скаціна, летні лагер 2, 8, 9, 10, 13, 16, 17, 37, 38, 86, 108, 116, 151, 152. **3.** знаходжанне каровы ў хляве апоўдні 121.

СТОЛІНА сто́лына *ж.* 98. адна дошка ў столі.

СТОЛЬ ста́л'а *ж.* 73. стіл' *ж.* 8, 14. ст'іл' *ж.* 6, 18, 35. стол' *ж.* 64, 104, 153, 183, 184, 187. сто́л'а *ж.* 75, 83, 84, 86, 87, 89, 90, 92, 93а, 96, 98, 99, 100–102, 108, 116–117а, 119, 121, 125, 128, 134, 136, 144, 148, 160–165, 169–171, 173, 196, 202, 204. сто̂л' *ж.* 103, 139, 151, 152, 154, 158, 168, 177, 180–182, 185, 186, 188, 190, 191, 195, 201, 203. сто̂л'а *ж.* 176, 198. стул' *ж.* 159. стэ́л'а *ж.* 68, 69, 76–78, 111а. столь. ◊ *– у накла́дку* 196, 202, 204. *– у разб'е́шку* 162. столь, калі 2 дошкі прылягаюць не шчыльна адна да адной, а на іх і на гэтую шчыліну кладзецца трэцяя дошка. ◊ *– саф'ітавайа* 184. тынкаваная. ◊ *на сто́л'і* 118, 121, 153, 154. гара, на гары. ◊ *тынко́вана* – 162, 173. ◊ *накладна́йа* – 176. ◊ *звэд'о́на* – 78. скляпеністая столь.

СТОПКА вс'ц'о́бка *ж.* 55. в'іс'ц'о́пка *ж.* 171. выс'ц'о́бка *ж.* 68, 69, 73, 75—77, 78, 90—93а, 108. здэ́пка *ж.* 15, 16. іс'ц'о́пка *ж.* 153. сто́бка *ж.* 104, 184. сто́пка *ж.* 151, 152, 159. сто̂бка *ж.* 35. стэ́пка *ж.* 8, 86. с'ц'е́бка *ж.* 164. сц'ê пка *ж.* 35а. сц'о́бка *ж.* 52, 59, 63, 64, 72, 72а, 76а, 81—84, 103, 110, 112, 114, 115, 121, 129, 134, 144, 148, 160, 164, 169, 170, 177, 180—183, 185, 186, 188, 190, 194, 195, 198. с'ц'о́пка *ж.* 36, 37, 54, 56, 60, 65, 66, 113, 116, 118, 154, 158, 161—163, 173, 176, 187, 191, 201. с'ц'о̂пка *ж.* 168. ус'ц'опка *ж.* 74, 89, 171. **1.** памяшканне для гародніны і харчу 35, 35а, 37, 52, 54, 55, 59, 60, 63, 68, 69, 72а, 73а—77, 81—91, 101, 105а, 108, 116, 125, 133а, 134, 139, 151—154, 158, 160, 164, 168, 169, 170, 171, 173, 176, 177, 180—182, 184—186, 188, 190—192а, 198, 201—204; а) цёплае памяшканне 36, 65, 66, 88, 113, 121. б) асобна збудаванае памяшканне 86, 103, 105а, 115, 118, 133а, 148, 153, 159, 160, 177, 187, 190. в) збудаванне перад хатай ад вуліцы 36, 111. **2.**

кладоўка 8, 56, 74, 78, 82, 93а, 115, 118, 144, 148, 168. **3.** клець (для збожжа) 8, 173. **4.** стопка, прыбудаваная да хаты 8, 52, 63, 84, 14, 121; да хлява 153. **5.** маленькая хатка (зімою – для квашанай гародніны, летам – месца, дзе можна спаць) 64. **6.** будан для рыбакоў (на 2—4 чалавека) 118. **7.** будыначак у полі для бульбы (асобна) 159, 187, 190. **8.** склеп са стрэшкай 87, 103, 104, 105, 110, 129, 163, 203. **9.** будынак над склепам 86, 87, 103, 112, 161, 162, 168—170, 194. **10.** маленькія пакойчыкі, дзе захоўваюцца рэчы, якія ўсім не паказваюцца 15, 16. // Наодгороджував стіл'к'і здэпок! 16.

СТОПЧЫСКА сто́пчыско *н.* 49. сядзіба, дзе калісьці жылі, а пасля пераехалі.

СТОЎП стовб *м.* 9, 54, 60. стовп *м.* 2, 6, 16, 60, 72. столб *м.* 151, 187. стоўб *м.* 1, 12, 18, 29, 35, 37, 38, 44, 45, 52, 55, 70а, 73, 79, 89, 92, 128, 139, 171, 182. стоўп *м.* 5, 8, 13, 17, 20, 28, 29, 35, 36, 40, 45, 52, 59, 63–65, 68, 69, 72а, 73–75, 76, 78, 79, 83, 90, 92, 93а, 100, 101, 117а, 125, 164, 180, 201. стôўб *м.* 154. стôўп *м.* 82, 169. **1.** шула, пераважна на вугле будынка, укапанае ў зямлю 2, 5, 9, 11, 12, 13, 16, 17, 25, 28, 29, 36–38, 40, 44, 45, 52, 54, 55, 60, 63, 68, 69, 70, 70а, 72–75, 76, 78, 82, 89, 90, 92, 93а, 100, 101, 117, 125, 128. **2.** шула, устаўленае ў падрубу 12, 20, 36, 38, 40, 44, 45, 52, 54, 55, 63, 69, 93а, 100, 101, 125. **3.** саха ў калодзежы з жураўлём 1, 6, 8, 18, 35, 37, 59, 64, 79. **4.** саха ў хляве з канструкцыяй "на сохах" 29, 35. **5.** вушак у дзвярах 59, 65, 70, 79. **6.** слуп у калодзежы, за які закладваюцца плашкі 55, 60, 83, 134, 139, 151, 154, 169, 171, 180, 182, 187. **7.** комін 164. **8.** "штымпаль" пад падрубай 52, 201. ◊ ***ў стоўбы*** 2, 11, 25, 37. збудаванне з вертыкальна пастаўленых бярвенняў. ◊ ***настаўны –*** 82. шула.

СТОЧКА сто́чка *ж.* 20, 65. сточка бярвенняў.

СТОЯНКА сто́йанка *ж.* 87. пастаўнік або неагароджанае месца (ля ракі), дзе скот адпачывае апоўдні.

СТРАКАЧ страка́ч *м.* 100. снапкі саломы, звязаныя ля калосся, якімі пакрываюць ніз страхі.

СТРАЛА страла́ *ж.* 180, 187, 190. стр'êла́ *ж.* 136. вага ў студні з жураўлём.

СТРАМІНА страб'іна *ж.* 83, 84. страбы́на *ж.* 68, 128. страмі́на *ж.* 102. страм'іна *ж.* 82, 87, 125. стрямы́на *ж.* 69, 74–79, 88, 91, 93а, 101. страмэ́на *ж.* 65, 70, 73, 96. стремі́на *ж.* 80. строміна *ж.* 71. **1.** лесвіца прыстаўная; звычайныя прыстаўныя драбіны (без разрозніванне відаў) 65, 68–71, 73–80, 82–84, 88, 91, 96, 101, 102, 125, 128. **2.** лесвіца ў кшталце слупа з пракручанымі дзіркамі, у якія прасунуты палкі; гэтая лесвіца стаіць ля сцяны, на яе абапіраецца другая частка лесвіцы, якая ляжыць на страсе і заканчваецца ля коміна 93а. **3.** драбіны ў возе 65, 71. **4.** лесвіца, якая ляжыць на страсе 87. **5.** ясла, кармушка, куды закладаюць сена для жывёлы 80.

СТРАПІЛА страп'іла *н.* 134. строп'іла *н.* 186. строп'іло *н.* 168, 197. **1.** кроква 186, 197. **2.** ачэп, на якім стаўляюцца кроквы 168. **3.** "солам'е" 134.

СТРАХА страха́ *ж.* 103, 104, 110, 111, 115, 116, 139, 148, 151, 153, 158–160, 163, 168, 170, 177, 180–182, 184, 185, 187, 188, 190, 191, 195, 197. стр'еха *ж.* 35а, 37, 55. стр'е̂ха *ж.* 36, 82, 112, 129, 144, 161, 165, 169, 171, 173, 194, 203. стр'êха́ *ж.* 104, 118, 162, 176, 196, 201, 202, 204. стр'іха *ж.* 1, 2, 4, 5–18, 20, 25–29, 31, 35, 38, 40, 44, 45, 49, 50, 54, 60, 64, 66, 68–72а, 75, 77, 79–80, 86–88, 89, 91–93а. 96, 99, 100–102, 108, 111а, 117а, 125, 128, 164. стрых *м.* 119. стрэ́ха *ж.* 52, 63, 81, 83, 86, 90, 161, 198, 201. стрэха́ *ж.* 114. **1.** ніз страхі, які звісае над сцяной 1, 2, 5, 11, 12, 17, 26, 27, 29, 31, 35, 38, 40, 44, 50, 60, 64, 65, 66, 68, 70, 71, 72, 77, 79, 80, 84, 88–90, 91, 92, 93а, 96, 100, 103, 108, 110, 111, 111а, 112, 114, 116, 117а, 119, 125, 128, 129, 134, 136, 139, 144, 151, 152, 154, 160, 161–163, 165, 168–171, 173, 176, 177, 180–182, 184–188, 190, 191, 194–198, 201–204; толькі ў хляве 168. **2.** агульная назва страхі, даху (з любога матэрыялу) 9–14, 25, 28, 36–38, 52, 55, 63–66, 68, 69, 72а, 73, 75, 76, 78, 79, 81, 82, 86–88, 91, 99, 100, 103, 104, 118, 121, 144, 153. **3.** саламяная страха 2, 4, 6–8, 12, 15–18, 20, 25, 33, 35, 35а, 40, 44, 45, 49, 54, 59, 69, 70а, 77, 81, 83, 84, 148, 158, 159, 161, 169. **4.** страха з чароту 101, 102, 115, 139, 148, 161. **5.** падстрэшак 201. **6.** кроплі, вада, якая капае са страхі (з нізу страхі) 164, 182, 188. // Ка́пайе стр'êха 164. Ц'ачэ́ страха́ 188. **7.** …пуд в'іл'чык/ пуд стрэху… 161; пуд стріху / пуд дах 79; у самуйу стрêху / крышу 194. (накласці сена) пад самы вільчык/ строп.

СТРОЙ струй *м.* 165. будынкі, харомы.

СТРОП стр'іп *м.* 9, 29. строп *м.* 6, 144, 181, 198. стропо́к *м.* 18, 37, 40, 54, 64, 65, 66, 70, 75, 76, 89, 90, 92, 111. стропэ́ц' *м.* 80, 125. стрôп *м.* 6, 121, 154, 180, 187, 191, 201. стрôпо́к *м.* 18, 55, 59, 79. струбо́к *м.* 45. струп *м.* 11, 36, 72а, 111а, 139, 177, 185, 186, 203. струпо́к *м.* 70а. стрўп *м.* 2, 4, 5, 8, 9, 13, 27, 31, 35, 38, 40, 44, 92, 171. стрып *м.* 49. **1.** вільчык 2, 5, 6, 9, 11, 13, 27, 29, 31, 35, 36, 40, 44, 45, 49, 59, 65, 70, 70а, 72а, 76, 77, 78, 79, 93а, 154, 181, 198, 203. **2.** верх страхі і кут ля гэтага верху (у выразе: "пад самы строп… наклаў жыта…") 6, 25, 37, 54, 64–66, 68, 73, 75, 89, 111, 144, 177, 185, 186, 187, 191, 201. // Пôд крышу / у самы струп 185. **3.** падстрэшша, ніз страхі 4, 8. **4.** хіб, салома,

накладзеная на вільчыку і прываленая козламі 18, 36, 38. // В'ітэр стропка зорваў 18. Нат'агнýў стропá 38. **5.** страха ў хляве 8, 139, 180. ◊ ***астрап'іц'*** – пакрыць. // Астрап'іў хл'авá 180. **6.** мэндлік з дзесяці снапоў 80, 101, 125. **7.** прастора над вышкамі пад страхой 144.

СТРОЎ строў *м.* 112. лесвіца, па якой лазяць па страсе да коміна.

СТРУБ струб *м.* 121, 128, 139, 194. струп *м.* 118. зруб у хаце ці іншай будыніне.

СТРУЖКА стрýжка *ж.* 151, 160, 196, 202, 204. стрýшка *ж.* 154, 173. драніца. // Стрýжка ножэ́м рэ́жацца а дран' мóжно сок'éройу надрац' 160.

СТРЫХАЛКА стр'іхáлка *ж.* 113. прыстасаванне (дошка), якім падбіваюць (падроўніваюць) салому, калі пакрываюць страху.

СТРЫХОЎКА стрыхóўка *ж.* 103. дошка, якой падбіваюць салому, калі пакрываюць страху.

СТРЭНЦЫ стрэ́нцы *мн.* 113, 114. апоўзіны на стозе.

СТРЭХАВІКІ стрыховыкы́ *мн.* 96. звязаныя снапкі саломы, якімі пакрываецца ніз страхі.

СТРЭШАНКІ стр'ішанкы *мн.* 12, 91. снапкі саломы, якімі пакрываецца ніз страхі.

СТРЭШКА стр'éшка *ж.* 128. стр'ішка *ж.* 60, 66, 68, 69, 70а, 71, 76, 78, 80, 87, 88, 89, 91, 92, 96, 99, 100, 110, 113. стры́шка *ж.* 75, 151. стрэ́шка *ж.* 90. **1.** падстрэшак 60, 66, 68, 69, 70а, 71, 75, 76, 78, 80, 88, 87, 90, 91, 92, 96, 99, 100, 110, 113, 128. **2.** ніз страхі 151.

СТУДНЯ стýдн'а *ж.* 6. калодзеж.

СТУПЕНЬКІ ступéн'кі *мн.* 29, 31, 92. ступ'éн'к'і *мн.* 37, 184. ступ'ін'к'і *мн.* 118. ступанóчк'і *мн.* 204. **1.** сходы 29, 31, 37, 184, 204. **2.** масток перад парогам 92, 118.

СУТКІ сýдочкы *мн.* 79. сýтк'і *мн.* 144. вузкі пралёт паміж будынкамі, паміж дзвюма садзібамі.

СУФІТ суп'іт *ж.* 89. сýф'іт *м.* 6. сýхв'іт *м.* 113. столь.

СУШНЯ сýшн'а *ж.* 83, 136, 169, 195. **1.** азярод 83, 136. **2.** *гл.* **абарог** (на канюшыну, сена, снапы) 169, 195.

СХОДЫ схóді *мн.* 60. схóды *мн.* 1, 2, 4, 5, 8, 13, 14, 25, 44, 136, 153, 163, 170. схóдк'і *мн.* 52. схóдкы *мн.* 29. сходóчкы *мн.* 40. схóдыкы *мн.* 18. схóдэ *мн.* 45, 70. схóдцы *мн.* 103. схýдкі *мн.* 108. схýдцы *мн.* 83. схэ́дцы *мн.* 83. ўсхóды *мн.* 26. ўсхóдцы *мн.* 121. ўсхýдцы *мн.* 139, 194. **1.** масток перад парогам 4, 83, 103, 136, 139, 153, 194. **2.** сходы з мастка, з ганка 1, 2, 4, 5, 8, 13, 18, 25, 26, 29, 40, 44, 45, 52, 60, 108, 121, 163, 170.

СЦЕЖКА сц'éшка *ж.* 168. двор, падворак.

СЦЕНКА сц'éнка *ж.* 89, 128, 161, 181, 198. сц'ếнка *ж.* 118, 121. **1.** паркан 118. **2.** прыстаранак, нізенькі барканчык, які аддзяляе ток ад стараны (засека) 121, 161, 181. **3.** адгародка ў хляве 198. **4.** сценка паміж вокнамі, ад вугла да акна 89. **5.** нізенькі барканчык у будане, які аддзяляе агонь ад месца, дзе спяць 128.

СЦЁК сц'ок *м.* 7, 80. **1.** ніз страхі 80. **2.** падстрэшак 7.

СЦЭП сцэп *м.* 164. вільчык на саламянай страсе (пераважна ў хлявах).

СЦЯЖ у оды́н ст'іэ́ж 70а. у одэ́н сц'éж 45. под оды́н сц'аж 76. будынкі, пастаўленыя ў адзін рад.

СЦЯНА стêнá *ж.* 27, 29, 31, 32, 71, 72, 80, 184, 186. ст'êнá *ж.* 54, 101, 196, 197, 202, 204. стінá *ж.* 18, 79, 108. ст'інá *ж.* 4, 16, 20. стынá *ж.* 1, 2, 5, 13, 35, 75, 100. сц'анá *ж.* 103, 110, 151, 152, 161, 164, 182, 185, 187, 191. сц'енá *ж.* 115, 162, 173, 176, 184. сц'êнá *ж.* 37, 83, 113, 118, 128, 136, 168–170, 180. сц'ін'á *ж.* 60. сцяна. ◊ ***ад вýл'іцы*** – 103, 181, 182; ***ад двара*** – 103. ◊ ***боковáйа*** – 13, 63. ◊ ***в'іднáйа*** – 168, 170, 186; ***в'ідовá*** – 118. ◊ ***глухá*** – 119, 125, 139, 164, 184, 201. бакавая сцяна, дзе ўваходныя дзверы. ***глухáйа*** – 12, 17, 26, 31, 32, 49, 52, 63, 72а, 79, 81, 151, 154, 158–163, 168–170, 173, 176, 177, 180, 185, 188, 194–197, 202–204, 182, 195 (калі нават і ёсць адно акно). ***гóла*** – 29. ◊ ***дваравáйа*** – 188. ***дворóвайа*** – 115. ***дз'в'éрнайа*** – 154, 170, 186. ◊ ***з óкнам'і*** – 151, 158, 203. ***зáдн'а*** – 2, 7, 13, 15, 26, 27, 31, 32, 118, 171, 176. ***зáпадн'а*** – 9, 17. ***зáп'ечнайа*** – 103. ***зáп'іч*** – 80. ***зáп'ічна*** – 40, 71, 99, 100, 104, 163. ***зáпычна*** – 45, 60, 70а, 74, 76, 78, 79, 96. ***зáпычнайа*** – 38. ***зáпычок*** 35. ***застýлнайа*** – 96. ад вуліцы. ◊ ***кан'авáйа*** – 184, 196, 202, 204. перагародка ў хаце. ***кан'óва*** – 197. ***кýтн'а*** – 159. ◊ ***лабавáйа*** – 191. ***л'іцовáйа*** – 84, 104, 110. ***л'іцэвáйа*** – 81, 173, 176. ***лобовáйа*** – 52, 54, 163. ◊ ***м'éртвайа*** – 170. ◊ ***на двур*** – 164. ***на вýліцу*** – 164. ***на óкна*** – 201. ***надвýрна*** – 104, 114. ***н'êмáйа*** – 162, 173. ◊ ***од дворá*** – 136. ***од дорóг'і*** – 136. ***од подвýрйа*** – 31. ***од сóнц'а*** – 31. ***од сêлá*** – 114. ***од ýл'іцы*** – 115. ◊ ***падóўжнайа*** – 83, 101, 187, 190. ***падóўжн'а*** – 195. ***пап'арóчнайа*** – 190. ***пап'арэ́чн'а*** – 195. ***паўнóчнайа*** – 198. ***п'арэдн'айа*** – 151, 176. ***перап'éчнайа*** – 103. ***передп'íчна*** – 71, 74. ***п'ер'едн'айа*** – 121. ***пер'íдн'а*** – 32. ***п'ерэдн'а*** – 118, 171. ***п'ílнайа*** – 117а. сцяна, дзе запечак. ***пл'ечавайа*** – 104, 181, 191. ***пл'ечовáйа*** – 110, 113, 115. ***пл'êчавáйа*** – 154. ***пл'êчовá*** – 118. ***поб'íчна*** – 45. ***побучна*** – 70а. ***подóвжн'а*** – 27, 29, 31, 72. ***подóўжна*** – 75, 91, 92, 117а, 125, 139, 165.

подо́ўжн'а – 1, 55, 79, 119, 173, 196, 202. ***подốўжн'а*** – 108. ***покут'*** 72а. ***покут'т'е*** 99. ***по́кут'н'а*** – 5, 12, 16, 25, 29, 31, 32, 40, 44, 49, 50, 54, 60, 70–76а, 78–80, 93а. 96, 113. // Дэ поку́туйут' покойн'ікы 16. ***полатн'а*** – 17. ***полудн'о́ва*** – 8, 17. ***попере́чна*** – 71, 72. ***попере́чн'а*** – 27, 29, 31. ***поп'еро́чна*** – 154, 182. ***поп'ерэ́чна*** – 165. ***поп'ерэ́шн'а*** – 176. ***поп'êро́чна*** – 139, 173, 184. ***поп'êро́шнайа*** – 162. ***попэро́чнайа*** – 55, 58. ***попэрэ́чна*** – 75, 79, 92, 101, 117а. 125. ***попэрэ́чн'а*** – 1, 44, 60, 91, 108, 119. ***посм'ітна*** – 28. ***посм'ітн'а*** – 27, 29, 31. каля выхаду, дзе стаіць венік (збіраецца смецце). ***пошал'аванайа*** – 187. ***поўдн'о́ва*** – 121. ***поўно́чнайа*** – 121. ***пôвно́чна*** – 8. ***пôдо́ўжн'а*** – 44. ***пôлнайа*** – 125, 173. ***прадо́л'на*** – 177. ***прадо́ўжн'айа*** – 152. ***пріму́сн'а*** – 26. 27. ад двара. ***пріму́сн'а*** – 29. ***пріму́шчэна*** – 31. ***пріч'ілко́ва*** – 11. ***прічулко́ва*** – 15. ***продол'на*** – 182. ***продо́л'найа*** – 4, 162, 176, 184. ***продо́ўжна*** – 161. ***прып'ічнайа*** – 80. ***прычылко́ва*** – 17. дзе франтон. ***прышо́шчана*** – 28. ад дарогі, ад шашы. ***прэ́мустн'а*** – 49, 50. ад двара. ***пу́лнайа*** – 96. дзе запечак. ***пыро́дн'а*** – 75. ***пырытп'ічна*** – 35, 40, 70, 70а, 73, 76, 99, 100. ***пырэ́дн'а*** – 13. ***пэрэ́дн'а*** – 15, 79. ***пэрэп'ічна*** – 50, 78, 79. ◊ ***с'ан'е́чнайа*** – 35, 158. дзе сені. ***св'е́тлайа*** – 194. ***св'е̂тла*** – 139, 180. ***с'елова́йа*** – 113. ***с'е́н'ачнайа*** – 121. ***слыпа́йа*** – 12. ***со́нічна*** – 201. ◊ ***тыл'на*** – 84. ***тылова́йа*** – 20, 112, 114, 119, 148. ◊ ***усходн'айа*** – 198. ***у дз'веры*** – 164. ◊ ***ўп'арэ́чнайа*** – 152, 161, 177, 187. ***ўшал'о́вана*** – 92. ◊ ***фронто́вайа*** – 2, 7, 20. ◊ ***ц'о́мнайа*** – 151, 186. ◊ ***шал'о́вана*** – 5, 8, 11, 16, 17, 20, 36, 38, 40, 68, 70, 77, 93а, 101, 118, 121, 144, 139, 170, 182. ***шл'а́хавайа*** – 158. ***шчітова́йа*** – 11. ***шчытова́йа*** – 2, 4–6, 11. ◊ ***стац' пад сц'ану*** 118. 148. пад страхой.

СЦЯНІНА стэны́на *ж.* 117а. адно бервяно ў сцяне.

СЭДЭС сэ́дэс *м.* 125. сядзіба. // Это муй сэ́дэс 125.

СЯДЗІБА оса́д'ба *ж.* 100. ôса́д'ба *ж.* 17. са́д'ба *ж.* 185. сады́ба *ж.* 1, 3, 4, 25, 29, 60, 69, 73. са́дз'ба *ж.* 168, 190. садз'іба *ж.* 129, 154, 158, 161, 163, 170, 177, 182, 185, 198, 201, 203. с'а́дз'ба *ж.* 187. с'а́дз'іба *ж.* 35а, 37, 121, 180, 181. с'едз'іба *ж.* 153. с'ідз'іба *ж.* 6. сыдыба *ж.* 2, 5, 7, 8, 10–13, 18, 35, 38, 40, 44, 64, 68, 70а, 76, 78. сыдэ́ба *ж.* 73. сэдэ́ба *ж.* 65. **1.** сядзіба 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10–13, 17, 18, 25, 29, 35а, 35, 37, 38, 40, 44, 60, 64, 65, 68, 69, 70а, 73, 76, 78, 121, 129, 153, 154, 161, 163, 168, 170, 177, 180, 181, 182, 187, 190, 198, 201, 203. **2.** сады, усё пасаджанае 158. **3.** ... йак хорошо́ пчо́лы садз'аціца ў ву́л'л'і, то кажуц': от до́бра садз'іба! 185. **4.** дзе калісьці жылі 100.

СЯДЗІМАСЦЬ сыды́мôс'т' *ж.* 16. сядзіба.

СЯДЛІСКА сэдл'іско *н.* 84. // Зас'е́л'аны постройкамы ца́лы пл'ац 84.

СЯЛІБА с'ал'іба *ж.* 163, 188, 194. сядзіба.

СЯЛІДЖБА селіт'ба *ж.* 84. с'ел'ідба *ж.* 83, 136. с'ел'іджба *ж.* 165. с'ел'ідз'ба *ж.* 104. с'ел'ідоб *м.* 86. с'ел'іжба *ж.* 118, 139, 152. с'ел'іт'ба *ж.* 103, 125. с'елы́д'ба *ж.* 117а. сыл'іджба *ж.* 75. сыл'ідоба *ж.* 82. сыл'іт'ба *ж.* 89. сылы́д'ба *ж.* 99, 100. сылы́жба *ж.* 77, 79. сылэ́жба *ж.* 73. сылы́т'ба *ж.* 91, 92, 101, 119. сэлід'ба *ж.* 90. сэл'іджба *ж.* 55. сэл'іжба *ж.* 108. сэл'іт'ба *ж.* 87. сэлы́т'ба *ж.* 96, 128. сядзіба.

СЯЛЬНІК с'ал'н'ік *м.* 110, 115, 116, 158, 161, 170, 177, 181, 182, 185, 186, 188, 190, 194, 198. селнік *м.* 60, 70а, 118. 125. с'ел'нік *м.* 36, 72. с'ел'н'ік *м.* 104, 112, 113, 118, 121, 129, 144, 168, 169, 173, 180, 203, 204. с'ел'ну́к *м.* 171. с'êлнік *м.* 102. с'êл'н'ік *м.* 54, 184. сілнік *м.* 27, 31, 75. с'ілны́к *м.* 15, 60, 91. с'іл'ны́к *м.* 64, 165. сылнік *м.* 201. сыл'н'ік *м.* 108. сылны́к *м.* 11, 18, 20, 25, 29, 40, 44, 49, 50, 59, 68, 72а, 73, 76, 77, 79, 93а, 119. сыл'ны́к *м.* 1, 14, 35, 163. сылнэ́к *м.* 45, 66, 70. сэлны́к *м.* 55, 74, 117а. сэл'н'ік *м.* 55. **1.** асобны будынак або трысцень ля хлява ці частка хлява, дзе знаходзілася сена 1, 11, 14, 18, 20, 25, 27, 29, 31, 35, 40, 44, 45, 49, 50, 54, 55, 59, 60, 64, 66, 68, 70а, 72, 72а, 73, 74, 76, 77, 79, 93а, 102, 104, 108, 110, 112, 113, 115, 116, 117а, 118, 119, 121, 125, 129, 144, 158, 161, 163, 165, 168, 169, 170, 171, 173, 177, 180, 181, 182, 184, 185, 186, 188, 190, 194, 198, 201, 203, 204. **2.** сяннік 15, 36, 75, 91. **3.** паветка для дроў, торфу 70.

СЯННІК с'ан'н'ік *м.* 151, 191, 195. с'ен'н'ік *м.* 128. сын'а́нык *м.* 100. **1.** адрына 100, 128, 191, 195. **2.** сяннік 151.

ТАМБАР та́мбор *м.* 9. ганак.

ТАЧОК тôчо́к *м.* 16. катух, загарадка ў хляве.

ТОК тачо́к *м.* 194. тік *м.* 10, 11. 15–17, 29, 45, 50, 65, 66, 70, 73, 75, 76, 77, 78, 80, 89, 99, 101, 117а. тік' *м.* 50. т'ік *м.* 20, 28, 32, 98. ток *м.* 9, 36, 52, 59, 71, 80, 81, 83, 100, 104, 111, 111а. 153, 163, 165, 169, 176, 204. тôк *м.* 35а–37, 54, 55, 72а, 113, 114, 118, 125, 139, 144, 152, 158, 159, 162, 168, 170, 177, 180–188, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203. тук *м.* 3, 6, 60, 68, 84, 86, 87, 88, 93а. 108, 112, 115, 119, 128, 161, 164, 169, 196. туо́к *м.* 121. тӯк *м.* 1, 2, 4, 5, 7, 8, 12, 13, 18, 25–27, 31, 35, 38, 40, 44, 69, 70а, 79, 91, 92, 96, 110, 171. тык *м.* 74, 82. **1.** зямля (падлога з гліны) у хаце 1, 5–8. 10–18, 25, 27–29, 31, 32, 35а–38, 40, 50, 59, 60, 68, 69, 70а, 71, 74, 75, 78, 79, 80, 87, 88, 92, 96, 104, 108, 117а, 119, 125, 139, 158, 159, 169, 171, 177, 180–186, 188, 190, 191, 194, 196. **2.** ток у гумне, дзе малоцяць

снапы 1, 2, 3, 4, 5–9, 11–18, 20, 25, 27–29, 35–38, 40, 44, 45, 50, 52, 54, 55, 59, 60, 65, 66, 68, 69, 70а, 70, 72а, 73, 76, 77, 78, 79, 80–82, 83, 84, 86, 87, 88, 89, 91, 92, 93а, 96, 98, 99, 100, 101, 104, 108, 110, 111, 111а, 113, 114, 115, 117а, 118, 119, 121, 125, 128, 139, 144, 152, 153, 158, 159, 161–163, 168, 173, 176, 177, 180–188, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203, 204. **3.** гумно 164, 165, 169–171, 201, 203. **4.** зямля (ток) на гары 70.

ТОЧКА то́чка *ж.* 187. вешка, якая стаіць на сенажаці і папярэджвае, што тут нельга пасці.

ТРАМА рам *м.* 165. трам *м.* 121, 144, 186, 194, 198. тра́ма *ж.* 7, 9, 54, 82. трамо́к *м.* 148, 185, 186. тран *м.* 89. тро́мба *ж.* 169. трон *м.* 139. **1.** трама, падоўжная бэлька, на якой ляжаць папярочныя бэлькі 7, 54, 82, 89, 121, 139, 144, 148, 165, 169, 186, 194, 198. **2.** бэлька (папярочная) 185, 186. **3.** бэлька ў млыне 9.

ТРАП трап *м.* 54, 70, 148. лесвіца, па якой лазяць да коміна.

ТРАЦЯЧОК трыт'ачо́к *м.* 79. падоўжныя шпугі ў дзвярах.

ТРЫСЦЕННІК трохсц'е́нка *ж.* 160, 173, 196, 202, 204. трохсц'е́н'н'ік *м.* 191. трохсц'е̂нок *м.* 148. трысц'е́н'н'ік *м.* 187. **1.** сенцы 160, 191. **2.** прыбудоўка да хаты, дзе жывуць, ёсць печ 148, 173, 187, 196, 202, 204.

ТЫН тін *м.* 184, 196, 202. 204. т'ін *м.* 91, 92. т'ін' *м.* 74. тын *м.* 1, 2, 5, 6, 9, 10, 12, 14, 15, 20, 25, 36, 55, 59, 64, 68, 69, 73, 76, 77, 78, 87, 88, 90, 93а, 98, 99, 100, 115, 118, 121, 128, 129, 136, 139, 144, 151, 152, 158, 165, 168–171, 173, 181, 182, 186, 188, 195, 201, 203. тын' *м.* 89. тыно́к *м.* 180, 198. тыно́чок *м.* 65. тэ́н *м.* 50. **1.** верхняя (над зямлёй) частка калодзежа 90, 91, 92, 100. **2.** драўляны зруб або сценкі ў калодзежы 14, 15, 20, 25, 55, 59, 68, 69, 73, 74, 76, 77, 88, 89, 92, 93а, 144. // Тыны: робы́лы з дубы́ны коло́д'азы і вкладалы ў яму 15. **3.** драўляны склеп 93а. **4.** балота, зарослае буйной травой, чаротам 77. // Заросло́ ты́ном 77.**5.** густы зараснік 12. **6.** пляцень з чароту 77а; пляцень 129, 173. шопа закрыта тыном 73. **7.** плот з драных са стрыжаню дошак (штахетнік) 1, 2, 5, 6, 136. плот з калочкаў 180, 190, 195, 202, 204. **8.** глухі плот з дошак 98, 99, 128, 181, 182. **9.** плот з вертыкальна ўкапаных (але не прыбітых) дубовых плах 115, 118, 121, 184, 201, 203. **10.** падлога ў адрах (з драных дошак) для пчол на дрэве 136. **11.** градкі ў гародзе 151, 188. **12.** плот, якім абгароджаны градкі 152. **13.** любая сцяна 73, 79, 144. **14.** паркан 73, 78, 87, 165, 168, 169, 171. плут з броўнуў, закіданы ў шула 169. **15.** плот з шулаў і прасунутых у іх 4–5 жэрдак 170, 173. **16.** цесная вуліца 80. **17.** тынк 10, 11, 144, 158. **18.** украінскае слова 4, 9, 16, 36, 44. **19.** дрэва, падобнае да ясеня 186. **20.** кмен 186. // Схадз'і ў тын і нарв'і маркоўк'і 151. Зел'л'е ў коўба́сы пôд м'асо 186. На дні ў колод'азы – скры́н'а. а потом ты́ном окладалы 68. Брэ́ўно пор'і́жыш і дырэ́ш на городжу 1. Пройшоў по-над тэ́ном, коб ніхто нэ бачыў 80. У колод'аз'і пуд т'іном трава ростэ́ 91.

ТЫНКОЎКА тынко́ўка *ж.* 176. тынкаванне.

ТЫЧКА тічка *ж.* 38. ты́чка *ж.* 1, 8, 10, 14, 16, 18, 20, 29, 64, 74. ты́чк'і *мн.* 15, 88, 164, 165. тэ́чка *ж.* 65. **1.** вочап у студні з жураўлём 1, 8, 10, 14, 16, 18, 29, 38. **2.** жэрдкі на вышках паміж бэлькамі 20. **3.** плот, у якім паміж трыма жэрдкамі прасунуты тычкі, тонкія дручкі 15, 88, 164. **4.** вяха 64, 65, 74. **5.** жэрдкі на будане, якія выконваюць ролю лат 165.

ТЫЧНІК тычн'ік *м.* 187. ты́шн'ік *м.* 190. плот, які складаецца з трох жэрдак і прасунутых паміж імі галін або тонкіх бярозак. // Двор заку́таны тычн'іком 187.

ТЭБЕЛЬ та́б'ел *м.* 188. тібел' *м.* 27, 29, 31, 32. ты́бэл' *м.* 4, 13. 20. тэ́бал' *м.* 56. тэ́б'ел *м.* 96, 110, 115, 119, 128, 180, 182. тэ́б'ел' *м.* 59, 81, 118, 153, 162, 163, 184, 195, 197. тэ́б'е̂л' *м.* 121, 125, 136, 139, 144, 148, 173. тэ́бйо̂л *м.* 112. тэ́б'іл' *м.* 79. тэ́был' *м.* 35, 54, 101. тэ́бэл' *м.* 52, 63, 74, 75, 104. ц'е́б'ал *м.* 151. ц'е́б'ел *м.* 196, 202, 204. ц'е́б'ел' *м.* 186. **1.** драўляны шып, які змацняе сцяну 13, 52, 59, 63, 79, 81, 96, 101, 104, 110, 112, 115, 119, 121, 125, 131, 136, 139, 144, 148, 151, 153, 163, 180, 182, 186, 188, 195–197, 202, 204. **2.** тэбель (якім пракручваюцца дзіркі ў бярвеннях) 20, 27, 29, 31, 32, 35, 54, 56, 74, 75, 162, 173, 184, 195.

УЗГАЛОВІЧ узгало́в'іч *м.* 194. шапка, верхні вушак у дзвярах і ў акне.

УСАДЗЬБА вса́д'ба *ж.* 2. уса́д'ба *ж.* 4, 5, 7, 9, 15, 18, 25, 29, 44, 49, 52, 79, 77, 81, 88, 90, 92, 117а, 119, 134, 163. уса́дз'ба *ж.* 37, 115, 116, 153, 180. ўса́д'ба *ж.* 12, 20, 38, 74, 80, 125, 136, 144, 177. ўса́дз'ба *ж.* 158, 159. ўсэ́д'ба *ж.* 65, 70. сядзіба.

УХАСЦІЦЬ ухасты́ты *зак.* 29. уцяпліць прызбу. // Ухасты́ты соломоўу, в'іша ро́м прызбу 29.

ФІГУРЫ пыгу́ры *мн.* 35. ф'ігу́ры *мн.* 13, 40, 136, 144, 151, 187. ліштвы, шалёўкі знадворку, аздобленыя выразанымі ўзорамі.

ФІШКА ф'ішка *ж.* 169. вяха.

ФОРТКА квортка *ж.* 182. кво̂ртачка *ж.* 180, 194. кву́ртка *ж.* 190. 203. фо́ртачка *ж.* 151, 153. 191. фо́рточка *ж.* 27, 29, 31, 60, 69, 98, 116, 173, 176, 196, 202. фо́ртка *ж.* 9, 20, 160, 163. фо̂ртучка *ж.* 162. 204. ф'у̂ртка *ж.* 171. квуо́ртка *ж.* 176. хво́ртка *ж.* 144, 169, 181. 198. хво́рточка *ж.* 65.

хвóртка *ж.* 148, 154, 158, 165, 195. хвýртка *ж.* 184. хвýртка *ж.* 115, 144, 161, 165, 168, 177, 185, 201. хвýрточка *ж.* 186. хвы́ртка *ж.* 17. хóрточка *ж.* 83. хýрточка *ж.* 59. **1.** фортачка (у акне) 20, 27, 29, 31, 59, 60, 65, 69, 162, 173, 176, 184, 196, 202, 204. **2.** брамка (ля варот у плоце) 9, 17, 83, 98, 115, 116, 144, 148, 151, 153, 154, 158, 160, 161, 163, 165, 168, 169, 171, 173, 177, 180–182, 185, 186, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203. **3.** варотцы ў хляве ў загадку 148, 165, 182. **4.** лаз на гару (дзверцы). **5.** аканніцы 165.

ФРАМУГА прамýга *ж.* 204. фрамýга *ж.* 162, 196. фрамуга.

ФРАНТОН франтóн *м.* 170, 204. фрейтóн *м.* 196, 202. франтон.

ФУНДАМЕНТ фундáм'ент *м.* 154, 162, 176, 196, 202, 204. фундáм' êнт *м.* 7, 44, 144, 191. фундáмынт *м.* 1, 2, 8, 9, 15, 18, 25, 29, 170. хвундáм'ент *м.* 176, 197. хундáмэнт *м.* 65, 80, 89, 139, 165, 183. **1.** фундамент (цэментаваны) 1, 2, 7, 8, 9, 15, 18, 25, 29, 44, 65, 80, 89, 139, 144, 154, 162, 165, 170, 176, 183, 191, 196, 197, 202, 204. **2.** чатырохвугольныя камяні пад падрубамі 1, 7, 9, 15.

ФУТРЫНА футры́на *ж.* 7, 16—18, 20, 36—38, 44, 93а, 104. хутры́на *ж.* 103. шуфляда ў акне або ў дзвярах (у цагляным доме).

ФЭДАР фéдер *м.* 31. фэ́дыр *м.* 16. фэ́дэ́р *м.* 25. паз у адной дошцы ў дзвярах, у падлозе, у які заходзіць шып, выразаны ў другой дошцы. // Двэ́ры на фэ́дыр 16. Падлога зробл'ана ў фэ́дэр 25.

ХАВАЛКА хавáлка *ж.* 159. будан з загнутага галля.

ХАВІРА хав'íра *ж.* 148. зямлянка, будан.

ХАЛАБУДА галабýда *ж.* 187. халабýда *ж.* 5, 14, 16, 17, 25, 29, 38, 44, 45, 49, 52, 63, 70а, 72а, 76, 77, 98, 110, 114, 115, 117а, 121, 139, 153, 159, 161, 163, 164, 169, 170, 181, 182, 185, 186, 188, 190, 191, 194, 195, 198, 201, 203. **1.** спехам зробленая малая або старая трухлявая хата, будыніна *(іраніч.)* 14, 16, 17, 29, 44, 45, 52, 70а, 72а, 76, 77, 98. // Зробыў н'аку халабуду 77. **2.** прымітыўны будан з галля 25, 38, 52, 63, 169. **3.** прымітыўная прыбудоўка да хлява для цяляці, сабакі 49, 121, 164, 190. **4.** калёсы з брэзентавымі буданамі ў цыган, анучнікаў 110, 114, 115, 159, 163, 169, 170, 181, 185, 186, 188, 191, 198, 203. **5.** буданы з радна на калочках (у садзе, ад сонца) 161, 182, 194, 201. **6.** шырокае адзенне 153. **7.** чалавек "ні рыба, ні мяса" 117а, 125. **8.** неахайны чалавек 139. **9.** крытая грузавая машына 187.

ХАЛАСТАЙКА халастáйка *ж.* 197. кароткія бярвенні (напрыклад, паміж вокнамі).

ХАЛАШ халáч *м.* 188, 194. халáш *м.* 111, 114, 164, 168, 177, 180, 190, 191. **1.** сені, веранда з дошак 111. **2.** шопа з дошак (для торфа) 114. **3.** накідка, плашч ад дажджу 180, 191. **4.** жаночая цыганская адзежа 188, 194. **5.** цыганскі шацёр або будан на возе 164, 168, 177, 190.

ХАЛУПА хайлýпа *ж.* 158. халýпа *ж.* 2, 5, 6, 16, 35, 50, 50а, 52, 55, 69, 77, 80, 81, 88, 104, 110, 112, 116, 119, 134, 148, 151, 153, 163, 180, 185, 194. халýпка *ж.* 84, 89, 136, 171, 186, 190. **1.** дрэнная або трухлявая малая хата 2, 5, 6, 16, 35, 50, 50а, 52, 55, 69, 77, 80, 81, 84, 88, 89, 104, 110, 112, 116, 119, 134, 136, 148, 151, 153, 158, 163, 171, 180, 185, 186, 190, 194. **2.** хата 50а, 69.

ХАРОМЫ харóм'іна *ж.* 117а. 195. харóма *ж.* 159, 163, 180, 188, 190, 194. харóмы *мн.* 35а, 81, 136, 151–153, 158, 177, 198, 204. харóмы *мн.* 187, 191. хорóм *м.* 100, 110, 112–114, 171. хорóма *ж.* 4, 154, 164, 186, 203. хорóм'і *мн.* 118, 125. хорóм'іна *ж.* 134. харóму *мн.* 187, 191. хорóмы *мн.* 1, 2, 6–8, 12–18, 20, 25, 29, 35–38, 40, 44, 49, 52, 54, 55, 59, 60, 63, 64, 68, 69, 70, 72а, 73–75, 77, 79, 81, 82–84, 86–89, 90–93а, 96, 98, 99, 101, 104, 108, 111, 115, 116, 119, 128, 129, 139, 144, 161, 163, 165, 168–170, 185. хорóму *мн.* 121, 148, 182. хорóмэ *мн.* 45, 50, 65, 66, 70, 80. **1.** усе будынкі (хата + хлеў + гумно) 12, 14, 18, 20, 35, 35а, 37, 38, 40, 45, 49, 52, 54, 55, 59, 60, 65, 66, 68, 69, 70, 70а, 72а, 73–75, 76, 77–80, 82–84, 86–89, 91, 92, 96, 98, 101, 103, 108, 116, 118, 139, 151, 152, 165, 168, 170, 180, 181, 185–188, 190, 191, 194, 198, 204. **2.** хлявы 50, 69, 100, 114, 121, 125, 136, 148, 161, 163, 164, 182, 195, 203. **3.** хлеў + гумно 25, 29, 36, 44, 93а, 99, 104, 110–113, 119, 128, 171. **4.** гумно 159. **5.** прыгожая хата, з выгодамі, аздобленная 2, 13, 16, 17, 153. **6.** багатыя, вялікія, доўгія панскія дамы 7, 8, 129, **7.** вялікая багатая хата 4, 63. **8.** прыгожыя будынкі 8. **9.** вялікія памяшканні (хаты) 81, 153. **10.** хата 158. **11.** страха 154. **12.** самая вялікая хата ў вёсцы *(іраніч.)* 134. **13.** хата + сені + клець (прыбудоўкі да хаты) 144. **14.** кладоўка 15, 117а, 203. **15.** склеп 1. **16.** клець 1. **17.** хлявы для кароў 169.

ХАТА хáта *ж.* 1, 2, 4, 5–18, 20, 25–29, 31, 35, 35а–38,40, 44, 49, 50, 52, 55, 59, 60, 63–65, 69, 70–93а, 96, 98, 99, 100, 101, 103, 104, 110–119, 121, 125, 128, 129, 134, 136, 139, 144, 148, 151–154, 158, 159–165, 168–171, 173, 176, 177, 180–182, 184–188, 190, 191, 194–197, 201–204. драўляная хата, пераважна пабудаваная ў вуглы (а не ў замкі). ◊ ***благáйа*** – 36. дрэнная. ◊ ***б'і курн'íца*** – 128. ***бы бýда*** – 18. гл'ін'áнайа 74. ◊ ***вэлы́ка*** – 26. пакой, хата (у адрозненне ад кухні). ◊ ***дрáхла*** – 13. ***дрáхлайа*** – 100, 159. старая, трухлявая. ◊ ***другáйа*** – 162. святліца. ◊ ***вэлы́ка*** –. ◊ ***ды́мна*** – 10. курная. ◊ ***зáдн'а*** – 31. кухня, дзе гатуюць ежу і ядуць. ◊ ***к'íрп'íчна*** – 29. ***к'íрп'íчнайа*** – 173.

цагляны дом. ◊ ***ныго́дна*** – 165. старая трухлявая. ◊ ***п'ершайа*** – 162, 173. кухня. ◊ ***стара́йа*** – 40, 93а. ***старэ́н'к*** – 75, 86, 101. ◊ ***пере́дн'а*** – 32. ***пері́дн'а*** – 31. кухня. ◊ ***цігл'а́найа*** – 32. цагляны дом. ◊ ***чорна*** – 7. курная хата. ◊ ***на ха́ту*** 35, 59, 60, 65, 68, 69, 70а, 74, 100, 115, 148, 153, 163, 165, 201. на гару.

ХАТКА ха́тка *ж.* 64. стопка, дзе зімою знаходзілася варыва, а ўлетку – спалі.

ХАЦІНА хатэ́на *ж.* 17. хац'і́на *ж.* 164. **1.** будан ля пастаўніка, дзе жыў пастух 17. **2.** *іраніч.* хатка 164.

ХАЦІШЧА ха́тн'ішчэ *н.* 184. хаті́с'ко *н.* 27. ха́тышчэ *н.* 117а. **1.** месца, дзе раней стаяла хата 27, 117а, 184. **2.** месца, дзе зараз стаіць хата 27, 184.

ХВАРТУХ хварту́х *м.* 65, 70. **1.** падстрэшак 65. **2.** маленькі, зрэзаны франтон 70.

ХВАСТАЧ хвоста́ч *м.* 45, 49, 50, 55, 64, 65, 70, 70а, 72, 80, 89, 90. звязаныя ля калосся снапкі саломы, чароту, якімі пакрываюць ніз страхі – 1 рад 45, 50, 55, 64, 70а, 80, 90, або верх страхі 49, 70, 72.

ХІБ х'ёб *м.* 55. х'іб *м.* 63, 81. хэб *м.* 66. салома на вільчыку, якую прыціскаюць козлы.

ХІБІНА х'іб'іна *ж.* 195. старая трухлявая хата, хаціна.

ХІЖА х'іжа *ж.* 55, 118, 121, 125, 128, 139, 148, 152–153, 158, 163, 171, 177, 181, 187, 191. х'іжка *ж.* 152, 186. х'іжо́к *м.* 144, 168. х'іжына *ж.* 168, 170, 181, 182, 188, 191, 198, 203. хы́жа *ж.* 96. хы́жа *прым.* 77. хэ́жа *прым.* 73. **1.** камора, клець асобная або ў сенцах – для збожжа, там таксама спалі маладыя 118, 125, 144, 152, 186, 187. **2.** маленькая, дрэнная хатка 103, 125, 153, 163, 168, 181. **3.** недабудаваная будыніна 170. **4.** старая трухлявая хата 96, 118, 158, 168, 181, 182, 188, 191, 198, 203. **5.** паветка 125, 177. **6.** стопка 128, 170. **7.** мякіннік у гумне 177. **8.** будан на балоце 187. **9.** страха склепа 177. **10.** назва ўрочышча 73. **11.** дрэннае надвор'е (дождж, снег з ветрам) 139. **12.** хцівая жанчына 55, 77. // От нашэ дз'іц'атко зах'іжа́в'іла. Н'е здыха́ ін'е жыва́ 113.

ХІЗОК к'ізо́к *м.* 110. х'ізо́к *м.* 111—115, 134, 136, 165, 171. **1.** вышкі (у хляве) 111—115, 134, 136. // С'е́но положыл'і на х'ізо́к 113. **2.** прыбудоўка паміж стопкай і клеццю для дроў (2 сцяны) 165, 171. // Х'ізо́к прібудоўвал'і на в'іс'ц'о́пку 171.

ХІСТ хв'іст *м.* 103, 110. х'іст *м.* 104, 116, 151, 169. х'іс'ц' *ж.* 168. хл'ўст *м.* 182. вяха на сенажаці (тычка або закручаная высокая галіна лазняку, бярэзніку), якая папярэджвае, што ў гэтым месцы нельга пасці.

ХЛЕЎ хл'еў *м.* 35а, 36, 52, 82, 83, 90, 110, 112–116, 128, 129, 147, 151–153, 158, 159, 163, 168, 180, 181, 188, 194, 195. 204. хл'êў *м.* 37, 60, 63, 81, 87, 88, 118, 121, 144, 162, 185–187, 203. хл'ів *м.* 13–17, 27, 29, 31, 38, 50, 72, 75, 77, 80. хл'іў *м.* 4, 5–9, 12, 18, 20, 25, 26, 28, 29, 32, 40, 44, 49, 54, 59, 64, 65, 69, 70, 70а, 73, 74, 76, 78, 84, 89, 92, 93а, 99, 101, 119, 125. хл'оў *м.* 55, 134, 170, 173, 176. хл'ôў *м.* 104, 139, 148, 177, 182, 183, 201. хл'уў *м.* 128, 136, 148, 154, 165, 191. хл'ўв *м.* 1. хл'ўў *м.* 2, 7, 79, 96, 164. хлыў *м.* 20. **1.** хлеў (увогуле) 1, 2, 4, 5–9, 12–18, 20, 25, 27, 29, 31, 36–38, 40, 44, 50, 52, 59, 60, 63–65, 69, 70, 70а, 72–75, 76, 78, 80, 82, 84, 87–89, 92, 96, 101, 104, 112–116, 117а, 119, 125, 128, 129, 134, 136, 151, 159, 162, 168, 170, 176, 177, 182, 186, 188, 191, 195, 203. **2.** хлеў для кароў 49, 55, 76, 77, 78, 81, 90, 93а, 99, 110, 128, 148, 152, 153, 180, 183, 185, 187, 194, 204. **3.** валоўнік 44, 55, 79, 180, 199. **4.** хлеў для цялят 28, 32, 93а. **5.** хлеўчык для свіней 26, 28, 77, 83, 110, 139, 144, 148, 165, 173. **6.** хлеў для коней 81, 83, 93а, 118, 121, 128, 152, 164, 185. **7.** хлеўчык для авечак 32, 144, 153. **8.** *іраніч.* старая цесная хата 164, 201. **9.** загарадка ў хляве 148, 154, 185, 195. **10.** загарадка для каровы 147.

ХЛЕЎЧЫК хл'ав'е́ц *м.* 118, 168, 180, 183. хл'аво́к *м.* 159. хл'аву́шн'ік *м.* 158, 168. хл'аўчу́к *м.* 165, 170, 173. хл'е́ўчык *м.* 194, 198. хл'êвушо́к *м.* 153. хл'êўчу́к *м.* 184. хл'ếўчык *м.* 203. хл'івчык *м.* 15–17. хл'іўчык *м.* 4, 20, 70, 111а, 119. хл'оўча́к *м.* 171. хл'о̂́ўчык *м.* 183, 203. хл'уўчу́к *м.* 164. хл'ў́ўчык *м.* 96, 201. хлывэ́ц *м.* 100. **1.** *іраніч.* цесная, малая хата 170. **2.** камора 100. **3.** куратнік 96, 168, 183. **4.** будка для сабакі 171, 201. **5.** паветка для дроў, дрывотнік 4, 15, 17, 20. **6.** загарадзь ля хлява для свіней 164, 203. **7.** свінушнік 16, 118, 153, 158, 184, 198. **8.** загародка для цялят 118, 159, 198; для авец 70, 184. **9.** загарадкі ў хляве 111а, 118, 119, 164, 165, 168, 173, 180, 194, 201, 203. **10.** мякіннік 15.

ХЛУДЗІНА хлу́дз'іна *ж.* 152. прыміца, жэрдка, якая прыціскае салому на страсе.

ХРЭБЕСТ хрэ́б'êст *м.* 201. рашотка, зробленая з галля на ключынах.

ЦАБРЫНЫ цабрі́ні *мн.* 201. ца́брыны *мн.* 111а. цыбрыны́ *мн.* 28. плашкі (дубовыя), закладзеныя за слупы ў калодзежы.

ЦАЦКІ ца́цкі *мн.* 136, 148. аздобленныя шалёўкі з узорамі ў акне знадворку.

ЦВЯТНІК цв'атн'і́к *м.* 161, 177. цв'аты́ *м.* 191. цв'êто́чнік *м.* 2, 9. цв'êто́шн'ік *м.* 144. цв'ітні́к *м.* 64, 92. агародчык.

ЦЕРАМ ц'ерам *м.* 194. ц'ерэм *м.* 139, 180. **1.** чаромха 139. **2.** кудлатая галіна на хваіне, куды ставяцца вуллі 180. **3.** ...з'ал'оны ц'ерам, на йолку пахожы 194.

ЦЫБАНТ цыбант *м.* 13. пояс, які злучае дзве кроквіны.

ЦЯЛЕШ ц'ал'еш *м.* 160. кавалак дуба, кароткае бервяно з дуба.

ЦЯЛЯТНІК т'êл'атн'ік *м.* 184. ц'ал'атн'ік *м.* 186. ц'ел'атн'ік *м.* 183. катух, загарадка ў хляве для цялят.

ЦЯНЁК ц'ен'ок *м.* 118. накрыццё, паветка.

ЧАЛО чоло *н.* 55, 76. чôло *н.* 65. **1.** падстрэшак 55. **2.** вільчак 65. **3.** вальма 76.

ЧАРДАК чардак *м.* 154, 158, 159, 162, 170, 204. гара (хата).

ЧАСТАКОЛ частакол *м.* 103, 116, 136, 151, 153, 173, 181. частакôл *м.* 195. частокол *м.* 9, 52, 74, 76, 82, 86, 88, 89, 90, 92, 93а, 101, 110, 113, 114, 144, 154, 162, 163, 165, 170, 198. частакôл *м.* 148, 169, 186, 203. частокул *м.* 84, 108, 118, 128, 168. частокул *м.* 91, 112, 185. частôкол *м.* 115. чустокол *м.* 119. чыстакол *м.* 158. чысток'іл *м.* 50. чыстокол *м.* 66, 73. шастакол *м.* 177, 188, 190. шастакôл *м.* 191. шастокол *м.* 121, 125, 164, 176. шастокул *м.* 161. шыстакол *м.* 187. шэсток'ул *м.* 171. **1.** плот, які складаецца з трох жэрдак і прасунутых паміж імі калочкаў 50, 121, 158, 176. **2.** частакол, плот з калочкаў 9, 52, 73, 74, 76, 82, 84, 86, 90, 91, 92, 93а, 101, 103, 108, 110, 112–116, 118, 119, 125, 128, 144, 154, 161, 163, 164, 165, 168, 169, 170, 171, 185, 186, 188, 191, 195, 198, 203. **3.** плот (глухі) з дошак 66, 89, 125. **4.** плот-штахетнік 82, 84, 136, 148, 151, 153, 162, 170, 173, 177, 181, 187, 190.

ЧАШКА чашка *ж.* 154, 196, 197. **1.** верхні канец вушака, вуха 196. **2.** жолаб у бервяне, каб яно шчыльней прылягала да ніжняга бервяна ў сцяне 154. **3.** ...чашка, дз'е ложыцца браўно на вугл'ê... 197.

ЧУБОК чубок *м.* 54. верх страхі.

ШАЛАБАНЧЫК шалабанчык *м.* 5. **1.** страха на двары і на сенажаці ў выглядзе будана (абарог). **2.** прыбудоўка да хлява, катух для курэй, сабакі.

ШАЛАБУДА шалабуда *ж.* 6, 8, 44, 69, 76. шалабуда і шалапута *м.* і *ж.* 6, 9, 12, 72а. шалапуда *ж.* 1. **1.** паветка для дроў, прыбудаваная да хлява 6. **2.** дрэнная хата 8, 44, 72а. **3.** гусятнік ля хлява. // Прышалабудыў на гусэ 76. **4.** лёгкі буданчык на сенажаці 1. **5.** няцямлівы чалавек 6. **6.** балбатун 9, 12.

ШАЛАШ салаш *м.* 55, 60, 68, 87, 99, 121, 139. шалас *м.* 70, 86. шалаш *м.* 1, 2, 5–18, 20, 25, 28, 35, 37, 38, 40, 44, 45, 49, 50, 52, 54, 55, 65, 66, 73, 75–77, 79, 81, 83, 84, 88, 89, 91, 92, 96, 100, 110, 111а, 114–118, 125, 136, 144, 148, 152, 153, 159–161, 163–165, 170, 182, 186, 187, 190, 194, 195, 201, 203. шалашык *м.* 16, 37, 113, 185. **1.** прыбудоўка з дошак ля хаты для дроў; прыбудоўка да хлява для воза, паветка для сена, для сушэння снапоў 1, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 14, 15, 17, 35, 37, 45, 52, 73, 79, 88, 89. **2.** шопа для дроў, для курэй 111а. **3.** страха на слупах для галля, для дроў, сена 2, 16, 18. **4.** круглы будан з чатырох сошак, з агнём у сярэдзіне 7, 84, 115, 116, 118, 125, 153. **5.** будан больш прымітыўны, чым курэнь 4, 20, 38, 40, 44, 50, 52, 54, 55, 68, 73, 76, 79, 86, 87, 170, 185, 194. **6.** будан з бярэзніка ля пастаўніка 114. **7.** будан для паляўнічых на цецерукоў 164, 165, 203. **8.** калідорчык (сенцы) ля хаты з дошак 113. **9.** барак з дошак 110. **10.** прыбудоўка ля хлява на розныя гаспадарчыя прылады 66, 100, 121; пасярод двара для прылад 70. **11.** страха, без сцен ля хлява (павець), дзе могуць адпачываць каровы ўлетку 96. **12.** будан з адным схілам страхі 13, 148. **13.** невялікі хлеўчык для жывёлы, часам для дроў 9, 49, 55, 66, 99, 163. **14.** напоўразбураныя будынкі, свінушнікі, як буданы, штосьці старое, непрыдатнае 28, 60, 74, 91, 92. **15.** хата, як хлеў *(іраніч.)* 8, 25, 37, 91. **16.** цыганскі шацёр 83, 117а, 136, 139, 144, 152, 159, 161, 187, 190, 195. **17.** накідка-шацёр з брэзенту 160, 182, 186, 201. **18.** ілгун 28.

ШАЛЁЎКА шал'івка *ж.* 15, 16, 17, 27, 29, 45, 102. шал'іўка *ж.* 20, 28, 44, 50, 59, 70–75, 76, 89, 90, 99, 100, 117а. шал'оўка *ж.* 6, 25, 36, 52, 54, 60, 63, 80, 101, 173, 180, 185, 187, 194, 196, 197, 202, 204. шал'ôўка *ж.* 31, 37, 55, 103, 104, 201. шал'уўка *ж.* 35, 68, 79, 82, 84, 86–88, 110, 112, 113, 118, 128, 165. шал'увка *ж.* 44. шал'ўўка *ж.* 2, 13, 38, 83, 91. шыл'оўка *ж.* 116. **1.** шалёўка ў акне 15–17, 20, 25, 27, 29, 31, 36, 38, 44, 45, 54, 55, 59, 60, 63, 68, 70, 70а, 71–72а, 73–80, 82, 84, 86, 88, 89, 91, 99, 101, 102–104, 112, 113, 116, 117а, 118, 128, 165, 185, 187, 197. **2.** шалёўка ў дзвярах ля вушакоў 27, 29, 80, 87, 99, 100, 173, 195, 196, 202, 204. **3.** шаляваныя дошкі ў вугле 80, 91. **4.** шаляваны франтон 180. **5.** плот-штахетнік 188. **6.** ветраніцы – дошкі ля франтона 194. **7.** шаляваная сцяна 2, 6, 13, 15, 25, 37, 44, 70.

ШАЛЯВАННЕ ошал'ован'н'е *н.* 121. ўшал'ован'н'а *н.* 185. ўшал'уван'н'а *н.* 125. шал'аван'н'е *н.* 152, 154, 158, 159, 160, 163, 164, 168, 177, 181, 187, 188, 190, 194, 195, 203. шал'ован'н'е *н.* 92, 93а. шал'ован'н'е *н.* 63, 75, 80, 117а, 161, 162, 169, 176, 182, 184, 186, 197.

шал'ôва́н'н'е *н.* 65, 139, 148, 170, 191. шал'ува́н'н'е *н.* 96, 101, 144. шал'ува́н'н'а *н.* 59, 60, 119. шыл'ава́н'н'е *н.* 153. **1.** шалёўка ў акне 59, 63, 75, 80, 92, 93, 96, 121, 125, 139, 152–154, 158, 160–164, 168, 169, 170, 176, 177, 181, 182, 184, 186–188, 190, 191, 195, 197, 203. **2.** шалёўка ў дзвярах ля вушака 60, 80, 92, 101, 144, 162, 163, 176, 184, 197. **3.** шаляваныя дошкі ў вугле 60, 80, 92. **4.** шаляваная сцяна 65, 148. **5.** франтон 152, 159, 185, 188, 203. **6.** шаляваныя дошкі – "каробка" – пад страхой 194.

ШАПКА ч'е́пка *ж.* 70. ша́пка *ж.* 11, 13–15, 20, 25–29, 31, 35–37, 44, 52, 54, 55, 59, 60, 63, 69, 73, 77, 80, 93а, 108, 115, 118, 121, 136, 139, 144, 151–154, 158–165, 169–171, 173, 176, 177, 180–182, 184–188, 190, 191, 195, 196, 198, 201, 203. ш'апка *ж.* 5, 38. ш'е́пка *ж.* 12, 16, 50, 64, 65, 71, 72, 80, 78, 99. **1.** верхні вушак у дзвярах 5, 11–13, 15, 16, 20, 25, 26, 29, 31, 35–38, 44, 50, 52, 54, 55, 59, 60, 63–65, 69, 71, 72, 73, 77, 78, 80, 93а, 99, 108, 115, 118, 121, 136, 139, 151–153, 158, 159, 161–165, 170–171, 173, 176, 177, 180–187, 195, 196, 201. **2.** верхні вушак у акне 25, 70, 139, 144, 151–154, 159–164, 169–171, 176, 177, 180–182, 184–188, 190, 191, 198, 203. **3.** верхні дзесяты сноп у мэндліку 80. **4.** вылётны дыль над дзвярыма 44.

ШАР шар *м.* 25, 29, 126, 186, 191, 194, 203. шар'е́нга *ж.* 139. шаро́нок *м.* 29. шарэ́нак *м.* 151. ш'ерэ́нок 78. шэрэ́ног *м.* 20. рад. // Харому ў адз'ін шар 191. С'ало́ ў адз'ін шар будуйем 194. Ц'ілый шар згор'іло 29. Стр'е́ха – ... н'іжн'і шар з соло́мы або дран'і 203. Хата і клуня под одным шэрэ́нгом 20.

ШАРАБАН шараба́н *м.* 8. буданчык у форме страхі.

ШАРАБАНКА шараба́нка *ж.* 8. *параўн.* **шарабан**.

ШАТРО шатро́ *н.* 29, 96, 99, 125, 171, 201. шац'о́р *м.* 182, 190. шацёр (у цыган), распяты на зямлі, або на возе паўкруглы будан з брэзенту 99, 201.

ШІПКА *гл.* **шопа**.

ШКЛО скло́ *н.* 29. шкло́ *н.* 2, 59, 60, 64, 148, 186. шыба ў акне.

ШОПА шіпа *ж.* 80. шіпка *ж.* 20, 90. ш'іпка *ж.* 6, 17, 20, 64–66, 73–76, 77, 80, 100, 101. ш'іпочка *ж.* 15, 89. шо́па *ж.* 1, 5–16, 25, 27, 29, 36–38, 44, 45, 49, 50, 54, 60, 69, 72а–76а, 78, 79, 81, 86–91, 93, 96, 103, 104, 108, 110, 112–117а, 119, 128, 129, 134, 136, 139, 142, 144, 148, 151–153, 158–165, 168–171, 173, 176, 177, 180, 182, 185–188, 191, 194, 195, 198. шо́пка *ж.* 36, 37, 60. шо̂пка *ж.* 54, 201. шу́пка *ж.* 35, 68, 144. шу̂пка *ж.* 4, 35, 40, 44, 70а, 79, 92. шы́пка *ж.* 49, 69, 99. **1.** прыбудоўка да хлява 5, 12, 27, 29, 35–38, 40, 64, 65, 69, 70, 72, 73, 80, 82, 88, 91, 96, 103, 104, 128, 136, 144. **2.** прыбудоўка, у якой сцены з пляцяня (або з калочкаў), каб снег не замятаў дровы 43, 73, 76, 77, 80. **3.** павець паміж будынкамі, прыбудоўка, каб сцены не згнілі 20, 74, 79, 119. **4.** паветка на слупах 49, 50, 60, 68, 70, 75, 76, 87, 88, 89, 108, 110, 112–115, 117а, 121, 139, 148, 151, 152, 158, 159, 160–163, 180, 182, 185, 186, 195. **5.** пакрыццё над склепам з бульбяніка 194. **6.** стрэшка над уваходам у склеп 134, 173, 176. **7.** пакрыццё паміж сенцамі і хлявом 188. **8.** хлеўчык 142. **9.** хлеўчык, павець на сенажаці для сена 1, 6, 37, 38. **10.** прыбудоўка ці павець для: а) дроў 5, 17, 20, 35, 36, 45, 68, 70, 72а–73, 76, 77, 79, 80, 82, 87, 88, 89, 90, 91, 96, 99, 100, 104, 110, 114, 115, 116, 119, 142, 144, 151, 153, 159, 168, 169, 173, 177, 182, 185, 188; б) для гаспадарчых прылад 8, 12, 25, 44, 45, 49, 65, 70а, 77, 80, 86, 91, 92, 188; в) мякіннік 7, 15, 65, 76; г) для сена 1, 6, 9, 13, 15, 16, 17, 25, 27, 29, 36–38, 44, 45, 69, 73, 78, 81, 117а, 164, 201; д) для калёс 5, 12, 36, 50, 69, 70а, 74, 77, 79, 82–84, 86, 89, 91, 92, 96, 103, 104, 108, 113, 114, 117а, 119, 139, 151, 158, 164, 165, 169, 170, 171, 185, 186, 188, 191, 198; е) абарог для сушэння снапоў 60, 158, 187; ё) месца, куды заганялі ўлетку скаціну 162; ж) дзе зімой у бедных сялян знаходзілася скаціна 45; з) майстэрні 96; і) лён цёрлі 101. **11.** куратнік 54. **12.** батлейка 4.

ШПАР шпал'ар'іўка *ж.* 70. шпар *м.* 70а, 76, 92, 110–114, 118, 121, 129, 148, 154, 160, 162, 173, 184, 203. шпа́ра *ж.* 65, 79, 104, 121, 125. шпарова́н'н'е *н.* 87. шпаро́ванка *ж.* 65. шпару́ўка *ж.* 88. шпароўны́к *м.* 84. **1.** шпуга, ліштва паміж дзвюма дошкамі ў падлозе, у дзвярах і г. д., каб было шчыльней 52, 65, 70, 70а, 84, 87, 88, 104, 113, 114, 118, 125. **2.** паз у вушаку, у дошках падлогі, у гонтах, у сцяне (дзе ў вакне ўстаўляюцца занозы) 79, 110, 112, 121, 129, 148, 154, 160, 162, 173, 184, 203. // Мы вы́паз'êм шу́ло 154. Ґо́нта шпа́рыцца мару́дно 160. Шпар прадз'о́ўбаў 203. Выб'іра́йецца шпар 184. Зац'о́свал'і, каб зайшоў у шпар 148.

ШПЕНЬ шп'е́н' *м.* 112. шп'ін' *м.* 7. шпы́н' *м.* 83. **1.** шпень, на якім круцяцца "вешніцы" – вароты ў канцы вёскі 83, 112. **2.** саха ў студні з жураўлём 7.

ШПІХЕРЫК шп'іх'е́рік *м.* 15. шпыхэ́рок *м.* 17. **1.** кладоўка 17. **2.** свіран для збожжа 15.

ШПУГА шпа́га *ж.* 68, 75. шпу́га *ж.* 1, 15, 17, 20, 25, 35, 44, 45, 50, 52, 64, 65, 69, 70, 72а, 73, 74, 76, 82, 80, 91, 93а, 96, 116, 118, 125, 128, 136, 139, 151, 154, 158, 161, 163, 165, 169, 170, 177, 181, 182–184, 185, 187, 188, 190, 191, 194, 195–197, 202–204. шпу̂га *ж.* 4, 6, 7, 13, 27, 29, 31, 36, 38,

40, 55, 77, 79, 84, 89, 112, 115, 168, 173, 176. шпýжка *ж.* 186. **1.** тонкая ліства, якая запускаецца ў пазы дзвюх дошак падлогі, столі, стала 4, 7, 13, 15–17, 25, 27, 31, 35–39, 40, 44, 45, 50, 52, 55, 68, 69, 70, 72а, 73, 74, 75, 77, 78, 91, 93а, 96, 115, 116, 136, 162, 183, 190. **2.** дзве шырокія планкі, якія змацоўваюць (зверху і знізу) простыя дзверы (з дошак) 1, 2, 5, 6, 20, 29, 32, 36, 65, 76, 78, 79, 82, 84, 88–90, 92, 103, 104, 112–114, 118, 119, 121, 128, 139, 151, 154, 158, 161, 163, 165, 168–170, 173, 176, 177, 181, 182–184, 186–188, 191,. 194–197, 202–204. **3.** *параўн.* "лісіцы" 6.

ШПУНТ шпунт *м.* 2, 5, 20, 32, 148, 184, 195, 196, 201, 202, 204. **1.** шпугі, тонкія ліштвы, якія заганяюцца ў пазы для таго, каб дошкі падлогі, дзвярэй шчыльна прылягалі адна да адной 2, 5, 20, 32, 184, 197. **2.** паз, у які заходзяць шпугі паміж дошкамі падлогі, дзвярэй 195, 196, 197, 201, 202, 204. **3.** палец (бервяна), які ўстаўляецца ў паз 148.

ШТАНДАР шк'індáр *м.* 187. штандáл *м.* 152. штандáр *м.* 60, 75, 104, 108, 110–112, 115, 116, 118, 121, 128, 134, 136, 139, 144, 148, 151, 153, 159, 161, 162–165, 168, 169, 173, 177, 180–186, 188, 190, 191, 194, 195, 196–198, 202–204. штындáр *м.* 113, 171. штэндáр *м.* 114, 160. шчындáр *м.* 154. **1.** закапаныя ў зямлю дубовыя калоды, на якія кладуць падрубы 60, 75, 104, 108, 110–112, 113, 114, 115, 116, 118, 121, 128, 134, 136, 139, 144, 148, 151, 152, 153, 154, 159, 160, 161, 162–165, 168, 169, 171, 173, 177, 180–186, 187, 188, 190, 191, 194, 195, 196–198, 202–204. // Обштандарыў хату 118. падставіў штандары. **2.** калоды, на якіх ляжаць падваліны 159, 165, 168, 187.

ШТАХЕТЫ штак'éт *м.* 18, 101, 151, 191. штак'éта *ж.* 114. штак'éты *мн.* 88, 91, 93а, 144, 148, 151, 204. штакэ́ты *мн.* 118. штафэ́т *м.* 29. штафэ́ты *мн.* 136. штахвэ́т *м.* 186. штахӓ́тэ *мн.* 73, 76. штах'éт *м.* 8, 64, 154, 160, 161, 169, 176, 177, 185. штах'éтн'ік *м.* 9, 72а, 195. штах'éты *мн.* 2, 6, 36, 54, 63, 77, 86, 89, 92, 116, 170. штахэ́т *м.* 8, 25, 65, 99. штахэ́та *ж.* 44. штахэ́ткы *мн.* 68. штахэ́тн'ік *м.* 16, 17. штахэ́тнык *м.* 49. штахэ́ты *мн.* 11–13, 20, 35а, 38, 40, 50, 69, 76, 78. штахэ́тэ *мн.* 45, 66. штоф'éты *мн.* 164. шчык'éт *м.* 104, 194. шчэк'éт *м.* 115. **1.** плот з яловых галін, прасунутых паміж трыма жэрдкамі 2. **2.** высокі, шчыльны плот з дошак 164. **3.** штахетнік 6, 8, 9, 11–13, 16, 17,18, 20, 25, 29, 35а, 36, 38, 40, 44, 45, 49, 50, 54, 63, 64, 65, 66, 68, 69, 72а, 73, 76, 77, 78, 86, 88, 89, 91, 92, 93а, 99, 101, 104, 114, 115, 116, 118, 136, 144, 148, 151, 154, 160, 161, 169, 170, 176, 177, 185, 186, 191, 194, 195, 204; на магіле 136. // Закýтаў ад вул'іцы шчык'éтам 194. **4.** плот з калочкаў 104, 148.

ШТРЫХОЎКА штрыхóўка *ж.* 104. дошка, пад якую пакрывалі страху. ◊ *гл.* ***пôд штрахóўку*** 136.

ШТЫЛЬ штыл' *м.* 148. **1.** кароткі колóчак на адз'óры 148. **2.** вочап у студні з жураўлём.

ШТЫМПАЛЬ штімпáл' *м.* 59. штінпáл' *м.* 84. штымпáл' *м.* 54, 59, 65, 68, 70а, 72а, 73, 75, 77, 82, 86, 88, 91, 93а, 96, 99, 100, 102, 103, 117а, 119, 125, 158. штынпáл' *м.* 65, 70, 74, 76, 78, 79, 83, 89, 92, 101. штынфáл' *м.* 98. штэмпáл' *м.* 63, 64, 80, 90, 129. **1.** закапаныя ў зямлю на вуглах дубовыя калоды, на якія кладуцца падрубы 54, 59, 63, 64, 65, 68, 70а, 72а, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 84, 86, 88, 89, 90, 91, 92, 93а, 96, 99, 100, 101, 102, 103, 117а, 119, 125, 129, 158. // Штандáры стáвылы, а штынпáл'і пудбывáлы 75. **2.** паль пад мост 70, 82. **3.** слупкі, якімі абшываюць каналы 83.

ШУЛА аўшýла *н.* 204. аўшýло *н.* 190. вошýлдык *м.* 70. вушы́ло *н.* 110, 153. оўшýло *н.* 182. ошýлок *м.* 73. уўшы́ло *н.* 186. ушýло *н.* 115, 162, 169. ушýл'цэ *н.* 163. ушы́ло *н.* 93а. ушыло́ *н.* 159. ўушы́ла *н.* 108, 161, 188, 201. ўушы́ло *н.* 113. ўшýла *н.* 116, 118, 148, 180, 182, 187, 194, 195. ўшýлка *н.* 195. ўшýлко *н.* 121. ўшýло *н.* 55, 115, 151, 152, 168. ўшуло́ *н.* 8. ўшы́ло *н.* 158. ўшыло́ *н.* 111. шул *м.* 75, 76, 78, 90. шýла *н.* 81, 136, 170, 176, 177, 181, 191, 198. шýлка *н.* 203. шýл'іц *м.* 7, 17, 31. шýл'с *м.* 2. шýло *н.* 4, 35, 59, 60, 69, 70а, 77, 78, 84, 86, 89, 103, 104, 112, 129, 139, 144, 148, 154, 164, 170, 171, 173, 183, 185. шýлык *м.* 70, 76. шýлыц' *м.* 11, 16, 17, 20. шул'ц *м.* 5, 9, 12–14, 18, 25, 74, 79, 80. шýлэц *м.* 15. **1.** шула пасярод сцяны на падрубе (калі яно выкарыстоўваецца, як сточка бярвенняў, якія не выцягваюць даўжынёй на ўсю сцяну) 2, 4, 9, 12–18, 20, 25, 35, 69, 70, 70а, 75–79, 81, 84, 86, 89, 103, 110, 111, 118, 121, 136, 139, 144, 153, 154, 158, 163, 164, 168, 170, 177, 180–185, 186, 190, 191, 195, 198, 204. **2.** шула, укапанае ў зямлю 12, 18, 74, 80, 113, 129, 151, 158, 161, 168, 185–187, 195, 198. **3.** слуп з пазамі ў плоце 103, 148, 170. **4.** "лісіцы" 5. **5.** паз у сцяне 35. **6.** паз у шуле 55, 59, 60, 154 (новае). **7.** ачэп на бэльках, на якім кроквы 171. **8.** вушак у дзвярах, пераважна ў хляве 31, 73, 77, 93а, 104, 112, 115, 116, 118, 144, 148, 162, 169, 170, 173, 176, 194, 201, 203. **9.** у акне "заноза" – ля футрыны 17. **10.** слуп у плоце з дзіркамі, а не з пазамі 170. **11.** высокія слупы ў варотах 108. **12.** высокія вароты (на вуліцу) 152.

ШУР шур *м.* 1, 4, 5, 9, 16, 16а, 37, 54, 65, 73, 76. шýра *ж.* 69, 148. шýрка *ж.* 69, 176, 184. шýрік *м.* 7, 38. шýрык *м.* 1, 6, 8, 12, 13, 40, 44, 45, 66, 70, 70а, 76, 93а. шчýрык *м.* 20. **1.** прыбудоўка ля хлява ці хаты са сценамі, або толькі адна страха на слупах для: а) для дроў 1, 4–9, 12, 13, 16, 37, 38, 40, 45, 65, 69, 70, 70а, 76, 93а; б) для калёс 5, 8, 39, 54, 65, 76; в) для розных гаспадарчых

прылад, для барон, плугоў, бочак 44, 45, 66, 73, 78. **2.** абарог для сушэння снапоў 9, 69. **3.** штабель дроў 148, 176, 184. **4.** дах, пакрыццё над ямай (з бульбай) 16а.

ШУФЛЯДА шупл'éда *ж.* 73. шуфл'áда *ж.* 69. шухл'áда *ж.* 68. шуфляда ў акне.

ШЧАБЛІ шчабл'і *мн.* 7, 20. шчыбл'і *мн.* 4, 15. **1.** плот-штахетнік. **2.** фасоль 20.

ШЧАБЯЛЁК шчыбыл'óк *м.* 93а. шчэбэл'óк *м.* 93а. прыкладзеная козламі на вільчыку салома.

ШЧАКА шчакá *ж.* 118. чалеснік.

ШЧОТКА шчóтка *ж.* 139, 162, 170, 176. шч'óтка *ж.* 196, 202. шчôтка *ж.* 112, 184. шч'ітка *ж.* 29. прылада, пры дапамозе каторай выраўноўваецца салома пры пакрыванні страхі (першы знізу рад страхі крыш кулікамі, а вышэй – саломай ***пад шчотку***).

ШЧЫК шчык *м.* 153. салома на вільчыку, прыкладзеная козламі.

ШЧЫТ ўшч'іт *м.* 128. шчіт *м.* 2, 6, 10, 14, 15, 59, 64, 71, 72, 84, 102, 118, 162, 171, 173. шчыт *м.* 1, 5, 7–9, 11–13, 16, 18, 25, 35–38, 40, 50, 52, 81, 83, 99, 103, 110, 116, 117а, 119, 121, 129, 136, 144, 153, 163–165, 169. шч'іт' *ж.* 26–29, 70а. шчыт' *ж.* 44, 45, 65. **1.** франтон 1, 2, 5, 6, 7–9, 10, 11–13, 14, 16, 15, 18, 25, 26–29, 35–38, 40, 44, 45, 50, 52, 59, 64, 65, 70а, 71, 72, 81, 83, 84, 99, 102, 103, 110, 116, 117а, 118, 119, 121, 128, 129, 136, 144, 153, 162, 163–165, 169, 171, 173. **2.** салома на вільчыку, прыкладзеная козламі 35а–37, 128. // Нашчытувáл'і з мйáтойê салóмы 36. **3.** саламяная вальма 2, 164; саламяны франтон 99.

ШЧЫТОК шчытóк *м.* 35, 35а, 54, 60, 74, 82, 91, 134. шчытóчок *м.* 93а. **1.** франтон 82, 134. **2.** падстрэшак 35, 35а, 93а. **3.** вільчак 60, 74. **4.** шчэбет (салома на вільчыку). // Наклаў жыта ў клýн'і пуд сáмы шчытóк 91, 54.

ШЧЭБЕТ шчéбет *м.* 72. шчыбытóк *м.* 76, 100. шчэ́бык *м.* 48. шчэ́быт *м.* 50, 64, 65, 66а, 69, 76. салома (або іншы матэрыял) на вільчыку, прыкладзеная козламі. // Шчэ́быт хыбýйімо солóмыйу 65. Шчэ́быта накрыў 50.

ШЫБА шíба *ж.* 27, 29, 31, 60. шíбка *ж.* 80, 125, 164, 176, 196, 202, 204. шíпка *ж.* 59, 162, 173. шы́ба *ж.* 1, 2, 4–6, 14–16, 18, 25, 28, 29, 40, 44, 45, 54, 52, 63, 64, 68, 69, 72, 72а, 74, 76, 78, 81, 88, 89, 90, 91, 99, 101, 108, 112, 116, 121, 129, 134, 136, 139, 148, 152, 153, 163, 165, 203. шы́бка *ж.* 36, 55, 70а, 79, 114, 119, 128, 144, 161, 168–170, 180, 181, 184–186, 194, 195, 198. шы́пка *ж.* 113, 117а, 118, 154, 163, 177, 187. шэ́ба *ж.* 65, 70, 71. шыба (у акне).

ШЫП шíп *м.* 181. шып *м.* 4, 20, 54, 70, 74, 79, 82, 84, 91, 110, 114–116, 136, 139, 151, 152, 154, 161, 162, 169, 170, 177, 180, 182, 184, 186, 187, 190, 191, 194, 195, 198, 201. 203. шыф *м.* 103. **1.** шып наверсе вушака, на які надзяваецца вуха ачэпу 110, 121, 136, 152, 162, 170, 180, 182, 195, 198, 201. **2.** сцяна "ў каню" 190. **3.** шып, якім змацоўваюцца бярвенні ў сцяне або дошкі ў падлозе 54, 79, 136, 139, 148, 151, 152, 154, 169, 177, 181, 184, 186, 187, 194, 203. **4.** шып у вугле 20, 52, 70, 74, 82, 84, 91, 103, 110, 114, 115, 116, 152, 161. **5.** шпуга ў падлозе 144, 148. **6.** сточка двух бярвенняў 20, 148, 152. **7.** "лісіцы". // Хату бырут' в шыпы (або ў прасы) 4.

ЯГАДНІК йагóдн'ік *м.* 158. агародчык.

ЯЗЫЧОК йазічóк *м.* 29, 80, 184. йазычóк *м.* 17, 154, 163. йазэ́чок *м.* 50, 70. частка клямкі, на якую націскаюць пальцам.

ЯМА йáма *ж.* 2, 4—6, 8, 9, 13, 14, 15, 34, 36, 37, 54, 55, 59, 60, 69, 70а, 72, 74, 75, 76, 77, 81, 83, 88, 89, 90, 91, 98, 99, 104, 116, 118, 119, 121, 128, 136, 139, 144, 152, 163, 183, 185, 188, 190, 191, 201, 203, 204. йéма *ж.* 12, 50, 65, 66, 73, 78. глыбока выкапаная круглая яма на агародзе ля хаты ці ў полі на высокім месцы для бульбы і іншай гародніны 2, 4—6, 8, 9, 12, 13, 14, 15, 34, 36, 37, 50, 54, 55, 59, 60, 65, 66, 69, 70а, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 81, 83, 88, 89, 90, 91, 98, 99, 104, 116, 118, 119, 121, 128, 136, 139, 144, 152, 163, 183, 185, 188, 190, 191, 201, 203, 204.

ЯМКА йáмка *ж.* 1, 7, 11, 16–18, 20, 25, 28, 29, 35, 38, 40, 44, 45, 63, 64, 72, 79, 80, 82, 86, 87, 92, 93а, 96, 101, 108, 110–115, 125, 128, 129, 148, 159, 162, 163, 176, 187, 194, 195, 196, 202, 204. йéмка *ж.* 28, 45, 80. **1.** ямка, глыбокая і круглая, выкапаная ў полі або ля хаты для бульбы ці для іншай гародніны 1, 7, 11, 16–18, 20, 25, 29, 35, 38, 40, 44, 45, 63, 64, 72, 79, 82, 86, 87, 92, 93а, 96, 101, 108, 110–113, 115, 125, 128, 129, 148, 159, 187, 194, 195. **2.** склеп у зямлі для бульбы 114; для гародніны 163. **3.** ямка на прыпечку ці ў печы для жару і попелу 162, 176, 196, 202, 204. ◊ ***походз'ýшча йамка*** 113. ◊ ***походнáйа йамка*** 13. ◊ ***походýшча йамка*** 38. пахадунка.

ЯРУС йáрус *м.* 1, 2, 5, 6, 8, 9, 13, 15–18, 29, 37, 38, 44, 74, 75, 77, 79, 83, 86–91, 96, 98, 100, 104, 108, 110, 112–116, 128, 134, 163, 170. йáрус' *м.* 7. йéрус *м.* 12, 45, 76. **1.** вялікі штабель бярвенняў у некалькі кубаметраў 1, 9, 16, 17, 29, 37. **2.** вялікая грамада чаго-небудзь зложанага, зсыпанага: жыта, бульбы 12; снапы, дровы 2, 18. **3.** складзеныя ў штабель пад сцяной колатыя

дровы 5–8, 13, 15, 37, 38, 44, 45, 170. **4.** доўгі плыткі капец бульбы 74–77, 79, 83, 86–91, 96, 98, 108, 110, 112–116, 128, 134. **5.** склеп у хаце пад падлогай 163. **6.** склеп на двары для бульбы 100, 104.

ЗЕМЛЯРОБЧАЯ ЛЕКСІКА

АБАГНАЦЬ обогнáц' *зак.* 144. обогнáт' *зак.* 184. убугнáты *зак.* 4а. **1.** акучваць бульбу 4а, 144. **2.** збіраць з зерня шалупінне 184.

АБАРОНАК оборóнок *м.* 95. частка бараны; прут, які абгінае барану з трох бакоў.

АБАРОНІЧ абарóніч *м.* 83, 83а. *гл.* **абаронак.**

АБГОР обгóр *м.* 79а. обг'ýр *м.* 79. выпадкова не ўзараны ўчастачак зямлі. // Обг'ýр – то не захватыв тýйу зэмл'ý 79.

АБГОРТВАЦЬ обгóртваты *незак.* 71. акучваць.

АБДЗІРАЦЬ ободрáт' *зак.* 80. обдірáц' *незак.* 120, 137. рабіць крупы. // Обдірáйуц' на крупý йачмéн', прóса 137.

АБЕЧАЙ обечáй *м.* 135. *гл.* **абаронак.**

АБЖЫНКІ обжы́нкі *мн.* 31, 32. апошні дзень жніва.

АБІВАЦЬ абівáц' *незак.* 184, 186, 197. обывáты *незак.* 65. малаціць.

АБІЎКА абíўка *ж.* 184, 186, 197. малацьба.

АБКАЛАСАВАЦЬ опколосовáц' *зак.* 124. абмалаціць сноп зверху па каласах, каб аддзяліліся асцюкі.

АБКАЛОТ обколóт *м.* 65. вымалачаны, але не разбіты сноп.

АБЛАГАВАЦЬ облогвáц' *незак.* 31. облоговáты *незак.* 7а. (пра зямлю) пуставаць.

АБЛАГАВІНА облоговы́на *ж.* 7а. абложная зямля.

АБЛОГ облóг *м.* 20, 31, 121, 122, 122а, 123, 152, 165а, 169, 171а, 183, 186. аблóг *м.* 156а, 161, 174, 183, 190. облы́г *м.* 7а. **1.** зямля, якая працяглы час не апрацоўваецца. // Облóг там не рабóтайет нічогó 20. Облóжна земл'á облогáйеца лесáмі, былó пóле, а бугóр не зорóс – то облóг 161. **2.** папар. 121, 122а, 165а, 171а. // Облóг óсенн'у гóрут' на зімý, веснóйу чэрэз гóд сíйут' 122а.

АБЛОГА аблóга *ж.* 183. *гл.* **аблог.** // Аблóга не ўзóрвайецца, пачынáйе зарастáц' кустáмі 183.

АБЛУК облýк *м.* 157. *гл.* **абаронак.**

АБМАЛОТ абмалóт *м.* 186а. змятая пры малацьбе салома.

АБМЁТВАЦЬ обмéтваты *незак.* 29, 93а, 98, 103, 112, 134а, 135, 142. граблямі або мятлою змятаць калоссе з намалочанага зерня перад веяннем.

АБМЁТЫ обмэ́ты *мн.* 29, 98, 105. обмéті *мн.* 79, 93а, 103, 112, 134а, 171а. абмéці *мн.* 142, 156. самая дробная салома, якая застаецца пасля малацьбы. // У абмéц'ах свéт зернá 142.

АБМІНАК обмíнок *м.* 35, 36. прапушчаны пры ворыве або сяўбе ўчастачак зямлі. // Сíйучы́ зробы́в обмы́нка 35.

АБРУС обрýс *м.* 35, 122. брусок для вастрэння гаспадарчых прылад.

АБРУСОК обрусóк *м.* 22, 46. *гл.* **абрус.**

АБРУЧ обрýч *м.* 146, 147. прут з лазы, які прывязваюць да касы для касьбы збожжавых.

АБСЕВАК абсéвак *м.* 192. опсéвок *м.* 132. *гл.* **абсеў.** // Опсéвок – колы́ не вáтыт' насéнн'а 132.

АБСЕЎ обсéў *м.* 20, 120, 122, 132, 135, 144, 183. абсéў *м.* 95а, 99, 112, 134а, 146, 147, 149, 156, 167, 178, 183, 186а. обсíў *м.* 22, 24, 29, 46, 55, 67, 78, 79а, 83, 83а, 85, 91, 98, 105, 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 121а, 133. прапушчаны пры сяўбе ўчастачак зямлі. // Йак йе лáтка мéжду жы́там, то опсíў 29. Сéйе, загóн – два забýдэ, нéхта ўмрэ́, бо апсíў зробíў 105. Кóлі обсíў, то бýдэ неўрóда 135.

АБСЕЎКІ абсéўкі *мн.* 133. *гл.* **абсеў.**

АБСЕЯЦЬ обсéйац' *зак.* 120, 157. засеяць. // Йаловíло пóле не мóг обсéйац' 157.

АБТАЎЧЫ обтоўкты́ *зак.* 27, 80, 120. *гл.* **абдзіраць.** // Йачмéн' на куцц'ý абтоўклá 137.

АБУРЫНЫ абýрыны *мн.* 152. шалупінне, якое застаецца пры абдзірцы аўса.

АБУШОК обушóк *м.* 80. прылада для адбіўкі касы.

АБШУЛАК обшýлок *м.* 184. левая ручка сахі.

АВЁС ов'óс *м.* 71, 105, 120, 196, 202, 204. овéс *м.* 26, 29, 184. увэ́с *м.* 4а, 42. аўйóс *м.* 192а. авáс *м.* 51. ов'йóс *м.* 65, 98, 105, 124, 126, 132, 133. авёс. // Чóрны овéс йáдра і квíткі чóрны, а у білэго оўсá рассы́пчаста квітка 98.

АВТУР автýр *м.* 103. невялікая палоска зямлі каля мяжы. // Автýр, пры межы́, малéн'кі, буйáйе, кáліва нэмá нічóга на йíм, бýчно ростэ́ 103.

АГРЭХ огрэ́х *м.* 121а, 122, 123, 135, 137, 144, 146, 147, 157, 161, 178, 183. огрíх *м.* 56, 57, 58, 59, 60, 61, 78, 105, 115. агрэ́х *м.* 133, 134, 142, 156, 156а, 167, 183, 186а, 192а, 196, 202, 204. огры́х *м.* 60. выпадкова не ўзараны ўчастачак зямлі. // Огрíха покíнуў, травá на н'óм ростэ́ 105.

АДАРАЦЬ адара́ц' *зак.* 183. у другі раз узараць і засеяць поле, пасля таго, як насенне не ўзышло.

АДБЕРЭЖАК одбере́жак *м.* 124. граніца паміж дзвюма вёскамі. // Одбере́шкі рома́цкійа зро́блены 124.

АДГУЗКІ одгу́зкі *мн.* 7а. ніжняя частка снапа.

АДДЫХЛЯ оддыхл'а́ *ж.* 75, 75а, 79. нізкае поле без усходаў. // Оддыхл'а́ – вы́мокла нізіна, вы́кішло там 79.

АДЗЁНАК од'о́нок *м.* 31, 120, 183. оде́нок *м.* 184, 197. одзе́нок *м.* 186. салома, на якую кладуць стог.

АДЗЁНКА од'о́нка *ж.* 137. драўляная падлога на чатырох слупках, на якую кладзецца стог 137.

АДНАВОР аднаво́р *м.* 156а. *гл.* **аднораль**.

АДНОРАЛЬ одно́рол' *ж.* 103, 112, 132, 134а, 197. поле, узаранае перад сяўбой адзін раз. // Одно́рол' не подо́рванайе по́ле 112. Одно́рол' – то на йім да́ўні гно́й 103.

АДОНАК адо́нак *м.* 120 *гл.* **адзёнак**.

АДОРА одо́ра *ж.* 119, 183, 186, 187. частка загона, якая ўзарана асобна.

АДСЕЎ адсе́ў *м.* 156а. поле, засеянае ў другі раз пасля загінуўшай першай сяўбы. // Про́са адсе́йаў грэ́чкайу і грэ́чка на адсе́ве вы́йшла 156а.

АДУЗАК оду́зок *м.* 20. *гл.* **адгузкі**.

АЗАДАК оза́док *м.* 123. дробнае зерне, якое застаецца пасля веяння.

АЗАДДЗЕ оза́дйе *зборны* 93а, 95, 98, 99, 105, 112, 113, 115а, 121, 122, 123, 124, 126, 132, 165а, 171а. оза́дд'е *зборны* 26, 32, 35, 36, 56, 57, 58, 59, 60, 65, 67, 71, 72, 75, 75а, 79, 79а, 80, 83, 83а, 85, 87, 103, 167, 178, 186. *гл.* **азадак.** // Оза́дйе – одбо́рнэ жы́то, а йакэ́ важне́йшэ, то лецiц' пода́л'шэ 126. Оза́дде – пэрэ́дне зэрно́ 132.

АЗАДКІ оза́ткі *мн.* 26, 32, 35. аза́дкі *мн.* 134а, 142, 156, 169, 174. *гл.* **азадак.** // Оза́ткі – дрібне́н'койе жы́то, кукіл', кірза́ 32.

АЗАРОД оз'аро́т *м.* 137. аз'аро́д *м.* 152. з'аро́д *м.* 192. прыстасаванне для сушкі снапоў. // Оз'аро́т – рэшэ́тына дл'а снопо́ў, кол'а́ ха́ты стойа́ла 137.

АЗАРОДЗІЦЬ оз'аро́дзіц' *незак.* 138. сушыць.

АЗІМКА озы́мка *ж.* 67. азімая пшаніца.

АЗІМУХА озі́муха *ж.* 95. *гл.* **азімка**.

АКАЛАЦІЦЬ околоты́ты *зак.* 67, 75, 75а, 79, 79а, 93а, 95, 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119. абмалаціць неразвязаны сноп (аб бочку або цэпам).

АКАЛОТ іколо́т *м.* 7а, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 35, 36, 39, 98, 103, 105, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 120, 122, 124, 126, 132, 133, 137, 144, 147, 157, 167, 168, 178, 183, 186, 196, 202, 204. акало́т *м.* 46, 56, 142, 146, 156, 192, 192а. **1.** вымалачаны неразвязаны сноп. // Около́т з жы́та, з йачме́н'у не на около́та, а на соло́му б'йу́т 105. **2.** сноп з роўнай выбранай саломы 46, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 65, 67, 71, 72, 75, 75а, 78, 79, 79а, 80, 83, 83а, 85, 87, 95, 97, 98, 99, 109, 119, 128, 130.

АКАЛОТА акало́та *ж.* 49. *гл.* **акалот**.

АКАЛОТАК околы́так *м.* 51. околу́так *м.* 65. акало́так *м.* 156а, 167. *гл.* **абкалот**.

АКАЛОТКІ акалоткі *мн.* 186а. каленцы ў збожжавых раслін.

АКОЛІЦА око́лыц'а *ж.* 67. знешнія пласты сена ў капе.

АКОПКІ око́пкі *мн.* 32. час заканчэння ўборкі бульбы.

АМЁТЫ омэ́ці *мн.* 36, 57, 109, 147. омэ́ты *мн.* 59, 62, 75, 75а, 99, 126. умэ́ты *мн.* 32. оме́ті *мн.* 83, 83а, 121, 122а, 137, 165а. ома́тэ *мн.* 65. каласкі і дробная памятая салома, якія застаюцца пасля малацьбы. // Умэ́ты – дро́бні колосо́чкі бел'онко́ві, коро́ві даці 32.

АМЁЦІНЫ аме́ціны *мн.* 154, 156а. *гл.* **амёты**.

АПАЛАЦЬ опала́ты *незак.* 46, 65, 75, 75а, 79, 79а, 93а, 95, 103, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121, 121а, 134а, 135, 165а, 171а. чысціць крупу з дапамогай драўляных карытцаў.

АПАЛІНЫ опа́ліны *мн.* 121, 122, 122а, 165а, 171а. шалупінне, якое адлятае, калі «палаюць» крупы. // Не россыпа́й опа́лін, у по́йло ўкі́неш 122.

АПАСЛЕД опосл'а́д *м.* 7а. *гл.* **азадак**.

АПРОНУВАЦЬ опро́нуваты *незак.* 31. веяць зерне.

АРАТАЙ ората́й *м.* 137. араты.

АРАТАР арата́р *м.* 147. араты.

АРАТНІК оратні́к *м.* 120, 124. оратн'а́к *м.* 120. араты. // Мой му́ж бу́ў оратн'а́к до́бры 120.

АРАЦЦЕ горатте́ *н.* 67. ворыва. // Шэ горат'т'а́ хва́тыт' на д'о́н два 67.

АРАЦЬ ора́т' *незак.* 29, 124. ора́ц' *незак.* 36, 120, 122, 137. ора́ц *незак.* 157. ора́ты *незак.* 26, 29, 32, 57, 60, 98, 105, 126, 196, 202, 204. ура́ты *незак.* 4а. вора́ты *незак.* 29. гора́ты *незак.* 29, 56, 67. взра́ты *незак.* 26. горэ́ты *незак.* 71. араць. // Мужыко́ва жы́тте лэ́хко: оры́, мелы́ і йіш 32. ◊ – ***у склад*** 29, 31, 32, 80, 98, 120, 184, 197. – ***на скла́т*** 67, 123, 126, 204. спосаб ворыва, пры якім адзін узараны пласт зямлі закрывае другі. // Гора́ты на скла́д – гэ́то йак одну́ борозн'у́ про́йдыш, а посл'а́ другу́ прохо́дыш, і вона́ кладэ́цц'а на пэ́ршу, посл'а́ трэ́т'а на пэ́ршу оно́ з друго́го бо́ку, чытв'о́рта на другу́, пйа́та на трэ́т'у 67. ◊ – ***у обыгу́н*** 105. у склад. – ***у ро́скід*** 67. спосаб ворыва, пры якім пачынаюць араць ад цэнтра загона. ◊ – ***у ро́скідку*** 80, 98, 132, 183, 184. у роскід. ◊ – ***у роскідну́йу*** 71. у роскід. ◊ – ***на ро́зміт*** 29, 71. у роскід. ◊ – ***на разме́тку*** 32. у роскід. // Хо́діт по кру́гу, на разме́тку орэ́, поку́л' не застане́цца оріх 32.

АРЭХ оріх *м.* 7а, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 41, 46, 79. горіх *м.* 65, 75, 75а, 78, 79а, 83, 83а, 91, 95, 99, 103. **1.** *гл.* **агрэх** 7а, 22, 46, 67. // Господа́р ора́в і на́выт' оріхув ны повыйма́в, ну й господа́р з його́ 22. **2.** выпадкова не ўзараная баразна 41. **3.** шырокі загон (у два разы шырэйшы, чым звычайны) 67. // Два горіхы́ нагора́в, горі́х – шыро́кы загы́н, йак кы́л'ка заго́нув 67.

АРЭХВА арэ́хва *ж.* 138. жалезнае кальцо ў касы.

АРЭШАК орі́шак *м.* 46. *гл.* **арэх 1.** // Вы́кын' оры́шка, гл'адзі́, наробі́ў 46.

АСЕЛІЦА осэ́лыца *ж.* 35. частка зямлі, заросшая травой, якая знаходзіцца за прысядзібнымі ўчасткамі. // Іды́ в осэ́ліцы нажны́ травы́ 35.

АСНЫ осны́ *мн.* 103. осцюкі.

АСТРАВОК островок *м.* 32, 115, 119. строво́к *м.* 174. **1.** невялікі ўчастачак зжатага поля 32. // Острово́к ву́жала 32. **2.** невялікі ўчастак апрацаванай зямлі ў лесе 115, 119, 174. // Острово́к – то по́ле ме́жду лесо́х, меж па́шамі 119.

АСЦЕ осце́ *зборны* 36, 46, 75. асцюкі.

АСЦЮК ос'ц'у́к *м.* 67, 119, 120, 122, 124, 132, 135, 137, 144, 157, 192а, 196, 202, 204. ос'ц'у́х *м.* 98, 121, 122, 126, 165а, 171а. с'т'ук *м.* 105, 112, 134а. ас'ц'у́к *м.* 156а. ос'т'у́г *м.* 91. **1.** осцюк жыта або ячменю. // У йачме́ні ос'ц'укі злы́дныйа, кол'у́чыйа 157. **2.** осцюк у зжатага жыта. // Ос'ц'у́х то́л'кі йак опала́йе зерно́, а то́ – ву́сы 126.

АСЦЯЖАРАК ос'ц'ажа́рок *м.* 124. хмызняк, салома і да т. п. пад стог. // Секу́ц' го́лл'е, да потклада́йуц' пот се́на, то ос'ц'ажа́рок 124.

АСЦЯК ост'а́к *м.* 22, 26, 27, 35, 103, 123. ас'ц'а́к *м.* 26, 32, 186. гост'а́к *м.* 95. уст'а́к *м.* 32. асцюк. // Йак жнэ́ш і ост'ако́м по око́вы дасы́, о́й і болы́т' 22.

АСЯЛОК аселóк *м.* 156. ус'о́ла́к *м.* 4а. брус, якім вострацъ касу. // Ус'о́лкам пут'агны́ ко́су 4а.

АТКЛАДНІЦА уткла́дныц'а *ж.* 4а. частка плуга.

АТКЛАДНЯ аткла́дн'а *ж.* 7а. частка плуга.

АТОР ато́р *м.* 156а. оту́р *м.* 126. частка загона, узараная асобна. // На ле́шку не хваті́ло, то ро́біц' мале́н'кі заго́нец, оту́р 126.

АТОРА ато́ра *ж.* 151, 152, 154, 156а, 158, 161, 177, 191. ото́ра *ж.* 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 121а, 122, 134а, 144, 146, 147, 156, 167, 169, 178, 183. **1.** *гл.* **атор.** // На гэ́той ото́рцы, а то́л'ко карто́пл'оў було́ 122. **2.** папярочныя барозны ў канцы ўчастка 144, 178. **3.** крайні вузкі загон 156а, 183.

АТОРКА ато́рка *ж.* 151, 186а. *гл.* **атора 2.**

АТОРЫЧ ато́рыч *м.* 133. *гл.* **атор.** // Две полові́ны заго́на, ото́рычы, а колі заго́на не получа́йецца, ото́рыч остайе́цца 133.

АЎСІСКА оўсі́ско *н.* 60, 61, 120. го́ўсі́ско *н.* 75, 75а, 79, 99. івсі́ско *н.* 79а, 95. во́ўсі́ско *н.* 105. вівсыска *н.* 29, 80, 119. у́ўсі́ско *н.* 91, 98, 103. говсэ́ныско *н.* 71. *гл.* **аўсянішча.** // На вівсыске во́рэм на жы́то 72.

АЎСІШЧА оўсі́шчэ *н.* 120, 123, 126, 132, 186, 197, 204. о́ўсі́шча *н.* 112, 121, 134а, 165а, 171а. во́ўсі́шча *н.* 137, 138, 196. о́всі́шчэ *н.* 124. овэ́сі́шш'о *н.* 31. вівсі́шчэ *н.* 72. у́ўсі́шчэ *н.* 133. *гл.* **аўсянішча.**

АЎСЯК аўс'а́к *м.* 178. чорнае вялікае зерне, якое часам вырастае на аўсе.

АЎСЯНІСКА аўс'а́ніска *н.* 83, 83а, 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 121. *гл.* **аўсянішча.**

АЎСЯНІЦА аўс'аніца *ж.* 105, 120, 186. оўс'аніца *ж.* 98. увсе́ныцы *мн.* 49. *гл.* **аўсянка.** // Воз'мі оўс'аніцы, соло́мы, та́йе 105.

АЎСЯНІШЧА оўс'а́нішча *н.* 122, 157, 184. поле, на якім рос авёс.

АЎСЯНКА аўс'а́нка *ж.* 26. овс'а́нка *ж.* 7а, 178. оўс'а́нка *ж.* 36. аўсяная салома.

АХЛАПАК охла́пок *м.* 65, 67. маленькі ўчастачак поля ў канцы асноўнага масіву. // Охла́пок – то малэ́й кусо́чак по́л'а остайе́цца 65.

БАНЬКА ба́н'ка *ж.* 178, 183. *гл.* **арэхва**.

БАПКА ба́пка *ж.* 26, 27, 29, 31, 32, 51, 71, 72, 98, 105, 120, 124, 126, 132, 133, 144, 146, 147, 156, 178, 183, 186. **1.** прылада, на якой адбіваюць касу 26, 27, 31, 32, 51, 67, 71, 72, 98, 105, 120, 124, 126, 133, 156, 178, 186. // Коса́ кладе́цца на ба́пку, бйу́т' молотко́м, вона́ ро́біцца во́стройу 31. **2.** вузкі круглы раменьчык для прымацавання рухомай часткі цэпа 126. **3.** малая ўкладка снапоў (з 10) у полі 144, 146, 147, 183. // Дзе́в'ац' снапо́ў, а дзес'а́ты зв'е́рху, во́т і ста́ла ба́пка.

БАРАВАЯ ЖЫЦІНА борова́йа жыты́на *ж.* 67. *гл.* **баравое жыта**.

БАРАВАЯ ЗЯМЛЯ барава́йа земл'а́ *ж.* 183. борова́йа зымн'а́ *ж.* 67. борова́йа земл'а́ *ж.* 157, 196, 204. **1.** глеба, тыповая для мясцін, дзе растуць хвоі 67, 183, 196. **2.** узараная ў лесе зямля 157, 204. // Борова́йа зымн'а́ дэ росту́т' чы колы́с' рослы́ хвойі́на, вэ́рос, вона́ така́йа сывы́н'ка 67.

БАРАВОЕ ЖЫТА борово́йе жэ́то *н.* 65. буйное чорнае зерне, якое часам вырастае ў коласе жыта. // Борово́йе жэ́то бо ростэ́ на высокому мі́сці 65.

БАРАДА борода́ *ж.* 32, 98, 120, 124, 132, 133, 204. **1.** неўзараная частка поля, пакінутая сярод раллі нядбайным аратым 124. // Борода́ то оста́лас' борозна́, не доора́ў 124. **2.** апошняя жменя нязжатага жыта 98, 120, 132, 133. // Бороду́ трэ отрі́зац' 132. ◊ ***спа́сова борода́*** *ж.* 32, 204. // Колі́ ус'о́ сожну́т', трі колоска́ перев'а́звайут' чырво́най ні́ткай, то спа́сова борода́ дл'а пті́цы 204.

БАРАЗНА борозна́ *ж.* 4а, 20, 22, 29, 31, 32, 35, 36, 51, 60, 61, 71, 72, 80, 98, 105, 120, 124, 126, 132, 133, 144, 157, 192, 196, 204. базразна́ *ж.* 146, 178, 192а. бурузна́ *ж.* 4а. борозн'а́ *ж.* 67. борозн'е́ *ж.* 65. баразна. // Борозну прывалі́ў себэ шыро́ко бы пла́ху 98.

БАРАНА борона́ *ж.* 22, 26, 29, 31, 32, 35, 36, 46, 49, 51, 59, 60, 67, 71, 72, 80, 97, 98, 109, 120, 124, 126, 132, 133, 137, 138, 146, 196, 202, 204. барана́ *ж.* 122, 178, 186, 192а. буруна́ *ж.* 4а. // Буруно́йу завулучы́в карто́плі 4а.

БАРАНАВАЛЬНІК боронова́л'нік *м.* 36. чалавек, які баранує.

БАРАНАВАЦЬ баранава́ц' *незак.* 142, 146, 156, 183. боронова́ц' *незак.* 105, 109, 120, 124, 137, 144, 147. боронова́ты *незак.* 60, 120а, 196, 202, 204. баранаваць. // Йе́слі грэ́чку до дожд'а́ посі́йаў, бороно́й, а то́ пропадэ́ 120а.

БАРАНТРЭС боронтрэ́с *м.* 78. *гл.* **абаронак**.

БЕРАЦЕНЬ бэрэце́н' *м.* 59. частка ўзаранага поля, шырынёй каля дзесяці метраў. // Ці́лы бэрэце́н' узораў 59.

БІЧ біч *м.* 36, 59, 60, 80, 105, 108, 109, 113, 115а, 116, 116а, 120, 121а, 124, 126, 132, 133, 144, 146, 147, 149, 156, 178, 183, 184, 186, 196, 197, 202, 204. бэч *м.* 98. частка цэпа – біч.

БІЦЬ біц' *незак.* 112, 134а. малаціць лён.

БІЯК быйа́к *м.* 7а, 27, 29, 31, 72. бійе́к *м.* 26, 32, 49, 71. быйо́к *м.* 46. *гл.* **біч**.

БЛАГАВАЦЬ благава́ц' *незак.* 144, 183, 190, 191. пра зямлю, якую не аруць. // Благу́йе з'амл'а́, не мо́х апсе́йац' 144.

БЛАГАЯ ЗЯМЛЯ блага́йа зымл'а́ *ж.* 35. абложная зямля. // У на́с ус'о́ бул'ш благэ́йі, ныж до́брыйі зымлі 35.

БЛІЗНЮКІ бліз'н'укі *мн.* 7а, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 35, 39, 41, 43, 45, 49, 51, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 71, 75, 75а, 79, 79а, 80, 83, 83а, 85, 87, 95, 97, 99, 103, 109, 112, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121а, 134а, 144, 147. блызн'укэ́ *мн.* 20, 65, 67. два каласы на адным сцябле. // У на́шым жы́це бліз'н'учко́ў мно́го 71. Блі́зн'укі́ – двойча́сты ко́лос, з'есі дво́йны ді́ты бу́дут' 79.

БЛІЗНЯТЫ блі́зн'а́та *мн.* 21, 147, 174. блі́зн'а́ты *мн.* 147. блізне́та *мн.* 174 // Блізне́та – то шш'аслі́ва та́йа ні́ва 21.

БОР бор *м.* 152, 154, 157. быр *м.* 49. **1.** вялікае поле ў лесе 49 // Кулы́с' був ліс, а за́рас вэ́рубыу́с'а, в'алі́кі ўча́стак зымлі́ 49. **2.** гатунак дзікарослага проса 152, 154, 157. // Бор бы про́со ў йаго́ кійа́х, росце́ йак про́са але кійахо́м, таўкачо́м, роне́й се́йалі 154.

БРАКАВАЦЬ бракава́ц' *незак.* 59, 60, 98, 120, 124. не ўрадзіцца. // Кан'ушы́на ме́сцамі чуц' забракава́ла, а хле́п харо́шы 59.

БРОЎКА бро́ўка *ж.* 147, 156а, 186а, 192а. край загона або вузкая палоска зямлі каля яго. // Запле́шчы бро́ўкі, зого́н бу́дзе хорошэ́йшы 147.

БРУС брус *м.* 36, 49, 80, 146, 192а, 196, 202, 204. *памянш.* брусо́к *м.* 80, 98, 105, 120, 124, 126, 132, 192а, 196, 202, 204. тачыльны камень, ужываецца для адбіўкі касы.

БУГОР буго́р *м.* 78. высокі неўрадлівы ўчастак. // Буго́р – то ны́ц нэ́, йак віц'о́р бугры́ поната́скваіе 78.

БУЗЬДЫР буз'ды́р *м.* 58. ніжняя частка снапа. // Накры́й дзіс'а́так буз'дыро́м увірх 58.

БУЙЦЬ буйіц' *незак.* 36. буйна расці. // Йачме́н' наш буіт 36.

БУЛЁВІСКА бул'о́выско *н.* 60, 61. *гл.* **бульбянішча**.

БУЛЬБІННІК бул'біннік *м.* 103. *гл.* **бульбянішча**.

БУЛЬБОВІСКА бул'бо́выско *н.* 103. *гл.* **бульбянішча**.

БУЛЬБОВІШЧА бул'бо́вішчэ *н.* 72, 121, 122а, 165а, 176а. *гл.* **бульбянішча**.

БУЛЬБЯНІШЧА бул'б'а́нішча *н.* 20, 21, 22, 144, 202, 204. поле, на якім расла бульба.

БУРДЗЮГА бурд'уга́ *ж.* 79а, 91, 95а, 99. **1.** пустая неўрадлівая зямля 79а, 95а, 99. **2.** зелле 91 // Бурд'уга́ то зе́лле вісоковáтойе, бол'шы́мі корча́мі по доро́гах бува́йе 91.

БУСНЯВА ЖЫТА бу́сн'ава жы́та *ж.* 26. бу́сн'авэ жы́то 22. *гл.* **баравое жыта**.

БУЧНЫ бу́чны 79, 112, 134а. (пра расліны) вялікі ў даўжыню, але без пладоў.

БЫЛКА бы́лка *ж.* 35. сцябло жыта. // Жнучы́ нашла́ бы́лку з блізн'а́тамы 35.

БЯЛЕЦЬ біле́ты *незак.* 7а, 98, 157, 204. беле́ты *незак.* 134а, 144, 146, 178, 183. біліты *незак.* 41, 186а. б'але́ці *незак.* 156а. перыяд паспявання аўса. // Ов'о́с ужо побіле́ў, жа́ты трэ 157.

ВАЗВАРОТ вузворо́т *м.* 158, 197. візворо́т *м.* 186. канец паласы, дзе разварочваюць плуг.

ВАЙЕ вcovering вoйе́ *н.* 49. вуйе́ *н.* 27, 29, 31. **1.** галоўная частка сахі, якая ідзе ад ручак да ярма 27, 29, 31, 49. **2.** частка плуга 27. // За то́йе вуйе́ волы́ зачэпл'а́т' 27.

ВАЛАКА валака́ *ж.* 174. нізкае месца, дзе вясной бяжыць вада, а летам расце добрая трава.

ВАЛАКУША волоку́ша *ж.* 67. барана, зробленая з жалеза. // Волоку́ша ў іме́нн'ах ране́й была́ 67.

ВАЛАЦІСТАЕ ПРОСА волоты́стойе про́со *н.* 119. добрае проса.

ВАЛАЧЫЛЬНІК волочы́лнык *м.* 67. частка бараны для вытрасання зелля і зямлі.

ВАЛАЧЫННЕ волочэ́нн'а *н.* 80. волочі́нн'а *н.* 67. працэс баранавання.

ВАЛАЧЫЦЬ волочы́ты *незак.* 7а, 20, 26, 27, 29, 31, 32, 67, 72, 196, 202, 204. волочы́ц' *незак.* 157, 183. вулучы́ты *незак.* 4а. **1.** баранаваць 4а, 7а, 20, 67. // Пры концу́ йу́н'а трэ́ба заволочы́ты на́ зіму 72. **2.** баранаваць пар. 183.

ВАЛОВАЯ СІЛА воло́вайа сы́ла *ж.* 97, 98, 119. *гл.* **баравое жыта**.

ВАЛОК вало́к *м.* 183. частка грабляў, у якую ўстаўляюць зуб'е.

ВАЛОКА вало́ка *ж.* 21, 29, 41, 49. воло́ка *ж.* 121, 122а, 165а, 171а. **1.** невялікае поле 21, 29, 41, 49. **2.** старажытная зямельная мера 121, 122а, 165а, 171а. // Воло́ка – швыца́рска да́вн'а міра діс'аты́ны 122а.

ВАЛОТКА воло́тка *ж.* 79, 79а, 80, 95, 97, 98, 119, 126. колас проса 79, 79а, 80, 95, 97, 98, 119, 126. // Воло́ткі ў про́са до́брыйе, про́со волоты́стойе, аж погну́лос' 95.

ВАЛЬЦОЎКА вал'цо́ўка *ж.* 67, 80, 98. гатунак мукі. // Вал'цо́ўка – м'а́ккайа мука́, м'а́тайа у вал'ца́х 80.

ВАРАТА ворота́ *ж.* 138. *гл.* **вазварот.** // Ворота́ де ко́ней с плу́гом повора́чвайуц' 138.

ВАРАТЫ вараты́ *мн.* 135. *гл.* **вазварот**.

ВАРОНІНА ЖЫТА воро́нынэ жыто *н.* 35. *гл.* **баравое жыта**.

ВАРОННЕ ЖЫТА варо́нн'е жыта *н.* 7а, 21, 62. *гл.* **баравое жыта**.

ВАРАНОВАЕ ЖЫТА вороно́вэ жыта *н.* 46. *гл.* **баравое жыта**.

ВАРОНІН ЗУБ воро́нін зуб *м.* 36, 83, 85. *гл.* **баравое жыта**.

ВАСЬМУХА вос'му́ха *ж.* 36, 46, 67. восьмая частка ранейшага надзела.

ВЕЙКА ві́йка *ж.* 29. *гл.* **веялка**.

ВЕРАЦЕНЬ вэрэце́н' *м.* 109. верэце́н' *м.* частка ўзаранага поля, шырокая паласа.

ВЕРАЦЯНО вэрэтно́ *н.* 36. верэтено́ *н.* 46. металічны прут, які служыць для падымання і апускання верхняга камня ў жорнах.

ВЕРХАВЫЯ ВІЛЫ верховы́йа вілы *мн.* 122. вялікія вілы, якімі вяршаць стог.

ВЕСНІНА вэсніна́ *ж.* 79а, 80, 132. **1.** веснавое ворыва 80, 132. // Ус'о́ што весно́йу ўзробо́талі – то вэсніна́ 132. **2.** яравое збожжа 79а.

ВЕТКА ве́тка *ж.* 71, 80, 93, 98, 103, 105, 109, 115, 120, 121, 122, 123, 124, 126, 133, 135, 142, 144, 146, 147, 152, 154, 156, 156а, 158, 165а, 167, 169, 171, 174, 178, 183, 186, 186а, 190, 191, 196, 202, 204. вітка *ж.* 75, 75а, 79, 79а, 83, 83а, 85, 87, 93а, 95, 97, 99, 107, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 134а, 134б, 190а. **1.** колас проса 142, 144, 147, 156, 183. **2.** колас аўса 79, 79а, 95, 97, 98, 113, 119, 126, 167. **3.** колас проса і аўса 71, 75, 75а, 83, 83а, 85, 87, 93а, 99, 15, 107, 108, 113, 115, 15а, 116, 116а, 120, 121, 122, 123, 124, 133, 146, 147, 156а, 165а, 169, 171а, 186, 202, 204. **4.** колас проса, аўса і грэчкі 109, 112, 134а, 152, 154, 158, 183, 190, 191. // Ве́ткі до́брыйе на грэ́чкі 183.

ВЕТРАННЕ вітрын'е *н.* 67. працэс ачысткі збожжа з дапамогай ветра.

ВЕТРЫЦЬ вітрыты *незак.* 67, 183. ачышчаць збожжа з дапамогай ветра. // Вітрыты трэ пусл'á путсівáнн'а 67.

ВЕЯЛКА вéйалка *ж.* 112, 121, 123, 134а, 135, 146, 147, 149, 156, 165а, 171а, 178, 183, 184, 196, 202, 204. віјалка *ж.* 65, 67, 71, 79, 80, 109, 144. драўляны савок, якім веюць збожжа. // Віјалочка дерэўл'áна, віјаты, потóм рэшэтом подчын'áйут' 71.

ВЕЯННЕ вéйанн'е *н.* 49, 57, 147, 192а. віјанн'е *н.* 35, 36, 49, 67. віјенн'е *н.* 36. ачыстка зерня ад мякіны. // Йак мне надокýчыла гэ́та вéйанн'е 57.

ВЕЯЦЬ вéйаты *незак.* 57, 80, 123, 146, 147, 149, 156, 178, 183, 184, 192а, 196, 202, 204. віјаты *незак.* 27, 29, 32, 35, 36, 49, 59, 65, 67, 71, 80, 109, 144. веяць. // Покá не помалóт'ат не віјат 27.

ВІЛКАВІННЕ вілковíнн'е *н.* 144. *гл.* **вілковішча**.

ВІЛКІ вілкí *мн.* 26, 27, 29, 31, 32, 146, 178, 183, 192а. вілкí *мн.* 71, 80, 109, 123. вы́лкы́ *мн.* 22, 49. вылкы́ *мн.* 4а, 36, 67, 97. вілы. // Вы́лкы гнýій трасты́, сіно закы́нуты на вышкы́ 22.

ВІЛКОВІСКА вілкóвыска *н.* 60, 61, 98, 126. *гл.* **вілковішча.** // Залізны вілкí набівáйуц' на вілкóвыска 98.

ВІЛКОВІШЧА вылкóвішча *н.* 105, 133. драўляная ручка, на якую насаджваюцца жалезныя вілы.

ВІЛОЧНІК вілóчнык *м.* 123. *гл.* **вілковішча**.

ВІХАРКА выхóрка *ж.* 95. *гл.* **выдма.** // Далы́ мэні такý выхóрку, на штó мэні вонá 95.

ВІХРОВЫНА віхрóвына *ж.* 56, 57, 58, 59, 60, 61, 75, 75а, 79, 83, 83а, 85, 87, 91, 93а, 97, 98, 103, 126. пясчанае поле, на якім вецер выдзімае пясок. // Віхрóвына, однá зры́жа йакá, а не з'амл'á 75.

ВОРАХ вóрох *м.* 121, 121а, 134а, 135, 142, 144, 146, 147, 156, 165а, 171а, 178, 183, 184, 186а, 196, 197, 202, 204. куча (гною, зерня, бульбы). // Куды́ ты ссы́паў ус'ý картóпл'у ў адзін вóрох 146. Вóрох – зэрнó йак намолóцец', ворошóчэк йак мáло 135. Вóрох гліны, сéна, чогó накóп'ац' 135.

ВОТКІДКА óткідка *ж.* 186а. папярочныя барозны.

ВУЗГАЛАВЕНЬ вýзгалавен' *м.* 158. папярочная мяжа.

ВУЗДЗІР вуздзір *м.* 98. ніжняя частка снапа.

ВУКА вýка *ж.* 27. савок для веяння зерня.

ВУС ус *м.* 32, 202. гус *м.* 31, 65, 67. вус *м.* 71, 126, 156а. **1.** асцюкі на яшчэ не зжатых збожжавых праслінах 126. // Вус дэ́ржыцца на кóлосе 126, 156а. **2.** асцюк 31, 32, 65, 67, 71. **3.** трохвугольны ўчастак 126. // Пóле вы́шло на вýс, на клінóк 126.

ВУХА ýхо *н.* 124. *гл.* **банька.** // Забíў клінóк у ýха, кап касíц' лоўчэ́й булó 124.

ВЫАПАЛАЦЬ выопалáты *зак.* 67. ачысціць зерне ў драўляных карытцах.

ВЫБІРАЦЬ выбырáты *незак.* 67. жаць гарох, пасеяны па бульбе. ◊ – ***розору*** 67. жаць на разоры. *гл.* **разора**.

ВЫБІЦЦА Ў КАЛАСКІ выбыцца ў колоскы *зак.* 46. (пра жыта) пачаць каласіцца.

ВЫВЕЙ вýвей *м.* 95, 97, 98, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 121а, 126, 134а. вы́вой *м.* 115. месца, дзе пасевы заносяцца пяском.

ВЫГНАІЦЬ вýгнаіц' *зак.* 122, 192а. угнаіць.

ВЫДЕРЦЬ вы́дерт' *ж.* 119. упершыню распрацаваная ў лесе зямля. // Вітерэбілі, вы́дралі пóле, на вы́дерте сíйут' прóсо, овэ́с, на вы́дерте йачмéн' згорыт' 119.

ВЫДЗЁР выдз'óр *м.* 59, 95а, 99, 109, 112, 115, 115а, 116, 116а, 121а, 123, 130, 134а. раскарчаваны і ўпершыню апрацаваны ўчастак зямлі. // Пасéйаў на выдз'óрах, на ніскым мéсце ав'óс 59.

ВЫДЗЁРА выдз'óра *ж.* 130. *гл.* **выдзёр**.

ВЫДЗІРАК выдзірак *м.* 98, 123, 130. *гл.* **выдзёр.** // Выдзірок гóруц' і одрáзу сéйуц' 98.

ВЫДЗІРАЦЬ вы́дэрты *зак.* 26, 32, 59, 60, 67, 91, 132, 133, 157. упершыню апрацаваць зямлю. // Вы́дэрлі пóле – пéрвы раз погорáлы 71. Кавáлочек ад корчів вы́драв 67.

ВЫДЗІРКА вы́дзірка *ж.* 167. *гл.* **выдзёр.** // Вы́дзірка – вы́дранайе пóле, спачáтку росц'арэ́блівайецца ад кустóў, а пóтым пáшацца 167.

ВЫДЗІРКІ вы́дзіркі *мн.* 112, 134а. *гл.* **выдзёр**.

ВЫДМА вы́дма *ж.* 20, 21, 22, 24, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 36, 39, 41, 43, 46, 49, 51, 79, 79а, 80, 95, 99. відма *ж.* 78, 121, 165а, 171а. вэ́дма *ж.* 36, 65, 66, 67. **1.** пясчаны ўчастак. // Вы́дма – то выдувáйе вітром, ныц не рóдыц' 46. **2.** участак, які заносіцца пяском 31.

ВЫДРАНКА вы́дранка *ж.* 98, 103, 109, 119, 130, 135, 174, 178. відранка *ж.* 121, 121а, 165а, 171а. *гл.* **выдзёр.** // Вы́дранка – то ўспáханайа навінá 174. Проóрвайем под прóса, йак пýстыт' зімá, йак дэ́ на вы́дранцы, а тó порховóй земл'á станóвіцца, не злéжвайецца 119.

ВЫДРАНЬ ву́дран' *ж.* 21, 122, 156а. *гл.* **выдзёр.** // Ву́дран' – пе́ршы ра́з успаха́ў і засе́йаў.

ВЫЖАР ву́жар *м.* 183. поле на месцы спаленага леса. // На ву́жары бал'ша́йа трава́ 183.

ВЫКАЛАТКІ вы́калаткі *мн.* 58. выколо́ткі *мн.* 46, 97. *гл.* **выкалотак.** // Ваз'мі вы́калаткі і пары́ж на се́чку 58.

ВЫКАЛАЧНІК вэколоча́нык *м.* 65. *гл.* **выкалотак**.

ВЫКАЛОТАК вы́колоток *м.* 202. выколо́ток *м.* 46, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 65, 67, 71, 72, 75, 75а, 78, 79, 79а, 80, 83, 83а, 85, 87, 91, 93а, 97, 98, 99, 109, 119, 126, 128. // Зве́рху абмало́чаны сно́п. Вы́колоток опколо́твуйут', да не растрэбу́швайут' 98.

ВЫКІДАЦЦА выкіда́цца *незак.* 29, 32, 132, 186, 186а. пачынаць каласіцца. // Жы́то выкыда́йецца, у колосы́ ідзе́ 32.

ВЫКІДАЦЬ выкыда́ты *зак.* 67. ◊ *– розо́ру* паглыбіць.

ВЫЛАЗІЦЬ выл'а́зыты *незак.* 132, 133, 166, 174, 185, 196, 202, 204. (пра колас) з'яўляцца. // Йак вы́л'азе ко́лос хоро́шы 196.

ВЫЛЕЖВАЦЦА вуле́жвацца *незак.* 157. пуставаць. // Потпа́рэц вуле́жываўс'а, зімова́ў 157.

ВЫЛЯГАЦЬ выл'ага́ты *незак.* 67, 72. (пра збожжавыя) лажыцца. // Посл'а́ дошчу́ жы́то вы́лыгло 67. На вэсні́ шпа́рко ўруны́лос', то ско́швуйе, а то́ вы́легло 72.

ВЫМАКЛІНА вы́мокліна *ж.* 115. нізкае месца на поле, на якім няма ўсходаў. // У по́лі йак зіма́ сне́жна, вода́ пасцека́йецца, то вы́мокне, а та́м метлі́ца одна́, іды́ на вы́мокліну, вы́жні 115.

ВЫМАКЛЯ вымокл'а́ *ж.* 75, 75а. *гл.* **вымакліна.**

ВЫМАЧКІ ві́мочкі *мн.* 79а. *гл.* **вымакліна.**

ВЫМЕТВАЦЦА вымі́твацца *незак.* 93а. пачынаць каласіцца. // Ві́міталос' жі́тейко 93а.

ВЫНІМАЦЬ АРЭХ вынымáты орі́х 22. узараць апошнюю баразну. // Хто вы́ймэ орі́х, тому́ жані́цца не грі́х 22.

ВЫПАЛАЦЬ вы́палаць *незак.* 65. ачышчаць зерня з дапамогай драўляных карытцаў.

ВЫПЕРЦІ вы́пэрты *зак.* 36. хутка вырасці. // По́бач тэ́ йак вы́пэрло жы́то ўгору 36.

ВЫПЛЫВАЦЬ выплыва́ты *незак.* 85, 103, 131, 133, 174. **1.** пачынаць каласіцца 85, 103, 174. // Ко́лос коло́ Мыко́лы выплыва́йе 103. **2.** (пра зерне) падаць на зямлю. // Йак дазрі́йе жы́то, то выплыва́йе з коло́сс'а, само́ по собе́ на зэ́мн'у, йак у врэ́мн'а не зожну́т' 119.

ВЫРАБІЦЬ выробы́ты *зак.* апрацаваць. // Зымн'а́ запу́шчана, покы́л' йійі вы́робыш 67. Ды́во шо та́м заро́дыт' та́м вы́робл'ана зымн'а́ 67.

ВЫРАЗАЦЦА выраза́цца *незак.* 183. вырэза́цца *незак.* 167. вырыза́цца *незак.* 41. узыходзіць 41, 167, 183. // Жы́та усхо́дзіц', выраза́йецца 183.

ВЫРАЗОВАЦЦА вырызо́вацца *незак.* 21, 22, 24, 26, 27, 30, 31, 32, 41, 45, 49, 50, 51, 80, 95, 97, 99, 119, 126, 128, 167, 178, 180, 183, 184, 196, 197, 202, 204. вcase вы́рызвацца *незак.* 80. **1.** узыходзіць 21, 22, 26, 27, 32, 39, 41, 43, 45, 49, 51, 71, 72, 80, 167, 174, 178, 180, 183, 184, 196, 197, 202, 204. // Ху́тко жы́то зачнэ́ вырызо́вацца 32. **2.** пачынаць каласіцца 27, 45, 49, 51, 78, 79, 95, 99, 119, 126, 128. // Колоскі ўжэ́ вырызу́йуцца 27.

ВЫСАЎКІ ві́соўкі *мн.* 186. шалупінне, якое адлятае пры веянні круп.

ВЫСЕЎ вы́сеў *м.* 156а. колькасць насення, патрэбная на пэўную плошчу раллі. // Вы́сеў грэ́чкі: два-тры́ пуды́ на дзес'аці́ну 156а.

ВЫСЕЎКІ вы́сеўкі *мн.* 112, 120, 132, 134а, 156а, 183. вы́сівкі *мн.* 24. вэ́сівкі *мн.* 71. ву́севкі *мн.* 121, 121а, 135, 165а, 171а. **1.** смецце, якое застаецца пры прасяванні зерня 24, 71, 156, 183. // Трэ́ба пудсі́йаты жы́то, а вы́сівкі ку́р'ам 24. **2.** чыстае зерне, якое застаецца пасля прасявання 120, 132. // Йак жы́то кру́пнэ то́й вы́сеўкі 120.

ВЫСЫПАЦЦА высыпа́цца *незак.* 20, 21, 22, 24, 26, 32, 34, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 65, 67, 70, 75, 75а, 79, 79а, 83, 83а, 85, 87, 95, 103, 105, 107, 108, 109, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121, 123, 130, 131, 134а, 137, 144, 156, 167, 178. вусыпа́цца *незак.* 144. высыпа́тыс' *незак.* 67. **1.** каласіцца. // Вы́сыпалас' жы́то, ўжэ́ пуйавы́лыс'а кулускы́ 24. **2.** *гл.* **выплываць 2** 144. // Про́со ву́сыпаласо, н'ама́ чаго́ і жа́ц' 144.

ВЫТЫКАЦЦА вытыка́цца *незак.* 59, 78, 103, 115а, 116а, 120, 126, 132, 134а, 156а, 165а, 171а. пачынаць узыходзіць. // Жы́то вытыка́йецца от зэмн'і 59.

ВЫХАДЗІЦЬ выходы́ты *незак.* 26, 113, 115. **1.** *гл.* **вылазіць** 26. // Калі́ ко́лас выхо́дыт, не купа́йс'а 26. **2.** узыходзіць 113, 115.

ВЯЗАЛЬНІК в'аза́л'нік *м.* 36. веза́л'нік *м.* 142, 149а. вйаза́лнык *м.* 67. вэза́л'нік *м.* 53. чалавек, які звязвае снапы. // Сего́ні в'аза́л'нікі прышлі́ заран'о́ў, бо робо́ту ко́нчылі 36.

ВЯЗАЛЬНІЦА веза́л'ніца *ж.* 142. вйаза́лныц'а *ж.* 67. жанчына, якая звязвае снапы. // Бол'ш веза́л'ніц ву́дзел', а то́ не успе́йем удво́х 142.

ВЯЗАЛЬШЧЫК везáл'шчык *м.* 147. уйазáл'шчык *м.* 146. *гл.* **вязальнік**.

ВЯЗАЛЬШЧЫЦА в'азáл'шчыца *ж.* 147. *гл.* **вязальніца**.

ВЯЗАНКА в'áзáнка *ж.* 109, 147, 178. в'áзанка *ж.* 122. **1.** снопік ільну, каноплі 122, 147. // Беры́ мале́н'кійе в'áзанкі, то скорэ́й посóхнуц' 122. **2.** снопік каноплі 93а, 109, 112, 134а, 135. **3.** сноп травы.

ВЯЗАНКІ в'áзанкі *мн.* 98, 126. снапы каноплі. // В'áзанкі у конóпл'ах рóб'ац' 126.

ВЯЗАННЕ вйазáнне *н.* 67. вязка.

ВЯЗАЦЬ в'азáц' *незак.* 24, 120, 132, 196, 202, 204. в'азáті *незак.* 26, 29, 31, 33, 59, 60, 72, 80, 98, 105, 126. вязаць. // В'áжуц' бáбы снопы́ і стáв'ац' у копу́ 196.

ВЯЗКА в'áска *ж.* 56, 109, 144, 186а. в'йáска *ж.* 144. віéска *ж.* 46. сена, салома або канюшына, звязаная саломай. // Віéска – то тры́-п'ац' шчынкóў сéна 46.

ВЯЗОК в'азóк *м.* 75, 75а, 91, 112, 133, 134а. ручка касы.

ВЯЛАЧКА в'áлачка *ж.* 137. *гл.* **веялка**.

ВЯНОК вінóк *м.* 29. вынóк *м.* 49. **1.** круг снапоў у капе 29. // Йак кругóм обложы́ў, то вінóк 29. **2.** каласкі, выбраныя з апошняга зжатага снапа і звязаныя ў пук 49.

ВЯРХНЯК верхн'áк *м.* 80, 137, 184. верхні сашнік.

ВЯРШЫЛЬНІК вершы́л'нік *м.* 108, 113, 115а, 116, 116а, 121. чалавек, які вяршыць стог.

ВЯСНЯНКА весн'áнка *ж.* 60, 75, 75а, 79, 79а, 91, 95, 99, 124. высн'áнка *ж.* 67. выснéнка *ж.* 65. яравая пшаніца.

ВЯТРАК вітрáк *м.* 26, 29, 31, 32, 51, 71, 72, 98, 105, 120, 124, 132, 133. ветраны млын. // Повіз молóті ў вітрáк 26.

ВЯЦІСТАЕ ПРОСА ветíстайе прóса *н.* 103. добрае проса. // Кáжно рáлцэ ідэ́ то і вéтка, ветíстайе прóса 103.

ГАЙДАЙ гайдáй *м.* 49, 178. **1.** той, хто працуе ўвесь час на конях 178. **2.** чалавек, якога наймаюць для перагону жывёлы 49.

ГАЙДАР гайдáр *м.* 24, 192а. *гл.* **гайдай 2**.

ГАКІ гакí *мн.* крук для гною. // Гакí – то котóрыйі рвýт гнýй у хліві 29.

ГАЛАВА головá *ж.* 24, 95. галавá *ж.* 186а. **1.** *гл.* **баравое жыта** 186а. **2.** ніжняя частка снапа 24, 95 // Зв'азáла снопá з вылы́знойу головóйу 24.

ГАЛАВАЧ галавáч *м.* 186а. *гл.* **баравое жыта**.

ГАЛАВЕШКА галавéшка *ж.* 120, 122, 123, 132, 133, 137, 142, 146, 147, 156. головéшка *ж.* 108, 112, 115, 115а, 116, 116а, 119, 120, 121, 122, 123, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 137, 142, 146, 147, 156. чорнае вялікае зерне, якое часам вырастае ў просе. // Ой багáзно галавéшкі ў прóсі 146. Головéшкаў мнóга, хорóшэ прóса 137. Головéшка – то вóзмеш і рýкі попогáнеш 112. Головéшка, то пропускáйеш чэрэз огон', каб йейó не былó 135. Головéшка, прóса йогó пáрылі горáчай водóй пóтом холóдной 122а.

ГАЛАВІСТЫ ЛЁН галавíсты л'óн *м.* 169. добры лён.

ГАЛАВІЦА галавíца *ж.* 91, 93а, 95, 98, 120, 124. головы́ц'а *ж.* 112, 119, 120, 124, 126, 128. зерня першага сорту.

ГАЛАЙДА голайдá *ж.* 29. гатунак ячменю.

ГАЛАЎКІ голоўкí *мн.* 29, 120. галóўкі *мн.* 152, 154, 156а, 158, 169, 183, 190, 191. гулувкэ́ *мн.* 49. **1.** канец узаранага поля 29, 120 // Зішлá корóва на голоўкí 29. **2.** *гл.* **вазварот** 152, 154, 156а, 158, 169, 183, 190, 191.

ГАЛАЎНЯ голоўн'á *ж.* 7а, 20, 21, 39, 41, 43, 109, 122, 123, 134а, 156а, 167, 174, 183, 184, 186, 186а. галаўн'á *ж.* 109, 123, 134а, 156а, 167, 174, 178, 186а, 192а, 202, 204. *гл.* **галавешка.** // Сíл'на багáта галаўні ў прóсі 192а.

ГАЛЬВА гáл'ва *ж.* 46. частка бараны, у якую ўстаўляюць зуб'е.

ГАНКІ гонкí *мн.* 98, 124, 126. *гл.* **гоні.** // Гонкí згорáў на двáццац' шагóў мéншэ, чым загóн 98. Гонкí – сóток шэ́с'ц' на повторы́ копы́ 124.

ГАРА горá *ж.* 26, 31, 32, 46, 71, 80, 98, 109, 120, 122, 123, 124, 132, 133, 137, 138, 142, 144, 156, 178, 183, 192а. гурá *ж.* 72, 109. **1.** участкі, якія не апрацоўваюцца 26, 31, 32, 46, 71, 80, 98, 105, 120, 124, 132, 133, 137, 138, 144, 156, 178, 183, 192а. // Пáру раз орáлы на горэ́, хоч сéй, хоч не сéй, не хóча расцí 72. Горá не ўрóдыт, но насíнн'а нэ звóдыт 32. На горы́ ніхтó не сíйе, бо на йíй вугáрвайе 144. **2.** высокі пясчаны ўчастак 35, 46, 122, 123, 130, 142, 156, 183. // І нэ сíй, бо зовсíм горá 35. Дармá, што горá, а жы́та дóбрайе 183. **3.** куча 109.

ГАРАХАВЕННЯ горохвéн'йе *н.* 120а. гороховíнне *н.* 120. поле пасля гароху.

ГАРЛІНА гэ́рлына *ж.* 31. гэрлы́на *ж.* 20. га́рлына *ж.* 39. снопікі саломы, якія ўжываюцца як будаўнічы матэрыял. // З того́ кул'а́ ро́біцца шыс'ц' гэ́рлін 31.

ГАРОДЗІНА горо́дына *ж.* 26, 29. **1.** поле, якое засеяна каноплей 26. **2.** бульбяное поле 26.

ГАРОХНІШЧА горох'йа́нішча *н.* 122. *гл.* **гарахавення**.

ГАРХ гарх *м.* 67. веялка.

ГАРХАВАЦЬ гархова́ты *незак.* 67, 108, 115, 115а, 116, 116а, 121а. веяць.

ГАРЫХ горі́х *м.* 21, 65, 95. апошняя баразна, якая застаецца сярод узаранага. // Йек з'абле́т' посырэды́нэ горі́х застайе́цца 65.

ГАРЫШЧА горы́шча *н.* 78. высокае неўрадлівае месца ў полі.

ГАРЭЛІШЧА гарэ́лішча *н.* 156а. *гл.* **выжар**.

ГАЧКА га́чка *ж.* 56. матыка. // Ці не ба́чыў ты, дзе йа кінула га́чку 56.

ГАЧКАВАЦЬ гачкува́ц' *незак.* 56. матычыць. // Гачкува́ла, гачкува́ла, дый го́дзе сказа́ла 56.

ГВОЗДІКІ гво́здзікі *мн.* 72. *гл.* **баравое жыта** // Гво́здзікі на ржы́, тагды́ ўрожа́й 72.

ГЕНАВІЛЫ генаві́лы *мн.* 80. гнаявыя вілы.

ГЛЕЁВІНА глейо́вына *ж.* 27. глей. // Глейо́віна на йа́рыну хоро́ша 27.

ГЛЕЙ глей *м.* 26, 29, 72. глій *м.* 31, 98, 105, 112, 120, 124, 126, 132, 133, 134а. глей. // На глейі хоро́ша бу́л'ба 72.

ГЛІНІШЧА глі́нішча *н.* 59, 120, 126, 196. глеба з глінай. // Граб рас'це́ дзе глі́нішча 196.

ГНАЯВІЛЫ гнойеві́ла *мн.* 79а, 95. гнійаві́ла *мн.* 80. *гл.* **генавілы.** // Гнійаві́ла йе дэрэвл'а́ныйа – два зубы́ і залі́зн'аны – шэс'ц' зубо́ў 80.

ГНАЯВЫЯ ВІЛЫ гнайавы́йі вылкы́ *мн.* 67. гнайевы́йе ві́лы *мн.* 62. гнайо́выйе ві́лы *мн.* 36, 49. *гл.* **генавілы**.

ГНАЯВЫЯ ВІЛЫ гнайа́выйа вылкы *мн.* 35. *гл.* **генавілы**.

ГНАЩЬ гнойі́ты *незак.* 26, 67, 72, 98, 105, 120, 124, 126, 132. гнойі́ц' *незак.* 184, 197. угнойваць. // Зе́мл'у до́бра вы́гнайіў 26. Зэ́мн'у гнойі́ты, то зымн'а́ бу́дэ роды́ты 67.

ГНОЙ гной *м.* 32, 60, 71, 105, 120, 124, 126, 137, 144, 186, 196, 196а, 197, 202, 204. гній *м.* 71, 72, 80. гный *м.* 49, 67. гнуй *м.* 35, 157. гнуі́й *м.* 24. гной. // На за́йцэвым гно́йу жы́та нэ бу́дэ 59.

ГОЛЯ го́л'а *ж.* 109. узвышаны пясчаны ўчастак. // На го́лі – одзі́н пэсо́к 109. Посі́йалы жы́то, на го́лі, а ростэ́ 109.

ГОНІ го́ні *мн.* 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 121а, 123, 156а, 167, 178, 186а. го́ны *мн.* 67, 123, 135, 169, 174. го́нэ *мн.* 65. доўгія барозны. // Го́ны – гэ́то по́ле в довжын'у́, йак горэ́ш. До́вгы го́ны, то картопл'у́в за тыпэ́р ны вы́копайімо 67.

ГОРСТКА го́рска *ж.* 31. сноп каноплі.

ГРАБАВІННЕ грабаві́нне *н.* 120, 124. грабове́нне *н.* 132. ручка грабель.

ГРАБАЧ граба́ч *м.* 137, 204. чалавек, які працуе з граблямі.

ГРАБЕЛЬКІ грабе́л'кі *мн.* 103, 146, 147, 149, 156. грабэ́л'кі *мн.* 109. грэбе́л'кі *мн.* 112, 134а. **1.** граблі 103, 109, 146, 147, 149, 156. **2.** прылада, з дапамогай якой косяць грэчку 112, 134а. // Грэбе́лкі – то п'а́ц' зубо́ў і ду́га 112.

ГРАБЕЛЬНІК грабэ́лнік *м.* 108, 115, 115а, 116, 116а, 121а, 204. грабі́лнік *м.* 60. грыбы́лнік *м.* 61. грэбі́лнік *м.* 120а. грэбе́л'нік *м.* 36. *гл.* **грабач.** // Грэбе́л'нікам прышло́со ц'а́жка, бо бо́лото гразко́йе 36.

ГРАБЕЛЬШЧЫК грабе́л'шчык *м.* 126. грэбе́л'шчык *м.* 122. *гл.* **грабач**.

ГРАБЕЦ грабе́ц *м.* 146. грэбе́ц' *м.* 42. грыбе́ц *м.* 35. *гл.* **грабач.** // Грыбці́ загрыба́йут сі́но 35.

ГРАБІНКА грыбі́нка *ж.* 46, 49. **1.** *гл.* **валок** 46. **2.** частка плуга, якая служыць для рэгулявання 49.

ГРАБІЛНА грабі́л'на *н.* 183. рабі́лно *н.* 105. грэбі́лно *н.* 133. ручка грабель.

ГРАБКІ гра́пкі *мн.* 80, 184, 186. гра́бкі *мн.* 178, 183. *гл.* **грабелькі 2.** // Гра́пкі на кіссе́ ста́в'ат 80.

ГРАБЛІСКА граблі́ско *н.* 24. *гл.* **грабілна**.

ГРАБЛІШЧА граблі́шча *н.* 26, 36. граблы́шча *н.* 46, 49. *гл.* **грабілна**.

ГРАБОВІНА грабові́на *ж.* 123. *гл.* **грабілна**.

ГРАБОВІШЧА грабові́шча *н.* 98. *гл.* **грабілна**.

ГРАДЗІШЧА градзі́шшэ *н.* 31, 33. поле, з якога выкапалі бульбу.

ГРАМАДА грома́да *ж.* 27, 29, 36, 46, 75, 75а, 79, 79а, 91, 93, 95. горма́да *ж.* 22. куча. // Вэлі́кайа грома́да глі́ны на доро́зі 37. Скун' сі́но в горма́ду і ха́й лыжы́т' 22.

ГРАМАДКА грама́тка *ж.* 56. грома́тка *ж.* 26, 60, 67, 80. *гл.* **грамада.** // Шэ д'ві грома́ткы гно́йу ны розбы́ла 67. Сы́п карто́плі ў грама́тку 56.

ГРАНА гра́на *ж.* 123. радок бульбы. // Ранéй дзелалі гра́ны плу́гом, кла́лі гнóй, прóйдзе роўца́, нала́жвайем гнóй 123.

ГРАНКА гра́нка *ж.* 130, 134, 146. *гл.* **грана.** // Іва́нко, разгоні гра́нку картóпел', ці ж мнé, старóй, зелезн'акóм падкóпвац' 146.

ГРУНТ грунт *м.* 29, 31, 109, 120, 123, 130, 132, 133. сялянскі падзел *(старое).* // На сімл'у́ у на́с грунт бу́ў, булó пуўгру́нта 31.

ГРЫБОК грыбóк *м.* 46. прыстасаванне ў выглядзе сагнутага і прывязанага прута, якое робяць да касы, каб раўней клалася трава.

ГРЫВА гры́ва *ж.* 67. неўзнарок пакінуты пры касьбе ўчастак з нескошанай травой.

ГРЭХ грэх *м.* 112, 113, 116. гріх *м.* 119. *гл.* **агрэх.** // Куз'ма́ горэ́ перэскóкам, гріхóў поробі́ў 119.

ГРЭЦКОЎЕ грэцкóв'йе *н.* 75, 75а, 120а. грэцку́в'йе *н.* 26, 31, 79, 91, 105, 126, 133, 137, 138, 204. поле, з якога зжата грэчка. // Зарóды бог грэ́цку, а за штó грэ́цку, а за тó, што на грэцку́в'йе ўс'ó дóбра ростэ́ 126.

ГРЭЧАНІСКА грэча́ніска *н.* 79а. *гл.* **грэцкоўе**.

ГРЭЧАНІЦА грэча́ніц'а *ж.* 49. грача́ніца *ж.* 61. салома з грэчкі.

ГРЭЧАНІШЧА грэча́нішча *н.* 83, 83а, 157. *гл.* **грэцкоўе**.

ГРЭЧАНКА греча́нка *ж.* 178, 183. грэча́нка *ж.* 7а. грача́нка *ж.* 178. *гл.* **грэчаніца**.

ГРЭЧКА грэ́чка *ж.* 61, 98, 105, 120, 124, 126, 137, 138, 204. гра́чка *ж.* 51, 65, 72. грэчка. // Семакóм дóбро грэ́чку сéйац' 138.

ГРЭЧКАВІННЕ грэчковíнне *н.* 36. *гл.* **грэчаніца**.

ГРЭЧКОВІ грэчківі *н.* 72. *гл.* **грэцкоўе**.

ГРЭЧЫСКА грэчы́ска *н.* 59. *гл.* **грэчанішча**.

ГРЭЧЫХА грэчу́ха *ж.* 72, 137, 138. *гл.* **грэчка**.

ГРЭЧЫШЧА грэчы́шча *н.* 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 121, 121а, 123, 165а, 171а. *гл.* **грэцкоўе**.

ГУЖ гуж *м.* 105, 133, 146, 183, 184, 186, 197. раменьчыкі, якімі звязваюцца галоўныя часткі цэпа.

ГУЖВА гу́жва *ж.* 120. гужва́ *ж.* 108, 113, 115а, 116, 116а, 121а. *гл.* **гуж**.

ГУЖОЎКА гужóўка *ж.* 183. гужівка *ж.* 67. *гл.* **гуж**.

ГУЖЫК гужы́к *м.* 60, 120, 132, 149, 156. *гл.* **гуж**.

ГУЖЫШЧА гу́жы́шча *н.* 56. вяроўка, якой абвязваюць сена.

ГУЗДЫР гуздíр *м.* 97, 105, 113, 119, 126, 132. уздыр' *м.* 79. уздзíр *м.* 75, 75а, 83, 83а, 91, 95. вуздзíр *м.* 93а, 95. гузды́р' *м.* 112, 113, 119. ніжняя частка снапа.

ГУЗДЫР'Е гуздыр'йé *н.* 49. гуздрэ́ *н.* 72. уздрó *н.* 46, 78. здрó *н.* 65, 67. *гл.* **гуздыр**.

ГУЗЫР гузы́р *м.* 7а, 21, 31, 109, 120, 122, 123, 133, 144, 147, 156а, 157, 167, 174, 178, 186а, 196, 202, 204. гузíр *м.* 27, 108, 109, 115, 115а, 116, 116а, 121, 134а, 135, 165а, 171а, 184, 186, 193. гузы́р' *м.* 142, 146, 183. гуза́р *м.* 51. гузэ́р *м.* 60. гузóр *м.* 137. узы́р *м.* 31. узíр *м.* 29. узэ́р *м.* 31. узы́р' *м.* 142, 156. *гл.* **гуздыр.** // От пожа́ла: нэ розбэрэ́ш йдэ кóлос, а йдэ́ гузы́р 122. Паста́ў снóпы дóбрэ, што б гузыры́ не згнілі 146.

ГУЛЯЦЬ гул'а́ц' *незак.* 109, 112, 134а, 149, 156, 156а, 183, 196, 204. (пра зямлю) быць неапрацаванай. // Половíна землі ў той гóд гул'а́ла 196.

ГУЛЯШЧАЯ ЗЯМЛЯ гул'а́шчая з'амл'а́ *ж.* 109. абложная зямля.

ГУРБА гурба́ *ж.* 95, 120, 124, 132. куча. // Гурба́ гнóйу – то не злóжэна, а абы́ копóйу була́ 120.

ДАБРО добрó *н.* 20, 60, 65, 67, 137, 156а, 174, 178, 183, 196, 202, 204. **1.** агульная назва збожжавых культур і гародніны 20, 67. **2.** збожжа 65, 156а. **3.** зерне, насенне 60, 137, 174, 178, 183, 196, 202, 204. // Добрó тóйе ж што і пашн'а́ 137.

ДАЖЫНАК дожы́нак *м.* 36. апошні зжаты сноп.

ДАЖЫНКАВЫ СНОП дожынкóвы снуп *м.* 35. *гл.* **дажынак.** // Запліты́ кóсу в дожынкóвому снóпі, каб жы́то на другы́ рук плілóс'о в косы́ 35.

ДАЖЫНКІ дожы́нкы *мн.* 26, 32, 59, 60, 91, 95, 97, 123. дожэ́нкы *мн.* 32. дóжынкы *мн.* 22, 35. дóжынкі *мн.* 36, 46, 98, 105, 109, 120, 126, 132, 133. дажы́нкі *мн.* 146, 178, 192а. дужы́нкы *мн.* 49. **1.** дажынкі. // Дожы́нкы рóб'ац' на ка́жну пашн'у́ 132. Кóсу запл'óў з стэблéй, стэбэ́л' однá і другáйа, і кóсу на зáхот сóнца, колóссем положы́ў, а квітку у вінóчак і на спáса светíты нес'óм, то вáм дожы́нкы 32. **2.** апошняя жменя жыта, атрыманая ў час жатвы 59, 124. // Дожы́нкы – то колоскóў

дéс'ац', йіх последнін'кíх з іншымі не блы́тайуц', а прáчуц', пóтым гэ́ты рож пéрву сеўбý размінáйуц' 59.

ДАЗРАВАЦЬ дазравáты *незак.* 115, 121, 122, 165а, 171а. дазравац' *незак.* 196, 202, 204. паспяваць.

ДАКОПІНЫ дакóпіны *мн.* 142, 147, 156. докóпіны *мн.* 36, 109. докóпыны *мн.* 35. бяседа пасля дакопкі бульбы. // Капáйце, жанóчкі, да спрáвім дакóпіны 156.

ДАКОПКІ дакóпкі *мн.* 192а. докóпкі *мн.* 32, 124. докóпкы *мн.* 97, 126. докýпкы *мн.* 22. *гл.* **дакопіны.** // Ой, бабы́, тыпэ́р докýпкы в нáс, попоп'йемó горíлкы 22.

ДАМАЛАЦІЦЬ домолоты́ты *зак.* 67. закончыць малацьбу. // Домолоты́в прóсо 67.

ДАСЕВІНЫ дасéвіны *мн.* 178. дасеўкі.

ДАСЕЎКІ досéўкі *мн.* 98, 120, 126, 132. досíвкы *мн.* 22, 35. досіеўкі *мн.* 36. досы́вкы *мн.* 97. дасеўкі. // На досéўкі пірогí носíлі па хáтах 132.

ДАСПЯВАЦЬ доспевáты *незак.* 32, 146, 147, 149, 156. доспівáты *незак.* 26, 32, 120, 121, 122, 132, 133, 134, 146, 147, 148, 149. доспывáты *незак.* 20, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 56, 58, 60, 61, 71, 72, 75, 75а, 78, 79, 79а, 83, 83а, 85, 87, 97, 98, 99, 105, 107, 108, 109, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а. доспэвáты *незак.* 20, 109. дуспывáты *незак.* 4а. паспяваць. // Две недéлі жы́то доспівáйе 32.

ДАСЦІГАЦЬ достігáты *незак.* 24, 29, 31, 51, 79, 79а, 80, 83, 83а, 85, 87, 97, 98, 99, 105, 109, 135. паспяваць. // Жы́то ужó достігáйе 29.

ДАЎБЕШКА доўбéшка *ж.* 144. драўляная прылада для ўтрамбоўкі глебы.

ДВАЦЬ двойіты *незак.* 183. баранаваць зямлю другі раз.

ДВАЙНЯТЫ двайн'áты *мн.* 46, 50, 71, 72, 78, 167, 178, 183, 184, 186а, 196, 197, 202. два каласкі на адным сцябле.

ДВАЙЧАКІ двойчакí *мн.* 36. двойчакы́ *мн.* 35, 46. двойч'акы́ *мн.* 67. драўляныя вілы з двума зубамі.

ДВАЙЧАСТЫ КОЛАС двойчáсты кóлос *м.* 78. *гл.* **двайняты.**

ДВАЯН двойáн *м.* 46, 178, 184. двайáн *м.* 178, 183. **1.** *гл.* **двайняты** 46, 178, 183. **2.** два рады бульбы, паміж якімі нельга прайсці плугамі 183. **3.** перыяд каласавання 184.

ДВАЯНЦЫ двойанцы́ *мн.* 7а. *гл.* **двайняты.**

ДВОЙНЯ двойн'á *ж.* 167, 186а. *гл.* **двайняты.**

ДВУХРОЖКІ двухрóжкі *мн.* 29, 31, 98, 105, 120, 124, 126, 132. *гл.* **двайчакі.**

ДЗЕРАВА дэ́рэво *н.* 26, 29. дэрвó *н.* 29. дэ́рыво *н.* 72, 95. дáраво *н.* 51. маленькі кіёчак для вязання снапоў. // Дэ́рыво йа своє́ згубíла 72.

ДЗЕРНІНА дернíна *ж.* 121, 122а, 165а, 171а. кавалкі дзірвана на поле. // Дернíна, йек такóйе, новíна, колí хорошó не вы́дэрэш, то ковáлкі на новíне 121.

ДЗЕСЯТУН дзес'атýн *м.* 115. *гл.* **бапка.**

ДЗЕСЯЦІНА дзес'аціна *ж.* 27, 32, 62, 147, 192. дыс'аты́на *ж.* 22, 46, 67. мера плошчы *(старое).* // Пры Пóл'шчы стáлы на гыктáры лычы́ты, а впырóд – не лычы́лы на дыс'áтыны 67.

ДЗЁРАН дз'óран *м.* 123, 134, 156а, 167, 174, 186а. **1.** поле, якое зарасло травой 123, 134, 167, 174, 186а. // Дз'óран кóлы взóрэш, папáс ці сенокóс 123. Дз'орáн – кавáлак дзікай з'амлí 174. **2.** дзірван 156. // Паварóчаў дз'óран аж стрáшна гл'адзéц' 156а.

ДЗЁРНА дз'óрна *мн.* 120, 122, 124, 132. **1.** зямля, якая густа зарасла травой 130. **2.** верхні пласт узаранай глебы 122. **3.** цэліна 120, 122, 124.

ДЗІКАЕ ЖЫТА ды́кэ жы́та *н.* 41, 78, 95. *гл.* **баравое жыта.** // Дікéйе жы́то мочы́лы ў водцы́ да от жывóта пíлі 78.

ДЗІКОВІНА дзікóвіна *ж.* 144. дікóвіна *ж.* 93а, 119. діковіна *ж.* 85. діковінá *ж.* 79а, 95а, 99. **1.** абложная зямля. // Діковінá зарóсла, задычы́ло, не пáлэцца 93а. **2.** балота. // Діковінá – лесны́йе дзікійе болóты, корóві пасýт' 79а.

ДЗІЧ дзіч *ж.* 75, 75а, 79, 121, 122а, 123, 165а, 171а. **1.** трава, якую каровы не ядуць 79, 121, 122а, 123. **2.** пустазелле 75, 75а. **3.** абложная зямля, на якой расце лес 121, 122а, 165а, 171а. // Дзіч – дзікайа земл'á, пýшча леснáйа 171а. **4.** балота, якое не косяць, а спажываюць выключна як пашу 79а. **5.** паша, сенажаць 119. // Дзіч – то трáвы дзікійе, потомý што мы травы́ век не сíйалы 119.

ДЗІЧАВІНА дзічовíна *ж.* 31, 120, 183. дзічавíна *ж.* 156а. **1.** дрэнная паша 31, 183. **2.** абложная зямля 120, 183. // Дзічовíна – дíкэ пóле, плохóйе, мáло што растэ́ 120. **3.** добра яшчэ не апрацаванае поле, дзе яшчэ расце дзікая расліннасць 156а. // На гэ́тай дзічавíне мнóга дз'адóўніку і малачáйу 156а.

ДЗІЧЫНА дычы́на *ж.* 79. неўрадлівая, абложная зямля. // Дычы́на – ды́кайе по́ле, кото́рэ запу́шчэно 79.

ДЗЯБАК дз'оба́к *м.* 29. дз'уба́к *м.* 26, 32. **1.** вастрыё касы 26. **2.** вастрыё зуб'я бараны або сярпа 29, 32.

ДЗЯРЖАК держа́к *м.* 204. дэржа́к *м.* 120. дырж'а́к *м.* 67. вілачнік.

ДЗЯРЖАЛКА дзержа́лка *н.* 126, 144, 147. дзержа́йло *н.* 109. *гл.* **дзяржак.**

ДЗЯРЖАННЕ дз'аржа́нне *н.* 146, 149, 156, 178, 183. *гл.* **дзяржак.**

ДЗЯРНО дырно́ *н.* 41, 65, 67. дэрно *н.* 51, 71, 72. дзірно́ *н.* 29. дэрнэ́ *н.* 21. **1.** дзірван 67. **2.** поле, на якім многа дзірвану. // І гора́лы й драпачова́лы, с'оромно́ дырно́, так врасла́ зымн'а 67.

ДЗЯСЯТАК дзес'а́так *м.* 56, 57, 58, 59, 60, 61, 75, 75а, 79, 79а, 83, 85, 87, 93а, 95, 99, 103, 108, 109, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 120, 122, 123, 124, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 137, 142, 167, 174, 190а. дысе́так *м.* 49. маленькая ўкладка з дзесяці снапоў.

ДЗЯСЯТКА дзес'а́тка *ж.* 60, 91, 122. *гл.* **дзесятак.** // Йек хоро́шу дзес'а́тку поста́віш, то ве́к не зогнійе́ 122.

ДЗЯСЯТКІ дзес'а́ткі *мн.* 60, 112, 120, 124, 132, 134а. *гл.* **дзесятак.** // Пшані́цу, про́са, клад'о́м у дзес'а́ткі, а йа́к посо́хнут, то поста́в'ат у копу́ 60.

ДОБІРКІ добі́ркі *мн.* 120. *гл.* **дакопкі.**

ДРАК драк *м.* 75, 75а, 79, 79а, 95. прылада для зрывання гною. // Дра́ком гнуй повырыва́й; такі́ драк – тры зубы́ уніз і па́лка 79.

ДРАНІНА дрэ́ніна *ж.* 26, 46, 59, 67, 120. дрэны́на *ж.* 26, 187. упершыню апрацаваная зямля. // Поора́лы грутка́, дрэ́ніну вы́робіў на по́ле 26.

ДРАПАК драпа́к *м.* 35. культыватар.

ДРАПАКІ драпакі́ *мн.* 31. вілы для гною. // Драпакі́ – што рвалі́ гно́й 31.

ДРАПАЧ драпа́ч *м.* 56, 67, 123. *гл.* **драпак.**

ДРАПАЧАВАННЕ драпачава́нне *н.* 56, 67. культывацыя.

ДРАПАЧАВАЦЬ драпачава́ты *незак.* 67. драпачува́ты *незак.* 65. культываваць.

ДРАПАЧЫ драпачы́ *мн.* *гл.* **драк.**

ДРАПАЧЫЦЬ драпа́чыц' *незак.* 120. рыхліць. // Пе́рад се́вам земл'а́ драпа́чылас' 120.

ДРАПКЫ драпкы́ *мн.* 67. *гл.* **грабелькі.**

ДРАЦЬ дра́ты *незак.* 60, 67, 98, 105, 120, 124, 126, 132, 133. драц' *незак.* 27, 196, 202, 204. **1.** рабіць крупы 27, 60, 98, 105, 120, 124, 126, 132, 133, 196, 202, 204. **2.** упершыню апрацоўваць зямлю 67.

ДРАЧ драч *м.* 144. палка з суччам уверсе, якая ўжываецца для скопвання гною. // Мачэ́м гнуй накіда́лы, а драчэ́м на по́лі скіда́лі, зволока́лы 144.

ДРЭН дрэн *м.* 35. дзірван. // Йа́ там і по́плава кусо́к вы́драв, або́ і дрэ́ну, і обробы́в зэ́мл'у 35.

ДУБРОВА дубро́ва *ж.* 109, 183. **1.** узвышаны ўчастак поля 109. // У дубро́ві до́брэ ро́дзіц' 109. **2.** сенакос на ўзвышаным месце 183. // Скасілі ўсе́ дубро́вы 183.

ДУЖКА ду́жка *ж.* 149, 156, 183, 184. *гл.* **грыбок.**

ДУПА ду́па *ж.* 26, 31. *гл.* **галава.** // У ду́пе ру́ку ткнэмо́, чы сухэ́йе жы́то 26.

ДУРЭЦ дурэ́ц *м.* 178. чорнае зерне ў пшаніцы.

ДУЧКА ду́чка *ж.* 197. дзірка ў жорнах, у якую засыпаюць збожжа.

ДЫМІЦЬ дымі́ц' *незак.* 103, 156а. апыляцца. // Жы́та адкрасава́ла, дымі́ц' 156а.

ДЫРНЯК/ дырн'а́к *м.* **1.** кавалак зымні с траво́йу, с корі́ннем, шт'о ны розо́рваты 67. **2.** новіна. // На дэрн'аку́ карто́шка ўроды́ла 72.

ДЫШАЛЬ ды́шэл' *м.* 36, 49, 67. дышаль.

ЕЗДАВІК йездові́к *м.* 133. пагоншчык валоў. // Йездові́к ка́жэн хто ма́ў во́лы 133.

ЕЗДАВЫ йездавы́ *м.* 196. *гл.* **ездавік.**

ЖАТНІК жа́тнік *м.* 124. жнец. // Жа́тнікі пошлі́ тэпе́рыка ране́й былі́ бойове́йе 124.

ЖАЎКЛІНЕЦ жоўклі́нец' *м.* 103. жоўты пясок.

ЖАЎЦІНЕЦ жоўці́нец *м.* 112, 134а. *гл.* **жаўклінец.** // Глыбе́й доста́ў до жоўці́нца 112.

ЖАЦЬ жа́ты *незак.* 26, 27, 98, 105, 120, 123, 124, 126, 132, 146, 147, 149, 156, 183. ж'а́ты *незак.* 22, 29, 67. жэ́ты *незак.* 72. жац' *незак.* 122, 133, 146, 196, 204. жы́йаты *незак.* 23. жаць. // Рука́мы жы́то ж'а́ты му, чы жныва́ркыйу 67.

ЖАЧКА жа́чка *ж.* 105, 108, 115а, 116, 116а, 121а. жанчына, якая жне.

ЖВІР жвір *м.* 75, 75а, 79а, 83, 83а, 91, 93а, 95, 112, 119, 134а. чвыр *м.* 112, 123. пясок, пясчанае ўзвышша, неўрадлівае месца. // Жвыр – кра́сны, хало́дны, не хо́ча нішто росты́ 79а. Чвыр – то гора́, не раст'о́т нішто́, вітр завыва́йе, його́ ору́т, но не раст'о́т 123.

ЖМЕНЯ жме́н'а *ж.* 27, 29, 31, 32, 51, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 120, 126, 127, 133, 137, 138, 156а, 157, 167, 184, 186, 196, 197, 202, 204. жмі́н'а *ж.* 67. жма́н'а *ж.* 51. **1.** жменя каласкоў. **2.** сноп каноплі 167.

ЖНЕЙКА жне́йка *м.* 184, 186, 197. *гл.* **жачка.**

ЖНЕЦ жнец *м.* 29, 60, 71, 80, 98, 105, 108, 115а, 116, 116а, 120, 124, 126, 132, 133. жнец' *м.* 22, 29, 31, 67. жнэц *м.* 36, 39, 62. жнец. // Два жэн'цы́ ус'о́ по́ле жжа́лы 29.

ЖНІВА жніва́ *мн.* 22, 32, 71, 80, 105, 108, 115а, 116, 116а, 120, 121а, 124, 126, 133, 157, 184, 186. жніво. // Жніва́ ра́на зачалі́с' 22.

ЖНІВАРКА жніва́рка *ж.* 80. жныва́рка *ж.* 67. **1.** *гл.* **жачка. 2.** жатка.

ЖНІВО жніво́ *н.* 32, 71, 81, 105, 109, 120, 124, 126, 133, 157, 178, 184, 186. *гл.* **жніва.**

ЖНІЎЕ жніўйо́ *н.* 32. *гл.* **жніва.** // Далеко́ Ілл'а́ до жніўйа́ 32.

ЖНІЎНІК жні́ўнік *м.* 202. агульная назва зжатага поля. // На то́й год на жні́ўніку карто́шку се́йуц' 202.

ЖОЛКВА жо́лква *м.* 112, 134а, 137. жоўты пясок. // Орэ́ ме́лко достайе́ до жо́лквы, жо́лтага песку́ 137.

ЖОРВАНЫ жорваны́ *мн.* 142, 156, 192а. *гл.* **жорны.**

ЖОРНЫ жо́рны *мн.* 22, 35, 36, 49, 62, 97, 122, 146. жо́рна *мн.* 22, 35, 36. ручны млын. // Трэ́ба ў жо́рнах намало́ц' о́сыпкі 62.

ЖОЎРЭНЕЦ жоўрэне́ц' *м.* 75, 75а, 79, 95. *гл.* **жаўклінец.**

ЖЫТА жы́та *н.* жыта. // Ро́салкі жыву́ц' у жы́ці 60.

ЖЫТНІСКА жы́тніска *н.* 71, 119. *гл.* **жытнішча.**

ЖЫТНІШЧА жы́тнішча *н.* 98, 105, 108, 113, 115, 120, 121, 122, 123, 124, 126, 132, 133, 137, 138, 157, 165а, 171а, 184, 186, 202. жы́тнішче *н.* 31. поле, на якім расло жыта. // На жы́тнішча гов'а́до пошло́ 138.

ЖЭЛЕЗНЯК жал'аз'н'а́к *м.* 123. жаліз'н'а́к *м.* 144. жэлезн'а́к *м.* 109, 178. жылізні́к *м.* 4а, 24. зелезн'а́к *м.* 122, 135, 146, 147. лапата. // Жылізныко́м вы́рувн'ав гра́дкы 4а.

ЗАБОЯЧ забо́йач *м.* 59. забо́іч *м.* 123. драўляны кіёчак, якім замацоўваюць ручку касы да яе жалезнай часткі.

ЗАВАРАТНІ заворотне́ *н.* 95а, 99. *гл.* **заварот.**

ЗАВАРАЦЬ за́варац' *м.* 177. *гл.* **заварот.** // На за́варац'і загоні 177.

ЗАВАРАЧЭННЕ заворочэ́не *н.* 7а. *гл.* **заварот.**

ЗАВАРОТ за́варат *м.* 109, 152, 154, 191. заваро́т *м.* 41, 146, 151, 156а, 183, 186а. заворі́т *м.* 65. завуро́т *м.* 161. месца, дзе араты паварочвае каня.

ЗАВАРОТЫ заваро́ты *мн.* 105, 134а. заваро́ті *мн.* 108, 113, 115а, 116, 116а, 121а. за́вороті *мн.* 79а. заворо́ты *мн.* 121, 122а, 165а, 171а. заворот́е *мн.* 112, 134а. *гл.* **заварот.**

ЗАВІТКА за́вітка *ж.* 120. *гл.* **завіток.** // За́вітка на ўрэ́д зав'а́зана 120.

ЗАВІТКІ завыткы́ *мн.* 132. *гл.* **завіток.** // Ведз'ма́к завыткы́ ро́быц', каб жы́то не ўроды́ло 132.

ЗАВІТОК за́віток *м.* 26, 196, 202. некалькі пераблытаных каласкоў, якія як быццам бы завіты, каб быў дрэнны ўраджай.

ЗАВІЎКА за́віўка *ж.* 95, 103. *гл.* **завіток.** // За́віўка з нахі́л'ства ведз'мары́ робілы 95.

ЗАГОН заго́н *м.* 20, 21, 31, 70, 71, 80, 98, 105, 108, 115а, 116, 116а, 120, 121а, 122, 124, 130, 132, 133, 134, 137, 144, 146, 149, 156, 156а, 157, 178, 186, 186а, 192, 197. загі́н *м.* 7а, 29, 32, 46, 49, 65, 109. заго́н *м.* 196, 204. загы́н *м.* 67. загу́н *м.* 4а, 26. загуі́н *м.* 22, 36. заг'у́н *м.* 41. кусок поля ад баразны да баразны. // Тры заго́ны жы́та вы́ж'алы 67. Загі́н – нэшыро́ка поло́ска, во́сім раз рата́й про́йдэ 32. Йі́дыш лі́сом, то всэ́ заго́ны й заго́ны, а ныхто́ ны помыта́йе колы́ тут по́лэ було́ 67.

ЗАГОНА заго́на *ж.* 124. *гл.* **загон.**

ЗАГРЭБШЧЫК загрэ́пшчык *м.* 192а. чалавек, які зграбае сена. // От-о́т загрэ́пшчык адзі́н на ўс'у́ в'о́ску 192а.

ЗАГРЭХ загрэ́х *м.* 204. кусочак неўзаранага поля, пакінуты сярод узаранага неўважлівым аратым. // Пло́хо со́роно одні загрэ́хі 204.

ЗАГУЛЬНАЕ ПОЛЕ загу́л'найе по́ле *н.* 152. абложная зямля.

ЗАГУМЕННЕ загуме́нне *н.* 183. невялікі ўчастак зямлі радам з вёскай.

ЗАЖАТАК зажа́так *м.* 120, 132, 186. першы зжаты сноп. // Зажа́так – то пе́ршы сноп, стоі́ц' у ха́тцэ 132.

ЗАЖАЦЬ зажа́ц' *зак.* 35, 178, 192а. пачаць жатву. // А на ты́х го́н'ах мы ху́тка зажа́лі 35.

ЗАЖМЕНІЦЬ зажмэ́ныт' *зак.* 126. зжаць, схваціць. // Зажмэ́ніла ру́ку, жме́н'у набра́ла бал'шу́йу 126.

ЗАЖЫН зожы́н *м.* 95. першы зжаты сноп.

ЗАЖЫНАК зажы́нок *м.* 36, 120, 124, 132, 133, 184, 197. *гл.* **зажатак.** // Зажы́нок – пе́рвайа жме́н'а жы́та, што до ха́ты беру́ц' 120.

ЗАЖЫНКІ зажы́нкі *мн.* 31, 32, 35, 36, 46, 109, 120, 146, 192а. зожы́нкі *мн.* 71. за́жынкі *мн.* 98, 126. **1.** пачатак жатвы 31, 32, 35, 36, 46, 71, 98, 109, 120, 146, 192а. // Зо́йдэ на по́ле на за́жынкі, да мале́нечко нажне́, зо́йдэ с хле́бам, да пото́м пот то́ жжа́тайе хле́п поло́жэ 126. **2.** першы зжаты сноп 46, 146.

ЗАЙМАЦЬ займа́ты *незак.* 67. захватваць сярпом або капой збожжа, траву.

ЗАЙМІСТЫ займы́сты 67. той, што можа многа захваціць (пра земляробчыя прылады). // Займы́сты сэ́рп, займы́ста коса́ 67.

ЗАКРАЕК закра́йок *м.* 31, 120. закра́йек *м.* 132. **1.** *гл.* **галаўкі** 31. **2.** невялікі кусок поля, якім заканчваецца асноўны палявы масіў 120, 132. // Закра́йок – то кусо́чак землі́ пры по́лі 120. Закра́йек – кружо́чак перэт по́лем 132.

ЗАКРОЙ за́крый *м.* 32, 57, 80. за́круй *м.* 27. сашнік. // За́круй розрізу́йе зе́мл'у 27.

ЗАКРУЦЕНЬ за́крутын' *м.* 7а. *гл.* **дзерава.**

ЗАЛЕГА зале́га *м.* 112, 134а. абложнае поле.

ЗАЛЕГЛЯ залегл'а́ *ж.* 75, 75а, 79а, 98, 123, 126. залыгл'а́ *ж.* 67, 79, 99, 119. абложная зямля. // Залегл'а́ – зале́жэно по́ле, два-тры го́да лежы́ц' 126. Залегл'а́ – задаўне́лайе по́ле 75.

ЗАЛЕЖ за́леж *ж.* 26, 32, 72, 80, 85, 103, 105, 112, 115, 116, 121, 122, 130, 134а, 135, 144, 151, 156а, 178. *гл.* **залегля.** // За́леж запу́шчано 80.

ЗАЛЕЖЫНЫ зале́жыны *мн.* 121, 122а, 165а, 171а. *гл.* **залегля.** // Зале́жыны – высо́койе, пешча́нэйе по́ле, бува́йе когда́-то остаўл'а́йуц' на тры́ гады́, штоб йано́ йакі́ ко́рэн' уз'а́ло з землі́ 122а.

ЗАЛОГ зало́г *м.* 123, 135. залуг *м.* 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 121а. *гл.* **залегля.** // На зало́гу ле́с поро́с 135.

ЗАМЕЖ замі́ж *м.* 95а, 99. *гл.* **замежак.**

ЗАМЕЖАК заме́жак *м.* 7а, 21, 22, 35, 36, 41, 46, 49, 65, 67, 156а, 178. замі́жок *м.* 41, 46, 49, 75, 75а, 79, 79а, 83, 91, 95, 99, 120. **1.** невялікі лужок у канцы гарода 22, 46, 49, 75, 75а, 79, 83, 83а, 91, 119, 144, 146, 156а. // На гэ́тому заміжко́вы скоты́на до́брэ пасе́цца 22. **2.** шырокая мяжа 35, 49, 130. **3.** *гл.* **закраек** 26, 156а, 167. // Замі́жэк – йак бы́ ны́ука, по́лэ коло́ по́л'а 26. **4.** мяжа 120, 132. // Замі́жок – з одного́ хоз'а́іна борозна́ недоо́рона і з друго́го борозна́ 132. **5.** паласа зямлі паміж радамі пладовых дрэў 41.

ЗАМОРКІ замо́ркі *мн.* 186а. адходы пры веянні зерня.

ЗАПАД запа́д *м.* 91. нізкае месца на поле. // Запа́д дэ две-тры борозны́ ніжэ́й, то й не уро́дыц' 91.

ЗАПАДЗІСТАЯ ЗЯМЛЯ запа́дыстайа земл'а 79, 91. участак, які пашкоджаны грызунамі.

ЗАПАРВАЦЬ запа́рваты *незак.* 60, 120. араць папар. // О́сэн'у трэ́ба запа́рваты, навозі́ты гно́йу да розбі́ты 60. Поцерэбі́ў, запа́рыў ту́йу з'амл'у́ 120.

ЗАПАТЫЛАК запаты́лак *м.* 36. запоты́лак *м.* 105, 112, 134а. *гл.* **забояч.** // Запаты́лок – клі́но́к дрэўл'а́ны, што прыціска́йе ко́су до куос'с'а́ 36.

ЗАПАТЫЛЬНІК запаты́л'нік *м.* 183. *гл.* **забояч.**

ЗАПУСК за́пуск *м.* 71. *гл.* **залегля.**

ЗАПУСТ за́пуст *м.* 65, 71, 108, 113, 115а, 116а, 121, 121а, 122а, 165а, 171а. *гл.* **залегля.** // За́пуст – то запустэ́ў по́лэ, ны сходы́ў робэ́тэ, бо ны ро́дыт' по́ле 65.

ЗАПУСТА запу́ста *ж.* 95а, 99, 112, 134а. *гл.* **запуст.**

ЗАПУСЦЬ за́пус'ц' *ж.* 93а. *гл.* **запуст.**

ЗАПУШЧАНАЯ ЗЯМЛЯ запу́шчана зымн'а́ *ж.* 67, 130. *гл.* **залегля.** // Зымн'а́ запу́шчана, покы́л' йі́йі вы́робыш 67.

ЗАПЯТКА зап'а́тка *ж.* 196. жалезнае кальцо ў касы.

ЗАРАДЗІЦЬ зароды́ты *зак.* 60, 67, 98, 120, 126, 127, 132. зарадзіць. // Пло́хо зароды́ло 60. Зароды́ на ў́с'а́куйу до́л'у 132.

ЗАРОГ заро́г *м.* 147. клінаваты ўчастак. // Вун' у заро́зі Мітро́ па́шэ 147.

ЗАСЕЎ засе́ў *м.* 147, 156а. засіеў *м.* 36. засеянае поле. // Кўды́ ты ты́х овечо́к пусці́ў, там ус'у́дойу засе́ў 147.

ЗАСЕЎКІ за́сівкы *мн.* 35. час сяўбы. // За́сівкы, пойі́дэм засіва́ты жы́тко 35.

ЗАСКАРОДЗІЦЦА заскаро́дзіца *зак.* 156а. падрасці і зазелянець (пра ўсходы жыта).

ЗАСЦЕНАК зас'це́нок *м.* 120. засце́нак, засте́нок *м.* 157. **1.** мяжа 120. // Зас'це́нок – така́йа дору́шка, што хоз'айіны́ хо́дз'ац' 120. **2.** тапонім, назва поля 157. **3.** невялікі ўчастак, што знаходзіцца за будынкам і часта пустуе 156а.

ЗАСЯВАЦЬ засева́ты *незак.* 35, 109. засіва́тэ *незак.* 49, 97. сеяць.

ЗАТУЛКА зату́лка *ж.* 46. *гл.* **забояч**.

ЗАТЫЛАК заты́лак *м.* 49, 75, 75а, 79, 79а, 83, 83а, 91, 95, 98, 99, 103, 119, 120, 124, 132, 133. заті́лок *м.* 126. запоты́лак *м.* 112, 134а. *гл.* **забояч**.

ЗАЦЕНАК заці́нок *м.* 80, 132. участачак у цяні. // У заці́нку нэ растэ́, со́хнэ бес со́нца 80.

ЗБАЖЫНА збажына́ *ж.* 156а. збожжа.

ЗБІВАЦЬ збіва́ты *незак.* 93а, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121а, 134а. чысціць збожжа з дапамогай рэшата. *гл.* **скружваць**.

ЗБОЖ збож *м.* 120, 132. збіж *м.* 29, 41, 65, 67, 71, 79, 99. збыж *м.* 67, 83, 83а. збуж *м.* 26. *гл.* **збожжа.** // Усы́паў свій збіж у скры́н'у 71.

ЗБОЖЖА збо́жжэ *н.* 31, 91, 95, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121, 121а, 134, 137, 146, 165а, 171а. збо́жжа *н.* 21, 32, 134а, 156а, 174. збі́жжа *н.* 27. збу́жжа *н.* 31, 79, 137, 157. збожжа.

ЗБУГРАВЕЦЬ збуграве́ты *незак.* 78. (пра ўчастак) зрабіцца неўрадлівым. // Збуграве́ла чы́ста мойе́ по́лэ, на ро́дыт' 78.

ЗБУЯЦЬ збуйа́ты *зак.* 29, 67, 75, 75а, 78, 79, 79а, 83, 83а, 85, 85а, 91, 93, 95, 103, 105, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121, 134а, 135, 165а, 171а. // На перховы́ні жы́то збуйа́йе 29. Йак такэ́ лі́то – то чы́сто ус'о́ збуйа́йе, ні́чогы урожа́й бу́дэ 105. Збуйа́йе, йе́то колы́ хоро́ша выго́да, посе́йем і йейо́ жан'о́т і жын'о́т у был'л'е і ме́ры нэ ма́йе, ніц не в'а́жэцца 79.

ЗВАЛАЧЫЦЬ зволочы́т' *зак.* 71. забаранаваць.

ЗВАРАТА зварота́ *ж.* 21, 115, 123, 130, 132, 133. *гл.* **заварот.** // Зварота́ раз ко́ні і ва́лы не дохо́дз'ац' 132.

ЗВАРАТЫ зварaты́ *мн.* 142, 156, 167. зваро́ты *мн.* 174. *гл.* **заварот.** // Гарбузы́ пасадзі на зварато́х 142.

ЗГАЛАЎКІ зголовкы́ *мн.* 49. *гл.* **галаўкі.** // На зголовка́х ны вроды́ло 49. Зголовкы́ зарослы́ зіллем 49.

ЗГАНЯЦЬ згон'а́ты *незак.* 20, 21, 22, 24, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 39, 41, 49, 51, 65, 67, 79, 79а, 83, 83а, 99, 99а, 103, 108, 119, 120, 122, 123, 124, 126, 128, 130, 131, 132, 133, 137, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 156, 156а, 167, 169, 174, 183, 184, 186а, 196, 202, 204. змятаць каласкі з перавеянага збожжа.

ЗГАРЫСКА згары́ско *н.* 85. высокае неўрадлівае месца. // Згары́ско – то грэ́чку на высо́кіх пол'а́х сі́йут' 85.

ЗГАРЫШЧЭ згары́шча *н.* 78. *гл.* **згарыска**.

ЗГОНІН зго́нін *м.* 26. зго́нын *м.* 32, 120, 124, 126, 132, 161. сухія каласкі, якія пасля малацьбы змятаюць мятлой. // Згоні́н остайе́цца ад ус'аго́ збо́жжа 26. Зго́нын метло́йу згон'а́йем 132.

ЗГОНІНА зго́ніна *ж.* 51. *гл.* **згонін**.

ЗГОНІНЫ зго́ныны *зборны* 7а, 21, 22, 41, 46, 49, 79, 79а, 122, 167, 174, 186а. зго́ніны *зборны* 83, 83а, 93а, 99, 103, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121, 122а, 165а, 171а. *гл.* **згонін.** // Зго́ніны не меша́й з м'акі́нойу 122.

ЗГОНЫ зго́ны *мн.* 79, 156а. пабітыя на часткі каласы з зярнятамі, якія змятаюцца з кучы навеянага жыта 156а.

ЗДУХАВІНА зду́ховіна *ж.* 85, 99, 103, 105, 108, 112, 113, 115, 116а, 121а, 134а. неўрадлівая зямля. // На зду́ховіне што не се́й, то нема́, так са́мэ земл'а́, але не ро́дiц' 105. Зду́ховіна – не год'а́шчэ по́ле й на высо́ком й на ні́ском 112.

ЗЕЛЯНІЦЦА зэлэны́цца *незак.* 32, 120, 156а. зелянець. // Дзве́ неде́лі жы́то зэлэні́цца, дзве́ неде́лі колосы́цца, дзве́ неде́лі росцвета́йе, дзве неде́лі наліва́йе 32.

ЗІМІНА зіміна́ *ж.* 122. азімае жыта або азімая пшаніца. // Па зімі́не́ се́йем, то пасл'а́ жы́та, пшані́цы 122.

ЗІМКА зі́мка *ж.* 60. зы́мка *ж.* 75, 75а, 79, 79а, 91, 95, 99, 108, 113, 115, 116, 121, 152. **1.** азімае жыта 60. **2.** азімая пшаніца 79, 79а, 95, 108, 113, 115а, 116, 116а, 121а.

ЗЛАГАВАЦЬ злогова́ты *незак.* 31. *гл.* **гуляць.** // Зло́гом лежы́т по́ле, злогу́йе 31.

ЗЛОГ злог *м.* 21, 26, 29, 32, 72. зліг *м.* 26, 29, 31, 46, 51. злыг *м.* 20, 41. злоуг *м.* 26, 32. зл'уг *м.* 33. злуйх *м.* 22. *гл.* **залегля.** // Па́рыніна ліжа́ла ў злогу́ тры го́да 72.

ЗЛОГІ злогы́ *мн.* 49. *гл.* **залегля**.

ЗМЕШАНЬ змíшан' *ж.* 65. сена, змяшанае з саломай. // Сíно змышэ́йе то остайе́цца потыру́шка, а то́ змíшан' 65.

ЗНАЧНІК значны́к *м.* 4а. востры кіёчак, прылада для пасадкі бульбы. // Сады́в картóфлы пуд значны́к 4а.

ЗРАЛІНА зрáлына *ж.* 26. равок (пры ворыве), з якога плугам узнята скіба зямлі.

ЗРЭХ зрэх *м.* 36. апошняя баразна, калі оруць у роскід. *гл.* **роскід.** // Хто вы́ме зрэх, таму́ жэнíтыс'а не грэ́х 36.

ЗУБ'Е зу́бйе *зборны* 32, 49, 51, 67, 120, 124, 132, 184, 186, 197. зубы бараны, грабель і г. д.

ЗУБІЦЬ зубы́ты *незак.* 46, 67, 120, 132, 157, 196. зубэ́тэ *незак.* 51. зублíты *незак.* 26, 29, 59, 98, 137. вастрыць серп, насякаць зубы.

ЗУБЫ зубí *мн.* 186. прыстасаванне для касьбы збожжа ў выглядзе грабелек.

ЗЫЙСЦІ зыхóдыты *незак.* 21, 36, 67. схóдыты *незак.* 202, 204. сходы́ты *незак.* 41, 49, 65, 122. узыходзіць. // Зышлó жы́та 36.

ЗЯБ з'аб *ж.* 32, 51, 59, 61, 72, 79а, 104, 123, 127, 134, 156, 174. *гл.* **зябленіна 1.**

ЗЯБІЦЬ з'абы́ц' *незак.* 103, 147. узараць восенню для веснавой сяўбы.

ЗЯБЛЕНІНА з'аблэ́нына *ж.* 41, 65, 124. **1.** узараны папар 41, 65. // Йек вэ́зеблет' пóлэ, ны розгору́іцца, а ты́л'ко волочэ́цца, то з'аблэ́нына 65. **2.** узараны, але яшчэ не зімаваўшы папар 124. // З'аблэ́нына перэпáхана нá зіму, а йак з'аблэ́ніну пэрэгóруц', то пáранына 124.

ЗЯБЛІВА з'áблíва *н.* 26. *гл.* **зябленіна 1.**

ЗЯБЛІННЕ зяблінé *н.* 49. ворыва, восенню пад веснавую сяўбу.

ЗЯБЛІНЯ з'аблін'á *ж.* 75, 75а. зеблінá *ж.* 103. *гл.* **зяб.**

ЗЯБЛІЦЬ з'аблíты *незак.* 7а, 20, 26, 46, 51, 67, 72, 98, 105, 120, 124, 132. з'аблíт' *незак.* араць на зіму.

ЗЯБЛІШЧА з'аблэ́шчэ *н.* 51. *гл.* **зябленіна 1.**

ЗЯБЛЯ з'абл'á *ж.* 59, 79, 95, 99, 126, 132. дз'абл'á *ж.* 80, 93а. з'абл'á *ж.* 121, 122а, 165а, 171а. з'абл' *ж.* 196. з'абл'é *ж.* 85. *гл.* **зябленіна 1.** // Когдá жы́то снíмут, пэрэóрут і лэжы́т' до вэсны́, то з'абл'á 126.

ЗЯЛО з'алó *н.* 192. адходы пры малацьбе.

ІГЗАГА ікзáга *ж.* 156. металічная барана. // Баранавáлі ікзáгамі і тáк дóбрэ вýбаранавалі 156.

ІГРАЦЬ ігрáты *незак.* 105, 174. **1.** каласіцца 174. **2.** красавацца (пра жыта) 103, 105, 113. // Ужэ́ жы́то ігрáйе, куры́ц', бýдэ красавáт' 105.

ІГРЫШЧА íгрышча *н.* 108, 115а, 116а, 121а, 123, 130, 131, 132, 133, 135, 137, 142, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 156, 167, 177, 178, 183. гры́шча *н.* 184. высокі неўрадлівы ўчастачак поля. // На íгрышчы вéцер завывáйе, нэ растэ́ ніштó, хоц' і успáщут, то нэ ўростэ́ 123. íгрышча – токóйе неспосóбна з'амл'á 177.

ІСПАЎНЯЦЦА íсполн'áцца *незак.* 65. налівацца. // Íсполнéіцца жы́та, тужáйе 65.

КАБЛУК каблýк *м.* 20, 21, 22, 24, 26, 27, 29, 31, 32, 36, 41, 46, 49, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 63, 65, 67, 79, 79а, 85, 87, 95, 103, 105, 119, 120, 126, 132. прут, які абгінае барану. // Каблукá дэрэўл'áнага рóб'ац' з дубцá 108.

КАБЛУЧ каблýч *м.* 75, 75а, 91, 126. *гл.* **каблук.**

КАБЛУЧОК каблучóк *м.* 29, 72. часць цэпа, маленькая дуга.

КАВАЛАК кавáлак *м.* 41, 67, 130, 134, 156а. зямельны ўчастак квадратнай формы.

КАЗА козá *ж.* 95. спасава барада. *гл.* **барада.**

КАЗАК козáк *м.* 60, 120. гатунак аўса. // Козáк – білы ов'óс 60.

КАЛАСАВАЦЬ колосовáтэ *незак.* 65. колосовáты *незак.* 67, 75, 75а, 78, 79а, 83, 83а, 85, 91, 93а, 95, 103, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121, 121а, 134а, 135, 165а, 171а. малаціць ячмень па каласках. // Колосовáтэ – то згортáйе сáмойе зірнó і штоб адбэ́то гусэ́ 65.

КАЛАСІЦЦА каласíцца *незак.* 21, 26, 32, 36, 41, 120, 134а, 156а, 174, 186а. каласíцца. // Усхóт хорóшы у трупкý ідэ́ жы́та колосíцца 126.

КАЛАЦІЦЬ колотíт' *незак.* 75, 75а, 93а, 109, 119. колоцíц' *незак.* 103, 112, 134а. **1.** малаціць лён 75, 75а, 93а, 109, 119. **2.** малаціць перавязаныя снапы 103, 112, 134а.

КАЛАЧ колáч *м.* 133. частка бараны. *гл.* **каблук.**

КАЛАЧЫ колачы́ *мн.* 137. калачы́ *мн.* 157, 184, 197. частка бараны, у якую ўстаўляюць зубы. // Калачы́ рóб'ац' з дубцóў, забівáйуц' пáлкі ў калачы́, а ў калачы́ йашчэ́ зубы́ 184.

КАЛАЧЫК калáчык *м.* 120, 124, 132. *гл.* **калачы.** // Колáчык кап цэпл'áц' былó за штó йе 124.

КАЛЕНЦА колíнца *н.* 21, 29, 31, 120, 132. колéнца *н.* 146, 147, 156а, 167. частка раслін, каленца.

КАЛІТА калітá *ж.* 36. кароценькі загон 36. // Докопáла бýл'ву на колíцé 36.

КАЛІТКА калíтка *ж.* 36. калэ́тка *ж.* 65. калы́тка *ж.* 67. прамавугольны кусок поля, які ўзорваюць упоперак. // Калэ́тка ўрóдэбы проходнóйе 65.

КАЛОДАЧКА колóдочка *ж.* 26, 28. ручка сярпа. // Вóт кэ́пска колóдочка ў сэрпóві 29.

КАЛОССЕ колóссе *н.* 26, 72, 80, 98, 105, 120, 124, 126, 132, 133, 157, 196, 202, 204. колóсс'а *н.* 26, 29. колýсс'а *н.* 60. кулóссе *н.* 48, 49. калóссе *н.* 7а, 134а, 156а, 163, 186а. колуóссе *н.* 36. колы́ссе *н.* 67. калýс'це *н.* 58. верхняя частка снапа.

КАЛОТАК калóтак *м.* 174. змятая салома проса.

КАЛЬЦАВАЦЦА кал'цавáцца *незак.* 186а. з'яўленне коласа. // Кал'цýецца калí жы́та ў трупкáх 186а.

КАЛЬЦО кал'цó *н.* 146, 147, 149, 156. частка касы.

КАЛЮК кал'ýк *м.* 132. вус у жыта. // Кал'укі йак спóўныца жы́то 132.

КАМШАНІЦА камшанíца *ж.* 123. змятая салома.

КАНАПЛЯНІШЧА конопл'áнішча *н.* 157. конóплішча *н.* 120, 126, 132, 133, 184, 186, 196. конóплышчэ *н.* 24, 29, 31, 32, 72. поле пасля канаплі.

КАНОПЛЫСКА конóплыско *н.* 98, 105. конопл'óвыско *н.* 80. *гл.* **канапляніщча.** // Коноплéніско, пóле з йакóга вы́браны канóплі 80.

КАПА копá *ж.* 26, 29, 31, 32, 51, 62, 67, 71, 72, 80, 98, 105, 120, 124, 132, 133, 144. укладка з 60 снапоў. // До Іллí і в кóпу зложы́ла, на лл'ý стóга наклáс'ці 105.

КАПАЛЬНІЦА капáл'ныц'а *ж.* 26, 29, 36, 46, 126. жанчына, якая капае бульбу.

КАПАНІЦА копанíца *ж.* 49, 109, 120, 144, 146, 149, 156, 178, 183, 184, 197. прылада для акучвання. // Копанíца – жэлéзна лопáтка дл'а картóшкі 120.

КАПАЧКІ копóчкі *мн.* 31. *гл.* **капаніца.**

КАПАШЫЦА копáшыца *ж.* 109. *гл.* **капаніца.**

КАПІЦА кáпіца *ж.* 51, 60, 204. кýпыц'а *ж.* 4а, 24. кóпыц'а *ж.* 46, 67. круглы раменьчык, частка цэпа. // Кáпіца – за штó держáк прів'áзвайут' 204.

КАПІЦЬ кýпы́ты *незак.* 4а. складваць сена ў капу.

КАРПАЧКА карпáчка *ж.* 183. драўляны плужок, якім карыстаюцца для акучвання бульбы.

КАРТАПЛІНА кортóплына *ж.* 79. *гл.* **бульбянішча.** // Картóплына лежы́ц' трэ́ба ісцí завалочы́ты, загорáты 79.

КАРТАПЛІННЕ картоплы́нне *н.* 56. картоплíнне *н.* 31. **1.** бульбоўнік 56. // Картоплы́нне тры́ба жжáты бýдзе дóбра на сіéчку 56. **2.** *гл.* **бульбянішча** 31.

КАРТАПЛЯНІШЧА картопл'áнішча *н.* 112, 134а, 157. картóплішчэ *н.* 32, 123, 184, 186, 197. картóплішчэ *н.* 31. *гл.* **бульбянішча.**

КАРТОПЛІСКА картóплыска *н.* 29, 59, 60, 71, 79. картопл'овыско *н.* 80. *гл.* **бульбянішча.** // На картоплысках ов'ос сейуц' 59.

КАРЧАВАННЕ корчовáнне *н.* 121, 122а, 165, 171а. месца, дзе выкарчаваны сенажаць або поле.

КАРЧОЎКА корчóвка *ж.* 108, 115, 116, 116а, 121а. *гл.* **карчаванне.**

КАСАР касáр *м.* 36, 49, 62, 108, 115, 115а, 116, 116а, 121а, 122. касец. // Косáр міэ́нціт кóсу 36.

КАСАЎЁ косовé *н.* 147. касільна.

КАСІЛНА косíлно *н.* 146, 178, 196, 202, 204. касільна.

КАСІЦЬ косы́ты *незак.* 29, 31, 32, 51, 59, 60, 61, 71, 72, 80, 98, 105, 120, 124, 126, 132, 133, 157, 196, 202, 204. косíц' *незак.* 134а, 138, 144, 146, 149, 183, 186а. касіць. ◊ ***– на сцяну*** // косы́ты на сты́ну 67. Йак косы́ты жы́то, коб скóшанэ ложы́лос' на тóйе, што ростэ́, то кáжут' косы́ты на сты́ну 67.

КАССЕ коссé *н.* 49, 60, 62, 71, 79, 91, 95, 112, 124, 134а, 137, 183. кіссé *н.* 75, 75а, 78, 99. косіé *н.* 29, 105, 120, 126, 132. кассé *н.* 140, 156. косцé *н.* 119. куссé *н.* 31, 46, 72, 103, 133. кыссé *н.* 83, 83а. куосійé *н.* 36. кус'цé *н.* 4а. кіс'цé *н.* 98. касільна.

КАШАНІЦА кошанэ́ца *ж.* 65. кашаны́ц'а *ж.* 67. скошаная пожня.

КВІТ квіт *м.* 20, 22. краска жыта.

КВІТКА квíтка *ж.* 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 36, 39, 41, 43, 46, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 65, 67, 72. **1.** мяцёлка проса і аўса 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 36, 39, 41, 43, 46, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 67. // Квітка ў прóсові йéк бы кóлос 26. **2.** мяцёлка проса, аўса, грэчкі 65, 72. **3.** дажынкі, заканчэнне якой-небудзь працы 22, 44.

КВІЦЕНЬ квітын' *ж.* 22. перыяд красавання жыта. // Квітын' – то кулы́ жы́то закулусы́лос'а 22.

КВІЦЕЦЬ квітэты *незак.* 30, 31, 32, 33, 34, 41, 46, 49, 51, 71, 72, 80, 95, 99, 126. квы́тыты *незак.* 20, 24, 28. красавацца. // Дзве неде́лі жы́то квіту́йе, дымо́к ідэ́ 72. Зра́зу квіту́йе бы м'акінка на йім вісіц' 126. Хорошо́ жы́то квы́тыло повінно йадрэ́нойе бу́ті 20.

КІДАЛЬНІК кідыл'нік *м.* 124, 147. кы́дал'нік *м.* 98. кідыўнік *м.* 192а. чалавек, які складае стог. // Кідыл'ніка нанімáц' не трэ́, са́мі под'о́м 124.

КІДАЛЬШЧЫК кідыл'шчык *м.* 122. *гл.* **кідальнік.** // Коб шчэ́ одзі́н кідал'шчык то і сто́га скла́лі б 122.

КІДАННІК кідыннік *м.* 142, 156. *гл.* **кідальнік.** // Дуду́н пастайа́ны кідыннік і так ужэ́ налаўчы́ўс'а 156.

КІЗЛЫ кы́злы *мн.* 71. вілы для гною. // Рострэса́йемо гній кізламі, а то́ рука́мі 71.

КІРКА кірка́ *ж.* 146. цяпка для рыхлення глебы. // Так нічо́го ты не зро́біш, то́л'кі лапа́ту пало́міш, беры́ кіркай разбыва́й 146.

КІСЦЬ кісц' *ж.* 167. колас проса.

КІТКА кітка *ж.* 30, 31. кы́тка *ж.* 32, 49, 51. **1.** колас проса 30, 31, 32, 51. // Кіткі́ ўжо́, доспіва́йе про́со 32. **2.** колас проса і аўса 49.

КІТЫЦА кэ́тыц'а *ж.* 49. колас проса, аўса.

КІЯХ кійа́х *м.* 137, 183, 190, 191. кійе́х *м.* 152, 154. пачатак кукурузы.

КІЯХАВІННЕ кійахавінне 137. сцябло кукурузы.

КІЯХІ кійахі́ *мн.* 137, 157.

КІЯШНІК кійа́шнік *м.* 137, 158. **1.** *гл.* **кіяхавінне** 137. **2.** пачатак кукурузы 158.

КЛАДЗЕЛЬНІК кладе́л'нік *м.* 108, 113, 115а, 116, 116а, 121а. чалавек, які складае стагі.

КЛАТКА кла́тка *ж.* 80. куча. // В'алікойа кла́тка гно́йу на по́лі стойіц' 80.

КЛІНОК кліно́к *м.* 7а, 29, 41, 67, 98, 109, 122, 126, 134, 142, 146, 147, 156, 156а, 183, 186. **1.** *гл.* **забояч.** // Побіўс'а кліно́к 120. **2.** клінаваты ўчастак 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 36, 39, 51, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 75, 91, 98, 99, 105, 124, 126, 133, 174, 196, 202, 204. // Кліно́к – по́ле небол'шо́йе 124.

КЛОПАТ кло́пут *м.* 49. планка з дзіркай, у якую ўстаўляюць верхні канец млына. *гл.* **млын**.

КЛЫЧАНКА клы́чанка *ж.* 165а. змятая ў малацьбе салома. // Тры капы́ клы́чанкі склаў 156а.

КЛЮЧКА кл'у́чка *ж.* 4а, 22, 24, 26, 29. **1.** вілы з маленькай ручкай для копкі бульбы 22, 24, 26, 29. // Кл'у́чкай се́д'а купайемо 29. **2.** востры кіёчак, якім капаюць бульбу 4а.

КЛЮЧЫЦЦА кл'у́чыцца *незак.* 41, 144. узыходзіць. // Покл'у́чылос жы́то, узышло́ 144.

КЛЯВЕЦ клеве́ц *м.* 105, 120, 124, 132, 133, 184. клявец. // Клеве́ц з обо́йіх боко́ў малото́к.

КЛЯКАЦЬ кл'а́кац' *незак.* 72, 132. кл'а́каты *незак.* 22, 36, 75, 75а, 78, 79, 79а, 83, 83а, 85, 91, 93а, 95, 103, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 120, 121, 121а, 124. кле́кнуты *незак.* 46, 49, 134а, 135, 165а, 171а. (пра збожжа) палягаць. // Жы́та кл'а́кайе, нагне́цца до зэмлі́ 72. До́брэйе жы́то, ўродлі́войе, важкэ́йе, у оді́н бок скл'а́кло 112.

КЛЯПАЦЬ клепа́ц' *незак.* 120, 124, 133. клэпа́ты *незак.* 22, 67, 72, 80, 126, 132. кляпаць касу. // Клэпа́ты молотко́м ко́су 72.

КНЕБЕЛЬ кне́бэл' *ж.* 26. кны́был' *ж.* 7а, 79. *гл.* **дзераво.** // Кне́бэл' згубы́ла 26. Колы́ не кны́бэлем в'а́жуц' – то сно́п рассмыка́йецца 79.

КОЛАС ко́лос *м.* 26, 29, 31, 32, 36, 41, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 105, 120, 126, 132, 133, 137, 144, 147, 154, 158, 161, 167, 169, 174, 177, 183, 184, 186, 191, 196, 197, 204. **1.** колас жыта, ячменю, пшаніцы 20, 31, 32, 35, 36, 59, 60, 67, 71, 80, 98, 105, 124, 126, 132, 133, 137, 144, 146, 147, 156а, 167, 169, 174, 178, 183, 186а, 192а, 196, 202. **2.** колас жыта, ячменю, пшаніцы і проса 157, 184, 197. **3.** колас аўса, ячменю, пшаніцы і жыта 29, 120, 204. **4.** адходы пры малацьбе 154, 156а, 158, 161, 169, 177, 191.

КОПАЧКА ко́почка *ж.* 46. копа сена. // Ко́почка – не́скол'ко віе́зок се́на на лугу́ 46.

КОПАЧКА копа́чка *ж.* 35, 46, 56. *гл.* **капаніца.** // Бу́л'ву копа́ла копа́чкайу 36.

КОПКА ко́пка *ж.* 56. *гл.* **капаніца**.

КОРАК ко́рак *м.* 49. калодачка з дзіркай, пры верхнім жарнаку, у якую ўстаўляюць ніжні канец млына. *гл.* **млын**.

КОШЭНКА ко́шэнка *ж.* 26, 120, 132. ко́шунка *ж.* 26. **1.** поле пасля збожжа 26, 29. // Ко́шунка жы́то ско́шанайа зве́рху 26. **2.** поле, дзе скошана трава 120, 132. // Ко́шэнка, трава́ ско́шэна 132.

КРАСА краса́ *ж.* 59, 60, 67, 71, 103. кветка жыта. // Краса́ ідэ́ йак ды́м 103.

КРАСАВАЦЦА красава́цца *незак.* 46, 65, 67, 83, 83а, 85, 91, 93а, 103, 105, 108, 109, 112, 113, 115, 116, 116а, 119, 120, 122, 124, 126, 132, 133, 134а, 135, 142, 144, 146, 147, 156, 156а, 165а, 171а, 174, 178, 183, 186а. красува́цца *незак.* 60, 80, 184, 197. кросува́цца *незак.* 157, 196, 202, 204. **1.** красаваць. **2.** апыльвацца 109, 126. // Красу́йе жы́то, йак краскі-жучкі на йім ла́з'ац', куры́ц', йак краскі на йім, а бес красо́к квіту́йе 126.

КРАСКА кра́ска *ж.* 120, 133, 157, 186, 204. *гл.* **краса.** // Кра́ска з жы́та йе лэка́рство 157.

КРАСКІ краскі *мн.* 167, 174. *гл.* **краса.**

КРАСНЕЦЬ красне́ц' *незак.* 156а, 167. **1.** узыходзіць 167. **2.** пасяпваць (пра авёс) 156а.

КРУЖОК кружо́к *м.* 178. невялікае поле.

КРУК крук *м.* 157, 186, 197. прылада для скідвання гною. // Крук з загну́тымі рого́мі 157.

КРЫЖЫКІ кры́жыкі *мн.* 85. *гл.* **крэсты.**

КРЫША кры́ша *ж.* 186, 197. верхнія снапы ў вялікай укладцы снапоў.

КРЭСТОВІНА крэсто́віны *ж.* 85. малая ўкладка снапоў, у якой снапы перакрыжоўваюцца калоссем.

КРЭСТЫ крэсты́ *мн.* 121, 122, 144, 145, 146, 147, 148. маленькая ўкладка снапоў, у якой снапы перакрыжоўваюцца калоссем.

КУЛІ кулі́ *мн.* 22, 35, 112, 134а. куле́ *мн.* 115, 135, 146. *гл.* **куль.** // В мынэ́ стріха́ зусім оборва́лас, трэ́ба накры́ты, кулі вжэ готовы 35.

КУЛІК кулік *м.* 80. *гл.* **куль.**

КУЛЬ кул' *м.* 22, 31, 46, 51, 56, 58, 62, 65, 67, 105, 120, 122, 123, 124, 126, 132, 133, 137, 141, 156а, 167, 183, 184, 186а, 192а, 196, 197, 204. вялікі сноп роўнай саломы.

КУЛЬКА ку́л'ка *ж.* 7а, 31, 32, 36, 49, 60, 72, 79, 79а, 95, 99, 103, 109, 119, 178. кул'ка́ *ж.* 98, 124. ручка. // Гн'о́найа у сохі ку́л'а 71. Кул'ка́ ў косе́ вдо́лблена 124.

КУЛЬКІ кул'кы́ *мн.* 46. *гл.* **кулька.**

КУЛЬША ку́л'ша *ж.* 46. сена, пакладзенае на воз уперады або ззаду, толькі на адной старане. // Ны обсу́н' ку́л'шу 46.

КУНА ку́на *ж.* 46. вузел у перавясле.

КУПА ку́па *ж.* 26, 29. куча.

КУПКА ку́пка *ж.* 32, 72. ку́бка *ж.* 72. *гл.* **куча.** // Роскідаў у купкі гной 72.

КУРГАН курга́н *м.* 83, 85, 87, 103. пясчаны неўрадлівы ўчастак. // У на́с з пол'а́ курга́н поды́лавс'а, скургане́ла по́ле, віхро́вына 103. Курга́н на йо́м, жоўклінец 85.

КУРЫВА ку́рыва *н.* 144. пылок. // Ку́рыво з жы́та ідз'о́т йак кра́ска зл'ата́йе 144.

КУРЫЦЬ куры́ты *незак.* 21, 22, 24, 26, 45, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 71, 75а, 78, 79, 83, 83а, 87, 95, 97, 98, 99, 103, 105, 108, 109, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 120, 126. куры́ц' *незак.* 21, 144, 174, 186. апыльвацца. // Кура́йе жы́та, дымо́к ідэ́ 105. Жы́то куры́т', пора́ грэ́чку сі́йат' 115.

КУТ кут 41. *гл.* **клінок 2.**

КУЧА ку́ча *ж.* 46, 108, 112, 178. куча зямлі, гною.

КУЧКА ку́чка *ж.* 4а, 21, 26, 29, 31, 32, 35, 36, 49, 51, 59, 60, 65, 67, 71, 72, 122, 132, 133, 134а, 137, 146, 147, 157, 167, 184, 186а, 196, 197, 204. **1.** грэчка (як на сноп, або менш), пастаўленая для сушкі 72, 156а, 157. **2.** сноп усіх збожжавых раслін, акрамя жыта 4а, 21, 26, 29, 31, 32, 36, 49, 51, 132, 133, 134, 147, 167, 186а. **3.** сноп ільну 65, 67, 122. **4.** маленькая ўкладка з 10 снапоў 26, 29, 31, 32, 35, 51, 132, 133, 146, 147, 156а, 183. // Йа́к сыро́йе жы́то, то ў кучкі ста́вл'ац', снопу́ў де́с'ац' і ша́пку де́лайуц' 133.

ЛАВА ла́ва *ж.* 79, 113, 115, 126, 130. **1.** участак зямлі, які належыць аднаму гаспадару 126. // Часц' землі па́хотной ці сеноко́су, йак одного́ хоз'а́йіна, то у ла́ва, другі́йа л'у́дзі – другі́йа ла́ва 79, 113, 115, 126. **2.** вялікі кусок зямлі 130.

ЛАГАВІЛА логові́ло *н.* 27. поле, на якім сцелюць лён.

ЛАМІЦЬ ломы́ты *незак.* 46. араць другі раз восенню або вясной.

ЛАН лан *м.* 49. **1.** вялікі ўчастак 49. // Лан – вылэ́кый кусо́к по́л'а 49. **2.** мікратапонім, назва поля 95, 119.

ЛАНО лано́ *н.* 156а. зжатае або скошанае і зграбленае, але яшчэ незвязанае жыта, ячмень і г. д. // Ячме́н' жа́ла і пакі́нула ў ло́нах сушы́ц' 156а.

ЛАПАТА лопа́та *ж.* 35, 149, 156. драўляная лапата. // Іды́ лопа́тойу сніг откы́н' 35.

ЛАПАТКА лапа́тка *ж.* 49, 183. лопа́тка *ж.* 26, 29, 120, 132. **1.** драўляная лапатачка для вастрэння касы 26, 29, 49, 120, 132. **2.** драўляная лапатачка для веяння. // Ве́йалка – лапа́тка важка́йа 183.

ЛАПАТКАВАЦЬ лапаткава́ц' *незак.* 183. спускаць ваду з загонаў у канаву.

ЛАПАТЫ лопаты́ *мн.* 72. невялікі ўчастак. // Лопаты́ бу́дэ борозд'о́н дзе́в'ац' – двана́ццац' 72.

ЛАПАЦЕНЬ ло́потэн' *м.* 46. *гл.* **клопат**.

ЛАПІК лэ́пік *м.* 108, 113, 115, 116, 116а, 121, 122, 165, 171а. участачак поля. // Ла́пік – малы́ кова́лочэк по́л'а 122а.

ЛАПІЧОК ла́пічок *м.* 123. невялікі ўчастачак зямлі.

ЛАТКА ла́тка *ж.* 29, 41, 67, 130, 156а, 186а. *гл.* **лапік.** // В його́ в йа́тыл'цах була́ ла́тка зымні. Ны да́с'ц' ны оте́ц ны ма́тка шо зымні ла́тка 67. Латка нэ зішла жыта 29.

ЛЕНІШЧА л'о́нішча *н.* 31, 32, 33, 186, 197. *гл.* **льнішча**.

ЛЕТКА лі́шка *ж.* 98, 126. некалькі радкоў узаранай зямлі. // На ніскіх ме́сцах бу́л'ба повыкіса́ла, дэ пот со́ху да у лішкі́, то лу́чшэйе 126. О́руц' чаты́ры-п'ац' бороз'о́н, то лішка 98.

ЛОНКА ло́нка *ж.* 183. зямля, якая знаходзіцца між радамі садовых дрэў.

ЛУБІН л'у́бін *м.* 29, 31, 32, 120. лу́бын *м.* 4а, 35. лубін. // Лу́бын сі́йут на подо́рку пуд жы́то 35.

ЛУЖНА лу́жна *ж.* 192. невялікі ўчастак поля, які зарос травой (звычайна знаходзіцца ў сярэдзіне ўзаранага ўчастка).

ЛУК лук *м.* 120, 124, 156, 156а, 157, 166, 173, 180, 186, 196, 197, 202, 204. *гл.* **каблук.** // Лук загне́ на бороу́ 124.

ЛУКА лука́ *ж.* 108, 115а, 116, 116а, 121а. *гл.* **каблук**.

ЛУПЫ лу́пы *мн.* 122. лушпіны з пшаніцы, ячменю. // Лу́пы памеша́й з карто́пл'амі до́брэ ку́ры едз'а́ц' 122.

ЛУЧОК лучо́к *м.* 120, 124, 132, 147, 197. **1.** ручка касы, якая не ўдоўблена, а абгінае касільна 124, 132. // Лучо́к обогн'о́ны 124. **2.** пруток, які прымацоўваецца да касы для жатвы збожжа 120, 147, 197. // Лучо́к – то ду́жка і тры́ зубы́ прыв'а́зваеца з косо́йу 120.

ЛЬНІСКА л'ніско *ж.* 29, 105. лны́ско *ж.* 60, 67, 71, 80. *гл.* **льнішча**.

ЛЬНІШЧА л'нішчэ *н.* 29, 98, 122, 123, 124, 132, 133. ілны́шчэ *н.* 26, 126, 137, 138. іл'нішчэ *н.* 120. лны́шчэ *н.* 72, 157, 196, 202, 204. поле, на якім рос лён. // По лны́шчэ се́йут жы́то 72.

ЛЫСА лы́са *ж.* 32, 130. пясчаны ўчастак.

ЛЫСІНА лы́сіна *ж.* 85, 120, 123, 130, 135, 137, 183. **1.** абложная пясчаная зямля 120, 123, 137, 183. // Лы́сіна не ва́ртайа земл'а́, пешча́найа 137. **2.** прапушчаны пры сяўбе ўчастак поля 120. // Лы́сіну зробі́ў на по́ле 120. **3.** пустое месца на поле ці на лузе 130.

ЛЫСІЦА лы́сіца *ж.* 192. поле, дзе нічога не расце.

ЛЫСУХА лы́суха *ж.* 26, 31, 32, 33, 35, 60, 75, 75а, 83, 112, 130, 132, 134а. лысу́ха *ж.* 156а. лі́суха *ж.* 121, 122а, 165а, 171а. *гл.* **лысіна 1.** // На лы́сусі ныц ны хо́ча росты́ 35.

ЛЯДА л'а́до *н.* 167, 174. л'а́да *ж.* 156а. **1.** поле ў лесе на ўзвышаным месцы 174. **2.** абложная зямля, якая зарасла лесам 167. **3.** вялікае ўрадлівае поле. // Л'а́да – дзе з'амл'а́ до́брайа ус'о́ засе́йана пшані́цай 156а.

ЛЯЖАЛАЕ ПОЛЕ л'ежа́вэ по́лэ *н.* 169. абложная земля. // Лежа́вэ по́лэ – то кото́рэ лэжы́ц' год дэ́сат' 169.

ЛЯЖАЦЬ лежа́т' *незак.* 22, 32, 59, 60, 72, 132, 169. *гл.* **гуляць.** // Па́стбішча лежы́ц', пусту́йе 60. Неха́й перэлежы́ц' 132.

ЛЯТУЧКА лету́чка *ж.* 59. пясчаная глеба. // Жо́ўты пісо́к, лету́чка 59. Вы́брошэна за́ра лету́чка 59.

ЛЯХА л'аха́ *ж.* 36. загон, засеяны ільном.

ЛЯШКА л'а́шка *ж.* 4а, 20, 22, 65. ле́шка *ж.* 41, 46, 51. *гл.* **ляшок.** // Поносы́ты снупы́ в л'ашкы́ 4а.

ЛЯШОК лешо́к *м.* 7а, 32. л'ашо́к *м.* 21, 24, 27, 29, 31, 39, 43, 45, 62, 72, 124, 132. невялікая ўкладка снапоў. // Л'ашо́к – дзе́с'ац' снапо́ў, пакры́тых ша́пкай з снапа́ 62.

МАІЦЬ майі́ты *незак.* 7а. красаваць. // Жы́то майі́т 7а.

МАЛАТАРНІК молота́рнік *м.* 32, 59, 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 121а. малатэ́рнык *м.* 46. малацьбіт.

МАЛАЦЕБНІК молотэ́бнык *м.* 4а, 49. молоті́бнік *м.* 27, 29. *гл.* **малатарнік.** // А кіл'ко у тібэ́ молотэ́бныкоў 29.

МАЛАЦЕЛЬНІК молоце́л'нік *м.* 36, 124, 132. молоті́лнык *м.* 67. *гл.* **малатарнік.** // П'ац' молоце́л'нікоў змолоці́лы за́ дэн' тры копы́ жы́та 36.

МАЛАЦІННЕ молоті́нне *н.* 49, 65, 67. малацьба. // Бува́ло молоті́нне хвата́йе на цэ́лу зыму́ 67.

МАЛАЦІЦЬ молотіты *незак*. 27, 29, 75, 75а, 79а, 85, 91, 95, 112, 115, 121а, 134а, 135, 165а, 171а, 196, 202, 204. молотіц' *незак*. 98, 105, 120, 124, 126, 132, 197. молоты́ц' *незак*. 32. малаціць. // Моло́це-то вытраса́йе соло́му што б зэрно́ застало́с'а 122.

МАЛАЦЬБА молот'ба́ *ж*. 22, 26, 27, 32, 35, 80. молоц'ба́ *ж*. 186, 197. молод'ба́ *ж*. 49. малацьба. // Молот'ба́ ід'е́ снача́ла снопі́, по́тым йарово́йе 32.

МАЛАЦЬБІТ малац'біт *м*. 192а. малацьбіт. // Йо́н стара́ны малац'біт 192а.

МАРДАЧ морда́ч *м*. 204. від цэпа.

МАР'ЯНКА мар'йа́нка *ж*. 156а. *гл*. **ляшок**.

МАТКА ма́тка *ж*. 56, 57, 58, 59, 60, 75, 75а, 79, 91, 95, 99. *гл*. **баравое жыта**.

МАТЫКА маты́ка *ж*. 35, 144, 146, 147, 149, 156. матыка. // У на́с моты́койу са́д'ат бу́л'ву 35.

МАТЫЧЫЦЬ муты́чытэ *незак*. 4а. абкапваць. // Муты́чылы буракі́ 4а.

МАЧ мач *м*. 105, 109, 132, 146, 148, 178, 183. **1.** прылада для накладання гною на колы ў выглядзе вясла з выцягнутай авальнай лопасцю 105, 109, 112, 132, 134а. // Мач крывы́, заго́стрэны, ужэ́й дэ дэ́ржат' 105. Колі́с' гнуой на вуоз накіда́лы то́л'кі мачэ́м, бо віло́к не было́ жыле́зных 105. **2.** драўляныя вілы для гною з двума зубамі 178, 183. // Мач – крыву́л' длі́ннай з бы лопа́той на концы́ 183. **3.** жалезныя вілы для гною 146, 148. // Мачо́м раскіда́й гной, скарэ́й бу́дэ 146.

МАЧЫ мачы́ *мн*. 184, 186, 197. мачэ́ *мн*. 105, 119, 120, 124. вілы для гною. // Мачэ́ з де́рава зро́блены жале́зом ско́ваны, йі́мі гной зрыва́йуц' 124.

МЕДАВАЦЬ медава́ты *незак*. 78. працэс налівання зерня (самы пачатак). // Йак меду́йе жы́то, на ні́м пра́ма йак роса́, на йім стоі́ц' вода́, кле́йчата бо ка́пл'а м'о́ду 78.

МЕДЛІК ме́длік *м*. 62. дзесяць снапоў жыта.

МЕЖ між *м*. 31, 59, 72. *гл*. **мяжа.** // Мі́ж собі́ прочы́сціў каб заверну́цца быка́ма 72.

МЕНТАВАЦЬ ментава́ты *незак*. 120. ментава́ц' *незак*. 137, 157. вастрыць касу менташкай. *гл*. **мянташка.** // Трэ́ба паментова́ц' ко́су 157.

МЕТЛІК мэ́тлік *м*. 105. *гл*. **бапка**.

МЕШАНІНА мешані́на *ж*. 156а. узараны, але не пабаранаваны пад пасеў папар.

МЕШАНЬ ме́шан' *ж*. 123, 167. мі́шан' *ж*. 65. **1.** у другі раз узараная зямля 123, 167. // Ме́шан' – то на весне́ поха́ем то́йе, што ора́лі на́ зіму 123. **2.** сена з саломай 65.

МІНЕРАЛКА мінера́лка *ж*. 80. від глебы (?). // Мінера́лка – жо́вта зэмл'а прокіда́йецца 80.

МІТА мі́та *ж*. 156. малая куча бульбы або іншай гародніны. // Ты ў мі́ту ўсы́п, бурако́ў на весну́.

МЛЁНЫЧ мл'о́ныч *ж*. 4а. *гл*. **млын**.

МЛЫН млын *м*. 26, 31, 32, 33, 72. млін *м*. 29, 31, 120. мл'он *м*. 124. мл'ун *м*. 59, 60, 105. мл'уон *м*. 36, 62. кій, пры дапамозе якога прыводзяць у рух верхні камень у жорнах.

МОРГ морг *м*. 27, 36, 62, 109, 120, 178. старая мера плошчы. // Морг – гэ́то по́л'ска мі́ра, ні́шшо мэ́нчый за дыс'аты́ну 67.

МУРАВА му́рова *ж*. 59. му́рава *ж*. 65. **1.** неапрацаваная зямля 59. // Му́рова ніко́лы не паха́лы, му́ровой зарасло́, змуро́ўл'а́ло, каро́вы пасу́т 59. **2.** сенажаць 65.

МЫДЛІ мы́длі *мн*. 36. *гл*. **бапка**.

МЫЛ мыл *м*. 124, 156а. занесены кусок поля, сенажаці. // Мыл де засе́йано, де сенако́с занесло́ 124.

МЫЛІЦА му́ліца *ж*. 137, 184. мы́ліц'а *ж*. 80. ручка сахі.

МЭНТА мэ́нта *ж*. 35. мэ́н'ц'а *ж*. 62. *гл*. **мянташка.** // Дай Сц'апа́н свайу́ мэ́н'ц'у навастру́ касу́ 62.

МЯЖА межа́ *ж*. 21, 29, 41, 59, 80, 105, 120, 123, 124, 126, 130, 133, 146, 147, 149, 156, 184, 186, 192а, 197. мажа́ *ж*. 31, 105. мыж'е́ *н*. 49, 65. мэжа́ *ж*. 36, 109. міжа́ *ж*. 71. міежа́ *ж*. 20. мыжа́ *ж*. 35, 41, 67. мыж'а́ *ж*. 22. м'ажа́ *ж*. 156а, 167, 183, 186. мяжа. // Межу́ де́лайут та́к: не доо́рвайе то́й і то́й не доо́рвайе 133.

МЯКІНА м'акі́на *ж*. 62, 109, 121, 122, 123, 134а, 146, 147, 151, 152, 154, 156а, 158, 161, 167, 169, 174, 177, 178, 183, 186а, 191, 196, 202. мекі́на *ж*. 146. мн'акы́на *ж*. 43, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 67, 75, 75а, 79, 79а, 83, 83а, 85, 87, 91, 93а, 95, 99, 103, 108, 109, 112, 115, 115а, 116, 116а, 119ў. мэкі́нна *ж*. 36. мн'акэ́на *ж*. 65. мякіна. // Бо не брэшу́, што не ра́з дово́дзілос'о меша́ц' у хле́б мекі́ну 144.

МЯНТАЦЬ мента́ты *незак*. 126, 132, 133. мянціць. // Вы́ментыў Гаўры́ло дэ напра́во дэ налі́во 126.

МЯНТАЧКА мента́чка *ж*. 26, 32, 98, 196, 197, 202, 204. ментэ́чка *ж*. 79а, 95, 99, 121, 126, 165а, 171а. мэнтэ́чка *ж*. 49, 60, 80. манта́чка *ж*. 184, 196. мянташка.

МЯНТАШКА ментáшка *ж.* 146, 178, 192а. м'антáшка *ж.* 56, 183. мэнтэ́шка *ж.* 46, 71, 79. менты́шка *ж.* 75, 75а, 83, 83а. мянташка.

МЯНТАШЫЦЬ м'антáшыц' *незак.* 146. мянціць.

МЯНТУШКА ментýшка *ж.* 91, 103, 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 120, 121а, 122, 124, 137, 147, 149, 157. мэнтýшка *ж.* 109. мынт'ýшка *ж.* 22. мянташка // М'антáшка і мынт'ýшка і обрусóк, коп мынты́ты кóсу, алэ́ ж мынт'ýшка. Ны тáк зган'áйе клыпы́ло, бо вонá дырыв'áна 22.

МЯНЦІЛА ментíло *н.* 108, 115а, 121а. мянташка.

МЯТНІЦА м'áтніца *ж.* 115, 115а, 116, 116а, 121, 165а, 167, 171а, 183, 186, 196, 202, 204. змятая пры малацьбе салома.

МЯЦЁЛКА м'ац'óлка *ж.* 156а. пладовая частка аўса і проса. // Ц'ажкíйа м'ац'óлкі ў аўсá, аж салóма не трымáйе 156а.

МЯЦЕНЬКА мецéн'ка *ж.* 105. мытэ́н'ка *ж.* 4а, 7а. мэнтэ́н'ка *ж.* 36, 119. мянташка.

МЯШАЦЬ мешáты *незак.* 122, 123, 147. мішáты *незак.* 144. не глыбока араць зямлю. // Побáч йакэ́ добрó расцé: йóн помешáў пéрад вóрывам 147.

НАБОЙ набóй *м.* 119. колькасць зерня, якое змалочана за адзін раз. // Намолоцíлі дóбра – набóй бóл'шы 119.

НАВАЛАЧЫВАЦЬ навалóчываты *незак.* 71. баранаваць пасля сяўбы.

НАВІНА новінá *ж.* 21, 41, 98, 105, 120, 122, 123, 124, 126, 132, 133, 154, 158, 161, 167, 177. нóвына *ж.* 20, 26, 29, 32. новынá *ж.* 7а, 27, 29, 65, 72, 79, 80, 83, 83а, 85, 93а, 95, 95а, 98, 99, 103, 105, 115, 121, 121а, 126, 137, 138, 157, 165а, 169, 171а, 184. навінá *ж.* 149, 156, 174. **1.** упершыню апрацаваная зямля. // Дзерв'áк знічтóжа, прыдэрэ́, новынý вы́робіц' 137. Новынá, колі зд'ор пол'áну і посíйаў 120. До годóў трох вонó новы́на 132. На новінé не хóчэ л'óн росці 122. **2.** мікратапонім, назва поля 126.

НАДЗЕЛ надзéл *м.* 120, 123, 133, 137, 138, 192а, 196. надзíл *м.* 46, 67, 80, 97, 105, 124, 132, 157. зямельны ўчастак, які належаў аднаму гаспадару *(старое).* // Кóжні маў надíл, с'уды́ входíлі сенокóс, пáша, пáхот' і лíс 80.

НАДОЎЖЫВАЦЬ надóўжывац' *незак.* 65, 67. баранаваць перад сяўбой. // Надоўжýйе то рувн'áіт, каб зірнó ны западáло, боронóйу просýныш 65.

НАДРАЗОРАК надрозóрок *м.* 65. надразóрак *м.* 156а, 167, 186а. надрозуóрок *м.* 36. **1.** *гл.* **надразорка** 65, 167. **2.** край загона, засеяны чым-небудзь 36, 186а.

НАДРАЗОР'Е надрозíр'е *н.* 75, 75а, 83, 83а, 91, 95. зямля над разораю. // Надрозíр'е нэ рóдыц' дóбрэ 75.

НАДРАЗОРКА надрозуóрка *ж.* 36. апошняя неглыбокая баразна над разорай.

НАДРАЦЬ надэ́рты *зак.* 71. надéрті *зак.* 120. надрáт' *зак.* 29. зрабіць крупу з зерня.

НАЗІМКА назы́мка *ж.* 65, 67. азімая пшаніца.

НАЗУБІЦЦА назубíцца *зак.* 186а. узысці. // Жы́та назубíлас'а ужó 186а.

НАЗУБІЦЬ назубíты *зак.* 71, 80, 120, 124, 196, 202, 204. назубíт' *зак.* 137. назубэ́ты *зак.* 72. назубáты *зак.* 105, 132. назубл'áты *зак.* 126. // Назубíты – то зробíт' сэ́рпу зупкí 80. Серп не гóстрыцца а назýблівайецца 124.

НАЛІВАЦЦА налівáцца *зак.* 20, 21, 26, 31, 33, 36, 98, 105, 109, 120, 121, 122, 123, 124, 126, 132, 133, 134а, 137, 144, 147, 149, 156а, 157, 167, 174, 178, 183, 184, 186, 196а, 196, 197, 202, 204. наліваццa. // Хýтка хліп нóвы бýдэ, жы́то налівáйеца 26. Ужэ́ зерн'ýк налівáйеца 126.

НАПЁРСТАК напéрсток *м.* 59, 60, 71. напэ́рсток *м.* 35, 36, 49, 75, 75а, 83, 83а, 79, 79а, 91, 95, 98, 99, 103, 105, 109, 119, 120, 124, 126, 132, 133, 134а. напéстак *м.* 46, 123. *гл.* **банька.** // Напéрсток, штоп косá не вы́пала 59.

НАПЛЫВАЦЬ наплывáты *незак.* 98, 174. *гл.* **наліваццa.** // Наплывáйе жы́то 98.

НАРАСЦІ наросці *зак.* 120, 132, 196. вырасці. // Зэ́л'е звóнец стóл'кі йагó ў жы́те нарос'цé богáто 196.

НАРЭЗАК нары́зок *м.* 79. вузенькая доўгая паласа зямлі.

НАРЭЗКА нарэ́зка *ж.* 79. *гл.* **нарэзак.**

НАСЕКЧЫ насéкчы *зак.* 137. *гл.* **назубіць.**

НАСЕННЕ насéнне *н.* 26, 29, 31, 32, 51, 72, 73, 98, 105, 120, 124, 126, 132, 133. насíнне *н.* 67, 70, 186, 197, 202, 204. насенне.

НАСІЛА насíла *ж.* 56. гладкая абструганая жэрдка, якая ўжываецца для пераноскі сена.

НАСІЛКА насíлка *ж.* 62. маленькая капа сена.

НАСІЛКІ носілкі *мн.* 35, 36, 146. насілкі *мн.* 62, 192а. нусілкы *мн.* 24. **1.** *гл.* **насілы.** // Трэ́бо насілкі накараціц' трóхі 62. **2.** дзве жэрдачкі, на якія набіты дошчачкі, гэтая прылада служыць для пераноскі гною і інш. 146. // Ты насілкамі разнóс' гной, то хутчэй бýдзе 146.

НАСІЛЫ носілы *мн.* 109. насілы *мн.* 56. дзве выструганыя жэрдкі, з дапамогай якіх пераносяць сена. // Насілы падбівáйуц' пад капý, адзін станóвіца ўпéрадзі, другі ззáду 56.

НАСІЛЬНІЦА насіл'ніца *ж.* 29, 124, 132. доўгая абструганая жэрдка для пераноскі сена. // Насіл'ніца – то дрýчэ хорошэ́н'ко загóстр'ат 29.

НАСІЛЬНІЦЫ носілныцы *мн.* 22, 49. нусіл'ныцы *мн.* 24. *гл.* **насілы.**

НАСОК носóк *м.* 98, 126, 132, 133. *гл.* **нос.**

НАСТАЛАК настáлок *м.* 67, 80. тапорык, на якім адбіваюць касу.

НАЧЫНАЛЬНЫЯ начынáл'ныйе вілы *мн.* 122. самыя кароткія вілы, якімі пачынаюць класці стог.

НЕДАСАД недосáд *м.* 95. прапушчаны пры сяўбе ўчастак зямлі на бульбяным полі.

НЕДАСЕВАК ныдосівок *м.* 20, 60. *гл.* **недасеў.**

НЕДАСЕЎ недосéў *м.* 183. нідосéў *м.* 75, 75а, 121, 165а, 171а. нэдосів *м.* 7а, 79, 91, 95, 103. нідосіў *м.* 126. участак поля, які выпадкова не засеялі. // Нідосíў то пры слýчайе бýл'бу борознý кідáйеш 126. Колы́ нэдосів зрóбыш, то кáжуц': нэ дождэ́ш другі раз доорáты, не дожывэ́ш 79.

НЕДОСЕЎКІ недосéўкі *мн.* 147. *гл.* **недасеў.** // Вот севáло: недосéвак наробіў 147.

НЕРХ нерх *м.* 122. лёгкая неўрадлівая глеба. // На нéрху нічóго не расцé 122.

НЕЎДОПСТВІЕ неўдóпствійе *н.* 79а. абложная зямля.

НІВА ніва *ж.* 20, 21, 120, 122, 123, 130, 142, 156, 156а, 167, 174. ны́ва *ж.* 22, 33, 41, 46, 60, 67, 71, 137. нэ́ва *ж.* 65. ны́ва *ж.* 49. **1.** невялікае поле ў лесе 20, 27, 49, 60, 71, 123, 126, 133, 137, 142, 156. // Ніва – малáйа кругл'áвіна, небол'шá пол'áна ў лéсі 123. **2.** маленькае поле, кусок поля 41, 67, 120. // Ніва – загóн, два у хоз'áйіна 120. **3.** участак апрацаванай зямлі ў лесе розных памераў 174. **4.** зямельны ўчастак аднаго гаспадара. // Нэ́ва – пóлэ одногó чоловіка 65. **5.** вялікая плошча апрацаванай зямлі 122. **6.** засеянае поле 156а, 167.

НІЎЕ ніўé *н.* 183. *гл.* **ніўка 3.**

НІЎКА ніўка *ж.* 27, 29, 79, 79а, 83, 83а, 91, 93а, 95, 99, 103, 108, 109, 112, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121а, 126, 132, 134а, 135, 157. ны́ўка *ж.* 32, 72, 80, 98, 105. ны́вка *ж.* 22, 46. нівка *ж.* 130. **1.** *гл.* **ніва 1** 29, 32, 46, 79, 79а, 83, 83а, 91, 93а, 95, 99, 103, 105, 108, 109, 112, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121а, 126. // Нівочка лежы́т' у лéсе, островóчэк, покá не вы́гнійе 133. **2.** *гл.* **ніва 2** 22, 80, 120. // Ны́ўка і пóле аднó і другóйе – то однó, на мéншэйе скáжут' ны́ўка, а на бóл'шэйе – пóле 80. **3.** тапонім, назва поля 116, 132, 157. // Йé ў нáс сычóўскайа ны́ўка, малá ны́ўка, дóўга ны́ўка 157.

НОЖ нож *м.* 120, 132, 133, 204. вострая частка плуга, якая разразае зямлю. // Нож прорэзáйе, што б лéгчэ былó пахáц' 120.

НОС нос *м.* 105, 120. загнутая частка касы. // Нóсом у зéмл'у кóсыц' 133.

НОШЫ нóшы *мн.* 36. *гл.* **насілы.**

НЯЎГОДЗІНА неўгóдзіна *ж.* 20. абложная зямля. // Няўгóдзіна – то і багнó, і песóк, і вы́дма 20.

НЯЎДОБІЦА неўдóбіца *ж.* 144, 156а. *гл.* **няўгодзіна**

НЯЎДОБКА неўдóпка *ж.* 59, 61. неўдóбка *ж.* 146. ныўдóбка *ж.* 65. нывдóбка *ж.* 67. зямля, якая не выкарыстоўваецца ў сельскай гаспадарцы. // Неўдóпку не сéйуц', нічóга не рóдыц' на нéй 59. Ныўдóбка – гірша зымн'á публісна 65. Йа за тóй кавáлок зымні ны платы́в подáтку мы́ні йогó булы́ вшчытáлы в ныв́дóбку 67.

НЯЎДОБСТВА неўдóпство *н.* 79, 79а, 83, 83а. *гл.* **няўгодзіна.**

НЯЎДОПШЧЫНА неўдóпшчына *ж.* 36, 79, 83, 83а, 91, 93а, 95, 98, 119, 122, 130, 156а. невдóпшчына *ж.* 20. *гл.* **няўдобка.** // У нас неўдопшчына бул'ш, чым удопшчыны 98.

НЯЎЖЫТАК няўжы́ток *м.* 133. *гл.* **няўдобка.** // Неўжы́ток не рóдзіца, на ййім песóк 133.

НЯЎЖЫТКІ ніўжы́ткі *мн.* 20, 72, 126. неўжы́ткі *мн.* 21, 120. *гл.* **няўдобка.** // Ніўжы́ткі нікто́ нэ сéйе, парынýйе зэмн'á 72. // Невжы́ткі – то горá, то ны́ц нэ жывэ́ 20.

НЯЎПРАЎКА неўпрáўка *ж.* 135. нястача (пра зерне). // Óсенн'у неупрáвка зернá – ціпóм не тáк бы́стро, то вýбіў аб бóчку 135.

ПАВАДЫР поводáр *м.* 27, 29, 31. той, хто пераганяе валоў. // Поводáр той ш'ó вэдуў вóлы 29.

ПАВАРОТ поворóт *м.* 147. *гл.* **вазварот.**

ПАВЯЗНІК пов'áз'нік *м.* 98. пов'йáзнік *м.* 126. чалавек, які звязвае снапы. // Пов'áзнік туóл'кі снопы́ в'áжэ 98. Пов'áзнік што кóпы кладэ́ нав'áжэ снопýў і кладэ́ 126.

ПАВЯЗЧЫК повійáшчык *м.* 192а. *гл.* **павязнік.**

ПАГАЛОВАЧ поголóвач *м.* 124. барозны, якія размешчаны ў канцы ўчастка і ўзораны ўпоперак. // Поголóвач рóб'ат дэ не доóрвайут' 124.

ПАГАРЫШЧА погоры́шча *н.* 7а. месца, дзе згарэў лес; поле на гэтым месцы.

ПАГАРЭЛІШЧА пагарэ́лішча *н.* 156. *гл.* **пажарышча**.

ПАГНОЙ пагнóй *м.* 133, 184, 196, 204. погнóй *м.* 156а, 167, 174, 178, 183. **1.** поле, якое некалькі гадоў не апрацоўвалася 167, 178, 183, 184, 196, 204. // Пагнóй засéйалі жы́том 183. Погнóй топіла веснóй 196. **2.** угноенае поле 133, 156а. // Старопóліца без гнóйу сéйеца, а гдé навóз вóз'ац', то погнóй 133. **3.** зямля, дзе размяшчаўся летні лагер ската 114.

ПАГНОЙНАЯ ЗЯМЛЯ пагнóйнайа з'амл'á *ж.* 121, 165а, 171а. угноены, добры ўчастак.

ПАГОНЫ пагóны *мн.* 156а. тое месца, праз якое ганяюць на пашу жывёлу.

ПАДАВАЛЬНІК падавáл'нік *м.* 36. чалавек, які падае снапы, калі складваюць капу.

ПАДБІРАЦЬ пудбырáты *незак.* 67. памалу зразаць збожжа сярпом.

ПАДВОЙ подвóй *м.* 184. пудвы́й *м.* 27. частка сахі, якая падтрымлівае плаху. *гл.* **плаха.** // Пудвы́й вс'ý сóху дэ́ржыт' 27.

ПАДГАНЯЦЬ подгон'áты *незак.* 124. подгон'áті *незак.* подгон'áц' *незак.* 122. узараць зямлю неглыбока. // Пóле – рáно подгон'áц' – то дóбра 124.

ПАДГАРАЦЬ падгорáц' *незак.* 71, 120. сохнуць. // Л'он подгарáйе 71. Зрáзу былó засушы́ло, жы́то мóцно подгорэ́ла, повы́л'агала, по нíзе не в'адóма йакэ́ йадрó 132.

ПАДГОН падгóн *м.* 120. неглыбокае, папярэчнае ворыва. // Подгóн трэ́ба зломáты 120.

ПАДЗЯБ падз'áб *м.* 146. поле, якое ўзарана восенню для веснавой сяўбы.

ПАДКАЧВАЦЬ пудкачувáты *незак.* 67. накладваць нязжатае збожжа на руку перад тым, як жыта будзе зрэзана сярпом. // Йак жнэ́ш, то св'огó зрáзу в жмэні ны вдэ́ржыш, то пудкыдáйіш на рукý, пудкачýйіш, покы́л' дóбру жмэ́н'у ны нажнэ́ш 67.

ПАДКІДАЦЬ пудкыдáты *незак.* 67. *гл.* **падкачваць**.

ПАДКІДКА подкíдка *ж.* 7а. поле, узаранае ў другі раз перад сяўбой.

ПАДКРУЖОЎВАЦЬ подкружóваты *незак.* 7а. чысціць зерне ў рэшаце (рэшата рухаецца па кругу).

ПАДЛАМАЦЬ подломáты *незак.* 98. узараць упоперак у другі раз. // Подломáты трэ́ба нá зіму, на весні́ лучш зарóдыт' 98.

ПАДМЕШАЦЬ подмешáц' *зак.* 146. араць зямлю пасля баранавання другі раз.

ПАДОК подóк *м.* 71, 98, 105, 120, 126. пудóк *м.* 31. падóк *м.* 56. **1.** насціл, на якім ставіцца стог сена 31, 56, 71, 98, 105, 120, 126. // До стошкá рóбл'ат поткá так: чоты́ры стóўпчыкы две попэрэ́чнійе бáлечкі, а по йíх пóстыл 71. **2.** частка луга, сена з якой будзе складзена ў цэнтры на падку 56.

ПАДОШВА подóшва *ж.* 186. частка сахі. // Подóшва – дýбчак под сохóйу 186.

ПАДПАЛОК подпáлок *м.* 71, 105, 137. пудпáлок *м.* 80. частка сахі. // Подпáлок подв'áзвац' плáху 137.

ПАДПАР падпáр *м.* 157, 204. путпáр *м.* 72, 133. падпáр *м.* 142, 146, 156, 174. пітпáр *м.* 32, 72, 184. *гл.* **зяб.** // Потпáр сóкі сабэрэ́, плóд лепш дайé 32.

ПАДПАРАК потпáрэк *м.* 26. путпáрэк *м.* 196, 202. *гл.* **зяб**.

ПАДПАРВАЦЬ потпáраваты *незак.* 32, 49, 142, 146, 156, 183. пудпáрваты *незак.* 72. узорваць восенню для веснавой сяўбы. // Стэрн'ý жы́тн'у потпáруйуц', а патóм сíйут' озíмыйе 49.

ПАДПАРЭЦ потпáрэц *м.* 204. *гл.* **зяб**.

ПАДРЫЗОЎВАЦЬ пудрызóвуваты *незак.* 67. падграбаць лапатай зерне, бульбу і інш.

ПАДСЕЙВАЦЬ пудсíйуватэ *незак.* 65. путсéйіваты *незак.* 126. *гл.* **падсяваць.**

ПАДСЕЎ падсéў *м.* 156а. сяўба якой-небудзь сельскагаспадарчай культуры па раней пасеянай на корм жывёле.

ПАДСЦІЛ потс'ц'óл *м.* 120. подс'ц'ýл *м.* 35. салома, якую падсцілаюць пад стог. // Потс'ц'óл пот снопы́ з солóмы 120.

ПАДСЯВАЦЬ путсівáты *незак.* 35, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 57, 78, 83, 83а, 85, 87, 97, 98, 103, 105, 108, 109, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а. падсевáц' *незак.* 142, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 156, 165, 171а. подсэвáці *незак.* 36, 167, 169. подсевáт' *незак.* 183, 186, 196, 202, 204. веяць зерне рэшатам.

ПАДХАЙВАЦЬ потхáівац' *незак.* 93а, 124. путхáіваты *незак.* 119, 120, 124, 126, 128, 130, 131, 132, 133, 165а, 171а. *гл.* **падсяваць.** // Потхáівац' трэ́ба рэ́шэтом: зернó остайéцца, а песóк ідэ́, выпадáйе 124.

ПАДЦЕНІЦА подтéніца *ж.* 178. поле, якое дрэнна асвятляецца.

ПАДЧЫНЯЦЬ потчын'áц' *незак.* 32, 71, 165а, 171а. подчын'áты *незак.* 7а, 46. путчын'áті *незак.* 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 41, 49, 51, 75, 65а, 79, 79а, 93а, 95, 99, 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 120, 122, 124, 126. пучынéт' *незак.* 31. *гл.* **падсяваць.** // Вíйут, пóтом рэшэтóм потчын'áйут' 71. Слáба потчыні́ла, а чы́стайе зернó 32.

ПАЖАРЫШЧА пожары́ше *н.* 29. пожары́шча *н.* 120, 124, 126, 142, 146, 156, 157, 178, 186, 197, 204. *гл.* **пагарэлішча.**

ПАЖЭННЕ пожэ́н'не *н.* 137, 138, 204. поле, з якога зжата збожжа. // На пожэ́ні дóбра пáс'віц' 204.

ПАЗАДАК позáдок *м.* 135, 144. *гл.* **пазаддзе.**

ПАЗАДДЗЕ позáдз'дзе *н.* 122, 124, 183, 197. адходы пры веянні. // Позáдз'дзе одгóртывайеш скрóз' кап зернó чысцéйшайе былó 124.

ПАЗАДКІ позáткі *мн.* 103, 112, 134а, 151, 152, 154, 158, 161, 177, 178, 186, 191. позáдкі *мн.* 156а. пузáткі *мн.* 32. *гл.* **пазаддзе.** // Пузáткі пузáднійа засталіс'а, дл'а кабанá дасі 32.

ПАЗУБІЦЦА позубы́цца *зак.* 36, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 65, 67, 75, 75а, 79, 79а, 83, 83а, 85, 87, 106, 107, 109, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 11, 134а, 137, 142, 144, 149, 156, 156а, 165а, 171а, 174, 178, 186, 192а. толькі што ўзысці. // Л'он схóдыт і жы́та позубілас' 59.

ПАЗЯБЛІЦЬ поз'абліты *незак.* 72. узараць на зіму. // Поз'аблíў на підпáрэ 72.

ПАКЛАД поклáд *м.* 65. зжаты і разасланы на поле ячмень. // Йачмін' кладýт' на пóклад, а пóтом ў снопэ́ 65.

ПАКЛЮЧЫЦЦА покл'ýчыца *незак.* 119. (пра ўсходы) палегчы. // Йак в'алíкойе ўрýно полеглó, йак віт'óр йогó положы́ў, то кáжут' покл'ýчылас'а 119.

ПАКЛЯКНУЦЬ поклекнýты *зак.* 46. палегчы (пра збожжа).

ПАКОПІШЧА покóпішча *н.* 126. *гл.* **бульбянішча.** // Пустэ́йе покóпішча засталóс'а, йак покопáлы бýл'бу 126.

ПАКОС покóс *м.* 109, 146, 147, 183, 186. пакоша.

ПАЛАВЕЦЬ половíты *незак.* 21, 79, 79а, 91, 95, 99, 109, 144, 178. палавéты *незак.* 135, 156а, 167, 186а. (пра авёс) пасняваць. // Овэ́с половíйе, спíты пачынáйе, волóтка спéла, волóтка нé 98.

ПАЛАВІНКА полове́нка *ж.* 46, 67. палова ўчастка *(старое).* // Мев полове́нку з'емлí 67.

ПАЛАЗОК полозóк *м.* 36, 49, 67. полузóк *м.* 46. частка плуга. // Полозóк на котóром сýнэц'а плуг 49.

ПАЛАСА полосá *ж.* 30, 32, 36, 130. паласá *ж.* 156а. доўгі вузкі ўчастак поля або сенажаці.

ПАЛАЦЬ полáц' *незак.* 122, 124. палаць. // Полáйуц' коры́том, коры́то подбівáйе, пыл ідэ́, кóлос л'óхкэ зéле 124.

ПАЛЕГЛІЦА полéгліца *ж.* 79, 79а, 112, 115, 134а. палеглае збожжа. // Жы́то або йарóвіна бýчно ростэ́ йак жы́рнэ пóлэ ды л'áжэ, з той полéгліцы то кул'á вы́берэш 79.

ПАЛЕТАК полéтак *м.* 21, 120, 122, 123, 124, 126, 130, 133, 134. палéтак *м.* 108, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121, 122а, 156, 156а, 165а, 171а, 174. полíток *м.* 41, 61, 65, 67, 71, 75, 75а, 78, 79а, 80, 83, 83а, 85, 91, 95а, 98, 99, 103, 105. **1.** абложная зямля 21, 41, 61, 65, 67, 71, 75, 75а, 80, 91, 108, 115, 115а, 116, 116а, 119, 120, 121, 122, 123, 126, 133, 137, 165а, 171а, 174. // У полíток заклáдівайемо пóлэ на трэ́ті год, дайéцца óддых, пáрімо і жы́то сíйецца ў полíтку 71. Полíток на высні покэ́нут лыжэ́т' до гóсынэ, тройéт', на Ілл'ý волóчат' і сíйут' 65. **2.** агульны ўчастак двух гаспадароў 120. // Полéток косілі з п'áтого гóду, адзін год – одзíн хоз'áйін, одзíн год – другí 120. **3.** вялікае поле 79, 79а, 95, 95а, 99, 103, 135, 156. **4.** засеянае поле 156а. **5.** мікратапонім, назва ўчастка 98, 157.

ПАЛІЦА полíца *ж.* 26, 31, 36, 109, 120, 132, 133, 147, 184, 186, 197, 204. палíца *ж.* 146, 149, 156, 183. полы́ц'а *ж.* 46, 49, 67. адвал плуга, сахі. // Дэрэв'áна полíца з доскí вы́гнута лопáткойу 120.

ПАЛОВА полóва *ж.* 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 41, 45, 46, 49, 51, 62, 71, 80, 98, 126, 137, 158, 161, 169, 174, 183, 204. пулóва *ж.* 49. мякіна. // Хорóшэ жы́то булó, то і полóвы нымнóго навíйалос' 22. Полóву пáрымо і дайемó скоты́не 29.

ПАЛОСКА палóска *ж.* 80, 157, 184. прысядзібны ўчастак.

ПАЛЬ пал' *м.* 31, 46, 120, 124, 126. межавы слупок. // Пал' раздел'áйе двух хоз'айéў 124. Пал' захопáйе ў однíм концэ́ пóл'а і ў другíм 120.

ПАЛЯ пáл'а *ж.* 56, 62. *гл.* **паль.**

ПАЛЯГЛЕЦ полыглéц' *м.* 95. палеглае збожжа.

ПАЛЯГЛЯ полегл'á *ж.* 75, 75а. *гл.* **паляглец.**

ПАЛЯНКА пол'áнка *ж.* 41, 59, 71, 78, 79, 93а, 98, 103, 105, 108, 112, 115, 115а, 116, 116а, 119, 120, 121а, 124, 126, 130, 132, 133, 134а, 137, 138, 146, 147, 156а, 157, 165а, 171а, 174, 183, 196, 202.

пал'áнка *ж.* 142, 148, 149, 156, 165, 183, 184, 192а. **1.** маленькае поле ў лесе 41, 59, 71, 98, 105, 120, 132, 133, 134, 137, 138, 142, 148, 156, 156а, 157, 196, 202. // Пол'áнка – не чы́стэ пóлэ, бýл'ш чым нíвочка 133. Пол'áнка аддéл'но вонá от полéй пры лéсе 120. **2.** участак ў лесе 146, 147, 183. **3.** невялікае поле 123, 124, 167, 184, 186, 192а. // Пол'áнка – кавáлачак пóл'а 124. **4.** невялікае поле сярод лесу або сенажаці 122. // Пол'áнку трэ́ба кругóм загородзíц' 122.

ПАМЕНТАВАЦЬ поментовáц' *зак.* 120, 137. намянціць.

ПАМЁТ клáсці на помíт 75, 75а, 79, 79а, 95. расцяліць зжатае збожжа на поле, каб яно прасохла. // Трэ́ зэрнó положы́т' на помíт 79а.

ПАНАСІЛКІ поносíлкы *мн.* 46. *гл.* **насілы.**

ПАПАР попáр *м.* 20, 22, 29, 35, 36, 41, 46, 60, 65, 75, 75а, 78, 79а, 83, 83а, 85, 91, 93а, 95, 98, 103, 105, 108, 109, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121, 121а, 130, 132, 134а, 135, 142, 144, 156, 156а, 165а, 171а. пóпар *м.* 7а, 22, 122. папáр *м.* 21, 80, 137, 138, 146, 152, 183, 190. **1.** папар. // Подогнáў на попáр, травá по óрануму пóл'у попробíвала, порóстай попáр 132. Жы́то посíйалі, овэ́с посíйалі, а тэпэ́р бýдэ попáрэм, овэчкы́ бýдут ходы́ты 35. **2.** пустазелле 7а, 65, 80, 112, 115, 121а, 122, 123, 130, 134а, 165а, 171а. // Попáр нарíс на пóлэ йéк вонó начынáйе дымíтэ, уростáйе 65. Зарослó пóле попáром 130. Попáр – такá рэ́ден'ка па гул'áшчэм пóле поросло́ 112.

ПАПАРАСТАЦЬ папарастáт' *зак.* 32. вырасці. // Ос'ц'aкí папарóсталі на жы́ті 32.

ПАПАРЫЦЬ попáрыт' *зак.* 71. узараць восенню для веснавой сяўбы. // Полíток лíтом погóрут', то кáжут': попáрылі полíтак 71.

ПАПЕРЧАНЯК паперачн'áк *м.* 21. попырычн'áк *м.* 41. попырычнéк *м.* 65. попэрэчны́к *м.* 7а. попэрэчн'áк *м.* 36. поперэчнéк *м.* 75, 75а, 79а, 83, 91. *гл.* **папярочкі.**

ПАПРЫЦА попры́ца *ж.* 36, 120. попры́ц'а *ж.* 31, 49. пупры́ц'а *ж.* 46. поўпры́ца *ж.* 62. драўляная ці жалезная планачка ў верхнім камені з упадзінай, якая ўздзяецца на шпянёк ніжняга каменя жорнаў. // Попры́та – довгóйе зелíза поднімáйет кáмен' 31.

ПАПЯРОЎКА попэрэ́чка *ж.* 85, 105, 121а, 130, 165а, 171а. поперóчка *ж.* 79, 103, 135. **1.** папярочны загон (у канцы поля). **2.** папярочная баразна 79, 135.

ПАПЯРОЧКІ пап'арóчкі *мн.* 134а, 156, 167, 169. папярочныя барозны.

ПАР пар *м.* 20, 26, 31, 51, 72, 78, 79а, 112, 115, 132, 134, 134а, 146, 151, 157, 158, 161, 167, 169, 174, 183, 186. папар. // Пар, йак рóл'ац' лéтам, а вóсенн'у гóруц' 20. Парí – то у перэ́дышку зéмл'у пускáйуц' 79а.

ПАРАНІНА пароніна *ж.* 108, 112, 115, 115а, 116, 116а, 121, 121а, 122а, 123, 134, 156а, 158, 165а, 171а, 177, 178, 183. парэ́ніна *ж.* 122, 126, 144, 161, 184, 191. параніна *ж.* 147. парíніна *ж.* 32. парыны́на *ж.* 49. **1.** папар. // Крóхі полежы́ц' пáрыніна, год лэжáла, пóтым обрáтно сéйуц' 59. **2.** участак, узараны восенню для веснавой сяўбы 126. **3.** поле, якое ўзорана вясной для асенняй сяўбы 49, 123, 178. // Пáрынины – то пустýйе пóлэ цíло лíто, а осэ́н'у сíйут жы́то пóлэ йак бы́ оддыхáйе цíле лíто 49.

ПАРАХА пáроха *ж.* 31, 33. *гл.* **параніна 3.**

ПАРАЦІНА пáраціна *ж.* 124, 126. парáціна *ж.* 174. *гл.* **параніна 2.**

ПАРУБКА порýбка *ж.* 22. поле на месцы вырубленага лесу.

ПАРХАВАЯ ЗЯМЛЯ порхавáйа земл'á 119. балотная глеба.

ПАРХОЦІНА пурхóтына *ж.* 59, 75, 75а, 95, 99. порхóтына *ж.* 119. **1.** пясчаны неапрацаваны ўчастак. // На пурхóтыне нíчóга не хóча радзíц', н'а с'éйуц' на пурхóтыне 59. **2.** тарфяная глеба 75, 75а, 95, 99. // Пурхóтына йак м'áкайа, дóбрайа, пýхлайа з'амл'á торп'áнайа 75.

ПАРЫНА парынá *ж.* 59, 65, 72, 186. парэн'á *ж.* 122. абложная зямля.

ПАСЕКА пáсека *ж.* 156а, 158, 177, 178, 183, 192, 196, 197. пасéка *ж.* 190. поле ў лесе (на месцы леса). // На пáсеке пасéйаў, у лéсе 196. Пасéка – дзе лéс зрубíлі, а пні засталíс'а і тáм óруц' 190.

ПАСЕЎ посéў *м.* 21, 32, 36, 108, 109, 113, 115а, 116, 116а, 121а. пасéў *м.* 156а, 178. посíў *м.* 31, 41. засеянае поле. // На посéві ўжó молоды́ ов'óс 36.

ПАСЛЕД паслéд *м.* 21, 146, 186а. послéд *м.* 146, 147, 183, 186, 186а, 196, 202, 204. послíд *м.* 20, 21, 22, 24, 27, 29, 30, 31, 41, 45, 51, 79а, 186. посл'áд *м.* 27. *гл.* **пазаддзе.** // Сáмі остáток назвáйецца посл'áдэм 27.

ПАСЛЕДДЗЕ послéдд'е *н.* 79а. *гл.* **паслед.**

ПАСПЯВАЦЬ поспевáты *незак.* 133, 184, 186. поспівáты *незак.* 72, 80. пуспівáты *незак.* 60, 196, 202, 204. паспяваць. // Пуспíў увэ́с трэ́ба жэ́ты 72.

ПАСЦЕЛЬ пас'цéл' *ж.* 58. постéл'а *ж.* 29. **1.** салома, якую падкладаюць пад вялікія ўкладкі снапоў 29. **2.** укладка снапоў у клуні 58. // Залáз' на пасцéл' і кідáй снапы́ 58.

ПАСЦІКАЦЬ постікáты *зак.* 67. вырасці ў вышыню. // Цыбýлі ны ополóла, то постікáло 67.

ПАТАЛАЧЫЦЬ потолочы́ц' *зак.* 144. памяць усходы, траву.

ПАХАР пáхар *м.* 105, 124. араты.

ПАХАТА пáхата *ж.* 22, 124, 134, 183, 186а. пáхот' *ж.* 21, 123, 186. узаранае поле. // Пáхата – успáхана пóле 124.

ПАХАЦЬ пахáты *незак.* 20, 31, 32, 33, 59, 60, 95, 98, 105, 112, 120, 124, 126, 132, 133, 134а. пахáц' *незак.* 122, 156а, 167, 174, 186а, 196, 202, 204. **1.** араць. **2.** неглыбока араць 167, 186а. **3.** баранаваць 186а. **4.** вырошчваць збожжа 95, 112, 122, 126, 134а. // Там далéй пшэніцу пахáлы, а мы́ йарыны́ мáло пахáлы 126. Йек вы́гноіш земл'ý, то і хлéба запахáйеш 122. **5.** сеяць 126.

ПАХАЦЬ пахáц' *ж.* 98, 120, 124, 126, 156а, 196, 204. пáхот' *ж.* 21, 123, 186. ворная зямля. // Ліéс на пóле ус'ó зробы́лы ус'ó пошлó к пáхоце 196.

ПАЦЯРУХА потырýха *ж.* 41, 46, 49, 51, 59, 60, 61, 65. потэрýха *ж.* 7а, 22, 26, 27, 29, 32, 34, 35, 36, 75, 75а, 79, 79а, 80, 95, 98, 109, 112, 126, 132, 134а. поц'арýха *ж.* 109, 121, 122, 134а, 144, 146, 147, 156а, 165а, 171а, 174, 178. поцерýха *ж.* 109, 147, 156а. поцірýха *ж.* 21, 178. пабітая дробная салома. // Сáмайа дрóбна солóма – потырýха 59. Потэрýха – то, штó по двору́ натрэбýшылос' 132.

ПАШНЯ пáшн'а *ж.* 196. пашн'á *ж.* 21, 41, 75, 75а, 78, 79, 79а, 83, 85, 91, 93а, 95, 98, 103, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 120, 121, 124, 134а, 135, 137, 138, 142, 144, 147, 152, 156, 157, 165а, 167, 171, 174, 183, 186, 186а. **1.** узаранае і засеянае поле 137, 138, 186а. **2.** узараны ўчастак 21, 41. **3.** вымалачанае зерне 75, 75а, 78, 79, 79а, 91, 93а, 95, 98, 108, 112, 13, 115, 115а, 116, 116а, 119, 120, 121, 124, 137, 138, 142, 144, 147, 156, 157, 165, 167, 171а, 183, 186. // Насы́паў пашн'ý – жы́та, прóса, йачмéн' у бóчку 157. **4.** ярына 83, 83а, 85, 87, 103, 134а, 135, 152. // Пашн'а – то посéў вéшні 134а. Перэмолóчаш пашн'ý, а пóтом жы́то 103.

ПЕРААБЛОГ пэрэоблóг *м.* 186. *гл.* **аблог**.

ПЕРАБІВАЦЬ пэрэбівáты *незак.* 186. баранаваць перад сяўбой. // Пэрэбівáты з'аб' – бороновáты по пáру пэрэд сéвам 186.

ПЕРАВЯСЛА пэрэв'áсло *н.* 60. п'арэв'áсло *н.* 21, 174, 186а. перэвéсло *н.* 62. пэрэв'áсло *н.* 126, 156а. пэрэвéсло *н.* 122, 137, 157. пэрэвэ́сло *н.* 26, 29, 31, 32, 71. паравáсло *н.* 51. перевэ́сло *н.* 46. перав'áсло *н.* 58. парэвéсло *н.* 146. пырывы́сло *н.* 49, 67. пырывэ́сло *н.* 22, 35, 41. пэрэўйáсло *н.* 36. перавясла.

ПЕРАГОН пэрэгóн *м.* 75, 75а, 91, 95. глыбокая разора для спуску вады.

ПЕРАДКОВАЕ ЖЫТА передкóвайе жы́та 156а. буйнейшае, лепшае, чыстае жыта, што ляціць пры веянні далей, уперад.

ПЕРАДОК пырудóк *м.* 35. *гл.* **передковае жыта.** // Там по пырудкá одбыры́, а озáдкы вжэ осóбынно 35.

ПЕРАЛАМАЦЬ пэрэломáц' *зак.* 109. узараць у другі раз перад сяўбой.

ПЕРАЛОГ перэлы́г *м.* 7а, 41, 121, 122а, 192а. перaлóг *м.* 151, 156а, 158, 165а, 171а. пэрэлóг *м.* 79, 95. перaлýг *м.* 154. **1.** абложная зямля. **2.** участак, які заліваецца вадой і таму пустуе 41. **3.** папар 156а.

ПЕРАМЯШАЦЬ пэрэмешáт' *зак.* 197. перэмішáты *зак.* 133. *гл.* **пераламаць.** // Пэрэмешáт' пар в'аснóй на з'áб 197. Покá ніýка вы́гнійе, перэмішáйут' 133.

ПЕРАОРА пэрэóра *м.* 115. паглыбленая баразна, праведзеная ў сярэдзіне ўчастка для спуску вады.

ПЕРАСТАЯЦЬ перастайáц' *зак.* 32, 120, 122, 124, 133. (пра збожжа) перастаяць, быць не зжатым.

ПЕРАСТОЙ пэрэстóй *м.* 32, 120, 122, 124, 133. перестóй *м.* 79а, 123. своечасова нязжатае жыта. // Пэрэстóй: паспéла жы́та і пáдайе 32. Йак пэрэстóй, то скл'áкло жы́то, злáмывайецца 124.

ПЕРАЯЛАВАЦЬ перэйáлыват' *незак.* 196. *гл.* **гуляць.** // Перэйáлывало мойé пóле 196.

ПЕРВАЕ ЖЫТА пéрвае жы́та *н.* 192. *гл.* **передок**.

ПЕРСЦЕНЬ пéрсен' *м.* 31. *гл.* **банька**.

ПЕРХАВІНА пэрховы́на *ж.* 27, 29. тарфяная глеба. // Посíйеш добрó на перховы́ны 29.

ПЕРШАЕ ЗЯРНО пэ́ршэ зернó *н.* 20, 183. *гл.* **передок**.

ПЕСЧУГА пішш'ýга *ж.* 27, 31. пэшчугá *ж.* 20, 21, 75, 78, 79, 95, 103, 108, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121а, 122, 123, 130, 135, 146, 165а, 171а. пешчугá *ж.* 147. пішчугá *ж.* 65. пышчугá *ж.* 67. пясчаны ўчастак. // Шо там зарóдыт' – там однá пышчугá 67. Пэшчугá – гóры такíйе, вы́гоны, одíн песóк да камéнне 126.

ПЕСЧУРА пешчурá *ж.* 144. *гл.* **песчуга**.

ПІР'Е пірйе *н.* 31, 65, 71. лісце ў збожжа. // Пірйе – лэст на корчы́ ростэ́ 65.

ПЛАЗЬМО плаз'мо́ *н.* 184. частка сахі.

ПЛАХА пла́ха *ж.* 121, 122а, 124, 133, 137, 156а, 165а, 171а. **1.** частка ўзаранага поля 124. // Пла́ха – однэ́ што заго́н 124. **2.** вялікі ўчастак ворнай зямлі або сенажаці 156а. // Таку́ пла́ху скосілі 156а. **3.** частка сахі, на якую насаджваюцца сашнікі 133, 137.

ПЛАХТА пла́хта *ж.* 196, 202, 204. *гл.* **плаха 3**.

ПЛАХЦІНА плахты́на *ж.* 71, 80. *гл.* **плаха 3**.

ПЛЕХ плех *м.* 130. *гл.* **абсеў**.

ПЛЕШ плеш *м.* 113, 115, 115а, 116, 116а, 121а, 120, 122, 123, 124, 130, 133, 149, 156, 156а, 158, 174, 183. пліш *м.* 51, 65, 75, 75а, 95а, 99, 103, 132. **1.** участак, на якім няма ўсходаў. // Плеш колі не ўзышло́, або́ вода́ затопіла 124. Плеш получы́ўс'а ме́жду по́лем, ту́чка стучы́ла 120. **2.** неапрацаваны пясчаны ўчастак 51, 95а, 99, 132, 156а. // Плішы́ на піску́ на рэ́ткам 51. На плішы́ нічо́га нэ растэ́ 132. **3.** поле, якое заносіцца пяском 149, 156. // А то́й плеш і засева́ц' не трэ́ба 149.

ПЛЯНТА пл'а́нта *ж.* 32. мяжа. // Ішо́ў по пл'а́нте 32.

ПЛЯЦ пляц *м.* 146. вялікае поле. // Уве́с' пл'ац засе́йалі пшаніцайу 146.

ПОВАЛІЦЬ поваліц' *зак.* 196. зжаць. // Пова́л'ац' жы́та, по́тым збіра́йуц' 196.

ПОД под *м.* 71. під *м.* 32, 46, 51, 71. пуд *м.* 26, 36. *гл.* **падок**.

ПОДЖАР по́джар *м.* 120, 156а. пы́джар *м.* 124. неапрацаваны пясчаны ўчастак. // Пы́джар, кото́рэ вонэ́ неўродлівэ, дэ кло́к по́л'а, са́ма плоха́йа земл'а́, гора́, песо́к 124.

ПОЖНЯ по́жн'а *ж.* 91, 124, 142, 147, 156, 156а, 165а, 171а, 183, 186, 197. пы́шн'а *ж.* 65, 83, 83а, 92, 109. пу́жн'а *ж.* 59, 61, 93а, 105, 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 121, 126, 132, 157, 196. піжн'а *ж.* 71, 75, 75а, 79а, 80, 95, 99. п'у́жн'а *ж.* 79. **1.** *гл.* **пажэнне**. **2.** рэшткі збожжа, якія застаюцца пасля жніва. // Трэ́ба пу́жні накосіц' 105.

ПОЛЕ по́ле *н.* 80, 105, 120, 122, 123, 124, 126, 130, 132, 133, 144, 146, 147, 149, 156, 174, 183, 184, 186, 196, 197, 204. по́лэ *н.* 22, 26, 29, 31, 32, 33, 41, 46, 49, 59, 60, 67. **1.** зямля, якая апрацоўваецца 22, 26, 29, 31, 32, 33, 80, 105, 120, 122, 124, 126, 130, 132, 133, 144, 146, 147, 149, 156, 183, 184, 186, 196, 197, 204. **2.** вялікі ўчастак апрацаванай зямлі 41, 80, 123, 156а, 174, 186, 196, 202. // По́ле – в'алікі кава́лак не л'асістай не бало́тнай з'амлі 174. На ме́н'шэйе ска́жут' – ны́вка, на бо́л'шойе – по́ле 80.

ПОЛКА по́лка *ж.* 67. сельскагаспадарчая прылада ў выглядзе сошкі, у якой некалькі сашнікоў; з дапамогай полкі акучваюць бульбу, кукурузу.

ПОПЛЯСКЫ попл'аскы́ *мн.* 46. вілы з двума зубамі для перавозкі сена.

ПОСТАЦЬ по́стац' *ж.* 123, 156а, 167, 186. участак, які займае адна жняя.

ПОСУШЫ по́сушы *мн.* 186. хвароба збожжавых раслін.

ПОТРА по́тра *ж.* 156а. *гл.* **пацяруха**.

ПОЎНІЦЦА по́ўніцца *незак.* 49, 72, 144, 156а. наліваццa (пра зерне). // Жы́та по́ўніцца, з'орнэ́шка зав'а́звайецца 72.

ПОЦЕРАБ по́тэріб *м.* 71, 75, 75а. по́терэб *м.* 115, 122. по́церэб *м.* 156а, 167. ачышчаны ад хмызняку ўчастак.

ПРАВАЯ САЛОМА права́йа сало́ма *ж.* 20, 36. незмятая салома. // У кулі пов'аза́лі праву́йу соло́му 36.

ПРАВЕТРЫВАЦЬ провітрывац' *незак.* 49. веяць зерне на ветры. *гл.* **ветрыць**.

ПРАВІЦА пра́віца *ж.* 32, 115, 120, 121, 123, 124, 126, 132, 135, 146, 165а, 171а. праві́ца *ж.* 186. *гл.* **правая салома.** // Пра́віца выбіра́йем шыц' ха́ту 32. Пра́віца – вона́ йе прова́йа ў кул'а́х 124.

ПРАСАВІНА просовіна *ж.* 79. поле пасля проса.

ПРАСАВІННЕ прасавінн'е *н.* 95. *гл.* **прасавіна**.

ПРАСЕНІК просе́нік *м.* 147. прасяная салома, звязаная ў сноп.

ПРАСЕЎ просі́ў *м.* 124. *гл.* **абсеў**.

ПРАСЯНІЦА прос'аніца *ж.* 26, 27, 71, 109, 144, 146. прос'ані́ц'а *ж.* 49, 67. прус'анэ́ца *ж.* 51. прас'аніца *ж.* 142, 156. **1.** прасяная салома. // Абамні про́со, а прас'аніцу расц'алі, неха́й ву́сахне 142. **2.** поле, дзе расло проса 71.

ПРАСЯНІЦЫ просеніцы *мн.* 147. дробныя рэшткі прасяной саломы.

ПРАСЯНІШЧА прос'анішча *н.* 83, 83а, 157. поле, на якім расло проса.

ПРАСЯНКА прос'а́нка *ж.* 7а, 26, 120, 122, 124, 132, 137, 138, 178, 183. *гл.* **прасяніца.** // Прос'а́нку коро́вы до́бра йедз'а́ц' 137.

ПРАТЫКАЦЦА пратыка́цца *незак.* 186а. узыходзіць. // Жы́та пратыка́йецца, калі́ выла́зіц' расто́к з з'амлі́ 186а.

ПРОСА про́со *н.* 26, 29, 31, 32, 51, 59, 60, 71, 72, 80, 105, 120, 124, 126, 132, 137, 157, 184, 186, 196, 197, 204. проса. // Калі́ на йу́рійа роса́, сей грэ́чкі і проса́ 137. Йак мо́шка йе́, той про́со бу́дэ 126.

ПРОСАВІСКА просові́ско *н.* 60, 61. *гл.* **прасянішча**.

ПРОСІСКА просі́ско *н.* 75, 75а, 91. прусі́ско *н. гл.* **прасянішча**.

ПРОСІШЧА про́сішчэ *н.* 132, 137, 138. пры́сішча *н.* 32. про́свішчэ *н.* 120, 120а, 196, 204. просі́шш'е *н.* 123. *гл.* **прасянішча**.

ПРОСНІСКА про́сніско *н.* 105. *гл.* **прасянішча**.

ПРОССЕ прі́сс'а *н.* 72, 95, 99, 119. пру́сс'е *н.* 30, 31, 126. *гл.* **прасянішча**.

ПРОСТ прост *м.* 103, 112, 134а, 144, 154. **1.** зжатае і разасланае на поле для прасушкі збожжа 144. // Дзе вышэ́й пшэні́ца була́ чы́ста, то мы́ жжа́лы йейе́ ў сно́п, а дзе з зе́лл'ем, то жа́лі на про́ст 144. **2.** поле, на якім разаслана для прасушкі збожжа 144.

ПРОСТАЯ САЛОМА проста́йа соло́ма 75, 75а. прамая салома, якая ўжываецца як будаўнічы матэрыял.

ПРОЦЕРЭБ про́церэб *м.* 121, 123, 130, 147, 156а, 157, 171, 174. про́тыріб *м.* 20, 65. **1.** расцярэбленая сенажаць. **2.** сцяжынка ў лесе 65, 156а.

ПРЫВОРВАЦЬ прыйо́рвац' *незак.* 122, 137, 178. прыйо́рваты *незак.* 32, 61, 105, 120, 157. прыго́руваты *незак.* 31. прыворваць. // Прыйоры́ зра́зу на гэ́том заго́не 122. На зі́му гной прыйорэ́ш, каб со́кі булі́ у зэмлі́ 32.

ПРЫВОРКА прыйо́рка *ж.* 35. прыворка. // Лу́бын сі́йут на прыйо́рку пуд жы́то 35.

ПРЫВЯЗКІ пры́везкі *мн.* 132, 196. частка цэпа.

ПРЫГАЛАВАЧЧА прыгалова́чча *н.* 174. *гл.* **прыгаловач**.

ПРЫГАЛАВАШКА прыголова́шка *ж.* 169, 178. *гл.* **прыгаловач**.

ПРЫГАЛАВАШКІ прыгалава́шкі *мн.* 167. *гл.* **прыгаловач**.

ПРЫГАЛОВАЧ прыголо́вач *м.* 95, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 120, 121, 124, 126, 130, 132, 133, 134а, 144, 147, 183. прыгалава́ч *м.* 78, 79, 119, 121, 146, 165а, 171а. *гл.* **папярочкі.** // Прыгало́вач – узара́на ў другі бок 132. Не хо́ча захо́дзіц', бо не загон'у так пра́ма, то заход'ў отс'у́л' і ор'у́, роб'у́ прыголо́вач 133.

ПРЫДАТАК пры́датак *м.* 144. дадатак да прысядзібнага ўчастка або сенажаці, які даецца ў іншым месцы.

ПРЫДЗЁР прыдз'о́р *м.* 122, 183. прыдз'у́р *м.* 196. прыд'у́р *м.* 79, 85. невялікі ўпершыню апрацаваны ўчастак зямлі.

ПРЫДЗЁРА прыдз'о́ра *ж.* 124. *гл.* **прыдзёр**.

ПРЫДЗЁРКІ прыдз'о́ркі *мн.* 79а. *гл.* **прыдзёр.** // Прыдз'о́ркі – то з попаса две борозны 79а.

ПРЫДЗІРАК пріди́рок *м.* 120, 137, 138. прыдзі́рак *м.* 123, 156а, 167, 174. *гл.* **прыдзёр.** // Прыдзі́рак прыара́тайе на навіне́ по́ле 167.

ПРЫДЗІРАЦЬ прыдзіра́т' *незак.* 137, 174, 186. ачышчаць ад лесу і прыворваць. // Прыдзіра́йе сабе́ йешчэ́ кусо́к 196.

ПРЫКАНЕЧНІК прыконе́чнік *м.* 113. некалькі ўпоперак ўзараных барознаў (у канцы ўчастка).

ПРЫКІДКА прыкі́тка *ж.* 183, 186а. поле, узаранае ў роскідку. *гл.* **роскідка.** // Прыкі́тку засе́йалі про́сом 183.

ПРЫМУЛОК прыму́лок *м.* 144. ручка касы.

ПРЫПАШКА прыпа́шка *ж.* 103. *гл.* **прыдатак**.

ПРЫПОЛАК пріпо́лок *м.* 184. частка сахі, якая далучаецца да паліцы. *гл.* **паліца**.

ПРЫСЕЎ прысе́ў *м.* 156а. невялікі ўчастак пасеву, прысеяны да таго ўчастка, што быў пасеяны раней.

ПРЫЎЗА пры́вза *ж.* 27. пры́зва *ж.* 29. жэрдкі, якімі замацоўваецца зверху стог. // Пры́зва – то шш'о́п не роздымаў віт'о́р 29.

ПРЫЎЗУК прізу́к *м.* 26, 31, 32, 59. прівзу́к *м.* 80. прузу́к *м.* 36, 72, 196, 202, 204. раменьчыкі, якія звязваюць біч і цапілна. *гл.* **біч, цапілна**.

ПРЫЦЯЖКА пры́т'ажка *ж.* 67. невялікі воз сена, саломы.

ПРЭНТ прэнт *м.* 132. пясчаная неапрацаваная зямля 132. // Прэнт – кусо́чак з'амлі́, не па́шэцца, плохэ́йе по́ле, пустэ́ 132.

ПУГАНОК пу́ганок *м.* 126. частка ўзаранага поля. // Пу́ганок йак за́рэ п'адэс'а́т ме́траў, а шырын'а́ – йака́ йе́ 126.

ПУК пук *м.* 123, 156а. сноп ільну.

ПУСТАВАЦЬ пустова́ты *незак.* 60, 105, 120, 124, 146, 147, 156а, 183. (пра зямлю) быць неапрацаваным. // Па́стбішча пусту́йе, на бало́тах пусту́йе 60. пусту́йе по́ле 124.

ПУСТАВІНА пустовы́на *ж.* 7а. *гл.* **пустаўшчына**.

ПУСТАТА пусто́та *ж.* 20, 95. *гл.* **пустыня**. // Вы́робіў тэй пусто́ты 20.

ПУСТАЎШЧЫНА пустоўшчы́на *ж.* 147. неапрацаваная зямля, на якой нічога не расце. // Ці ж коро́ў пого́ніш на пустоўшчы́ну? 147.

ПУСТКА пу́стка *ж.* 21, 31, 33, 41, 109, 123, 134. **1.** *гл.* **пустаўшчына** 21, 31, 33, 41, 109, 123, 134. **2.** не занятае ў сяле пясчанае месца, дзе ніхто не хоча сяліцца 41, 156а.

ПУСТЫНЯ пусты́н'а *ж.* 21, 33, 67, 72, 75, 75а, 78, 83, 83а, 85, 91, 93а, 95, 103, 105, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121, 123, 130, 134а, 135, 156а, 165а, 167, 171а. пусте́н'а *ж.* 65. **1.** пустая зямля: дрэннае поле і дрэнная сенажаць. // Пусты́н'а – нема́ травы́-па́шы: ні това́ру вы́йті, ні чоловіку 126. Пусты́н'а – ніч́ого не росте́ – то́л'ко лес там тро́хі прокіда́йеца – пуста́йа земл'а́ 121а. Пусты́н'а – не год'а́шш'та: мхі, ніч́ога не росте́, ле́су нема́. **2.** дрэнны чалавек. // Ге́то пусты́н'а – ны чоловік 67.

ПУСТЭЧА пусте́ча *ж.* 41, 130, 138, 156а, 186. **1.** *гл.* **пустка** 41, 130, 138, 186. **2.** невялікі кавалак дрэннай зямлі на полі. // На с'аре́дзіне ў майо́й паласы́ така́ пусте́ча, што ніко́лі там ніч́ога не расце́ 156а.

ПУСЦЕЛЬНІЦА пусте́л'ныц'а *ж.* 29, 65. *гл.* **пустка.** // Пусте́лныц'а – то нычо́гэ пасове́ско, зымл'а́ 65.

ПУЧОК пучо́к *м.* 41, 65, 67, 109, 144, 174. **1.** сноп ільну 41, 67, 109. **2.** сноп каноплі, ільну 144. **3.** сноп каноплі, ільну, травы 174. **4.** сноп бобу. **5.** звязка ільну, дроў 67.

ПШАНІЦА пшэні́ца *ж.* 59, 60. пшэны́ц'а *ж.* 27, 29, 31, 35, 72, 124. пшані́ца *ж.* 33, 105, 133. пшаніца.

ПШАНІЧЫСКА пшэні́чышска *н.* 59. *гл.* **пшанічышча.** // Пшэні́чыска – дэ пшэні́цу сожну́ц' 59.

ПШАНІЧЫШЧА пшані́чыш'е *н.* 122, 123. пшэні́чышчэ *н.* 26. пшэні́чнішчэ *н.* 204. пшані́чнішчэ *н.* 157, 186. пшэні́шнішчэ *н.* 120а, 196. поле, з якога зжата пшаніца.

ПЫЛІЦЬ пылы́ты *незак.* 7а, 41, 49, 79а, 85, 91, 115, 120, 124, 134а, 135. пылы́ц' *незак.* 121, 122, 142, 146, 147, 156, 165а, 167, 171а, 174. пылі́ц' *незак.* 134а, 186. пулі́ц' *незак.* 147. апыльвацца. // Жы́то ўже́ пулі́ц' 147.

ПЫЛОК пыло́к *м.* 7а, 41, 49, 134а, 147, 156а, 167, 174, 186. краска жыта. // Дымі́ц' жы́та – пыло́к вы́спеў 41.

ПЯРХІЛЬ перхі́л' *м.* 46. від глебы. // Перхі́л' л'уу́б'ат' точы́т' краты́ 46.

ПЯРЭДНІЦА пэре́дніца *ж.* 36. вяроўка (або ланцуг), якая накладаецца на пярэднюю часць рубля. *гл.* **рубель**.

ПЯРЭДНЯЕ ЗЕРНЯ пэре́дне зерно́ *н.* 20, 56–60, 67, 75, 75а, 83, 85, 87, 99, 103, 105, 108, 113, 115, 116а, 121, 122, 135, 165а, 171а. пэро́дне зэрно́ *н.* 99. *гл.* **перадковае жыта**.

ПЯСОК песо́к *м.* 142, 156. пысо́к *м.* 67. **1.** пясок. **2.** поле, з пясчанай глебай. // Што́ там ву́расце песо́к адме́ралі 156.

ПЯСЧАНІЦА пешчані́ца *ж.* 103, 147. пясчанае поле. // Чаго́ ты мене́ прэш, на ту пешчані́цу, там ніч́ого не ву́расце 147.

ПЯСЧАНКА пешча́нка *ж.* 103. пясчаны ўчастак. // Ма́ло повыдзіра́ў одноййе́ пешча́нкі зодра́ў 103.

ПЯЦЕРНЯ п'іатырн'а́ *ж.* 67. пяць снапоў ільну.

РАБЕЦЬ р'абе́ты *незак.* 149, 156, 156а. паспяваць (аб аўсе).

РАБІЦЬ робі́ты *незак.* 26, 27, 29, 32, 67, 98. **1.** красаваць 32. // Ро́біт' жы́то 32. **2.** вырошчваць збожжа 26, 29, 32, 59, 196. **3.** апрацоўваць зямлю. // Ге́та по́ле кы́л'ко літ ны робы́лос' 67.

РАГАВІК роговік *м.* 137. *гл.* **баравое жыта**.

РАГАК рага́к *м.* 167. *гл.* **баравое жыта**.

РАГАКІ рагакі *мн.* 178. *гл.* **баравое жыта**.

РАГАЧ рога́ч *м.* 32, 71, 75, 75а, 80, 105, 132, 133, 137, 157, 196, 202, 204. драўляная частка сахі.

РАГАЧЫ рогачы́ *мн.* 71. драўляныя вілы для гною. // Рогачы́ гнойавы́йа вілы, рострэса́йемо гній 71.

РАГУЛЬКА рагу́л'ка *ж.* 31. сачавіца.

РАЖКІ ро́жкі *мн.* 122, 123, 130, 131, 132, 133, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 156, 174, 183, 192, 196, 197, 202, 204. **1.** *гл.* **баравое жыта.** // Не йе́ш рожкốў, а то́ захворэ́йеш 122. **2.** ручкі плуга 133. // На плу́зе ро́шкі з жэле́за 133.

РАЖОН рожо́н *м.* 46, 132. **1.** *гл.* **вілковішча** 132. **2.** драўляныя вілы 46.

РАЗАГНАЦЬ разагна́ц' *незак.* 183. зрабіць загоны.

РАЗБІВАЦЬ розбіва́ты *незак.* 60, 72. розбіва́ц' *незак.* 157. разбіва́ці *незак.* 36, 144. розбыва́ты *незак.* 67. раскідваць гной па полю. // Скорэ́й трэ́ба разбі́ц' гной, а то ора́ц' ско́ро 144.

РАЗВАЛОЧВАЦЬ розволо́чываты *незак.* 29, 204. баранаваць перад сяўбой. // Разволочу́йуц' пары́ніну 204.

РАЗВАРОТ разворо́т *м.* 7а, 181а. *гл.* **вазварот**.

РАЗГОН разго́н *м.* 21, 130, 156а. ро́згын *м.* 67. розго́н *м.* 112, 134а. розг'у́н *м.* 79. глыбокая разора. // Розго́н – розо́ра дл'а воды́, жы́то порозгон'а́лі, дл'а спа́ду воды́ 112.

РАЗГОНКА разго́нка *ж.* 144. маленькая сошка для акучвання бульбы.

РАЗГОР розго́р *м.* 85. *гл.* **разгон**.

РАЗОРА разо́ра *ж.* 59, 60, 71, 79, 80, 112, 134а, 135, 137, 138, 146, 149, 156, 156а, 167, 174, 178, 183, 186, 186а, 197. розо́ра *ж.* 21, 36, 46, 65, 67, 109, 120, 126, 130, 133, 134, 144, 147. розо́ра *ж.* 83, 83а. глыбокая баразна. // Разо́ры поме́жды заго́наў 138. // Розо́ра – дэ пустуйе ме́сто памі́ж боро́знаў 112.

РАЛА ра́ла *н.* 126, 157. частка сахі, на якую насаджваюцца сашнікі. // Ра́ло з хвойі де́лалас' 157. Ра́ло – йе́ла з трэбу́хамі 126.

РАЛІК ра́лік *м.* 71. сошка для бульбы. // Ра́лік огорта́ты карто́плы, сошні́к оды́н, а у сосі два, поліці две, вайо́, ручкі́, полозо́к 71.

РАЛІЦЬ ра́лыты *незак.* 29, 31. ро́ліц' *незак.* 20. араць упоперак. // Заго́ны разора́лы, роскіда́лы, трэ́ба йіх поперо́к перэора́т' пора́літы 29.

РАЛЛЕ ролл'а́ *н.* 7а, 32, 61, 98, 109, 123, 124, 126, 147, 156а, 157, 184. ралл'а́ *н.* 146, 167, 178, 183, 186. ралл'е́ *н.* 138. рол'а́ *н.* 36, 109. **1.** ворыва. // Од Ілл'і́ бэры́с'а до раллі 32. **2.** узаранае поле. // Ролл'а́ – зора́тэ да кі́данэ 124.

РАЛЮХ рал'у́х *м.* 21, 26, 29, 31, 32, 41, 51, 115. ра́л'ух *м.* 46, 65. шырокі загон. // Рал'у́х шэсна́ццат' разо́ў прайсці́ с'уда́-туда́ 32.

РАСА ра́са *ж.* 67, 75, 75а, 79. ра́са *ж.* 78. **1.** першыя парасткі 75, 75а, 78. **2.** асцюк 79.

РАСАВАЦЬ росова́ты *незак.* 52, 56, 58, 59, 60, 62, 72, 75, 75а, 85, 97, 98, 124. красаваць. // Жы́то росу́йе 59.

РАСЦІЦА рэ́сіца *незак.* 78. расы́цца *незак.* 75, 75а, 79, 79а, 93а, 95, 97, 98, 120, 124, 128, 130. прараcтаць. // Зерн'учо́к пуска́йе ма́лен'куйу ра́сочку, йе́слі не посхо́дыло – то разгрэ́байут' зопсова́но не дайе́ ра́ску 79. Порасы́лас', то колі́ на зерн'уку́ мале́н'кійа зу́пчыкі 79а.

РАСЦЬ росі́ц' *незак.* 35, 36. *гл.* **расіцца**.

РАСКІДАЦЬ роскі́дыт' *незак.* 27, 29, 36, 109, 122. **1.** араць у роскід 27, 29, 36, 109. *гл.* **роскідка.** // Чолові́к роскі́да по́ле 29. **2.** разбіваць гной 27, 36, 122.

РАСКУСЦІЦЦА раскусці́цца *зак.* 156а. падрасці і даць дадатковыя парасткі. // З'амл'а́ до́бра – раскусці́лас'а жы́та 156а.

РАСПАШКА распа́шка *ж.* 156а. поле, дзе раней быў лес.

РАСПУСКАЦЬ роспуска́т' *незак.* 31, 33. араць на зіму. // Озі́муйу роспуска́йут', ра́л'ат, скоро́д'ат 31.

РАСТРАСАЦЬ растраса́ты *незак.* 29, 60, 80. растрэ́саты *незак.* 46. *гл.* **разбіваць.** // Гнуй везу́т' хву́рамі, растраса́йут' по по́л'у 29.

РАТАЙ рата́й *м.* 22, 35, 36, 39, 46, 62, 67, 98, 120, 126. араты. // Йакі́ з него́ рата́й, наора́л, йак кіт напла́кал 32.

РЖЫСКА ржы́ска *н.* 60, 61, 79а, 80. *гл.* **жытнішча**.

РЖЫШЧА ржы́шча *н.* 112, 121, 122, 126, 134а, 146, 176а, 171а, 196, 197, 204. *гл.* **жытнішча**.

РОГ роуг *м.* 103, 108, 116, 120, 121, 122, 123, 124, 128, 130, 131, 132, 133, 134а, 137, 144, 145, 146, 174, 186, 186а. рог *м.* 98, 124, 132, 133, 156, 186а. ріг *м.* 85, 87, 98, 103, 119. р'уг *м.* 79, 80. клінаваты ўчастак. // С по́л'а да ў ле́с – бу́де клы́ном, то ро́г 132.

РОСКІДКА ро́с'кітка *ж.* 123. загон, разараты ў раскідную.

РОСПУРГА ро́спруга *ж.* 21, 41, 49. ро́спурга *ж.* 7а, 41. *гл.* **разгон**.

РОСЦІЦЦА ро́стыцца *незак.* 79, 91, 95, 103, 105, 112, 115, 119, 121, 131, 133, 134а, 165а, 171а, 171. ру́стіцца *незак.* узыходзіць. // Ру́стыца жы́та – то чу́ц' вытыка́йе з зэмлі́, а пото́м усхо́дыт' 20.

РУБЕЛЬ рубэ́л' *м.* 4а, 22—29, 35, 36, 43, 46, 51, 59, 60, 61, 67, 71, 72, 80, 97, 98, 105, 120, 120а, 122, 123, 124, 126, 132, 184, 186, 197, 202, 204. жэрдка, якой прыціскаюць сена. // Рубэ́л' называ́ецца жэрды́на, ш'о сіна утыска́йуц' 71.

РУДЗЕЦЬ руді́ты *незак.* 35. пасняваць (пра авёс). // Вжэ́ і овэс начына́йе руді́ты 35.

РУНА ру́на *ж.* 109. *гл.* **рунь.**

РУНІЦЦА руні́цца *незак.* 146. руны́цца *незак.* 7а. узыходзіць.

РУНІШЧА руні́шча *н.* 246, 186. *гл.* **рунь.** // Ву́н' овечкы́ на руні́шчэ 146.

РУНО ру́но *н.* 174. *гл.* **рунь.**

РУНЬ рун' *ж.* 146, 156а, 167, 186а. асеннія ўсходы.

РЫЖЭЦ ры́жыц *м.* 29. ры́жэц *м.* 26, 61. ры́жэц' *м.* 27, 60, 83, 83а. жоўты пясок. // Ры́жэц'-жо́ўта, піскава́йа зэмл'а́ 60.

РЫЗА ры́за *ж.* 32. **1.** *гл.* **рэз** 32. **2.** тапонім, назва луга 109.

РЭЗ рэз *м.* 146, 192. рез *м.* 144. рыз *м.* 71. невялікі ўчастак.

РЭЗКА рэ́ска *ж.* 26, 32, 119, 123, 124, 130, 134а, 135. ріска *ж.* 7а, 22, 108, 109, 112, 113, 115, 116а, 121, 121а, 146, 165, 171а. *гл.* **рэз.** // Ры́ска – во́сем рал'ухо́в 26. Два браты́ ба́ц'каўскі надзіл рэ́скамі малы́мі делілі 133. Рэ́скай зва́лі кусо́чак церэспало́сіцы 135.

РЭЗЬ рэз' *ж.* 144. *гл.* **рэз.**

САБАКА соба́ка *ж.* 80. вілы з загнутымі ўніз зубамі, ужываюцца для скідвання гною.

САГАЛОЎКІ суголо́йкі *мн.* 31. *гл.* **прыгаловач.**

САДЗЕЛЬНІЦА садзэ́л'ніца *ж.* 36. жанчына, якая саджае бульбу.

САЖА са́жа *ж.* 111, 115, 121, 144, 146. хвароба збожжа.

САЛОМА соло́ма *ж.* 21, 36, 41, 49, 65, 149, 156, 174. **1.** *гл.* **гузыр** 41. **2.** сцябло збожжа 21, 49, 65, 174.

САЛОМІНА сало́міна *ж.* 36, 146, 149, 156. сцябло збожжа.

САМАДЗЕЛАК самоде́лак *ж.* 120, 186. драўляная барана. // Самоде́лак ус'а́ з дэ́рэва 120.

САМАЛУК самолу́к *м.* 124, 137. *гл.* **лук.**

САНОТ соно́т *м.* 137. сонечнік.

САПАВАЦЬ сапава́ты *незак.* 120. матычыць. // Са́пкай бураки́ сацу́йем, карто́шку 120.

САПКА са́пка *ж.* 29, 31, 120, 122, 146. матыка. // Разбі груткі са́пкай, карто́плі ўжэ́ подара́лі, але́ са́пкай выграба́й, а то́ цв'о́рда 246.

САРАЦНЯ сороцн'а *ж.* 67. сарацн'а *ж.* 192. 40 снопікаў ільну.

САХАВІЛКІ соховілкі *мн.* 31. драўляныя кароткія вілы, абабітыя жалезам, для гною.

САХАВІЛЫ сохові́лы *мн.* 60, 83, 83а, 91, 95, 126. *гл.* **сахары.** // Сохові́лы – жэлє́зны вілкі́ гнуй накіда́йуц', разбіва́йут' зэ́мн'у 60.

САХАРЫ сахары́ *мн.* 56, 75, 75а, 79, 103. жалезныя вілы для гною.

САХОР сахо́р *м.* 137. сохáр *м.* 126. вілы для гною.

САШНІК сошні́к *м.* 31, 36, 71, 109, 120, 126, 132, 133, 144, 147. сушны́к *м.* 4а, 46. сашні́к *м.* 149, 156, 183. сошны́к *м.* 49, 67. лямеш. // На ту́йу соху́ набіты два сошнікі́, ш'об воны́ ора́лы, скова́ны з жэлэ́за 31.

СВЕЖЫНА свіжына́ *ж.* 65. *гл.* **драніна.** // Прыдра́ў кро́хэ свіжынэ́ – па́ру боро́зен 65.

СЕВЯЦ севе́ц' *м.* 137. сіве́ц *м.* 35. сэвэ́ц *м.* 36. сейбіт.

СЕРВІТУТ сервіту́т *м.* 132, 183. серватут *м.* 183. сірвету́т *м.* 31. агульная зямля для ўсёй вёскі. // Сервіту́т то о́пчаскайа земл'а́, вс'а дэрэ́ўн'а по́л'зуйецца 132. Сіверту́т – то о́пшшейе дл'а всёй громады́ 31.

СЕРП серп *м.* 59, 71, 105, 120, 126, 132, 133, 157, 184, 186, 196, 197, 202, 204. серп *м.* 22, 26, 29, 32, 35, 36, 49, 60, 72, 98. сарп *м.* 51. **1.** серп. // Сэрпа́ ўз'ала́ хліп забу́ла 60. **2.** жалезная частка сярпа. // Сэрп повышчэрбова́лс'а, нічо́гы, до косові́цы трэ́ба бы́ло нэсці́ 98.

СЕЎ сеў *м.* 178, 192а. сяўба.

СЕЯННЕ сі́йанн'е *н.* 26, 31, 49, 67. сяўба. // Заго́ны пыры́д сі́йанн'ем волочэ́т' 67.

СЕЯЦЬ се́йаты *незак.* 26, 31, 32, 98, 126. сі́йаты *незак.* 72. сі́йатэ *незак.* 4а, 49, 51. се́йац *незак.* 157. се́йац' *незак.* 124, 132. сі́йац' *незак.* 133. сеяць. // Хто сі́йа по́сле Лукі́, не ма́йе ні хле́ба, ні мукі́ 32.

СІВЕЦЬ сіве́ты *незак.* 147. пасняваць (пра авёс).

СКАПЕЦ скопэ́ц' *м.* 31, 36, 46, 49, 126. скопе́ц *м.* 120, 124. межавы капец, са слупком або без яго. // Скопца́мі от па́на булі́ ограні́чэны 31. Па́л'а увоб'йу́т' да і огорну́т, то йе́ скопэ́ц' 126.

СКАРАДА скорода́ *ж.* 156а, 178, 183, 196, 202, 204. усходы. // Скорода́ хоро́ша, пуста́йа скорода́ 196.

СКАРОДЗІЦЦА скородітыса *незак.* 156а, 178, 183, 184, 196, 202, 204. узыходзіць.

СКІДАЦЬ КРАСКУ скыдáці крáску 49. (пра жыта) змяняць чырвоную афарбоўку лісцяў на зялёную.

СКІДВАЦЬ скíдвац' *незак.* 32, 36, 120. скідаць гной. // Скідуйýт' у кучкі, а веснóй разбрáсывайут і прыгóрвайут 32.

СКІДЗІНЫ скы́дыны *мн.* 67. скíданы *мн.* 67, 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 121, 122, 131, 165а, 167, 171а. адходы пры падсяванні збожжа.

СКІРДА скыртá *ж.* 27, 29. скірдá *ж.* 36, 197. стірдá *ж.* 120, 137, 138. скэрдá *ж.* 65. скырдá *ж.* 67. стыртá *ж.* 46. вялікая ўкладка снапоў. // Йак вонá довгá, то скыртá, а крýглі то стожóк 29.

СКІРДАВАЦЬ скіртовáт' *незак.* 80. с'тіртовáц' *незак.* 120. складваць снапы ў скірду. // У клýні жы́то склáдывайут' у сторонý, скіртýйут' 80.

СКЛАД склад *м.* 21, 36, 41, 65, 130, 134, 144, 156а, 167, 174, 186а. дзве ўзваленыя адна на адну барозны. // Склад йак пачынáіш горáты: тудá і назáд 65.

СКЛАДЗЮЖЫНА склад'ýжына *ж.* 124. два радочкі пакошанай травы, якія пакладіся адзін на адзін.

СКРУЖВАЦЬ скрýжваты *незак.* 46, 83, 83а, 135. скружóўваты *незак.* 7а, 22, 27, 32, 46, 59, 61, 65, 75, 75а, 78, 79, 79а, 83, 112, 134а, 156. скрýжываты *незак.* 7а, 65. **1.** змятаць адбітыя пры малацьбе каласкі 46. **2.** веяць зерне рэшатам; рэшата рухаецца па кругу.

СКРУЖОВІНЫ скружóвіны *мн.* 75, 75а. *гл.* **скружыны**.

СКРУЖЫНЫ скрýжыны *мн.* 36, 56, 57, 58, 60, 65, 67, 78, 79, 95, 156а. адходы пры скружванні зерня. *гл.* **скружваць.** // Збірáла скрýжыны пры падсэ́ві 36.

СКУРГАНЕЦЬ скурганéц' *зак.* 103. (пра ўчастак) зрабіцца пясчаным, неўрадлівым.

СМАГНУЦЬ смáгнуты *незак.* 36. сохнуць (пра збожжа). // Жы́то так пасмáгло – шчо áж кры́шыцца 36.

СМАКТАВІНА смоктовíна *ж.* 186. нізкае поле каля ракі.

СМУГА смýга *ж.* 36, 65, 144. **1.** кавалкі поля, якія спускаюцца да лугу 36, 65, 144. // Смýгі дахóд'ац' до пáсвіска 36. **2.** балота 108, 113, 115а, 116, 116а, 121а. // Смýга – балóціна нічóгойа 113.

СНОП сноп *м.* 31, 32, 60, 72, 98, 105, 120, 124, 126, 132, 133, 134а, 142, 144, 147, 152, 154, 156, 156а, 167, 169, 174, 178, 183, 184, 186, 186а, 190, 191, 196, 202. сніп *м.* 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 51, 65, 71, 72. сноп *м.* 41, 49, 67, 109. снуп *м.* 4а, 36. **1.** сноп жыта або пшаніцы 4а, 20, 26, 29, 30, 31, 32, 36, 45, 49, 51, 132, 133, 134а, 147, 167, 186а. // Сноп тóл'кі з жы́та рóб'ац' 132. **2.** сноп з усякіх збожжавых раслін 41, 46, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 65, 71, 72, 75, 75а, 78, 90, 98, 99, 105, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 121, 122, 123, 126, 134, 134а, 137, 144, 152, 154, 158, 161, 169, 174, 183, 190, 191, 197, 202, 204. **3.** сноп з усякіх збожжавых раслін і травы 124, 144, 156а, 178, 183.

СНОС снос *м.* 91. *гл.* **дзерава**.

СНЯТЫЙ снітíй *м.* 36. сныты́й *м.* 22, 45, 46, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 65, 67, 71, 72, 75, 75а, 79, 79а, 83, 83а, 85, 87, 95, 97, 99, 105, 107, 119, 126. снэтэ́й *м.* 36, 49. сажа на просе. // А у прóсувы снітíйу, бо ны ды́мл'унэ 36. Пускáлэ чэрэ́з огóн', постэ́лем солóму, а праз йагó потрóху, зéрне трэшчы́т', но снетэ́йа нэ бýдэ 103.

СОНЕЧНІК сóнечнік *м.* 120, 196. сланечнік. // Сóнечнік céйам дл'а пáлу 196.

СОХА сохá *ж.* 22, 26, 29, 31, 32, 35, 36, 46, 51, 59, 60, 67, 71, 72, 80, 105, 120, 123, 124, 126, 132, 133, 137, 138, 157, 184, 186, 196, 202, 204. **1.** старая земляробчая прылада. // Тыпэ́р сохá тíл'ко обóруваты картóплі 22. **2.** земляная мера 27, 31, 46, 71. // Дві сохí – то бы́ў рыз 71.

СОШКА сóшка *ж.* 36, 49, 56, 122, 146, 178, 192а. сíшка *ж.* 27, 32, 46, 80, 97, 120. сы́шка *ж.* 67. сýшка *ж.* 4а, 35. драўляная або жалезная саха для акучвання бульбы. // Сíшка т'о кортóплі огортáты 80.

СПАРОК спорóк *м.* 124. спóрак *м.* 108, 113, 115а, 116, 116а, 124. *гл.* **спарыш 1.**

СПАРЫШ споры́ш *м.* 30, 31, 32, 56, 57, 60, 71, 112, 186. спары́ш *м.* 149, 156. шпоры́ш *м.* 134а, 135. **1.** *гл.* **баравое жыта** 30, 31, 32, 56, 57, 60, 71, 112. **2.** *гл.* **блізняты** 134а, 135, 149, 156, 156а. // Шпоры́ш – то зрожáй сíл'ны бýдэ 135.

СПАРЫШЧА споры́шчэ *н.* 105. *гл.* **баравое жыта**.

СПАЎНЯЦЦА споўн'áцца *незак.* 60. сповн'áтыс' *незак.* 67. *гл.* **поўніцца**.

СПЕЦЬ спéты *незак.* 21, 59, 60, 71, 105, 120, 132, 134а, 144, 167, 183, 186а. спíты *незак.* 4а, 22, 26, 31, 32, 36, 41, 46, 67, 98, 109, 126. спéц *незак.* 157. паспяваць.

СПОД спод *м.* 156а. *гл.* **гузыр.** // Спод – тоўстайа чáстка снапá да перав'áсла.

СПОР спур *м.* 85, 87, 93а, 124. спор *м.* 103, 108, 109, 124, 134а. спыр *м.* 79, 79а, 109. *гл.* **баравое жыта.** // Сатана́ б'арэ́ спор, а каб не одобра́ў, то робілі поперо́чкі 103.

СПОРНІК спорні́к *м.* 120. *гл.* **спор**.

СТАВОК ставо́к *м.* 31, 51, 149, 156, 178, 183, 184, 186, 196, 197. невялікая ўкладка снапоў. // Стаўкі у дзе́с'ац' снапо́ў 196.

СТАРАПОЛІЦА старопо́ліца *ж.* 65, 93а, 108, 112, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121, 122, 123, 144, 154, 167, 174, 183. старопо́лыц'а *ж.* 26, 98, 105, 124, 126, 132, 133, 165а, 171а, 186. **1.** поле, якое даўно апрацоўваецца. // Старопо́ліца – удо́брэныйа пол'а́, ве́чнайа, дома́шнейе по́ле 124. Старопо́ліца – што усегда́ се́йецца 98. **2.** поле, на якім зрэдку сеюць 65, 93а, 121, 126, 154, 156, 165а, 171а, 174, 186. // Старопо́ліца – колэ́с' по́ле було́, тыпе́р заросло́ 65.

СТАРАПОЛЛЕ старапо́лл'е *н.* 156а, 157, 158, 184, 196, 202, 204. **1.** *гл.* **стараполіца 2.** // Старопо́лл'е – гэ́та пескі сі́йуцца ме́жду годо́ў 157. **2.** *гл.* **стараполіца 1** 156а, 158.

СТАРАПОЛЬ старапо́л' *ж.* 135. абложная зямля.

СТАРАПОЛЬНЕ ПОЛЕ старапо́лнэ по́ле *н.* 177. абложная зямля.

СТАРЫНА старына́ *ж.* 121, 122а, 165а, 171а. *гл.* **стараполіца 2.** // Старына́ – даўнее по́ле, неўдо́бнае 165а.

СТАЎБНЯК стовбн'а́к *м.* 197. частка сахі.

СТАЯН стойа́н *м.* 75, 75а, 95, 99, 103, 112, 123, 124а. пусты колас. // Стайа́н пусты́ ко́лос у ве́рх торчы́ц' 112. Стойані́ – то жы́то пра́во стоі́т' 75.

СТОГ стог *м.* 120, 137, 184, 186, 197. вялікая ўкладка снапоў.

СТОРАЖ сто́рож *м.* 146. першы колас. // У жы́ці ужэ́ йе́ сто́рож 146.

СТРАПЕЦ стропе́ц' *м.* 80, 95, 121, 126, 132, 165а, 171а. стропэц *м.* 98. *гл.* **бапка.** // Стропе́ц' – то де́в'ат' сно́пів поста́вл'ат, а дес'а́того на шыэ́пку 80.

СТРУП струп *м.* 144. *гл.* **гузыр.** // Поста́ў снопы́ струпа́мі сушы́ц' 144.

СТРЭЛА стрэла́ *ж.* 204. стрела́ *ж.* 197. частка сахі.

СУВАРАЦІ су́вороті *мн.* 126. *гл.* **вазрарот.** // Йак доход'у́ до кра́йу, то су́вороті 126.

СУГАНКІ суганкі́ *мн.* 177. *гл.* **суганы.** // Суганкі́ – упо́перак абараў 177.

СУГАНЫ суго́ны *мн. гл.* **суварацi.** // На суго́нах заворо́чвайецца, то суго́ны 169.

СУМЕЖНІК суме́жнік *м.* 124. сусед па ўчастку. // Суме́жнік йак нэма́ до́бры, то ро́б'ац' воло́шн'у межу́ 124.

СУХАВЯЗ суховйа́з' *ж.* 67. зжатае жыта, якое ляжыць на полі, не звязанае ў снапы. // Йачмі́н' на суховйа́зі лыжа́т' 67.

СУХАПОЛІЦА сухопо́ліца *ж.* 95а, 99, 183. пясчаны неўрадлівы ўчастак.

СУХАПОЛЬ сухапо́л' *м.* 95а, 99, 178. *гл.* **сухаполіца**.

СУХОВЕЦА сухове́іца *ж.* 75, 75а, 99. пясчанае поле.

СЦЕЖАР стэ́жар *м.* 98, 105, 126. галлё і салома, якую падкладаюць пад стог. // Стэ́жар йако́йе-не́буц' ло́мацц'е пот сто́х 126.

СЦЕЛІШЧА сте́лішча *н.* 124. *гл.* **лагавіла.** // Сте́лішча – то сеноко́сы скосі́лі, л'он сте́л'ут' 124.

СЦЕНКА сте́нка *ж.* 80, 144, 183, 197. сце́нка *ж.* 71. сты́нка *ж.* 32. сцяжынка на мяжы. // Шыро́ка доро́га у пол'а́х, воза́мі йе́зд'ат', а убо́к, то гэ́та сці́нка – бо́чнайа доро́га 60.

СЦЁРАНЬ сте́рэн' *м.* 29, 31, 32. *гл.* **сцярня**.

СЦІРЫНЫ сці́рыны, ці́рыны *мн.* 151, 183. дробная памятая салома. // Сці́рыны скаці́не дава́ц', ко́лос нішчы́мны.

СЦЯБЛІНА стебли́на *ж.* 80. *гл.* **сцябло 1**.

СЦЯБЛО стэбло́ *н.* 20, 21, 112, 134а, 135. стйабло́ *н.* 46. сц'абло́ *н.* 156а. ст'абло́ *н.* 67, 167, 174, 186а. стебло́ *н.* 65, 178, 183. **1.** сцябло. // Стэбло́ – йак адно́, а йа́к у гу́ру, то соло́ма 112. **2.** цэнтр стогу 67. **3.** *гл.* **гузыр** 156а.

СЦЯРАК суйа́рок *м.* 152. ярына.

СЦЯРНО стерно́ *н.* 184. стэрне́ *н.* 51. поле, з якога зжата збожжа.

СЦЯРНЯ стырн'а́ *ж.* 7а, 22, 26, 27, 29, 186. стэрн'а́ *ж.* 20. поле, з якога зжата жыта 7а, 22, 29, 31, 32.

СЯВАК сева́к *м.* 29, 122, 133, 157. сыва́к *м.* 27, 72. сейбіт. // Зна́йе сэ́йаты – до́бры сыва́к 72.

СЯВАР сева́р *м.* 39, 124, 146. сейбіт. // Сева́р не го́ліцца, пока́ не засе́йецца, йака́ борода́ – тако́йе по́ле 124.

СЯЛБА сэлба́ *ж.* 20, 22, 31, 32. сылба́ *ж.* 26, 27, 29, 32, 51. сывба́ *ж.* 39. усходы. // До йу́рйа сылба́, а по́тым жы́то 26.

СЯЎБА сеўба́ *ж.* 20, 120, 130, 133, 134, 156а. сэўба́ *ж.* 36, 71, 72. сяўба́ *ж.* 51, 60, 98. с'аўба́ *ж.* 184, 186, 197, 202. сэдба́ *ж.* 71. сэлба́ *ж.* 29. сылба́ *ж.* 31. сывба́ *ж.* 67. **1.** сяўба. // До Сэме́на ра́н'а сеўба́ 72. **2.** засеянае поле. // Йак зора́лі, то ролл'а́, йак посе́йут', то сеўба́ 133.

ТАБАКА таба́ка *ж.* 24, 26, 30, 32. сажа ў просе.

ТАЛАКА тол'о́ка́ *ж.* 22, 29, 31, 46, 49, 71, 80, 97, 98, 105, 120, 122, 124, 132, 133, 137, 146, 157, 192а, 204. талака. // Толо́ка́, што ні хле́ба, ні молока́ 98. Колі́ жы́то сожа́ў, то толоку́ поі́ў на дожы́нкі 204.

ТРАЕНІК тройе́нык *м.* 65. шырокі загон.

ТРАЕНІНА тройе́нына *ж.* 67, 75, 75а, 79, 79а, 83, 83а, 95, 99, 112, 115, 134а. тройе́ніна *ж.* 156а. паўторнае ворыва. //Збэрэ́ш жы́то, з'а́б стэрн'у́ зао́рвайут', а на зі́му глыбо́ка орэ́, то трое́нына 79а.

ТРАЦЬ троі́ц' *незак.* 36. тройі́ты *незак.* 67, 183. араць папар трэці раз, пасля чаго сеюць жыта.

ТРАЙНЯТЫ тройн'а́та *мн.* 31, 124. тры каласкі на адным сцябле. // Тройн'а́та – тро́йе колосу́ў, то урожа́й хле́ба 132.

ТРАЙЧАКІ тройчакі *мн.* 22, 29, 35, 36, 46, 62, 65. вілы, у якіх тры зубы.

ТРАПАЧКА трэпа́чка *ж.* 31. трапа́шка *ж.* 135. мянташка.

ТРАСТА траста́ *ж.* 147. прамая салома.

ТРАСЦІНА тросты́на *ж.* 31. гатунак жыта.

ТРАСЯНКА трас'а́нка *ж.* 59. трус'а́нка *ж.* 120. салома, змешаная з травой. // Трас'а́нка-аўс'а́нка, жы́тн'а с траво́йу, дайу́ц' скоту́ 59.

ТРАЦІНА трэціна *ж.* 105, 120. *гл.* **трацяк**.

ТРАЦЯК трыт'а́к *м.* 31, 35, 46, 67, 80. трэц'а́к *м.* 36. трэцяя частка надзела *(старое).*

ТРАЯК тройе́к *м.* 65. два-тры загоны разам. // Горо́ш заго́нэ і зро́бэш з заго́на тройека́ з двух-тро́х заго́ны 65.

ТРАЯН трайа́н *м.* 183. тры рады бульбы, паміж якімі нельга прайсці плугам.

ТРОНАК тро́нок *м.* 4а, 7а, 49, 109, 120. драўляная ручка ў сельскагаспадарчых прылад. // Коло́чка загостры́ў на жэле́зны вілкі, то тро́нок 120.

ТУЖАЦЬ тужа́ты *незак.* 133, 144, 186а. тужэ́ц' *незак.* 156а. цвярдзець. // Начнэ́ тужа́ц', уро́дэ зрэ́ц', гушча́йе 133.

ТЫЧКА ты́чка *ж.* 31. ручка цэпа.

УГНОЙВАЦЬ угно́йвац *незак.* 36, 120. угно́іты *незак.* 46. угно́йаты *незак.* 27, 144. угнойваць. // Йак ш'о́ по́ле угно́йено, то вроды́ло хорошэ́ 27.

УДОББЕ удо́б'йе *н.* 79а. добрае поле. // Вы́дма – то колы́ вы́шло з удо́б'йа 79а.

УДОБНЫ удо́бнайе поле 119. удо́бнайа з'амл'а́ 121, 165а, 171а. урадлівая зямля, урадлівы ўчастак.

УДОБСТВІЕ удо́пствійе *н.* 79а. *гл.* **удобшчына**.

УДОБШЧЫНА удо́пшчына *ж.* 21, 79, 98, 123, 130, 156а, 167. урадлівае поле, добрая сенажаць. // У на́с неудо́пшчыны біл'ш, чым удо́пшчыны 98.

УЖОЎКА ужо́ўка *ж.* 26, 31, 32, 36, 59, 60, 157, 196, 202, 204. *гл.* **гуж**.

УЖЫШЧА ужы́шча *н.* 36. вужы́ш'е *н.* 29. *гл.* **гуж**.

УЗДЫР'Е уздырыэ́ *н.* 36. *гл.* **гузыр**.

УЗМЕЖАК узме́жак *м.* 156а. невялікі ўчастак няворнай травяністай зямлі, што ляжыць паўз край поля звычайна на сваім участку.

УЗЫХОДЗІЦЬ всхо́дыт' *незак.* 27, 29. усхо́дзіц' *незак.* 120, 124, 146, 156а, 178. усхо́дыты *незак.* 72, 98, 105, 126, 162. узыходзіць. // Жы́то на вэсні́ усхо́дыт, йак сне́х ростайе́ 72.

УМЕЖАК уме́жак *м.* 112, 134а. *гл.* **узмежак.** // Уме́жак – то заворо́те́, то́л'кі кол'а́ пло́ту, с траво́йу 112.

УПАХ упа́х *м.* 75. ворыва. // Йе́к па́шуц пе́рвы упа́х, йе́к йі подора́ў, йак другі́ упа́х повторы́ў, йе́к трэ́ці упа́х потроі́ў 75.

УПЯРОЧКА уп'аро́чка *ж.* 156а, 161. папярочныя барозны ў канцы ўчастку.

УПЯРЭЧКІ уперэ́чкі *мн.* 142, 156. папярочкі.

УРУН уру́н *м.* 60, 62, 65, 67, 71, 72, 75, 75а, 79, 80, 85, 87, 95, 98, 99, 103, 105, 106, 107, 108, 109, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 120, 121, 122, 123, 124, 128, 130, 131, 132, 133, 142, 144, 146, 147, 156, 165а, 167, 171а, 174, 184, 197. асеннія ўсходы. // Уру́н – то озі́мыйа ўзойду́ц' 124.

УРУНА уру́но *н.* 71, 72, 80, 109, 132, 137, 184, 197. уру́на *н.* 65, 126. вру́на *н.* 41. гуру́на *н.* 98. *гл.* **урун**.

УРУНІВАЦЦА урýнівацца *незак.* 20, 22, 24, 28, 32, 34, 41, 45, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 71, 72, 79, 80, 83, 83а, 85, 87, 95, 98, 99, 103, 105, 108, 109, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 126, 128, 132, 134а, 142, 144, 147, 156, 165а, 167, 174, 184, 197. врунытыс' *незак.* 67. **1.** узыходзіць. // Урýнівайецца жы́та, разослáлос' 132. **2.** красаваць 72. // Крáску жы́то скідáйе, урунэ́лос' 72.

УРУНЬ урýн' *ж.* 144, 156. *гл.* **урун**.

УСНІЦА усніца *ж.* 124. асцюк. // Усніца ў óко упáла 124.

УСХОДЫ усхóды *мн.* 21, 36, 134а, 156а, 178, 186а, 192а. усходы.

УЦЯЦЬ ут'áты *зак.* 32. зжаць. // О нýткэ, косары́, бо нэ рáна почалі, хот' нэ рáна почалы́, а богáто ут'алы́ 32.

ХАМУЦЕЦ хомýтэц *м.* 204. *гл.* **хамуцік**

ХАМУЦІК хамýцік *м.* 147. круглы раменьчык з дапамогай якога звязваюцца асноўныя часткі цэпа.

ХЛУСТ хлуст *м.* 32. адходы пры малацьбе.

ХРАСТКІ хрэсткí *мн.* 60, 204. **1.** невялікая ўкладка снапоў. // У хрэсткí стáўл'ац' жы́та 204. **2.** першыя ўсходы 60.

ХРАСТОЧКІ храстóчкі *мн.* 156а. маладыя раслінкі ў перыяд ад паяўлення іх з насення да паяўлення пад глебай.

ХРАСЦІЦЦА храсты́цца *незак.* 60. узыходзіць. // Храсты́цца жы́то, малэ́н'кайі хрэстóчкі вылáз'ац 60.

ХРЭСНУЦЬ хрэснýты *незак.* 46. *гл.* **клякаць.** // Хрэсло́ жы́то, перэзрэ́ла, полегло́ 46.

ЦАЛІК цалíк *м.* 158, 191. цэлíк *м.* 154. **1.** абложная зямля 158, 191. // Цалíк мéжду усíх межýйе, не óрэцца, посéйе картóшку у цалíк, калí не вýруйе паронíну 191. **2.** агрэх 154. // Колі пáшуц', а остáўс'а цэлíк, плуг вы́скачыў 154.

ЦАЛІНА цэлінá *ж.* 21, 109, 119, 121, 122а, 130, 134, 146, 147, 156а, 165а, 167, 171, 178. абложная зямля. // Цэліны́ – то нікóлі непáханайе пóле 167. Цэліны́, котóрэ не вірóбено пóле, дáўніе зéмлі лежáц', не уробóтены 121.

ЦАПІЛА ціпíло *н.* 32. *гл.* **цапоўе.** // Ціпíло што ў рукáх дэ́ржат 32.

ЦАПІЛНА цэпíлно *н.* 27, 105, 108, 109, 144, 149, 156, 157, 178, 183, 184, 197. цэпíл'но *н.* 36, 146. цыпэ́лно *н.* 49. ціпы́лно *н.* 67. цыпэ́лно *н.* 51. ціпíлно *н.* 32, 60, 71, 72, 80, 202, 204. цыпы́лно *н.* 26, 29, 98. цапільна. // Корóчча пáлка біч, а доўжэ́йша – цэпíлно 133.

ЦАПОЎЕ цэпóфйе *н.* 147. цапільна.

ЦАПОЎКА цэпóўка *ж.* 137. цапільна.

ЦВЕДНУЦЬ цвéднуты *незак.* 49. даспяваць. // Жэ́то дозрывáйе, пóтым жэ́то цвэ́днэ 49.

ЦВІСЦІ цвісты́ *незак.* 21, 27, 29, 137. красаваць. // Цвітэ́ жы́та 21.

ЦВЫХЕЛЬ цвы́хел' *м.* 67. цвы́чэл' *м.* 41. цвэ́хол' *м.* 65. маленькі клінаваты ўчастачак. // Гусы́ тогó цвы́хл'а жы́то зусíм обійілы 67. Цвэхол' – бы клынóк пóл'а, лáтка 65.

ЦУРКА цýрка *ж.* 105, 109, 120, 124, 133, 137, 144, 146, 147, 149, 156, 178, 183, 186, 192, 204. ц'ýрка *ж.* 98, 105, 157, 196. драўляны кіёчак з нарэзамі, з дапамогай якога вяжуць снапы. // Гóлымі рукáмі снопá, йак слéд, не сцíснеш – трэ́ба цýрка 144.

ЦЭП цэп *м.* 22, 36, 98, 122, 123, 137, 146, 157, 178, 186, 192а, 196, 204. цып *м.* 109, 144. ціп *м.* 26, 29, 32, 35, 49, 51, 66, 67, 71, 72, 80, 97, 120, 124, 133, 202. цэп. // Цэпóм молóтыт' жы́то, пшыніц'у, йачмíн', окромэ́ прóса. Прóса ногáмы мнут' 22. У ціпа бійáк з грáба, а цыпы́лно з лэшчы́ны 72.

ЦЯРПУГА тэрпýха *ж.* 32. тэрпýга *ж.* 31. трыпýга *ж.* 31. мянташка. // Трыпýгойу гóстрат кóсу на мíсці косíнн'а 31.

ЦЯРПУЖЫЦЬ тэрпýжыты *незак.* 31. мянціць.

ЧАЛО чалó *н.* 123, 144. лепшае якаснае зерне. // Чалó – жы́то сáмо лýчша 123.

ЧАРКА клáсці чáрку *незак.* 144. рабіць верх стога. // Гáн'у пашлí на стóг, йанá хóрашэ кладзé чáрку 144.

ЧАРНЕЦЬ чарнéты *незак.* 156а. паспяваць (аб аўсе).

ЧАСТКА чáстка *ж.* 35. старая зямельная мера. // У чáрку вхóдіт васемнáццац' дес'ацíн з'амлí, ус'áкайа з'амл'á і неўраджáйнайа, і сенакóс, лес, пáша 35.

ЧАТЫРОХРОЖКІ чатырохрóшкі *мн.* 29, 31, 120. жалезныя вілы. // Чатырохрóжкі – вілкі до гнóйу, залíзныйа, клáсці гнуй 31.

ЧАЦВЯРТАК чэц'в'артáк *м.* 142, 156. частка надзела *(старое).*

ЧАЦВЯРТУХА чатвортýха *ж.* 36, 60. чэц'вортýха *ж.* 35. чыітв'ортýха *ж.* 67. *гл.* **чацвярціна.**

ЧАЦВЯРЦІНА чытверціна *ж.* 46, 196. чэтвертына *ж.* 31. чацвёртая частка надзела *(старое).* // У мэнé двенáццата дóл'а, у тэбé ж чэтвертына булá, хібá йа нажывý на нéй 31.

ЧОП чып *м.* 31. частка жорнаў, у якую ўстаўляецца ручка.

ЧОРНАЕ ЗЕРНЕ чóрнайе зэрнó 27, 29, 49, 51, 121а, 122, 135, 165а, 171а. *гл.* **баравое жыта.**

ЧЫКАЛОДАК чыкалóтак *м.* 46. чэкулóдак *м.* 49, 67. каленца раслін. // Там, дэ чэкулýдок, дыры ў стэблé н'амá 49.

ЧЫКАЛОДКА чыколóтка *ж.* 27, 80. чікулýтка *ж.* 7а. *гл.* **чыкалодак.** // Стэбліна мáйе чыколóткі 80.

ЧЫСТАЕ ЗЕРНЕ чыстайе зéрне *н.* 21, 22, 24, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 41, 174. *гл.* **перадковае жыта.**

ЧЫСЦІЦЬ чыстыты *незак.* 79, 79а, 108, 112, 115, 116, 116а, 121а, 134а, 135. чысціць зерне.

ШАЙПАК шэйпáк *м.* 71. укладка з дзесяці снапоў. // У шэйпакáх жыта 71.

ШАПКА шáпка *ж.* 26, 35, 46, 60, 91, 95, 98, 103, 105, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 120, 124, 126, 132, 133, 134, 135, 157, 184. шызпка *ж.* 31, 51, 71, 75, 75а, 79, 79а, 93а. ш'áпка *ж.* 27, 29, 65, 67. шэпка *ж.* 49. верхні сноп маленькай укладкі снапоў.

ШАСТУХА шэстýха *ж.* 60. шостýха *ж.* 36, 67. шостая частка надзела *(старое).*

ШАСЦЕРЫНА шэстэрына *ж.* 31. *гл.* **шастуха.**

ШАСЦІНКА шэс'цінка *ж.* 124. *гл.* **шастуха.**

ШНУР шнур *м.* 65, 67. вузкая палоска поля або сенажаці. // У спóровс'кых болóтах булы бы рэз'кы – шнур'і 67.

ШНУРОК шнурóк *м.* 20, 36, 59, 71, 80. **1.** палоска зямлі, якая належала аднаму гаспадару 59, 71, 80. **2.** вузкая палоска поля 20, 36.

ШНУРЫ шнуры *мн.* 36, 56, 156а, 174. доўгія вузкія палоскі зямлі 36, 174.

ШОПЛЯ шóпл'а *ж.* 7а, 20, 26, 35. шыпл'а *ж.* 67. шýпл'а *ж.* 79. драўляны савок, для веяння.

ШТАКЕТКА штакéта *ж.* 124. *гл.* **штакеты.** // Штакéта громадý од громады д'аліла 124.

ШУПЕЛЬКА шупэл'ка *ж.* 59. *гл.* **шопля.**

ШУПЛІК шýплік *м.* 137. *гл.* **шопля.**

ШУСЦЯК шуст'áк *м.* 29, 49. **1.** лушпіна на зерне 29. // Шш'е шуст'акíв дóбрэ не зн'алá 29. **2.** асцюк. // Шуст'акэ – вусы ў жыта 49.

ШУХЕЛЬ шýхел' *м.* 142. драўляная лапата.

ШЧЫНАК шчынок *м.* 46. ахапак сена.

ШЧЫНІНА шчыніны *мн.* 119. *гл.* **шчынкі.**

ШЧЫНКІ шчынкі *мн.* 103, 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 121, 121а, 122, 165а, 171а. адходы пры веянні (тое, што змятаецца з намалочанай кучы, або збіраецца зверху пры падсяванні збожжа на рэшаце). *гл.* **падсяваць.** // Шчынкі йак збірáйе звéрху рукóй з рэшата 121.

ШЧЫННІКІ шчыныкы *мн.* 29. *гл.* **шчынак.** // Шчыныкы – то малéн'ка хáпка сéна 29.

ШЧЫНЯЦЬ шчын'áты *незак.* 29, 36, 56, 57, 58, 59, 60, 66, 67, 75, 75а, 79, 80, 83, 83а, 85, 87, 93а, 95, 97, 98, 99, 103, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121, 121а, 122, 123, 165а, 171а. **1.** збіраць у ахапак 29. **2.** вымесці граблямі пустыя каласы з вымалачанага збожжа. // Шчыні жыто хорошэн'ко, дай убірáй у мешкí 122.

ШЧЫРЫ ПЯСОК шчыры песóк *м.* 135. жоўты пясок.

ШЧЫРЭЦ шчырэц *м.* 186. шш'ірэц' *м.* 31, 130. пясок. // На нáшом пóлі одын т'ірэц' 130.

ЮРКО йýрко *н.* 32. *гл.* **цурка.**

ЯДРО йáдро *н.* 95, 115. *гл.* **баравое жыта.**

ЯЛАВЕЦЬ йаловéты *незак.* 109, 154, 158, 178. пуставаць.

ЯЛАВІНА йаловына *ж.* 105, 137, 138, 157, 196, 197, 202, 204. йаловіна *ж.* 21, 46, 75, 75а, 78, 79а, 83, 83а, 85, 91, 93а, 95, 103, 108, 112, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121, 123, 124, 126, 132, 134а, 135, 144, 165а, 167, 171а, 174, 178, 183. йáлавіна *ж.* 142, 146, 156, 158, 161, 171, 183, 190. йаловіны 147. **1.** абложная зямля. // Тры гады йаловіна полежыц', пóтым жыто сéйуц' 196. **2.** папар 123, 147, 174, 178. **3.** поле, якое не змаглі засяць 126. // Йаловіна здóймет, а не здýжайет успахáц' 126.

ЯЛАВІШЧА йаловíшш'е *н.* 183. *гл.* **ялавіна 1.**

ЯРАВІНА йаровінá *ж.* 20, 79, 95, 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 130, 131, 132, 133, 165а, 171а, 174. ярына. // Грэчка, ов'óс, йачмéн', прóсо, л'óн – то ус'ó йаровінá, за тó шш'ó на вісні сéйуцца 124.

ЯРЫВА йáрыва *н.* 113. *гл.* **яравіна**.

ЯРЫНА йарынá *ж.* 20, 35, 36, 39, 41, 45, 46, 49, 50, 51, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 67, 71, 72, 75, 75а, 78, 79, 95, 99, 137, 142, 144, 146, 147, 156, 183, 184, 186, 196, 202, 204. **1.** ярына. **2.** яравое жыта 103.

ЯРЫЦА йáрыца *ж.* 103, 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 119, 121, 121а, 134а, 135, 165а, 171а. йéрыца *ж.* 75, 75а, 79, 79а, 83, 83а, 95, 99. яравое жыта.

ЯСЕЛЬКІ йáсел'кі *мн.* 137. граблі, якія далучаюцца да касы для жніва збожжа. // Йáсел'кі грэчы́ху адкладáц' 137.

ЯЧА йáча *ж.* 105. адтуліна ў жорнах, у якую засыпаюць зерне.

ЯЧМЕНІСКА йачмéніско *н.* 105, 119. *гл.* **ячнішча**.

ЯЧМЕНІШЧА йачмéнішча *н.* 32, 108, 113, 115, 115а, 116, 116а, 121, 165а, 171а. йачмéнішчэ *н.* 31, 72. *гл.* **ячнішча**.

ЯЧМЕНКА йачмéнка *ж.* 35. *гл.* **ячменніца**.

ЯЧМЕННІЦА йачмéнніца *ж.* 51. йачмíныц'а *ж.* 49. ячная салома.

ЯЧМЕНЬ йачмéн' *м.* 120, 133, 196, 202, 204. йачмэ́н *м.* 27, 29, 31, 32, 71, 184. йачмíн' *м.* 26, 61, 72, 98, 126. ячмень. // Йак на пéрву кутт'ý зóры дóбрыйа, то йачмéн' рáно сéйуц' 157.

ЯЧНІСКА йашнíско *н.* 79, 91, 95, 99, 103. йачнíско *н.* 83, 83а. *гл.* **ячменішча**.

ЯЧНІЦА йачнíца *ж.* 98. *гл.* **ячменніца**.

ЯЧНІШЧА йáчнішчэ *н.* 20, 126, 132, 133. йáчнішча *н.* 137, 138. йáчнішне *н.* 196. поле, дзе рос ячмень.

ЯЧЫЯ йачы́йа *ж.* 60. йачэ́йа *ж.* 124, 126. *гл.* **яча.** // Йачы́йа, куды́ сы́пац' жы́та 60.

ПАЛЕСКІЯ НАЗВЫ ЕЖЫ

АБЕД обід *м.* 1, 2, 4, 7, 9, 13, 16—20, 25, 29, 32, 34, 35, 38, 44, 45, 47, 60, 72, 79а, 102, 119, 126, 186. обе́д *м.* 52, 75, 79, 83, 91, 103, 109, 112, 116, 120, 123, 124, 128, 131, 132, 133, 135, 136, 139, 144, 145, 157, 160, 161, 164, 165, 166, 168, 169, 171, 172, 177, 178, 179. гобід *м.* 93. бед *м.* 115. абе́д *м.* 151, 152, 154, 158, 187, 190, 191, 198а, 199. **1.** асноўны, другі прыём ежы ў 12—14 гадзін 1, 7, 9, 18, 20, 29, 32; 34, 38, 44, 47, 52, 75, 78, 79, 83, 91, 102, 109, 112, 115, 116, 119, 120, 123, 124, 128, 131—133, 135, 136, 139, 144, 145, 151, 152, 154, 157, 158, 161, 164—166, 168, 169—172, 177, 178, 186, 187, 190, 191, 198а, 199. // На обе́д ва́рац' этот са́мы боршч, млины у са́ло намо́чаныйа 132. **2.** ранішні прыём ежы, снеданне 2, 16, 17, 25, 35, 60, 72, 79а, 93, 103, 126. // Йак собира́йуцца в робо́ту, нава́рат боршчу́, ло́кшанины, и ра́но говора́т обід. Ходы обідаты да по́йдэм на по́ле 126. **3.** памінкі 4—8, 13, 16, 17, 20, 25, 20, 38, 79, 115, 177, 190.

АБЕРТКА обэ́ртка *ж.* 60. обе́ртка *ж.* 139, 162. о́бертка *ж.* 159—161, 168, 170. во́бертка *ж.* 191. вялікі кавалак хлеба, адрэзаны на ўсю булку. // Ото з'йе́ла о́бертку 170.

АБІРАНКА обіранка *ж.* 37. лупленая бульба, папярэдне звараная. // Навары сухо́паркі, обіры, порэж на ско́вороду і обіранка 37.

АБІРАЦЬ обіра́ты *незак.* 9, 19. обыра́ты *незак.* 60, 72, 78, 79, 79а, 91, 95, 98. обэра́ты *незак.* 4, 7, 15—18, 20, 40, 44, 45. убыра́ты *незак.* 15, 29. абіра́ц' *незак.* 52, 85, 103, 113. **1.** чысціць нажом старую сырую бульбу 7, 9, 15—19, 29, 40, 44, 45, 52, 60, 72, 78, 79, 79а, 85, 91, 95, 98, 103, 113. **2.** чысціць звараную ў лупінах бульбу 4, 7, 9, 15, 16, 20, 29.

АБОЧЫНА обо́чына *ж.* 60. свіное сала з бакоў.

АБРАБЛЯЦЬ обробл'а́ц' *незак.* 132. чысціць нажом старую сырую бульбу.

АБРАЗАЦЬ обриза́т *незак.* 1. обри́заты *незак.* 19, 71. обриза́ц' *незак.* 80. обрэ́звац', абраза́ц' *незак.* 139, 166. **1.** чысціць нажом старую сырую бульбу 1, 19, 25, 29, 47, 59, 71, 80, 126, 132. **2.** зразаць палоску лупін з бульбіны (каб пры варцы прасалілася) 166. **3.** абразаць на бульбіне толькі парасткі, павыкалупваць вочкі 139.

АБРЭЗВАЦЬ абры́ᵊзваты *незак.* 75, 79а. обрэ́звац' *незак.* 112, 132, 135. чысціць нажом старую сырую бульбу.

АБЯРТАХА аб'арта́ха *ж.* 190. *гл.* **абертка**.

АГАПКА ага́пка *ж.* 105. га́пка *ж.* 112, 115. свіны страўнік, начынены мясам або ўнутранасцямі.

АГАРАК ога́рок *м.* прыгарэўшая зверху бульбіна 80.

АГУЛЬНІК огу́льнік *м.* 2, 6. огул'н'ік *м.* 7, 11, 26. **1.** род бабкі з дранай бульбы 2, 6, 7, 11. **2.** печыва 26.

АДВАР отва́р *м.* 25. напітак, звараны з сухіх груш.

АДКІДАЧ откі́дач *м.* 168. мяшочак для прыгатавання тварагу, сыру. // Откі́дач – што молоко́ ква́с'н'е откіда́йуц'.

АДКІДКА о́ткитка *ж.* 2, 15. тварог. // О́ткіткі тро́хі зобра́ла 2.

АЖАРКІ ажа́ркі *мн.* 52. *гл.* **выжаркі**.

АЗАЛЕЦЬ азале́ц' *зак.* 151, 154, 158, 159. пачаць скісаць, абрызгнуць (пра малако).

АКОЛІЦА око́лица *ж.* 83, 119а, 126, 136. *гл.* **аколка**. // Аткро́йіла на ўвэс' бохоне́ц цы́лу око́лицу 126.

АКОЛКА око́лка *ж.* 115, 120, 136. ốко́лка *ж.* 123, 132. вялікі кавалак хлеба, адрэзаны на ўсю булку. // От коб ум'а́ла око́лку хл'е́ба 120.

АКОЛУШКА око́лушка *ж.* 133. *гл.* **аколка**.

АКОНАШНІЦА око́нôшница *ж.* 20. вялікі кусок тоўстага сала.

АКРАЕК окра́йок *м.* 2, 12. кра́йок *м.* 35. вялікі адрэзаны кавалак хлеба.

АКРАЕЦ акра́йец *м.* 52. окра́йиц *м.* 59, 79а. окра́йец *м.* 93а, 109, 113, 120, 124, 128, 145, 157, 158, 160. кра́йіц *м.* 19, 132, 144. кра́йец *м.* 116, 123, 139, 148, 154, 161, 164, 168—170, 173, 177, 181, 185, 186, 190, 196. **1.** першы кавалак хлеба, адрэзаны ад новай буханкі 19, 52, 59, 79а, 93а, 109, 113, 116, 120, 123, 124, 128, 132, 139, 145, 154, 157, 158, 160, 161, 168, 173, 181, 186. **2.** адрэзаная частка буханкі хлеба, якая бярэцца ў дарогу, на працу і г.д. 148, 164, 169, 170, 177, 186. **3.** адрэзаны кавалак хлеба 79, 116, 124, 144, 148, 154, 185, 190, 196.

АКРАЙЧЫК окра́йчык *м.* 1, 12, 20, 45, 60, 68, 75, 79, 80, 83, 85, 91, 93, 95, 98, 102, 103, 112, 115, 116, 119а, 124, 126, 131, 135, 136, 148, 151, 152, 157, 160, 164, 170—172, 178, 179, 198а, 203. акра́йчык *м.* 187. кра́йчык *м.* 4, 72, 133, 143, 144, 166, 178, 185, 190, 196, 199, 202, 204. **1.** першы

кавалак хлеба, адрэзаны ад краю буханкі 1, 4, 12, 20, 60, 68, 72, 79, 80, 83, 85, 91, 93, 95, 98, 102, 112, 116, 119, 133, 143, 144, 151, 152, 164—165, 170—172, 176, 178, 179, 187, 190, 196, 198a, 199, 202—204. // Зйілы ўс'у бýлку, дно крáйчык зостáвс'а 60. Дай окрáйчыка, мо рожý Міколáйчыка 124. Йак почынáйіш кудíлку дык крáйчык 199. **2.** адрэзаная частка булкі хлеба 75, 80, 112, 115, 135. // Позы́чіла окрáйчык у половíну бýлкі 80.

АКРАСА окрáса *ж.* 2, 5, 6, 7, 10, 16. о^{у}крáса *ж.* 15. сала, тлушч як заправа ў страву. // Закрасúты боршч чи суп йе трóшку о^{у}красы 15.

АКРАЮШАК крайýшок *м.* 38. *гл.* **акрайчык 1** // Открóй крайýшка.

АКРАЮШКА окрáйушка *ж.* 6, 12, 29. крайýшка *ж.* 29, 35, 71, 191. **1.** *гл.* **акрайчык 1** 6, 29, 35, 71, 191. **2.** *гл.* **акрайчык 2** 12, 29.

АКРУШАК окрýшок *м.* 7, 11, 16, 17, 19, 25, 29, 40, 44, 45. укрýшок *м.* 1, 4, 15, 38. **1.** першы кавалак хлеба, адрэзаны ад новай буханкі 7, 16, 44. **2.** вялікі адрэзаны кавалак хлеба 1, 4, 11, 15, 16, 18, 19, 25, 29, 38, 45. **3.** кавалак хлеба 17. // Окрýшок хліба 17. **4.** кавалак хлеба, адрэзаны на ражок 40.

АКРУШЧЫК окрýшчык *м.* 20, 35, 88, 47. *гл.* **акрушак 1** 38, 47. **2.** *гл.* **акрушак 2** 20, 35.

АЛАДКІ олáдкі *мн.* 1, 6, 18—20, 44, 47, 52, 59, 60, 121. алáдкі *мн.* 103, 109, 112, 115, 119a, 131, 160, 178, 179, 181, 198a. лáдкі *мн.* 105, 133, 135, 143, 145, 168, 187, 190. олáтки *мн.* 2, 6, 7, 9, 12, 45, 78, 93, 95, 120, 132. улáтки *мн.* 15. лáткі *мн.* 165. оглáтки *мн.* 4, 11, 35, 37, 75, 79, 79a, 91. глáтки *мн.* 5, 8, 38, 71. олáдзі *мн.* 6, 139, 151, 154. **1.** бліны з мукі або дранай бульбы 1, 2, 4—9, 11, 12, 15, 18—20, 25, 35, 37, 38, 44, 45, 47, 52, 59, 60, 71, 103, 109, 120, 121, 131—133, 139, 143—145, 160, 168, 178, 179, 181, 198a. // Голáток нап'ачэ́м, у сáло мокн'éм 71. Налупúла картóпл'аў, нац'éрла і лáдок напиклá 144. **2.** маленькія блінцы́ з мукí або дрáнай бульбы 75, 78, 79, 79a, 91, 93, 112, 115, 119a, 132, 151, 154, 165, 187, 190. // Олáтки мал'éн'кійа, по лóсцы 132. **3.** бліны з белай мукі 95, 135.

АЛЕІ ол'éйі *мн.* 78, 79a, 93, 120, 123, 124, 126, 132, 136, 139, 148, 161, 162, 166, 168, 171. олíйі *мн.* 60, 103, 116, 119, 131. голéйі *мн.* 80. алéйі *мн.* 159, 176, 191. *гл.* **алей**.

АЛЕЙ олíй *м.* 1, 4, 9, 11, 12, 17—19, 25, 29, 32, 112, 157, 196, 199, 202, 204. олы́й *м.* 2, 20. голúй *м.* 13, 34, 79. ол'éй *м.* 144, 160, 164, 173. ал'éй *м.* 166, 179. канаплянае або льняное масла. // Голúй з л'óну, коноп'áл' вытискáйут' 34.

АЛЕЯ олíйа *ж.* 59, 72, 143. улíйа *ж.* 45. голíйа *ж.* 71. *гл.* **алей**.

АЛІВА олíва *ж.* 20, 119a, 123, 136, 143, 144, 148. оліва *ж.* 126. сланечнікавае масла. // Олúва с сóночнику, а з ілнá ол'éйи 126.

АНДРЫЯН андрыйáн *м.* 172. свіны страўнік, начынены мяккім мясам і правялены 172.

АПАЛОНІК ополóнык *м.* 59, 99. ляпёшка з хлебнага цеста. // До пéчыва хлы́ба нымá, ополóныки на чэрэн' накúдайуц' йак вы́горыц' 59.

АСКАДАВЕЦ оскадáвэц *м.* 120, 124. мяшочак для прыгатавання тварагу, сыру. // Оскадáвэц шчо сцэ́джвайуц' молокó 124.

АСМАЛАК осмáлок *м.* 25, 47. падгарэўшая зверху бульбіна.

АСОВАТЫ осóвуватэ *н.* 78. абрызглае (пра малако).

АСТОЙ остóй *м.* 187. абястлушчанае малако.

АСУХ óсух *м.* 5. усýх *м.* 16. осýх *м.* 17. **1.** *гл.* **асушак** 5. **2.** блін з мятай бульбы і мукі, печаны на капусным лістку 17. // Осýх такэ́ сухэ́ пл'áцкэ 17. **3.** прэсны блін з грэцкай мукі 16.

АСУШАК осýшок *м.* 2, 5, 12, 19, 20, 25, 29, 37, 40, 44, 45, 72, 85, 116a, 139. осýшэк *м.* 15, 34. усýшок *м.* 8, 47. **1.** першы або апошні ад буханкі кавалак хлеба 2, 5, 8, 34. **2.** сухі кавалачак хлеба 12, 25, 34, 40, 72, 85. **3.** сухі выраст, шышка на хлебе 12, 15, 19, 20, 25, 29, 37, 44, 47, 72, 95, 116a, 139.

АСУШКА осýшка *ж.* 10, 79. **1.** *гл.* **асушак 1** 10. **2.** *гл.* **асушак 2** 79.

АСУШЧЫК осýшчык *м.* 40, 65, 71. **1.** *гл.* **асушак 1** 40. **2.** *гл.* **асушак 2** 65, 71.

АСЯЛЁД ос'ел'óд *м.* 139. селядзец.

АТОЧЫНЫ отóчыны *мн.* 37, 52, 59, 60, 65, 75, 79a, 83, 93, 93a, 103, 112, 116, 116a, 119a, 120, 123, 124, 128, 131–133, 189, 145, 154, 157, 158, 160—173, 176—178, 185, 186, 199, 203. отóчіны *мн.* 7, 136, 143, 144, 148. тóчыны *мн.* 115, 159, 191; отóўчэне *н.* 101. **1.** свіное кішачнае сала 7, 37, 52, 59, 60, 65, 75, 79a, 83, 93, 93a, 101, 103, 109, 112, 115, 116, 116a, 119a, 123, 131, 132, 136, 143—145, 148, 157, 158, 161, 164, 169, 170, 172, 173, 177, 185, 186, 199, 203. // Отóчыны од кишóк одбíрáйуц' 60. На кишкáх сáло йето ужэ отóчыны 173. **2.** іератопленае нутраное сала 120, 124, 128, 133, 139, 154, 157, 159, 160, 162, 164—166, 168, 169, 171, 176, 178, 191, 199. // Здор рэ́жуц' на отóчыны 160. Отóчыны з путчэ́рэ́йа, здорáа, ус'ó на отóчыны прагýц' 120.

АТТОПКА оттóпка *ж.* 119. тварог.

АЎСЯНКА овс'áнка *ж.* 196, 202, 204. каша або суп з аўсяных круп.

АХЛАПКІ охлáпкы *мн.* 45. сала вакол галавы.

АШЧАВІСТЫ ошчáвысты 60. які перакіс (пра хлеб). // Ошчáвысты хлиб когда бол'шáйа заквáска 60.

АШЫЕК ошéйок *м.* 59. ошы́йок *м.* 80, 126, 144. свіны ашыек.

БАБА бáба *ж.* 36, 52, 91, 93, 113, 115, 144, 164. **1.** *гл.* **бабка 1** 36, 52, 91, 93, 113, 115, 144, 164. **2.** *гл.* **бабка 5** 144.

БАБКА бáпка *ж.* 1, 2—6, 8—13, 15—20, 25, 29, 40, 45, 47, 65, 70, 79, 79а, 93а, 95, 101, 112, 114а, 115, 116, 116а, 120, 124, 131, 139, 171, 202. бáбка *ж.* 32, 34, 38, 54, 59, 60, 68, 71, 72, 75, 78, 80, 83, 85, 87, 98, 102, 103, 109, 119, 119а, 123, 126, 128, 132, 136, 143, 145, 148, 150—152, 154, 157—161, 165–169, 170, 172, 173, 176-179, 185–187, 190, 191, 196, 198а, 199, 204. **1.** страва з запечанай дранай бульбы 1, 2, 4, 5, 7, 9—12, 16—18, 25, 29, 32, 34, 40, 45, 54, 59, 60, 65, 68, 70—72, 75, 78—80, 83, 85, 87, 93а, 95, 98, 101—103, 109, 112, 114а, 116, 116а, 119а, 120, 124, 128, 131, 132, 135, 136, 139, 143, 145, 150—152, 154, 157—161, 165, 166, 168, 170, 171, 176—179, 185—187, 190, 191, 196, 198а, 199, 202—204. // Натэ́рла бáбкі 102. Труц' на ц'óртку кортóшку, лóжац' ў мокуцір і сожáйут ў п'еч, получáйецца бáбка 204. **2.** здобная булка; пячэцца ў форме або іншай пасудзіне 2, 5, 6, 103, 115, 131, 148; 152, 160, 161, 166, 169—171, 176—177, 187. // Бáпка пэчэ́ца пуд пáску у хóрмах глін'аных 5. **3.** род хлеба з грэцкай мукі 7—13, 15—20, 29, 38, 40, 45, 47, 72, 126, 158. // Бáбку-грэ́чанку спэклá, мочáйут' у творіг йейé 20. **4.** яешня на малацэ, з мукой 168, 173, 196, 202—204. // Йаічóк да мукí трóшкі да вот такá бáбка 173. **5.** страва з варанай мятай бульбы 120, 124. // Поб'йóмо бýл'бу, зажáрэмо сáлом да йемó, гэ бáпку рóбімо 120. **6.** запяканка з рысавай або іншай кашы 124, 126, 160. **7.** пенка на параным малацэ 12, 17, 173. **8.** прыгарка на кашы 12.

БАБКІ бобóк *м.* бопкí *мн.* 123. маленькія галушкі, якія пякуцца на Саракі. // На Сóрок с'еты́йе пеклí сóрок бопкóў, да шчэ бóрону і плýга, і кóсу, хлóпчыкам бóрону і плýга, а дз'éўкам – с'ерпá. Наробілі с'м'етáны с коноп'éл', кíдайем бопкí і йемó 123.

БАГУК багýк *м.* 59, 79, 91, 95, 98, 119а, 151, 203. бэгýк *м.* 124, 131. богýк *м.* 126. **1.** свіны страўнік, начынены адваранымі ўнутранасцямі і спрасаваны пад грузам 59, 151. // Кендз'ýх вычышчáйуц', вáрац' пэчэ́ни, л'óхко, холóнэ всеэ, напіхáйуц' цíсно у кендз'ýх, пуд кáмен' то багýк 59. У кíндз'укá напхáйуц' вантрóбы ды кáжуц' багýк 151. **2.** свіны страўнік, начынены мясам і правялены 79, 98, 124, 126, 131, 203. // Захавáйу багýк до лéта, дóбрэ бýдэ на сінокóс брáты 98. **3.** свіны страўнік, начынены кроўю з крупамі 91. **4.** свіны страўнік 95, 119а.

БАДЗЫГОН бадзыгóн *м.* 60, 78, 80. **1.** страва з дранай бульбы, запечанай у высокай пасудзіне. **2.** пра вельмі высокага чалавека 60, 78.

БАКАВІНА бакавíна *ж.* 199, 203. сала з бакоў. // Вéл'мі ж тóнка бакавíна 199.

БАКАВІЦЫ боковíцы *мн.* 136. *гл.* **бакавіна**.

БАЛАБУХА балáбуха *ж.* 119а. прэсная памінальная булачка.

БАЛАБУШКА балáбушка *ж.* 112, 115, 119, 120, 131, 132. булачка з пшанічнай або жытняй мукі. // Балáбушка із рóшчыны прымéшаной бывайе 120.

БАЛАНДА баландá *ж.* 199. надта рэдкая, няўдалая страва. // Баланды́ набóўтаў 199.

БАЛБУШКА балбýшка *ж.* 190. *гл.* **зайчык**.

БАЛЭЙБУХ бал'éйбух *м.* 17. запечаная драная бульба з дабаўленнем тоўчанай. // Мнéтка і тэ́рта картóшка бэз мукí пэчэ́цца – то балэ́йбух 17.

БАНКУХІ банкýхі *мн.* 6. род печыва.

БАРАНІНА бара́ніна *ж.* 20, 34, 71, 131, 139, 157, 179, 199. мяса з барана або авечкі.

БАРАНКІ барáнкі *мн.* 4, 115, 126, 139, 144, 158, 160, 179. абарáнкы *мн.* 7, 12, 20, 59. абаранкі.

БАСМАНЫ басманы́ *мн.* 36, 37. бац'маны́ *мн.* 35, 40. **1.** коржыкі з ільнянога семя 36. **2.** абрадавыя прэсныя коржыкі 37, 40. **3.** бульбяныя аладкі з прымессю мукі 35.

БАЎТУШКА болтýшка *ж.* 12, 15, 120, 124. **1.** бульбяны суп на малацэ 15. **2.** зацірка, калатушка 120. **3.** няўдалы суп 12. **4.** баўтуха карове 120, 124.

БАХОННЕ бахóн'н'е *н.* 112. боханы хлеба. // Бохóн'н'а насаджáла пóўну печ.

БАЦВІННЕ бôтвы́нне *н.* 2, 5, 7. ботвы́нне *н.* 59, 60. боц'вíнне *н.* 139, 157, 161, 177, 187, 191. боршч з бурачнага бацвіння 3. // Гыччэ́ ботвы́н'н'я навары́ты 60.

БАЧКІ бочкú *мн.* 6, 7, 12. бôчкí *мн.* 124. сала з бакоў. // Бôчкí і потчэрэ́ўйе рэ́жуц' на отóчыны.

БЕЛЬМАЧЫ бел'мачы́ *мн.* 172, 179, 203. яйцы, спечаныя так, што жаўток не перамешваецца з бялком. // Бел'мачóў наспускаў 179.

БЕЧ беч *ж.* 169. страва з запечанай дранай бульбы.

БІНЮК бін'ýк *м.* 112. бын'ýк *м.* 120. **1**. страўнік, начынены мясам з заправамі, соллю і правялены. // Бін'ýк — э́то кладýц' гэ́тыйа сáмыйа с'ц'óгна ў жолýдок, йéслі кобáн бол'шóй то ўл'éз'е три с'цогна 120. **2**. свіны страўнік 112.

БІТКА бітка *ж.* 71. род адбіўной катлеты.

БЛІЗНЮКІ блызн'укы́ *мн.* 13. два пірагі, якія маладая нясе маладому.

БЛІН блін *м.* 1, 4, 7—12, 18, 19, 29, 34, 40, 44, 45, 47, 59, 71, 79, 80, 93, 103, 112, 112, 113, 115, 116, 116а, 144, 145, 151, 154, 158, 160, 164, 165, 168, 171, 172, 177, 179, 191, 196, 202, 204. млін *м.* 171. **1**. блін з мукі або дранай бульбы 1, 4, 8, 11, 18, 19, 29, 34, 44, 48, 71, 80, 93, 103, 112, 115, 144, 151, 154, 158—160, 165, 168, 171, 172, 177, 179, 191, 196, 202, 204. // Бліне́ з бýл'бэ, з мукэ́ 34. **2**. блін з мукі 1, 7, 9—12, 40, 45, 113, 116, 116а, 164, 171, 172. **3**. блін з дранай бульбы 72, 168, 171. **4**. блін з хлебнага цеста 71.

БЛІНЕЦ блінéц *м.* 2, 7, 59, 102, 105, 119а, 121а, 131, 132, 135, 136, 161, 170, 173, 187, 190, 199, 203. млынэ́ц *м.* 60, 98. млінéц *м.* 75, 79а, 80, 83, 85, 91, 95, 103, 120, 123, 124, 126, 128, 131, 133, 148, 157, 164—166, 169, 182, 185, 186. **1**. *гл.* **блін 1** 60, 75, 79а, 80, 83, 85, 91, 95, 98, 102, 103, 119а, 120, 121а, 123, 124, 126, 128, 131—133, 135, 136, 148, 161, 164, 165, 170, 182, 186, 187, 190, 203. // Бырýц' сырóватку, сóду сы́пл'уц', млінцэ́ піч́уц', йаны́ пухкійа. Хто п'ачэ́ кружóчкы малéн'кийе то млінцэ́, і на ўс'у скóвороду маінцэ́ 124. Рошын'ý до утра, надз'арý картóшкі, то кіслы блінцы́ 170. **2**. блін з мукі 105, 157, 166, 169, 173, 199. // Млінцы́ з грэ́цкойе п'аклі, з йáшнойе, з аўс'áнойе мукі млінцы́ смáшнэ сіл'но 199. **3**. блін з дранай бульбы 185. **4**. наліснік 2, 7, 103, 105. **5**. малы блін 59. **6**. блін з хлебнага цеста 60, 109.

БЛЯШАНІК бл'ашáнык *м.* 19. хлеб, спечаны ў бляхах.

БОБІК бóбік *м.* 109. страўнік, начынены мясам і правялены.

БОРШЧ боршч *м.* 1, 2, 5–18, 25, 29, 34, 38, 44, 45, 47, 52, 59, 60, 71, 72, 75, 80, 93, 95, 98, 102, 116, 119, 126, 131—133, 145, 148, 154, 158, 160, 161, 164—172, 176—179, 185, 186, 191, 198а, 199, 200, 202—204. борш' *м.* 19, 20, 32. **1**. агульная назва рэдкай кіслай стравы (з буракоў, капусты, шчаўю і інш.) 1, 4—6, 8—20, 29, 32, 34, 38, 45, 71, 72, 75, 93, 95, 102, 119, 132, 145, 148,134, 158, 160, 161, 164, 165, 168, 172, 178, 179, 185, 186, 191, 196, 198а, 199, 200, 202, 204. // Борш' со ш'авухý, з лебеды́, буракóвы борш' 32. Борш' вáрац' з квáшаных буракúв, картопл'óвы борш' з гýбамы, капýс'ны, борш' шчавухом 20. Ш чым ны вáрац' боршч абы́ кы́слы 132. Рас квас йе то боршч, йак нэмá квáснос'ці то крýпнік чы бул'óн 8. (рэдная кіслая страва наогул (акрамя як з капусты) 2, 7, 25, 44, 47. **2**. рэдкая страва, звараная з капусты або буракоў 59, 80, 160, 161, 176, 179, 200, 203. // Боршч здáўне вáрац', ці з капýсты, ці з бурáкóў 161. **3**. рэдкая страва, звараная з салодкіх або квашаных буракоў 52, 98, 116, 120, 124, 126, 128, 131, 133, 177. **4**. квашаныя буракі 160, 164, 166, 169, 185, 200. // Бурáчны боршч скрабýц' в'аснóй 164. **5**. агульная назва квашанай капусты і квашаных буракоў 161, 182, 198а. // Кочанóвы боршч 182. Это у менé бóчка на боршч 198а. **6**. боршч з крыві 7, 8, 29. ◊ ***белы боршч*** 160. вараная салодкая капуста. ◊ ***зелéны боршч*** 71. расольнік. ◊ ***сéры боршч*** 160, 161, 164, 165, 168—170, 172, 178, 182, 185, 199, 200, сіры 166, 179. квашаныя верхнія лісты капусты і страва, звараная з іх. // Сéры боршч з лíс'ц'а капýсты, лíс'це квáс'ац' на зіму 199. Нарóб'ац' сірого баршчý бóчку ды вáрац' 166. Сéры боршч квáсіцца у шчан'áх 160.

БОХАН бóхон *м.* 35, 45, 75, 78, 79, 91—93а, 99, 109, 112, 133. бóхан *м.* 36, 37, 52, 68, 143—145. бóхун *м.* 29, 113, 115, 116а. **1**. *гл.* **буханка** 35—37, 45, 52, 68, 79, 93, 93а, 109, 112, 113, 115, 116а, 143, 145. // Бóхан хлéба бы кóлосо крýглэ 93. **2**. вялікая булка жытняга хлеба 72, 75, 78, 91, 92, 99, 123, 144. **3**. вясельны пірог, які нявеста нясе да жаніха 29.

БРУСЛІНА бруслíна *ж.* 80. варэнне з брусніц.

БРЫЖЫ брыжэ́ *мн.* 139. брыжы́ *мн.* 160, 164. бры́жы *мн.* 158, 159. сала на кішках. // Урóстаны кішкі у бры́жы 159.

БРЫНЗА бры́ндза *ж.* 29, 91, 120, 124, 131, 150, 152, 191. брúндза *ж.* 144. брынза *ж.* 79, 116, 148, 187. пэўным чынам загатаваны пра запас тварог. // Бывáло оз'м'óм творогý, замéсемо, посóлімо, у дзéжэчку складóмо, і стóіц', то бры́ндза, йак трэба йéс'ці, подогрэ́йем ды йемó 120.

БУБЛЫ бублы́ *мн.* 190. галушкі.

БУКСЫ бýксы *мн.* 2. галушкі з мятай бульбы і мукі. // Тоўканы́ц'а з мукóй, галýшку порóбат, называ́йут бýксы; бýксы вары́ла 2.

БУЛЁН бýл'он *м.* 1, 6, 8, 12, 16, 19, 20, 25, 29, 44, 50. бýлін *м.* 40, 45, 72. бýл'ун *м.* 47. бул'л'óн *м.* 17, 18, 20, 35, 38, 52, 65, 116, 120, 131, 152, 154, 164, 170, 179, 182, 190, 198а, 203. бул'óн *м.* 70, 177, 191. бул'óны *мн.* 124, 128, 131, 132, 144. **1**. суп з бульбы, часам з крупамі – усе п/п, апрача 144. // Бул'óн з йáчнымі крýпамі і картóшкай 179. Бýлін з бýбом 72. Бýл'он с самэ́й

картóшкі 1. Накрышы́ла крышанýў і наваріла бул'óну 44. **2.** цэлая вараная бульба 144. // Бул'óны потоўкці — то бáба з м'áтых картóпл'аў 144.

БУЛКА бýлка *ж.* 1, 2, 4—8, 10—13, 16—20, 29, 34, 35, 37, 37а, 88, 40, 44, 45, 47, 52, 59, 70, 71, 72, 75, 79, 79а, 80, 83, 85, 91, 95, 98, 99, 101—103, 109, 112, 115, 116, 119, 120, 126, 132, 135, 139, 144, 160, 164, 172, 178, 179, 182, 196, 198а, 199, 202—204. **1.** буханка хлеба 2, 4, 5, 7, 8, 10–13, 15—20, 25, 34, 37, 38, 44, 47, 52, 59, 70—72, 79а, 80, 83, 85; 95, 99, 101—103, 109, 116, 120, 126, 132, 139, 160, 164, 182. // Бýлка мэ́нча, бýлка бóл'ша 8. Мэ́нча і вэлы́ка — вс'оодно́ бýлка 19. У хóрмах пякóмо бýлкі 120. **2.** куплёны пшанічны хлеб 5, 35, 79, 95, 119, 198а. **3.** хлебны выраб з пшанічнай мукі 1, 6, 17, 25, 34, 37, 45, 59, 70, 71, 80, 91, 98, 103, 112, 115, 126, 132, 144, 160, 172, 178, 179, 182, 196, 199, 202—204. // Бýлкі на дражджáх п'акýц', бýлкі к велікóдн'у п'аклі 199. Бýлка – што кýплена у магазіне, дзіц'áці 144. Бýлочок нап'акýц' ды у мед помочáйуц', балáбушка тóйе сáма 132. **4.** невялікая буханка хлеба 7, 37а, 75. **5.** качулка, віток скручанага сала, здору 2, 44. // Зд'ýр скорнýт' у бýлку; вэлы́ка бýлка зд'óру 44. **6.** буханка хлеба, спечаная ў форме або куплёная 91, 119, 135, 159.

БУЛЬБА бýл'ба *ж.* 34, 36, 72, 85, 87, 98, 101—103, 109–115, 119, 119а, 120, 124, 126, 128, 131—133, 171, 172, 178, 179, 199, 203. бул'ва *ж.* 35—37. бульба. ◊ ***– цы́ла*** 72, 102, 199. ***– цэ́ла*** 115. цэлая бульба. ◊ ***– солóна*** 101–103, 119, 126, 133, 171. салёная бульба. ◊ ***– у мэндзір'ах*** 34. ***– з мундзірáмы*** 119. чышчаная вараная бульба, бульба ў мундзірах. ◊ ***– у лупы́нах*** 98. ***– з лупы́намі*** 35. ***– з лупáйкáмі*** 103, 115, 124, 128, 131—133. ***– з лушпáймі*** 171. ***– з лупшáйкамі*** 199. бульба ў лупінах. ◊ ***– у шынéл'ках*** 179. бульба, вараная ў лупінах. ◊ ***– п'ачóна*** 72. ***– пэчóна*** 35, 85, 103, 119а, 120, 124, 126, 131—133. ***– пéчана*** 171. пэчаная бульба. ◊ ***– з йýшкайу*** 72. бульба з юшкаю. ◊ ***бульба рэдкая – рéтка*** 36. суп з бульбы.

БУЛЬБОЎНІК бул'бóвник *м.* 34, 72. **1.** ком з тоўчанай бульбы, аблеплены цестам, спечаны або звараны 34. **2.** аладка з дранай бульбы 72.

БУЛЬБЯНІК бул'б'áнік *м.* 103, 109, 113, 124, 126, 131. бул'б'йáнік 120. **1.** блін з дранай бульбы 103, 113, 120, 126. **2.** род катлет з мятай бульбы з дабаўленнем мукі 124, 131.

БУЛЬБЯНКА бул'б'йáнка *ж.* 133. бул'б'áнка *ж.* 171. тоўчаная бульба, запраўленая салам. // Налýпім бýл'бы, вáрімо да натоўкóм да тýды сáла, цыбýліну то бул'б'йáнка 133.

БУРАКІ буракі *мн.* 2, 6, 75, 79, 83, 93, 103, 109, 116, 136, 151, 187, 190, 191, 196, 198а, 199, 202. буракé *мн.* 15, 47, 80. бураки́ *мн.* 16, 19, 20, 59, 71, 79а. боршч з буракоў 59, 71, 75, 79, 79а, 83, 103, 109, 116, 131, 151, 187, 190, 191, 198а, 199. ◊ ***квашóны буракí*** 2, 6, 15, 16, 20, 47, 93, 109. ***квас'óны –*** 80. квашаныя буракі. ◊ ***бураки́ кы́слы*** 19. ***кíслы буракí*** 79, 83, 103, 112, 113, 116, 120, 136, 162, 191, 196, 198а, 202, 204. кіслыя буракі.

БУРАКОЎКА буракóўка *ж.* 203. бурачны боршч. // Буракóўкі йанá н'е захац'éла і ў рот брац' 203.

БУРАШНІК бурáшнік *м.* 173, 182, 199. **1.** бурачны боршч 173. **2.** квас у квашаных бураках 182, 199.

БУРСА бýрса *ж.* 126. вялікая луста.

БУСЬКА бýс'ка *ж.* 126. булачка на Благавешчанне.

БУХАНАК бухáнок *м.* 1, 7, 20. бухóнок *м.* 5, 15, 25, 40, 45, 47, 59, 71, 78. бахóнок *м.* 60. **1.** буханка хлеба хатняй выпечкі 1, 5, 7, 15, 25, 40, 45, 47, 71, 78. // Бухáнок на дубóвому лістý пэклы́ 20. **2.** вельмі вялікая буханка хлеба 59, 60. // Бухóнок вэлы́кы, лыст пуд спуд клáлы 59. **3.** качулка, віток скручанага сала 7, 40. // Бухóнок сáла 7.

БУХАНЕЦ бохонэ́ц *м.* 34, 35. бухонэ́ц' *м.* 45. бухонэ́ц *м.* 98. бохонéц *м.* 102, 119а, 124, 132. **1.** вельмі вялікая булка жытняга хлеба 34, 102, 124, 132. // Бохонэ́ц найбіл'ша бухáнка 34. Бохонéц тэй што бýлка, шчо подн'áц' немóжно 132. **2.** невялікая булка хлеба 35, 45. **3.** *гл.* **буханка** 98, 119а.

БУХАНКА бохáнка *ж.* 6, 80, 120, 126, 148, 165, 171. бухáнка *ж.* 9, 10, 12, 15, 18, 29, 34, 44, 52, 65, 71, 83, 87, 99, 113, 116, 119, 124, 128, 131, 143, 152, 172, 179, 199, 203. бухóнка *ж.* 135, 136, 168—170, 173. бахáнка *ж.* 139, 144, 150; 157, 160. бохýнка *ж.* 166, 185. **1.** буханка хлеба хатняй выпечкі 6, 9, 18, 34, 52, 65, 71, 80, 83, 87, 99, 113, 116, 119, 120, 124, 126, 128, 131, 135, 136, 139, 143, 144, 150, 160, 165, 166, 168–179, 186, 187, 190, 203. // Бохýнка, а хто говоры́ў кулíдка 166. **2.** цяперашняя назва булкі хлеба 10, 12, 15, 29, 44, 179, 199. // С хліба крáйчыка адрэ́зала, с цáлайе бухáнкі 199. **3.** куплёная буханка хлеба 44, 152, 157, 179. **4.** вялікая буханка хлеба 120, 148.

БЭБАХ бэ́бах *м.* 115, 116а. страўнік у каровы.

БЯЗДУШНІК бездýшнік *м.* 72. піражок з дранай бульбы з бабовай начынкай. // Пірогів такíх напэчэ́м то бездýшнікы 172.

БЯЛОК бы'лóк *м.* 5. білóк *м.* 2, 7, 8, 12 16-18, 20, 34, 59, 60, 80. бэлóк *м.* 4, I9, 29, 120. б'елóк *м.* 1, 13, 71, 124, 126, 131–133, 135, 136, 139, 144, 148, 152, 157, 160, 162, 166, 171, 173, 177, 179, 187, 196, 199, 202, 204. білкó *н.* 72. бялок у яйцы.

БЯССОЛЬНІК бессóл'нік *м.* 132. суп, звараны на хлебным квасе. // Б'арýц' крýпы, замінáйем конóпл'амі, квас з дзéшкі л'йом, бес сóлі вáрым то і бессóл'нік 132.

ВАЛОГА волóга *ж.* 132. вадкая пахлёбка (малако, разбаўленае вадой або малако з канаплянага семені) да густога кісялю. // Волóга – то молокó пáранэ з водóйу до кісéл'а, і с конопéл' волóга. Йак волóгу рóб'ац', конóплі мнуц', у сырý вóду опускáйуц', конóплі на дне, а звéрху бы молокó рóбіцца 132.

ВАНТРАБЯНКА вантраб'áнка *ж.* 52, 98, 109, 179. вэнтрабйáнка *ж.* 124. отроб'áнка *ж.* 126, 131. вонтроб'áйнка *ж.* 157. онтроб'йáнка *ж.* 199. каўбаса, начыненая свінымі ўнутранасцямі. // Вантраб'áнка пакóлішн'аму казáлі на сал'цісóн 179.

ВАР вар *м.* 52, 54, 152, 187. кіпячая вада.

ВАРА вáра *ж.* 85. усё варанае, гатаванае.

ВАРАНАЯ ВАДА вáрана водá 4. варóна водá 29. кіпячая вада.

ВАРАНІНА варэніна *ж.* 113. рэдкая страва з жытняй мукі, папярэдне падпражанай.

ВАРОНКА варýнка *ж.* 115. адзін кавалачак пакрышанай бульбы.

ВАРОНКІ варóнкі *мн.* 110, 113. варýнкі *мн.* 148, 154, 157, 160–162, 169, 185. **1.** суп з бульбы 110, 113, 115, 148, 154, 157, 160—162. // Кідайем грыбы́ і сáлом зажáрвайем варýнкі 161. **2.** агульная назва супу 160. // Варýнкі із фасóл'айу, із гарóхам. Запрэглá сáлом варóнок 160. **3.** чышчаная вараная бульба 169, 185.

ВАРОНЦЫ варóнцэ *мн.* 80. *гл.* **варонкі 3**.

ВАРЫВА вáріво *м.* 1, 59, 65, 72, 102, 126, 173. вáрэво *м.* 4, 19, 36. вáрво *м.* 7, 154, 177, 179, 190, 191, 199. вáрыво *м.* 8, 13, 29, 60, 65, 68, 87, 98, 101, 109, 115, 119а, 119, 128, 131, 145, 172, 178, 187, 198а, 203. **1.** вараная страва 1, 8, 72, 87, 98, 102, 115, 126, 128, 145, 172, 173, 178, 184, 190, 203. // Йесы́ тóйе, другóйе, а вáріво стóіт 1. **2.** гародніна 2, 4—7, 29. // У мэн'á варэ́во вс'о посхлó, у горóдзі; вáрэво схóдыт, полóты нýжно 4. **3.** гатаванне ежы 5, 13. **4.** прадукты, з якіх гатуецца страва 19, 65, 68. **5.** квашаная гародніна 36, 59, 60, 84, 101, 103, 109, 119, 119а, 131, 177—179, 187, 190, 191, 198а, 199. // Ужó вáріво поклáла у бочкы́. С'ц'óпка збрóблена каб вáріво не помéрзло 59. Вáрво у сц'óпцы стаíц' 177. Йак паставіш бóчку капýсты бо гуркóў то вáрва кáжуц' 179. **6.** квашаная гародніна і вараная страва з яе 190.

ВАРЭНІКІ варэ́никы *мн.* 4, 6, 12, 16, 19, 80, 83, 85, 102, 103, 119, 123. верэ́нікі *мн.* 20, 60, 71, 72, 144, 177, 179, 181. варáники *мн.* 34. варэ́нікі *мн.* 103, 109, 112, 115, 116, 116а, 120, 124, 126, 131—133, 135, 139, 145, 148, 151, 152, 154, 157, 160, 161, 164, 166, 168—170, 176, 185—187, 196, 198а, 199, 202, 204. варéн'кі *мн.* 136. в'арэ́нікі *мн.* 182, 187. **1.** варэнікі з якой-небудзь начынкай 4, 6, 12, 16, 19, 20, 34, 71, 72, 80, 85, 91, 102, 103, 109, 112, 115, 116, 116а, 124, 131—133, 135, 136, 139, 144, 145, 148, 151, 152, 154, 157, 160, 161, 164, 166, I68—170, 176—179, 181, 182, 185, 186, 196, 198а, 199, 202, 204. // Верэ́нікі начы́н'валі і с канóпл'амі, і з йагодз'мé, з бýбом 72. Варéн'кі вáрац' йак хлеб п'акýц', з замéшаного на хлеб цéста, з йегодз'мí 136. **2.** абрадавая страва на Варвару, Мікалая ў выглядзе спечаных або звараных галушак, часам з начынкай 60, 83, 119а, 120. // На Варвáры то вáрым варэ́нік. Мáку, конопэ́л' накладýц' 120. Варэ́нікы на Варвáру пэчэ́м, без нічóго 83. Верэ́нікі на Варвáру, на Мікóлу; рошчын'áлы цíсто бы на хліб, у с'арэ́дзіну мак з сíмнем, і ў печ 60. **3.** печаныя піражкі з начынкай 126, 179. // Варэ́нікі пічýц' с сы́ром 126. Верэ́нікі с хлéба паклí. Натаўкуц' груш у с'арэ́дзіну ды п'акýц' 179.

ВАСКАВЕНЬ осковéн' *м.* 116. восковéн' *м.* 135, 136. *гл.* **васкавік**.

ВАСКАВІК восковíк *м.* 139, 164, 166, 169, 185, 196, 202, 204. васкавíк *м.* 179, 199. палатняная торбачка для прыгатавання тварагу і сыру. // У што молокó кíдайем, восковíк завéцца 166. Сыр атв'арнýла ў васкавíк дый с'ц'акáйе 179.

ВЕНГЛІНА венглíна *ж.* 173. вэнджанае мяса. // Венглíна – то м'áсо засýшывалі, над ды́мом так держáлі і йéлі такэ́ 173.

ВЕНДЗОЛІНА віндз'óліна *ж.* 71. вэнджанае мяса.

ВЕРАШЧАКА вэрэшчáка *ж.* 4, 5. вэрашчáка *ж.* 115. вірашчáка *ж.* 90. верашчáка *ж.* 157, 161, 162, 166, 173, 177, 179, 191. варашчáка *ж.* 185, 199. вэрэшчáк *м.* 13а. **1.** вараная свежына: мяса, сала, пячонка 4, 5, 13а. // Вэрэшчáка – свижынý вáрат', мн'á'со, пэчóнки, шпы́рку. Одзíн раз навáрыш тэй вэрэшчáкы 4. **2.** вячэра у той дзень, як заколюць кабана 4, 13а. // Быв на вэрэшчáковэ 13а. **3.** мясны адвар з рэбрамі, каўбасой, мясам, звычайна падкалочаны мукой 90, 115, 157, 161,

162, 166, 173, 177, 179, 185, 191, 199. // Верашчáка – м'áса патáпцамі 177. М'áсо вáр'а да мукóй подколóч'івайе – вэрэшчáка зов'ó'цца 173.

ВЕРХ вэрх *м.* 19, 20, 40, 59, 65, 70, 78, 85, 87, 91, 93а, 98, 101, 115, 116, 116а, 119, 119а, 120, 124, 126, 131, 133. верх *м.* 54, 68, 71, 72, 102, 103, 123, 135, 136, 139, 143, 144, 148, 150, 154, 157, 160, 166, 170, 171, 198а, 199. **1.** верхні слой на пастаялым або скіслым малацэ 19, 20, 40, 54, 68, 70–72, 78, 87, 91, 93а, 98, 101, 103, 112, 115, 120, 124, 131, 148, 157, 166, 170, 171, 199. // Йак молокó устóйіца, то снымáйом той вэрх 19. Вэрх у збанкóвэ скы́снец'а, тады збырáйеш, збрáсуйеш той вэрх, смітáна назывáлі 20. Такé жары́шча што нэмá вэрхá 179. **2.** салодкая або кіслая смятана *(старое)* 101, 116, 116а, 119, 119а, 123, 126, 133, 135, 136, 139, 143, 144, 150, 154, 170, 171. // Шчáвэр вэрхóм забéл'вайем 133. Нéколіс' тóл'кі в'ерх сн'áты говоры́лі 150. **3.** салодкая смятана 65, 102. // З тагó вéрху біты мáсло 102. Солóдкі боршч забéл'вайуц' молокóм, в'архóм 160. **4.** кіслая смятана 59, 85.

ВЕТЧЫНА віччынá *ж.* 124. виччы́на *ж.* 126. вéтчына *ж.* 166. ветчынá *ж.* 179. вэнджанае мяса.

ВОБЕРЦЕНЬ óберцен' *м.* 187, 190. вóберцен' 152.

ВОБМАЧКА оммáчка *ж.* 17. óбмачка *ж.* 19. вóбмачка *ж.* 20. тварог, расцёрты са смятанай або малаком, падсалоджаны цукрам.

ВОКАРАК óкорок *м.* 4, 19, 139, 199. вóкарак *м.* 179. óкарак *м.* 202. **1.** вэнджаная паляндвіца 4. **2.** вяленае або вэнджанае сцягно 19, 139, 179, 199, 202. // Óкарак йак зав'áл'вайуц' сц'огнó 139. Óкорок – котóрэ кýпчэнэ, а сырэ́ стыгнó 19. **3.** задняя частка свіной тушы 179, 199, 202. // Вóкарак і с'ц'агнó аднó 179.

ВОРАК вóрок *м.* 200, 203. палатняная торбачка для прыгатавання тварагу і сыру.

ВУШКА вýшка *ж.* 34. юшка з рыбы.

ВЫБЕГАНЕЦ выбэгáнэц' *м.* 13. *гл.* **выбегань.**

ВЫБЕГАНКА выбэгáнка *ж.* 18. *гл.* **выбегань.**

ВЫБЕГАНЬ вы́бэген' *м.* 1, 2, 9. сухі выраст з боку буханкі хлеба. // Дай мне вы́бэгн'а скýшаты, то хутч'э́й зáмуж вы́йду 1.

ВЫБІРАНКА выбíранка *ж.* 78. апошняя буханка хлеба з астаткаў цеста.

ВЫДКІДАК віткідок *м.* 72. тварог. // Йак не счáвлено то віткідок, йак по[у]д кáменем счáвлено то сэр 72.

ВЫЖАРКІ вы́жаркі *мн.* 11, 52. шкваркі зператопленага нутранога сала.

ВЫЛІВАК вы́лівок *м.* 5, 47, 52, 72, 109, 124, 128, 131, 132, 136, 160, 178. вы́левок *м.* 6, 20, 102. вы́лывок *м.* 79а, 79, 80, 91, 93, 95, 98, 119. вы́[э]ловок *м.* 16, 17, 19. вэ́лівак *м.* 4, 34. вýлівок *м.* 112, 133, 144, 145, 157, 161, 166, 179, 187, 190, 191, 196. вы́лівок *м.* 120, 168, 177, 199, 202, 203, 204. гýлівок *м.* 173. яйцо, знесенае курыцай без лушпіны. // Кýра вы́ліўка зneслá 124. Вы́лівок тэй, шчо на плéўцы дзéржацца 136. Вýліўкі ле йак глáдка кýра 199.

ВЫЛІВЕНЬ вы́лывен' *м.* 1. вэ́лэвен' *м.* 2. *гл.* **вылівак.** // Вы́лывен' – котóры не мáйе крэ́пос'ці 1. Вэ́лэвен' шкýркой обвэ́дзены 2.

ВЫРОБКІ вырóбікы *мн.* 2. свежына; вячэра пасля таго, як заколюць кабана. // Ходы́ на вырóбікы 2.

ВЫСКВАРКІ вýшкваркі *мн.* 112, 133. вýшкаркі *мн.* 115. вýскаркі *мн.* 116, 123, 135, 136, 144, 145, 148, 160, 162, 166, 173. вішкваркі *мн.* 120, 128, 132. вы́шкаркі *мн.* 124. ýскварка *ж.* 139. **1.** вьжараныя кавалачкі сала 112, 115, 116, 120, 124, 128, 132, 133, 135, 136, 139, 144, 145, 148, 160, 162, 166, 173. // Йéслі пэчэ́ш сáло – вішкаркі, гінша кáжа швэ́ды 120. **2.** крышан сала (сырога) 112, 115.

ВЫСЯЛЁДКА вы́сел'отка *ж.* 137. селядзец.

ВЫХАПЕНЬ вы́хопэн' *м.* 12. блін з хлебнага цеста 12.

ВЫХВАЦЕНЬ вы́хвацен' *м.* 110, 112, 113, 119, 120, 124, 128, 132. вýхвацен' *м.* 115а, 131, 133, 165, 171. тоўсты блін з хлебнага цеста, які пячэцца перад полымем. // Поп'арэ́т скорэ́й перад огнéм вы́хватн'а сп'аклá 132. Вýхвацен' на сковородзé пачóм, водóйу убірáйем 133. Вýхватн'а сп'аклá йак бувáйе хлéба н'амá 165.

ВЫШКРАБАК вýшкрабок *м.* 16. вы́шкрэбок *м.* 38, 95. вы́шкрабок *м.* 60, 68. вýскрэбок *м.* 165, 171. апошняя буханка хлеба з астаткаў цеста.

ВЫШКРАБКА вы́шкропка *ж.* 18, 151. вýшкрапка *ж.* 151. *гл.* **вышкрабак.**

ВЯРШОК вэршóк *м.* 1, 6, 16, 17, 38, 40, 45, 79, 83, 95, 124, 132, 152. віршóк *м.* 4, 7, 9, 47. выршóк *м.* 35. вершóк *м.* 59, 92, 144, 161, 164—166, 171, 182, 185, 187, 191, 196, 202—204. в'аршóк *м.* 151, 158, 159, 165, 168, 169, 177, 179, 186, 187, 190, 198а. **1.** *гл.* **верх 1** 1, 4, 7, 9, 35, 38, 47, 83, 85,

124, 161, 165, 178, 179, 187, 190, 191, 196, 202, 204. // Скіда́йуц' вершка́ 161. Мало́ко ква́шанайе з в'аршко́м 179. Йак молоко́ густо́йе, то мно́го вершка́. Собэ́рі вэршо́к то бу́дэ сміта́на 4. **2.** *гл.* **верх 4** 16, 17, 40, 45, 59. // Вершо́к з гладышо́к, з кі́слого молока́, а з соло́дкого то у́жо сміта́на 59. **3.** *гл.* **верх 2** 17, 92, 132, 144, 151, 152, 158, 159, 161, 164, 165, 168—171, 177, 185, 203. // Йак йе вэршо́к, то подбе́лім борщч; найбо́л'ш у нас вэршо́к ка́жуц' 132. Сыр з вершко́м — э́то смета́на 144. **4.** *гл.* **верх 3** 6, 166, 182, 186, 198а. // В'аршо́к йак соло́дкі а йак сусі́м сто́стойіца — смета́на; золі́ц' в'аршка́, скіда́ц' смета́ну 186. Вершо́к соло́дкі, не см'ата́на йашчэ́ 166.

ВЯЧЭРА вечэ́ра *ж.* 1, 2, 5, 7, 9—13, 18, 29, 32, 45, 102, 123, 136, 139, 144, 145; вэчэ́ра *ж.* 4, 6, 15—17, 19, 20, 38, 40, 44, 47, 59, 60, 72, 75, 79, 79а, 80, 83, 91, 93, 95, 103, 115, 119, 120, 124, 126, 131, 133. веча́ра *ж.* 34. вычэ́ра *ж.* 35, 37, 98. в'ачэ́ра *ж.* 52, 109, 116, 123, 128, 132, 151, 154, 157, 158, 160, 164—166, 168—172, 177—179, 186, 187, 190, 191, 198а, 199. вачэ́ра *ж.* 186. **1.** вячэра. // Ідзі́ до веча́ры 34. Йа на вэчэ́ру не вару́ 124. **2.** памінкі 35, 72, 79а, 161, 170. // На вэчэ́рэ сухуйу про́скурку по кусо́чку бра́лы 35. Йак в'ачэ́ру ва́рац' – пе́рвайе сыта́: разво́дз'ац' ме́ду, кры́шац' пата́пцы 170.

ГАЛГАНЫ галга́ны *мн.* 144. **1.** клёцкі з дранай бульбы. **2.** галушкі з дранай бульбы, начыненыя мясам.

ГАЛДУНЫ голдуны́ *мн.* 124. галдуны́ *мн.* 145, 160. голдуны́ *мн.* 190, 191. **1.** клёцкі з дранай бульбы 124, 145, 160. // Голдуны́ – это бу́л'бы натро́м, вычаўл'а́йем, накача́йем кача́нічкі ды кідайем у молоко́ 124. **2.** галушкі, начыненыя мясам або сырам 190, 191.

ГАЛЁПЫ гал'о́пы *мн.* 40. ал'о́пы *мн.* 78. булачкі рознай формы, напрыклад, у форме сахі, бараны, якія пякуцца на Благавешчанне. // Бу́сел, бу́сел, на тобе́ гал'о́пэн', дай мне жы́та ко́пу 40.

ГАЛОЎКА гало́ўка *ж.* 1, 2, 8, 10, 11, 16, 19, 20, 29, 35, 47, 59, 60, 71, 72, 75, 79а, 79, 80, 85, 91, 95, 103, 115, 119, 119а, 124, 132. голо́ўка *ж.* 4, 12, 13, 15, 16, 35, 37, 38, 83, 93. качан капусты. // Голуўка́мы кла́лы капу́сту 8.

ГАЛУБЦЫ голупті́ *мн.* 4. голупцы́ *мн.* 80, 112, 115а. голубцы́ *мн.* 126, 160, 173. голубцэ́ *мн.* 116а, 120. **1.** галубцы, начыненыя мясам, кашай або грыбамі 4, 80, 120, 126, 173. // Што у капу́сту м'а́со загo'ртайем то голубцы́ 120. **2.** галушкі з квашанага цеста з павідлам у сярэдзіне, якія варацца ў тлушчы 160. **3.** чышчаная вараная бульба 112, 115а, 116а.

ГАЛУБЫ галубы́ *мн.* 199. *гл.* **галубцы 1.** // Лісто́чка улома́й' с капу́сты кі́слай; с ка́шай пшон'анай заго́рнуц' – голубы́ 199.

ГАЛУХІ галухы́ *мн.* 15. галушкі з дзёртай бульбы.

ГАЛУШКА галу́шка *ж.* 2, 9, 16, 60, 72, 103, 119, 124, 128, 151, 152, 154, 187, 190, 191. **1.** невялікая булачка з квашанага або прэснага цеста 60, 72, 103, 119, 124, 128, 151, 154, 187, 190, 191. // Кача́йуц' с хле́ба качу́лку рука́мі, рэ́жуц' ножэ́м і п'аку́ц' галу́шкі. Дзержа́лі пшоні́цу на недзе́л'у на галу́шку 124. Галу́шкі на Сараку́ пеклі́. Со́рак галу́шак с'п'ако́м, тады́ со́рак йайе́чак наб'аро́м 190. **2.** невялікая галка ў рэдкай страве 2, 9, 16, 152.

ГАЛУШКІ галушкы́ *мн.* 1, 7, 9, 12, 13, 16, 20, 25, 40, 44, 45, 47, 59, 60, 72, 75, 78, 79, 79а, 80, 83, 85, 91, 103, 120, 126, 131—133, 196, 202, 204. галу́шкі *мн.* 52, 71, 98, 112, 116, 119, 123, 136, 148, 150, 157, 158, 161, 162, 165, 166, 168, 170—172, 176, 178, 179, 185, 186, 199, 203. **1.** страва з адвараных і засмачаных кавалачкаў цеста 7, 9, 12, 13, 16, 20, 25, 40, 44, 45, 47, 59, 60, 72, 78, 80, 91, 93, 116, 120, 123, 126, 131—183, 148, 150, 157, 165, 171, 179, 196, 199, 202, 204. // Ко́ліс' з грэ́цкойе мукі́ накоча́йуц' галу́шачок, кі́дайуц' у кроп ды ка́жуц' галу́шкі 132. Галушачке́ зaліва́йуц' пружэ́лом, малако́м 72. **2.** зацірка 80, 98, 166, 168, 170, 176, 179, 182, 185, 186, 198а, 199, 203. // Йе́с'лі ва́рым з мукі́ ды заколо́чвайем, называ́йем галу́шкі. 166. **3.** рэдкая страва з галушкамі, пакачанымі з дранай бульбы 1, 52, 59, 60, 71, 75, 78, 79, 79а, 80, 83, 85, 91, 93, 98, 103, 112, 115, 119, 136, 157, 158, 161, 162, 166, 170, 172, 178, 199. // Галу́шкі с карто́шкі вычаў́л'а́йуц' 60. Карто́хлі надз'арэ́ш ды галу́шак робі́лі 199. **4.** начыненыя мясам галушкі 98.

ГАЛУШОК галушо́к *м.* 13. *гл.* **галушка 2.**

ГАЛЮКІ гал'укі́ *мн.* 168. вялікія галушкі з дранай бульбы, адвараныя, адцэджаныя і засмачаныя.

ГАРАЛЯНКА горол'а́нка *ж.* 120. *гл.* **гарэлік.**

ГАРАЧЫ гарачы́ *мн.* 11. галушкі з дранай бульбы, начыненыя мясам.

ГАРАЧЫКІ гара́чыкі *мн.* 151, 159, 177, 179, 182, 185, 186, 196. **1.** памінальная страва, спечаныя з прэснага мучнога цеста галушкі, якія ядзяць з расцертым макам, сытою 151, 159, 177, 179, 182, 185. // Каб па таб'е́ гара́чыкаў нап'аклі́ 159. Мукі́ замеша́йуц', тры гара́чыкі зро́б'ац', пас'а́дуц' йе́с'ці – усі́м по кусо́чку паадло́мвайуц' 151. **2.** здобныя блінцы, пампушкі 186. **3.** піражкі з сырам 196.

ГАРАШОК гарашóк *м.* 7, 11, 13. **1.** сухі выраст з боку буханкі 7. // Горошкі укрýг бýлкі пооблáмуйе 7. **2.** першы кавалак хлеба, адрэзаны ад новай буханкі 11, 13.

ГАРОХАЎКА горохíвка *ж.* 19. горохóўка *ж.* 34. гарохавы суп.

ГАРШКІ горшкí *мн.* 171. вараная ежа.

ГАРЭЛЕЦ горíлец *м.* 98. горэ́лец *м.* 124, 128, 160. *гл.* **гарэлка.** // Лепш за ўсэ л'убл'ý горíлцы 98. Л'убл'ý горэ́л'ца да жóўцен'кі коб 124.

ГАРЭЛІК горéлік *м.* 80, 83, 145, 148, 178, 179, 187, 190, 196, 199. горэ́л'ак *м.* 132, 133. прыгарэўшая зверху пры варцы ў печы бульбіна. // Горéлікі поскладáйеш у мíсочку, дзéці вéл'мо л'ýб'ац' йіх 145.

ГАРЭЛКА горíлка *ж.* 113. горэ́лка *ж.* 115, 116. гарэ́лка *ж.* 144. *гл.* **гарэлік**.

ГІБАНІК гы́банік *м.* 5. від святочнага хлеба.

ГЛАЗКІ глáзкі *мн.* 1. глазкí *мн.* 131, 144. яйцы, спечаныя так, што жаўток не перамешваецца з бялком. // Глазóк навыпускáла йа ўжо 144.

ГЛАЗУХА глазýха *ж.* 143. *гл.* **глазкі**.

ГЛЁК // Сыры йак гл'ок 1. пра нявыпечаны, сыраваты хлеб.

ГЛЕПАШАВАТЫ глепашавáты 160. недапечаны (пра хлеб).

ГЛЁЎКІ гліўкíй 7. глэўкí 13, 16, 17. лыўкы́й 15. гл'óўкі 139, 145, 148, 151, 152, 154, 157, 159, 160, 161, 168, 177, 178, 179, 182, 185–187, 190, 191, 196, 199, 202–204. **1.** нявыпечаны, сыраваты (пра хлеб). // Нéшчо гл'óўкі йа спеклá. Даровá пло'хíйе 145. Глóўкі хлеб вы́брала йа 179. Гл'óўкі хлеб палучы́ўса, халóдна печ мáбуц' 199. **2.** недакісшы (пра хлеб) 7, 148. // Гл'óўкі, йак н'едокíс'не, важкí, не пострóіцца. 148.

ГЛІЗАВЫ глы́завы 78. лы́з'авы 79, 91, 95. лíзавы 93. глíз'авы 115, 119, 128, 198а. глізóвы 123. глезóвы 166. **1.** недакісшы (пра хлеб) 79, 91, 95, 115, 198а // Лы́з'авы хл'еб за зýбы б'арэ́ца 91. **2.** нявыпечаны, сыраваты (пра хлеб) 78, 93, 123, 166.

ГЛЯЦАН гл'ацáн *м.* 170. пра недакісшы, няўдалы хлеб. // Вот гл'ацанóў нап'аклá йа с'агóдні 170.

ГОЛІКІ гóліке *мн.* 34. вялікія галушкі, злепленыя з тоўчанай бульбы. // Гóліке то комэ́ з помнéтой бýл'бы 34. Налíпіц' гóліке і ў печ, а йак цíстом облíпіц' то бул'бóвнікі 34.

ГОПА гóпа *ж.* 47. страва з дранай запечанай з салам бульбы. // Картóшку натрэ́, у чыгункý пычэ́цц'а – гóпа 47.

ГОРКАЕ гóркайе 2. гíрка 4, 5, 19, 71, 72, 80. гы́ркэ 83. г'ý^{и}ркэ 13, 91. гýркэ 59, 60, 115, 126. згорклае ад часу, даўнасці (пра сала, масла).

ГРАДА градá. *ж.* 196. квашаніна.

ГРАЧАНІК грэчáнык *м.* 7, 103. грэчáнік *м.* 85, 126. **1.** прэсны блін з грэцкай мукі 7, 85. **2.** хлебны выраб з грэцкай мукі, замешваецца на жытняй 103, 126.

ГРАЧАНКА грэчáнка *ж.* 20. бабка з грэцкай мукі.

ГРАЧУХА грэ^{ы}чýха *ж.* 59, 60. **1.** каша з грэчкі 59. **2.** блін з грэцкай мукі 60. // Рошчын'áйуц' грэчáнуйу мукý ры́дко, пíчýц' грэчýху 60.

ГРУДЗІНА груды́на *ж.* 2, 20, 44, 59, 60, 71. грудэ́на *ж.* 72. грудóвіна *ж.* 80. грудзíна *ж.* 103, 120, 124, 126, 131, 132, 133, 136, 144, 166. мяса або сала грудной часткі тушы.

ГРУЦА грýца *ж.* 116, 119, 120, 123, 124, 131, 136, 143, 144. грýца *ж.* 148, 199. **1.** рэдка звараная куцця 116, 119, 120, 124, 131, 136, 143, 144. **2.** рэдкая куцця з фасоляй 148, 199. **3.** абтоўчаны ячмень і каша з яго 198а. // Йачмéн' пасýшац', тоўкýц' у стýпе, вады́ нал'йýц', скарлýпка аблáзіц', пропалáйуц', получáйеца грýца 198а.

ГРУШОЎНІК грушавны́к *м.* 13. грушóўнік *м.* 133. кампот з груш.

ГУГЕЛЬ гýгэл' *м.* 7. гýгел' *м.* 6, 144, 150, 173. **1.** тушаная морква – яўрэйская страва 6, 7. **2.** *гл.* **бабка 1** 173. // Картóпл'у натр'óм, да туды́ сáла нал'йóм, да у печ постáвім – вот и гýгел' 173. **3.** суп з морквы 144. **4.** гарохавы суп 150.

ГУЛА гýла *ж.* 79, 131. сухі выраст з боку буханкі хлеба. // Гýлы повылáзілі у хлéбу 131. Гýлы повыгон'áло с хліба 79.

ГУЛЬТАІ гул'таí *мн.* 71. бульба, звараная палавінкамі ў лушпінах.

ГУРОЧНІК гурóчнік *м.* 124. гурóшнік *м.* 179. расольнік з гуркамі.

ГУСКА гýс'ка *ж.* 185. булачка.

ГУСТОЕ густóйе *м.* 124. гýстайе *м.* 91, 95. гушча ў страве.

ГУСТЫ густóйе малакó 59. густэ́ мо^{у}локó 60, 72, 139. **1.** тлустае малако 59, 60, 72. **2.** тварог 139.

ГУШЧА гу́шча *ж.* 2, 4, 7, 8, 19, 71, 78, 80, 102, 112, 116, 126, 131, 132, 133, 135, 139, 148, 151, 152, 154, 157, 159, 160, 166, 177, 179, 182, 187, 190, 191, 198а, 199. **1.** густое ў рэдкай страве. // Гу́шчу ус'ў поц'ага́ла, а йу́шка осталáс'а 166. Йак густэ́й суп то кáжуц' навары́ла гу́шчы 179. Гу́шча дз'ацéй не разган'áйе 198а. Ус'ў гу́шчу вы́ц'агала і нэ́бо віднó 8. **2.** абтоўчаны ячмень і каша з яго 151, 152, 187, 190. // Куц'ц'ў з гу́шчы вáрац' у кóл'аду 187.

ДАЎГАЧ доўтáч *м.* 19. буханка хлеба прадаўгаватай формы.

ДЗЕД дзед *м.* 103. запечаная з салам драная бульба.

ДЗЕЛЯНІЦА дыл'аніца *ж.* 38. пірог, які прывозіцца сватамі на вяселле і дзеліцца паміж маладымі.

ДЗЁРГАЦЬ дз'оргац' *незак.* 179. драць бульбу на тарцы. // Дз'арунóў надз'оргала ды нап'аклá 179.

ДЗЕРЦІ дзé'рці *незак.* 132, 157, 199. драць бульбу на тарцы. // Дзéрці на дрáчку бу́л'бу 132.

ДЗЯЛЯНКА дз'ал'áнка *ж.* 115. кавалак мяса.

ДЗЯРУН дз'ару́н *м.* 157, 161, 164, 168, 169, 179, 182, 185, 186. дзеру́н *м.* 198а, 199, 203. **1.** блін з дранай бульбы 157, 161, 164, 168, 169, 179, 182, 185, 186, 198а, 199, 203 // Дз'арунóў напіклá картапл'áных 157. **2.** галушкі з дранай бульбы, звараныя ў малацэ 168.

ДОЛАТА дóлото *н.* 98. талакно.

ДРАГЛІ драглі́ *мн.* 16, 17, 25. дрыглі́ *мн.* 131. **1.** квашаніна, халоднае 16, 25, 131. **2.** студзяністае мяса ў квашаніне 17.

ДРАНІК дрáнік *м.* 100, 139, 148, 151, 152, 158, 160, 166, 170, 172, 173, 177, 178, 187, 190. блін з дранай бульбы. // Дрáнікі тóком обол'йé і ў п'еч застаўл'áйе 166. Дрáнікаў надз'ару́ 177.

ДРАНКА дрáнка *ж.* 126. бабка з дранай бульбы. // Дрáнку пічу́ц' густу́йу таку́йу 126.

ДРАЦЬ драц' *незак.* 132, 133, 151, 159, 160, 161, 164, 169, 170, 177, 182, 185, 187, 191. драць бульбу на тарку. // Драц' бу́л'бу на цéртку 133. Драц' картóплі на дрáчку 187.

ДРАЧ драч *м.* 191. блін з дранай бульбы.

ДРЫГА дры́га *ж.* 202. *гл.* **дрыгва.**

ДРЫГВА дрыгвá *ж.* 83, 85, 87. драгвá *ж.* 182, 185, 199. квашаніна, халоднае са свіных ног і г.д.

ДРЫГУХА дрігу́ха *ж.* 123. *гл.* **дрыгва.**

ДРЫЖКА др'і́жка *ж.* 143, 144, 150. *гл.* **дрыгва.**

ДУЖЫКІ ду́жыкі *мн.* 164. каржы з мёдам, якія пякуцца ў першы дзень посту.

ДУШЫ душы́ *мн.* 157. начынка ў варэніках. // Душы́ поўйадáйу, а лéпкі астаню́ца 157.

ЕЛКІ йалкóйе сало 34. йóлкайе сало 52. йóлке сало 79, 166. йíлке сало 85, 93, 98, 109, 119. йéлке сало 103, 112, 120, 131, 132, 143, 144, 148. йíлка сало 124, 162. йéлкайе сало 128, 136, 139, 145, 152, 160, 172, 178, 179, 199, 203. згорклае ад часу, даўнасці (пра сала, масла).

ЖАРЫЦЬ жáрыты *незак.* 2, 11, 52, 80, 159. пячы (сала, мяса).

ЖАЎТОК жоўтóк *м.* 1, 2, 8, 59, 60, 71, 120, 124, 126, 131, 132, 133, 136, 139, 144, 148, 152, 157, 162, 166, 173, 187, 190, 191, 196, 199, 202, 204. жиўтóк *м.* 5, 80. жэлтóк *м.* 7, 12, 17, 18, 29. жаўтóк *м.* 34, 160, 177. жеўтóк *м.* 179. жіўткó *н.* 72. жаўток у яйцы.

ЖУР жур *м.* 1, 2, 4–8, 10—13, 15—16, 18, 19, 36, 40, 52, 54, 59, 60, 65, 68, 71, 72, 75, 78—80, 83, 85, 87, 91–93а, 95, 98, 99, 101, 109, 112, 115, 116, 119, 119а, 120, 123, 124, 131, 132, 136, 139, 143, 144, 145, 148, 150—152, 154, 157—161, 164, 165, 168—170, 172, 173, 177, 178, 179, 181, 182, 185—187, 191, 196, 199, 202. джур *м.* 126. **1.** рэдкі аўсяны кісель 2, 4—6, 8, 10, 12, 13, 18, 19, 59, 60, 65, 71, 72, 75, 78—80, 83, 85, 87, 91—93а, 95, 98, 99, 101, 109, 112, 115, 116, 119, 119а, 126, 132, 136, 139,144, 150, 151, 152, 154, 157—159, 161, 168, 169, 177, 181, 182, 185, 186, 196, 199, 202. **2.** рэдкі кісель з рошчыны 2, 7, 15, 99, 144, 154. **3.** густы пшанічны, жытні кісель 54, 143. **4.** прэсны аўсяны кісель 36, 65, 83, 91, 112, 160. **5.** аўсяны кісель 40, 52, 113, 120, 123, 131, 145, 148, 164, 165, 172, 173, 178, 179. **6.** цэд на кісель 1, 170. **7.** пра кіслае малако 124. // Хоч і на молокó кі́слэ жур кáжуц', кі́слэ бы жур. Молокó жу́рэм пойшлó, гэ укі́сло 124.

ЖЫВАСОЛЬ жывосóл'. *гл.* **прасол, рапа.**

ЖЫР жыр *м.* 4, 59, 71, 72, 80, 98, 102, 145, 172, 178, 179, 199, 203. агульная назва тлушчу. // Навары́ла кáшы нышчы́мнэй, нымá жы́ру 59. Йак халóднайе вáрыш то трэ́ба паздымáц' жыр 179.

ЖЫРНЫ жы́рны 71, 80, 144, 170, 179, 196, 199, 202, 204. **1.** тлусты (пра страву) 71, 80, 179. **2.** тлусты (пра малако) 144, 170, 179, 196, 202, 204, 199.

ЗАБЕЛЯНКА забéл'анка *ж.* 80. суп, капуста, забеленая смятанай.

ЗАБЯЛІЦЬ забэлы́ты *зак.* 71, 83. забылы́ты *зак.* 75. заб'алі́ц' *зак.* 151, 160, 166, 186, 191, 199. запраўіць смятанай (боршч).

ЗАВАР зава́р *м.* 13. адвар з канаплянага семені. // Сі́мене конопл'а́нэ тэ́рлі ў вэ́ртехе, зава́рвалі. На о́два́дкі не́слі 13.

ЗАВІВАНІКІ заві́ванікі. *мн.* 185, 186. *гл.* **наліснік.**

ЗАГАРКІ зага́ркі *мн.* 157. *гл.* **гарэлкі.**

ЗАЖАРЫЦЬ зажа́рыц' *зак.* 159. зашкварыць салам. // Зажа́рыц' горшкі́ 159.

ЗАЙЧЫК за́йчык *м.* сухі выраст з боку буханкі хлеба 115, 126, 144. // Поўла́зілі за́йчыкі 144. За́йчыкі повыб'ага́лі 126.

ЗАКАЛЕЦ зака́лец *м.* 120, 124, 131, 132, 133, 136, 196, 202. недапечаны слой хлеба каля ніжняй скарынкі.

ЗАКВАСКА заква́ска *ж.* 2, 6, 8, 12, 15, 25, 47, 59, 71, 78, 80, 112, 139, 151, 161, 164, 166, 190, 191. **1.** спецыяльная булачка хлеба, якая застаецца для заквашвання хлеба 2. **2.** невялікая колькасць цеста для заквашвання хлеба. 6, 8, 12, 15, 25, 47, 59, 71, 78, 80, 112, 139, 151, 161, 164, 166, 190, 191. // Заква́ску разведу́т, пудбо́йку зро́б'ат 8. Кідайуц' заква́ску у дзіжы́ 59.

ЗАКРАСА закра́са *ж.* 17, 18, 139, 162, 173, 179, 186, 190. **1.** тлушч, мяса і г.д. як прыправа ў ежу 17, 18, 139, 179, 186, 190. // Німа́ чым баршчу́ закрасі́ц', ні м'а́са, ні са́ла, ус'а́ закра́са ву́йшла 179. **2.** агульная назва прыправы ў ежу 162, 173.

ЗАКРАСІЦЬ закрасы́ты *зак.* 4, 7, 11, 16, 60, 91, 99. закрасі́ць *зак.* 83, 85, 115, 123, 124, 139, 148, 151, 154, 157, 161, 166, 186, 187, 190, 198а. **1.** заправіць якім-небудзь тлушчам, малаком і г.д. 4, 7, 11, 16, 60, 85, 91, 123, 139, 148, 151, 157, 161, 164, 186, 187, 190, 198а. // Закрасы́ты голі́йом 11. Вару́ капу́сту, пачу́ са́ла ды закра́шу 85. Йак німа́ са́ла, м'йа́са то нішчы́мнэ зварыла, коб чым-не́будз' ды закрасі́ў його́ 123. **2.** змяніць колер стравы, дадаўшы якой-небудзь фарбы 83, 99, 115, 124. // Закрасі́ц' во́тку 124.

ЗАПРАВА запра́ва *ж.* 2, 12, 15, 16, 17, 19, 20, 40, 60, 80, 85, 112, 115, 116, 120, 124, 131, 132, 133, 139, 144, 148, 160, 164, 165, 160, 179, 191, 199. **1.** вострыя прыправы ў ежу (ліст, перац, укроп, лук і г.д.) 2, 12, 15–17, 19, 20, 40, 60, 116, 120, 131, 132, 133, 144, 148, 160, 164, 165, 169, 179, 191, 199. // Запра́ва не ў пі́шчу, а ў са́ла 60. Запра́ву у м'а́со кі́нуц' трэ – лісто́к, пе́рэц 124. Кі́нула запра́ву ў борщч 131. У наці́ну запра́ву дайу́ц', чы йакі́ хрэн, чы круп 132. **2.** агульная назва прыправы ў ежу. **3.** тлушч як прыправа 85, 112, 115, 138.

ЗАПРАЖКА за́пражка *ж.* 44, 45, 47. прыправа ў ежу з пражанага канаплянага семя. // За́пражка с се́м'йа на тоўканы́ц'у 47. Сі́м'йа поудпрэга́йуть, тоўчу́т' и засма́чвайут' гэ́тай за́пражкай 44.

ЗАПРАЖЫЦЬ запра́жэты *зак.* 25, 72, 99. запрэ́гчы *зак.* 71. запрэгці́ *зак.* 133, 166. запрэ́гці *зак.* 80, 157, 160. запрахці́ *зак.* 123. заправіць скваранымм салам. // Кумако́ў натоучэ́ш, ды са́лам запрэжэ́ш 160.

ЗАСКВАРЫЦЬ засква́рэты *зак.* 9, 19, 34. зашква́рыц' *зак.* 103, 116, 124. засква́рыц' *зак.* 179, 187. зашквара́чыц' *зак.* 120, 186. заправіць скваранымм салам. // Засквара́эты кулі́ш, кру́пнэк 34. Зашквара́ч са́лом бул'о́н 120.

ЗАСМАЖЫЦЬ засма́жыц' *зак.* 119, 124, 135. заправіць салам. // Засма́жыц' квас 135.

ЗАСМАКА засма́ка *ж.* 8, 12, 18, 20, 40, 45, 60, 78, 80, 112, 126, 131, 132. прыправа з тлушчу або малака. // Натолчу́ц' се́м'йа того́, засма́ка така́ была́ 12. Засма́кі мны́го – са́ло, ма́сло, скваркэ́ 20. Йе молочко́, йе са́ло – то са́ма засма́ка 126.

ЗАСМАЧЫЦЬ засмачі́ты *зак.* 2. засмачэ́ты *зак.* 8, 19, 20, 34, 72. засмачы́ты *зак.* 29, 60, 71, 75, 79, 83, 85, 91, 93, 95, 119, 126. засма́чыць *зак.* 80. засмачы́ц' *зак.* 85, 120, 131, 132, 136, 148, 161, 164–166, 168, 169, 171, 199. заправіць тлушчам, малаком і г.д. // Засмачы́ты са́лом 29. Куц'у́ засмачэ́ты са́лом 71. Засмачы́ц' са́лом, смета́нойу або помідо́ра кі́нуц' 120. Тро́шкі са́ла зрэ́зала, но і засмачы́ла 132. Испракці́ са́ла да засмачы́ц' горшкі́ 136.

ЗАСТУДА засту́да *ж.* 191. *гл.* **студзень.**

ЗАСТУДЗІНА засту́дзіна *ж.* 179. *гл.* **студзень.**

ЗАСТУДЗІНЫ засту́дзіны *мн.* 151, 179. *гл.* **студзень.**

ЗАСУШАК засу́шок *м.* 80, 99. **1.** сухі выраст з боку буханкі хлеба 80, 99. **2.** засохлы кусочак хлеба.

ЗАТАЎКА зато́ўка *ж.* 40, 45, 47, 54, 59, 71, 75, 78, 79, 79а, 80, 83, 85, 91, 93, 93а, 95, 98, 101, 119, 120, 124, 126, 128. за́тоўка *ж.* 35, 37, 60, 68, 72, 109, 116, 123, 132, 186, 139, 144, 150, 151, 154, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 164, 165, 160, 169, 170, 177–179, 187, 190. **1.** нутраное свіное сала, прыгатаванае як прыправа ў ежу (з соллю, перцам і інш.), 35, 37, 40, 45, 47, 54, 71, 119, 120, 123, 144, 150, 160, 165, 178. // Йак скоча́йуц' його (здор), ка́жуц' ідзі́ з'мі зато́ўкі. Прытоўкла́ зато́ўкойу борщч. Зато́ўка чутча́йшайа, чым са́ло 120. Вары́ла скрэбуны́ з зато́ўкойу 144. **2.** нутраны свіны

тлушч 59, 60, 68, 75, 78, 79, 79а, 80, 83, 85, 91, 93, 93а, 95, 98, 101, 109, 116, 124, 126, 128, 132, 154, 157, 161, 162, 164, 170, 177. // Кишкы́ ў за́таўцы ліжа́ц' 60. Зато́ўка с плеўкойу, закру́чвайем з цыбу́л'ай, пэ́рцам 124. **3.** прыправа з тлушчу (расцертага сала) 136, 151, 158, 159, 168, 169, 179, 187, 190. // Засма́чвайуц' горшка́ то зато́ўка, хоч з йако́га са́ла 136. **4.** агульная назва нутранога свінога тлушчу 139. // Йе до́бра за́тоўка, йе і' плох'е́'н'ка. Здор – ле́шпайа 139.

ЗАТАЎЧЫ затоўчы́ *зак.* 2, 4, 15, 44, 93, 95, 152, 191, 198а. затоўкці́ *зак.* 99, 124, 199. прыправіць страву нутраным растоўчаным тлушчам 2, 4, 15, 44, 93, 95, 99, 124, 150. // Оз'мэ́ здз'о́ру, растоўчэ́ і затоўчэ́ боршч 44. Затаўкла́ бул'о́н здо́рам 198а. Нема́ са́ла дык йа здо́ром затоўкла́ 199.

ЗАХАЛОД захолу́д *м.* 148, 161, 164. захоло́д *м.* 157, 160, 165, 166, 168, 169, 170. *гл.* **халадзец**.

ЗАЦЕРЦІ затэ́рты *зак.* 5, 29. Заправіць страву расцертым нутраным салам 5, 29.

ЗАЦІРКА затьі́рка *ж.* 1, 2, 4, 5, 8, 13, 16. затерка *ж.* 7, 9—12, 29, 37, 40, 45; заті́рка *ж.* 15, 16, 18–20, 25, 32, 35, 38, 44, 47. за́тырка *ж.* 17, 34, 78, 79, 79а, 91, 93, 95, 99, 102, 126. заці́рка *ж.* 59, 60, 71, 72, 85, 98, 103, 109, 112, 113, 124, 135, 138, 148, 151, 152, 154, 159, 178, 179, 190, 191. за́церка *ж.* 115, 116, 116а, 120, 331—133, 143—145, 150, 157, 161, 162, 164, 165, 168, 169, 170—173, 176, 186, 187, 202. **1.** рэдкая страва з папярэдне перацертай з вадой мукі 1, 2, 4, 7–20, 25, 29, 32, 34, 35, 37, 38, 40, 44, 45, 47, 60, 71, 72, 78, 79, 79а, 91, 93, 93а, 102, 109, 112, 113, 115, 120, 124, 131, 133, 139, 143—145, 148, 150, 157, 158, 161, 162, 164, 171—173, 176. **2.** рэдкая страва з дранай бульбы 12, 25, 164, 169. **3.** тое, што калатуша 112, 116, 116а, 132, 135, 151, 152, 154, 159, 164, 165, 177, 187, 190, 191. **4.** тое, што галушкі 168, 170, 178, 179, 185. **5.** тое, што саламаха 59. **6.** тое, што поліўка 85, 95, 126. **7.** расцертае сала як заправа 202. **8.** тое, што лямешка 99. **9.** поліўка парасяці 91.

ЗБЕГАНЕЦ збэга́ніц *м.* 11. *гл.* **выбегань.**

ЗВАР звар *м.* 16, 17. **1.** род падліва з пшана 16, 20. // Пшоно́ мо́чат', да́вл'ат', развод'ат рітко, кіп'ачо́ну во́ду л'ут', голі́йом закра́швайут' то звар. У звар грэча́нікі мочайуц' 20. **2.** род падлівы з канаплянага семя, маку і г.д. 17, 71, 72. **3.** усё варанае, што прыносіцца парадзісе 154. // Йак наро́дзіцца дзіц'а́, то н'асу́ц' квас, ка́шу — ус'о́ гэ́та звар 154.

ЗГАРАК зга́рок *м.* 1, 25, 72. прыгарэўшая пры варцы ў печцы бульбіна.

ЗГАРАНЕЦ зга́ранэц' *м.* 2. *гл.* **згарак.** // Хочу́ каб зга́ранц'ив напрігора́ло 2.

ЗГАРАНКА зга́ранка *ж.* 59. *гл.* **згарак.**

ЗГАРЭЛКА згоурі́лка *ж.* 34. *гл.* **згарак.** // Дай міні згорі́лку 34.

ЗГОРКЛЫ зго́ркло са́ло 1, 7, 12, 29, 34. згі́рклайе са́ло 71. *гл.* **горкі.**

ЗДОБНІК здо́бнік *м.* 160. здобная булачка, піражок.

ЗДОР здор *м.* 1, 98, 103, 118, 133, 135, 139, 145, 151, 152, 160, 161, 165, 168, 170—172, 178, 187, 199, 203. здор *м.* 112, 115, 116, 116а, 120, 124, 132, 136, 143, 144, 150, 154, 157, 158, 164, 165, 179, 182, 185, 186, 198а. здз'ур *м.* 6, 8, 12, 35, 40, 45, 59. здзір *м.* 25, 47, 65, 70, 92. здзіур *м.* 18, 37, 38; 54. вуздзір *м.* 91. здз'ор *м.* 169. здур *м.* 148, 162, 166, 173, 176, 177, 181, 196, 202, 204. **1.** нутраное свіное сала наогул 6, 8, 12, 25, 38, 40, 44, 47. **2.** кішэчны свіны тлушч 1, 59, 98, 168, 187. // Здор с кішо́к, што кішкі́ обіра́йут, выма́чайут його́ у водзе 1. **3.** нутраное свіное сала, якое залягае пластом 18, 35, 37, 52, 54, 65, 70, 91, 92, 103, 112, 113, 115, 116, 116а, 120, 124, 132, 133, 135, 136, 139, 143—145, 143, 150—152, 154, 157, 158, 160—162, 164—166, 169, 170—173, 176—179, 181, 182, 185, 186, 196, 198а, 199, 202—204. // Запрэгла́ здо́ром горшка́ 133. Здор коча́йуц' з каба́на, со́л'ац' ды ў кача́лкі кача́йуц' 179.

ЗЛІВАК злы́вак *м.* 71. *гл.* **вылівак**.

ЗОРЫ зо́ры *мн.* 17, 19, 20. кроплі тлустасці на паверхні вадкай стравы.

ЗЫХОДНІ зыхо́дні 25. квашаны; рашчыняны. // Зыхо́дні галу́шкі пэклі́ 25.

ІВАНКА іва́нко *м.* 95. *гл.* **іванчык**.

ІВАНЧЫК іва́нчык *м.* 133. страўнік, начынены мясам з заправамі, соллю. // Крутэ́ і сы́тэ м'йа́со, ус'а́ке мешайуц' с пэ́рцом, с цыбу́л'ай, с со́л'у; іва́нчыка обхаем, туды́ м'йа́со; ве́шайем на лі́то 133.

КАЖУШОК кожу́шок *м.* 6. пенка на параным малацэ.

КАЛАНЦУХА каланцу́ха *ж.* 11. яешня з мукой, на малацэ.

КАЛАТУХА колоту́ха *ж.* 12. кулуту́ха *ж.* 16. калату́ха *ж.* 80. **1.** страва з раскалочанай мукі 12, 80. **2.** пойла свінням 16. // Муко́й коло́т'ат цы в соро́ветку цы в во́ду 16.

КАЛАТУША колоту́ша *ж.* 85, 103, 118, 115а, 120, 123, 124, 128, 131, 133, 135, 136, 139, 148, 150—152, 154, 159, 165, 171, 177, 187, 190, 191. **1.** страва з закалочанай мукі 113, 120, 124, 131, 133, 185; 136, 148, 150. // Молочко́ кіпі́ц' і сы́племо муку́ то колоту́ша; а йак у мі́сі затро́мо то за́цірка 120. **2.** заціркa 85, 103, 113, 115а, 123, 128, 133, 132, 136, 139, 148, 151, 152, 154, 159, 160, 161, 162,

164, 165, 171, 177, 187, 190, 191. // Закіп'йацім молока́ з водо́йу, затро́м мукі́ штоб булі́ грудо́чкі і колоту́ша 136. От заколо́ц'ац у йакі'м куўшэ́, пераціро́м, пераціро́м да ў горшо́к і колоту́шу ва́рым 123. **3.** пойла парасяці 144, 150. // Колоту́шу ма́лому порос'а́ці ва́рац', заціра́йуц'.

КАЛАЧ коула́ч *м.* 1, 4, 16, 19. кала́ч *м.* 12, 18, 59, 60, 71, 72, 75, 78–80, 91, 93, 95, 112, 116, 119, 120, 124, 126, 131–133, 136, 148, 151, 152, 164, 165, 169, 171, 177, 179, 185, 186, 190, 198а, 199. **1.** вясельны пірог прадаўгаватай формы, які пячэцца для маладых 4, 19. **2.** пірог прадаўгаватай формы 12, 16, 18, 59, 60. **3.** паскробак ад жытняга хлеба прадаўтаватай формы 1. **4.** вялікі абаранак 34, 60, 71, 72, 75, 78, 79, 80, 91, 93, 95, 112, 116, 119, 120, 123, 124, 126, 131—133, 136, 148, 152, 164, 165, 169, 171, 177, 179, 185, 186, 190, 198а, 199. // Ны́колы каза́лы калач на абара́нок 60. Калачэ́ пэклі ко́ліс', ма́ці дл'а дзіц'а́ці заве́рне калача́ 124. Ба́ло дзіц'а́ці калача́ скру́ц'ац 116. **5.** блін з мучнога цеста 151. // Стаубо́ў два калачэ́ нап'ачэ́ 151.

КАЛІННІЦА калі́ніца *ж.* 132. калі́ніца *ж.* 186. смажаныя ягады каліны з мукой 132, 186.

КАЛІНОЎНІК каліно́ўнік *м.* 144. *гл.* **калінніца**.

КАЛЯДНІК кол'а́днык *м.* 91, 119. калядны жытні пірог.

КАМАКІ ком'акі́ *мн.* 104. ком'йакі́ *мн.* 112. камакі́ *мн.* 151, 154, 160, 162, 166, 170, 177. коўмакі́ *мн.* 161. кумакі́ *мн.* 168, 169. **1.** страва з патоўчанай варанай бульбы 104, 136, 151, 154, 160, 162, 166, 168–170, 177, 179. // Стоўкці́ кому́ трэ́ба 136. Комако́ў натоўкла́, комако́ў напасова́ла 166. Пото́пчом карто́плі ў чыгунку́ – і камакі́ 169. **2.** тоўчанае семя 191. **3.** тоўчаная бульба свінням 112.

КАМЫ кому́ *мн.* 136, 198а, 202. камы́ *мн.* 179. *гл.* **камакі 1.** // Стоўкці́ кому́ трэ́ба 136.

КАМЯК кам'йа́к *м.* 103. пра нявыпечаны хлеб.

КАНА кана́ *ж.* 115, 123, 182. *гл.* **канун 1.** // Кана́ с ката́пцамі з гара́чыкаў. На по́мінкі кану́ дайу́ц', ка́жна душа́ по тры ра́за чэ́рпне, йак одно́ пачына́йуц' обе́дац' 123.

КАНАПЛЯНІК конопл'а́нік *м.* 133, 171. корж з тоўчанага канаплянага семя.

КАНВА канва́ *ж.* 186. *гл.* **кана**.

КАНУН кану́н *м.* 80, 119, 120, 126, 131, 133, 144, 148, 157, 179. кано́н *м.* 124. **1.** памінальная страва: сыта або салодкая вада з пакрышанымі ў яе кавалкамі каржа, булкі і г.д. 80, 120, 131, 133, 144, 148, 157, 179. // Йак умрэ́ н'або́шчык, соло́дз'ац' во́ду, хлеб кры́шац', той хлеб тры раз очэ́рпайе ло́шкой 124. **2.** вясковае гулянне з абавязковым частаваннем разведзеным мёдам 119, 126. // Кану́н на Пэтра́, на Усплэ́не, дзе́ўкі колы́шаца на ў́ліцах, у клу́н'ах; насы́т'ат' мэ́ду і п'йут. 119.

КАНУНА кану́на *ж.* 116, 132, 151, 152, 158, 159, 164, 165, 166, 169, 171, 177, 190, 191. памінальная страва: сыта або салодкая вада, з пакрышанымі ў яе кавалкамі каржа, булкі і г.д. 116, 132, 151, 152, 158, 159, 164-166, 169, 171, 177, 190, 191. // Кану́на ко́ліс' гавары́лі на сыту́ і йе́слі умрэ́ чолове́к, во́ду крэ́пко соло́дз'ац, ме́дам ці са́харам, хлеб кры́шац' 166. Тры разы́ кану́ны заго́рне на по́мінках, тады́ ўжо начына́йе йе́с'ці 190.

КАНЮШЫ кан'ушы́ *мн.* 128, 160, 205. галушкі з дранай бульбы, начыненыя мясам.

КАПЛУН каплу́н *м.* 1, 2, 4—6, 8, 9, 11—13, 15—20, 25, 35—38, 40, 44, 45, 47, 52, 54, 59, 65, 68, 70—72, 75, 78—80, 92, 94, 115. **1.** страва, прыгатаваная з кавалачкаў хлеба, пакрышаных у ваду, засмачаная алеем або салам 1, 2, 4—6, 8—13, 15—20, 25, 35—38, 40, 44, 45, 47, 52, 59, 65, 68, 70—72, 80, 92, 94. // Каплу́н робы́лы так: у пэрэваро́ну во́ду хліб, цыбу́л'а, сыл', са́лом запра́вышь 1. **2.** вада, у якой варылася чышчаная бульба 54. // Ко́лыс' бол'шынство́ каплу́н і йе́лы, сухо́паркы міску і каплуна́ і йемо́ 37.

КАПУСНЯК капусн'а́к *м.* 80, 139, 166, 173. **1.** боршч з капусты 80, 166. **2.** квас у квашанай капусце 139. // Свары́ ква́су с капу́сніку 139. **3.** верхні капусны ліст 173.

КАПУСТА капу́ста *ж.* 2, 4, 8, 11, 20, 44, 47, 52, 59, 71, 75, 78, 83, 91, 93, 95, 98, 99, 102, 103, 109, 112, 113, 115, 116, 116а. 119, 120, 123, 124, 126, 128, 131, 136, 139, 143, 151, 159, 162, 177, 187, 190, 191. **1.** страва з кіслай капусты 2, 4, 8, 11, 20, 44, 47, 52, 59, 71, 75, 78, 83, 91, 93, 95, 98, 99, 102, 103, 109, 112, 113, 115, 116, 116а. 119, 120, 123, 124, 126, 128, 131, 136, 143, 151, 159, 162, 177, 187, 190, 191. // Навари́ла капу́сты з грыба́мі 8. **2.** страва з салодкай капусты 139. ◊ **– *бі́та*** 160, 161. бітая капуста. ◊ **– *ква́шана*** 20, 34, 44, 60, 71, 80, 98, 120, 126. кіслая белакачанная капуста, квашаная капуста. ◊ **– *кэ́сла*** 4, 20, 34, 52, 60, 75, 78, 79, 79а, 99; **– *кі́слайа*** 83, 91, 102, 131, 144, 145, 178, 179, 196, 202, 204. кіслая капуста. ◊ **– *се́чанайа*** 166. капуста, квашаная без солі, без прыпраў. ◊ **– *кры́шана*** 59, 60, 80; **– *шатко́вана*** 59, 80, 85, 103, 112, 115, 116, 119, 120, 132, 148, 157, 160, 165, 179. сечаная капуста, якая квасіцца з соллю і рознымі прыправамі. ◊ **– *паро́на*** 59, 60, 78, 119, 124, 131, 132. параная капуста, капуста ў галоўках, якая падпякаецца ў печы перад квашаннем. ◊ **– *росоло́ва*** 79, 79а, 80, 91, 95. **– *россоло́ва*** 126. расаловая кпуста, капуста, якая соліцца з рознымі прыправамі ў расоле і якую можна есці сырой. ◊ **– *сырцо́ва*** 102, 132. сырцовая капуста. *гл.*

расаловая капуста. // Йак сырцо́ва капуста, то цэ́лыйа гало́ўкі кладо́м, холо́днай водо́й заліва́йом, хто хо́ча со́ліц', гн'о́том наклада́йуц'. У квасу́ мо́жа ле́тавац' 132. ◊ – ***руда́*** 171. рудая капуста. ◊ – ***сíра*** 103, 148, 154. – ***се́ра*** 151, 157, 159, 165, 190. *гл.* **серая капуста.** квашаныя верхнія лісты капусты. ◊ – ***варыўна́йа*** 85. варыўная капуста, капуста, якая соліцца спецыяльна на варыва. ◊ – ***пел'утко́ва*** 79. палютковая капуста, капуста, квашаная галоўкамі.

КАПЦЮХ капц'у́х *м.* 11. свіны мачавы пузыр, напханы мясам 115.

КАПЧОНКА купчонка *м.* 12, 34, 72, 80, 136. копчо́нка *м.* 38, 126, 131, 160. капчо́нка *м.* 176, 179. **1.** вэнджанае мяса, сала 12, 34, 38, 72, 80, 126, 131, 136, 160, 176. **2.** вэнджаная рыба 179.

КАРАВАЕЦ корова́йец *м.* 35. булачка з каравайнага цеста, якая аддаецца някліканаму госцю 35.

КАРАВАЙ корова́й *м.* 2, 7–12, 17, 20, 25, 29, 35, 37, 38, 40, 44, 47, 52, 59, 60, 71, 79, 80, 91, 93, 95, 98, 102, 109, 112, 113, 115, 116, 120, 124, 126, 128, 131–133, 136, 139, 144, 145, 148, 157, 160–165, 166, 168, 169, 172, 173, 176, 185, 186, 191,187, 196, 199, 202—204. курува́й *м.* 13, 72. карава́й *м.* 154, 178, 179. круглы вясельны пірог, які раздаецца гасцям на вяселлі. // Корова́й велы́кы, кру́глы, пачу́ц' йыго́ йак высы́лле 59. Йак за́муж ідзе́ дзе́ўка, то корова́й ро́б'ац' і шы́шкі йак карто́шкі дзе́ц'ам дава́лі 157. Корова́й п'аку́ц' йак сы́на жэ́н'ац'. Шы́шэчкі, ка́чачкі, ро́б'ац' на йім 199. На корова́й усклікáйуц' каб дары́лі 187.

КАРАВАЙКА корова́йко *м.* 187. *гл.* **каравайчык.**

КАРАВАЙЧЫК корова́йчык *м.* 161, 168, 185, 186. галушка з каравайнага цеста, якая пячэцца для родных і дзяцей.

КАРАГОД короѓо́д *м.* 123. абрадавы пірог, які пячэцца на Юр'я і з якім карагодзяць.

КАРАК ка́рак *м.* 35, 116, 199. *гл.* **ашыек.**

КАРАЛЮШЧА карал'у́шча *ж.* 59, 136. лушпіны на яйцы.

КАРЖАН коржа́н *м.* 60. прэсны корж. // Коржаны́ п'ачу́ц' на купа́йло, с се́мем іл'н'аным п'ічу́ц' 60.

КАРКАВІНА карковíна *ж.* 71, 120. каркавíна *ж.* 160, 179. *гл.* **ашыек.**

КАРКАВІНЫ карковíны *мн.* 131. *гл.* **каркавіна.**

КАРТАПЛЯНІК картопл'а́нык *м.* 4, 13, 20, 80, 91, 93. картопл'а́нік *м* 105, 116, 123, 128, 139, 143, 144, 148, 150, 151, 157, 160, 161, 164, 166, 169, 170, 173, 186, 196, 202, 204. **1.** блін з дранай бульбы 4, 80, 91, 93, 105, 116, 123, 151, 160, 170, 186, 196, 202, 204. // Картопл'а́нікі то́йе са́мо што дз'аруны́ 186. **2.** тоўсты блін з дранай бульбы; бапка, запечаная на блясе 13, 20, 139. // Картапл'а́нык без жа́днойе мукы́, на бл'а́сі 20. Нац'ары́ бу́л'бы, за́ўтра картопл'а́нік прыгато́ўл'у 128. **2.** род катлет з мятай бульбы з дабаўленнем мукі 143, 144, 148, 150, 157, 161, 164, 166, 169, 173. // Картопл'а́ныки так ро́б'ацца: ва́рыца бу́л'ба у мундзіра́х, мне́цца, меша́йецца з муко́й 166. Карто́пл'у навáрат, потоўку́т, да таки́йе картопл'а́'нікі пеку́т, да у по́снэ ма́сло моча́йут 173.

КАРТАПЛЯНІЦА картопл'а́ніца *ж.* 148. *гл.* **каўма.**

КАРТАПЛЯНКА картопл'а́нка *ж.* 7, 9, 128, 143, 150. **1.** суп з бульбы 7, 9. **2.** страва з мятай бульбы, засмачаная тлушчам 123, 143, 150.

КАРТОПЛІ карто́плы *мн.* 1, 2, 29, 44, 45, 78. карто́плі *мн.* 6—13, 15—18, 25, 47, 59, 65, 70, 79, 79а, 83, 91, 92, 95, 116, 135, 136, 139, 144, 145, 148, 150, 154, 157, 161, 165, 177, 178, 179, 185, 198а. кардо́плі *мн.* 187, 190. бульба ў назвах страў. ◊ – ***цíлыйі*** 16, 78, 185. ◊ – ***з мундэрамі*** 1. – ***с мундз'ура́мі*** 160, 164, 178. – ***з мундзіро́м*** 11, 17, 29. ◊ – ***з лупына́мы*** 2, 7—12, 15, 18, 25, 29, 38, 40, 44, 45, 59, 79, 79а, 91, 95. – ***з лупынойу*** 47. – ***з лупы́н'мы*** 93а. – ***у лушпа́'йках*** 139, 148, 165, 179. – ***з лупа́йкамі*** 145. – ***з лупо́йу*** 92. вараная ў лупінах бульба. ◊ – ***пэ́чаны*** 12, 15, 47. – ***пэчо́нэ*** 95, 136, 139, 148, 168. – ***печо́ныйе*** 116, 135, 165, 198а. печаная бульба. ◊ – ***соло́ны*** 95, 102, 116, 165. ◊ – ***сухíйа картоплі*** 71, 166, 177. сухія картоплі. ◊ – ***цалко́м*** 136. чышчаная вараная бульба. ◊ – ***йу́шкайу*** 178. суп з бульбы.

КАРТОПЛЯ карто́пл'а *ж.* 4, 6, 19, 20, 60, 71, 75, 93а, 152, 160, 182. *гл.* **картоплі.** ◊ – ***цы́ла*** 17. цэлая картопля. ◊ – ***з мунд'ура́мы*** 6. картопля з мундзірамі. ◊ – ***з лупына́мы*** 71. – ***з лушпака́мы*** 20. – ***з лупаўка́мы*** 60. – ***з лупы́н'мы*** 93а, 182. – ***с кошу́л'камі*** 152. – ***з лупе́шкамі*** 182. вараная у лупінах бульба. ◊ – ***печо́на*** 4, 6, 20, 60, 182. печаная картопля, печаная бульба. ◊ – ***соло́на*** 60. салёная картопля, чышчаная вараная бульба.

КАРТОШКА карто́шка *ж.* 6, 7, 9, 10, 34, 38, 40, 44, 80, 93, 99, 102, 109, 112, 157—159, 164, 166, 168, 170, 176, 179, 186, 191, 199. *гл.* **картоплі.** ◊ – ***цэ́лайа*** 6, 7, 9, 10, 38, 112. – ***цíла*** 93. цэлая картошка. **1.** чышчаная вараная бульба 6, 7, 9, 10, 38, 93. **2.** гл. – **з лупінамі** 112. ◊ – ***соло́на*** 186, 204. ◊ – ***зо́бкам*** 158. чышчаная вараная бульба. ◊ – ***з лупíнойу*** 6. – ***з лупы́намі*** 93, 99. бульба, вараная ў лупінах. ◊ – ***пэ́чана*** 44, 93. – ***печо́найа*** 170. печаная бульба. ◊ – ***суха́йа*** 34. – ***суха́*** 186. **1.**

чышчаная вараная бульба 34. **2.** смажаная бульба 186. ◊ – ***йýшка і картошка*** 176, 179. – ***йýшкой*** 169. суп з бульбы.

КАРУК карýк *м.* 116. свіны страўнік, начынены мясам. // Його запраўл'áйуц', набівáйуц' кочáлкой м'áсо, вісіц' до гэ́тойе порЫ, рэ́жам што сал'цісóн і карýк 116.

КАРУК карýк *м.* 123, 150. **1.** страўнік у чалавека, кабана. // Карýк гл'адзіце, шчоб не порвáлі. **2.** страўнік кабана, начынены мясам. // Карукá наклáла 123.

КАРЧОКІ карчóкі *мн.* 52. чышчаная вараная бульба.

КАТЭНІКІ котэ́нікі *мн.* 71. галушкі з тоўчанага канаплянага семені.

КАЎБАСА коўбасá *ж.* 1, 8, 34, 60, 71, 72, 83, 93, 95, 102, 103, 116, 120, 124, 126, 131–133, 135, 139, 143, 144, 157, 160, 164–166, 168–172, 179, 196, 199, 202, 204; колбасá *ж.* 2, 20. куўбасá *ж.* 4, 16, 19, 44, 78, 79, 79а, 85, 91, 112, 115, 148, 159, 187. ковбасá *ж.* 80. кубасá *ж.* 78. **1.** мясная каўбаса. // Крішем м'áсо, напіхáйем у тóнкійе кішкі – міс'áна коўбасá, попекýц' на бліхах йейé 144. **2.** свіны страўнік, начынены мясам 196, 202, 204. // Коўбасá – это в кóўбык напіхáлі м'áсо 196. Крыв'йáнкі ў бол'шЫйа кішкі налівáйуц', а у мáлыйа куўбáсы пхáйуц' 159. ◊ – ***крыв'áнайа*** 1. – ***крывáўнайа*** 40. – ***крывавайа*** 80. – ***крывйанá*** 120. – ***крыв'йáнайа*** 85, 91, 115, 124, 126, 132, 133, 139. – ***крыв'анáйа*** 93, 103, 116, 143, 164, 165, 171. – ***крыўв'ана*** 144. – ***крыўл'áнайа*** 83. – ***кров'анáйа*** 95. крывяная каўбаса; каўбаса, налітая кроўю. // Кроў сырýйу і пóтрохі станóвім у чугýн і вáрым, змéшвайемо, посóлімо, налівáйем у кішкі, это называйеца крыўв'ана коўбасá 144. ◊ – ***крупл'áна*** 75, 79. крупяная каўбаса. ◊ – ***мучáны*** 75. мучныя каўбасы. *гл.* **крывяная каўбаса**.

КАЎБУШКІ коўбушкі *мн.* 171. шышкі, якімі ўпрыгожваецца каравай.

КАЎДУН ковдýн *м.* 11—13, 15, 17, 20, 25, 29, 35, 38. **1.** свіны страўнік 11—13, 15, 17, 20, 25, 29, 35, 38. // Путчэрыв'йе клáлы у ковдýн і на літо ховáлы. Ковдýн налывáлы крывéй 25. Сал'цісóн рóбл'ат у ковдýн; надзівáнн'а зробЫлы у ковдýн 35. **2.** страўнік, напханы тонкім салам, мясам 17, 20, 25, 38.

КАЎДУНЫ колдунэ́ *мн.* 12. колдунЫ *мн.* 132. **1.** клёцкі з дранай бульбы. 132. **2.** галушкі з дранай бульбы, начыненыя мясам 12.

КАЎМА коўмá *ж.* 115, 116, 116а, 158, 169. комá *ж.* 139. кумá *ж.* 126. **1.** *гл.* **камы** 116, 116а, 126, 139, 158, 169. // Кумá на м'áту картóшку кáжам. На кумý картóшку пацéрці 126. **2.** тоўчанае канаплянае семя 115. // Зéрнета стоўчэ́, ус'о рóўно йак макýха — і коўмá 115.

КАЎПАЧОК коўпачóк *м.* 115. страўнік свіны, цялячы (не начынены).

КАЎРЫЖКА курúшка *м.* 71. коўрéжка *м.* 143. куўріжка *м.* 144. **1.** булачка з каравайнага цеста, якая пячэцца для маладых 71. **2.** пшанічная булачка, укачаная мукой 144. **3.** пра няўдалы хлеб 143.

КАЧАН качáн *м.* 2, 4, 8, 11, 16, 20, 38, 47, 59, 60, 65, 70—72, 75, 78, 79, 80, 83, 85, 91, 93, 95, 99, 103, 112, 115, 116, 119, 133, 139, 148, 151, 152, 154, 157, 160, 164—166, 168, 170, 171, 177, 179, 182, 185, 186, 187, 190, 199, 202, 204. **1.** галоўка капусты 112, 115, 116, 124, 133, 139, 143, 151, 152, 154, 159, 160, 165, 166, 168, 170, 171, 177, 179, 182, 185–187, 190, 199, 202, 204. // Капуста ў качанóх 116. КачанЫ пап'aклá, у бóчку налажЫла 166. КачанЫ нáпол перарэ́зайуц' 182. **2.** цвёрдае сцябло капуснай галоўкі; храпка 2, 8, 11, 16, 20, 38, 47, 59, 60, 65, 71, 72, 75, 78–80, 83, 85, 91, 93, 95, 99, 103, 119а. // Капýста ростэ́ на качанý 75. Вэ́рэзала с капýсты качанá 78. **3.** [качаны] *мн.* 133. капуста 133, 171. // Качанóў солóткіх наварЫла 133.

КАЧАЧКА кáчачка *ж.* 60, 161, 179, 185, 199. булачка, якая па форме нагадвае птушку. // Йак гóс'ці йе ці штó, то робілі кáчачкі 199. СпічЫ мне кáчачку 60. Кáчачка – бýлочка, бу вузлá зав'áжа 185.

КАША кáша *ж.* **1.** каша з круп (без 144). // Пшен'áна, грэчáна каша 20. Крупйанáйа кáша 132. У йáчну кáшу трэ́ба багáта закрáсы 179. **2.** каша з пшана 35, 166. **3.** каша з куцці 38. **4.** каша, звараная на смятанцы, малацэ, з яйцамі, маслам 144. ◊ – ***картопл'áна*** 19, 20, 83, 85, 91, 93, 110, 135, 136, 148, 160–162, 164–166, 170, 179, 181, 182, 185, 190, 199. **1.** страва з мятай бульбы 83, 85, 91, 93, 110, 135, 136, 148, 164, 165, 170, 179, 182, 185, 190, 199. **2.** страва з запечанай дранай бульбы 19, 20, 160, 161, 162, 166. ◊ – ***бул'банáйа*** 87, 103. – ***бул'бóўна*** 98, 101. – ***бул'б'áна*** 109, 113, 126, 132. – ***бул'бл'áна*** 115. ◊ – ***натэ́рта*** 45. ◊ – ***каша дрáнайа*** 133. – ***дрáна*** 166. *гл.* **картапляная каша 2.** жЫтн'а 60. густаватая страва з папярэдне падпрэжанай жытняй мукі. // На Волóс'йе кáшу мішáты.

КАШАНКА кошáнка *ж.* 1, 6, 19. кашáнка *ж.* 72, 124, 131. **1.** каўбаса са свіной крыві, перамешанай з грэцкімі або якімі-небудзь іншымі крупамі і сечанымі ўнутранасцямі 1, 6, 19, 124, 131. // Крупý вáрым грэ́цку ці йáчну, мэшáйем з крывéй, дабаўл'áйем жЫру, у тóўстыйа кішкі налівáйем – гэ кашáнку рóбім 124. **2.** род каўбасы са свіных унутранасцей 72.

КАШЫЦА кашы́ца *ж.* 144, 198а. **1.** каша з круп 144. **2.** густаваты крупнік 198а.

КВАС квас *м.* **1.** напітак з вады, настоенай на жытнім хлебе або рышчыне 1, 2, 12, 20, 34, 36, 59, 60, 65, 68, 70, 72, 75, 79, 79а, 93, 95, 101, 103, 113, 115, 123, 124, 126, 131, 132, 133, 136, 139, 143, 144, 150, 158, 164, 166, 169, 170, 171, 177, 178, 179, 182, 185, 198а, 199. // С хлі́бом ра́зом пычэ́м прісн'а́к, укіда́йеш у дзі́шку, на пычы́ постá віш, воды́ улыва́йеш – то квас 20. Квас хлы́бнэй 34. Запа́рвайуц' о́трубы жы́тнійа, добау́л'а́йуц' ко́рку хле́ба — это квас, і піц' і варыц' 124. **2.** расол у квашаных бураках і квашанай капусце 37, 54, 60, 65, 68, 78, 101, 112, 120, 154, 185. **3.** расол у квашаных бураках 36, 38, 59, 60, 65, 68, 71, 72, 75, 78, 79, 79а, 80, 83, 85, 87, 92, 93, 95, 98, 101, 102, 112, 113, 115, 116, 119, 119а, 120, 124, 126, 128, 131, 132, 133, 135, 136, 139, 143, 144, 145, 148, 150, 151, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 166, 168—171, 176, 177, 179, 181, 182, 185, 187, 190, 191, 198а, 199, 203. // Квас – йу́шка у ква́шаных бурака́х, п'йуц' йайе́ бы ваду́ 80. Квас ва́рімо й п'йом сыры́, у мене́ у бо́ццы йе 135. **4.** квашаныя буракі 75, 103, 112, 113, 119, 120, 124, 126, 133, 136, 139, 143, 144, 145, 148, 157, 158, 162, 165, 169, 171, 172. // Увє́с' квас под коне́ц зіму́ ву́шоу. Схожу́ до сусе́дкі позы́чу 145. **5.** рэдкая кіслая страва, прыгатаваная на якім-небудзь квасе 40, 52, 54, 59, 60, 70, 71, 75, 78, 79, 79а, 83, 85, 91, 92, 93а, 98, 99, 102, 103, 109, 112, 113, 116, 116а, 119, 120, 123, 124, 128, 132, 133, 135, 136, 139, 143—145, 148, 150, 151, 154, 157, 158, 162, 177, 178, 187, 190, 191, 198а, 199. // Йак дз'ады́ пра́в'ац, са́мо пе́рво ва́рац' квас, кі́дайуц' грыбу́ 157. **6.** страва з квасу і пакрышанай зялёнай цыбулі 1, 2, 4, 6, 11, 20, 29, 44, 68, 79, 159. **7.** бярозавы квас 75, 79, 79а, 93, 95, 99, 103, 115, 120, 126, 131, 150, 164, 166, 168, 169, 170, 171, 177, 179, 182, 185, 190, 191, 198а, 199. // З бэро́зы сок укі́сне да квас 115. Соковы квас 115. **8.** сок з пладоў, бярозы і г.д. 152, 169, 170, 187, 190, 191. // Пре́сны то́жэ квас 187. **9.** кампот з груш, яблыкаў 169, 185, 186. **10.** *гл.* **квасліны** 126, 133. **11.** квашаныя грыбы 132.

КВАСАВІННЕ квасові́нне *н.* 8. размоклы хлеб, вотруб'е і г.д., на якіх настойваецца хлебны квас. // Квас ку́шайем с карто́шкойу, на квасові́нні рошчын'а́йем хліб 8.

КВАСАВІЦА квасові́ца *ж.* 186. салодкі суп, звараны з сухіх груш, яблыкаў з крупамі.

КВАСАЎНІК квасовны́к *м.* 4. *гл.* **кваснік 1**.

КВАСЛІНЫ квас'лі́ны *мн.* 115, 132. квасэлы́ны *мн.* 126. вада, у якой рашчыняецца і заквашваецца аўсяная мука на кісель. // Оўс'а́ны кісе́л' рошчын'а́йем, на сі́то процэ́дзім, йон ссто́іцца, злі́ва́йуц' во́ду, та вода́ квас'лі́ны, а остайе́цца цэж, с цэ́жу ва́рац' кісе́л' 132.

КВАСНІК квасны́к *м.* 1, 2, 5–10, 12, 13, 18, 44, 47. **1.** прэсны корж, які пячэцца спецыяльна на квас 1, 2, 5–10, 12, 13, 18. // Квасны́к сра́зу затоўчэ́, вы́мешайе, йон соло́ткі 1. **2.** рошчына на квас 44, 47. // Запа́руйу квасны́к.

КВАСОК квасо́к *м.* 45, 124. **1.** *гл.* **закваска**. 45. **2.** шчаўе і боршч з яго 124. // Кваску́ навары́ла. Боршч на квасо́к не ка́жуц' 124.

КВАСОЎКА квасо́ўка *ж.* 158, 181, 182, 204. кво^{у}су́вка *ж.* 196, 202. кіслая рэдкая страва, прыгатаваная на якім-небудзь квасе (хлебным, бураковым, бярозавым і г.д.).

КВАША ква́ша *ж.* 114а, 116, 116а, 120, 123, 124, 128, 131—133, 143, 144, 148, 150, 164, 165, 166, 168-172, 185, 186, 200, 203. **1.** кісла-салодкая негустая страва з квашанага цеста (жытняга або сумесі жытняй і грачанай мукі) 120, 123, 124. // Ква́ша — то́ шчо жы́тн'у муку́ заколо́ц'ац, вона́ ки́сне, соложа́йе, ва́рац'. Ква́ша — болту́шка ки́с'лен'ка й у́с'о 124. Сы́племо жы́тнойе муку́ у го́ршчык, расколо́чвайем холо́днай водо́йу, стано́вім на печ на дзен', укі́нуц' скі́рку хле́ба — йак вінó, кы́сло-соло́дна, рэдкова́та йак жур 144. **2.** кіслае малако 59. // Ква́ша йак скы́снецца молоко́ 59. **3.** квашаная капуста 162.

КВАШАЛІНЫ квашэлэ́ны *мн.* 2, 4, 5. квашэлы́ны *мн.* 6, 18. ква́шэлыны *мн.* 11, 15, 19, 20, 35, 36, 38, 44, 47, 50. ква́шэлны *мн.* 7, 10, 12, 13, 25,40, 45, 65, 70, 92. *гл.* **квашаніна 1**.

КВАШАНІНА квашэлы́на *ж.* 1, 71, 78, 79а. ква́шэлна *ж.* 75, 79. квашэні́на *ж.* 80, 154. ква́шэлына *ж.* 91, 126. ква́шына *ж.* 95. квашані́на *ж.* 109, 119, 131, 157, 172, 179. **1.** квашаніна, халоднае са свіных ног і г.д. // З нагэ́й, головы́ ва́рат, заправл'а́йем чосно́к, пэ́рэц, лыст, вылыва́йом у мыскы́, захоло́дуйе і ква́шэлына 126. **2.** *гл.* **варыва** 98.

КВАШАННЕ ква́шанне *н.* 52. *гл.* **квашаніна 1**.

КІНДЗЮХ кэ́ндз'ух *м.* 4, 59, 60. кіндз'у́х *м.* 52, 136. кіндз'у́к *м.* 124, 151, 191, 198а. **1.** страўнік, начынены тонкім салам, рэбрамі 4. // Бочка́ ре́жут, ко́шку, ре́бра, кладу́т у кэ́ндз'ух, ко́пц'ат і ве́сіт 4. **2.** страўнік, начынены вантробамі 60, 165. **3.** страўнік, начынены мясам з заправамі, соллю 52, 124, 151, 164, 165, 171, 191. // Са́ло, м'а́со, образа́йуц' да ў ко́ўбік накладá йуц' і кіндз'у́к называ́лі. 164. **4.** страўнік свінні 59, 136.

КІПЯТОК кыпето́к *м.* 2, 6—9, 11—13, 15, 17—20, 25, 36, 40, 44, 47, 52, 65, 68, 70, 93, 98, 102, 103, 109, 112, 115, 116, 128, 160. кіп'айто́к *м.* 4. кі́петок *м.* 5, 131, 158, 178, 187, 191, 196, 199, 202—

204. кып'аток *м.* 93а, 101. кіп'йаток *м.* 79, 79а, 83, 91. кіп'атак *м.* 179. кіп'ацен' *м.* 190. вар, кіпецень. // Вып'йу склєнку кыпеткý 2. Йак закіпéў гаршчóк дык кіп'атак 179.

КІПЯЧАЯ ВАДА кыпл'áча водá 59. кыпйáча водá 60. *гл.* **кіпяток.**

КІРУХ кірýх *м.* 71, 72, 80. **1.** страўнік, начынены мясам. // Мн'áкім мн'áсом начын'áйуц', сýшац' кірýх 72. **2.** страўнік свінні 71, 80. // Кірýх очы́с'ц'ац', порэ́жуц', вáрац', йон захолóдайе — і фл'áчкі 80.

КІСЕЛЬ кысы́л' *м.* 1, 2, 4, 5, 7, 8, 15—20, 32, 41, 44, 45, 47, 50, 59, 60, 70—72, 75, 78, 79а, 83, 91, 93, 95, 99, 102, 119, 131. кісéл' *м.* 6, 9—12, 13, 15, 34, 54, 68, 79, 80, 87, 92, 93а, 98, 101, 102, 103, 105, 112, 113, 114а, 115, 116, 116а, 119, 120, 124, 126, 128, 132, 133, 135, 136, 139, 143, 144, 151, 152, 154, 157, 158, 160, 161, 164—166, 168—171, 177, 179, 181, 182, 185—187, 190, 191, 196, 198а, 199, 202–204. **1.** густы аўсяны кісель 1, 2, 4, 5, 8—13, 18—20, 25, 29, 32, 34, 41, 45, 47, 54, 59, 65, 68, 70—72, 79, 79а, 80, 83, 87, 91, 92, 93, 93а, 95, 98, 99, 101—103, 105, 109, 112, 113, 114а, 115, 116, 116а, 126, 135, 139, 143, 144, 151, 152, 154, 157, 158, 159, 161, 168, 169, 177, 179, 182, 185, 187, 196, 199, 202, 204. // Бэрэ́м овэ́с, намолóтымо, на піч, йак спрáжыцца, обтóўкайем, полóва обобйéца, у жóрнэ — і мэ́лем, мукý рошчын'áйем, за ніч зы́йдзе, цэ́дзім на сы́то, водá такá біла — жур, шчэ не вараны, варым, робыц'а густы, салом засмачац' — кысіл' 1. Мэл'ат овэ́с і рóб'ат кысіл', шчэ раз процэ́джу і жур. Кысіл' ноздрáты, укýсны 2. Кысы́л' — хоч танцýй на ім, а жур — рідэн'кі. Кысы́л' такый йак квáшэлыны 8. **2.** кісель аўсяны, жытні, пшанічны або грэцкі 7, 17, 16, 101, 124, 126, 132, 133, 136, 144, 165, 171, 196, 202, 204. // Кысы́л' офс'áны і з рóшчыны кысы́л' 44. Оўс'áны кісéл' рошчын'áйем, на сіто процэ́дзім, йон сстóіцца, злівáйуц' вóду, то водá квас'ліны, а остайéцца цэж. С цэ́жу вáрац' кісéл'. Калі не спускáйуц' квас'ліны, то вáрац' жур, йон рэ́ткі. З грэ́цкойе лупы́, з пшонíчнойе лупы́, жы́тнойе кісéл' вáрац' 132. **3.** аўсяны кісель 15, 44, 51, 72, 80, 128, 131, 157, 160, 166, 170, 171, 182, 185. // Воўс'áны кісéл' рошчыніла 166. **4.** няквашаны аўсяны кісель 71, 72, 80, 160, 168, 186. **5.** фруктовы кісель на крухмале 113, 145, 148, 164, 172, 173, 178.

КІСЛЁХА кісл'óха *н.* 34. кіслае малако.

КІСЛУХА кіслýха *ж.* 169, 172, 173. кіслая рэдкая страва, прыгатаваная на якім-небудзь квасе.

КІСЛЯК кіс'л'áк *м.* 148, 152, 154, 171, 177, 187, 196, 199, 202—204. кіслае малако. // Йеж кіс'л'áк, там на паліцы стаіц' 199.

КІСЯЛІЦА кесэліца *ж.* 20, 25, 29, 44, 47. кеселéца *ж.* 34. рэдкі аўсяны кісель. // Мукý квáсім, воды́ нал'йéм, на сіто процэ́джайем. Тыйа ос'ц'акы́ обрáтно квáс'ац' і цы́дз'ац' на кесэліцу 20.

КІЧУК кіц'ýк *м.* 120. кічýк *м.* 124. страўнік, начынены мясам з заправамі, соллю.

КІШКІ кішкы́ *мн.* 2, 4, 5, 7, 9, 10—13, 15—17, 25, 29, 37. крывяныя каўбасы з дабаўленнем круп. // Кішкы́ поналывáйут'с'а, на бл'аху полóжат'с'а і пекут'с'а 4.

КІШЭЧНІК кішэ́чнік *м.* 78. *гл.* **кішкі.**

КЛЁЦКІ кл'ýцкі *мн.* 5, 11, 13, 16, 18, 19, 29, 52, 60, 119. кл'ýскі *мн.* 6, 80. кл'óцкі *мн.* 113, 116, 119, 120, 124, 126, 131–133, 135, 136, 143, 150, 152, 154, 157, 158, 160, 162, 164, 166, 169, 170, 176, 177, 182, 185, 187, 190, 200. кл'ýцкэ *мн.* 78, 79а, 95. кл'óксы *мн.* 139. клéцкі *мн.* 166. **1.** страва з адвараных і засмечаных кавалачкаў цеста 5, 6, 11, 13, 18, 20, 29, 78, 113, 119, 119а, 120, 124, 132, 143, 157, 162, 169, 170, 182, 185, 200. // Кл'óцкі — воны і з мукі, і з бу'л'бы отчаўл'áйуц', сáлом зажáрвайуц' бо у молокé вáрац' 124. Кл'óцкі бол'шы́йа одвáрац', выц'агáйуц', сáлом облівáйуц' 157. **2.** рэдкая стрва з галушкамі з дранай бульбы 52, 60, 71, 79а, 80, 95, 109, 116, 124, 126, 131–133, 135, 136, 139, 150, 152, 154, 157, 158, 160, 162, 164, 166, 176, 177, 187, 190. // Кл'óксы с таркавáнай бýл'бы качáйуц' 139. **3.** лапша з крухмалу 179. Рабілі крухмáл, развóдзілі, п'аклі налíснікі, рэ́залі і вары́лі кл'óцкі 179. **4.** палюх *адз. лік* 11, 13, 16, 18, 19.

КЛІНАВАСТ кліновáст *м.* 144. *гл.* **клінок.**

КЛІНАВАЧ кліновáч *м.* 132, 165, 171. *гл.* **клінок.**

КЛІНАЧ клынáч *м.* 79а. *гл.* **клінок.**

КЛІНОК клінóк *м.* 52, 71, 80, 83, 85. клен *м.* 72. клынóк *м.* 13, 37, 75, 78, 109, 119. палатняная торбачка для прыгатавання тварагу і сыру.

КЛЯВЕЦ клевéц *м.* 171. пра няўдалы, нявыпеклы хлеб. // Хлеб бу клевéц, с'áдзе на спóдн'у скýрку, пуднáц' н'амóжно 171.

КЛЯПАЧ клепáч *м.* 47, 131. **1.** ляпёшка на квас 47. **2.** пра няўдалы хлеб 131.

КНЫШ кныш *м.* 158. галушка з дранай бульбы, начыненая мясам.

КОЛАВА кóлово *н.* 71, 99. кóліво *н.* 95. кóлыво *н.* 79а. памінальная страва: салодкая вада з бобам 71; салодкая вада або сыта з пакрышанай булкай, хлебам 79а, 95, 99.

КОНІКІ кóнікі *мн.* 173. галушкі, начыненыя мясам.

КОРЖ корж *м.* **1.** маленькія наразаныя коржыкі з пшанічнага цеста 1, 4, 7, 12, 13, 20, 29, 37, 79а, 126, 198а. // Каржу́ў напэчэ́м йак пэчэ́нне ў магазіне 126. **2.** прэсная сухая ляпёшка 59, 72, 75, 79, 79а, 95, 109, 115, 116, 119, 120, 124, 126, 128, 136, 139, 144, 145, 148, 151, 154, 160, 161, 164–166, 168–173, 179, 182, 185, 190, 191, 196, 199, 202—204. // Корж пэку́ц' пріс'н'ако́м, на скóром ча́се 75. Н'ама́ хле́ба, по́часту хоц' каржа́ сп'ачэ́м прэ́сного 164. Каржа́ заме́с'ац' на вадзе́, цо́ду сы́пл'уц', сол' 190. **3.** корж як памінальная страва 119, 170, 185. // Штоб па табе́ каржы́ попэклы́ (праклён) 119. **4.** корж з канаплянага або льнянога семя 132, 161. // Ко́ліс' во натоўчэ́ш конопе́л', се́м'йа, сп'аку́ц' корж, його́ з'мі то йон распада́йеца 132. **5.** блін з хлебнага цеста 78.

КОРЖЫК ко́ржык *м.* **1.** *гл.* **корж 1** 16, 17, 19, 35, 47, 71, 72, 80, 85, 119, 132, 133, 135, 144, 145, 158, 187, 196, 202, 204. **2.** блін з мукі або з дранай бульбы 72.

КОЎБІК ко́ўбік *м.* 114а, 116, 136, 145, 148, 151, 152, 154, 157–159, 161, 162, 164–166, 168–170, 173, 177–179, 182, 185–187, 190, 191, 196, 198а, 199, 202—204. коўба́й *м.* 139. **1.** страўнік, начынены ўнутранасцямі 136, 139, 151, 152, 166, 169, 170, 172, 173, 190, 199, 203. // По́трах посечэ́ дро́бненко, напіха́йе, зноў зва́рыш да под гн'от поло́жыц' – то ко́ўбік 165. **2.** страўнік, начынены мясам, і правялены 114а, 116, 145, 148, 154, 157–159, 161, 164–165, 168, 177, 179, 182, 187, 190, 191, 196, 198а, 202, 204. // Ко́ўбік м'а́сом напіха́йуц', ве́шайуц' 161. Напіха́йем у кінд'у́х м'йа́со, пове́сімо на со́нцы і ко́ўбік 165. **3.** страўнік свінні наогул 173.

КОЦІКІ ко́т'кы *мн.* 17. ко́цікі *мн.* 182, 186, 199. **1.** *гл.* **лазанкі** 182, 186, 199. **2.** ляпёшкі з грэцкай мукі, перамешанай з макухай 17.

КРАЮШАК крайу́шак *м.* 38, 191. *гл.* **акрайчык 1.**

КРОЦЬ кро́йіты *незак.* 2, 5, 18, 34, 38, 71, 72. кра́йаты *незак.* 11–13, 19, 29, 35. кра́йіты *незак.* 59, 60, 80. кро́іты *незак.* 102, 124, 126, 131. кро́іц' *незак.* 123. **1.** рэзаць (пра хлеб) – усе п/п, апрача 102. // Хлі́ба фкро́іты 5. **2.** рэжучы, раздзяляць на некалькі частак 102. // Кро́іц' корова́й, ба́бку 102.

КРОМКА кро́мка *ж.* 80. адрэзаны кавалак хлеба.

КРУПЕНЯ крупэ́н'а *ж.* 35, 78. каўбаса з унутранасцей і крыві. // У то́ўсту кішку́ пэ́чон', л'о́хкі, круп, йу́шку ту́йу л'йут і ка́жут крупэ́н'а 35.

КРУПНІК кру́пнык *м.* 1, 2, 4—13, 17—20, 25, 29, 32, 36, 40, 44, 45, 47, 52, 54, 65, 68, 70, 71, 75, 78—80, 87, 91, 92, 93, 93а, 95, 98, 101, 119, 119а. крупны́к *м.* 15, 16, 54, 59, 60, 71, 80. кру́пнік *м.* 26, 37, 83, 85, 103, 109, 112, 113, 114а; 116, 116а, 120, 123, 124, 126, 128, 131, 132, 135, 136, 139, 143–145, 148, 150—152, 154, 157—162, 164—166, 168—171, 176, 177, 179, 182, 186, 190, 199. крупні́к *м.* 196, 202, 204. **1.** рэдкая страва з прасяных або ячменных круп 26, 35. **2.** рэдкая страва з круп – усе п/п, апрача 26, 35. // Кру́пнік з л'убу́х кру́п 139. Йак ва́рац' крупы з малако́м то называ́йуц' кру́пнік, йа́шны, пшо́ны кру́пнік 199. **3.** суп на сыроватцы 200. **4.** суп з бульбы (без круп) 13, 15—17, 40. **5.** боршч з крыві, з крупам. 16.

КРУПЧАТКА крупча́тка 60. *гл.* **крупянка**.

КРУПЫ крупы́ *мн.* 83, 93, 99, 103. кру́пы *мн.* 119. крупы. // Кру́пы дре́бныйа, в жо́рнах іх рабо́талі 83. Крупы́ дрі́бнен'кі, а кут'а́ бол'ша́йа 99. Кру́пы ў жо́рнах, а кут'а́ у сту́пе ро́біцца 119.

КРУПЯНІЦА крупаны́ц'а *ж.* 8. круп'аны́ц'а *ж.* 11, 18, 20, 40, 44, 45. крупл'аны́ц'а *ж.* 47. крывяная каўбаса з крупамі.

КРУПЯНКА круп'а́нка *ж.* 25, 38, 132, 202, 204. круп'а́нкі *мн.* 152, 185—187, 190, 191. *гл.* **крупяніца**.

КРУТЭЛЬ круты́л' *м.* 98. крута́л' *м.* 131. род печыва з начынкай. // Мы крутылі пыклы́ под св'а́то 98.

КРУЦЕНІКІ круце́нікі *мн.* 160. *гл.* **крутэль.**

КРУЧОНІКІ кручо́нікі *мн.* 178. галушкі з дранай бульбы, начыненыя мясам. // Кручо́нікі налілі са́лам 178.

КРЫВ'ЯНКІ крыв'йанкі *мн.* 157, 159, 161, 166, 168, 170, 182; 198а. крыв'а́нкі *мн.* 177, 178, 181. *гл.* **крывянка**.

КРЫВАВІКІ кріва́вікі *мн.* 196. *гл.* **крывянка**.

КРЫВАЎКІ крыва́ўкы *мн.* 20. кріва́ўка *ж.* 173. *гл.* **крывянка.** // Крыва́ўкі пыку́ц' з грэча́нойу муко́йу, крупо́йу 20.

КРЫВЯНКА кров'йа́нка *ж.* 1, 6. крыв'а́нка *ж.* 52, 98, 109, 112, 128, 131, 145, 172, 176, 178, 179, 199, 203. крыв'йа́нка *ж.* 120, 136, 148, 151, 158, 160, 162. каўбаса з свіной крыві. // Кроў йе, зробл'у́ крыв'а́нкы. Поможы́ крыв'а́нку налы́ты 98. Крыв'а́нка — то куўба́сы крыв'йа́ныйа 148.

КРЫЖАНІЦА крыжаніца *ж.* 126. палендвіца.

КРЫШАН крішін' *м.* 4, 7, 13, 35, 38, 40. крыша́н *м.* 47, 52, 75, 79, 80, 83, 91, 93, 95, 98, 109, 112, 120, 126, 131, 132, 136, 160—164, 170, 172, 178, 191. крыша́н' *м.* 139, 166. крышэ́н' *м.* 152, 179,

186, 187, 199. **1**. кавалачак пакрышанай бульбы. // Крышан'áмі нарізаты картóшкі 4. **2**. адрэзаны кавалачак сала 115. // Йак іс'ці на рабóту, сáла крышáн б'арýц' 115.

КРЫШАНКА крышанка *ж.* 2, 16. крышáнка *ж.* 116. **1**. крышаная кіслая капуста 2, 16. // Бóчка крышанкі і бóчка головóк 2. **2**. гл. **крышан 1** 116.

КРЫШАНКІ крышанкі *мн.* 116, 135. *гл.* **крышаны 1**.

КРЫШАНЧЫК крышáнчык *м.* 124, 126, 132, 148, 173, 182, 185. *гл.* **крышан**.

КРЫШАНЫ крішені *мн.* 2, 4. крышаны *мн.* 45, 54, 59, 60, 68, 75, 79, 79а, 83, 85, 87, 91—93а, 98, 101—103, 109, 112, 119, 119а, 124, 126, 128, 131, 132, 136, 143—145, 148, 148а, 150, 157, 196, 202, 204. крышанэ́ *мн.* 65, 78, 80, 95. крышанé *мн.* 139. **1**. суп з бульбы 45, 54, 59, 60, 65, 68, 75, 78—80, 83, 85, 87, 91—93а, 95, 98, 101—103, 109, 112, 119, 119а, 124, 126, 128, 131, 132, 136, 139, 143—145, 148, 150, 196, 202, 204. // Вáрац' то буб, то крышаны 80. Холóдныйе крышаны ні смáшныйе 145. **2**. цэлая вараная бульба 148а, 157. **3**. кавалачкі пшанічнага пірага, пакрышаныя ў смятану, расцёрты мак і г.д. 2, 4. // Бýлок пшэнычных поломáйут, жэ́шкойу водóйу залл'ýт, розвэ́ртыцца дóбра — і крішені 2.

КРЫШЫЦЬ крішыты *незак.* 19, 20, 47, 59, 60, 71, 80. крешéты *незак.* 72. крышыц' *незак.* 120, 139, 157, 160, 179. наразаць дробнымі кавалачкамі (бульбу, капусту і г.д.). // Мóжно картóплі рéзац' ціл'óнку, а чышчануйу тóл'кі крышыты 59.

КУЛАГА кулáга *ж.* 30, 80, 139, 148, 151, 152, 154, 157–162, 168, 177—179, 181, 182, 187, 190, 191, 196, 198а, 199, 202, 204. кісла-салодкая негустая страва з квашанага цеста (жытняга, грэцкага, або сумесі жытняй і грэцкай мукі) 139, 148, 151, 152, 154, 157–162, 168, 177—179, 181, 182, 187, 190, 191, 196, 198а, 199, 202, 204; з кукурузнай мукі 80, з жытняй 30. // Кулáгі робілі йак гречáнайа мукá йе. Запáруйуц' йійé да постáв'ац', дык йанá так усалóдайе 199. Кулáгу с парýнкамі йéлі, с хлéбом 187.

КУЛЕШ кулéш *м.* 4, 7, 12, 16—20, 40, 110, 113,115, 120, 123, 133, 135, 151, 152, 154, 158—160, 166, 168—170, 172, 177, 178, 179, 185—187, 190, 191, 198а, 203. куліш *м.* 26, 32, 72, 103, 131, 143, 181, 182, 196, 202, 204. **1**. густаваты суп з прасяных круп 4, 7, 12, 17—20, 32, 120, 123, 124, 131, 136, 143, 150, 186. // Кулéш-йак рідын'кы, с пшонá тóл'кы, ныто гýсты, ныто рідкы 4. **2**. рэдкая страва з круп 26, 40, 72, 103, 110, 113, 115, 133, 135, 151, 152, 154, 158, 159, 168—170, 172, 177, 178, 181, 182, 185, 187, 190, 191, 198а, 202, 204. **3**. страва з круп, звараная радзей, чым каша, і гусцей, чым суп 80, 92, 132, 148, 157, 160, 164, 166, 179, 196, 200. // Кулéш йак йон трóшкі густовáты. Кáшу вáрац' круцéй 132. Кулéш гушчэ́йшы, крýпнік радзéйшы 166. У гас'ц'áх кáша, а дóма кулéш ды лепш 200. **4**. кіслая каша, звараная на маслянцы 16. **5**. густаватае пойла жывёле з мукі і бульбы 34. // Кулéш варý ц'ал'óнкавы 34.

КУЛІДА кулíда *ж.* 139, 151, 154. *гл.* **кулідка** 139, 151, 154. // Скóл'ка ты кулíд с'п'аклá? — Мо кулíд сем усадзіла 139.

КУЛІДКА кулíдка *ж.* 139, 152, 157—162, 166, 177—179, 181, 182, 187, 190, 191, 198а, 199, 202, 204. кулíтка *ж.* 148, 176, 196. **1**. буханка хлеба 148, 152, 157—161, 176, 177, 179, 182, 185, 187, 190, 191, 198а, 199, 202, 204. // Пірóг дóўген'кі, а крýглы — кулíдка. Кулíдку хліба ўз'аў у магазíне 199. **2**. невялікая куліда 139. **3**. адрэзаны навалак хлеба 162. **4**. круглая буханка хлеба 181.

КУМПЯК кунп'áк *м.* 37. кумп'áк *м.* 35. комп'áк *м.* 102. *гл.* **вокарак**.

КУРДУП курдýп *м.* 31—34. бульба. // Ужэ́ курдýпы варóны 31.

КУТАНЬ кýтэн' *м.* 35, 38. кýтон' *м.* 47. страўнік або кішка, начыненая мясам, салам. // Йак напхáйут ковдýн — кýтон' 47.

КУТОК кутóк *м.* 37. кутняя кішка, начыненая цёртай бульбай 37.

КУЦЦЯ кут'т'а *ж.* 1, 2, 4—7, 9—13, 15, 17, 18, 25, 29, 38, 44, 47, 79а, 93, 98, 119, 202, 204. куттé *ж.* 8, 32, 71. кут'á *ж.* 75, 78, 79, 95, 99, 102. куцц'á *ж.* 19, 20, 52, 126, 131, 145, 164, 170, 177, 179, 182, 185, 199. куц'á *ж.* 34, 59, 60, 72, 80, 83, 85, 103, 113, 120, 124, 126, 128, 136, 139, 144, 157, 165, 168, 169, 172, 178, 186, 203. куц'йá *ж.* 109, 112, 115, 116, 132, 135, 143, 148, 151, 154, 158, 162, 166, 173, 196, 198а. **1**. каша, звараная з цэлага абтоўчанага ячменю 1, 2, 4, 6—15, 17—20, 34, 44, 47, 52, 59, 60, 71, 72, 75, 78—80, 83, 85, 93, 95, 98, 99, 102, 103, 109, 112, 113, 115, 116, 119, 120, 128, 131, 132, 135, 136, 139, 143—145, 148, 151, 154, 157, 158, 160—162, 164, 170, 172, 173, 177—179, 182, 185, 186, 191, 196, 198а, 199, 202—204. **2**. сыры абтоўчаны ячмень 1, 2, 4—13, 17—20, 25, 29, 38, 45, 60, 75, 78, 79, 79а, 83, 85, 93, 95, 98, 99, 103, 115, 116, 119, 120, 124, 126, 131, 132, 135, 164—167, 179, 182, 199. // Кýпча куттé не такáйа фкýснайа 2. Іс кутті круп нарубыла 8. **3**. род кашы з бобам або фасоляй 4, 20, 32. **4**. абрадавая каша на коляды 152, 187, 190. // Куцц'á з гýшчы ў кóл'аду 187. **5**. салодкая памінальная страва: сыта або цёрты мак з пакрышанай туды праскуркай, булкай і г.д. 2, 20, 38, 45, 47, 75, 78, 79, 83, 93, 126. **6**. рэдкая страва з абтоўчанага ячменю 1, 2, 8, 9,

15—17, 25, 29, 40, 44, 47, 78, 85, 93, 103, 161, 185, 191. // Куттí гу́сто с са́лом навары́ла, і ры́дко – кутт'а́ 35.

ЛАБАНДА лабанда́ *ж.* 133. варэнне з чарніц з дабаўленнем мукі. // Йа ж навары́ла лабанды́ з йагод, это однэ́ што лабанда́ што йаго́дніца 133.

ЛАЗАНКІ лоза́нкі *мн.* 131, 148, 157, 199. лаза́нкі *мн.* 168, 173, 179, 181, 182, 185. лаза́нкі *мн.* 164. глаза́нкі *мн.* 166. **1.** маленькія мучныя ляпёшкі, адвараныя і адцэджаныя, засмачаныя салам, алеем, смятанай і г.д. 131, 157, 164, 166, 168, 173, 179, 181, 182, 185, 199. // Лоза́нкі бы макаро́н кача́йуц', бы квадра́ты рэ́жуц', ва́рац', ло́жкойу выма́йуц', с са́лом йадз'а́ц' 131. Раска́чвайеш грэ́цкого коржа́, разрэ́звайеш, у кіп'ато́к, на рэ́шато уворо́чайуц' і глаза́нкі 164. **2.** тушонка з парэзанай пласцінкамі бульбы 148.

ЛАМАЙ лома́й *м.* 161. *гл.* **малай.**

ЛАМАЙКА ламáйка *ж.* 171. невялікая буханка хлеба.

ЛАПША лапша́ *ж.* 1, 20, 98, 172, 178. лопша́ *ж.* 139. самаробная лапша.

ЛІГУМІНЫ лігумі́ны *мн.* 4, 6, 124. ласу́нкі, прысма́кі. // Жывэ́ на лігумі́нках 4. Йак шчо сма́чнэ ка́жуц' лігумі́ны 124.

ЛІПЕНІК лыпэ́нык *м.* 65. пра нявыпечаны хлеб.

ЛОЙ лу^{и}й *м.* 1, 2, 5, 18. лый *м.* 4, 15, 16, 19—20, 25, 29, 34, 38, 44, 71, 72, 75, 78—80, 83, 98, 99. луй *м.* 6, 7—9, 12, 13, 35, 47, 59, 60, 91, 112, 115, 116, 120, 124, 126, 128, 131, 132, 133, 144, 152, 154, 159, 161, 164, 165, 166, 168, 169, 171, 172, 177, 179, 185, 186, 187, 190, 191, 196, 198а, 202—204, лой 37, 52, 94, 103, 109, 123, 136, 139, 145, 157, 160, 162, 173, 176, 178, 199. **1.** авечы, барановы або каровін тлушч – усе п/п, апрача 18, 34, 72, 128. // Ло́йу бога́то, сы́та ове́чка 120. Ло́йу бога́то на ове́ццы 124. Лой перато́плайуц', остайу́цца падз'о́нкі 199. **2.** перагоплены авечы, барановы або каровін тлушч 34, 72. **3.** свежы авечы, бароновы, каровін тлушч 18, 128.

ЛОКША ло́кша *ж.* 15, 45, 71, 72, 78, 79а, 93, 112, 115, 116, 116а, 123, 135, 136, 162, 165, 166, 168, 169, 185. *гл.* **локшына.** // Ло́кшу кача́лы, рі́залы і вары́лы 15. Ло́кшу ко́ліс' кача́лі, а ц'апе́р купо́вуне хо́чуц' йе́с'ці 135.

ЛОКШАНІНА ло́кшаніна *ж.* 124, 128, 131, 132. *гл.* **локшына.** // Ло́кшаніну хуч са́мы ро́бім с крухма́лу, хоч ку́пленыйа 124.

ЛОКШЫНА ло́кшына *ж.* 2, 5, 75, 79, 83, 85, 91, 95, 103, 119, 120, 144, 145, 148, 169, 170, 173, 176, 177, 185, 186, 198а, 199, 203. ло́кшынэ *мн.* 7, 8, 12, 13. ло́кшыны *мн.* 37, 44, 52, 59, 60, 80, 126, 133, 144, 145, 148, 154, 157, 160, 161, 171. самаробная лапша. // Ло́кшыны кача́лі, одва́рыш, да сосма́жыш, жы́ром пол'йе́ш 60.

ЛУЖЫЦЬ лу́жыц' *незак.* 161. абдзіраць лупіны з маладой бульбы.

ЛУПАВІНА лупаві́на *ж.* 75, 83, 103. лупаі́ны *мн.* 123. **1.** *гл.* **лупайка** 75. **2.** *гл.* **лупайкі** 83, 103, 123.

ЛУПАІ лупаі́ *мн.* 126. *гл.* **лупайкі.**

ЛУПАЙКА лупа́йка *ж.* 103, 112, 115, 116, 120, 126, 128, 145, 151, 154, 157, 166, 196. лушпіна на яйцы. // Склада́й лупа́йкі ў однэ́ м'е́сто. Опос'л'а́ оддамо́ кура́м 145.

ЛУПАЙКІ лупэ́йкі *мн.* 72, 120. лупайкы́ *мн.* 80. лупа́йкі *мн.* 103, 112, 115, 116, 124, 126, 136, 144, 145, 152, 154, 160, 168, 187, 190, 196, 202—204. лупайкі́ *мн.* 131, лупіны з бульбы. // Лупа́йкі свін'н'ам зва́рым 124. Коро́ві лупа́йкі ву́несеш увобе́ді 145.

ЛУПАКІ лупе́кі *мн.* 16. лупакэ́ *мн.* 20. лупіны з бульбы.

ЛУПАНЫ лупаны́ *мн.* 52, 203. лупанэ́ *мн.* 80. *гл.* **лупонцы.**

ЛУПАЎКІ лупаўкы́ *мн.* 60, 85, 109. лупіны з бульбы.

ЛУПЕШКІ лушпэ́ке *мн.* 34. лупе́шкі *мн.* 182. лупіны з бульбы.

ЛУПІНА лупы́на *ж.* 16, 78, 79, 93. **1.** лупіна на яйцы 16, 78, 79, 93. **2.** лупіны з бульбы 78, 79, 93.

ЛУПІНКІ лупэнкы́ *мн.* 102. *гл.* **лупайкі.** // Ва́рімо карто́плі з лупэнка́мі 102.

ЛУПІННЕ лупэнне *зборны* 71. **1.** лупіны за бульбы. **2.** лупіна на яйцы.

ЛУПІННІКІ лупы́ннықы *мн.* 19. бульба, звараная ў лупінах.

ЛУПІНЫ лупы́ны *мн.* 1, 2, 4, 5, 6—12, 15—19, 25, 29, 35, 37а, 40, 44, 45, 47, 93а, 52, 59, 98, 91, 99, 119. лупі́ны *мн.* 132, 133. *гл.* **лупайкі.** // Карто́плы з лупы́намі 35.

ЛУПІЦЬ лупы́ты *незак.* 1, 2, 5, 6, 8, 11—13, 18, 19, 25, 35, 40, 47, 59, 60, 71, 72, 75, 78, 79а, 80, 83, 91, 95, 98, 102, 119. лупэ́ты *незак.* 12, 16, 17, 34, 44. лупі́ц' *незак.* 52, 103, 109, 113, 120, 123, 124, 128, 132, 133, 136, 139, 143—145, 148, 152, 154, 160, 161, 164—173, 177—179, 182, 185, 187, 190, 191, 196, 198а, 199, 202—204. лупі́ты *незак.* 126. лупіц *незак.* 144, 157. **1.** лупіць вараную бульбу 1, 2, 5, 6, 8, 11—13, 16—19, 25, 35, 40, 44, 47, 52, 59, 60, 71, 72, 75, 78, 79а, 80, 83, 91, 95, 98,

102, 103, 109, 113, 119, 120, 123, 124, 126, 128, 132, 133, 136, 139, 143—145, 148, 152, 154, 157, 160, 164—166, 168—178, 177—179, 182, 185, 187, 190, 191, 196, 198а, 199, 202—204. // Лýпл'ац' рэ́занкі кáжан собі да йес'ц' 136. Разаны́ лýпец і йадз'áц 157. **2.** чысціць сырую старую бульбу 34, 83, 102, 109, 119, 123, 133, 136, 139, 143—145, 148, 152, 154, 157, 160, 161, 164—166, 168—173, 177—179, 182, 185, 187, 190, 191, 196, 198а, 199, 202—204.

ЛУПОНЦЫ лупóнцы *мн.* 45, 78. лýпл'анцы *мн.* 80. бульба, звараная ў лушпінах.

ЛУПТАНЫ луптэны́ *мн.* 2. боршч з салодкай капусты, буйна парэзанай.

ЛУСКА лускá *ж.* 116, 133, 171, 172. лупіна на яйцы.

ЛУСТА лýста *ж.* 36, 37, 59, 60, 68, 75, 79, 79а, 83, 85, 91, 92, 93, 93а, 95, 98, 101, 102, 112, 113, 115, 116, 119, 120, 123, 132, 133, 135, 136, 139, 143, 144, 148, 150–152, 154, 157—161, 164, 166, 168—171, 173, 177, 179, 182, 185, 187, 190, 199. **1.** адрэзаны кавалак хлеба, звычайна тоўсты і на ўсю шырыню буханкі (у дарогу, на работу і г.д.) 36, 37, 59, 60, 68, 75, 79, 79а, 83, 85, 91, 92, 93а, 93, 95, 98, 101—103, 112, 113, 115, 116, 119, 120, 123, 128, 132, 135, 136, 139, 144, 148, 151, 154, 157, 161, 164, 166, 168, 169, 173, 179, 182, 185—187, 190, 191, 199. // Йак ідзé на рабóту — лýсту давáй 37. Йак з бухóнка такóга кóла укрóіш — лýста хлíба, у кылогрáм і два 59. Йак куды́ трэ́ба, то лýсту рэ́жамо, йак обéдайем да рэ́жамо, то скíпка 120. Пагнáў валы́ ды лýсту хлéба уз'аў 158. **2.** кавалак хлеба, адрэзаны на рог буханкі 133, 160. **3.** скібка хлеба 143, 150, 171, 177. **4.** палавіна качана капусты 171.

ЛУСТКА лýстка *ж.* 124, 126, 128, 131. *гл.* **луста 1.**

ЛУШПАЙКА лушпáйка *ж.* 132, 154, 162, 168, 169, 173, 177, 179, 185, 199, 198а, 202, 204. лушпéйка *ж.* 160. лупшáйка *ж.* 199. *гл.* **лупайка.** // Кідайу лупшáйку ды кýры йадз'áц' 199.

ЛУШПАЙКІ лушпáйкі *мн.* 95, 128, 139, 148, 166, 169, 171, 172, 178, 179, 185, 199, 202, 204. лушпайкі *мн.* 109. лупшайкі *мн.* 199. *гл.* **лупайкі.** // Лушпáйкі з бýл'бы 166.

ЛУШПІННЕ лушпэнне *н.* 36. лушпіна на яйцы 2.

ЛУШУПАЙКІ лушупáйкі *мн.* 179, 203. **1.** *гл.* **лупайка** 179. **2.** *гл.* **лупайкі** 203.

ЛЫКАВАЕ МЯСА лы́кавэ м'áсо 85, 103. поснае, без тлушчу мяса.

ЛЮБОВАЕ МЯСА л'убэ́во м'áсо 2, 20, 71, 80. л'убóвайе мнесо 34. лубэ́вэйе мнесо 72. поснае, без тлушчу мяса.

ЛЯВОК левóк *м.* 139, 148, 151, 152, 154. *гл.* **вылівак.** // Левóк йак без шкорýпкі 139.

ЛЯДОЎКА л'адóўка *ж.* 203. малако, пастаялае ў халодным месцы 203.

ЛЯК л'ак *м.* 1, 4—7, 9—13, 18—20, 35, 37, 38, 75, 91, 112, 123, 143, 144, 148, 150. лек *м.* 2, 8, 19. **1.** селядзечны расол 1, 2, 4—13, 18—20, 37, 75, 91, 112, 143, 144, 148, 150. // У лéкові селетцы́ лежáт 8. С л'áком картóплі йéлы 19. **2.** капусны расол 123, 143, 144, 148, 150. // С капýсты л'ак от прійатны 144. **3.** юшка, звараная з селядцоў 8. // Лек вáрет: нал'л'ýт воды́, сэлéтца укінут, олíйу, мукы́ з коноплéного сім'а, мішéйут і кýшайут. Вэ́л'мі смáчного лéку наваріла 8.

ЛЯКІ л'áкі *мн.* 15. *гл.* **ляк.**

ЛЯМЕХА лемéха *ж.* 32. **1.** зацірка. **2.** страва з закалочанай грэцкай мукі.

ЛЯМЕШ л'аміш *м.* 157. пра недапечаны хлеб. // Л'аміш с'п'óкс'а.

ЛЯМЕШКА лымéшка *ж.* 2, 7. лымíшка *ж.* 16, 17, 25, 29, 80. лэмішка *ж.* 99. л'амéшка *ж.* 98, 109, 128, 151, 152, 161, 162, 164–166, 168-171, 177, 179, 185, 186, 199. лямíшка *ж.* 131–133. **1.** страва з запаранай мукі 2, 7, 17, 133. **2.** зацірка 25, 29, 60, 99, 151. **3.** пойла жывёле 25. // С'він'н'áм і собі трóшкі затрýт і лымішка 25. **4.** страва з жытняй мукі, папярэдне падпражанай 98, 109, 128, 131, 152, 159, 161, 162, 164–166, 168–171, 179, 185, 186, 199. // Жы́тн'у мукý трóшкі поджáрац', да заколóц'ац' гэ бы цéсто і лемішка 131. Мукý поджáрывайут, опáрат крóпом, дóбро вы́мешайе і подбáв'ат жы́ру – вот і та л'амéшка 162. **5.** расцёртая ў малацэ вараная бульба 132. **6.**пра няўдала прыгатаваную страву 179. // Л'амішка ц'апéр кáжуц' йак што не ўдáсца, вот с'п'аклá л'амішку 179.

ЛЯПЕШ лэпэ́ш *м.* 60. леп'йóш *м.* 161. **1.** *гл.* **ляпёшка 1** 60. // Лэпэшы́ і коржаны́ аднó. Лэпэшýў нап'ачы́ прэд йáном 60. **2.** пра нявыпечаны хлеб 161.

ЛЯПЁШКА леп'óжка *ж.* 12, 196. леп'йóшка *ж.* 79. л'ап'йóшка *ж.* 132, 139. **1.** тоўсты прэсны блін 12, 79, 139. **2.** галушка з тоўчанага канаплянага семя 132. // Налéп'ац' с конопел' то і л'ап'йо'шкі 132. **3.** пра недакіслы хлеб 196.

МАЗІЛА мазíло *н.* 124. *гл.* **подмазка.**

МАЗКА мáзка *ж.* 112. салёны, з прыправамі здор.

МАЗЮХА маз'ýха *ж.* 152. маз'óха *ж.* 165. **1.** род мачання з ільнянога семя 152. // Сем'а іл'н'áнага стаўкýц', на рэ́шато просéйац', кіп'аткóм апáрац' да здзéлайуц' маз'ýхі 152. **2.** чарніцы, размятыя ў гарачай вадзе 165.

МАКАРОНА макарóна *ж.* 18, 136. *гл.* **макароны.**

МАКАРОНЫ макаро́ны *мн.* 109, 113, 179. самаробная лапша.

МАКОВІК мако́вік *м.* 179. пірог або варэнік з макам.

МАЛАДЫ молоды́ 120, 124, 133, 157, 166, 179, 187, 199. рэдкі, радкаваты (пра цеста, смятану).

МАЛАЙ мала́й *м.* 133, 161, 168. **1**. буханка хлеба 133. **2**. *гл.* **малайчык** 168. **3**. пра няўдалы хлеб 161. // Малайа́, ломайа́ с'п'акла́, йак н'адо́бры хлеб 161.

МАЛАЙЧЫК мала́йчык *м.* 162, 166, 168. маленькая буханка хлеба. // Йа то́л'ко трі мала́йчыка с'пекла́ 162.

МАЛАКО молоко́ *н.* 1, 2, 4, 9—12, 18—20, 25, 34, 36, 40, 44, 45, 47, 52, 54, 59, 65, 68, 70—72, 75, 78, 79, 79а, 83, 85, 91—93а, 95, 98, 99, 101—103, 112, 115, 116, 116а, 119, 120, 124, 126, 128, 131—133, 136, 139, 144, 145, 157, 168, 169, 173, 186. мулоко́ *н.* 5, 8, 11—13, 15—17, 29, 60, 143, 165, 171, 202—204. малако́ *н.* 109, 158, 160, 161, 166, 170, 172, 178, 179, 181, 198а. **1**. малако. **2**. *гл.* **квасліны** 135. **3**. заправа з канаплянага семя 20. ◊ *– ***убрэ́склэ*** 5, 7. – ***бра́зке*** 185. – ***рэ́зке*** 182, 191. – ***бро́зглайе*** 198а. – ***обро́зкло*** 158. брызглое малако. ◊ – ***шчавэ́*** 124. прыкісшае малако. ◊ – ***кы́слэйе*** 1, 4, 20, 60, 79а, 98, 102. – ***кі́сло*** 5, 7—9, 12, 16, 29, 35—38, 40, 54, 60, 65, 68, 70, 75, 78, 79, 83, 85, 90, 93, 95, 102, 112, 115, 116, 116а, 119, 120, 124, 126, 131—133, 136, 139, 143—145, 150, 151, 157—161, 164, 165, 169, 171, 173, 179, 178, 182, 185, 186. – ***кеслэ*** 17, 18, 71, 72. – ***кы́слэ*** 19. – ***кі́слайе*** 52, 103, 109, 113, 166, 170, 172,176, 178, 179, 191, 198а, 199. кіслае малако. ◊ – ***ква́шанэ*** 13, 25, 45, 59, 157, 181. – ***ква́с'не*** 168. кіслае малако. ◊ – ***паро́нэ*** 44, 47. – ***па́ронэ*** 168, 169, 171, 177, 185, 186. – ***па́ранэ*** 182. ◊ – ***то́пленайе*** 152, 177, 187. паранае, кіпячонае малако. ◊ – ***с'ві́жэ*** 1, 8, 15, 18, 19, 25, 29, 35—37, 40, 44, 47, 54, 65, 70, 75, 78, 79а, 85, 91, 92, 95, 99. – ***с'ві́жойе*** 16, 59, 60, 68. – ***с'ве́жо*** 83, 102, 109, 124, 126, 128, 131, 132. ◊ – ***с-пут коро́вы*** 2, 4, 8, 9, 11, 12, 19, 20, 38, 59, 60, 71, 72, 124, 132. – ***з-під коро́вы*** 71. – ***с-пыт коро́вы*** 131. ◊ – ***с-пуд тэлу́шкі*** 5, 72. ◊ – ***тэ́плэ*** 1, 9—13, 93а. – ***ц'о́пло*** 93, 119. – ***тэ́плойе*** 98, 101, 102. сырадой. // С'ве́жо молоко́, до́бра піты воно́ пожы́тнойе 83. Пі молоко́ с-пут коро́вы, то тобе́ бу́дэ л'охш 19. ◊ – ***аттопл'анэ*** 91. тварог. ◊ – ***варо́нне*** 11. *гл.* **малако 3.**

МАЛАМАЙЧЫК молома́йчык *м.* 199. маленькая булачка хлеба. // Молома́йчыкі з ву́севок паку́ц' квас рабіц' 199.

МАЛАНІЦА молоніца *ж.* 116а. бабка з дранай бульбы.

МАЛАЧЭНА мулочэ́на *ж.* 17. сырадой.

МАЛОЗІВА моло́зево *н.* 1, 2. моло́ззво *н.* 6, 8—10, 15, 95, 101. моло́зыво *н.* 4, 12, 18, 20, 29, 44, 45, 47, 65, 68, 70, 71, 75, 78, 79, 79а, 83, 91, 92, 93, 93а. мло́зыво *н.* 7. моло́зіво *н.* 12, 16, 17, 19, 34, 54, 59, 72, 80, 98, 102, 103, 109, 119, 126. муло́з'во *н.* 25, 40, 131, 133, 139, 164, 168, 171, 176, 200, 202, 204. моло́дзіво *н.* 85, 112, 116, 123, 144, 145, 150, 160, 166, 172, 173, 178, 190, 196, 198а. мало́дз'во *н.* 143, 148, 151, 152, 154, 158, 159, 161, 165, 169, 177, 185—187, 199. моло́з'во *н.* 157, 162, 170, 182, 191. мало́зіва *н.* 179, 203. малозіва. // Пас'л'а́ ац'о́лу каро́ва падайе́ мало́дз'вам ты́ждзен' 148. С моло́зіва ба́пку пеклі́, с йайцамі́, муко́й 6.

МАСЛА ма́сло *н.* 1, 2, 4, 6. ма́сла 179. **1**. сметанковае масла. // Збіла дробі́ну ма́сла 59. Бе́ты ма́сло 72. Скида́йем с'мета́ну, у горшчо́к, отто́пайем і ма́сло б'йом 135. **2**. алей са сланечніку 112.

МАСЛЯНКА мас'ле́нка *ж.* 2, 8, 12, 19, 45, 71, 72, 78, 79а. масл'а́нка *ж.* 5, 7, 9—11, 13, 15—18, 25, 34, 40, 47, 52, 59, 60, 80, 83, 91, 93, 95, 98, 102, 103, 109, 112, 115, 116, 119, 135, 136, 139, 143, 148, 152, 157, 158, 160, 164—169, 172, 173, 176—179, 185—187, 190, 191, 196, 198а, 199, 202—204. мас'л'о́нка *ж.* 20, 128, 145, 151. мас'л'о́унка *ж.* 120, 124, 126, 131—133, 144. малочная вадкасць, якая астаецца пасля збівання масла са смятаны. // Йак соб'йу́ц' ма́сло то отхо́дзіц' мас'л'о́нка 124.

МАЎЧУН маўчу́н *м.* 165. бабка з дзёртай бульбы.

МАЧАЛА мочало *н.* 120. растопленае сала або смятана, у якую мачаюць бліны, пірагі.

МАЧАНКА муче́нка *ж.* 8. мачанка з тоўчанага льнянога семя, заваранага вадой.

МАЧАННЕ ўмо́чанне *н.* 87. моча́не *н.* 120. моча́н'йе *н.* 144. моча́нне *н.* 136, 143. **1**. мачанка з мукі, смажаная на сале 87. **2**. тварог, размешаны са смятанай 120, 136, 143, 144.

МАЧАТКА муча́тка *ж.* 103. *гл.* **мачанне** 103.

МАЧУНАЧКІ мочу́ночкі *мн.* 202, 204. кавалкі хлеба, пакрышаныя ў салёную ваду.

МЕЛ міл *м.* 12, 126. **1**. нутраное свіное сала, якое залягае пластом 12. // Затэ́рла мілом боршч 12. **2**. рошчына з аўсянай мукі, з якой варыцца кісель 126.

МЕЛЯЗ мел'а́с *м.* 154, 161. мал'а́с *м.* 158. мел'а́з *м.* 160. павідла з гарбузоў, буракоў, ягад і інш.

МІЛТА мілта *ж.* 52. талакно.

МІНДРУК міндрýк *м.* 144. свіны страўнік, начынены мяккім мясам. // Міндрýк розмінáйем, м'áсо м'áхкойе тудá, йон вісіц, нароctýц нóвайе картóплі, тогды́ бýдэм рэ́зац ды потр'ебл'áц. Сц'óгна обрізáйем у міндрýк 144.

МУЗЯ мýз'з'а *ж.* 80. мýз'а *ж.* 126. **1.** рэдкая каша з мятай бульбы 80. // Разамнýц' крышаны́ і называйуц' мýз'з'а 80. **2.** варэнне з чарніц з дабаўленнем мукі 126. // Навáрымо йáгод, крóшкі мукí, коб гушчэ́й то ужэ кáжуц' мýзі навары́ла 126.

МУКАЎНЯ мокоўн'á *ж.* 124. мукоўн'á *ж.* 132. каша з мукі (грэцкай 132, ячнай 124). // Мокоўн'á – это заколóц'ац' йáчну мукý бы кáшу, подсмáжвайуц' на жарý олéй с сéм'йа подлівáйуц' 124.

МУНДЗІРЫ мундэрі *мн.* 4. мундзеры́ *мн.* 165, 179, 187. мундз'ары́ *мн.* 191. мундзіры́ *мн.* 196, 202, 204. бульба, звараная у лушпінах. // Мундзеры́ пáрылі 187.

МУРЗА мýрза *ж.* 131, 132, 136, 144. варэнне з чарніц з дабаўленнем мукі. // Мýрзу рóб'ац', чарніц насы́п'ац' у гóршык, мукí сы́п'ац', стушкýйецца у пéчы з вéку йонá, гэ́та мýрза 132.

МУРЦОЎКА мурцóўка *ж.* 54. рулі, каплун.

МУЧАНІЦА мучанúца *ж.* 19, 20. мучаніца *ж.* 71. *гл.* **мучанка 1.**

МУЧАНКА мучáнка *ж.* 60, 126. мучáнкі *мн.* 139, 154. **1.** крывяная каўбаса з дабаўленнем мукі 60, 139, 154. **2.** страва з запаранай грэцкай мукі 126.

МЯДОЎНІК медóўнік *м.* 80, 126. пернік з мёдам.

МЯКІШ м'áкыш *м.* 2, 12, 13, 19. мн'áкыш *м.* 4, 20, 25, 29, 59, 79. мнéкыш *м.* 8, 99. м'йáкыш *м.* 35. м'йáкіш *м.* 120. м'йакіш *м.* 124, 136. м'áк'ыш *м.* 126, 131, 133. м'áкіш *м.* 139, 157, 166. м'йéкіш *м.* 148. м'акíш *м.* 179. мéкіш *м.* 173. хлебны мякіш. // Йа беззýба то м'йáкіша йем 124.

МЯКІШКА м'áкішка *ж.* 199. *гл.* **мякіш**.

МЯРЭЖА мярэ́жа *ж.* 119. бабка з дранай бульбы.

МЯСЯНКА м'ас'áнка *ж.* 158. мясная каўбаса.

МЯТКІ мнéткы *мн.* 17. *гл.* **мятушка**.

МЯТУШКА мн'áтушка *ж.* 20. страва з патоўчанай варанай бульбы.

МЯШОК мішóк *м.* 9. мешóк *м.* 169, 170, 172. торбачка для прыгатавання тварагу.

НАБІВАНКА набіванка *ж.* 158, 159, 177, 191. кіслая белая капуста (квасіцца без вады).

НАБОЙКА набóйка *ж.* 152. *гл.* **набіванка**.

НАДЗІВАННЕ надзіване *н.* 6, 35. **1.** страва з пасечаных унутранасцей, з яйцамі і інш 6. // Л'óхкойе, пóчка, косá, печóнкі, йаíчек – хто в колдýн, хто в бл'áшку паклáдывайут і пекýт 6. **2.** начынка 35.

НАДЗІВАЦЬ надзевáц' *незак.* 115. надз'авáц' *незак.* 185. начыняць (каўбасы, рыбу і г.д.).

НАКВАСКА наквáска *ж.* 44. *гл.* **закваска 2.**

НАЛІВАЙКА налывéйка *ж.* 59. кішкі, налітыя кроўю з мукой.

НАЛІВАНКІ налывáнкі *мн.* 25, 72. кішкі, налітыя кроўю з крупой або мукой.

НАЛІВАЧ налівáч *м.* 158. здобнае печыва. // Налíвач на молоцэ́, сóдзе, дрóжжах, алéйі. Мáсло, йáйцы, сáхару, ус'ó злівáйуц', на бл'áху і п'ачэ́ 158.

НАЛІСНІК налы́сных *м.* 1, 4, 6, 7, 18–20, 98, 126. налісны́к *м.* 95. наліснік *м.* 34, 80, 102, 103, 112,113, 116а, 120, 124, 128, 132, 136, 139, 148, 151, 152, 157, 158, 160–162, 166, 168–170, 172, 173, 176, 178, 179, 185, 187, 190, 196, 198а, 199, 202—204. налéснік *м.* 52–79, 94, 109. налíственік *м.* 133. тонкая аладка з белай мукі. // Налíснікы учетверо складáйут у кастрýл'у, залівáйут' с'м'атáной 34. Йак нал́іс'нікі пекóм, убйéм йайцэ́120. Налíс'нік пэклá йа с сы́ром, варэ́н̄'ем, смэтáной пол'ý 124. Налíственікі у чоты́ры стóлкі складáйуц' 133. Налíс'нікі п'акóм, млінцы́ ужэ гушчэ́й подбівáйем 166.

НАСОЛЬВАНІКІ насóл'ванікі *мн.* 124. бульба, перарэзаная, пасоленая і звараная ў лушпінах.

НАСЫРНІК насы́рнік *м.* 132. блінец з сырам.

НАЦІНА наты́на *ж.* 1, 29, 32. маты́на *ж.* 2. націна *ж.* 124, 132, 133, 191. **1.** бацвінне на бураках, агурках, бульбе 1, 2, 29, 32, 191. **2.** квашаны верхні ліст капусты 132. // Нацíна – то на квас капýсту рóб'ац', лíс'це с'акýц', водóйу налівáйуц', бес сóлі 132. **3.** квашаная з соллю капуста і страва з яе 124, 133. // Постáвіла нацíну, гуркóў насолíла 124. Йак нацíну вáрац'; то не кáжуц' боршш, а нацíна 124. ◊ – ***бéла нацíна*** 133. квашаная капуста. ◊ – ***сéра нацíна*** 133. квашаны верхні капусны ліст.

НАЧЫНЯЦЬ начын'áц' *незак.* 124. начыняць каўбасы. // Начын'áц' тóл'кі коўбасý, варэ́нікі зачáўвайуц' 124.

НІШЧЫМНЫ нішчы́мны 6, 18, 80, 102, 120, 123, 131, 132, 135, 136, 143, 144, 148, 154, 160, 168, 179, 199. нэшчы́мны 11, 25, 29. нышчы́мны 44. нішчэ́мны 72. нышчы́мны 119, 126. нешчы́мны 166. посны, без тлушчу. // Нешчы́мна ка́ша 102. Нішчы́мна мойа́ вечэ́ра 166. Нішчы́мныйа карто́плі 136. Нішчы́мнойе – то оле́й, са́хор, грыб 199.

НЯРУХАНЫ нэру́ханы 17. прэсны.

НЯРУХАШЧЫ нэру́хашчы 16. прэсны.

ОБЭРКА о́бэрко *прысл.* 154. густа.

ПАБОЧЫНА побо́чына *ж.* 115, 133. *гл.* **абочына**.

ПАВАЛ: пячы́ на пова́лі 136, 139. пячы, укачваючы мукой.

ПАГАРЫЛЕЦ погоры́лец *м.* 60, 71, 80, 131. погары́лэц *м.* 75, 79, 79а, 91, 95. погорэ́лец *м.* 109. прыгарэўшая зверху бульбіна.

ПАДАБЕДАК подобі́док *м.* 19. перадабедзенная яда на полі.

ПАДБРУШША падбру́ша *н.* 128. *гл.* **падбружына**.

ПАДБРУШЫНА падбру́шына *ж.* 52. сала з чэрава.

ПАДВЯЧОРАК подвычо́рок *м.* 4—6. подвэч'о́рок *м.* 7, 13. поᵘдвэчо́рок *м.* 79, 80. подвічо́рок *м.* 108. пудвечо́рок *м.* 154. лёгкая яда паміж абедам і вячэрай, звычайна на полі.

ПАДГАРЛЯНА подго́рл'ана *ж.* 11. род тоўстай каўбасы.

ПАДЖАРКА поджа́рка *ж.* 160. страва ў выглядзе падлівы з печанага сала.

ПАДКВАСКА підква́ска *ж.* 34, 71, 80. пітква́ска 131. *гл.* **закваска 1.**

ПАДОНКІ пудэ́нкі *мн.* 71, 72, 80. подо́нкі *мн.* 160. рэшткі ад якой-небудзь рэдкай стравы ў дне.

ПАДПАЛАК путпа́лок *м.* 35, 29, 34. пудпа́лок *м.* 72, 166, 168, 182, 185. подпа́лэк *м.* 160. падпа́лак *м.* 179. потпа́лок *м.* 116, 116а. блін з хлебнага цеста, які пячэцца перад полымем. // Напекла́ пудпа́лкев пе́рад по́лумнем на сні́дане 34.

ПАДПАЛОНІК подполо́нык *м.* 1, 4, 6, 19, 20, 35. путполо́нык *м.* 2, 5, 7–13, 16, 18. путполо́нак *м.* 15, 17, 38, 40, 44, 45, 47, 126. подполо́нік *м.* 36. *гл.* **падпалак.** // Потполо́нок пэ́рэд огн'о́м спэку́, здз'о́ром звэ́рху пома́жу 126.

ПАДПАЛЬНІК подпа́л'нік *м.* 145, 157. пудпа́л'нік *м.* 148, 150. *гл.* **падпалак**.

ПАДРАШЧЫНЦЬ пудрошчыны́ты *зак.* 7, 12, 35. пудрошчыне́ты *зак.* 19. подрошчын'а́ты *зак.* 20. подрошчыні́ты *зак.* 34. пудрошчыны́ты *зак.* 44, 59. пудрошчыні́ц' *зак.* 45, 80. підрошчыны́ты *зак.* 71. пудрошчыне́ты *зак.* 72. **1**. падбавіць мукі ў цеста перад замесам 34, 72. **2**. павялічыць квасу ў рошчыне 7, 12, 20. // Подрошчын'а́йуц' коб хутче́й узышло́ це́сто 20. **3**. павялічыць колькасць рашчыненага цеста 59. // Йе́с'лі ма́ло рошчыні́ла то пудрошчыні́т' на́дэ 59. **4**. зрабіць закваску для рошчыны 19, 35, 44, 45, 71, 80. // Пудрошчыне́ты уве́чары, а ра́но мі́с'ац' 19.

ПАДРУЧНІК пудру́чнык *м.* 44, 79, 95, 99. вясельны пірог, які пячэцца для маладой і маладога.

ПАДСКРОБКА пыᵘтшкрі́пка *ж.* 1. путскру́пка *ж.* 7, 9. потскро́бка *ж.* 116, 136. *гл.* **паскробка**.

ПАДСКРЫБТАЧ пудскрі́птач *м.* 72. *гл.* **паскробка**.

ПАДЧАРЭВІНА путчэрэ́вына *ж.* 18, 29. поᵘдчэра́вінэ *ж.* 34. пудчэрэ́віна *ж.* 35, 59, 60. подчеро́віна *ж.* 80. подчырэ́вына *ж.* 98. путчэрэ́віна *ж.* 126, 131. подчаре́віна *ж.* 144. *гл.* **падчарэўе.** // Подчэра́вінэ з'н'ала́ 34.

ПАДЧАРЭЎЕ путчыры́вйе *н.* 2, 4, 44. поᵘтчэрэ́в'йе *н.* 8. путчі́рів'йе *н.* 7, 12, 13, 16, 25, 45. потчэра́в'йе *н.* 37. подчі́рів'йе *н.* 71. потчару́ўйе *н.* 103, 115. подчарэ́ўйе *н.* 109, 123, 150; 162, 172, 179. потчэру́ўйе *н.* 116. пітчэрэ́ўйе *н.* 124. путчэрэ́ўйе *н.* 133, 136, 173. пудчэрэ́ўйе *н.* 148, 182. подчэро́ᵘўйе *н.* 157, 166, 198а. патчаро́ўйе *н.* 176. падчару́ўйе *н.* 187. подчере́в'йа *н.* 196, 204. сала з чэрава свіной тушы. // Путчі́рів'йе оно́ с м'а́сом, його́ перетопл'а́лі на шма́лец 2.

ПАДЧЫНЦЬ пудчыні́ц' *зак.* 139. подчыні́ц' *зак.* 148, 157, 160. падсыпаць мукі ў цеста перад замесам.

ПАЕДАК пойе́док *м.* 11. ежа, страва. // Быў такі́ пойе́док 11.

ПАЗАДКІ поза́дкі *мн.* 160. рэ́шткі ад рэдкай стравы ў дне.

ПАПЛУНІК поплу́нік. *м.* 95. *гл.* **перадпаломнік**.

ПАЛАВІНА полові́на *ж.* 16, 20. полові́на *ж.* 2, 4, 8, 11, 16, 17, 19, 29, 37, 38, 45. полові́на *ж.* 103, 115, 116, 133. полові́на *ж.* 78. палаві́на *ж.* 139. палавіна капуснага качана.

ПАЛАВІНКА палаві́нка *ж.* 85. полові́нка *ж.* 112, 136, 154, 158, 166, 171, 182, 199. по^у^ло^у^ві́нка *ж.* 196. **1.** *гл.* **палавіна.** // Порэ́зала капу́сту на полові́нкі 166. Ква́сіц' полові́нкамі 199. **2.** *мн.* бульба, перарэ́заная папалам і вараная ў лушпінах 196.

ПАЛЁНКА палі́нка *ж.* 17, 29. пал'о́нка *ж.* 171. **1.** *гл.* **паляніца 6** 171. **2.** круглая буханка хлеба, укачаная мукой 17, 29.

ПАЛОЙКА поло́йка *ж.* 168. пало́йка *ж.* 152, 177, 190. палу́йка *ж.* 179, 187. полу́йка *ж.* 202, 204. *гл.* **палавіна.** // Коча́н напала́м, палуйка́мі накладайуц' капу́сту 187.

ПАЛЧЫК па́лчык. *м.* 126. аладка.

ПАЛЮСТКА пэл'у́стка *ж.* 116а. пел'у́стка *ж.* 135. *гл.* **палютка 3.** // Накла́ла капу́сты пэл'у́сткамі 116а.

ПАЛЮСТЫНА пэл'у́стэна *ж.* 78. капусны лісток або невялікая частка качана капусты.

ПАЛЮТКА полу́тка *ж.* 4, 9, 10, 12, 35, 40, 120, 144. піл'у́тка *ж.* 45, 80. пол'у́тка *ж.* 9, 19, 37, 38, 47, 59, 60, 71, 72. пел'у́тка *ж.* 75, 99, 124, 126, 132. пэл'у́тка *ж.* 79, 83, 91, 93, 95, 131. пал'у́тка *ж.* 119. пал'уткы́ *мн.* 12, 13. павуткі *мн.* 7, 11, 18. пал'у́ткы *мн.* 19. пэл'уткы́ *мн.* 44. **1.** галоўка капусты 4, 9, 18, 37, 38, 40, 45. // Полові́на піл'у́ткі 45. **2.** *мн.* капуста, квашаная цэлымі галоўкамі 7, 11–13, 18, 19, 40, 44. // Павутка́мі покла́лы – цэ́лыйе голо́ўкы капу́сты кладзе́м на квас пуд вэ́сну 11. **3.** палавіна качана капусты 10, 35, 47, 59, 60, 71, 72, 75, 79, 80, 83, 91, 93, 99, 119, 120, 124, 126, 131, 132, 144. // Капу́сту пол'утка́мі кладу́ц' 71. Пел'у́ткі перакладáла ў шатко́вану капу́сту – сырцо́выйе пелу́ткі 132.

ПАЛЮХ пал'у́х *м.* 1, 4, 8, 16, 20, 29, 47. галачка або кавалак цеста ў страве.

ПАЛЮХІ пал'ухы́[3] *мн.* 1, 2, 4–8, 10–12, 16, 17, 18, 20, 25, 29, 32, 34, 47. **1.** рэдкая страва з галушкамі, пакачанымі з дранай бульбы 1а, 5, 6, 7, 8, 10, 12, 16, 17, 18, 20, 29, 32, 34, 47. // Пол'ухы́ с карто́шкы дзе́лалы 6. Пол'ухі́ то лучш сухы́йа, а хоч йу́шкойу 20. З те́ртойі карто́шки кача́йут' таки́йе ша́рыки. З молоко́м і без молока́ бува́йе пал'ухы́ 32. **2.** страва з адвараных і засмачаных кавалачкаў цеста 2, 4, 5, 8, 16, 17, 20, 25, 29, 32, 64, 47. // Нава́рэмо карто́шкы, намнэ́мо з муко́й, замі́сімо, ва́рымо, выма́йемо, красі́ і йіж. Пал'ухэ́ на пары́ вары́лі 4. **3.** печаныя маленькія ляпёшкі з тугога квашанага цеста 11. **4.** варэнікі з начынкай 2, 4.

ПАЛЮЦІНА полу́тына *ж.* 1. *гл.* **палютка 3.**

ПАЛЮШКІ пал'о́шкі *мн.* 72. пол'у́шкі *мн.* 144. пел'у́шкі *мн.* 164, 199. пал'у́шкі *мн.* 162, 166, 170. **1.** печаныя маленькія ляпёшкі з прэснага цеста, якія закрашваюцца смятанай, салам або варэннем. // Пал'ушэк з цеста накача́йем, на бл'а́ху або у моккóтры у жыра́х ва́рацца 166. **2.** печаныя маленькія ляпёшкі з тугога квашанага цеста 162, 164. печаныя ляпёшкі, у якія загорнуты мак або іншая начынка 170. **3.** страва з адвараных і засмачаных камкоў цеста 72, 166, 199. **4.** варэнікі з сырам, мясам 199.

ПАЛЯМАЦ пал'ама́ц *м.* 78. блін з хлебнага цеста, спечаны перад полымем.

ПАЛЯНДВІЦА полэндві́ца *ж.* 2, 6, 79. полендры́ц'а *ж.* 4. поліндві́ц'а *ж.* 9, 12, 13, 16, 38. полінгві́ца *ж.* 7. полендрі́ца *ж.* 25. поленві́ца *ж.* 15, 131. полембі́ца *ж.* 37. полендві́ца *ж.* 44, 136. палэбні́ца *ж.* 60. пол'адні́ца *ж.* 71. пол'анды́ца *ж.* 80, 83, 126. пол'андры́ца *ж.* 91, 144, 158, 187. полені́ца *ж.* 85, 115, 124. пал'анры́ца *ж.* 157. пал'амбры́ца *ж.* 161. пал'андві́ца *ж.* 179. мяккае мяса, знятае з хіба свіной тушы. // Палэбні́ца – з кабана́, з кос'ці́, што ідзе́ с'аро́д с'піны́ 60. Пол'анві́ца на кабану́, на плеча́х м'а́кэ м'а́со 124. Пол'андры́ца одрізáйеца і коўбаса місі́найа ро́біца 144.

ПАЛЯНІК пол'ані́к *м.* 143. блін з цеста на пірагі, які пячэцца перад полымем.

ПАЛЯНІЦА пал'аны́ц'а *ж.* 1, 7. полені́ца *ж.* 6, 116, 173. пол'унэ́ц'а *ж.* 17. пал'аны́ца *ж.* 68. пал'анэ́ц'а *ж.* 72. пол'ані́ца *ж.* 95, 110, 115, 123, 126, 132, 200. пэл'ані́ца *ж.* 133, 199. пал'ані́ца *ж.* 161, 162–166, 168–170, 177, 179, 185, 186, 202, 204. пел'ані́ца *ж.* 165, 182, 187, 190, 191, 196, 198а. **1.** буханка хлеба 72, 162, 173, 182, 200. // Пол'ані́цу хле́ба пазы́ч 200. **2.** буханка хлеба, укачаная перад выпечкай у муку 132, 133, 164–166, 168–171, 177, 185–187, 190, 191, 198а, 199. // Пал'ані́ца – йак муко́й кача́йуц' ды карто́шкі дабаўла́йуц' 199. Пал'ані́ца – што муко́йу ука́чвайеца, чы то жы́тн'у муко́й укача́йем – гово́рым пол'ані́ца 166. **3.** буханка пшанічнага хлеба, звычайна круглая 7, 95, 186, 196, 202, 204. **4.** буханка хлеба з сеянай жытняй, грэцкай або ячнай мукі 17, 165, 170, 171. **5.** вялікая буханка хлеба 161. **6.** блін з хлебнага цеста, які пячэцца перад полымем 68, 110, 115, 116, 126. // Пал'ані́ца пе́рэд огне́м, на чэране́, с хле́ба 126. **7.** *мн.* печаная бульба 1.

ПАМЯТУХА помне́туха *ж.* 8, 12. пумне́туха *ж.* 8, 16. *гл.* **мятушка.**

ПАНПУХА панпу́ха *ж.* 59. аладка на кіслым малацэ 59.

ПАНПУШКА панпу́шка *ж.* 71, 80, 112, 116, 133, 135, 136, 139, 148, 154, 157, 166, 171, 179, 186, 191, 198а, 202. пампу́шка *ж.* 123, 124, 143, 144, 150, 161, 164, 165, 168–170, 182, 185. **1.**

пульхная аладка 71, 80. **2.** булачка 112, 116, 123, 124, 133, 136, 148, 154, 161, 164, 166, 168, 169, 171, 185, 191, 202. **3.** род пернікаў, сухарыкаў 135, 139, 143, 144, 150, 157, 165, 170. // Панпýшок нап'акýц' ды молодý обсыпáйуц' 135. **4.** род катлет з памятай мукі 182. **5.** аладкі з перамёрзлай бульбы 199. // Голóдн'а булá, пампýшкі піклí з картóплі памéрзлай 199. **6.** блін з хлебнага цеста 198а.

ПАНЦАК пэнцáк *м.* 37. рэдкая куцця.

ПАПЕЧКА попíчка *ж.* 59, 60, 71. пупíчка *ж.* 72. невялікая булка хлеба. // Хлíба однá попýчка, а дроў трэ́ба пóўна пíчка 60.

ПАПЛЕМЕНТ поплéмент *м.* 80. блін з хлебнага цеста.

ПАРАНІЦА пáраныца *ж.* 119. параная морква.

ПАРАНКА парóнка *ж.* 80. пáранка *ж.* 16, 20, 35, 199. пáронка *ж.* 78. пáранкы *мн.* 11. **1.** галушкі з грэцкай мукі, звараныя парам 11. **2.** бульба, параная ў чыгуне з дзіркамі 11. **3.** запараны корм свінням, коням 16, 20, 38, 78, 80. **4.** грэцкая каша 199. // Пáранка на грэцку кáшу казáлі 199.

ПАРКА пáрка *ж.* 16. параны корм для жывёлы. // Дл'а скоты́ны сíчку пáрыты 16.

ПАРНІКІ парныкы́ *мн.* 4. галушкі з кіслага цеста, якія варацца парам.

ПАРОЖНІ порóжны 132. порóжні 169, 171. посны, без тлушчу без прыправаў. // Хлебéц порóжні йас'цé, йéс'ці хóчаце 171.

ПАРОХА парóха *ж.* 32. *гл.* **парыш.**

ПАРТЫЧКА парты́чка *ж.* 80, вялікі кавалак хлеба 80.

ПАРУНКІ парóнкі *мн.* 136. парýнкі *мн.* 151, 152, 159–161, 166, 176, 177, 179, 182, 186, 187, 190, 191, 199. парóнкі *мн.* 154, 169, 170, 172, 173, 178, 181, 185. пар'óнкі *мн.* 158. **1.** параная з салам, мясам бульба 136, 151. // Налýп'ац', поперарэ́звайуц' і пáрац' 151. **2.** чышчаная, вараная з соллю бульба 152, 159, 173, 177-179, 181, 182, 187, 190, 191. // Картóшку лýп'ац' нажóм, намýйуц', вадóйу нал'ýц', посóл'ац' і станóв'ац' пáрыц'. Спáрым парýнок на снéданне 187. Кулáгу с парýнкамі йéлі 187. **3.** вараная ў лупінах бульба 154, 158, 160, 161, 166, 169, 170, 172, 185, 199. // Ходзéм парóнок налýпемо 169. З лупшáйкамі картóшкі нарэ́жуц', пасóл'ац', э́то называ́лі порýнкі 199. ◊ ***парункі з лушпáйкамі*** 173, 177. бульба, вараная ў лупінах.

ПАРЫЦЬ пáрыты *незак.* 79, 83, 91, 95, 119. пáраты *незак.* 78. пáрыц' *незак.* 198а. парыць, кіпяціць (малако). // Нéколі не знáлі йогó (молоко) пáрыц', тóл'ко самосквáска 79.

ПАРЫШ пáрыш *м.* 59, 60, 65, 68, 70, 71, 75, 78, 79, 79а, 80, 83, 87, 91, 92, 93, 93а, 94, 95, 98, 99, 101, 102, 103, 109, 119, 119а, 126, 131. **1.** Кісла-салодкая негустая страва з квашанага цеста (жытняга, грэцкага, або сумесі жытняй і грэцкай мукі) 59, 60, 65, 68, 70, 71, 78, 79а, 80, 83, 87, 91, 92, 93а, 94, 95, 98, 101, 102, 103, 109, 119, 119а, 126, 131. // У мокýтру ул'йéм тэ́плен'кой воды́ усыпáйем мукі двóйе пры́горшчы жы́тнойе, однó грэ́цкойе, розмéшайем, вон постóіц' шчоб прыдáўс'а трóхі, опáрым, вы́мешайем, на п'еч у л'óхкі дух. Солóдкі на ноч дзéлайеца, знíмем у холóднойе мéсцэ шчоб укíс, чáсом удáсца так і кы́слы і солóдкі 126. **2.** кісла-салодкая страва з мукі, змеленай з рошчанага жыта 75, 79, 93, 99. // Зýб'ац' жы́та на мукý ды так мукý, злýчац' умéс'це і вáрац' пáрыш. Йон солóдкі 99.

ПАРЭШКА парéшка *ж.* 50, 72. *гл.* **парыш.**

ПАСКА пáска *ж.* 2, 4, 7–13, 18–20, 25, 44, 45, 72, 93, 103, 115, 120, 126, 131, 136, 143, 152, 161, 164–166, 168, 169, 171, 176, 179, 186, 187, 191, 196, 202, 204. **1.** велікодны пірог, які свеціцца ў царкве 2, 8, 18, 72, 93, 103, 116, 131, 143, 161, 166, 179. // На пáску адзíн пíрóг п'ачэ́ца з крастóм, называ́йеца пáска 179. **2.** пірагі, якія пякуцца к вялікадню 4, 7, 9–13, 19, 20, 25, 44, 45, 72, 123, 126, 165, 168, 169, 171, 186, 187, 191, 196, 199, 202, 204. // Ту паску йак учын'áйуц', рызы́ну туды́ кладýц' 199. **3.** уся ежа, што асвячаецца ў царкве к вялікадню 120, 136, 152, 164. // Тóйе шчо пос'аціла то пáска 120. Пірогí печэ́, с'цегнó печэ́ – трэ́ба св'аціц' пáску 164.

ПАСКРОБАК пускрóбок *м.* 4, 160, 162. пускрáбок *м.* 5. пошкрóбок *м.* 17. пушкрóбач *м.* 29. пошкрóбок *м.* 168, 199. поскрýбок *м.* 179, 191, 196, 202, 204. пошкрýбок *м.* 185, 198а. **1.** *гл.* **паскробка. 2.** кавалак цеста, які займаецца ў дзежцы на закваску 196, 202, 204.

ПАСКРОБКА поскр'óпка *ж.* 12. пошкрóбка *ж.* 19, 20. пошкрíбка *ж.* 25, 47. пушкрýпка *ж.* 35. пошкрýбка *ж.* 44. пошкрíпка *ж.* 113. поскрэ́пка *ж.* 124. поскрíпка *ж.* 126. пошкрэ́пка *ж.* 131. поскрэ́бка *ж.* 132. по^у^скрóпка *ж.* 135. поскрóбка *ж.* 139, 148, 154, 161, 177, 187, 190. поскрéбка *ж.* 150. поскрýбка *ж.* 158. поскрéбка *ж.* 166, 169. маленькая буханка хлеба з рэштак цеста. // Поскрóбка – малéн'кі пірожóк хлéба 139.

ПАСКРЫБТАЧ поскрíптач *м.* 34. *гл.* **паскробка.**

ПАСОЛЕНКІ пусóленкі *мн.* 5. *гл.* **салёнікі.**

ПАСТАЯЛКА постойáлка *ж.* 139, 154. пастаялае, але салодкае малако. // Рано подóіш ды

удзе́н’ постойа́лка 139.

ПАТАКА па́така *ж.* 52, 148, 178, 199, 203. па́тока *ж.* 98, 109, 124, 126, 128, 132, 136, 139, 157, 166, 173. **1.** рэдкі мёд, аддзелены ад сотператапліваннем. // Па́тока — са́мы мэд, без во́ску, са́мы ле́пшы мэд 126. Па́тока – з ме́ду, без во́ску 136. **2.** пра што-небудзь салодкае 124. // Соло́ткі бы па́тока 124.

ПАТАПЕЦ пота́пец’ *м.* 11, 34, 38, 47. пута́пэт’ *м.* 29. пота́пэц’ *м.* 34, 38, 47. пота́пец *м.* 60, 133, 152. страва, прыгатаваная з кавалачкаў хлеба, пакрышаных у ваду з соллю, алеем або ў малако.

ПАТАПЦЫ пота́пцы *мн.* 45, 59, 80, 83, 85, 87, 91, 93, 93а, 95, 101, 102, 112, 115, 116, 119, 120, 124, 126, 128, 131—133, 135, 139, 144, 148, 151, 152, 154, 157—162, 166, 168—173, 176, 181, 185—187, 199. пата́пцы *мн.* 103, 109, 113, 136, 164, 165, 177–179, 190, 191. ката́пцы *мн.* 148, 150. **1.** кавалачкі хлеба, пакрышаныя ў ваду, малако, суп; страва з такімі кавалачкамі хлеба 45, 59, 80, 87, 93а, 109, 113, 120, 124, 126, 128, 131, 133, 136, 139, 143, 144, 148, 150—152, 154, 157—162, 164—166, 169—173, 176—179, 182, 185—187, 190, 191, 199. // На дзе́ды ката́пцы у соло́ткойу во́ду ро́б’ац’ 143. Пота́пцаў накрышы́ла ў малако́ 161. Ко́ліс’ на косові́цы накры́шац’ цыбу́лі да хлеба ў во́ду да пата́пцы 165. **2.** памінальная страва з кавалачкаў хлеба, пакрышаных у салодкую ваду 85, 91, 95, 115, 116, 143. // Йак помрэ́ хто, то пе́рво пота́пцы йе́с’ці 116.

ПАТРАБЯНКА по^у^треб’а́нка *ж.* 196, 202, 204. каўбаса з унутранасцей.

ПАТРАВА путра́ва *ж.* 5, 80. потра́ва *ж.* 60, 157. *гл.* **страва.** // Пе́рша потра́ва кы́сла, дру́га потра́ва прі́сна 60. Чаты́ры ці п’ац’ потра́ў на дз’ады́ 157.

ПАТРАЎКА потра́вка *ж.* 6. потра́ўка *ж.* 131. патра́ўка *ж.* 166, 168, 179. страва ў выглядзе соусу з кавалкамі сала, каўбасы, рабрынаю. // Патраўка – йак рабры́ну зва́рыш, падкало́ціш 179.

ПАТРАШАНКА потрос’а́нка *ж.* 60. потроша́нка *ж.* 148. патраша́нка *ж.* 158–162, 177, 178. каўбаса з унутранасцей або страўнік, начынены ўнутранасцямі. // Ва́рацо патрахі́, с’аку́ц’, напіха́йуц’ у ко́ўбік, у кі́шку, абва́рвайуц’, падпека́йуц’ і патраша́нка 159.

ПАТЭЛЬНІКІ пітэ́л’нікі *мн.* 72. аладкі з грэцкай мукі.

ПАЧРЭВІНА пачрэ́віна *ж.* 52. *гл.* **падчарэвіна.**

ПЕКАНКІ пэ́канкі *мн.* 5. печаная бульба.

ПЕНА пі́на *ж.* 102, 196, 202, 204. *гл.* **пенка.**

ПЕНКА пе́^і^нка *ж.* 13. пе́нка *ж.* 52. пі́нка *ж.* 199. пенка на параным малацэ.

ПЕРАВАРАНАЯ ВАДА перава́рвана вода́ 85. *гл.* **кіпяток.**

ПЕРАГОН перэго́н *м.* 126. пэрого́н *м.* 132. перагон *м.* 199. **1.** тлустая частка малака, якая аддзяляецца сепаратарам 126. **2.** абястлушчанае малако 132, 199.

ПЕРАДПАЛОМНІК пэрэтполо́мнык *м.* 75, 79. пэрэтполо́мнык *м.* 79а. пэрополо́нык *м.* 91. блін з хлебнага цеста, спечаны перад полымем.

ПЕРАПЕЧАК пэрэ́пічок *м.* 15, 91. *гл.* **перапечка 5.**

ПЕРАПЕЧКА пэрэ́пічка *ж.* 4, 9, 12, 15, 71, 80, 92. перапі́чка *ж.* 60. пырапы́чка *ж.* 65, 70. перапе́чка *ж.* 123, 124, 131–133, 148, 151, 162, 164–166, 168–172, 179, 185, 186, 190, 196, 199, 202, 204. пэрэпэ́чка *ж.* 93, 126. **1.** круглы пшанічны пірог 4. **2.** вялікая круглая буханка хлеба 9, 18. **3.** пашкробка з хлеба 4, 132, 196, 202, 204. // Йак уве́с’ хлеб вы́брада, то воз’ме́ нож́а і вы́скрабэ ды́шку, то́е покача́йе у рука́х і пэчэ́’, на чыры́ны, на пытэ́л’ні 4. Перапеча́йка йак дзе́жку поскрэб’о́м 132. **4.** малая булачка хлеба 12, 60, 70, 93, 124, 126, 151, 179, 190. // Пэрэ́пічка – малэн’ка булачка йак ныдохва́т ті́ста 12. Пэрэпэ́чка мэ́нча чым бо́хон, ні́зка, на чоты́ры подзе́лена 93. Перапі́чка йак нев’алі́кы хліб, парапі́чка йак нідохва́т хлі́ба, с картопл’айу п’аку́ц’; перапі́чу́ хоц’ тро́хі 60. // Перапе́чка – ме́нша бу́лка, муко́й выка́чвайеца, каб скорэ́й. Скорэ́й пэрэ́пічак накі́дайу 124. **5.** блін з хлебнага цеста 15, 65, 70, 71, 80, 92, 131, 133, 162, 164–166, 168–173, 185, 186, 199, 200. // Укі́н’ у печ перапе́чку да поба́чым, йакі́ смак 170. Перапе́чку оз’ме́ш с’п’ачэ́ш на скаварадзе́ перад пе́чу 199. **6.** буханка хлеба 136. **7.** перапечаны хлеб 139. **8.** буханка хлеба, пакачаная ў муцэ 123, 148, 150, 166. // Так на муцэ́ перапе́чку уса́дзім, колі ў недзе́л’у печэ́ш 123. **9.** хлеб з сумесі жытняй і грэцкай мукі, спечаны перад полымем 190.

ПЕРАРАЗАНКА перараза́нка *ж.* 198а. перарэзаная напалам бульба, звараная ў лупінах.

ПЕРАТОП перато́п *м.* 109, 116, 139, 144, 150. пэрэто́п *м.* 136, 143. перэто́п *м.* 145, 146.ператоплены тлушч, сала. // Перэто́п з ото́чін перэтопл’а́йуц’. Ву́скаркі отдзе́л’но, а перэто́п отдзе́л’но 148. Пэрэто́п ове́чы 136.

ПЕРНІК пе́рнік *м.* 52, 98, 109, 120, 128, 143, 144, 160, 161, 166, 173, 177, 178, 179, 199, 203. пі́рнік *м.* 131, 176. **1.** салодкі коржык, сухарык, звычайна з мёдам 52, 109, 98, 120, 128, 131, 160, 161, 166, 173, 176–178, 203. // Йак крэ́з’біны, кумо́м дайе́м пірогы́ жы́тнійе, пе́рнікі цепе́р дайемо́

120. Йе́с'лі з м'о́дом п'ако́м, гово́рым пе́рнікі 166. **2.** сухарыкі, коржыкі 161, 177, 179, 199. // Пе́рнікі солодкі́йа і так, нешчы́мныйа 161. **3.** здобны корж, які пячэцца на вяселле для жаніха 143, 144. // Пе́рніка п'аку́ц' жаніху́. Сы́пл'уц' туды́ со́ды, йайе́чко, разболта́йем, гу́сто налівайеш на ско́вороду. Того́ пе́рніка ло́жуц' у ху́стку, і несу́ц' молодой. Молода́ його́ усім дзе́ліц' 144.

ПЕЧАНІЦЫ пычаны́ці *мн.* 2, 38. печаная бульба. // Пэ́каны карто́плі за́раз, ране́й — пычаны́ці 2.

ПЕЧАНКА пе́чанка *ж.* 54. буханка хлеба.

ПЕЧЫВА пэ́чыво *н.* 4, 15, 16, 18, 19, 59, 126. п'йе́чыво *н.* 20. пе́чыво *н.* 120, 132, 133, 136, 148. пе́чво *н.* 139, 166. пе́чыва *н.* 199. колькасць хлеба, які выпякаецца за адзін раз. // Пу́да тры пэклы́, вэлы́кэ пэ́чыво напікла́ 4. Йак рошчы́нец' вэлы́ко пэ́чыво то шэс'ц'-сем бохонцо́ў 132. Мале́н'ке пе́чво, 2—3 булкі 166.

ПІЗЫ пы́зы *мн.* 52, 67. пізі *мн.* 65. пізы́ *мн.* 198а. **1.** галушкі з дранай бульбы, начыненыя мясам 52. **2.** галушкі з дранай бульбы 198а. **3.** слёзы, нюні 65, 67.

ПІРАЖКІ пырошкы́ *мн.* 4. піро́жыкі *мн.* 196. **1.** варэнікі. // Пырошкы́ с сы́ром 4. **2.** блінец або катлета з бульбы 196.

ПІРОГ пыру́г *м.* 1, 4, 6, 7, 9, 15, 29, 35, 45, 60, 68, 93а. пыріх *м.* 2, 8, 13, 17, 38, 40, 70. пэріг *м.* 5, 10—12, 16, 19, 20, 25, 44, 72, 78, 119а. піро́х *м.* 18. піро́г *м.* 32а, 34, 36, 37, 52, 59, 71, 79, 80, 85, 93, 112, 115, 116, 116а, 124, 126, 133, 135, 139, 143, 144, 150, 152, 154, 157—159, 161, 164—166, 168—172, 176—179, 182, 185–187, 190, 191, 196, 198а, 199, 202, 204. пыріг *м.* 44, 47, 65, 71, 79а, 101, 119. піро́г *м.* 75, 103, 110, 120, 128, 131, 132, 145, 148. піріг *м.* 83. пэр'у́г *м.* 91, 92. перы́г *м.* 95. **1.** пшанічны хлеб 1, 2, 4—13, 15—20, 25, 29, 35—38, 40, 44, 45, 47, 59, 60, 65, 68, 70—72, 75, 78—80, 83, 85, 91— 93а, 95, 101, 103, 112, 115, 116, 119, 119а, 120, 124, 126, 131, 133, 135, 136, 139, 143—145, 148, 150, 152, 154, 158, 159, 165, 185. // Бу́лку пырога́ спыкла́ 5. Пут па́ску пычэ́м пыріх то — ба́пка 2. **2.** здобнае святочнае печыва 4, 8, 15, 18, 20, 35—38, 52, 65, 71, 79, 91, 93, 128, 135, 136, 152, 154, 157–159, 161, 164, 165, 170, 171, 168, 169, 176–179, 187, 196, 202, 204. // Піро́г на молоко́ве, на сахаро́ве, на йа́йцах 71. **3.** буханка жытняга хлеба, пакачаная ў муку 59, 60, 75, 78, 79, 83, 85, 103, 119, 120, 124, 126, 131–133, 136, 154, 158, 161, 164–166, 168, 182. // Пыклі хліб з пшаніцы, йак у муку́ укача́йемо то пірогы́ 59. З жы́тн'ай мукі́ пірагы́ п'аку́ц'. Хлі́бом не саджала, а пірога́мы 60. Пірогы́ п'аклі пшэні́чныйа і на ро́шчыне і на дро́жжах. Йак крэ́з'біны, кумо́м дайе́м пірогы́ жы́тнійе 120. Хо́чаш пірога́мі – муко́й укача́й, а кулі́дкі водо́й 161. **4.** пірог з начынкай 9, 17, 32, 34, 52, 116, 128, 145, 168, 171, 172, 178, 179, 186, 196, 202, 204. // Пірогэ́ п'аку́ц' у нас с фасо́ле 34. Пырогы́ с ша́бэл'ом ці с курду́пом 32. **5.** жытні хлеб прадаўгаватай формы 115, 135, 179, 190, 199. // Піро́г до́ўген'кі, а кру́глы – кулі́дка 199. **6.** святочны хлеб, звычайна жытні, доўгі, укачаны ў муку 5–12, 15, 16, 19, 25, 29, 40, 45, 152, 187, 191. // У л'уцкас'ц' йак ідуц', за куму́ ці што, ка́гуц' пірагі 187. На па́ску п'аку́ц' до́ўген'кійа жы́тні пірогі, папу́ і сабе́ 152. **7.** блін. 110, 115, 116а. // Ц'апе́р блін, а попросто́му піро́г 116а. **8.** вясельны пірог, які пячэцца для маладога 91, 115, 119, 135. **9.** фармаваная буханка хлеба 198а. // Ты уз'а́ла хле́ба? – Уз'а́ла адзін піро́г 198а. – На ток кідала, ці у хо́рму саджа́ла? – Піраґа́мі саджа́ла 198а. **10.** качулка сала 16. // Пэріх сала 16.

ПЛАСЦІК пла́сцік *м.* 157. кавалачак пакрышанай бульбы.

ПЛАТАНКА плата́нка *ж.* 159. салёная рыба (расплатаная).

ПЛАХА пла́ха *ж.* 132. вялікі кусок тоўстага сала. // Бач, йака́ пла́ха са́ла, на дало́н'у 132.

ПЛАШКА пла́шка *ж.* 151, 159, 160. палавіна качана капусты. // Капу́ста пла́шкамі 159.

ПЛЕЎКА плы́вка *ж.* 15, 19. плі́ўка *ж.* 91, 98, 102, 109, 196, 202, 204. пле́ўка *ж.* 115, 116, 135, 136, 139, 144, 145, 148; 154, 158–162, 172, 178, 179, 182, 185, 187, 190, 191, 203. пле́ўка *ж.* 152, 166, 199. пенка на параным малацэ. // Пле́ўка на молоцы́. Ба́ба, дай нам ту пле́ўку 199.

ПЛІТКА плі́тка *ж.* 144, 148, 157, 164, 165. **1.** палавіна качана капусты 148, 157, 164. **2.** кавалак сала 144.

ПЛЮШКА пл'у́шка *ж.* 15. булачка.

ПЛЯСКУХА плеску́ха *ж.* 114а, 116а блін з хлебнага цеста.

ПЛЯЦКІ пл'а́цкы *мн.* 11, 15–17, 26, 29, 32, 44, 60, 120. опл'а́цкы *мн.* 7, 10, 12, 13. пл'а́цкэ *мн.* 34, 72, 80. пл'а́цкі *мн.* 103, 131, 144, 148, 154. опл'а́цок *м.* 18. пл'а́цок *м.* 91, 95. **1.** блін наогул 7, 10, 11, 13, 15–17, 25, 29, 60, 78, 103, 120. // Кулы́с' вс'о пл'а́цкы, бліны́ – ц'апе́р 15. **2.** бліны з дранай бульбы 7, 12, 13, 32, 34, 80. **3.** пра няўдалы хлеб 18. // Піро́г пікýт, і йак не ўдасца то гово́р'ат нехоро́шы йак опл'а́цок 18. **4.** род катлет з мятай бульбы 44. **5.** адвараныя кавалачкі цеста, рашчыненага на халоднай вадзе 144. // Пл'а́цкі ба́бі вары́ла по́сныйа, а собе́ скоро́мныйе 144. **6.** блін з гнілой бульбы 148, 157. // Насу́шац' гніло́й карто́плі, натоўку́ц' і се́йац', бы крухма́л ро́біцца і п'аку́ц' бы бліны́ 148. **7.** блін з мучнога цеста 131. **8.** няўдалы блін 91. **9.** булачка 95.

ПЛЯЧО плэчó *н.* 72, 126. лапатка свіной тушы.

ПОДМАЗКА пóдмазка *ж.* 120, 132, 136, 139, 144, 166, 179, 199. пýдмазка *ж.* 131. кавалачак сала або іншага тлушчу для падмазвання скаварады.

ПОЛІЎКА пóлевка *ж.* 4, 8. пóлівка *ж.* 38. пóліўка *ж.* 7, 17, 83, 94, 103, 119, 126, 179, 187. пóлыўка *ж.* 75, 91а, 95. **1**. мясны адвар з прыправамі, зрэдку падкалочаны мукой 4, 8, 17, 38. // Йак сім'йá вэлы́ка то хай шчóлкайе тýйу пóлевку 8. **2**. старая назва заціркі 75, 83, 85, 91а, 94, 95, 103, 119, 126. // Нагры́йе окрóпу, сы́плеш покрóшку мукý, закіпіц' і готóва пóліўка 126. **3**. каша, залітая малаком або расцёртым макам, семем 179, 187. **4**. корм цяляці або парасяці 7, 119.

ПОЛУДЗЕНЬ полýдэн' *м.* 1, 2, 4—13, 17—20, 25, 29, 32, 34, 35, 37, 38, 44, 45, 47, 59, 60, 75, 78, 79, 79а, 80, 83, 91, 93, 95, 102, 119, 126. пулýдэн' *м.* 15, 72. пóлудзен' *м.* 52, 85, 103, 109, 112, 115, 116, 120, 124, 128, 131—133, 136, 139, 144, 145, 151, 152, 154, 157, 158, 161, 164—166, 168, 169, 171, 172, 177—179, 182, 186, 187, 190, 191, 198а, 199. **1**. лёгкая яда паміж абедам і вячэрай, звычайна на полі 18—20, 32, 34, 38, 44, 45, 47, 52, 75, 78, 79, 83, 85, 91, 102, 103, 109, 112, 115, 116, 119, 120, 124, 128, 131—133, 135, 136, 139, 144, 145, 151, 152, 154, 157, 158, 161, 164—166, 168, 172, 177—179, 182, 186, 187, 190, 191, 198а, 199. // Пóлудзен' под вéчор, йак утóміса 115. Йак дзен' бол'шы́ то йе і пóлудзен' 132. Абéд н'ахáй у дванáццац', пóлудзен' у пóлі 179. Вы́йміе пóлудзен' с кашал'á 198а. Пóлудзен' йак сóнца з'вéрне 168. **2**. абед 1, 2, 4—13, 15—17, 25, 35, 37, 59, 60, 72, 79а, 80, 93, 95, 103, 126. // Робíў бэз пóлудн'а і полýднаты нэ прыхóдыт 1. Пулýдэн' у обід 15. **3**. абед у полі 131, 171. // Йак дóма то обед, йак на рабóце то пóлудзен' 131. **4**. лёгкая яда паміж снеданнем і абедам 169.

ПОЛЩЬ пул'т *м.* 2, 13. пул'т' *м.* 4. пýлыц *м.* 6. пóлот' *м.* 25. пул'ц' *м.* 60, 93. пол'ц' *м.* 124, 126. п'у^{ы}л'ц' *м.* 79. **1**. кусок тоўстага сала 2, 4, 13, 60, 79, 93, 124, 126. // Сáло ріжут пýл'т'амі 2. Пул'ц' в'алíкы кусóк сáла з хы́ба 60. **2**. кавалак сала ва ўсю даўжыню кабана 6.

ПОМІНКІ пóмінкі *мн.* 116, 151, 191. памінкі.

ПОНЧЫКІ пóнчкі *мн.* 124, 131. опóнчыкі *мн.* 126. пончыкі. // Пóнчкі мéс'ац' на дрóжджах, у олíве вáрац' 124.

ПОСКРЭБУХА пошкрéбуха *ж.* 37, 93. поскрíбуха *ж.* 59. пошкрйптуха *ж.* 71, 79, 80. пошкрíбуха *ж.* 87, 91, 101, 103, 119. пошкребýха *ж.* 102. поскрэ́буха *ж.* 112, 133. *гл.* **паскробка**.

ПОСНАЕ пóснайе *н.* 6,7, 9, 11, 13, 18, 25, 29, 34, 44, 45, 71. пýснэ *н.* 19. пóснэ *н.* 78, 103, 115, 116, 119, 148, 154, 161, 168, 169. поснэ́ *н.* 112, 164. поснэ́йе *н.* 126, 144. поснóйе *н.* 136, 143, 199. паснóйе *н.* 190. **1**. страва не мясная і не малочная, запраўленая алеем, рыбай, грыбамі. // Поснэ́ нáда вары́ц' на дз'ады́ 164. Поснóйе – з ры́бы, олéйу, з гры́бом 143. **2**. нішчымная страва, без усякай заправы 34, 44, 115, 116.

ПОСТ: с постóм (варыц', йес'ці) 17. без тлушчу, мясной або малочнай заправы (варыць, есці).

ПОСЦЕЛЬ пóсцел' *м.* 37. слой сала ў дзежцы, бочцы. // Ужэ́ однá пóс'цел' сáла астáлас' 37.

ПРАГОРКЛАЕ: прагóрклайе сáло 20, 34, 59, 78. *гл.* **горкі**.

ПРАГЦІ прагці́ *незак.* 85, 120, 123, 124, 132, 161, 165, 168, 186. прэ́гчы *незак.* 71. пракці́ *незак.* 136. прэ́гці *незак.* 80, 133, 143, 144, 166. прагці́ *незак.* 160. прэгці́ *незак.* 187, 191, 199. **1**. пячы (пра сала) 120, 123, 124, 132, 136, 143, 144, 160, 161, 165, 168, 186, 187, 191, 199. // Пракці́ сáла ды засмачы́ц' горшкі 136. **2**. пражыць (гарох, семя і г.д.) 85.

ПРАЖОНКА пражóнка *ж.* 71, 72. расскваранае сала як заправа ў ежу.

ПРАЖЫЦЬ пражéты *незак.* 9, 13, 25, 29. прáжыты *незак.* 38, 40, 45, 65, 71, 75, 78, 79, 79а. прáжеты *незак.* 72. прáжыц' *незак.* 103, 116. **1**. *гл.* **прагці 1** 29, 71, 116. **2**. гл. **прагці 2** 40, 44, 45, 47, 65, 75, 78, 79, 79а, 103. // Прáжыты йачмэ́н' 78. Прáжыты горóх, йон трíскуйе, пýнкайе 79. Сéмн'а напрáжу, натоўкý, просéйемо на сíтэчко, посóлимо 40.

ПРАЖЭЛА пружéло *н.* 72. тлушч з печанага сала.

ПРАПЕКА пропéка *ж.* 112, 115, 116а. блін з хлебнага цеста, які пячэцца перад полымем. // Пропéку з хлéба пачэ́ш 116а.

ПРАСНАК прісн'áк *м.* 2, 15, 20, 37, 38, 59, 60, 119. опрíснок *м.* 2, 12, 19, 35, 40, 47, 65, 78. прíсных *м.* 13, 17, 25, 29. прíснéк *м.* 16, 34. праснáк *м.* 52, 124, 160. прéснік *м.* 80. прасн'áк *м.* 98, 103, 132, 139, 145, 166, 179, 190. прыснéк *м.* 79. прэс'н'áк *м.* 83, 85, 91, 93, 112, 115, 116а. **1**. блін з мятай бульбы і мукі 2, 12, 13, 17, 19, 25. **2**. ляпёшка на квас 15, 16, 20, 29, 34, 35, 37, 38, 40, 47, 60. // Прэсн'áк на квас; йакі з йагó квас жывэ́! 37. **3**. хлебная ляпёшка з няквашанага цеста 52, 65, 78–80, 93, 98, 112, 115, 116а, 119, 124, 132, 139, 145, 160, 179, 190. // Йак нíмá хлíба на сырóватцы сп'акýц' прас'н'аká 139. Опрíсных раптóвнэ пэкýц' 78. **4**. пра прэсны хлеб 2, 59, 60, 91, 166. // Йак недокы́с хліб, гавóрац' прыс'н'áк 60. **5**. прэснае цеста 169. // Печы́ з прíсн'акá 169. **6**. прэсныя

коржыкі, якія пякуцца на памінкі 83, 85, 103. // Прэс'н'áк на пóмінкі п'акýц' і патáпчыкі крыи́шац' у сытý 85.

ПРАСОЛ просóл *м.* 72, 160. прáсол' *м.* 139, 154, 161, 182, 185, 186. просýл *м.* 157. прáсал' *м.* 158. прáсол *м.* 116, 170. салёны сок з мяса, сала, сялёдкі і г.д.// Трэ́ба ссадзіц' прáсол' с сáла 154. Солóнэ йак прáсол' 170.

ПРАШЧАВЕРВАНЫ прышчавéрвана (малако) 139. прыкіслае (малако).

ПРАШЧАЎЛЕНЫ прашчáўленэ (молокó) 116, 119, 128, 131. пракіслае (малако).

ПРЫВАРАК прывáрок *м.* 151. усё варанае, гатаванае.

ПРЫГАРКА пыгáрка *ж.* 2. прыгáрка *ж.* 60, 13, 80, 102, 120, 126, 131, 139, 148, 151, 154, 152, 160, 161, 163, 166, 169, 172, 173, 176, 179, 186, 202—204. пігáрка *ж.* 52. **1.** пенка на параным малацэ 2, 60, 80, 102, 120, 148. // Кып'аціш молокó, з молокá здувáйеца прыгáрка 60. Прыгáрка на молоцэ́, на гэ́ту во шкýрку кáжом 120. **2.** падгарэўшая зверху бульбіна 52, 139, 152, 160, 161, 162, 169, 172, 173, 176, 186, 202–204. **3.** навар, накіп на гаршку 102, 126, 131, 139, 151, 154, 166, 179.

ПРЫГАРЭЛЕЦ прыгоры́лец *м.* 126. *гл.* **прыгарка 2.**

ПРЫКАЛОТА прыколóта *ж.* 2. суп з бульбы, падкалочаны мукой.

ПРЫПРАВА пріпрáва *ж.* 8, 136. прыпрáва *ж.* 157, 187. вострыя пахучыя прыправы ў ежу. // М'áса нарэ́жуц', с'акéрой посекýц', туды́ прыпрáву: пéрац, цыбýл'у 157.

ПРЫСМАКІ прысмáкі *мн.* 120, 199. **1.** вострыя, пахучыя прыправы 120. // Затóўка чутчэ́йшайа чым сáло, у йайé укладáйуц' прысмáкі 120. **2.** тлушч, сала 199.

ПРЫСЫПКА пры́сэпка *ж.* 126. каша з мятай бульбы і пшана. // Лóжкойу картóшку потоўчýт', пшонá насы́пл'ут, вы́мешайут' водóй нал'йýт' шчоб трóхо раскыпéло і пры́сэпка 126.

ПРЫТАЎЧЫ прытоўкты́ *зак.* 126. *гл.* **затаўчы.** // Прытоўкты́ сырóйу затóўкойу 126.

ПРЫШКВАРЫЦЬ прышквáрыты *зак.* 126. *гл.* **засквaрыць.** // Прытоўкты́ – сырóйу затóўкойу, а йак сáла пэчэ́м, то прышквáрвайем 126.

ПРЭСНЫ прíсны 2, 4, 8, 12, 13, 15, 17-20, 25, 29, 34, 44, 47, 72, 75, 79, 79а, 91, 93, 119. прэ́сны 8, 37, 115, 124, 126, 135, 151, 161, 165, 166, 168, 169, 177, 179, 187, 191, 198а, 199. прéсны 47, 71, 83, 85, 136, 139. пры́сны 103, 112, 131, 152, 154, 157, 159. **1.** няўкіслы (пра хлеб) 2, 4, 8, 12, 13, 15, 17–20, 25, 29, 34, 37, 44, 47, 71, 72, 78, 79, 79а, 80, 83, 85, 91, 93, 103, 112, 115, 119, 120, 124, 126, 131, 135, 136, 139, 151, 152, 154, 159. // Прíсны хліб, шос'нэ вы́робіфс'а. **2.** хліб учы́ніш ды не укíс'не, пры́сны хліб, салóдкі 152. **2.** свежы, салодкі 75, 154, 161, 165, 187, 190. // Прéснайа капýста 154. Буракí скрабýц' і квáс'ац', а котóрыйа прэ́снымі вáрац' 187. **3.** прыгатаваны без закваскі.

ПУРНЫ пýрны 123. порысты, пышны (пра хлеб). // Пýрны, хорóшы хлеб йак пéрнік 123.

ПУСТЫ пусты́ 60, 80, 160, 173. **1.** без тлушчу, без запраў. // Пустэ́йа галýшкі 160. **2.** нятлусты (пра малако, мяса) 80, 173. // Пустэ́м'áсо 173.

ПУТРА пýтра *ж.* 120, 124, 132, 135. пýтро *н.* 199. **1.** цестападобная страва з жытняй мукі (рошчанага жыта) 120, 124, 132, 135. // На пýтру жы́то рóсц'ац' от поры́ до поры́, змéл'уц', заколóц'ац' і йадз'а'ц', пýтра слáтка 124. **2.** нясмачная страва 132, 199. // Пýтро с'акé – такé пайéў 199. Пýтра бы на гáн'бу кáжуц' 132.

ПШОНКА пшóнка *ж.* 203. *гл.* **пшоннік.**

ПШОННІК пшóннік *м.* 1, 131. пшы́ннык *м.* 18, 19, 119. густаваты суп з пшана.

ПЫТЛЁВІК пэтл'óвык *м.* 19. пірог з жытняй вальцованай мукі.

ПЫШКА пы́шка *ж.* 2, 11, 25, 29, 35, 37, 38, 44, 52, 80, 83, 132. пэ́шка *ж.* 16. пýшка *ж.* 190. **1.** булачка на содзе 2, 11, 25, 35, 37, 38, 44, 52, 80, 83, 132, 190. **2.** аладка з густога цеста 29. **3.** піражок з начы́нкай 16.

ПЯЧОНІКІ пэчóныкы *мн.* 8, 18, 19, 37, 59. пэчóнікі *мн.* 112, 144. п'ачóнікі *мн.* 52, 151, 152, 178, 179, 187, 190, 191, 199. печóнікі *мн.* 83, 145, 164. пэч'óнікі *мн.* 116а. печаная бульба. // Попопэклí печóнікаў, што не былó сóлі 144. Воз'мéтэ накладэ́гэ в жар бýл'вы і напэкéтэ пэчóнікоў 37.

ПЯЧОНКІ пэчóнка *ж.* 16, 17, 25, 29, 119. пэчóнкы *мн.* 11, 32, 45, 98. печóнкі *мн.* 128, 157, 162, 169, 172, 173. п'ач'óнкі *мн.* 154, 158. печýнкі *мн.* 161, 166. *гл.* **пячонікі.** // Пэчóнкы – картóшка змундíром, ці в пэчí, ці в духóвца, в грýбі пэчéм, вс'ýды, пастухы́ в пóлі на вогні 32.

ПЯЧОНЦЫ печóнцы *мн.* 75, 80, 91. пічóнцы *мн.* 47, 78. печóнці *мн.* 79а. *гл.* **пячонікі.**

ПЯЧЫ пэчы́ *незак.* 1, 4, 8, 12, 34, 35, 37, 38, 40, 44, 45, 47, 75. пічы́ *незак.* 5, 6, 20, 80. пычы́ *незак.* 59, 71. пэкцí *незак.* 78, 79, 83, 85, 98, 103, 119, 131. пэкты́ *незак.* 79а, 91, 95, 126. пакцí *незак.* 115. п'ачы́ *незак.* 116, 135, 151, 154, 158, 160. печы́ *незак.* 139. пекцí *незак.* 166. п'акцí *незак.* 179. **1.** пячы што-небудзь у гарачым дусе (хлеб, бліны і г.д.). **2.** пячы (пра сала) 1, 4–6, 8, 40, 45, 47, 59, 75,

78–80, 83, 85, 91, 95, 103, 115, 126, 131, 135, 139, 151, 154, 158, 179. // Т'ук йак пэчэ́ш ве́рхне са́ло 40. Са́ло пэчо́нэ на сковородзе́ то пэчо́нэ, у горшку́ то смажо́нэ 126.

РАБІЦЬ робі́ц' *незак.* 120, 144, 148. ро́біц' *незак.* 124. падрыхтоўваць да гатавання (чысціць, патрашыць, пра рыбу). // Ро́бленайа ры́ба 120.

РАЖАНКА ра́жінка *ж.* 1. р'а́жэнка *ж.* 5. ра́жанка *ж.* 139, 143, 191, 199. кіслае паранае малако, змешанае са смятанай. // На ра́жанку кіп'ац'а́ц' молоко́, йоно́ застыва́йе, л'йу́ц' сміта́ну і ста́в'ац' у л'о́хкі дух 143.

РАЖОК рожо́к *м.* 15–17. першы кавалак хлеба, адрэзаны ад цэлай буханкі.

РАЗАКІ рэзакі́ *мн.* 124. резакі́ *мн.* 144. **1.** *гл.* **рэзанкі 1** 124. **2.** вараныя дробна пакрышаныя буракі, запраўленыя алеем 144.

РАЗАН раза́н, раза́нок *м.* 109, 124. *гл.* **рэзанка.**

РАЗАНІКІ рэза́нікі *мн.* 150. *гл.* **рэзанкі 1.**

РАЗАНЫ рэзаны́ *мн.* 143. рэзуны́ *мн.* 157. *гл.* **рэзанкі 1.** // Рэзаны́ – нелу́пленайа, пасоленай карто́пл'а. Йак ме́ншы – цы́лы, като́ры пэрарэ́заны 143.

РАЗРАЗАНЦЫ розрі́занцы *мн.* 75. *гл.* **рэзанкі 1.**

РАПА ропа́ *ж.* 91, 95, 99, 112, 115, 119, 161, 164, 165, 170, 171, 186. ро́па *ж.* 126. репа́ *ж.* 158. **1.** сок з пасоленага мяса, рыбы. // М'йа́со у ропі́ дзержа́ц' 112. Соло́дны бы ропа́ 115. Осэлэ́нцы ліжа́лі у ропі́, у бо́чцы 126. Ме́со доўжно́ у ропе́ л'ажа́ц', а са́ло не 168. **2.** сок у квашанай капусце 186.

РАСОЛ рос'у́л *м.* 1, 2, 38, 44, 79, 91, 92. росі́л *м.* 4, 5, 7, 8—12, 16, 17, 19, 20, 25, 29, 45, 49, 71, 72, 80, 102, 119а. росу́л *м.* 6, 18, 35—37, 54, 59, 60, 79а, 87, 93, 103, 112, 116, 116а, 119, 124, 131—133, 144, 148, 150, 152, 159, 161, 164, 169, 171, 177, 182, 185, 186, 198а. ро^у^со́^у^л *м.* 13, 136. ро^у^со́л *м.* 40, 78, 123, 162. росы́л *м.* 83. росо́л *м.* 115, 120, 126, 143. расо́л *м.* 151, 154,158, 160, 170, 176. расу́л *м.* 190, 191. русу́л *м.* 199. **1.** расол у квашанай капусце, бураках, агурках 1, 2, 4—13, 16—20, 25, 29, 35, 38, 44, 45, 47, 103. // Бураки́ в росоло́ве ліжа́ц'; його́ нэ ва́рац', нэ п'йуц'. Сукно́ кра́с'ац' і його́ додайу́ц' 20. **2.** расол у квашанай капусце, агурках 36—38, 40, 54, 59, 60, 71, 72, 75, 78—80, 83, 87, 91, 92, 93, 102, 112, 113, 115, 116, 116а, 119, 119а, 120, 124, 126, 131—133, 136. // Гуро́чны росу́л, качано́ві росу́л 133. **3.** сок з валёнага мяса, рыбы 4, 6—9, 17, 20, 25, 29, 38, 47, 71, 72, 75, 83, 103, 131, 152, 182. // В росоло́ві лежа́т стэ́гна 7. **4.** салёныя агуркі 133, 168, 176. // Дай росо́лу, – дык і воды́ і гурко́ў даду́ц' 133. **5.** шаткованая капуста і салёныя агуркі 159, 162, 169, 171, 182. // Дай мне расо́лу — шатко́ванкі накладзе́, пла́шку пакдадзе́ і йу́шкі ул'йе́ 159. Росо́л такэ́ с капу́сты, з гурко́в; капу́сту секо́м, в бо́чку налів́айом водо́й, укро́п клад'о́м, ч'асно́к — то і росо́л 162. **6.** расол у салёных агурках 123, 143, 144, 148, 150—152, 154, 158—162, 164, 168—171, 176, 177, 182, 185—187, 190, 191, 198а, 199. // Сма́чны росу́л йак піво 185. **7.** капуста, квашаная качанамі 161, 177.

РАСОЛКІ расо́лкі *мн.* 158. страва, прыгатаваная з адцэджанай з варанай бульбы вады і зялёнай цыбулі.

РАСОЛЬНІК росо́л'нык *м.* 2, 4, 6, 19, 20, 38, 40. росо́л'нік *м.* 10, 11, 52, 98, 102, 109, 128, 145, 169, 170, 172, 173, 186. русо́л'нык *м.* 13, 29. русо́л'нік *м.* 136, 199. росо́лнык *м.* 75. ро^у^со́л'нік *м.* 120, 126, 139, 143, 157, 166, 185. росо́л'нік *м.* 131, 144. расо́л'нік *м.* 154, 158, 178, 179, 203. расо́л'нік *м.* 159, 187. **1.** расольнік (з салёнымі агуркамі). **2.** боршч з квашанай капусты 169.

РАШЧЫНА рошчы́на *ж.* 1, 4—13, 17, 18, 20, 25, 29, 35, 37, 44, 45, 47, 59, 60, 71, 79, 91, 103, 120, 124, 128. рошчы́^э^на *ж.* 2. рошчэ́на *ж.* 9, 29, 34, 71, 72, 78, 99. ро́шчына *ж.* 80, 83, 85, 131, 135, 136, 139, 144, 148, 151, 152, 157—161, 164, 166, 171, 179, 185, 187, 190, 191, 198а, 199. ро́шшіна *ж.* 173. **1.** рошчына (на хлеб, бліны і г.д.). **2.** закваска на хлеб 4, 18. // Йак не дасі́ ро́шчыны ты́йе, то с'а́дзе хліб 4. Покы́нула тро́шкі рошчы́ны 18. **3.** кісла-салодкая страва з заквашанай мукі 60, 85, 91, 124, 139, 161.

РАШЧЫНІЦЬ рошчынэ́ты 2, 8, 19, 72. рошчыны́ты 5, 6, 20, 34, 60, 71, 80, 119; рошчэні́ты 95. рошчыні́ты 102, 126. рошчыні́ц' 112, 115, 116, 123, 124, 133, 132, 135, 136, 139, 148, 160, 166, 169. рошчыні́ц 144, 157. рашчыніць цеста (на хлеб, бліны і г.д.). // Рошчынэ́лі у дзі́шцы, ра́но замі́сімо і пэчэ́мо 19. Рошчын'а́йу ле́тн'ай, це́плай водо́й 124.

РОЗМІНКА ро́з'мінка *ж.* 124. тварог, размешаны з малаком, смятанай. // Сыр з оскода́уца росціра́йуц' с молоко́м то ро́з'мінка 124.

РУКАВЕЦ руковэ́ц' *м.* 15, 17. рукавэ́т' *м.* 16. рукава́ц' *м.* 34. рукаве́ц *м.* 128, 177. палатняная торбачка для прыгатавання тварагу, сыру.

РУКАЎ рука́ў *м.* 1, 109, 112, 115, 169. *гл.* **рукавец.** // Творі́г вы́брос'ат з рукава́ 1.

РУЛІ рулі́ *мн.* 52, 109, 113, 132, 145, 152, 154, 160, 168, 170, 177, 179, 185—187, 196, 198а, 199, 203. **1.** страва, прыгатаваная з кавалачкаў хлеба, пакрышаных у ваду, салёную або салодкую, або ў

малако 52, 132, 143, 145, 152, 154, 160, 168, 170, 177, 179, 185—187, 196, 198а, 199, 203. // Рулí – то ў сол'óнуйу вóду потáпцы крышац' 132. Рулí тры бóхона згулí 185. **2.** чышчаная вараная бульба 113, 115. **3.** рэдкая страва, прыгатаваная з сухой рыбы, цыбулі і кавалачкаў хлеба 143. // Сухíйе уйуны́ ілі ры́бку да цыбу́лі накры́ша і воды́, сóлі, лíсту мóжна накíдац', нáдто дóбра рулé 143.

РУЛЯДА рул'áда *ж.* 185. тоўстая каўбаса з унутранасцей.

РУНДЗЮХ рундз'ýх *м.* 83. **1.** начынены свіны страўнік. **2.** свіны, цялячы страўнік.

РЭДКАЕ рэ́дкайе *н.* 2. рэдкае ў страве.

РЭДКІ рíдкі 71, 72, 91. рэ́дкі 166, 170. нятлусты (пра малако).

РЭДКІ рéдкі *мн.* 36. рэ́дкі 52. суп з бульбы. // Йос'ц' с'óйе-тóйе на в'ачэ́ру, таўканіца ды рэ́дкі 52.

РЭЗАНКА разáнка *ж.* 112. рэ́занка *ж.* 133. рызáнка *ж.* 158. ры́занка *ж.* 161. кавалачак пакрышанай бульбы.

РЭЗАНКІ рíзныке *мн.* 71. рэзанкí *мн.* 114а, 116а, 116, 133, 164, 171. рэ́занкі *мн.* 136. рэзункí *мн.* 166. рéзанкі *мн.* 148, 148а, 161, 162, 165, 169. рызáкі *мн.* 170. **1.** бульба ў лупінах, звараная палавінкамі 71, 136, 148, 148а, 161, 162, 166, 169, 170. **2.** суп з бульбы 114а; 116, 116а, 133, 164, 165, 171. // З бýл'бы вáрімо рэзанкí, з йýшкой. С хлéбом йемó 133. На крышáнчыкі рэ́жуц' картóплі, вáрац' рéзанкі, бул'óн 165.

РЭЗАЦЬ ры́заты 1, 4, 8, 18, 25, 98, 102. рэ́заты 47. рэ́зац' 52, 59, 80, 112, 115, 120, 124, 128, 131—133, 135, 136, 145, 148, 157, 161, 166, 172, 177—179, 187, 196, 199, 200, 202—204. рíзаты 78, 79. **1.** рэзаць (пра хлеб). // Йак куды́ трэ́ба то лýсту рэ́жамо, йак обéдайем да рэ́жамо то скíпка 120. **2.** драць на тарку (бульбу) 47, 190.

РЭЗКА рэ́зка *ж.* 144. *гл.* **рэзанка.**

РЭЗКІ рэ́зкі *мн.* 123. суп з бульбы.

РЭЗНІК рíзнік *м.* 5, 12, 16, 19, 20, 25: 29, 71, 72. кавалачак пакрышанай бульбы.

САЛА сáло *н.* **1.** свіное сала, верхняе і нутраное 1, 2, 4—13, 18—20, 25, 35, 37, 38, 47, 59, 60, 71, 75, 78—80, 83, 85, 92, 112, 116, 116а, 119, 119а, 120, 124, 126, 128, 132, 133, 185, 136, 139, 143, 144, 145, 148, 152, 154, 157, 158, 160, 161, 164—166, 168, 169, 171, 172, 177—179, 181, 182, 185—187, 190, 191, 196, 198а, 199, 203. // М'ахкóйе сáло, кышкóвойе сало 2. Кышэ́чне сáло отдéл'но перэтопл'áйут бо онó не такэ́ чíсто 4. Вэрх знімáйуц' – сáло, сáло – с сэрэ́дыны, с кышк'ýф сáло 8. Сáло з букóў 182. Кішкóвойе сáло 190. Зразáйем сáло по самéн'ке м'áсо 199. **2.** нутраное свіное сала 15—17, 26, 32, 34, 50, 72. **3.** птушыны тлушч 25, 35, 37, 47, 79, 83, 103, 112, 115, 116, 120, 124, 126, 131, 132, 139, 144, 148, 151, 152, 154, 157—162, 166, 168, 169, 172, 177—179, 185, 190, 196, 198а, 199. // Гус'áчэ, курáчэ – сáло 79. **4.** тлушч з печанага сала 85, 91, 116, 123, 145. // Полівáйем сáлом 83. **5.** сала з кішак 124, 126, 128, 151, 152, 154, 159, 162, 165, 171, 176, 178, 179, 190, 198а.

САЛАДУХА солодýха *ж.* 4, 6—8, 12, 13, 16—18, 25, 29, 32, 34, 36, 40, 44, 47, 52, 54, 59, 85, 95, 103, 112—116а, 120, 123, 124, 131, 132, 143, 145, 161, 162, 168, 170, 177, 182, 185, 186, 200. саладýха *ж.* 113. 190. **1.** кісла-салодкая негустая страва з заквашанага цеста 4, 6—8, 12, 13–16—18, 25, 29, 32, 34, 36, 44, 47, 52, 54, 59, 85, 95, 103, 112—116а, 131, 145, 162, 186. // Озмéш рошчы́неш жы́тн'у мукý, золл'óш жэ́шкойу водóйу, скóрку кы́неш, онá укы́сне, а путóм ішчó вáр'ат 8. Расчы́н'ат хлеб да вы́нут тéсто да взвáрат да подсолóд'ат да кáжут солодýха 162. **2.** *гл.* **путра 1** 120, 123, 124, 132. **3.** пойла для свіней 143, 161, 166, 168, 170, 177, 182, 185, 90, 200. **4.** гарчыца 45.

САЛАМАХА соломáха *ж.* 2, 7, 12, 59, 71, 78, 93, 124, 133, 182, 185, 186. салмáха *ж.* 8. салумэ́ха *ж.* 15. саламáха *ж.* 44, 164, 169–173, 198а. **1.** страва з запаранай раскалочанай мукі 15, 124, 169, 172, 173, 185, 186, 198а. // Мукý расколóц'ац', окрóп кіпіц" і туды́ мукý расколóчану і соломáха 186. **2.** зацірка 44, 59, 71, 78, 170. // Так соломáху вары́лі: б'аремó цíсто, мíсімо, а пóтым на дрíбнен'кі кусóчкі 59. **3.** смажаныя з мукой ягады 133, 164, 171, 182. // Калíн насобірайем, мукóй засы́плем, усалóдайе, у л'óхкі дух станóвл'ац' штоб ужáрылас'а, ц'апéр с чарнíц рóб'ац' 171. **4.** пра густа звараную мучную страву 2, 7, 8, 12. // Соломáхі навары́ла, йак гýста чагó навары́ла 2. **5.** яешня з мукой, на малацэ 8, 93. // Салмáха йéс'лі онá ужэ́ смéшана с молокóм, мукóй, тры дубáўкі йест' 8. **6.** *гл.* **верашчака** 185.

САЛАНІНА солоны́на *ж.* 2, 10, 12, 15, 19, 20, 52. солоны́на *ж.* 5, 6, 7. слонíна *ж.* 38, 59, 60. солонíна *ж.* 91. **1.** тоўстае свіное сала 2, 5, 7, 19, 20, 59, 60. // По вэ́рху солоны́на, по хрэбцé, на далóн'у 2. Солоны́на тóўшча, шпы́рка тóн'ша; солоны́ну одéл'но сóл'ац, мáло, сыл' йийé пэрэгрызé 20. **2.** сала (верхняе) 6, 15, 38, 52, 91. **3.** салёнае сала (верхняе) 10–12.

САЛЁНІКІ солóныкы *мн.* 59, 60, 79а, 98. сол'óнікі *мн.* 123, 143, 165, 202, 203. солóднікі *мн.* 83, 198а. **1.** чышчаная вараная бульба 59, 79а, 83, 98, 123, 165, 198, 202, 203. **2.** бульба ў лупінах,

перарэзаная напалам і звараная з соллю 143. // Сал'óнікі – онó помýтайа, попэрарэ́зуйеш, пасóліш іх 148.

САЛЁНКІ сол'óнкы *мн.* 2. сол'óнкі *мн.* 161, 162, 166. *гл.* **салёнікі 1** 2, 161, 162, 166. // Сол'óнок звáрыш, крýшку квáсу 2.

САЛОДКІ солóдкы 1, 2, 4—13, 15—20, 25, 29, 34, 44, 47, 59, 60, 71, 72, 79, 91, 95, 99, 103, 120, 124. солóткі 85, 112, 115, 116, 119, 131, 132, 133, 135, 144, 202, 204. солóдкі 123, 152, 161, 168, 171, 182, 186, 190, 198а, 199. **1.** свежы, салодкі (не кіслы, не салёны). // Напáрыла буракíв солóдкiв 71. **2.** няўкіслы (пра хлеб) 116, 120, 123, 124, 131—133, 144; 152, 154, 161, 165, 168, 171, 182, 187, 190, 198а, 199, 202, 204. // Солóдкі хліб, трэ́ба коб пудкíс, пудчын'ýйогó 171.

САЛОНЦЫ солóнцэ *мн.* 45. сол'óнцэ *мн.* 65, 75. сóленцы *мн.* 68. солóнци *мн.* 71, 78,91, 93а. солонцú *мн.* 80. солонцí *мн.* 99. **1.** *гл.* **салёнікі** 45, 68, 71, 75, 78, 90, 91, 93а, 99. **2.** бульба ў лупінах, перарэзаная папалам і звараная з соллю 65.

САПЁРКІ соп'óркі *мн.* 10. страва з дробна пасечаных і адвараных свіных унутранасцей (лёгкае, пячонка, страўнік).

САРОКІ сорокí *мн.* 115, 116. 116а, 126, 154. сорóкі *мн.* 95. **1.** маленькія булачкі, якія пякуцца на Саракі 95, 126. **2.** маленькія блінцы 115, 116, 116а, 154.

СВЕЖАНІНА свэжаніна *ж.* 144. *гл.* **свежына.** // Свэжаніна йак кабанá закóліш 144.

СВЕЖЫНА свыжынá *ж.* 2, 4, 12, 29, 34, 37, 59, 60, 71. свіжынá *ж.* 6, 19, 20, 75, 85, 120, 157, 179, 199. свежынá *ж.* 72, 102, 103, 133, 136, 139, 148, 160, 162, 166, 173. свеіжынá *ж.* 80. свэжынá *ж.* 124, 126. свежае мяса, сала. // Цепéр у менé свэжынá — овэ́чку зарэ́заў, свін'ý заколóў 124. Ужо кабанá убілі, наробілі с'вежыны́ 166. С'віжынá — с'вéжо сáло, мн'áсо з йакóе йе жыв'óлы 199. Ходэ́ла на свыжынý до брáта 34.

СВЕЧКА свéчка *ж.* 52. кропля тлустасці на паверхні вадкай стравы.

СВЯЖАЦІНА свіжáтына *ж.* 15. *гл.* **свежына**.

СЕЛЬЦІСОН сал'цісóн *м.* 1, 20, 44, 52, 60, 71, 80, 98, 144, 158, 198а. салцісóн *м.* 2, 4, 7, 10, 11, 12, 13, 16, 17, 29, 37, 38, 40, 45, 126, 143, 145. сал'сісóн *м.* 19, 131. сел'цесóн *м.* 34, 72, 124, 154, 171, 185, 186. салцосóн *м.* 102. солцісóн *м.* 75, 115. сэлцісóн *м.* 95. сел'кісóн *м.* 103. салтысóн *м.* 128. сэл'сóн *м.* 169, 203. сал'ц'асóн *м.* 179. начынены варанымі ўнутранасцямі свіны страўнік або тоўстая кішка, спрасаваныя пад грузам. // Сел'цесóны рóб'ац' з л'óгкайе, п'ачóнкы 34. Сал'цісóн тэпэ́р рóб'ац' – ýшка, пахвэ́, запрáва – чіснэ́к, пэ́рэц – вáрымо 2 часá, бэрэ́м под прэс 20.

СЕЛЯДЗЕЦ сэл'едэ́ц *м.* 8. селядзец.

СЕМЯ сы́м'а *н.* 8. заправа з точанага канаплянага семя.

СЕМЯНУХА сэмэнýха *ж.* 15. прасяная каша з ільняным семем.

СЕРА сíра *ж.* 1, 60. сéра *ж.* 113, 120, 124, 132, 136. сéра *ж.* 116а, 135. малодзіва. // Оз'м'óм вы́дойемо сíру, на пытэ́л'н'у, спычэ́м і йімó. Пóсле ц'óлу тры дн'а дóйімо сíру 60. Млінцэ́ с сéры бы гýжавыйа, не пухкíйа, бы цупкíйа. Некотóры бíйуц' мáсло с сéры 124.

СЕРКА сíрка *ж.* 115. сéрка *ж.* 128, 131. *гл.* **сера.** // Курýў бугáзно булó, усé цéл'ацца то сíрка булá 115.

СЕЧАНКА сéчанка *ж.* 109, 200. квашаная капуста.

СІНІ сíні 160, 199. нятлусты. // Сíне молокó 199.

СІТНІК сы́тнык *м.* 11, 19, 44. сэ́тнік *м.* 16, 20. сíтнік *м.* 37. хлеб з жытняй пытляванай мукі. // Йак рáзово намэ́лено і на сы́то просы́йано, пыклы́ сы́тнык 19.

СІТНЯК сытн'áк *м.* 15. *гл.* **сітнік**.

СКАБЛІЦЬ скоблы́ты *незак.* 2, 4, 7, 8, 11, 12, 13, 17, 18, 19, 20, 25, 29, 35, 40, 47. скублíты *незак.* 5, 6. скоблэ́ты *незак.* 44. склобíц' *незак.* 133. **1.** чысціць (абразаць нажом) старую бульбу 2, 4, 5, 6, 8, 11–13, 19, 25, 35. // Бýл'ба з лупы́намы, не схотéла скоблы́ты 35. Молодýйу нáдо скр'áбаты, а йак не скр'áбайец'а то скóблімо 4. **2.** чысціць (скрэбці) маладую бульбу 2, 5–8, 11–13, 17-20, 25, 29, 35, 40, 44, 47,133.

СКАВАРОДНІК сковорýдных *м.* 85, 87, 93а, 103. сковорóдных *м.* 93, 98. сковорíдных *м.* 101, 102, 109, 119. скаварóднік *м.* 83, 113, 139, 152, 161, 162, 165, 176, 178, 198а, 199. скоўрóднік *м.* 126, 157, 182, 185, 187. скуворóднік *м.* 131, 135, 144, 148, 150. скуворóнн'ік *м.* 131, 135, 144, 148, 150. скуворóн'ік *м.* 136, 191. скоровóднік *м.* 116, 143, 187, 190. скаравóннік *м.* 151, 154, 158–160, 177, 179. блін з хлебнага цеста, які пячэцца перад полымем на скаварадзе. // Покá хліб, п'акýц' сковорíднік шчоб скорíй 102.

СКАВАРОДНІЦА сковорóдніца *ж.* 123. *гл.* **скавароднік**.

СКАЛКІ скалкы́ *мн.* 2, 5–13, 15, 16, 59, 60, 71, 72, 91, 136, 187, 190. скалкí *мн.* 75, 78, 79, 83, 85, 109, 112, 116, 128, 131–133, 135, 144, 171, 191, 199, 198а. скалкэ́ *мн.* 79а, 80, 95, 99, 126. скíл'кі

мн. 93, 102, 119, 120, 124. шка́л'кі *мн.* 116а. ска́лкі *мн.* 123, 139, 143, 145, 148, 152, 154, 162, 164, 165, 166, 168, 169, 170, 172, 173, 176–179, 182, 185, 186, 203; шка́л'кі 157. кроплі тлустасці на паверхні рэдкай стравы. // Сы́тэ вэ́л'мо, скал'о́к бога́то 124. Скало́к бога́то, до́бра боршч насмачы́ла 126. Ска́лкі стоўа́ц' 148. От навары́ла, хоц' го́лаў мый, ні адно́й ска́лкі н'ама́ 154.

СКАРАЛЮШЧА скорол'у́шча *ж.* 5, 13. *гл.* **каралюшча**.

СКАРОМНЕ скуро́мнэ 17, 29, 45. скоро́мнэ 2, 19, 20, 44, 95, 103, 112, 115, 116, 119, 120, 124, 126, 131, 154, 164. скоро́мнайе 60, 143, 179, 190. скоро́мнэйе 136. **1.** страва мясная або малочная. // Скаро́мнайе йе, а не йасі у пост 179. **2.** сала, тлушч 17, 29, 45, 60.

СКАРЫНКА скоры́нка *ж.* 59, 60, 79, 83, 103, 139, 157, 161, 166, 179, 191, 198а, 199. скорі́нка *ж.* 75, 95, 148, 173, 176. шкары́нка *ж.* 85, 114а. скарынка на хлебе. // Хліб сыры́, на скоры́нку сеў 59. Скоры́нка ве́рхн'а і спо́дн'а 157. Скоры́нка подо́дн'а 166.

СКВАРКІ скваркі́ *мн.* 2, 4, 7, 10, 12, 37, 187, 190, 198а. скваркы́ *мн.* 9, 13, 16, 18, 25, 35, 40, 45, 179. скваркэ́ *мн.* 19, 20. сква́ркі *мн.* 34, 152. шкваркы́ *мн.* 38. шква́ркі *мн.* 44, 52, 59, 71, 103, 109, 126, 131, 157, 161, 169, 172, 177, 178, 185, 186, 199, 202—204. шкваркэ́ *мн.* 72, 79а, 80, 91. шкваркі́ *мн.* 75, 79, 85. шушва́ркэ *мн.* 93, 102, 109. скво̄уркі *мн.* 96. **1.** шкваркі печанага сала. **2.** адрэзаны кавалачак сырога сала 7, 12, 199. // Са́ло шкваро́чкамі рэ́жаш 199.

СКВАРЫЦЬ сква́рэты *незак.* 9, 13. пячы, скварыць (сала).

СКІБА скі́ба *ж.* 139, 145. вялікі адрэзаны кавалак хлеба.

СКІБАНІЦА скы́баныца *ж.* 60. вялікая скіба.

СКІБКА скі́бка *ж.* 1, 6, 19, 20, 35, 52, 75, 79, 83, 85, 91, 93, 95, 99, 102, 103, 109, 123, 131, 133, 139, 144, 150, 151, 152, 154, 157—161, 164, 166, 170—173, 176—179, 182, 185—187, 190, 191, 198а, 199, 200, 203. скы́пка *ж.* 2, 4, 7, 9—13, 25, 29, 38, 45, 101, 135. скі́пка *ж.* 5, 8, 15—18, 37, 54, 112, 115, 116, 119, 120, 124, 136, 143, 148, 202, 204. ске́бка *ж.* 34, 72. скы́бка *ж.* 44, 57, 59, 60, 78, 79а, 80, 126. скэ́пка *ж.* 65. скэ́бка *ж.* 70, 71. **1.** адрэзаны кавалак хлеба 1, 2, 4—13, 15—18, 25, 29, 34, 45, 65, 70—72, 78, 109, 112, 115, 116, 123, 135, 136, 143, 150, 157, 158, 161, 168–173, 176—179, 185, 186, 191, 198а, 199, 200, 202—204. // Скі́бка хлі́ба – і вэлі́ка і мала́. Скі́бку на цы́лу бу́лку одры́залі 1. Урі́ж ске́бку хле́ба 34. **2.** невялікі адрэзаны кавалак хлеба 19, 20, 35, 37, 38, 44, 47, 79, 79а, 80, 83, 85, 91, 93, 95, 99, 101—103, 120, 124, 131–132, 144, 148, 151, 152, 154, 160, 166, 182, 187, 190. // Йак куды́ трэ́ба то лу́сту рэ́жмо, йак обе́дайем да рэ́жамо то скі́пка 120. **3.** тонка адрэзаны кавалак хлеба 54, 59, 60, 63, 133, 164. // Скы́бка – йак то́нко кра́йимо хл'еб 59. Скі́бку то́нен'ко рэ́жом 133. **4.** Кавалак хлеба, адрэзаны на адзін бок буханкі 75, 119, 126, 139.

СКІДЭЛАЧАК скыдэ́лочок *м.* 6. кавалачак пакрышанай бульбы.

СКОБЛЯНКА ско́бл'анка *ж.* 35. чышчаная вараная бульба.

СКОРАМ ско́ром *м.* 132, 166. *гл.* **скаромнае.** // Ско́ром – это ко́ліс' було́. Скоро́много не мо́жно йе́с'ці ў пост 132.

СКРАБАЦЬ скр'а́баты *незак.* 4, 9, 12. шкр'а́баты *незак.* 15, 45. шкро́баты *незак.* 71. скрэбці маладую бульбу. // Молоду́йу на́до скр'а́баты, а йак не скр'а́байеца то ско́блімо 4.

СКРАБЛЁНІКІ скрэбл'о́нікі *мн.* 144. суп з бульбы.

СКРАБЛЮНКІ скрэбл'у́нкі *мн.* 162, 166. чышчаная вараная бульба 162, 166.

СКРАБТАЦЬ скрэбта́ты *незак.* 11, 59, 60, 65, 72, 80. шкрэпта́ты *незак.* 16, 34. *гл.* **скрабаць.**

СКРАЕЦ скра́йіц *м.* 78. *гл.* **акраец 1, 2.**

СКРАЙЧЫК скра́йчык *м.* 15, 29, 49, 70, 71. *гл.* **акрайчык 1.**

СКРАЮШКА скрайу́шка *ж.* 37, 54. *гл.* **скрайчык 1.**

СКРУШАК скру́шок *м.* 37. хлябец, булка з пшанічнай мукі, які даецца таму, хто прыходзіць у адведкі да парадзіхі і нованароджанага.

СКРУШЧЫК скру́шчык *м.* 36. *гл.* **акрушак.**

СКРЫГАЛІК скрыга́лік *м.* 98. скрагля́чок *м.* 34. скрыга́лачак *м.* 203. скры́глік *м.* 198а. кавалачак пакрышанай бульбы. // Парэ́ж бу́л'бу на скрыга́лачкі 203.

СКРЫДЗЁЛАК скры́длік *м.* 8. скрідэ́лок *м.* 6. скрідз'о́лок *м.* 136. кавалачак пакрышанай бульбы, сала.

СКРЫЛЁК скрыл'о́к *м.* 52. *гл.* **скрыдзёлак.**

СКРЫЛЬ скрыл' *м.* 15. палавіна капуснага качана. // Наварыла капусты скрыл'а́мы 15.

СКРЭБЦІ скрэ́бці *незак.* 52, 113, 120, 124, 152, 154, 158, 164, 165, 178. шкрэбты́ *незак.* 78, 79а, 83. скрыбты́ *незак.* 98. шкрэ́бці *незак.* 93, 109, 182, 187, 190, 191, 198а. шкрэ́бты *незак.* 95, 126. шкрабці́ *незак.* 75, 103, 128, 131, 199. шкрыпты́ *незак.* 102. скрэ́бці *незак.* 115, 116, 123, 135, 136, 139, 143, 144, 148, 157, 160, 166, 172, 177, 179, 199, 203. скрэпты́ *незак.* 196, 202, 204. **1.** скрэбці (маладую бульбу). // Гэ́ту бу́льбу мо́жна скрэ́бці, йана́ йашчэ́ малада́ 199. **2.** абразаць старую

бульбу 93, 115, 116, 120, 124, 135, 143, 158. // Йак скрэбо́м то лупа́йку зніма́йем, а йак то́хайем, го ту молодзе́н'ку бу́л'бу 120. Нашкрэ́бла карто́плі 93.

СКУЛЫ ску́лы *мн.* 71. сухія выррасты па краі буханкі хлеба.

СКУРКА ску́рка *ж.* 1, 2, 19, 20, 45. ско́рка *ж.* 4, 8, 93. скоу́рка *ж.* 35, 37, 80, 115, 133, 144, 171, 187. скі́рка *ж.* 38, 102. шкі́рка *ж.* 16, 25, 29, 78, 99, 119. ско́рка *ж.* 112, 120, 123, 126, 136. шку́рка *ж.* 13, 29, 131. скарынка на хлебе. // Сырэ́й хліб, на скы́рцы впаў 19. Скі́рку чоснако́м пома́заты 38. Хлеб на ні́жн'у ску́рку сеў 37. Шку́рка вэ́рхн'а і спу́дн'а 131.

СЛЕДЗІ с'ле́дзі *мн.* 1, 4, 6, 19, 44, 59, 71. слэд' *ж.* 13, 18. с'ледз' *ж.* 179, 199. селядцы.

СЛЯДЗІЎКА с'ледзі́вка *ж.* 44. селядзечны расол.

СМАГЛОНІКІ смагло́нікі *мн.* 80, 203. смажаная бульба.

СМАЖОНІКІ смажо́нікы *мн.* 83. смажо́нікі *мн.* 143, 151, 159, 187, 190, 191. смажаная ў тлушчы бульба.

СМАЖОНКА смажо́нка *ж.* 119; 124, 152, 162. смажо́нкі *мн.* 123. вараная бульба, падсмажаная ў тлушчы. // Смажо́нкі ро́бім – лу́плены, а карто́плі сма́жым 123.

СМАЖОНЦЫ смажо́нцы *мн.* 75, 78, 85. *гл.* **смажонка**.

СМАЖЫЦЬ сма́жэты *незак.* 13, 17. сма́жыты *незак.* 32, 34, 60, 102. сма́жыц' *незак.* 124, 126, 199. **1.** тушыць без вады (гародніну, ягады і г.д.) 17, 32, 34. // З лупе́камі намы́йут' мо́ркву і сма́жат' 32. Сма́жац' капу́сту свіжайу у чыгуне́, у пе́чы йак на хлеб 34. **2.** смажыць на сале, тлушчы 9, 13, 34, 60, 75, 78, 80, 83, 85, 119, 124, 143, 151, 152, 159, 162, 177, 187, 190, 191, 203. // Галу́шкі у жыру́ усма́жвайуц' 159. **3.** скварыць (сала) 34, 119. // Сма́жац' шпе́рку 34. **4.** тапіць, смажыць (сала) 102, 124, 126. // У го́ршку сма́жым зато́ўку 124.

СМАКУТКІ смаку́ткі *мн.* 131. ласункі.

СМАЛЁНІКІ смал'о́нікі *мн.* 8, 13, 45. **1.** падгарэўшая зверху бульба 8, 45. **2.** смажаная бульба 45.

СМАЛЕЦ шма́лэц' *м.* 1, 2, 15—17, 19, 20, 25, 29, 37, 38, 44, 47, 78, 99. сма́ліц' *м.* 4, 8, 60, 70. сма́лец *м.* 7, 9—13, 35, 59, 80, 123. шма́лец *м.* 6, 18, 37, 52, 95, 98, 124, 128, 203. шмал'ц *м.* 91, 120, 126. шма́л'ац *м.* 131, 132, 187. смал'ц *м.* 166. шме́л'ац *м.* 179. **1.** паратоплены тлушч, сала 1, 2, 4, 6, 15—18, 25, 29, 37, 44, 47, 52, 80, 91, 95, 123, 124, 126, 128, 131, 132, 166, 179, 187, 203. // Шма́ліц' – йак бэс шква́рок 4. Са́ло то́пім на шма́лец 6. Путчэрэ́віну, са́ло з бокоў рэ́жом, пэрато́пвайем, то э́то шмал'ц 126. Ото́чыны обіра́йуц' с кішо́к, той чэпэ́ц, ус'о́ на сма́л'ац ро́б'ац' 132. **2.** птушыны тлушч 1, 2, 4, 6, 8, 19, 20, 37, 38, 44, 52, 59, 60, 71, 72, 78, 80, 98, 99, 120, 128. // Сма́ліц' с ка́чок, с даліка́тного жіво́тного 8. Йак перато́пайуц' гусі́нэ, ку́рычэ са́ло,гово́рац' шмал'ц 120. **3.** ператоплены гусіны тлушч 35. // Йак сыро́йе то са́ло гусі́нэ, пэрато́панэ – сма́лец 35.

СМАЛКІ сма́л'кы *мн.* 16. сма́лкы *мн.* 29. *гл.* **смалёнікі 1.** // На сма́л'кы бу́л'ба посмалі́лас'а 16.

СМАЛЮХ смол'у́х *м.* 6. смал'у́х *м.* 12, 13, 17—20, 44. *гл.* **смалёнікі 1.**

СМЕЦЮХ смэт'у́х *м.* 45. хлябец з хлебнага цеста і мятай бульбы, які пячэцца перад полымем.

СМЯТАНА смыта́на *ж.* 1, 2, 4, 5, 13, 15, 16, 18, 19, 29, 35, 40, 45, 65, 78, 79, 79а, 83, 85, 87, 91, 98, 101, 112, 115, 119, 126, 131, 132. сміта́на *ж.* 6—12, 20, 44, 54, 59, 70, 75, 152. смета́на *ж.* 34, 37, 38, 60, 68, 71, 72, 80, 93, 95, 102, 103, 116, 119а, 120, 123, 124, 133, 135, 143—145, 148, 157, 162, 164, 166, 169—173, 176, 177, 182, 185—187, 190, 196, 198а, 199, 202, 204. см'ата́на *ж.* 52, 109, 113, 128, 139, 151, 154, 158—160, 168, 178, 179, 181, 191. **1.** смятана кіслая і салодкая 1, 2, 4, 7—13, 15—20, 25, 29, 34, 35, 37, 38, 40, 45, 52, 54, 60, 68, 71, 72, 75, 78, 79, 79а, 80, 83, 85, 87, 91, 93, 95, 98, 103, 109, 112–116, 120, 124, 126, 128, 131, 132, 143, 145, 148, 151, 152, 154, 157—159, 164: 168—170, 172, 176—179, 181, 182, 185, 187, 190, 191, 196, 198а, 199, 202, 204. // Йак хоро́ша коро́ва, то бу́дэ мно́го смыта́ны 4. Сміта́ну злыва́йемо у сло́йік, йана́ скыса́йеца, у бйа́нку і б'йеш йейе́, коло́тімо на ма́сло 20. С кі́слай смета́ны не так до́бра ма́ла 199. **2.** кіслая смятана 6, 65, 102, 160, 162, 166, 173, 182, 186, 198а. // Сміта́ну скы́нуц', вэршо́к слі́ла 6. **3.** салодкая смятана 59. // Вэршо́к з гладышо́к, з кы́слого молока́, а з соло́дкого то э́то ужо́ сміта́на 59. **4.** заправа, звараная з канаплянага семені 1, 45, 52, 80, 120, 123, 124, 126, 133, 139, 157, 161, 170, 171, 182, 186, 187. // Смэта́ну вары́лі с конопл'а́ного се́м'а 1. Разомну́ц' коно́плі з водо́йу, во́ду ту́йу спу́сц'ац, ва́рац', зв́эрху збэга́йе смэта́на 120. **5.** тварог, расцерты з малаком 101, 119, 119а, 144. **6.** ражанка 124, 148. // Само́го молока́ спа́рац', смэта́ну кіда́йуц', бы молодзе́н'ка смэта́на ро́біцца. Робі́ла смэта́ну ка́жуц' 124.

СНЕДАННЕ сні́данне *н.* 1, 5—13, 15, 16, 18, 32, 38, 44, 45, 47, 59, 72, 75, 79. сныда́не *н.* 4, 34, 60, 80. сны́данне *н.* 19, 20. сне́данне *н.* 37, 52, 85, 109, 112, 115, 116, 120, 123, 124, 126, 128, 131–

133, 135, 136, 139, 145, 151, 152, 154, 157, 158, 160, 161, 164, 166, 169—172, 177—179, 186, 198a, 199. снідане *н.* 91, 95, 98, 102, 119, 144. снéдане *н.* 168. першы ранішні прыём ежы – усе п/п, апрача 126. // Пэ́ршайа пíшча, бувáло удóсвітк – снéдане 120. Урáно на снéдане вáрац' бул'óны, крýпнік л'бо сыровáтку 132. **2.** снеданне ў нядзелю 126.

СОВЫ сóвы *мн.* 7. ляпёшкі з грэцкай або пшанічнай мукі, якія варацца парам. // Сóвы моложáво замíшвайут, йак óчен' загнэсí то бýдуц' ц'в'óрдыйа 7.

СОДНІК сóдных *м.* 16. сóднік *м.* 34, 200. булачка, пернік на содзе.

СОК сок *м.* 112, 113, 123, 131, 132, 181. сік *м.* 71, 75, 95, 116, 199. с'ук *м.* 79, 91. суок *м.* 103. сук *м.* 182. **1.** сок (з фруктаў, гародніны, дрэва) 71, 75, 79, 91, 95, 103, 112, 113, 116, 123, 131, 132. **2.** квас з бярозавага, кляновага соку 112, 113, 116, 123, 131, 132. // Мо сóку йе, то дай 132. **3.** *гл.* **тук** 181, 182, 199. // У сок памачáла 181.

СОЛАД сóлот *м.* 2, 78. сóлод *м.* 6, 29, 171, 186. сóлад *м.* 165. солóд *м.* 152. **1.** рошчанае жыта, солад. // Сóлод рóс'ц'ац' 6. **2.** корм парасяці з запаранай мукі 165, 171, 186.

СОЛЕНКА сóл'анка *ж.* 36. сóленка *ж.* 37, 40. (па)сóленка *ж.* 52. сол'óнка *ж.* 54, 87. **1.** чышчаная, вараная з соллю бульба 36, 40, 52, 54, 87. // Сóленка – скоблíц'і бýл'вы, водЫ, сóлі 37.

СПАЛЕНКІ спáленкі *мн.* 1. прыгарэўшая зверху бульба.

СПУШЧАНКІ спушчáнкі *мн.* 191. клёцкі з дранай бульбы.

СТРАВА стрáва *ж.* 1, 2, 4, 6—13, 15—20, 25, 29, 34, 40, 47, 54, 65, 68, 70—72, 78, 79, 79a, 83, 93a, 95, 99, 101, 102, 109, 112, 115, 120, 124, 126, 131—133, 135, 136, 139, 143—145, 148, 151, 152, 154, 158–161, 164-166, 169, 177, 178, 179, 182, 185, 186, 187, 190, 191, 198a, 199. **1.** гатаваная ежа, страва. // На кóладу готóвіцца дванáціц' страв у пол'áкыв 34. Стрáва то назывáйецца на гэ́то рáзнойа, што вáрыш, боршч, кáша 120. **2.** агульная назва для квашанай гародніны 136. // У сц'óпцы стрáва стоíц'. У менé йíшчэ стрáва 136.

СТРУГАЦЬ стругáты 25, 72. драць бульбу на тарцы. // Стружэ́ бул'бу на кóржікэ 72.

СТРУДЛІ стрýдлі *мн.* 200. мядовыя пернікі.

СТРУЖКА стрýшка *ж.* 25. рэдкая страва з дранай бульбы.

СТРУЦЭНЬ стрýцын' *м.* 38. страўнік, начынены мясам з заправамі 38. // Ковдунá напхáлы, стрýцын' січáс назывáйут 38.

СТУДЗЕНЬ стýдзен' *м.* 18, 37, 179. квашаніна, халоднае са свіных ног і г.д.

СТУДЗЯНЕЦ студзэнэ́т' *м.* 17. *гл.* **студзень.**

СТУДНЯ стýдн'а *ж.* 196. *гл.* **студзень.**

СУХАРЫ сухарЫ *мн.* 59, 75, 83, 91, 93, 103, 116, 119, 120, 124, 131, 135. сухарЫ *мн.* 152, 154, 172. **1.** сухія вырасты па краях буханкі хлеба 59, 75, 83, 91, 93, 103, 119, 120. **2.** коржыкі 116, 124, 131, 135.

СУХАРЫКІ сухáрыкы *мн.* 10, 59, 60, 80, 120, 126. сухáрыкі *мн.* 102, 132, 136, 139, 143, 148, 164, 166, 179, 191. **1.** *гл.* **сухары 1** 10, 60, 80, 179. // Дай одломн'ý сухáрыка от хліба 60. **2.** *гл.* **сухары 2** 59, 102, 120, 132, 136, 139, 148, 152, 154, 164, 166, 172, 191. // У сухáрыкі йийéц наб'йýц' богáто і сметáніны нал'йéцца 120. Сухáрыкы зэчáс п'акýц', бо йос'ц' с чогó, йе мукá, сáхор 126.

СУХОПАРКА сухóпарка *ж.* 36, 37, 119. **1.** нячышчаная бульба, вараная без солі. // Водóй налí бýл'ву і сухóпарка, бэс сóлі, йасí і солí 37. **2.** чышчаная вараная бульба 119.

СУХОПАРКАМ сухóпорком *прысл.* 78, 85. сухэ́пэрком *прысл.* 85. сухýпарком *прысл.* 103. з невялікай колькасцю вады, якая выпарваецца (варыць бульбу, гарох, фасоль і г.д.).

СЦЯГНО стыгнó *н.* 1, 2, 4—13, 15—18, 20, 84, 38, 45, 71, 75, 80. стогнó *н.* 19, 20. с'ц'огнó *н.* 59, 60, 112, 115, 120, 123, 124, 131—133, 136, 139, 173. стэгнó *н.* 72, 83, 126. с'цегнó *н.* 144, 162, 164, 199. с'ц'агнó *н.* 157, 158, 160, 161, 166, 179, 196, 204. **1.** сцягно свіной тушы і шынка з яго. // Стэ́гна сóл'ац', а посл'á вíшайуц' 34. Сц'óгна папéкала у пéчы 166. **2.** сцягно 6, 16, 19, 29, 139. **3.** лапатка і сцягно 136.

СЦЯГНЯК сц'агн'á *м.* 6, 44. *гл.* **сцягно 1.**

СЫР сыр *м.* 1, 4—13, 15—20, 25, 29, 35—38, 40, 44, 45, 47, 52, 54, 59, 60, 65, 68, 75, 79, 83, 85, 91—93a, 98, 101–103, 109, 112, 113, 115, 116, 119, 119a, 120, 124, 126, 128, 131—133, 135, 136, 139, 143—145, 148, 150—152, 154, 157—162, 164—166, 168—173, 176—179, 181, 182, 185—187, 190, 191, 198a, 199, 203. сэЫр *м.* 2, 71, 72, 79a, 80, 95. сэр *м.* 34, 70, 78. **1.** тварожны сыр. // СЫра навэрнýла 2. СЫра налужЫты трэ́ба кáменем 5. З тогó творогý зноў рóбл'ац' сЫра 71. **2.** тварожная маса 16, 17, 29, 34, 72, 79, 79a, 80, 98, 101, 102, 109, 119, 119a, 126, 128, 133, 135, 139, 143—145, 150—152, 154; 157—162, 164—166, 168–173, 176—179, 181, 182, 185—187, 190, 191, 198a, 199. // І сыр і творóг кáжуц', а сыр справедлíвей 144. Варэ́нікы с сЫром 166. Сыровáдка аддз'алáйецца сабé, а сыр сабé 177.

СЫРАДОЙ сырадóй *м.* 112, 113, 123, 139, 145, 148, 151, 152, 154, 158—160, 164, 165, 168—170, 172, 173, 176, 178, 179, 190, 191, 203. сыродýй *м.* 116, 120, 133, 135, 136, 143, 144, 150, 157, 166, 171, 177, 181, 182, 185—187, 191, 198а. сіродóй *м.* 165, 196, 202, 204. **1.** свежае, толькі што выдаенае малако. **2.** салодкае малако 171.

СЫРНІК сэ́рнык *м.* 2, 5, 7, 9—12, 20, 44, 95. сы́рнык *м.* 35, 38, 79, 91, 98, 126. сы́рнік *м.* 4, 6, 8, 18, 19, 25, 40, 45, 59, 60, 93, 103, 131—133, 136, 144, 154, 157, 158, 161, 166, 178, 182, 187, 198а. **1.** ляпёшка з тварагу і мукі 103, 126, 131—133, 136, 144, 157, 161, 166, 198а. // С'лéпіц' галýшачку с сы́ра – говóрыц' сы́рнік 166. Замéс'ат' с сы́ром, выкáчвайут', пэкýт' сы́рнік. 131. **2.** палатняная торбачка для прыгатавання тварагу, сыру 2, 4—12, 18—20, 25, 35, 38, 40, 44, 45, 59, 60, 79, 91, 93, 95, 98, 154, 158, 178, 182, 187. // Сы́рнік с полотнá пошэ́ты штоб дзéлац' сыр 59.

СЫРОВАТКА сырóвотка *ж.* 1, 2, 15, 10, 25, 29, 35, 38, 40, 44, 45, 47. сырóватка *ж.* 4, 5—13, 19, 37, 59, 75, 79, 80, 83, 93, 95, 102, 103, 112, 115, 116, 119, 120, 123, 124, 126, 131—133, 135, 136, 139, 143—145, 148, 154, 157, 160—162, 164, 166—170, 172, 173, 176, 179, 196, 199, 202—204. сорóветка *ж.* 16, 34. сорóвлетка *ж.* 17. сэырóватка *ж.* 60, 71, 72. сорóвадка *ж.* 151, 190. сырóведка *ж.* 152, 158, 165, 179, 182, 185—187, 191, 198а. **1.** малочная сырóватка. // Сэырóватка йак тэ молокó оттóпыш на творýг 60. Йак сэрóватка вы́ц'ачэ, астайéцца густóйе молокó 59. **2.** крупнік, звараны на сыроватцы 116, 123, 126, 132, 133, 136, 139, 148, 150, 158, 166, 170, 179, 185, 186, 191, 196, 202—204. // Вары́лі сырóватку, кулéш на сырóвацці 139. Прыстáвімо сырóвадкі 185. ◊ – ***сколóтнайа*** 154. – ***сколýтна*** 160, 161. – ***сколóчна*** 162. – ***скулóтна*** 199. маслянка. // Йак мáсло б'йе, сколóчна сырóватка остайéцца 162.

СЫРОВАТНІК сырóватнік *м.* 120. крупнік на сыроватцы. // Сырóватнік бывáло вары́лі, то кідайем крупý у сырóватку120.

СЫРОВЫ сырóвы 112. салодкі; несолены, не кзашаны. // Сырóвыйа агуркі. Сырóвайа капýста.

СЫРЫ сыры́ 20, 29, 37, 75, 79, 80, 83, 85, 91, 96, 98, 109, 112, 113, 115, 116, 120, 124, 126, 131—133, 135, 136, 144, 148, 166, 172. сырэ́й 4, 71, 72, 78, 79а, 119. сыры́й 8, 9, 12, 19, 19, 44, 45, 102, 103, 173, 196, 202, 204. сэры́ 123. недапечаны (пра хлеб). // От вýц'агла хлеб да сэры́ 123.

СЫТА сытá *ж.* 108, 112, 115, 116, 120, 123, 126, 131—133, 136, 139, 143, 144, 148, 151, 152, 157, 158, 160, 161, 164—173, 177, 179, 182, 185, 191, 196, 199, 198а, 202, 204. сітá *ж.* 72, 80. **1.** вада, рассалоджаная мёдам. // Пóс'ц'ац' от чэц'вергá до субóты, нічóга не кýшайуц', тóл'кі тýйу сытý, у ц'óплен'кой водзé расколóц'ац' мэд і п'йуц' 120. Сытý с мéду робілі йак пос'цілі 132. **2.** памінальная страва, канун 103, 116, 123, 151, 152, 158, 165, 166, 168—170, 177, 182, 185, 187, 191, 199. // Сытá ты́йа сáмыйа рулі, калі на дз'ады́ 199. У вóду холóднуйу хлеб жы́тні кры́шац'; дáўно мéдом саладзілі 187.

СЫТЫ сы́тэй 1, 5. сы́ты 5, 19, 25, 29, 35, 37, 38, 45, 47, 60, 79, 83, 85, 91, 93, 103, 112, 115, 116, 116а, 119, 120, 123, 124, 126, 131, 132, 133, 135, 136, 143, 144, 148, 151, 152, 154, 157, 160, 165, 166, 168, 169, 171, 173, 177, 179, 185, 186, 187, 190, 196, 198а, 199. сэы́ты 20, 95. **1.** тлусты, з салам (пра страву) 45, 83, 85, 91, 93, 95, 103, 112, 115, 116а, 119, 120, 123, 124, 126, 131—133, 135, 136, 143, 144, 148, 151, 152, 154, 157, 160, 165, 166, 168, 169, 171, 177, 179, 187, 188, 190, 198а, 199. // Йак звáрыш з дóбрага м'áса то сы́ты боршч 120. Йакі боршч сы́ты, скáлкі плáвайуц' 171. Ты́йе што с сáлом, кáжуц' сы́тэ 199. **2.** тлусты (пра малако) 103, 119, 120. **3.** тлусты (пра мяса) 83, 85, 103, 115, 116а, 116, 120, 132, 148, 151, 152, 154, 166, 173, 179, 185, 196, 199. **4.** тоўсты, сыты (пра жывёлу) 1, 5, 19, 20, 25, 29, 35, 37, 38, 45, 47, 79, 83, 91, 95, 103, 112, 119, 120, 123, 124, 126, 132, 133, 144, 151, 152, 154, 166, 179, 198а. // Сы́ты кін' чы овэ́чка сы́тайа, сáла мнóго на йій 25. Сы́ты паршýк 37. **5.** тоўсты (пра сала) 124, 151, 154.

СЫЦІЦЬ сытíт' *незак.* 25. запраўляць салам страву. // Кóлыс' так не сытілі йак січáс 25.

СЯДРО с'адрó *н.* 13. нутраное свіное сала. // С'адрó упэрóт скрýчвалы, пэрэтырáлы чоснокóм, у сэрэ́дыну сáло рíзалы кусóчкамы і вíшалы. Бýлка с'адрá 13.

СЯЛЁДКА сел'óтка *ж.* 144, 196, 202, 204. оселéдка *ж.* 148. ос'ал'óдка *ж.* 152, 154, 161, 182, 187. с'ал'óдка *ж.* 158. осел'óдка *ж.* 185. селядзец.

СЯЛЕНЕЦ сэлэ́нэц *м.* 2, 16. сэлэ́йэц *м.* 15. осэлэ́нэц *м.* 20, 71, 75, 79, 80, 83, 91, 93, 119, 126, 133. осэлэ́нэц' *м.* 29, 72, 95, 99. селéнец *м.* 103, 112, 115, 132. оселéнец *м.* 116, 120, 124, 131, 136, 139, 157, 160, 166. аселéнец *м.* 162. селядзец.

СЯМЯНКА сем'áнка *ж.* 11. заправа з тоўчанага льнянога семені.

СЯЧОНІКІ с'ачóнікі *мн.* 187. сéчанікі *мн.* 199. тушаная бульба.

ТАКМАЧЫ тумачí *мн.* 25. токмачí *мн.* 45, 50. томачí *мн.* 70. тукмачí *мн.* 29, 71, 72. *гл.* **таўканіца**.

ТАЛАКНО толокно́ *н.* 2, 12, 29, 36, 59, 60, 71, 75, 78, 79, 83, 91, 93, 95, 99, 103, 112—116а, 120, 124, 126, 128, 131—133, 135, 136, 139, 148, 161, 164—166, 168—171, 182, 185, 186, 199. талакно́ *н.* 85, 151, 152, 158, 159, 172, 179, 187, 190, 191. страва з аўсянай мукі, змеленай з папярэдне паранага, сушанага і абтоўчанага аўса, разведзеная вадой. // Толокно́ до хле́ба йак са́ло 71. Зе́рне сы́пем на чары́н, йано́ пасхне́, патоўко́м, абчы́с'цім, зме́лем. Талакно́ с тэй мукі́ ро́б'ац' 179. Оўйо́с у пе́чку усмыка́лі, сушы́лі, тоўклі́ на толокно́ 60. Толокно́ йак це́сто ме́с'ац' гу́сто, у гру́дках і сыро́йе йадз'а́ц' 116. **2.** страва з патоўчанага канаплянага семені 29, 158, 182.

ТАПТУХА тапту́ха 152, 154, 159, 172, 178, 186, 187, 191. страва з варанай памятай бульбы. // З бу́л'бы зрабі́лі тапту́ху 178.

ТАРКАВАННЕ тарко́ванне *н.* 115. бабка з дранай бульбы.

ТАРКАВАЦЬ таркова́ц' 85, 93, 103, 112, 113, 115, 116, 135, 136, 139, 148, 154, 160, 166. драць бульбу на тарку. // Таркова́ц' ла́дзі 154.

ТАРКОВАНКА тарко́ванка *ж.* 139. сырая драная бульба. // Тарко́ванку ва́рац' ды ка́уц' ба́бка 139.

ТАРКОВАНЦЫ тарко́ванцы *мн.* 139. бліны з дранай бульбы.

ТАРЧЫЦЬ та́рчыц' *незак.* 179. драць бульбу. // Лупі́ц' да та́рчыц' на бліны́ 179.

ТАЎКАНІЦА тоўканы́ц'а *ж.* 1, 2, 4—13, 18—20, 35, 37, 38, 44, 47, 68, 70, 75, 78, 79, 79а, 95, 119. тоўкені́ца *ж.* 39. тоўкане́ца *ж.* 71. тоўкані́ца *ж.* 36, 52, 54, 80, 92, 98а, 94, 112, 115, 126, 131, 145, 160, 162, 190, 199. страва з патоўчанай варанай бульбы. // Тоўканы́ц'у мн'а́лі 4. Тоўканы́цы помн'а́ла с са́лом 44.

ТАЎКЕНЯ тоўкэ́н'а *ж.* 59, 60, 68. тоўпэ́н'а *ж.* 128, 131. *гл.* **таўканіца.** // Сі́м'а намнэ́ да ў тоўке́н'у укы́не 60.

ТАЎКУН тоўку́н *м.* 172, 182, 185, 186. тоўку́н *м.* 199. тоўкуны́ *мн.* 6, 196, 202. **1.** пакрышаная цыбуля, перамешаная з соллю, залітая квасам або кіслым малаком 172, 182, 185, 186, 199. **2.** *гл.* **таўканіца** 186, 196, 202. **3.** прэсныя ляпёшкі з прасеянай мукі 6.

ТАЎЧАНКА таўча́нка *ж.* 203. *гл.* **таўканіца**.

ТАЎЧЭНІК тоўчэ́нік *м.* 132. *гл.* **таўканіца**.

ТВАРОГ творі́х *м.* 1, 2, 5, 6, 8, 13, 15, 18—20, 35, 44, 78, 95. твору́г *м.* 4, 7, 9—12, 36, 37, 40, 45, 59, 60, 65, 85, 92, 93а, 103, 112, 113, 123, 131, 132, 139, 154, 157, 161, 168, 182, 187. твор'уі́х *м.* 38. творо́г *м.* 52, 54, 68, 93, 136, 151, 158, 160, 176, 191. творі́г *м.* 70, 71, 75, 83. отворо́г *м.* 109. отворо́х *м.* 115, 116, 120, 124. отвору́г *м.* 148. атваро́г *м.* 158, 190. **1.** тварог 1, 2, 4—13, 18—20, 29, 36—38, 40, 44, 45, 47, 52, 54, 59, 60, 65, 68, 70, 71, 75, 78, 83, 85, 92, 93, 93а, 95, 102, 109, 113, 115, 116, 120, 123, 124, 131, 132, 136, 148, 151, 152, 154, 187, 190, 191. // Отча́ўвайуц' отвору́г на сы́ра 120. Отто́плено молоко́ на труфл'а́к сцэ́дз'ац', ка́жуц' отворо́х 124. Йак пыд гн'от не б'арэ́ш, то твору́г 131. **2.** страва з тварагу, размешанага з малаком або смятанай 139, 157, 160, 161, 168, 176, 182. // Нам'аша́ла творогу́ 160.

ТЛУСТАСЦЬ тлу́стос'ц' *ж.* 5—3, 12, 16, 19, 20. тлу́стос'т' *ж.* 29. плу́стос'т' *ж.* 17, 25. клу́стос'ц' *ж.* 60. *гл.* **тлушч.** // Гус'а́ча тлу́стос'ц' 5. Пошмарова́ты тлу́стос'ц'у 8.

ТЛУСТЫ тлу́сты 1, 2, 5, 6, 8, 12, 13, 17, 19, 20, 29, 35, 37, 38, 45, 47, 59, 71, 72, 78—80, 91, 102, 115, 124, 131, 154, 199. клу́сты 7, 60. плу́сты 16, 25. тлу́сны 136. **1.** тлусты (пра страву) 1, 2, 5—8, 12, 13, 16—20, 25, 29, 35, 37, 38, 45, 47, 60, 71, 72, 78—80, 91, 102, 115, 124, 131, 136, 154. // Те́ты стойет, занадто тлусты боршч 45. **2.** тлусты (пра малако) 2, 6, 12, 18, 38, 79, 131. **3.** тлусты (пра мяса) 34, 60, 71, 72, 79, 91. **4.** тлусты (пра жывёлу) 8, 12, 13, 16, 17, 20, 35, 37, 59, 60, 71, 72, 91, 154, 199. // Тлусты вэпру́к 12.

ТЛУШЧ тлушч *м.* 1, 6, 13, 52, 71, 80, 102, 124, 131. тлу́шча *ж.* 126. тлушч у стравах (ператоплены, застылы і г.д.). // Йі́сты хоч што було́, хлі́ба, тлушчу 102. Облі́ва́йуц' тлу́шчом сыр 124.

ТОПТАНКА то́птанка *ж.* 123. страва з мятай варанай бульбы.

ТОРБАЧКА то́рбачка *ж.* 126, 132, 133. палатняная торбачка для прыгатавання тварагу, сыру.

ТОЎЧ тоўч *м.* 120. корж з тоўчанага канаплянага семені.

ТОЎЧА то́ўча *ж.* 65, 115, 116, 116а. **1.** *гл.* **таўканіца** 65, 116, 116а. **2.** корм для свіней з сечанай бульбы 115.

ТРУШАНКА тру́шанка *ж.* 160, 166. **1.** зацірка 160. **2.** суп, звараны з сумесі розных круп 166.

ТРЫБУХ трыбу́х *м.* 75, 79, 79а, 85, 91, 93, 95, 99, 103, 110, 112, 115, 116а, 119, 128, 131—133, 171. требу́х *м.* 102. **1.** страўнік, начынены мясам 79а, 85, 99, 102, 103, 110, 116а, 119, 128, 132, 171. // М'а́са с требуха́ 102. **2.** страўнік, начынены ўнутранасцямі 128. **3.** страўнік жывёлы 79, 79а, 85, 91, 93, 95, 99, 102, 103, 116а, 126, 131, 133. **4.** цялячы страўнік 115. **5.** унутранасці 75, 112.

ТУК тук *м.* 1, 2, 4–7, 9—13, 15—20, 25, 29, 34, 37, 38, 40, 45, 47, 60, 71, 75, 78, 79а, 80, 85, 95, 98, 99, 103, 109, 112, 115, 116, 128, 136, 139, 148, 151, 152, 154, 157, 160, 166, 179, 191. т'уік *м.* 8. ток *м.* 79, 113, 158, 161, 162, 165, 168—170, 172, 176—178, 185—187, 190, 198а, 199, 203. тук. // Тук — та́йа вода́, што з са́ла нац'ачэ́, йак п'ачэ́цца са́ло 60. Дра́нікі то́ком обол'йе́ 166. Сы́тэ са́ло, ту́ку бога́то набе́гло 151. Хлеб у ток помоча́ў 199. ◊ ***чуты тук*** 126. чуць тук; чутно тлушч (пра тлустую страву).

ТУЧНЫ ту́чны 34, 126, 179. то́чны 190. **1.** тлусты, з салам (пра мяса) 34, 126. **2.** які пры смажанні дае многа туку (пра сала) 179, 190.

ТУШАКІ туша́кі *мн.* 7. галушкі з дранай бульбы, начыненыя мясам.

ТУШАНІ тушэ́ні *мн.* 8. адвараныя унутранасці свінні.

ТУШОНІКІ туша́нікі *мн.* 139, 196. тушо́нікі *мн.* 144, 158. *гл.* **тушонка.** // Тушо́нікі – налу́п'ац карто́пл'аў, накры́шац, с са́лом ілі олі́вой ту́шац 144.

ТУШОНКА ту́шанка *ж.* 168, 182. тушо́нка *ж.* 131, 199. тушо́нкі *мн.* 136, 148, 157. туша́нкі *мн.* 165. смажаная бульба. // Тушо́нкі – поре́жом скрыдз'о́лкамі бу́л'бу, ту́шом без воды́ 136.

ТУШОНКІ тушо́нік *м.* 145. тушэ́нік *м.* 196. кавалачак пакрышанай бульбы. // Рэ^{ы}ж карто́плі на малы́йе тушо́нікі 145.

УКРОП укрі́п *м.* 16. окро́п *м.* 71, 80, 120, 169, 186, 200. крі́п *м.* 72. окрі́п *м.* 95, 119. укру́п *м.* 103, 116, 143, 182. укро́п *м.* 112, 128, 139, 144, 145, 148, 150, 154, 160, 162, 164, 170, 171, 172, 173, 176. выкро́п *м.* 124. кроп *м.* 123, 132, 136, 161, 177. круп *м.* 133, 135. окроу́п *м.* 157, 166, 168, 185. вар, кіпецень. // Нагрэ́ла кро́пу, покрышы́ла пота́пцаў 123. Хоц'а́б укро́пам не абл'і́лі 139. Окру́п закіпе́ў 157. Прыста́ў окро́пу, мо вы́пілі п по стака́ну 185.

УЛОМАК уло́мок *м.* 17. кавалак хлеба адламаны.

УТОПЛЕНІКІ уто́плэнікы *мн.* 102. варэнікі з пшанічнага цеста.

УХА уха́ *ж.* 1, 113, 131, 157, 203. рыбная юшка.

УЧЫНІЦЬ учыні́ц' *зак.* 150, 178, 179, 198, 199. *гл.* **рашчыніць.** // Учыні́ц' блі́ны́. Ра́но учын'а́йеш, за дзен' укіса́йе 199.

ХАЛАДЗЕЦ холоде́ц *м.* 4. холодэ́ц' *м.* 7, 9, 18, 29, 44, 45, 47, 71, 80, 126. холода́ц' *м.* 34. халадзе́ц *м.* 52, 154, 158, 177, 178. холодзе́ц *м.* 112, 120, 128, 132, 133, 187, 190, 168, 172, 173, 182, 186, 191. хо^{у}ло^{у}де́ц' *м.* 196. **1.** квашаніна, халоднае са свіных ног і г.д. 29, 34, 52, 71, 80, 112, 120, 126, 132, 133, 172, 173, 186, 191, 196. // Холодэ́ц' ужо чышчэ́й гово́рац', ра́ншэ то квашэлы́на 126. Хода́ц' з мне́са, рэ́бы 34. Хо^{у}ло^{у}де́ц з нуг 196. **2.** страва з квасу і цыбулі 4, 7, 9, 18, 45, 44, 47, 52, 128, 132, 154, 158, 187, 190, 168, 177, 178, 182, 191, 198а. // Холодзе́ц с ква́су де́лайут, с цыбу́л'ай 4. Холодзе́ц холо́дны, на ско́рым коне́ покрышы́ да йеш 132. Халадзе́ц с карто́'пл'амі йадз'а́ц' 177.

ХАЛАДЗІЛА холодзі́ло *н.* 124, 128, 131. *гл.* **халадзец 1.** // Холодзі́ло з ног, вушэ́й, головы́ 124.

ХАЛАДЗІНА холоды́на *ж.* 59. *гл.* **халадзец 1.**

ХАЛАДНІК холодны́к *м.* 5, 11, 19, 20, 29, 60, 68, 75, 79, 95, 98, 101, 103, 119, 126. хулудны́к *м.* 13, 15. холоднэ́к *м.* 16, 72, 99. холодні́к *м.* 113, 115, 116, 131, 133, 139, 143—145, 157, 166, 169, 171, 173, 179, 196, 202. холонні́к *м.* 136. халадні́к *м.* 152, 181, 203. **1.** *гл.* **халадзец 1** 72, 113, 115, 119, 171. **2.** *гл.* **халадзец 2** 5, 11, 13, 15, 16, 29, 54, 60, 75, 79, 95, 98, 101, 103, 109, 116, 119, 126, 131, 133, 136, 139, 143—145, 152, 157, 169, 171, 173, 179, 181, 196, 202, 203. **3.** халодны боршч з бацвіння 19, 20, 99, 126, 166. // Холодны́к — накры́шац' ботвы́нн'а, зва́рыцца, у гу́шчу накры́шац' цыбачко́ў да рэды́скі, квас хле́бны лл'уц' 126. Гі́чку ва́рац', адцы́джвайуц', цыбу́лі туды́, ква́су і холоднэ́к 99.

ХАЛАДОК холодо́к *м.* 148. *гл.* **халадзец 2.**

ХАЛОДНАЕ холо́дно *н.* 54, 145, 203. *гл.* **халадзец 1.**

ХАЛУПЕНІКІ халу́пенікі *мн.* 171. коржыкі з дранай бульбы, засмажаныя ў сале.

ХАРАШЫЦЬ хорошы́ты *незак.* 75, 79, 91, 92, 119, 126. хорошы́ц' *незак.* 166, 176. чысціць, абіраць бульбу. // Хорошо́ны карто́плі 92.

ХАРЧА харча́ *ж.* 166, 199. *гл.* **харчы 1.**

ХАРЧОЎКА харчу́вка *ж.* 71. харчі́вка *ж.* 72. харчо́ўка *ж.* 139, 160, 173. *гл.* **харчы 1.** // Харчо́ўкі хапа́йе 160.

ХАРЧЫ харчі *мн.* 1, 4—8, 12, 13, 18—20, 29, 35, 38, 44, 45, 79, 91, 136, 161, 162. харчы́ *мн.* 34, 59, 112, 126, 131, 157. харчэ́ *мн.* 37, 120, 124. харч *м.* 60, 85, 115, 132, 144, 177, 179. **1.** харчы, прадукты. // Чі вз'ав харчі в доро́гу 44. Харчу́ў мало у войну́ было́ 59. Каб харчэ́ до́брыйа, са́ло ды ма́сло, дай попра́віца 120. Харчэ́ — усе́ уйе́жныйа 124. **2.** корм скаціне 7, 12, 13, 18, 29, 38, 45, 60, 79, 91, 112, 120, 144, 161, 179. **3.** стол, харчаванне 35. // На його́ харча́х 35.

ХЛЕБ хліп *м.* 1, 2, 8, 13, 18, 38, 40, 44, 70, 196, 202, 204. хліб *м.* 4—7, 9—12, 15—17, 19, 20,

25, 29, 35, 36, 45, 47, 54, 59, 60, 65, 71, 72, 78, 79, 80, 91, 95, 98, 102, 115, 116, 124, 126, 131, 135, 136, 139, 148, 157, 164, 165, 171, 179, 187. хлеб *м.* 37, 75, 103, 120, 132, 143—145, 151, 154, 158—161, 166, 168, 170, 172, 177, 182, 185, 198а, 199. хліе́б *м.* 83, 85. хлыб *м.* 93. хлеп *м.* 183. хлеб. // Сітні хлеб на во́ду пуска́йуц' 120. Жы́тні хлеп на лісту́ пэчэ́цца, а пшоні́чны на ско́вородах 133. ◊ – ***пуцытко́вы*** 60. сітны хлеб.

ХРАПА хра́па *ж.* 133, 159, 165, 166, 168, 170, 171, 182. храпка з капуснага качана.

ХРУЛІ хруле́ *мн.* 126. суп з галушкамі з дранай бульбы.

ХРУСТЫ хрусты́ *мн.* 2, 80, 93, 131. сухое пячэнне, якое пячэцца ў тлушчы.

ХРУШЧЫ хрушчы́ *мн.* 124, 157, 160, 170, 196, 199, 202, 204. хрушчэ́ *мн.* 152. *гл.* **хрусты.** // Хрушчы́ ме́с'ац' на жы́рэ, йа́йца, са́хар. Пэку́ц' на по́сном ма́сле 124.

ЦАЛКІ ц'алкы́ *мн.* 32. бульба, зваранная ў лушпінах 32.

ЦАЦКІ цацкі́ *мн.* 132. галушкі з грэцкай мукі. // Кру́пніку с цацка́мі навыры́ла. Цацо́к з грэ́цкай мукі́ наробі́ла 132.

ЦЕЛЬБУХ цел'бу́х *м.* 190. страўнік свінні. // Печо́нка, л'о́хко, йазы́к, отва́руйуц', пас'ачэ́м, да ў цел'бу́х кладо́м 190.

ЦЕРЦІ тэ́рты *незак.* 1, 2, 4, 7, 11—13, 15—17, 19, 35, 38, 44, 45, 47, 60, 72, 75, 78—80, 83, 91, 95, 119а, 102, 126. та́рты *незак.* 18, 29, 34. тэ́рці *незак.* 37. це́рці *незак.* 123, 124, 139, 143, 158, 160, 168, 171. те́рті *незак.* 131. драць бульбу на тарку. // Тэ́рты карто́плі на ба́бку чы на млінцы́ 60. Сыру́ бу́л'бу це́рці да млінцэ́ пычы́ 124. Тэ́рты на тэ́ртку бу́л'бу 126.

ЦУРА цура́ *ж.* 52, 83. страва з кавалачкаў хлеба, пакрышаных у ваду.

ЦЫГАНКІ цыга́нкі *мн.* 151, 160, 164, 169, 170, 190. **1.** галушкі з грэцкай мукі, укачаныя ў канапляное семя 160, 154, 169, 170, 190. // Кано́плі посма́жыц', замесі́ц' це́ста, мача́ц' у коно́плі і п'ачы́ – то цыга́нкі 169. **2.** параная бульба, памачаная ў канапляным семені 151.

ЦЫЛЯКІ цыл'акі́ *мн.* 75, 143, 144. *гл.* **цалкі.**

ЦЫМІС цы́міс *м.* 71. яўрэйская страва з морквы.

ЦЭД ці́д *м.* 99. цэд *м.* 112, 123. цэж *м.* 132. вадкая рошчына з аўсянай мукі, з якой варыцца, кісель. // Оўс'а́ны кісе́л' рошчын'а́йем, на сі́то процэ́дзім, йон сстоі́цца, зліва́йуц' во́ду, та вода́ квас'лі́ны, а остайе́цца цэж, с цэжу ва́рац' кісе́л' 132. Піц' цэд, то рыбако́ў не бу́дзе 112.

ЦЯРТУН тэрту́н *м.* 15, 16. **1.** картапляная бабка, спечаная ў бляce 15. **2.** блін з дранай бульбы 16.

ЦЯРТУХА т'арту́ха *ж.* 80. тэрту́ха *ж.* 83, 92. **1.** рэдкая страва з дранай бульбы 80. **2.** бабка з дранай бульбы 92. **3.** мятая бульба, залітая малаком 83.

ЦЯТЫ т'а́ты *мн.* 1, 5, 6, 18, 29, 35, 38, 44, 47. те́ты *мн.* 45. кроплі тлустасці на паверхні рэдкай стравы. // Те́ты стойе́т', зана́дто тлу́сты боршч 45.

ЧАПЕЦ чэпэ́ц' *м.* 4, 6, 18, 29. чэпэ́ц *м.* 19, 60, 83, 109, 120, 124, 126, 131, 132, 139, 150. чапэ́ц *м.* 59, 128, 133. ч'апе́ц *м.* 136, 169. чепэ́ц *м.* 144, 148. чопе́ц *м.* 145. чапе́ц *м.* 123, 151, 154, 157, 158, 162, 164, 165, 166, 172, 178, 179, 182, 199, 203. нутраны свіны тлушч вакол страўніка. // Жолу́док укру́чаны ў чэпэ́ц 124. Ч'апе́ц круго́м кіндз'уха́ 136. Чапе́ц с ко́убіка, то́піцца на шме́л'ац 179.

ЧОХАЦЬ чо́хац' *незак.* 120. скрэбці (маладую бульбу).

ЧОХРЫЦЬ чухра́ты *незак.* 71, 79а, 80. чо́хрыц' *незак.* 120. **1.** абдзіраць (маладую бульбу) 71, 79а, 80. **2.** драць бульбу на тарцы 120.

ЧУСТРАНІК чустра́нык *м.* 20. блін з дранай бульбы.

ЧУСТРЫЦЬ чустры́ты *незак.* 18, 20, 29. драць бульбу на тарцы.

ЧУХМОРЫЦЬ чухмо́рыц' *незак.* 124. дзерці бульбу на тарцы.

ЧУЧАРАПОК чу́черэпок *м.* 59, 60, 78. вылівак. // Чу́черэпка вы́лыла 78.

ЧЫНІЦЬ чэнэ́ты *незак.* 72. чыні́ц *незак.* 144. чыні́ц' *незак.* 160. **1.** начыняць мясам 72, 160. // Чэ́н'ац' то́нкы ке́шкы 72. **2.** трыбушыць (рыбу) 144.

ЧЭРЭЗЛОЖКУ чэрэ́зложку *прысл.* 75. радкавата.

ШАЛУПІННЕ шалупі́нне *н.* 3б. 52. *гл.* **лупіна** 52.

ШАР шар *м.* 198а. пласт, слой сала (у дзежцы, скрынцы).

ШАТКОВАНКА шатко́ванка *ж.* 136, 151, 158, 191. шаткаваная квашаная капуста.

ШАТКОЎКА шатко́ўка *ж.* 139, 154, 169, 170, 173, 187, 190. *гл.* **шаткованка**.

ШВЕДЫ швэ́ды *мн.* 83, 91, 98, 119, 120. шве́ды *мн.* 102. **1.** шкваркі сала 83, 91, 98, 119, 120. **2.** кавалачкі вытапленага сала. // Шмал'ц – тук без шве́доў 102.

ШКАБУРАЦІНКА шкабура́тінка *ж.* 173. хлебная скарынка.

ШКАРАЛЮШЧА скорол'у́шча *ж.* 13, 112. шкорол'у́шча *ж.* 95, 98, 135. *гл.* **шкарлупа**.

ШКАРЛУПА шкорлу́па *ж.* 1, 6, 12, 16, 17, 44, 79а, 113, 115, 144, 148. шкорол'у́па *ж.* 4, 18-20, 47, 72, 80, 168. шкаралу́па *ж.* 34, 60. шкару́па *ж.* 91, 99, 131, 139. скорлу́па *ж.* 124. шкарлу́па *ж.* 178, 198а, 199. шкарлу́пка *ж.* 191. лушпіны на яйцы.

ШКЛЕНДА шкле́нда *ж.* 1, 4, 7, 38. шклэ́нда *ж.* 2. **1.** род мясной каўбасы, напханай ў тоўстую кішку 1, 2, 4, 7. // Шкле́нду у гру́быйа кы́шкы папыха́йут м'а́сом, жы́ром 4. **2.** крывяная каўбаса 38.

ШКУРКА шку́рка *ж.* 11, 19, 20, 29, 124, 126, 128, 131, 132. ску́рка *ж.* 171. пенка на параным малацэ. // Шку́рка ужэ́ йест на молоку́ 126. Зрімі з молока́ шку́рку 128.

ШМАГАРЫЛЬЧЫК шмагоры́л'чык *м.* 102. прыгарэўшая зверху бульбіна.

ШНЕКІ шне́кі *мн.* 123. аладкі на содзе.

ШПЕРКА шпы́рка *ж.* 4, 6, 7, 8, 12, 13, 15, 17, 20, 25, 29, 35, 38, 40, 44, 45, 47, 50. шпэ́рка *ж.* 16, 19, 65. шпірка *ж.* 26, 32, 34, 80. шпе́рка *ж.* 72, 99. **1.** верхняе свіное сала 15–17, 25, 26, 29, 32, 34, 44, 45, 47, 50, 72. // Шпы́рка на п'ад' 15. Шпе́рку сма́жац', ва́рац', жа́рацьʼ 34. То́ўстайа шпы́рка, то́нкайа шпы́рка 44. **2.** тонкае, худое верхняе сала 8, 19, 20, 40, 65, 80. // Бока́, подчіры́в'йе на шпы́ркы склада́йуц' 20. **3.** адрэзаны кавалак тонкага сала 4, 35, 38, 99. // Йак коро́вы пожану́т' па́с'віт', то гово́р'ат от до́бру шпы́рку покла́ла, то́нкого са́ла 35. Укы́нут шпы́рку у борщ ', у , капу́сту 4. Одріж шпе́рку са́ла 99. **4.** кавалак сала, звычайна варанага або печанага 7, 8, 12, 13, 18.

ШТЫБЛІК шты́блік *м.* 193а. адрэзаны кавалачак сала.

ШЧАВЕЛЬ шчавэ́л' *м.* 52. шча́вэл' *м.* 112, 116а. шча́вел' *м.* 159, 177, 190, 191. *гл.* **шчавэй.** // Шчаўл'у́ навары́ла 190.

ШЧАВЕР шча́вер *м.* 116, 139, 143. шча́вэр *м.* 133. шчаве́р *м.* 164, 171. *гл.* **шчавэй**.

ШЧАВЕЦЬ шчаве́ц' *незак.* 112. шчаўле́ц' *незак.* 115. пракіснуць (пра малако).

ШЧАВУХ шчаву́х *м.* 34, 144. шчаўйу́х *м.* 71. *гл.* **шчавэй**.

ШЧАВЭЙ шчавэ́й *м.* 60, 75, 79, 91, 95, 98, 131. шчаве́й *м.* 126, 128. квасная страва з варанага шчаўю. // Чут' не забу́ла, шчо шчавэ́й шчэ ны посолы́ла 98.

ШЧАЎЕ шча́ўйе *н.* 109, 113, 203. шча́в'йе *н.* 115. *гл.* **шчавэй**.

ШЧОЛАК шчо́лок *м.* 1, 2, 4, 8, 12, 37, 38, 52. шчі́лок *м.* 5. **1.** рэдкае ў страве 1, 2, 4, 5, 8, 37, 52. // Шчо́локу само́га навары́ла. Абы ф су́пе, то шчо́лок 2. Навары́ла ры́дко, шчо́лку мны́го 4. Слі шчо́лок, а гу́шчу собі оста́в 5. **2.** сок 2. // Рэ́д'ка постоіц', шчо́лок пу́с'ціц' 2. **3.** кампот з груш, яблыкаў 2, 5. **4.** малако, пераваранае з вадой 8. // Моло́чны шчо́лок до́бре пріхлі́стуваты 8. **5.** булён, мясны адвар 8, 12, 38. // Кусо́к м'а́са укі́нула і навары́ла шчо́лку 12. Шчо́лок – шос' ва́рыш і злівайеш його́ і йе́с'лі загу́сто, то, надлі́й шчо́лку 8. **6.** суп з бульбы 2, 4, 5, 7.

ШЫНКА шы́нка *ж.* 6, 18, 29, 102, 120, 131, 144, 157. шэ́нка *ж.* 16. **1.** вэнджанае сцягно, лапатка 6, 16, 18, 29, 38, 102, 144. **2.** сцягно (свежае) 16, 120, 131, 157.

ШЫШКІ шышкы́ *мн.* 7, 60, 91. шышкэ́ *мн.* 71, 99. шышкі *мн.* 75, 115, 131. шы́шкі *мн.* 79, 93, 116, 120, 121, 123, 124, 133, 135, 139, 148, 157, 164, 165, 166, 168, 169; 179, 198, 199. **1.** упрыгожванне на каравай 7, 60, 75, 79, 91, 93, 99, 115, 116, 120, 124, 131, 132, 133, 139, 157, 165, 169, 166, 168. // Шы́шкі і ро́зкі саджа́лі на корова́й 120. Шы́шкі, калачэ́ п'аку́ц' ды на корова́й ве́шайуц' 133. **2.** вясельная булачка з каравайнага цеста 71, 123, 148, 164, 179. // Молода́йа н'асе́ шы́шку ў ту́йу ха́ту 148. Шы́шак накача́йуц' з карава́йнага це́ста 179. **3.** сухія вырасты на краях буханкі хлеба 116, 121а, 124, 132, 148, 152, 157, 165, 166, 168, 170, 198а, 199. // Шы́шкі ву́скочылі у бу́лцы 116. Йак шы́шкі повыгон'а́йе то до́бры хлеб 124. Хлеб уда́чны, такі́йе шы́шкі павыпі́рало 166. **4.** булачка з пшанічнага цеста 60.

ЮРДА йурда́ *ж.* 151. заправа з тоўчанага канаплянага семені, разведзенага вадой. // Йу́рду у пост робілі. Натаўку́ц' се́мені, ц'о́плой воды́ перава́раной, перамеша́йуц', посо́л'ац'. Моча́йуц' хле́бом, ла́дкамі 151.

ЮРОК йуро́к *м.* 72. булачка, якая пячэцца на Юр'я. // Йуркі́ кладу́ц' у жы́та, калі відно́ іх, то бу́дзе плохі́ уража́й 72.

ЮХА йу́ха *ж.* 35, 36, 60, 80, 91, 98, 112, 113, 115, 116а, 119, 120, 123, 126, 131, 132, 135, 136, 139, 145, 257, 159, 160, 165, 171, 177, 178, 187, 190, 191. йуха́ *ж.* 196. **1.** *гл.* **юшка 2** 35, 36. // Йу́ху з крыві ва́рац' 36. Йу́ху рі́дко ва́рым, кры́шку хлі́ба кіда́йут', каб была́ кісле́йша 35. **2.** *гл.* **юшка 1** 60, 79а, 120, 123, 132, 135. // Йу́ху вы́іла, а крышаны́ оста́ліс' 60. І́ншы ссáджвайе, ато́ з йу́хойу налі́ла і йеж 123. **3.** квашаніна, халоднае са свіных ног і г.д. 91, 98, 116а, 135, 136, 157, 159, 165, 177, 178, 190. // Йу́ху ва́рац' у л'у́дскас'ц' 187. **4.** *гл.* **юшка 4** 79а, 91, 112, 113, 115, 116а, 119, 119а. // Йу́ху с карто́пол' отц'у́ і дз'уемо 79а. **5.** рыбная юшка; халадзец з рыбы 91, 98, 119а, 119, 120, 126, 131, 136, 139, 145, 160, 171, 178, 187, 190, 196. // От бога́то ры́бу наловілі. Бу́дзе й на йу́ху 145. Йу́ха йак нава́рымо уйуно́ў 171. **6.** *гл.* **юшка 9** 101, 191. **7.** *гл.* **юшка 11** 91, 93. ◊ ***йу́хойу карто́плі*** 187.

суп з бульбы.

ЮЦЬ йут' *м.* 44. йуц' *м.* 40, 45, 71, 79. йуц *м.* 65. йук *м.* 75. **1**. страўнік, начынены унутранасцямі 40, 44, 45. // Покры́шат уну́транас'ці, прыпра́вы туды́, у ковду́н, пэчэ́м, прыкла́двайем ка́менем і йут' 44. **2**. страўнік, начынены мяккім мясам і заліты расолам 71. // Йут' – это кэру́к мн'а́сом напіха́йут', в йу́шку, пролежы́т' до весны́ 71. **3**. страўнік свінні наогул 40, 45, 65, 75, 79.

ЮЧОК йучо́к *м.* 83. *гл.* **юць 2.**

ЮШАНІНА йушэніна *ж.* 124. *гл.* **юха 3.**

ЮШКА йу́шка *ж.* **1**. рэдкае ў страве 1, 7, 10—13, 15—20, 25, 29, 34, 35, 37, 40, 44, 47, 52, 59, 65, 68, 70—72, 80, 93а, 98, 101—103, 109, 113, 123, 124, 126, 128, 131—133, 136, 143— 145, 148, 150, 152, 154, 157: 158, 161, 164—166, 168—173, 177-179, 182, 185—187, 198а, 199, 202, 203. // Гу́шчу ус'у́ поц'ага́ла, а йу́шка осталáс'а 166. Йу́шку не вулiва́й з чыгуна́, вона́ шче до́бра 145. Йа не хочу́ густо́го, оно́ йу́шку йем 124. **2**. боршч з крыві 2, 4, 5, 6, 8, 10, 13, 17, 18, 25. // Хле́ба чо́рствого покры́шыт', выліва́йе кроў, розмі́швайе, л'йе у во́ду, ва́рыт' йу́шку 4. **3**. юшка з рыбы 12, 16, 35, 52, 65, 71, 92, 101, 128, 132, 143, 144, 148, 151, 157, 158, 161, 169, 172, 199, 202, 204. **4**. салёная вада, у якой варылася бульба 13, 17, 25, 34, 93а, 102, 182. // Йу́шку отцы́ дз'ац'; карто́шку сухýйу мнуц' 34. **5**. свіная кроў 18, 54. // Йак кабана́ уб'йу́т' то ка́жут' от мны́го йу́шкы у вэпрука́ 18. **6**. кампот 13, 16, 17, 40, 47, 123, 143, 144, 159, 199. // Йу́шка з йа́блык 16. Йу́шкы з грушо́к навары́ла, прыхл'о́буйтэ 47. **7**. мясная поліўка 16, 65, 92, 151, 154, 158, 161. **8**. тук з сала 59, 144, 165, 171. // Ото́чыны у чыгуне́ пеража́руйуц', йу́шку сал'йу́ц', вона́ засты́не 59. **9**. суп з бульбы 70, 71, 159, 162, 166, 168—172, 185, 186, 190, 199. **10.** халадзец з рыбы 132. // Йу́шка — холодзе́ц з рыб'йа́ччэйе чэшуйе́ 182. **11.** селядзечны расол 133, 173, 199. **12**. сок з капусты, яблыкаў 157, 182, 185, 187. // З йа́блыка йу́шка ц'ачэ́ 182. Капу́ста йу́шкі напусціла 182. ◊ ***кардо́плі – йу́шкойу*** 190. ***карто́пл'а йу́шкайу*** 151, 152, 154, 158. суп з бульбы.

ЮШНІК йушны́к *м.* 60, 80, 93, 113. йушнік *м.* 112, 116, 135, 139, 148, 160, 176. **1.** *гл.* **юха 3** 60, 93, 112, 113, 116, 135, 139, 148, 160, 176. **2.** юшка з рыбы 80.

ЯГАДЫ йа́годы *мн.* 34, 60, 79, 186. йе́годы *мн.* 99. **1**. кампот з ягад 34, 60. // Два йа́годэ на ко́л'аду ва́рац' 34. **2.** *гл.* **ягодніца** 79, 99, 186.

ЯГОДНІЦА йаго́дніца *ж.* 133, 139, 157, 160, 169. йагу́дніца *ж.* 154, 161, 170. йагодні́ца *ж.* 168. ягады, смажаныя з дабаўленнем мукі, цукру. // Йаго́дніца – то чэрніцы, да мука́, па́рыца у пе́чы 133. Йа́годы муко́й пріcы́племо, сту́шымо у пе́чы, посоло́дзімо – і йаго́дніца 169.

ЯЕШНІЦА йаічніца *ж.* 80. йе́чніца *ж.* 102. йаічніца *ж.* 132. йаішніца *ж.* 170, 196, 202, 204. йіішні́ц'а *ж.* 2, 6, 13. *гл.* **яешня 1, 2.** // Вы́біла па́ру йайе́ц до са́ла хоц' і цэ́лыйа, то усе адно́ йаічніца 132.

ЯЕШНЯ йійе́чн'а *ж.* 1, 4—6, 8, 17—20, 25, 29, 71, 78, 79а, 102, 131, 133, 136. йайе́шн'а *ж.* 2. йайе́чн'а *ж.* 7, 9—13, 34, 40, 45, 60, 75, 79, 91, 93, 98, 109, 112, 113, 115, 119, 120, 124, 126, 135, 139, 148, 154, 157, 160, 165, 172, 178, 191, 198а. йейі́чн'а *ж.* 52, 85, 95, 103, 115, 123, 128, 173. йійе́шн'а *ж.* 143, 144, 169. йайе́шн'а *ж.* 145, 151, 152, 161, 162, 164, 166, 168, 177, 179, 187, 190, 199. **1**. яешня з яец, разбоўтаных а малаком і мукой 1, 2, 5—7, 9, 10, 13, 15—20, 25, 29, 34, 40, 44, 45, 52, 59, 60, 71, 72, 75, 78, 79, 79а, 85, 91, 93, 95, 98, 102, 109, 112, 113, 115, 116, 119, 119а, 120, 123, 124, 126, 128, 131, 133, 135, 136, 139, 143, 145, 148, 151, 152, 154, 157, 160, 161, 162, 164—166, 169, 177—179, 182, 185, 187, 190, 198, 199. // Вы́бійе йайцэ́, молоко́ л'йе, йайе́чн'у пэку́ц' з молоко́м 124. **2.** печаныя яйцы 1, 2, 4, 5—8, 10, 13, 15—20, 25, 29, 34, 44, 45, 47, 52, 59, 60, 71, 72, 75, 95, 109, 119, 119а, 120, 123, 124, 126, 128, 133, 139, 151, 152, 154, 157, 161, 162, 164—166, 168, 179, 186, 187, 190. // Йайе́чн'а с самы́х йайе́ц 124. Йайе́шн'у спуска́йем 166. **3**. бабка з дранай бульбы 135. ◊ ***бел'ма́та –*** 169. *гл.* **яешня 2.**

ПАЛЕСКІЯ НАЗВЫ АДЗЕННЯ І АБУТКУ

АБДЗІРКІ *гл.* **недадзіркі.**

АБЛЯМОЎКА обл'аму́ўка *ж.* 32, 60, 139. обл'ами́ўка *ж.* 71. абл'аму́ўка *ж.* 59. абл'амі́ўка *ж.* 80. обл'аму́оўка *ж.* 98, 126. обл'амо́ўка *ж.* 124, 157. обл'амо́ўка *ж.* 166. абл'амо́ўка *ж.* 160, 179. обл'еймуу́ўка *ж.* 199. **1.** апуха па нізу і па рукавах у кажуха 32, 59, 60, 71, 80, 98, 126, 139, 157, 160, 166, 179, 199. *гл.* **абрубка, абшыўка. 2.** аколышак у шапкі 71. *гл.* **абруч, абычайка, аколышак. 3.** вузкая палоска матэрыялу, якая нашываецца на прарэх у штанах 80, 160. *гл.* **закладка, манішка, пазуха. 4.** ніжняя частка кашулі, надточаная іншым матэрыялам 98, 124, 126. *гл.* **падбіўка, ташва.**

АБОРЫ обо́ры *мн.* 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. або́ры *мн.* 179. тонкія вяровачкі, якімі лапці прывязваюцца да ног. *гл.* **валокі.**

АБРУБКА о́брупка *ж.* 105. апуха па нізу і па рукавах у кажуха. *гл.* **аблямоўка, абшыўка.**

АБРУС абру́с *м.* 60. обру́с *м.* 102. обру́сок *м.* 197. абрус. *гл.* **засцёльнік, настольнік, парток, скацерць, сэрвэта.**

АБРУЧ бруч *м.* 133. обру́ч *м.* 199. **1.** аколышак у шапцы 199. *гл.* **аблямоўка, абычайка, аколышак. 2.** дэталь галаўнога ўбору замужняй жанчыны, якая (дэталь) уяўляе сабой драўляны абруч, на які закручвалі валасы; зверху надзявалі чапец, а затым наметку; замест абруча мог быць шнурок або туга скручаны кавалак палатна 133. *гл.* **абычайка, каблуч, каніца, каробка, кібалка, кічка, кужаль, лён, лямец, падвічка.**

АБРУЧЫК обру́чык *м.* 102. бру́чка *ж.* 124. пярсцёнак. *гл.* **жыковіна, каблучка, кальцо, крапавец, пракувец, пярсцёнак.**

АБУТАК о́бутак *м.* 32, 34. о́буй *м.* 26, 59, 60, 71, 80, 98, 102, 105, 126, 139, 160. во́буй *м.* 72, 179. о́буў *м.* 124, 132, 133, 157, 166, 196, 199, 202, 206. о́був *м.* 184а, 186, 197. агульная назва для абутку.

АБЦАС обца́с *м.* 34, 98, 126. опча́с *м.* 32, 179. опца́с *м.* 26, 59, 60, 71, 80, 102, 166. абцас. *гл.* **каблук, падбор, пачас.**

АБШЫЎКА о́пшыўка *ж.* 59, 60, 98, 139, 157, 166, 186. (в)о́бшыўка *ж.* 80. опшы́ўка *ж.* 124, 132, 133. о́бшыўка *ж.* 160. **1.** паясніца ў спадніцы 59, 80, 157, 160, 186. *гл.* **каўнер, каўнерац, кічка, паясніца, пояс. 2.** паясніца ў штанах 59, 80, 98, 157. *гл.* **каўнер, кічка, матузніца, паясніца, пояс. 3.** паясніца ў фартуху 60, 80, 157. *гл.* **каўнер, каўнерац, кічка, матузніца, паясніца, пояс. 4.** апуха па нізу і па рукавах у кажуху 60, 124, 132, 133. *гл.* **аблямоўка, абрубка. 5.** манжэта 60. *гл.* **апусцік, каўнерац, манжэта, чахол. 6.** стужкі, прышытыя на спадніцы 139. **7.** што-небудзь абшытае 166.

АБЫЧАЙКА обычэ́йка *ж.* 34. обэча́йка *ж.* 166. **1.** дэталь галаўнога ўбору замужняй жанчыны, якая (дэталь) уяўляе сабой туга скручаны кусок палатна або шнурок, завязаны вакол галавы, на які закручвалі валасы; зверху надзявалі чапец, а затым наметку; абычайка можа быць і ў выглядзе драўлянага абруча 34. *гл.* **каблуч, каніца, каробка, кібалка, кічка, кужаль, лён, лямец, падвічка, абруч. 2.** аколышак у шапцы 166. *гл.* **аблямоўка, абруч, аколышак.**

АДЗЕЖА ода́жа *ж.* 34. оде́жа *ж.* 26, 59, 60, 71, 72, 80, 102. одз'о́жа *ж.* 126, 132, 166, 184а, 186, 197. одз'е́жа *ж.* 105, 124, 133, 139, 157, 160, 196, 199, 202, 206. адз'о́жа *ж.* 179. **1.** агульная назва адзення 26, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 166, 179, 184а, 186, 197, 196, 199, 202, 206. // От одз'е́жы у йей (то по́с'цілкі) одз'ейа́ла) пла́ц'е 199. *гл.* **плацце. 2.** бялізна 59, 71, 72, 80, 132, 197. *гл.* **бял'ё, латак, плацце.**

АДЗІЯЛА одзійа́ло *н.* 72, 80, 157, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. **1.** суконная посцілка 72, 80. *гл.* **дыван, кілім, коўдра. 2.** ватовая і байкавая коўдра 157, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. // Н'екото́рыйа на ва́тн'е одзійа́ло ка́жуц' ко́ўдра 199. *гл.* **коўдра.**

АДКЛАД откла́д *м.* 71. откла́тка *ж.* 60. борт у світцы, у паліто. *гл.* **борт, каўнер, кляп, накладзіч, раскладзіна.**

АЗАДНІК *гл.* **заднік.**

АКАРУНКІ *гл.* **карункі.**

АКОЛЕСЦІК око́л'ес'цік *м.* 139. несуконная спадніца. *гл.* **летнік, палатнянік, парцянік, рабак, фартух.**

АКОЛЫШАК око́лушка *ж.* 34, 80, 98, 124, 126, 132, 133, 166. око́лышка *ж.* 26. око́лыц'а *ж.* 59, 71. око́лушко *н.* 60, 160, 184а, 196, 197, 202, 206. ко́лушка *ж.* 105. ко́лушко *н.* 157. ако́лышка *н.* 179. око́лушок *м.* 139. око́лушек *м.* 186. **1.** шляк у хустцы 34, 71. *гл.* **бераг, кайма, шляк. 2.** палі капелюша 59, 60. *гл.* **крылы. 3.** аколышак у шапцы 26, 59, 60, 80, 98, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 202, 206.

АКРУТВАНКА *гл.* **укручванка.**

АКУТВАНКА оку́т'ванка *ж.* 126. вялікая хустка, якую носяць на плечах. *гл.* **апінка, апудка, лахтушка, укручванка.**

АНДАРАК ондара́к *м.* 26, 160, 199. ґондара́к *м.* 71. андара́к *м.* 59, 60, 105, 166, 179. ендера́к *м.* 184а, 186, 197. андера́к *м.* 196. **1.** спадніца з асобага саматканага сукна 26, 59, 60, 71, 105, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199. *гл.* **бурка, даматкан, летнік, пасаманнік, саян. 2.** спадніца з любой саматканай тканіны 60. // Андара́к з полотна́ шы́лі до робо́ты (купл'о́на сподгіца) а са́мі тчэм то андара́к 60. **3.** кароткая вопратка, падобная да пінжака, з саматканага сукна 184а, 197. *гл.* **каптан, катанка, куртка, летнік, пінжак.**

АНУЧНІК ану́чнік *м.* 98, 126. ону́чнік *м.* 133. посцілка, вытканая з абрэзкаў матэрыялу. *гл.* **дыван, дзяруга, кілім, коўдра, лапічанка, палавік, радзюжка, трапачнік, ходнік.**

АНУЧЫ ôну́че *мн.* 34. ону́чы *мн.* 32, 59, 60, 72, 139, 157, 160, 184а, 196, 199, 202, 206. ґонучы *мн.* 71, 80, 98, 102, 124, 126, 132, 133. ну́чи *мн.* 105, 132, 133. ану́чы *мн.* 166. ôну́чи *мн.* 197. **1.** анучы, суконныя або палатняныя, якімі абгортваюць ногі, надзяваючы боты або лапці 32, 34, 59, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 157, 160, 166, 186. // Ану́чы ўдзіра́лі суко́нныйа і портны́йа 166. **2.** палатняныя анучы, якімі абгортваюць ногі, надзяваючы боты або лапці 60, 139, 184а, 196, 197, 199, 202, 206. *гл.* **парцянка. 3.** старое парванае адзенне 59. *гл.* **барахло, выкідкі, латкі, лахман, ненадзіркі, старызна, трап'ё, шмацце.**

АПІНКА опін'о́ха *ж.* 34. опы́нанка *ж.* 26, 80. ôп'е́нка *ж.* 72. опы́нка *ж.* 60, 71. о́пынка *ж.* 59. опінанка *ж.* 102, 160, 186, 197. опіна́чка *ж.* 98, 124, 132. оппі́нка *ж.* 126, 133, 202, 206. о́пінка *ж.* 105. опін'анка *ж.* 139, 166. опіна́лка *ж.* 157. вялікая хустка, якую носяць на плечах. // Опы́нка то бол'ша́йа ху́стка 60. *гл.* **акутванка, апудка, лахтушка, укручванка.**

АПЛЁТАК *гл.* **плётка.**

АПОНА *гл.* **папона.**

АПОРКІ опо́ркы *мн.* 60, 71. опо́рки *мн.* 59, 80. опо́ркі *мн.* 98, 126, 132, 196, 202, 206. апо́ркі *мн.* 179. старыя зношаныя боты, у якіх адрэзаны халявы. *гл.* **башмакі, кантоплі.**

АПУДКА опу́дка *ж.* 32. опу́данка *ж.* 32. вялікая хустка, якую носяць на плечах. *гл.* **акутванка, апінка, лахтушка, укручванка.**

АПУСЦІК опу́с'цік *м.* 59. манжэта. *гл.* **абшыўка, каўнерап, манжэта, чахол.**

АСТОПКІ вы́ступцы *мн.* 80. вы́стопцы *мн.* 102. сто́пкі *мн.* 98, 126. осто́пкі *мн.* 124, 132, 133, 157, 166, 186. осту́пкі *мн.* 139. по́ступкі *мн.* 184а. посто́пнікі *мн.* 199. посту́пнікі *мн.* 196, 202, 206. стары стаптаны абутак. // Осто́пкі вот поўкіда́ла 186. Йа́к порву́цца постолы́ ка́жуц' посто́пнікі 199. *гл.* **выкідкі, выхадкі, кастопкі, лапцішнікі, недадзіркі, недатопкі, недаходкі.**

АСТРОКА стро́ка *ж.* 133. остро́ка *ж.* 139. вушка ў лапці, у якое зацягваецца абора. *гл.* **бабка, вуха, пуценка, пяцюх.**

АХВІРАНКА *гл.* **фіранка.**

АЧКУР ачку́р *м.* 32. учку́р *м.* 132, 133, 179, 196, 202, 206. вічку́р *м.* 157. очку́р *м.* 166, 184а. **1.** шнурок, якім сцягваюцца штаны 32, 132, 133, 166, 179, 184а, 196, 202, 206. *гл.* **бычкі, матуз, матузніца, паўрозы, празукі, тарачкі, шнурок. 2.** завязкі, якімі сцягваецца каўнер у кашулі 59, 157, 184а. *гл.* **матуз. 3.** завязкі ў спадніцы 184а. *гл.* **бычкі, кічкі, матуз, пасак, паўрозы, празукі, тарачкі, шнурок.**

БАБКА ба́бочка *ж.* 26, 80. ба́бка *ж.* 71, 72, 102. **1.** гафтачка 26, 71, 72, 80. *гл.* **гапка, гаплік, прарэзка. 2.** вушка ў лапці, у якое зацягваецца абора 102. *гл.* **астрока, вуха, пуценка, пяцюх.**

БАВІТ бавы́т *м.* 80. гестка. *гл.* **гестка, карчык, кашуля, кофта, перарэз, талік.**

БАЁЎКА байо́ўка *ж.* 166, 179, 199. байу́ўка *ж.* 160. байôўка *ж.* 157. хустка з байкі.

БАМБОШЫ бамбо́ши *м.* 32. лапці, пашытыя са скуры. // Поши́ў на коло́дку бамбо́ши 32. *гл.* **башмакі, лапці, аршчакі, пасталы, шкуранкі.**

БАНЬКА ба́н'ка *ж.* 179. спражка. *гл.* **бляшка, заліста, залязка, кальцо, клямар, пражка, шпронка.**

БАРАХЛО б'ера́хло *н.* 186. барахло́ *н.* 124, 197. старое парванае адзенне. // Йе́то б'ера́хло в'е́л'мы ста́ройе 186. *гл.* **анучы, выкідкі, латкі, лахман, ненадзіркі, старызна, трап'ё, шмацце.**

БАХІЛЫ баху́лі *мн.* 126. бахі́лы *мн.* 124, 197. **1.** лапці, сплеценыя з вяровак 197. *гл.* **вярэні, лапці, снасці, чуні. 2.** галошы на валёнкі, буркі 124, 126. *гл.* **чуні.**

БАХРАМА бахрома́ *ж.* 32. махры. *гл.* **канцы, кіціцы, кіцуны, кутасы, махры, хвасты.**

БАЦІНКІ буці́нки *мн.* 72. боці́нкі *мн.* 139, 157, 184а, 186, 197. чаравікі. *гл.* **чаравікі.**

БАШЛЫК башлы́к *м.* 32, 59, 60, 80, 98, 105, 124, 132, 139, 157, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 202, 206. башла́к *м.* 26, 71, 72. башлі́к *м.* 126. бошлы́к *м.* 133, 199. цёплы суконны башлык. *гл.* **капішон, каўпак, чуб.**

БАШМАКІ башмакы́ *мн.* 59. башмакі *мн.* 124, 133, 139, 157, 166, 184а, 186, 199. башмаки́ *мн.* 197. **1.** старыя зношаныя боты, у якіх адрэзаны халявы 124, 133, 139, 157, 166, 184а, 186, 197, 199. // З чо́чот отр'е́заў башмакі 157. *гл.* **апоркі, кантоплі. 2.** лапці, пашытыя са скуры 59. *гл.* **бамбошы, маршчакі, пасталы, шкуранкі.**

БЕКЕША б'ек'е́ш *м.* 179. доўгая мужчынская вопратка з саматканага або фабрычнага сукна, са зборкамі, ніз пашыты ў кліны.

БЕРАГ бе́руґ *м.* 60, 72. бе́роґ *м.* 59, 80, 166, 199. б'е́роґ *м.* 98, 126. бе́рех *м.* 105, 124. б'ережо́к *м.* 132, 133. бе́раґ *м.* 124. б'е́раґ *м.* 139. б'е́реґ *м.* 157, 160, 184а, 186, 196, 197, 202, 206. шляк у хустцы. // З б'е́роґом ху́стка 199. *гл.* **аколышак, кайма, шляк.**

БІЛЬКА біл'ка *ж.* 32. жаночы галаўны ўбор у выглядзе каптура з белых нітак, які закрывае валасы. *гл.* **пухоўка, чапец.**

БЛІШЧАК блышчак *м.* 60, 59. вузкая стужачка. *гл.* **жычка, підзяжка.**

БЛУЗКА бл'у́зка *ж.* 32, 59, 80, 98, 157, 160, 166. бл'у́ска *ж.* 102, 124. блу́зка *ж.* 184а, 186, 197. верхняя жаночая кашуля, блузка. // Ц'ап'е́р уже́ йес' сло́во бл'у́зка 160. *гл.* **капот, каптан, кашуля, кофта, рубашка, сарочка, фуфайка.**

БЛЯШКА бл'ашка *ж.* 132, 166. спражка. *гл.* **банька, заліста, залязка, кальцо, клямар, пражка, шпронка.**

БОРТ борт *м.* 32, 98, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. бу^{о}рт *м.* 196, 202, 206. борт у світцы, у паліто. *гл.* **адклад, каўнер, кляп, накладзіч, раскладзіна.**

БОТЫ бо́те *мн.* 34. бо́ты *мн.* 71, 186. бо́те^{ы} *мн.* 80. **1.** гумавыя боты 34, 71, 80. *гл.* **сапагі. 2.** скураныя боты 186. *гл.* **сапагі, чобаты.**

БРАНКА бра́нка *ж.* 132. вялікая вязаная хустка. *гл.* **вязанка.**

БРОШКА бро́шка *ж.* 59, 60, 71, 72, 80, 102, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 179. брошка. // Шпи́л'ка ніколы зва́лы (тепе́р бро́шка) 60. *гл.* **с'ячык, шпілька, шпонька.**

БРЫЖЫ бре́жы *мн.* 72. бры́жжы *мн.* 71, 80, 179. бри́жи *мн.* 133. брыжы́ *мн.* 139. бры́жы *мн.* 157, 160, 166, 199. бріжы *мн.* 186. бріжи́ *мн.* 197. брыжы. // Споднііцы шы́лі з брыжа́мі 199. *гл.* **валан, закладка, фальбона, шляра.**

БРЫЛЬ брыл' *м.* 160, 197. мужчынскі летні капялюш. *гл.* **капялюш, саламянік, шляпа.**

БУНДА бу́нда *ж.* 166, 196, 197, 199, 202, 206. бу́ндочка *ж.* 184а. **1.** жаночая сукенка асобага фасону (доўгая, прамога крою) 166, 196, 197, 199, 202, 206. // Бу́нда ўро́дз'е пла́ц'е, до́ўґа с полотна́ і сукна́ 166. *гл.* **капот. 2.** дзіцячая сукеначка 184а.

БУРКА бу́рка *ж.* 32, 60, 71, 72, 139, 160, 179, 199. **1.** спадніца з саматканага сукна, звычайна паласатага 32. *гл.* **андарак, даматкан, летнік, пасаманнік, саян. 2.** спадніца з несуконнага матэрыялу ў клетку 72. *гл.* **рабак. 3.** доўгая вопратка з саматканага сукна, з башлыкам, якую мужчыны надзявалі на світку 60, 71, 139, 179, 199. // Булі бу́ркі, куды́ йе́дз'е ў доро́гу на с'ві́ту надз'ава́йе) з чу́бом і по са́м'ен'кійа п'а́ты 199. **4.** драўляны самаробны гузік' 160. *гл.* **курпенчык.**

БУРКІ бу́рки *мн.* 32, 34, 59, 60, 71. бу́ркы *мн.* 26, 72. бу́рки́ *мн.* 80. бу́рки *мн.* 98, 105, 124, 132, 133, 139, 157, 166, 184а, 197. шытыя валёнкі.

БУРНОС бурно́с *м.* 124, 139, 184а, 202, 206. **1.** вялікі мужчынскі кажух 139. *гл.* **казачына, тулуп. 2.** доўгая вопратка з саматканага сукна 124, 184а. // Т'еп'е́р с'ві́тка а ко́ліс' булы́ до́вґійе бурно́сы без ко́ўн'ара 184а. **3.** доўгая вопратка з палатна, якую надзяваюць на світку, на кажух ад дажджу, снегу, калі едуць у дарогу 202, 206. *гл.* **накідка, паліто, плашч.**

БУСЫ бу́сы *мн.* 186. бу́сы *мн.* 184а, 197. пацеркі. *гл.* **занізкі, каралі, пацеркі, сталкі.**

БЫЧКІ (о)бычки́ *мн.* 32, 34. бе́чке *мн.* 26. бічайки́ *мн.* 72. **1.** любыя завязкі 34. *гл.* **валочка, завязка, засцежка, каснік, матуз, паўрозы, празукі, шнурок. 2.** завязкі ў спадніцы 26, 32, 34, 72. *гл.* **ачкур, кічкі, матуз, пасак, паўрозы, празукі, тарачкі, шнурок. 3.** завязкі ў штанах 34. *гл.* **ачкур, матуз, матузніца, паўрозы, празукі, тарачкі, шнурок. 4.** завязкі ў фартуху 26, 32, 72. *гл.* **запаскі, кічкі, лапатка, матуз, матузніца, пасак, паўрозы, празукі, тарачкі.**

БЯЛ'Ё б'ел'йо́ *н.* 133, 186. б'ел'о́ *н.* 184а. бялізна. // Тр'е позо́ліц' пла́ц'е (а мо^{а}ло^{а}ды́йе с'ціра́ц' б'ел'йо́ 186. *гл.* **адзежа, латак, плацце.**

ВАЛАН вало́н *мн.* 98. брыжы. *гл.* **брыжы, закладка, фальбона, шляра.**

ВАЛЁНКІ ва́л'енке *мн.* 34. вале́нки *мн.* 32. ва́ленки *мн.* 26. ва́л'енки *мн.* 59, 60, 72, 80. ва́л'ен'кы *мн.* 71. вал'о́нкы *мн.* 102. вал'о́нкі *мн.* 98, 124, 132, 139, 166. ва́л'онкі *мн.* 126, 133. вал'о́нки *мн.* 157. ва́л'енкі *мн.* 105, 160, 184а, 197, 199. вал'а́нкі *мн.* 186. вал'о́нкі *мн.* 179. ва́л'анкі

мн. 196, 202. вал'ýнкі *мн.* 206. валёнкі, бітыя з воўны. // Вáл'енкі бітыйе (буркі шітыйе) кáтанкі йéслі катáйут 197.

ВАЛОКІ волóки *мн.* 34, 80. валóки *мн.* 26, 32. волóке *мн.* 72. волóкы *мн.* 59, 60, 71, 98, 105, 124, 126, 132, 133. волóкі *мн.* 102, 139, 157, 160, 166, 184а, 186, 197. тонкія вяровачкі, якімі лапці прывязваюцца да ног. // Волóкі вілі конопл'áныйа 139. *гл.* **аборы**.

ВАЛОЧКА волóчка *ж.* 139, 157. любая завязка. *гл.* **бычкі, завязка, засцежка, каснік, матуз, паўрозы, празукі, шнурок**.

ВАРАТНІК воротнúк *м.* 71, 80. воротнíк *м.* 59, 102, 126, 132, 139, 157, 166, 179, 184а, 197, 199. во^арó^ац'нік *м.* 186. адкладны каўнер. *гл.* **каўнер, опуст**.

ВАРОНКА ворóнка *ж.* 32, 34. **1.** прарэх у спадніцы 32, 34. *гл.* **прарэзка, прарэх, распарэх, распорка, роспах, шырынка**. **2.** прарэх у штанах 32. *гл.* **крэсла, прарэзка, прарэх, распарэх, распорка, роспах, шырынка**.

ВАТНІК вáтнік *м.* 139, 184а, 197. мужчынская ватовая безрукаўка. // Вáтнік пад кухвáйку (б'ез рукавóў) 179. *гл.* **целагрэйка**.

ВАТОЎКА ватóўка *ж.* 59, 80, 139, 157, 166, 179, 184а, 199. ватовая куртка. *гл.* **паддзёўка, панцырка, фуфайка, целагрэйка**.

ВЕКА вíчко *н.* 34. вúка *н.* 26. посцілка, якой накрываюць дзяжу для цеста. *гл.* **надзежнік, парток**.

ВЕРХ верх *м.* 32, 70, 71, 72. віршóк *м.* 59. ве^ыршóк *м.* 80. в'ерх *м.* 98, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. верх шапкі. *гл.* **дно**.

ВУС вус *м.* 34, 60, 72, 126. ус *м.* 26, 59. ґус *м.* 71, 80. клін у спадніцы, у світцы. *гл.* **клін**.

ВУСЦІЛКА ýсцілка *ж.* 34. уст'éлка *ж.* 32. ýстылка *ж.* 26. всцíлка *ж.* 72. усцíлка *ж.* 71, 80, 102, 105, 139, 157, 160, 184а, 196, 202, 206. ўс'ц'ýлка *ж.* 59. пóдс'цілка *ж.* 98. вýс'цілка *ж.* 132, 133, 166, 179, 186, 199. ўсцілка *ж.* 124. вы́сцілка *ж.* 124. стíл'ка *ж.* 197. ус'ц'ýлок *м.* 60. устúлок *м.* 126. вусцілка. // Йéто^а ус'ер'едíні вýс'тілкі йéс'лі шíйут то вкладáйут 186.

ВУХА вýхо *н.* 34. ýхо *н.* 32. вýха *н.* 71, 72, 124, 126, 132, 133, 157, 160, 166, 186, 199. ушкó *н.* 59. вýшка *н.* 60, 98, 105, 179, 184а, 197. ґýшко *н.* 80. вушка ў лапці, у якое зацягваецца абора. // У вýші зац'áгівайут вурóвочку ілі обóрочку 186. *гл.* **астрока, бабка, пуценка, пяцюх**.

ВУШАНКА вушáнка *ж.* 72, 124. ушáнка *ж.* 80. цёплая зімовая шапка з вушамі.

ВЫКАТ вы́кот *м.* 80. вýкот *м.* 160. выраз на шыі ў жаночай сукенцы.

ВЫКІДКІ вы́кидкі *мн.* 32. вы́кидки *мн.* 60. **1.** стары стаптаны абутак 32. *гл.* **астопкі, выхадкі, кастопкі, лапцішнікі, недадзіркі, недатопкі, недаходкі**. **2.** старая зношаная вопратка 60. *гл.* **анучы, барахло, латкі, лахман, недадзіркі, старызна, трап'ё, шмацце**.

ВЫКЛАДАНКА выкладáнка *ж.* 98. посцілка, вытканая асобым узорам.

ВЫКРАЙКІ вы́кройки *мн.* 26. суцэльныя загатоўкі для ботаў. *гл.* **выцяжкі, загатоўкі, тавар, укроі**.

ВЫСТАПКІ *гл.* **астопкі**.

ВЫТАЧКА утóчка *ж.* 124. вý^ыточка *ж.* 166. вíточка *ж.* 186. вы́точка *ж.* 197. ýточка *ж.* 199. вытачка. *гл.* **закладка, зашыўка, клін, плоя, прагонка, складка, фалда**.

ВЫХАДКІ вы́хотки *мн.* 34. віхудки *мн.* 72. стары стаптаны абутак. *гл.* **выкідкі, кастопкі, лапцішнікі, недадзіркі, недатопкі, недаходкі, астопкі**.

ВЫЦЯЖКІ вы́ц'ажки *мн.* 59, 71, 80. вы́ц'ажкі *мн.* 98, 105, 124, 126, 132, 133. вýц'ажкі *мн.* 139, 157, 160, 184а, 199. ýц'ажкі *мн.* 166. віц'ажкі *мн.* 186. вýц'ашкі *мн.* 179. суцэльныя загатоўкі для ботаў. // У м'е^ан'á йес'ц' віц'ажкі на сапоґі 186. Вýц'ажкі сплошны́йа б'ез ґолóвок 184а. *гл.* **выкрайкі, загатоўкі, тавар, укроі**.

ВЯЗАНКА в'áзанка *ж.* 72, 126. вялікая вязаная хустка. *гл.* **бранка**.

ВЯРЗЁНКА в'арз'óнка *ж.* 160. шырокі плецены з шарсцяных нітак пояс. // В'арзóнкі вырóкійа пл'éц'еныйа з кіцунáмі, то пойасы́ шырóкійе з вóўны 160. *гл.* **пояс**.

ВЯРЭНІ в'ер'éні *мн.* 184а. лапці, сплеценыя з вяровак. *гл.* **бахілы, снасці, чуні**.

ГАЛОЎКА ґолóўки *мн.* 80. ґолóўкі *мн.* 139, 184а, 197. новыя перады, прышытыя да старых халяваў. *гл.* **прышвы**.

ГАЛЯНІШЧЫ ґол'анíшчы *мн.* 34, 184а. ґал'анúшчы *мн.* 32. ґол'енíшчы *мн.* 139, 166, 197. ґал'анíшчы *мн.* 157, 179. халявы. *гл.* **халявы**.

ГАПКА ґаплéчка *ж.* 34. ґаплы́чка *ж.* 59. ґапéл'ка *ж.* 59, 60, 80, 98, 102, 139. ґап'éл'ка *ж.* 98, 126. ґапéл'ка *ж.* 126. ґаплíчка *ж.* 105, 132, 133, 157, 166, 160. ґапл'éчка *ж.* 184а, 197. ґап'éл'ечка *ж.* 179. ґáпка *ж.* 196, 199, 202, 206. **1.** гаптачка 34, 59, 60, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. *гл.* **бабка, гаплік, прарэзка**. **2.** прарэшак для гузіка

59, 60, 80, 98, 102, 126, 139. // Ґапе́л'ка прорі́зана дл'а гу́зіка 139. *гл.* **дзірка, прарэзка, пуценка, пяцелька.**

ГАПЛІК ґапле́к *м.* 34. ґаплы́к *м.* 26, 32, 59, 60, 80, 98, 102. ґабли́к *м.* 71, 72. ґаплі́к *м.* 105, 124, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а. аплі́к *м.* 126. ґапл'у́к *м.* 186, 197, 199. ґопл'у́к *м.* 196. ґа́плік *м.* 202, 206. **1.** гаплік 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 102, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. *гл.* **крук. 2.** гаптачка 32. *гл.* **бабка, гапка, прарэзка.**

ГАРСЭТ горсе́т *м.* 80, 206. го̂рсе́т *м.* 98. гарсе́т *м.* 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 197. карсе́т *м.* 184а. жаночая безрукаўка з тонкага матэрыялу, якая надзяваецца на кашул'ю. // Гарсе́т без рука́ў з брыжа́мі 160.

ГЕСКА г'е́ска *ж.* 124. вузкая палоска матэрыялу, якая накладаецца на прарэх у кашулі. *гл.* **закладка, манішка, нагруднік, пазуха.**

ГЕСТКА ге́стка *ж.* 102, 157, 166, 197. г'е́стка *ж.* 124, 139, 160, 179, 184а, 186, 199, 196, 202, 206. гестка. *гл.* **бавіт, карчык, кашуля, кофта, перарэз, талік.**

ГУЗІК гу́зык *м.* 34, 72. гу́зек *м.* 32. гу́зик *м.* 26, 126. гуз *м.* 71, 184а, 199. гуз' *м.* 59, 102. гу́зік *м.* 60, 80, 98, 124, 139, 157, 160, 166, 179, 186, 196, 197, 202, 206. ку́зік *м.* 105. куз' *м.* 132. куз *м.* 133. гузік. // Рошпыли́ла гу́з'а 102. *гл.* **курпенчык, пугавіца.**

ГУНЬКА ґу́н'ка *ж.* 59, 60. ґо́нка *ж.* 157, 184а. о̂н'ка *ж.* 179. посцілка, якой накрываюць каня. *гл.* **папона, радзюга, радзюжка.**

ДАМАТКАН домотка́н *м.* 98, 102, 124, 126, 132. спадніца з асобага саматканага сукна. *гл.* **андарак, бурка, летнік, пасаманнік, саян.**

ДЗЕРАВЯШКІ дз'ерев'а́жки *мн.* 32, 59. деревл'а́шки *мн.* 72. дереўл'а́шки *мн.* 80. дз'ере[ы]вл'а́ныки *мн.* 80. дз'ер'ев'а́шкі *мн.* 197. абутак на драўлянай падэшве. *гл.* **лапці, пантоплі, трэпы, хляпы.**

ДЗІРКА ді́рка *ж.* 124. прарэшак для гузіка. *гл.* **гапка, прарэзка, пуценка, пяцелька.**

ДЗЯЖЭЛКА *гл.* **надзежнік.**

ДЗЯРУГА дз'еру́ґа *ж.* 124, 132, 133, 139, 160. дз'ару́ґа *ж.* 157, 166. **1.** посцілка з грубога палатна, сшытая з шасці полак, часта выкарыстоўваецца як мяшок 132, 133, 139, 160, 166. // Дз'ару́амі карто́шку с по́л'а возі́лі (на подо́бійе м'ашка́) но шыро́кайа у шес'ц' поло́т 166. *гл.* **радно, радзюга. 2.** посцілка, вытканая з абрэзкаў матэрыялу 157. *гл.* **анучнік, дыван, кілім, коўдра, лапічанка, палавік, радзюжка, трапачнік, ходнік. 3.** насыпка 124. *гл.* **навалка, напернік, насыпка, пошаўка.**

ДНО дно *н.* 26, 34, 166, 184а. **1.** верх шапкі 26, 34. *гл.* **верх. 2.** падшэўка ў шапцы 166, 184а. *гл.* **душа, падкладка, падшэўка, подбіўка.**

ДРАПКІ драпкі́ *мн.* 126. махры. *гл.* **бахрама, канцы, кіціпы, кіцуны, кутасы, махры, хвасты.**

ДУША душа́ *ж.* 105. падшэўка ў шапцы. *гл.* **дно, падкладка, падшэўка, падбіўка.**

ДУШАГРЭЙКА душоґрэ́йка *ж.* 59, 166, 199, 202, 206. душаґрэ́йка *ж.* 80, 179. душэґр'е́йка *ж.* 197. безрукаўка з аўчыны або на ваце. *гл.* **ватнік.**

ДЫВАН дзіва́н *м.* 34, 179, 197. дива́н *м.* 26, 32. дыва́н *м.* 139, 157, 160. **1.** суконная посцілка, грубая, пафарбаваная 26, 32, 34, 197. *гл.* **адзіяла, кілім, коўдра. 2.** посцілка, вытканая з абрэзкаў матэрыялу 139, 160, 179. // Дыва́н з тра́пок 160. *гл.* **анучнік, дзяруга, кілім, коўдра, лапічанка, палавік, радзюжка, трапачнік, ходнік. 3.** грубая несуконная пафарбаваная посцілка 157. // Тка́лі дываны́ портны́йа 157.

ЖАКЕТКА жак'е́тка *ж.* 80. жаночая верхняя кароткая вопратка з фабрычнай тканіны.

ЖАЛЕТКА жыле́тка *ж.* 26. жыл'е́тка *ж.* 59, 60, 71, 72, 80, 157, 179, 184а, 186. жул'е́тка *ж.* 105, 132. жул'іе́тка *ж.* 124. зал'а́тка *ж.* 139. жал'е̂тка *ж.* 199. жал'е́тка *ж.* 199. **1.** мужчынская камізэлька 26, 59, 60, 71, 72, 80, 139, 157, 160, 179, 184а, 199. // Мушчы́ны носі́лі без рука́ў / надз'ава́йе руба́шку і жал'е́тку 199. *гл.* **камізэлька. 2.** жаночая камізэлька 26, 59, 71, 186. *гл.* **камізэлька.**

ЖУПАН жупа́н *м.* 80, 126. мужчынская кароткая верхняя вопратка з саматканага сукна. // Жупа́н то пінджа́к коро́ткийи 80. *гл.* **кабат, каптан, каратыш, катанка, куртка, летнік, пінжак.**

ЖЫВЕЦ жыв'е́ц *м.* 160. ачышчаная ад воўны вузкая палоска з аўчыны, якая служыць пракладкай пры сшыванні аўчын. *гл.* **ірха, каснік, кравак, пруг, рант, строчка, трайцяк.**

ЖЫКОВІНА жыко́віна *ж.* 139. пярсцёнак. // Жыко́віны і ґла́дкійа і з во́чкамі 139. *гл.* **абручык, каблучка, кальцо, крапавец, пракувец, пярсцёнак.**

ЖЫЧКА жы́жка *ж.* 71. жы́чка *ж.* 59, 105, 139, 166, 179, 186, 199. ґы́чка *ж.* 60. же́[ы]жка *ж.* 80. **1.** вузкая шарсцяная стужачка, якой зацягваецца каўнер у кашулі 59, 60, 71, 80, 105, 166, 179, 186,

199. // Жы́чка кра́с'н'ен'ка така́йа сукóн'ен'ка/ кóліс' вóз'м'е ды зав'а́же на кóхту 179. **2.** шнурок, шматок, які ўплятаюць у косы 139. // Йаку́ жы́чку оторв'е́ш і ўпл'ац'е́ш 139. *гл.* **плётка.**

ЗАБАРСКА забóрска *ж.* 26, 59, 60, 71, 80, 105, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 196, 199, 202, 206. за́бурска *ж.* 72. забóрстка *ж.* 186. за́борстка *ж.* 184а. забóрска *ж.* 197. за́борси *мн.* 98, 126. за́борсні *мн.* 124. зачэпленая за вушкі і перакладзеная накрыж абора, якой падвязваецца лапаць да нагі.

ЗАБОРЫ забóре *мн.* 34. забóры *мн.* 26, 59, 102, 132, 133, 139, 160, 166, 179, 199. забóрки *мн.* 71, 72. збóрочки *мн.* 80. забóркі *мн.* 102. збóры *мн.* 126. забóрі *мн.* 186, 197. забóр *м.* 60, 157. зборкі. // Забóрі збіра́йуцца у сук'е́нках 197. *гл.* **маршчыны, складка.**

ЗАВЕСКА зав'е́ска *ж.* 186. нав'іе́ска *ж.* 105. на́віска *ж.* 184а. **1.** доўгі ручнік, які вешаюць на абразы 184а, 186. // Ка́жуц' тóл'кі зав'е́ска (іна́че нійа́к) а набóжнік йе́то[а] тóл'кы та дóсточка што ста́вл'ат ікóны 186. *гл.* **набожнік, ручнік. 2.** фіранка 105. *гл.* **занавеска, запінка, фіранка.**

ЗАВОІ завóйе *мн.* 32, 26. анучы, якімі жанчыны закручвалі ногі да калена.

ЗАВУШНІЦЫ заўшници *мн.* 26. заву́шніцы *мн.* 71, 72, 124, 126, 132, 133, 139, 160, 166. загушні́цы *мн.* 80. завушны́цы *мн.* 102. завушні́цы *мн.* 98, 105, 157, 199. заўшніцы *мн.* 184а, 186, 197. заушні́цы *мн.* 179. за́ўшнікі *мн.* 196. за́ўшніцы *мн.* 202, 206. завушніцы. *гл.* **кольчыкі, сярожкі.**

ЗАВЯЗКА за́в'азка *ж.* 60, 72, 166, 179, 199. пудвйа́зка *ж.* 98. зав'а́зка *ж.* 197. любая завязка. *гл.* **бычкі, валочка, засцежка, каснік, матуз, паўрозы, празукі, шнурок.**

ЗАГАТОЎКІ заґотóуки *мн.* 26, 80. заґатóўкі *мн.* 197. заґотóўкі *мн.* 196, 202, 206. суцэльныя загатоўкі для ботаў. *гл.* **выкрайкі, выцяжкі, тавар, украі.**

ЗАД зад *м.* 34. зпадóк *м.* 124. заднік у лапці. *гл.* **заднік, пята.**

ЗАДНІК за́днік *м.* 34, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. за́дник *м.* 26, 32. оза́днік *м.* 59. аза́дник *м.* 60. за́ннік *м.* 139. **1.** заднік у боце, чаравіку 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. // Пер'едóк цілы а оза́днік порва́вс'а 59. **2.** заднік у лапці 26, 59, 60. *гл.* **зад, пята.**

ЗАКАБЛУК *гл.* **каблук.**

ЗАКАРВАШЫ закарва́шы *мн.* 60. чырвоныя манжэты ў жаночай свіце. // Закарва́ш вы[у]ў прышы́ты шовкóвы 60.

ЗАКЛАДКА закла́тка *ж.* 34, 132. закла́дочка *ж.* 32. за́кладка *ж.* 60. закла́дка *ж.* 98, 139, 157. за́кладочка *ж.* 105. накла́дка *ж.* 124, 133. **1.** складка 34, 80, 98, 139, 157. *гл.* **складка. 2.** вузкая палоска матэрыялу, якая накладаецца на прарэх у ашулі 32, 60. *гл.* **геска, манішка, нагруднік, пазуха. 3.** вузкая палоска матэрыялу, якая накладаецца на прарэх у штанах 60, 124, 133. *гл.* **аблямоўка, манішка, пазуха. 4.** вытачка 132. *гл.* **вытачка, зашыўка, клін, плоя, прагонка, складка, фалда. 5.** брыжы 105. *гл.* **брыжы, валан, фальбона, шляра.**

ЗАКОТА закóткн *мн.* 72. закóты *мн.* 59, 71. закóта *ж.* 71. **1.** каўнер у світцы, кажуху 71, 72. // У кужухóві закóта 71. **2.** манжэта ў світцы, кажуху 59, 71.

ЗАЛІСТА зали́ста *ж.* 102. спражка. *гл.* **банька, бляшка, залязка, кальцо, клямар, пражка, шпронка.**

ЗАЛЯЗКА зал'а́зко *н.* 139, 160. спражка. // Кол'цó ву́зк'е а ширóк'е зал'а́зко 160. *гл.* **банька, бляшка, заліста, кальцо, пражка, шпронка.**

ЗАНАВЕСКА занави́ска *ж.* 32, 72. назав'ие́ска *ж.* 124. занаве́ска *ж.* 26. занав'е́ска *ж.* 59, 71, 98. наза́в'азка *ж.* 139. фіранка. *гл.* **завеска, запінка, фіранка.**

ЗАНІЗКІ за́нізкі *мн.* 166, 184а, 196, 197, 199, 202, 206. за́ніскі *мн.* 179. дробныя пацеркі. // За́нізкі носілі дз'е́укі 199. *гл.* **бусы, каралі, пацеркі, сталкі.**

ЗАПАСКІ запа́скі *мн.* 197. завязкі ў фартуху. *гл.* **бычкі, кічкі, лапатка, матуз, мазузніца, пасак, паўрозы, празукі, тарачкі.**

ЗАПІНКА запі́нка *ж.* 80, 157, 166, 179, 199. за́пінка *ж.* 124. **1.** фіранка для печы 80. **2.** аконная фіранка 124, 157, 166, 179, 199. // Запі́ночкі пошы́ла, то хвіра́ночкі 199. *гл.* **завеска, занавеска, фіранка. 3.** вялікі фартух для работы 124. *гл.* **прыпіндух, прыпол.**

ЗАПЛЁТАК *гл.* **плётка.**

ЗАПОЛ *гл.* **прыпол.**

ЗАПОН запóн *м.* 166. шырокі палатняны фартух. // Запóн ширóкі с полотна́ 166. *гл.* **затулка, полка, прыпол, пярэднік, фартух.**

ЗАПЯТАК *гл.* **пята.**

ЗАСЦЕЖКА за́стижка *ж.* 32. за́стежка *ж.* 26. за́сц'ашка *ж.* 60. за́сц'ешка *ж.* 126, 133. за́ст'ежка *ж.* 196. любая завязка. // Порва́лас' мойа́ за́сц'ашка, ґы́чка 60. *гл.* **бычкі, валочка, завязка, каснік, матуз, паўрозы, празукі, шнурок.**

ЗАСЦЁЛЬНІК зас'ц'о́л'нык *м.* 72. абрус. *гл.* **абрус, настольнік, парток, скацерць, сэрвэта.**

ЗАСЦІЛКА *гл.* **посцілка.**

ЗАТУЛКА зату́лка *ж.* 72. фартух. *гл.* **запон, полка, прыпол, пярэднік, фартух.**

ЗАХВІРАНКА *гл.* **фіранка.**

ЗАШЫЎКА заше́ўка *ж.* 60, 71, 157, 179, 197. заши́ўка *ж.* 80. зашы́ўка *ж.* 102. заші́ўка *ж.* 186. вытачка. *гл.* **вытачка, закладка, клін, плоя, прагонка, складка, фалда.**

ЗУБЫ зу́би *мн.* 105, 133. зу́пцы *мн.* 132. зу́бы *мн.* 184а. зу́бу *мн.* 160. самаробныя карункі. // Зу́бы пл'е[а]ту́ц' у рушніку́ у руба́шк'е 184а. *гл.* **карункі, кружава.**

ІРХА ірха́ *ж.* 59. йі́рха *ж.* 199. ачышчаная ад воўны вузкая палоска з аўчыны, якая служыць пракладкай пры сшыванні аўчын. *гл.* **жывец, каснік, кравец, пруг, рант, строчка, трайцяк.**

КАБАТ каба́т *м.* 60, 133. **1.** кароткая жаночая вопратка з саматканага сукна, з вялікім выразам на грудзях, абшывалась стужкамі 60. // Каба́т те́плой быў, коро́тен'ки поопшы́ваны ґычка́мы, ззаду разр'е́зочкы булі́, с сукна́ 60. *гл.* **жупан, каптан, каратыш, катанка, куртка, летнік, пінжак. 2.** жаночая безрукаўка 133. *гл.* **жалетка, камізэлька.**

КАБЛУК закаблу́к *м.* 139. закаблы́к *м.* 157, 166. закаблі́к *м.* 160. каблу́к *м.* 184а, 186, 197, 199. кабл'у́к *м.* 196, 202, 206. абцас. *гл.* **абцас, подбор, пачас.**

КАБЛУЧ каблу́ч *м.* 126. дэталь галаўнога ўбору замужняй жанчыны, якая (дэталь) уяўляе сабой туга скручаны кусок палатна або шнурок, завязаны вакол галавы, на які закручвалі валасы; зверху надзявалі чапец, а затым наметку; каблуч можа быць і ў выглядзе драўлянага абруча. *гл.* **абруч, абычайка, каніца, каробка, кібалка, кічка, кужаль, лён, лямец, падвічка.**

КАБЛУЧКА каблу́чка *ж.* 186. пярсцёнак. // Йе́то[а] шчэ колі́шн'а каблу́чка. Йе́то[а] тіл'кі хло́пцы см'ешко́м ка́жуц' а ц'ап'е́р п'ерс'те́н алі ко[а]л'цо́ 186. *гл.* **абручык, жыковіна, кальцо, крапавец, пракувец, пярсцёнак.**

КАЖАРКА кожа́рка *ж.* 160. каро́ткая вопратка з аўчыны. // Каґда́ до́ўґі кожу́х, а коро́тка кожа́рка 160. *гл.* **кажух, кажушок, панцырка, паўшубак, тулубец.**

КАЖУРНО кожурно́ *н.* 139. старая парваная вопратка з аўчыны. // Подра́ўс'а кожу́х то кожурно́ 139.

КАЖУХ кожу́х *м.* 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 196, 199, 202, 206. ко[а]жу́х *м.* 186. ко́жух *м.* 197. кажу́х *м.* 179. **1.** доўгая вопратка з аўчыны 32, 34, 60, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. // Йа хац'е́ла чо́рный ко[а]жу́х а купі́ла цеґл'а́ный 186. Кожу́х до́ўґі і по колі́но 199. *гл.* **тулуп. 2.** кароткая вопратка з аўчыны 26, 32, 34, 102. *гл.* **кажарка, кажушок, панцырка, паушубак, тулубец.**

КАЖУШОК ко[а]жушо́к *м.* 186. кожушо́к *м.* 196, 202, 206. кароткая вопратка з аўчыны. *гл.* **кажарка, кажух, панцырка, паўшубак, тулубец.**

КАЗАЧЫНА козаче́нка *ж.* козачы́на *ж.* 124, 160, 166, 184а, 199. **1.** жаночая сукенка асобага крою: ніз шырокі, на грудзях зашнуроўвалася, рукавы кароткія або зусім без рукавоў 80. **2.** жаночая вопратка з саматканага сукна, падобная да паліто, асобага крою: доўгая, прысабраная ў таліі 124, 166, 160. // С'ві́та до́ўґа а козачы́на коро́че. Козачы́на шы́та на дро́бныйа кліны́ а с'ві́та на бо́л'шыйа 160. **3.** вопратка з аўчыны, асобага крою: доўгая, прысабраная ў таліі 184а, 199. // Кожу́х с забо́ром, до́ўґі по п'а́ту, то козачы́на 199. Козачі́на йак з забо́рамі ші́йуц' а ц'еп'е́р з мо́ды ві́йшлі 184а. *гл.* **бурнос, тулуп.**

КАЗЫР козырни́ц'а *ж.* 71. козырно́ *н.* 60. ко́зыр *м.* 102, 139. казырок у шапцы. *гл.* **казырок, капыток, лапатка, пазур, піро, рамяшок, рапаціца.**

КАЗЫРКА кузе́рка *ж.* 72. козы́рка 59, 132, 133. козыркоўка 139. казыркоўка 179. шапка. *гл.* **казырок, картуз, фуражка.**

КАЗЫРОК ко̂зыро́к *м.* 34. казыро́к *м.* 26, 32, 98, 124, 132, 179. кузёрок *м.* 72. козыро́к *м.* 59, 71, 80, 98, 105, 157, 160, 166, 184а, 186, 197, 199. козы́рок *м.* 60, 102. коз'ёрок *м.* 126. козы́рык *м.* 133. козыр'о́к *м.* 196, 202, 206. **1.** шапка 26, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 124, 126, 157, 166, 186, 196, 202, 206. // Од'е́ў козыро́к 186. *гл.* **казырка, картуз, фуражка. 2.** казырок у шапцы 26, 32, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 157, 160, 166, 179, 184а, 196, 197, 199, 202, 206. // Ша́пка б'ез козырка́ 166. *гл.* **казыр, капыток, лапатка, пазур, піро, рамяшок, рапаціца.**

КАЙМА каймá *ж.* 32, 80, 197. кóйма *ж.* 166. шляк у хустцы. // Каймá цв'етáмі обхóдзіц' іли полóскамі 197. *гл.* **аколышак, бераг, шляк.**

КАЛОША клáшня *ж.* 34. клéчна *ж.* 32. колóшва *ж.* 26, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 124, 126, 132, 133. колóша *ж.* 105, 139, 157, 160, 166, 184а, 197, 199. калóша *ж.* 179, 186. кôлóша *ж.* 196, 202, 206. калашына. // Ужé однý клáшн'у зарубéла 34.

КАЛЬЦО кол'цó *н.* 34, 80, 157, 160, 166, 184а, 186, 197. кул'éчко *н.* 71. кóл'це *н.* 139. кал'цó *н.* 179. **1.** пярсцёнак 34, 80, 157, 166, 184а, 186, 197. // Кадáто п'éрс'ц'ен' а ц'ап'éр кáжуц' кал'цó 179. *гл.* **бручык, жыковіна, каблучка, крапавец, пракувец, пярсцёнак. 2.** спражка 166, 160. // Кол'цó вýзк'е а ширóке зал'áзко 160. *гл.* **банька, бляшка, заліста, залязка, клямар, пражка, шпронка.**

КАМІЗЭЛЬКА комізéл'ка *ж.* 60, 72. камизéл'ка *ж.* 71. камзéл'ка *ж.* 59, 160, 179. камізéл'ка *ж.* 80, 98, 102, 126, 197. комз'éл'а *ж.* 105, 132. каміз'éл'а *ж.* 124. комз'éл'ка *ж.* 133. камз'éл'ка *ж.* 139, 157, 166, 184а, 199. **1.** мужчынская безрукаўка 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 197, 199. // Комізéл'ка звáлы (без рукáў) той с сукнá шы́йе, той вáтн'у, булы́ з оўчы́ны шы́лы 60. *гл.* **жалетка. 2.** жаночая безрукаўка 60, 126. *гл.* **жалетка, кабат.**

КАНАПЛЯНКА конопл'áнка *ж.* 59, 60, 72, 124, 126, 139, 157, 160, 166, 184а, 196, 197, 199, 202, 206. конопл'éнка *ж.* 71, 80. канапл'áнка *ж.* 179. цёплая баваўняная хустка. // В'алíкайа хýстка байóвайа называ́лас'а конопл'анка 199.

КАНЕЦ конéц *м.* 32. кôнéц *м.* 26. кунéц *м.* 72. кон'éц *м.* 186, 184а, 197. канец у хустцы. *гл.* **рог.**

КАНІЦА кáниц'а *ж.* 59, 60, 71. кáніц'а *ж.* 80. ткáныца *ж.* 98. дэталь галаўнога ўбору замужняй жанчыны, якая (дэталь) уяўляе сабой туга скручаны кусок палатна або шнурок, завязаны вакол галавы, на які закручвалі валасы; зверху надзявалі чапец, а затым наметку; каніца можа быць і ў выглядзе драўлянага абруча. *гл.* **абруч, абычайка, каблуч, каробка, кібалка, кічка, кужаль, лён, лямец, падвічка.**

КАНТОПЛІ кантóплі *мн.* 105. старыя зношаныя боты, у якіх адрэзаны халявы. *гл.* **апоркі, башмакі.**

КАНЦЫ кон'цí *мн.* 32, 80. концы́ *мн.* 105. концы́ *мн.* 186, 197. кýнчікі *мн.* 184а. махры. *гл.* **бахрама, драпкі, кіціцы, кіцуны, кутасы, махры, хвасты.**

КАПІШОН капішóн *м.* 179, 186. цёплы суконны башлык. *гл.* **башлык, каўпак, чуб.**

КАПОТ капóт *м.* 72, 98, 102, 157, 199. капóта *ж.* 139. **1.** жаночая сукенка асобага фасону (доўгая, прамога крою) 72, 98, 102, 157, 199. *гл.* **бунда. 2.** верхняя жаночая кашуля, блузка 139. *гл.* **блузка, каптан, кашуля, кофта, рубашка, сарочка, фуфайка.**

КАПТАН каптáн *м.* 26, 59, 60, 71, 72, 105, 139, 157, 160, 179. **1.** кароткая суконная вопратка прамога крою, насілі мужчыны і жанчыны 26, 59. *гл.* **жупан, кабат, каратыш, катанка, куртка, летнік, пінжак. 2.** верхняя жаночая кашуля, блузка 59, 60, 71, 72, 105, 139, 157, 160, 179. *гл.* **блузка, капот, кашуля, кофта, рубашка, сарочка.**

КАПЫТОК копетóк *м.* 34. капытóк *м.* 32. казырок у шапцы. // Трéба з біл'шым копыткóм выбрáты 32. *гл.* **казыр, казырок, лапатка, пазур, піро, рамяшок, рапаціца.**

КАПЯЛЮШ капал'ýш *м.* 26, 32, 34, 71, 72, 102, 105, 199. кап'ел'ýш *м.* 59, 139, 157, 196, 197, 202. капел'ýх *м.* 60. капел'ýщ *м.* 80, 166, 184а. кап'ал'ýш *м.* 98, 124, 132, 179. мужчынскі летні капялюш. // Капал'ýш з салóмы, з жы́та в'áзаны з крыл'áмы 32. *гл.* **брыль, саламянік, шляпа.**

КАРАЛІ корáлі *мн.* 186, 197. пацеркі. *гл.* **бусы, занізкі, пацеркі, сталкі.**

КАРАТЫШ короты́ш *м.* 105. кароткая верхняя вопратка з саматканага сукна. *гл.* **жупан, кабат, каптан, катанка, куртка, летнік, пінжак.**

КАРМАН карман *м.* 32, 34, 80, 139, 157, 166, 179, 184а, 186, 197, 199, 202. кішэнь. // Кóліс' казáлі кішэ́н'а а ц'ап'éр кармáн 179. *гл.* **кішэнь.**

КАРОБКА корóбка *ж.* 72. дэталь галаўнога ўбору замужняй жанчыны, якая (дэталь) уяўляе сабой драўляны абруч, на які закручвалі валасы; наверх надзявалі чапец, а затым наметку. *гл.* **абруч, абычайка, каблуч, каніца, кібалка, кічка, кужаль, лён, лямец, падзічка.**

КАРТУЗ кортýз *м.* 202. шапка. *гл.* **казырка, казырок, фуражка.**

КАРУНКІ корýнки *мн.* 34, 98, 126, 166, 196, 206. окорýнки *мн.* 26, 32. карýнкі 59, 60, 71, 72, 139, 157, 179, 184а, 197, 199. гарýнки 80, 102. самаробныя карункі. *гл.* **зубы, кружава.**

КАРЧЫК кáрчик *м.* 26. гестка. *гл.* **бавіт, гестка, кашуля, кофта, перарэз, талік.**

КАСНІК кôсны́к *м.* 72. косны́к *м.* 59, 60, 71, 98, 102. кос'нíк *м.* 80, 105, 124, 126, 133, 139, 157, 160, 166, 184а, 186, 196, 197, 199, 202. каснíк *м.* 179. **1.** шырокая шаўковая стужка 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202. **2.** ачышчаная ад воўны вузкая палоска з аўчыны, якая служыць пракладкай пры сшыванні аўчын 105. *гл.* **жывец,**

ірха, кравак, пруг, рант, строчка, трайцяк. 3. любая завязка 105, 133. *гл.* **бычкі, валочка, завязка, засцежка, матуз, паўрозы, празукі, шнурок.**

КАСТОПКІ кастóпкы *мн.* 105. стары зношаны абутак. *гл.* **выкідкі, выхадкі, лапцішнікі, недадзіркі, недатопкі, недаходкі.**

КАСЫНКА *ж.* 26, 34, 80, 139, 166, 186, 197, 199. кусінка *ж.* 72. косінка *ж.* 59, 60, 71, 157, 160, 184а. кôсы́нка *ж.* 98, 105, 124, 126, 132, 133. касы́нка *ж.* 179. касынка.

КАТАНКА катáнка *ж.* 60. кароткая верхняя вопратка з саматканага сукна. // Свы́тно дóўге совсéм, корóтка катáнка 60. *гл.* **жупан, кабат, каптан, каратыш, куртка, летнік, пінжак.**

КАТАНКІ кáтанкі *мн.* 160, 166, 186, 197. валёнкі, катаныя з воўны. // Кáтанкі з воўны катáйуц' 166.

КАЎНЕР кôмір *м.* 26, 32, 34. кумір *м.* 60, 71, 72. ковнір *м.* 59. комни́р 80. ковн'éр 102. коўн'е̂р *м.* 98, 124, 132, 133. коўниéр *м.* 105, 126, 132, 133. коўнір *м.* 139, 157, 166, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. кóмір *м.* 186. каўнір *м.* 179. **1.** каўнер 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. // Прышы́ла каўн'ерá 179. *гл.* **варатнік, опуст. 2.** паясніца ў спадніцы 26, 32, 34, 72, 126, 132, 133, 166, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. *гл.* **абшыўка, каўнерац, кічка, паясніца, пояс. 3.** паясніца ў фартуху 26, 32, 72, 126, 132, 133, 139. *гл.* **абшыўка, каўнерац, кічка, матузніца, паясніца, пояс. 4.** паясніца ў штанах 26, 34, 72, 80, 105, 126, 132, 133, 139, 166, 199. *гл.* **абшыўка, кічка, матузніца, паясніца, пояс. 5.** борт у світцы, у паліто 105. *гл.* **адклад, борт, кляп, накладзіч, раскладзіна.**

КАЎНЕРАЦ коми́рец *м.* 32. куми́рац *м.* 26. кумірчык *м.* 72. пôдкумéр *м.* 71. комни́рыц' *м.* 80. коўни́рац *м.* 102. коўнірец *м.* 98. коўниéрец *м.* 105, 124. коўн'éрык *м.* 139. **1.** манжэта 26, 32, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 139. // На руці коўни́рац, на шы́йи коўнір 102. *гл.* **абшыўка, апусцік, манжэта, чахол. 2.** паясніца ў спадніцы 124. *гл.* **абшыўка, каўнер, кічка, паясніца, пояс. 3.** паясніца ў фартуху 124. *гл.* **абшыўка, каўнер, кічка, матузніца, паясніца, пояс.**

КАЎПАК кулпáк *м.* 72. каўпáк *м.* 59, 60, 166, 197. коўпáк *м.* 139. колпáк *м.* 184а. **1.** суконны цёплы башлык 72. *гл.* **башлык, капішон, чуб. 2.** мужчынская зімовая шапка з аўчыны з вострым верхам 59, 60, 139, 197. *гл.* **кучма. 3.** мужчынская зімовая шапка з лямцу з вострым верхам 60, 166, 184а. *гл.* **кучма.**

КАШМІРОЎКА кашымірка *ж.* 71. кашмарóўка *ж.* 166, 184а, 196, 197, 202, 206. кашмаро̂ўка *ж.* 199. кашміровая хустка з прыгожым шлякам, з брыжамі, якая завязваецца на свята на простую хустку. // Кашмаро̂ўкі чóрныйа з фрéнзл'амі (шарс'ц'áныйа) з кáшм'еру 199.

КАШУЛЯ кошу́л'а *ж.* 60, 132, 139, 166, 184а, 186. кошу́л'ка *ж.* 124, 126, 133, 199. кôшу́л'а *ж.* 160. **1.** споднняя мужчынская кашуля 60, 186, 197. *гл.* **рубашка, сарочка. 2.** верхняя мужчынская кашуля 60. *гл.* **рубашка, сарочка. 3.** споднняя жаночая кашуля 60, 160, 166, 197. *гл.* **рубашка, сарочка. 4.** верхняя жаночая кашуля 60, 124, 126, 132, 133, 139. *гл.* **блузка, капот, каптан, кофта, рубашка, сарочка, фуфайка. 5.** гестка 124, 126, 132. *гл.* **бавіт, гестка, карчык, кофта, перарэз, талік.**

КЕПКА к'éпка *ж.* 26, 32, 34, 59, 71, 72, 80, 139, 157, 166, 179, 184а, 196, 197, 199. кéпка *ж.* 60. кепка.

КІБАЛКА кинбáлка *ж.* 32. кымбáлка *ж.* 26. кібáлка *ж.* 184а, 186, 206. дэталь галаўнога ўбору замужняй жанчыны, якая (дэталь) уяўляе сабой туга скручаны кусок палатна або шнурок, на які закручвалі валасы; зверху надзявалі чапец, а затым наметку; кібалка можа быць і ў выглядзе драўлянага абруча. *гл.* **абруч, абычайка, каблуч, каніца, каробка, кічка, кужаль, лён, лямец, падвічка.**

КІДЗЕРЫ кідéры *мн.* 102. фалды. *гл.* **фалды, фанды.**

КІЛІМ кілім *м.* 166, 184а, 186, 196, 197, 202, 206. **1.** суконная посцілка, грубая, пафарбаваная 166, 184а, 186, 197. *гл.* **адзіяла, дыван, коўдра. 2.** посцілка, вытканая з абрэзкаў матэрыі 196, 202, 206. *гл.* **анучнік, дыван, дзяруга, коўдра, лапічанка, палавік, радзюжка, трапачнік, ходнік.**

КІТАЙКА китáйка *ж.* 26, 32, 34. кітáйка 139, 166, 199. шырокая шаўковая стужка. // Йа з китáйками собі́ спôдни́цу пошы́ла 34. *гл.* **каснік, лента, стужка.**

КІЦЦЫ кітыци *мн.* 126. кіціцы *мн.* 133, 139, 157, 166, 179, 199. кіціцкі *мн.* 186. кікіца *мн.* 157. кіт'еці *мн.* 196, 202, 206. махры. // Шаліно̂ўкі с кіціцамі 139. *гл.* **бахрама, драпкі, канцы, кіцуны, кутасы, махры, хвасты.**

КІЦУНЫ кіцуны́ *мн.* 160. махры. *гл.* **бахрама, драпкі, канцы, кіціцы, кутасы, махры, хвасты.**

КІЧКА кы́чка *ж.* 71. кічка 186. дэталь галаўнога ўбору замужняй жанчыны, якая (дэталь) уяўляе сабой туга скручаны кусок палатна або шнурок, на які закручвалі валасы; зверху надзявалі

чапец, а затым наметку; кічка можа быць і ў выглядзе драўлянага абруча 71. *гл.* **абруч, абычайка, каблуч, каніца, каробка, кібалка, кужаль, лён, лямец, падвічка. 2.** паясніца ў спадніцы 71, 186. *гл.* **абшыўка, каўнер, каўнерац, паясніца, пояс. 3.** паясніца ў фартуху 71. *гл.* **абшыўка, каўнер, каўнерац, матузніца, паясніца, пояс. 4.** паясніца ў штанах 71. *гл.* **абшыўка, каўнер, матузніца, паясніца, пояс.**

КІЧКІ кычки *мн.* 71. **1.** завязкі ў спадніцы. *гл.* **ачкур, бычкі, матуз, пасак, паўрозы, празукі, тарачкі, шнурок. 2.** завязкі ў фартуху. *гл.* **бычкі, запаскі, лапатка, матуз, матузніца, пасак, паўрозы, празукі, тарачкі.**

КІШЭНЬ кішáн'а *ж.* 34. кышéн'а *ж.* 26, 71, 98. кішéн'а *ж.* 59, 72, 80, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. кшéн'а *ж.* 60. кішэнь. // Мойá кішáн'а подáрлас'а 34. Кóліс' казáлі кішéн'а, ц'ап'ер кармáн 179. *гл.* **карман.**

КЛІН клын *м.* 26, 32, 59, 60, 71, 80. клен *м.* 72. клінóк *м.* 98, 105, 124, 126, 132, 133. клін *м.* 139, 157, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. **1.** клін, які ўстаўляецца ў калашыну штаноў 26, 32, 59, 60, 72, 126, 166, 179, 184а, 196, 197, 199, 202, 206. // Трéба ўшы́ты клы́на 32. **2.** цвікля 59, 71, 80, 105, 139, 179, 197, 199. *гл.* **ластка, лындыца, падручнік, хустачка, цвікля. 3.** клін у спадніцы, у світцы 26, 32, 80, 98, 105, 124, 126, 132, 133, 157, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. // С'вітка с клінáмі 199. *гл.* **вус. 4.** вытачка 133. *гл.* **вытачка, закладка, зашыўка, плоя, прагонка, складка, фалда.**

КЛЯМАР кл'éмра *ж.* 59, 72, 80. кл'áмра *ж.* 60. кл'áм'ер м 157. спражка. *гл.* **банька, бляшка, заліста, залязка, кальцо, пражка, шпронка.**

КЛЯПА кл'ап *м.* 32, 59, 60, 71. кл'áпа *ж.* 72, 124, 132, 133. кл'áпка 80. борт у світцы, у паліто. *гл.* **адклад, борт, каўнер, накладзіч, раскладзіна.**

КОЛЬЧЫКІ кóл'чыкі *мн.* 197. завушніцы. *гл.* **завушніцы, сярожкі.**

КОРАК кірок *м.* 72. путкуóрок *м.* 105. кóрок *м.* 124, 132, 133, 184а. кýркы *мн.* 60. высокі абцас. // Одзін чóбот на пудбóрі а другíй на кóрку, а хто хóче лíхо знац', нехáй берé двóрку 184а.

КОЎДРА кóлдра *ж.* 32. кóўдра *ж.* 72, 80, 102, 139, 157, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 202, 206. **1.** суконная посцілка, грубая, пафарбаваная 32, 102, 157, 166, 184а. // Сукóнна кóўдра а с прáдзіва прóс'цілка 166. *гл.* **адзіяла, дыван, кілім. 2.** посцілка, вытканая з абрэзкаў матэрыі 32. *гл.* **анучнік, дыван, дзяруга, кілім, лапічанка, палавік, радзюжка, трапачнік, ходнік. 3.** ватовая коўдра 72, 80, 132, 139, 179, 196, 197, 199, 202, 206. // Подшы́ла вáты, зробіла кóўдру 139. *гл.* **адзіяла.**

КОФТА кóфта *ж.* 26, 32, 124, 197. кóхта *ж.* 80, 133, 139, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 199, 202, 206. кóхточка *ж.* 133. **1.** верхняя жаночая кашуля, блузка 26, 32, 124, 133, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. // Портнá кóхта булá, кóхта с паркáл'у 199. *гл.* **блузка, капот, каптан, кашуля, рубашка, сарочка, фуфайка. 2.** вязаная жаночая кофта 80. *гл.* **свэдэр. 3.** жаночая сукенка 139. *гл.* **плацце, сукенка, сукня, суцэлка. 4.** гестка 133. *гл.* **бавіт, гестка, карчик, кашуля, перарэз, талік.**

КОЦ коц *м.* 72. байкавая коўдра.

КРАВАК крáвок *м.* 133. ачышчаная ад воўны вузкая палоска з аўчыны, якая служыць пракладкай пры сшыванні аўчын. *гл.* **жывец, ірха, каснік, пруг, рант, строчка, трайцяк.**

КРАЙКА крáйка *ж.* 26, 32, 72, 102, 160, 166, 184а, 186, 199. окрáйка *ж.* 197. акрáйка *ж.* 179. пояс, вытканы з суконых нітак. // Крáйка то пóл'е однó а по крайáм фторóйе, потп'арáзвайуц' крáйкамі с'вітку 160. *гл.* **пояс.**

КРАПОВЕЦ крапóва^{е}ц *м.* 105. пярсцёнак. *гл.* **абручык, жыковіна, каблучка, кальцо, пракувец, пярсцёнак.**

КРУЖАВА крýжева *н.* 157, 179. крýжево *н.* 160, 166, 184а, 186, 197, 199, 202. карункі фабрычнай работы. // Што сáмі пл'атóм то зýбу, а што з маґазíна крýжево 160. *гл.* **зубы, карункі.**

КРУК кр'ук *м.* 184а. гаплік. *гл.* **гаплік.**

КРУЧВАНКА *гл.* **укручванка.**

КРУЧЫ крýчы *мн.* 59, 60. боты з вельмі доўгімі халявамі. // Крýчы чóботы з дóўґімы хол'áвамы 60.

КРЫЛЫ кры́л'л'а *мн.* 32. кры́ла *мн.* 26. палі капелюша. *гл.* **аколышак.**

КРЭСЛА крéсла *н.* 105, 124, 132, 133, 179. кры́сло *н.* 139, 199. крíсло *н.* 157, 166, 184а, 196, 206. кр'éсло *н.* 160. кр'éсло *н.* 186, 197. **1.** устаўка ў штанах 105, 124, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. *гл.* **ластка, лея, садно, хустачка, шырынка. 2.** прарэх у штанах 196, 206. *гл.* **варонка, прарэзка, прарэх, распарэх, распорка, роспах, шырынка.**

КУБАНКА кубáнка *ж.* 59, 72, 197. мужчынская зімовая шапка.

КУЖАЛЬ ку́жел' *м.* 166. дэталь галаўнога ўбору замужняй жанчыны, якая (дэталь) уяўляе сабой пасму лёну, абшытую палатном, на якую закручвалі валасы; наверх надзявалі чапец, а затым наметку. // Ку́жел' укру́чаны ў ко́сы 166. *гл.* **абруч, абычайка, каблуч, каніца, каробка, кібалка, кічка, лён, лямец, падвічка.**

КУЛЬБАКІ кул'ба́ки *мн.* 139. фалды ў світцы.

КУРПЕНЧЫК курпе́нчык *м.* 60. драўляны самаробны гузік. // Курпе́нчык бы гуз' з де́рева 60. *гл.* **бурка.**

КУРТКА ку́ртка *ж.* 26, 32, 71, 72, 80, 132, 166, 196, 197. ку́ртка *ж.* 59, 98, 102, 132, 139, 157, 179. **1.** кароткая верхняя вопратка з саматканага сукна 71, 72, 80, 102, 132, 139, 179, 196, 197. *гл.* **андарак, жупан, кабат, каптан, каратыш, катанка, летнік, пінжак. 2.** кароткая суконная вопратка на ваце 26. **3.** кароткая верхняя мужчынская вопратка з саматканага сукна 157, 166. // Ку́ртка коро́тка с сво́го сукна́ 166. *гл.* **кусек, сэрдак. 4.** кароткая верхняя суконная жаночая вопратка 32, 59, 98. *гл.* **сак.**

КУСЕК кус'е́к *м.* 34. кароткая верхняя мужчынская вопратка з саматканага сукна. // Пошы́ла кус'ека́ 34. *гл.* **куртка, сэрдак.**

КУТАСЁЎКА кутас'о́ўка *ж.* 60. шарсцяная хустка з махрамі.

КУТАСЫ кута́сы *мн.* 26, 32, 34, 72, 98, 102, 124, 132, 133. кутаси́ *мн.* 71. кута́си *мн.* 59, 60. ки^у^та́си *мн.* 80. кута́сі *мн.* 186. махры. *гл.* **бахрама, драпкі, канцы, кіціцы, кіцуны, махры, хвасты.**

КУЧМА кучма́ *ж.* 124, 133, 179, 202, 206. кучо́мка *ж.* 166, 179, 199. **1.** мужчынская зімовая шапка з аўчыны з вострым верхам 124, 133, 166, 179, 199, 202, 206. // Кучо́мкі с ов'е́чок молоды́х шы́лі 179. *гл.* **каўпак. 2.** мужчынская зімовая шапка з лямцу з вострым верхам 179. *гл.* **каўпак.**

ЛАЙНО лайно́ *н.* 132, 160, 166, 179, 199. лайу́шка *ж.* 160. старая посцілка, якая ідзе на пялёнкі. // Лайно́ стара́йа про́с'цілка што пос'ці́лайуц' под дз'е́ці 166. *гл.* **пасцілно.**

ЛАПАТКА лопа́тка *ж.* 80. лапа́ткі *мн.* 139. **1.** казырок у шапцы. *гл.* **казыр, казырок, капыток, пазур, піро, рамяшок, рапаціца. 2.** завязкі ў фартуху 139. *гл.* **бычкі, запаскі, кічкі, матуз, матузніца, пасак, паўрозы, празукі, тарачкі.**

ЛАПІЧАНКА лапіча́нка *ж.* 124, 132. посцілка, вытканая з абрэзкаў матэрыі. *гл.* **анучнік, дыван, дзяруга, кілім, коўдра, палавік, радзюжка, трапачнік, ходнік.**

ЛАПЦІ ла́пці *мн.* 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. **1.** лапці з лыка 139, 157, 160, 166, 179, 186, 184а, 197, 199. // Луто́выйе ла́пці і лозо́выйе 184а. *гл.* **пасталы. 2.** лапці, пашытыя са скуры 166. // Іс шку́ры робілі і ла́пці і постолы́, вс'е одно́ называ́лі 166. *гл.* **бамбошы, башмакі, маршчакі, пасталы, шкуранкі. 3.** лапці, сплеценыя з вяровак 157, 197. *гл.* **бахілы, вярэні, снасці, чуні. 4.** абутак на драўлянай падэшве 186. *гл.* **дзеравяшкі, пантоплі, трэпы, хляпы.**

ЛАПЦІШНІКІ лапці́шнікі *мн.* 139. старыя зношаныя лапці. // Лапці́шнік стары́ ла́поц', ужо́ стопта́ўс'а 139. *гл.* **астопкі, вы́кідкі, выхадкі, касто́пкі, недадзі́ркі, недато́пкі, недахо́дкі.**

ЛАСТКА ла́стка *ж.* 72, 80, 126, 139, 196, 202, 206. ла́сточка *ж.* 59. ла́стоўка *ж.* 60, 206. ла́стаўка *ж.* 160. ла́стовочка *ж.* 199. **1.** устаўка ў штанах 59, 60, 72, 80, 126, 196, 199, 202, 206. *гл.* **крэсла, лея, садно, хустачка. 2.** цвікля 126, 139, 160, 206. *гл.* **клін, лындыца, падручнік, хустачка, цвікля.**

ЛАТАК ла́ток *м.* 199. бялізна. // Пошо́ў на ре́чку прац' ла́ток (то ко́хты) сподні́цы 199. *гл.* **бял'ё, адзежа, плацце.**

ЛАТКІ латки́ *мн.* 26, 32, 60. ла́ткі *мн.* 197. латы́ш *м.* 71. лату́н *м.* 157, 166, 179, 199. лоту́н *м.* 196, 206. латуно́ *н.* 139. старая парваная адзежа. // Ой вы́кін' е́то, уже́ лату́н, н'е но́ва 166. *гл.* **анучы, барахло, выкідкі, лахман, недадзіркі, старызна, трап'ё, шмацце.**

ЛАТУХА лату́ха *ж.* 26, 32, 34, 72. доўгая верхняя вопратка з саматканага сукна. *гл.* **світа, сярмяга.**

ЛАХМАН лахмани́ *мн.* 60, 72, 80. ліхманы́ *мн.* ла́хі *мн.* лахма́ц'е *н.* 72. лахмо́ц'йе 166. лахма́н *м.* 59, 157. старая парваная адзежа. *гл.* **анучы, барахло, выкідкі, латкі, недадзіркі, старызна, трап'ё, шмацце.**

ЛЁН л'он *м.* дэталь галаўнога ўбору замужняй жанчыны, якая (дэталь) уяўляе сабой пасму лёну, абшытую палатном, якую закручвалі валасы; зверху надзявалі чапец, а затым наметку. // А под чапцо́м л'он буў 199. *гл.* **абруч, абычайка, каблуч, каніца, каробка, кібалка, кічка, кужаль, лямец, падвічка.**

ЛЕНТА ле́нта *ж.* 26. л'ента *ж.* 80, 102, 132, 139, 160, 184а, 186, 197. шырокая шаўковая стужка. // Хоро́ша л'е́нта ў кос'е́ 139. *гл.* **каснік, кітайка, стужка.**

ЛЕТНІК лéтник *м.* 26, 34. лíтник *м.* 32, 71, 72. лíтнік *м.* 80, 206. лиéтник *м.* 124, 132. л'éтнік *м.* 166, 184а, 186, 197, 199. **1.** кароткая верхняя вопратка з саматканага сукна 26, 32, 34, 124, 132, 184а, 186, 197. *гл.* **жупан, кабат, каптан, каратыш, катанка, куртка, пінжак. 2.** спадніца з асобага саматканага сукна 71, 72, 166, 184а, 186, 199, 206. *гл.* **андарак, бурка, даматкан, пасаманнік, саян. 3.** несуконная спадніца 197. *гл.* **аколесцік, палатнянік, парцянік, рабак, фартух.**

ЛЕЯ л'éйа *ж.* 202. устаўка ў штанах. *гл.* **крэсла, ластка, садно, хустачка, шырынка.**

ЛІШТВА лíштва *ж.* 98, 160, 166, 196, 199, 202, 206. падложаны край спадніцы, сукенкі. // Лíштва і з тогó сáмого падкладáйецца і з друѓоа 199. *гл.* **падкладка, падрубка, палатно, пліса, подбіўка, рубец.**

ЛОХТУШКА лóхтушка *ж.* 197. вялікая хустка, якую носяць на плечах. *гл.* **акутванка, апінка, апудка, укручванка.**

ЛУЧКА лýчка *ж.* 32. скураны пояс. *гл.* **папруга, пасак, пояс, рэмень, шыцік.**

ЛЫНДЫЦА лéндыц'а *ж.* 34. лńндыца *ж.* 32. лы́ндыц'а *ж.* 72, 80. цвікля. *гл.* **клін, падручнік, хустачка, цвікля.**

ЛЫЧМАНЫ лечманé *мн.* 34. личманы́ *мн.* 32. лучманé *мн.* 72. асобы від караляў.

ЛЯМЕЦ л'áм'ец *м.* 132, 139. дэталь галаўнога ўбору замужняй жанчыны, якая (дэталь) уяўляе сабой абруч з лубу або дрэва, на які закручвалі валасы; зверху надзявалі чапец, а затым наметку. // Л'áм'ец из лýбу, из дз'éрава 139. *гл.* **абруч, абычайка, каблуч, каніца, каробка, кібалка, кічка, кужаль, лён, падвічка.**

МАНЖЭТА манкáт *м.* 34. манкéт *м.* 32. манк'éт *м.* 80. манжéт *м.* 166, 179, 197. манжэта. // Рáн'ше ѓоворы́лі чохóл а ц'ап'éр манжéт 166. *гл.* **абшыўка, апусцік, каўнерац, чахол.**

МАНІСТА манíста *н.* 133, 157, 160, 166. монíсто *н.* 184а, 186, 197. маніста.

МАНІШКА манńшка *ж.* 26, 32. манíшка *ж.* 59, 71, 72, 80, 105, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. маниéшка *ж.* 105, 124, 133. **1.** вузкая палоска матэрыялу, якая накладаецца на прарэх у кашулі 59, 71, 72, 105, 133, 139, 157, 166, 179, 184а, 186, 197. *гл.* **геска, закладка, нагруднік, пазуха. 2.** вышыўка на грудзях у жаночых і мужчынскіх кашулях 26, 32, 72, 80, 105, 124, 139, 160, 166, 179, 199. *гл.* **нагруднік, пазуха. 3.** вузкая палоска матэрыялу, якая накладаецца на прарэх у штанах 59, 72. *гл.* **аблямоўка, закладка, пазуха.**

МАРШЧАКІ маршчакí *мн.* 179, 199. лапці, пашытыя са скуры. // Ýшкі напрарезáйе і маршчáк 179. *гл.* **бамбошы, башмакі, лапці, пасталы, шкуранкі.**

МАРШЧЫНЫ моршчы́ны *мн.* 71. зборкі. *гл.* **заборы, складка.**

МАТРАЦ матрáс *м.* 132. мяшок, набіты сенам, саломай, на якім спяць. *гл.* **саламянік, сяннік, цюфяк, шастун.**

МАТУЗ мóтуз *м.* 59, 71, 98, 139, 179, 199. матузóк *м.* 60, 80, 197. мотузóк *м.* 105, 124, 126, 132, 133, 166. матýзік *м.* 160. **1.** любая завязка 59, 60, 71, 80, 124, 133, 139, 166, 179, 197, 199. // Б'ары́ йакоѓа мóтуза ды зав'ажы́ 179. *гл.* **бычкі, валочка, завязка, засцежка, каснік, паўрозы, празукі, шнурок. 2.** завязкі, якімі зацягваецца каўнер у кашулі 124, 166, 179. *гл.* **ачкур. 3.** завязкі ў фартуху 132, 139. *гл.* **бычкі, запаскі, кічкі, лапатка, матуз, матузніца, пасак, паўрозы, празукі, тарачкі. 4.** завязкі ў штанах 71, 98, 124, 126, 139, 160. *гл.* **ачкур, бычкі, матузніца, паўрозы, празукі, тарачкі, шнурок. 5.** завязкі ў спадніцы 105, 132. *гл.* **ачкур, бычкі, кічкі, пасак, паўрозы, тарачкі, шнурок.**

МАТУЗНІЦА мотузны́ца *ж.* 98. мотуз'ніца *ж.* 105. **1.** паясніца ў штанах 98. *гл.* **абшыўка, каўнер, кічка, паясніца, пояс. 2.** паясніца ў фартуху 105. *гл.* **абшыўка, каўнер, каўнерац, кічка, паясніца, пояс. 3.** завязкі ў штанах 105. *гл.* **ачкур, бычкі, матуз, паўрозы, празукі, тарачкі, шнурок. 4.** завязкі ў фартуху 105. *гл.* **бычкі, запаскі, кічкі, лапатка, матуз, пасак, паўрозы, празукі, тарачкі.**

МАХРЫ мохр'é *мн.* 105. махры́ *мн.* 166, 179, 199. мохры́ *мн.* 160, 197. махры. // Пл'елí хýсткі з махрáмі 166. *гл.* **бахрама, драпкі, канцы, кіціцы, кіцуны, кутасы.**

НАБОЖНІК набóжнік *м.* 139, 157, 160, 197, 199. набо̂жнік *м.* 166, 179, 206. доўгі ручнік, які вешаюць на абразы. // Набóжнік вéл'мы длíнный, покрывáйе мнóѓо ікóн 197. *гл.* **завеска, ручнік.**

НАВАЛОЧКА нáволочка *ж.* 34, 98, 102, 105, 132, 133, 139, 157, 160, 186, 196, 202, 206. нáво̂лка *ж.* 72. нáволока *ж.* 26, 59, 60, 71, 80, 124, 126, 132, 166. нáволка *ж.* 184а, 197, 199. нáвалака *ж.* 179. **1.** навалочка 26, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. // Пав'éрх нáсыпкі нáволка 197. *гл.* **пошаўка. 2.** насыпка 72, 98, 126, 132. *гл.* **дзяруга, напернік, насыпка, пошаўка.**

НАВЕСКА *гл.* **завеска.**

НАГАВІЦЫ ноговьице *мн.* 34. наговицы *мн.* 32, 98, 102, 126, 133. ногавицы *мн.* 26. нагавецы *мн.* 72. ногавеці *мн.* 71. нагавьіці *мн.* 59. нагавьіцы *мн.* 60. ногавьіці *мн.* 80. **1.** сподняя, мужчынскія штаны 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 126. *гл.* **штаны**. **2.** верхнія мужчынскія штаны 26, 32, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105. *гл.* **суконнікі, штаны**.

НАГРУДНІК нагрудник *м.* 32, 34. нагруднічак *м.* 59, 72. нагрудныk *м.* 60. нагруднік *м.* 60, 80, 105, 139, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. **1.** вузкая палоска матэрыялу, якая накладаецца на прарэх у кашулі 34. *гл.* **геска, закладка, манішка, пазуха**. **2.** вышыўка на грудзях у жаночых і мужчынскіх кашулях 60. *гл.* **манішка, пазуха**. **3.** дзіцячы ліфчык 59, 72, 80, 199. // Нагруднік дзіц'аці шьійуц' 199. **4.** верхняя частка фартуха са шлейкамі 32, 80, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. // Хвартух з нагруднікам 199. **5.** жаночая безрукаўка на ваце 105, 139, 160, 166, 179, 196, 199. // Нагруднікі ватныйа жонкі носілі 139.

НАДЗЕЖНІК надзіжнік *м.* 72, 179. надзіжнык *м.* 59, 60, 71, 98, 102. надзіжник *м.* 80. надз'ежнік *м.* 105, 139, 184а, 186, 196, 197, 202, 206. надиежнік *м.* 126. надз'ежнік *м.* 157, 160, 166. дз'ежыелка *ж.* 132. надз'ежніца *ж.* 124, 133. посцілка, якой накрываюць дзяжу для цеста. *гл.* **века, парток**.

НАЗАВЯЗКА *гл.* **занавеска**.

НАКІДКА накитка *ж.* 132. доўгая вопратка з палатна, якую надзяваюць на світку, на кажух ад дажджу, снегу, калі едуць у дарогу. *гл.* **бурнос, паліто, плашч**.

НАКЛАДЗІЧ накладзіч *м.* 160. борт у світцы, у паліто. *гл.* **адклад, борт, каўнер, кляп, раскладзіна**.

НАКЛАДКА *гл.* **закладка**.

НАКЛЕЙКА *гл.* **падклейка**.

НАЛОБНІК налобнік *м.* 60. насок у лапця. *гл.* **нос**.

НАМЕТКА намитка *ж.* 59, 60, 71, 80, 102. нам'етка *ж.* 98, 124, 126, 133, 139, 160, 166, 179, 184а, 186, 199, 206. наматка *ж.* 105. намиетка *ж.* 132. галаўны ўбор у выглядзе ручніка, які даўней насілі замужнія жанчыны. // Намитку закручвайуц' на голову женшчыны 102. Бабу[ы] носілі нам'етку м'етра тры свойей роботы 166. *гл.* **плат, платок**.

НАПЕРНІК напірнік *м.* 34, 184а, 186. напирнык *м.* 26. насыпка. *гл.* **дзяруга, навалачка, насыпка, пошаўка**.

НАПЛЕЧНІКІ наплічныцы *мн.* 98. напл'еча *ж.* 105. напл'ечнікі *мн.* 132, 133. квадратныя кліны на плечах у кашулі. *гл.* **полікі, прырамкі, устаўкі**.

НАСКІ нôск'é *мн.* 34. носкы *мн.* 80, 102. носкі *мн.* 133, 139, 157, 160, 166, 184а, 186, 197. наскі *мн.* 179. шкарпэткі. *гл.* // Когдато пл'елі самі кручком носкі 186. *гл.* **панчохі, шкарпэткі**.

НАСТОЛЬНІК настылник *м.* 32, 34, 71, 80. настулник *м.* 26. настôлнык *м.* 59. настôлник *м.* 60, 126. насцілнік *м.* 102. настилник *м.* 98. настол'нік *м.* 179, 186, 199. настул'нік *м.* 206. настол'ніца *ж.* 105, 133, 139, 184а, 196, 197, 202. настôл'ніца *ж.* 157, 160, 166. абрус. *гл.* **абрус, засцельнік, парток, скацерць, сэрвэта**.

НАСЫПКА насыпка *ж.* 59, 71, 72, 80, 102, 105, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. насып *м.* 60. насыпка. *гл.* **дзяруга, навалочка, напернік, пошаўка**.

НЕДАДЗІРКІ н'едодзіркі *мн.* 60, 72, 80. обдзіркі *мн.* 126. **1.** стары стаптаны абутак 72, 80. *гл.* **астопкі, выкідкі, выходкі, кастопкі, лапцішнікі, недатопкі**. **2.** старая зношаная вопратка 60, 126. *гл.* **анучы, барахло, выкідкі, латкі, лахман, старызна, трап'ё, шмацце**.

НЕДАТОПКІ недôтыпки *мн.* 72. недотыпкы *мн.* 71. недотупкы *мн.* 59, 60. н'едотопки *мн.* 80. стары стаптаны абутак. *гл.* **астопкі, выкідкі, выходкі, кастопкі, лапцішнікі, недадзіркі, недаходкі**.

НЕДАХОДКІ недохутки *мн.* 34. стары стаптаны абутак. *гл.* **астопкі, выкідкі, выходкі, кастопкі, лапцішнікі, недадзіркі, недатопкі**.

НОС ніс *м.* 34. носок *м.* 26, 32, 71, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133. нôсок *м.* 59, 72. нис *м.* 80. нос *м.* 139, 157, 160, 166, 179, 199. насок у лапця. // У постоле йе ніс, пйата 34. Носа лапц'а тупыйе 186.

ОПУСТ опуст *м.* 59. каўнер. *гл.* **варатнік, каўнер**.

ПАДБОР пудбор *м.* 32, 139. подбур *м.* 157. пудбур *м.* 184а. подбор *м.* 197. подбор *м.* 199. абцас. *гл.* **абцас, каблук, пачас**.

ПАДВІЧКА пôдвічка *ж.* 105. дэталь галаўнога ўбору замужняй жанчыны, якая (дэталь) уяўляе сабой шнурок або туга скручаны кусок палатна, на які закручвалі валасы; зверху надзявалі чапец, а затым наметку; падвічка можа быць і ў выглядзе драўлянага абруча. *гл.* **абруч, абычайка, каблуч, каніца, каробка, кібалка, кічка, кужаль, лён, лямец**.

ПАДВЯДЗЮНКА пôдв'éдз'енка *ж.* 139. подв'éдз'енка *ж.* 157. подв'едз'óнка *ж.* 166. подв'едз'ýнка *ж.* 160, 184а, 196, 197, 199, 202, 206. падв'адз'ýнка *ж.* 179. тонкая паўшарсцяная невялікая хустка. // Колі однá ніточка шерс'ц'áна, друґа портнá то подв'едз'ýнка 199.

ПАДВЯЗКА *гл.* **завязка.**

ПАДГАЛОЎНІК падґолóўник *м.* 126. падушка. *гл.* **падушка.**

ПАДДЗЁЎКА пôддз'ёўка *ж.* 139. пуддзíўка *ж.* 184а. падз'óўка *ж.* 179. пудзíўка *ж.* 199. ватная куртка. *гл.* **ватоўка, панцырка, фуфайка, целагрэйка.**

ПАДКЛАДКА пíтклатка *ж.* 34. пудклáдка *ж.* 26, 32, 202. путклáтка *ж.* 72. пôтклáдка *ж.* 71. пôтклáтка *ж.* 59, 80. потклáтка *ж.* 102, 124, 157, 186. подклáдка *ж.* 126, 132, 133. потклáдка *ж.* 157, 197. пôдклáдка *ж.* 160, 166. пудклáтка *ж.* 184а. **1.** падложаны край спадніцы, сукенкі 34, 59, 102, 160. // Йéслі з друґóо матерйáлу то пíтклатка 34. *гл.* **ліштва, падрубка, палатно, пліса, подбіўка, рубец. 2.** падшэўка ў шапцы 32, 34, 71, 72, 80, 126, 132, 133, 157, 160, 184а, 186, 197. *гл.* **дно, душа, падшэўка, подбіўка. 3.** падкладка ў верхняй вопратцы 32, 59, 71, 72, 80, 124, 157, 166, 184а, 186, 197, 202. // Каптáн на потклáтцы 157. *гл.* **падшэўка, подбіўка. 4.** падкладка пад халявы 26, 72, 160, 166, 184а, 197. // Поднарáд в'ес' на сапоґí, то потклáдка 197. *гл.* **падклейка, паднарад, падшэўка.**

ПАДКЛЕЙКА пôткл'éйка *ж.* 34, 80. накл'éйка *ж.* 98. поткл'éйка *ж.* 105, 124, 126, 132, 133. подкл'éйка *ж.* 186, 196, 202, 206. пудкл'éйка *ж.* 184а. падкладка пад халявы. *гл.* **падкладка, паднарад, падшэўка.**

ПАДКОРАК *гл.* **корак.**

ПАДКУМЕР *гл.* **каўнерац.**

ПАДМЁТКА пудм'óтка *ж.* 26, 184а. пôдн'óтка *ж.* 59, 199. подн'óтка *ж.* 80. пудн'óтка *ж.* 98, 132, 133. подм'óтка *ж.* 124, 186, 197. пôдн'óток *м.* 71. падносак. // Подм'óткі йéслі потóпчуца подóшвы то подбійáут 186. *гл.* **падносак.**

ПАДНАРАД пуднарáт *м.* 59, 72. пôднарáд *м.* 60, 71, 80, 139, 166, 199. поднарáд *м.* 98, 102, 124, 126, 132, 133, 157, 186, 196, 197, 202, 206. пиднарáд *м.* 105. пуднарáд *м.* 184а. паднарáд *м.* 179. **1.** падкладка пад перады ў ботах 59, 60, 71, 72, 80, 139, 157, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. **2.** падкладка пад халявы 59, 60, 71, 80, 102, 139, 157, 179, 184а, 186, 197, 199. *гл.* **падкладка, падклейка, падшэўка.**

ПАДНОСАК пôднóсок *м.* 59. пуднýсок *м.* 60. пуднóсок *м.* 139, 184а. поднýсок *м.* 157, 166. поднôсок *м.* 160. поднóска *ж.* 80. падносак. *гл.* **падмётка.**

ПАДОЛ подóлок *м.* 60, 80, 98, 124, 132, 197. подóл *м.* 102, 160, 166, 186, 199. подýл *м.* 184а. падол. // Насы́паты ў подóл 102. Задры́пала подóла 166. Подóл з л'éнтамі 160. *гл.* **пеляна, прыпінак, прыпол.**

ПАДРУБКА пудрýбка *ж.* 60. пíдрубка *ж.* 80. падложаны край спадніцы, сукенкі. *гл.* **ліштва, падкладка, палатно, пліса, подбіўка, рубец.**

ПАДРУЧНІК пидрýчник *м.* 124, 132. подрýчнік *м.* 133. пôдрýчнік *м.* 166. по[а]дрýчнік *м.* 184а, 186. пудрýчныца *ж.* 98. цвікля. *гл.* **клін, ластка, лындыца, хустачка, цвікля.**

ПАДСЦІЛКА *гл.* **вусцілка.**

ПАДТОЧКА питтóчка *ж.* 124, 133. пôдточка *ж.* 160. ніжняя частка сарочкі, надточаная другім матэрыялам. *гл.* **подбіўка.**

ПАДУШКА пóдушка *ж.* 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 102, 157. подýшка *ж.* 80, 98, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 160, 166, 184а, 196, 199, 202, 206. падýшка *ж.* 179, 186. падушка. // Йéто ґусíна падýшка а йéто м'éшана 186. *гл.* **падгалоўнік.**

ПАДШЭЎКА пудшéўка *ж.* 32. пудшы́ўка *ж.* 26. пы́тшеўка *ж.* 102. путшéўка *ж.* 98, 133. пыдшы́ўка *ж.* 105. пидшéўка *ж.* 124, 132. подшéўка *ж.* 157. подши́ўка *ж.* 186. потшéўка *ж.* 197. **1.** падкладка пад халявы 26, 32. *гл.* **падкладка, падклейка, паднарад. 2.** падшэўка ў шапцы 98, 102, 124, 132, 157, 186, 197. *гл.* **дно, душа, падкладка, подбіўка. 3.** падкладка ў верхняй вопратцы 105, 124, 132, 133. *гл.* **падкладка, подбіўка.**

ПАДЭШВА пôдóшва *ж.* 34, 60, 71, 80, 166. пудóшва *ж.* 32, 59, 72, 139, 157, 184а, 199. подóшва *ж.* 98, 102, 124, 126, 132, 133, 186, 197, 202, 206. пидóшва *ж.* 105. подôшва *ж.* 160. падашвá *ж.* 179. пíдóшва *ж.* 196. падэшва.

ПАЗУР пазýр *м.* 26. казырок у шапцы. *гл.* **казыр, казырок, капыток, лапатка, піро, рамяшок, рапаціца.**

ПАЗУХА пáзуха *ж.* 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 105, 102, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 197, 199, 206. **1.** распарэх у кашулі 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 197, 199, 206. // Пáзуха в'éл'мі в'еліка 186. *гл.* **распарэх, роспах.**

2. вышыўка на грудзях у жаночых і мужчынскіх кашулях 59, 60, 80, 98, 102, 126, 132, 133, 157. // Па́зуху ко́ліс' вышыва́лі 157. *гл.* **манішка, нагруднік. 3.** вузкая палоска матэрыялу, якая накладваецца на прарэх у кашулі 32, 80, 98, 126, 133, 166. *гл.* **геска, закладка, манішка, нагруднік. 4.** вузкая палоска матэрыялу, якая накладаецца на прарэх у штанах 32, 105, 179. *гл.* **аблямоўка, закладка, манішка**.

ПАЛА пôла́ *ж.* 34, 59, 60, 80. пола́ *ж.* 26, 32, 71, 98, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 199. пула́ *ж.* 72. пи́лка *ж.* 102. по́ла *ж.* 184а, 186, 197. пала́ *ж.* 179. по́лка *ж.* 196, 202, 206. крысо. // Дава́й тобі усе́пл'у ў полу́ 34.

ПАЛАВІК полови́к *м.* 26, 32. пôлови́к *м.* 72. половы́к *м.* 59, 71. палави́к *м.* 179. посцілка, вытканая з абрэзкаў матэрыялу, якую сцелюць на падлог. // Латки́ дыру́т на паскы́, у клубо́к мота́йем, потом су́чем на ци́вку, и полови́к ткут на кро́снах 32. *гл.* **анучнік, дыван, дзяруга, кілім, лапічанка, радзюжка, трапачнік, ходнік.**

ПАЛАТНО полотно́ *н.* 60. полоте́нце *н.* 126. падложаны край спадніцы, сукенкі. // Замара́ла полотно́ 60. *гл.* **ліштва, падкладка, падрубка, пліса, подбіўка, рубец**.

ПАЛАТНЯНІК полотн'а́нык *м.* 26. полотн'а́нік *м.* 186. полотн'а́нка *ж.* 166. несуконная спадніца. // Полотн'а́нка то сподніца с полотна́ с забо́ром 166. *гл.* **аколесцік, летнік, парцянік, рабак, фартух**.

ПАЛАЦЕНЦА полоте́нц'е *н.* 60. полоц'е́нце *н.* 139, 166, 184а, 186, 197. палац'е́нц'а^е *н.* 179. полоц'е́нца *н.* 199. **1.** ручнік для твару 139, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. // Стары́йа н'е зна́лі уціра́л'ніка, ц'ап'е́р ужо́ і полоц'е́нца ка́жуц' 199. *гл.* **пацірач, ручнік, трапкач, уціральнік. 2.** ручнік для пасуды 139, 166, 179, 186, 199. *гл.* **ручнік, скарач, сцірка, трапкач, уціральнік.**

ПАЛІТО пал'то́ *н.* 196. доўгая вопратка з палатна, якую надзяваюць на світку, на кажух ад дажджу, снегу, калі едуць у дарогу. *гл.* **бурнос, накідка, плашч.**

ПАЛЬЧАТКІ пал'ча́ткы *мн.* 26, 32, 34, 60, 102. пал'ча́тки *мн.* 59, 71, 72, 80. пал'ча́ткі *мн.* 98, 105, 124, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 199. палца́ткі *мн.* 126. пол'ча́ткі *мн.* 196. пальчаткі. *гл.* **пярчаткі.**

ПАНТОФЛІ панто́плі *мн.* 60. абутак на драўлянай падэшве. // Зве́рху шку́ра а подыспо́дом де́рево, панто́пл'амы зва́лы 60. *гл.* **дзеравяшкі, лапці, трэпы, хляпы.**

ПАНЦЫРКА панцые́рка *ж.* 124, 132. **1.** ватная куртка 124, 132. *гл.* **ватоўка, паддзёўка, целагрэйка, фуфайка. 2.** кароткая вопратка з аўчыны 124. *гл.* **кажарка, кажух, кажушок, паўшубак, тулубец.**

ПАНЧОХІ панчо́хе *мн.* 34. панчо́хы *мн.* 26, 59, 60, 71, 102. панчо́хи *мн.* 72, 80. пнчо́хі *мн.* 98, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. **1.** панчохі 26, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. *гл.* **чулкі. 2.** шкарпэткі 124. *гл.* **наскі, шкарпэткі.**

ПАПАХА папа́ха *ж.* 184а. высокая футравая або лямцавая шапка.

ПАПОНА опі́на *ж.* 80, 186. попі́нка *ж.* 102. попи́нка *ж.* 98. попуо́нка *ж.* 124, 126, 132, 133. попо́нка *ж.* 139, 184а, 196, 202, 206. опо́н'а *ж.* 166. опу́нка *ж.* 160. попо́на *ж.* 197. папу́нка *ж.* 179. папо́н *м.* 199. посцілка, якой накрываюць каня. // Опу́нкой кон'а́ накрыва́лі 160. *гл.* **гунька, радзюга, радзюжка.**

ПАПРУГА попру́га *ж.* 32, 34, 59, 60, 80, 98, 102, 105, 126, 133, 157, 160, 166, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. папру́га *ж.* 124, 132, 179. скураны пояс. // Запераҗы́с'а попру́гойу 102. *гл.* **лучка, пасак, пояс, рэмень, шыцік.**

ПАРТОК пурто́к *м.* 72. **1.** посцілка, якой накрываюць дзяжу для цеста. *гл.* **века, надзежнік. 2.** абрус 72. *гл.* **засцёльнік, настольнік, скацерць, сэрвэта.**

ПАРЦЯНІК порц'ань́ік *м.* 71. порц'а́к *м.* 139, 157, 160. порц'ані́к *м.* 166. **1.** несуконная спадніца 71, 139, 157, 160. *гл.* **аколесцік, летнік, палатнянік, рабак, фартух. 2.** белая палатняная посцілка 166.

ПАРЦЯНКА порц'а́нка *ж.* 59, 102, 166, 184а, 186, 197. парц'а́нка *ж.* 179. порц'у́нка *ж.* 196, 202, 206. палатнянаяануча, якой абгортваюць нагу, надзяваючы бот або лапаць. // Йак с портно́го подз'аре́ на но́гі то порц'а́нкі 166. *гл.* **анучы.**

ПАСАК па́сок *м.* 72, 59, 60, 80, 102, 98, 132, 124, 186, 197. **1.** скураны пасак 59, 72, 80, 124, 132, 186, 197. *гл.* **лучка, папруга, пояс, рэмень, шыцік. 2.** пояс з матэрыялу 60. // Па́ска дзівча́ты насы́лы йак шы́лы пла́ц'а^е 60. *гл.* **пояс. 3.** завязкі ў спадніцы 102, 98. *гл.* **ачкур, бычкі, кічкі, матуз, паўрозы, празукі, тарачкі, шнурок. 4.** завязкі ў фартуху 98, 102. *гл.* **бычкі, запаскі, кічкі, лапатка, матуз, матузніца, паўрозы, празукі, тарачкі.**

ПАСАМАННІК посама́ннік *м.* 34. посаме́нник *м.* 32. спадніца з асобага саматканага сукна. *гл.* **андарак, бурка, даматкан, летнік, саян.**

ПАСТАЛЫ постоле́ *мн.* 34. постолы́ *мн.* 26, 32, 59, 60, 71, 80, 98, 102, 105, 124, 132, 133, 166, 184а, 186, 197, 199. пустоле́ *мн.* 72. постоли́ *мн.* 126. пасталы́ *мн.* 179. по̂столы́ *мн.* 196, 202, 206. **1.** лапці з лыка 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. // Лы́чалы постолы́ з лы́ка 32. Йа ў постол'е́х ходжу́ 60. Постолы́ шо дід обува́ў 102. Попл'о̂ў собі постолы́ 199. *гл.* **лапці. 2.** лапці, паштыя са скуры 124, 126, 132, 133. *гл.* **бамбошы, башмакі, лапці, маршчакі, шкуранкі.**

ПАСТОПНІКІ *гл.* **астопнікі.**

ПАСЦІЛНО пос'цілно́ *н.* 139. старая посцілка. // Пос'цілно́ ста́ре 139. *гл.* **лайно.**

ПАЎРОЗЫ поўрозе́ *мн.* 34. по̂урузы *мн.* 71. по̂врóзы *мн.* 60. поўру́скі *мн.* 133. па́ўрозы *мн.* 139. паўро́зы *мн.* 157, 179. поўро́зы *мн.* 166, 196, 197, 199, 202. по̂ўро́зы *мн.* 160. поворо́зы *мн.* 184а. **1.** любыя завязкі 34. *гл.* **бычкі, валочка, завязка, засцежка, каснік, матуз, празукі, шнурок. 2.** завязкі ў спадніцы 71, 133, 166, 179, 196, 197, 199. *гл.* **ачкур, бычкі, кічкі, матуз, пасак, празукі, тарачкі, шнурок. 3.** завязкі ў фартуху 60, 71, 133, 157, 160, 166, 179, 184а, 196, 199, 202. // Поворо́зы коро́ткійе, німа́ йак зав'аза́ц' 184а. *гл.* **бычкі, запаскі, кічкі, лапатка, матуз, матузніца, пасак, празукі, тарачкі. 4.** завязкі ў штанах 160, 197. *гл.* **ачкур, бычкі, матуз, матузніца, празукі, тарачкі, шнурок. 5.** абарваны край кашулі, спадніцы, сукенкі 139. // Йак віс'ац' ніткі ў соро́чцы то па́ўрозы 139.

ПАЎСАК *гл.* **сак.**

ПАЎШУБАК по̂дшу́бок *м.* 72. поўшу́бок *м.* 71, 98, 105, 132, 133, 139, 157, 166, 184а, 197, 199. по̂ўшу́бок *м.* 59, 80. повшу́бок *м.* 60. потшу́бок *м.* 126. палшу́бак *м.* 179. кароткая вопратка з аўчыны. // Йак коро́ткі то поўшу́бок 199. *гл.* **кажарка, кажух, кажушок, панцырка, тулубец.**

ПАЦЕРКІ пац'о́ре *мн.* 34. пац'о́ры *мн.* 26, 32, 72. пац'оркі́ *мн.* 72, 80. пац'уркі́ *мн.* 71. патеркі́ *мн.* 59, 60. па́ц'оркы *мн.* 102. пац'о̂ркі *мн.* 98, 124. пац'еркі́ *мн.* 126. па́ц'еркі *мн.* 105. пац'еркі́ *мн.* 132. па́тры *мн.* 132. пац'у́ркі *мн.* 139. па́чир *м.* 32. пацеркі. *гл.* **бусы, занізкі, каралі, сталкі.**

ПАЦІРАЧ поти́рач *м.* 32. ручнік для твару. *гл.* **палаценца, ручнік, трапкач, уціральнік.**

ПАЧАС поча́с *м.* 186. абцас. // Поча́сы так йе́то ста́рыйе ґовора́ц' а молоды́йе (каблукі) 186. *гл.* **абцас, каблук, падбор.**

ПАШВО *гл.* **шво.**

ПАЯСНІЦА пойасны́ц'а *ж.* 59. пойасни́ц'а *ж.* 60. по̂йасні́ц'а *ж.* 80, 102. пойасні́ца *ж.* 98, 105, 124, 139, 157, 160, 166, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. пайасні́ца *ж.* 179. **1.** паясніца ў спадніцы 59, 60, 98, 102, 105, 139, 157, 186, 197. *гл.* **абшыўка, каўнер, каўнерац, кічка, пояс. 2.** паясніца ў фартуху 59, 80, 98, 102, 124, 157, 160, 186, 197. // Пойасні́ца ў хвартуху́ і по̂ўро́зы 160. *гл.* **абшыўка, каўнер, каўнерац, кічка, матузніца, пояс. 3.** паясніца ў штанах 59, 60, 80, 102, 124, 157, 160, 166, 179, 184а, 196, 197, 199, 202, 206. // Пойасні́ца ў суко́ніках 199. *гл.* **абшыўка, кічка, пояс.**

ПЕЛЯНА п'ел'ена́ *ж.* 133, 139, 184а, 186, 197. п'е́л'ена *ж.* 157, 166, 179, 199. п'ел'ана́ *ж.* 160. прыпол. // Падн'а́ў п'е́л'ену, сып у п'е́л'ену 179. Набра́ла аґуркóў у п'е́л'ену 199. *гл.* **падол, прыпінак, прыпол.**

ПЕРАБІРАНКА п'ерабіра́нка *ж.* 139, 166, 184а, 196, 202, 206. п'ерабі́ранка *ж.* 160, 197. посцілка, вытканая ў клетку.

ПЕРАД передо́к *м.* 26, 32, 59, 60. пе́ро̂д *м.* 72. perодо́к *м.* 71, 80. п'е́ред *м.* 98, 126, 132, 133. паро́д *м.* 105. п'ерадо́к *м.* 124. пероды́ *мн.* 102. переды́ *мн.* 139, 157, 160, 166, 199. п'ерады́ *мн.* 186. п'ер'е^{а}ды́ *мн.* 184а. п'ерады́ *мн.* 179, 197. пярэдняя частка бота на даўжыню падэшвы, якая (частка) прышываецца да халявы. *гл.* **шыйка.**

ПЕРАРЭЗ перері́з *м.* 71. пері́ре́з *м.* 59. переpе́з *м.* 60. гестка. *гл.* **бавіт, гестка, карчык, кашуля, кофта, талік.**

ПЕРНАЧ пі́рнач *м.* 59, 71, 72, 98. пие́рнач *м.* 126. пярына. *гл.* **пярына.**

ПІДЗЯЖКА пі́дзяжка *ж.* 72. вузкая шаўковая стужка.

ПІНЖАК пынджа́к *м.* 34, 98. пин'жа́к *м.* 26, 32. пінжа́к *м.* 59, 71, 72, 80, 102. пінжа́к *м.* 60. пинжа́к *м.* 126. пинджа́к *м.* 133. пінжа́к *м.* 132, 184а, 186. поджа́к *м.* 160. **1.** мужчынская кароткая вопратка з саматканага сукна 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 126, 133, 160, 184а, 186. *гл.* **жупан, кабат, каптан, каратыш, катанка, куртка, летнік. 2.** мужчынская кароткая верхняя вопратка з фабрычнага матэрыялу 71, 80, 98, 102, 132.

ПІРО піро́ *н.* 59. казырок у шапцы. *гл.* **казыр, казырок, капыток, лапатка, пазур, рамяшок, рапаціца.**

ПЛАТ плат *м.* 26, 72. галаўны ўбор у выглядзе ручніка, які даўней насілі замужнія жанчыны. // Уже́ пла́та завыва́йе, пла́ты з л'ну тка́лы 26. *гл.* **наметка, платок.**

ПЛАТОК плато́к *м.* 139, 157, 160, 179, 197. **1.** галаўная хустка 139, 157, 160, 179. // Ка́жуц' ц'ап'е́р плато́к а даўно́ ж ху́стка 160. *гл.* **хустка. 2.** галаўны ўбор у выглядзе ручніка, які даўней насілі замужнія жанчыны 197. *гл.* **наметка, плат.**

ПЛАЦЦЕ пла́ц'ц'е *н.* 26, 32, 34, 98, 105, 126. пла́ц'е *н.* 59, 72, 80, 102, 124, 160, 179, 184а, 186, 197, 199. пла́ц'а *н.* 60, 71. пла́ц'йе *н.* 105, 124, 133, 139, 157, 166. пла́ц'ц'а *н.* 196, 202, 206. **1.** агульная назва адзення 32, 98, 105, 124, 126, 184а, 186, 197, 199. // Пла́ц'е вішайем на же́рдку 199. *гл.* **адзежа. 2.** бялізна 59, 60, 102, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 199, 202. // Тр'е позо́ліц' пла́ц'е а молоды́йе с'ціра́ц' б'ел'йо́ 186. *гл.* **адзежа, бял'ё, латак. 3.** жаночая сукенка 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 124, 133, 139, 160, 166, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. // Ран'е́й сук'е́нка а ц'ап'е́р пла́ц'е, пла́ц'е ґово́рац' молодз'е́йшыйе 160. *гл.* **кофта, сукенка, сукня, суцэлка.**

ПЛАШЧ плашч *м.* 59, 60, 71, 72, 124, 139, 160, 184а, 186, 197. доўгая палатняная вопратка, якую надзяваюць на світку, кажух ад снегу, дажджу, калі едуць у дарогу. // Кладу́ц' на кожу́ха пла́шча от дождз'у́ 139. *гл.* **бурнос, накідка, паліто.**

ПЛЁТКА упліток *м.* 59, 72, 186. опліток *м.* 60. запліток *м.* 80. упл'о́ток *м.* 197, 206. пл'о́тка *ж.* 139, 179. пл'у́тка *ж.* 157, 166, 199. упл'о́ты *мн.* 98. шнурок, шматок, які ўплятаюць у косы. // Опліток шчо ко́сы запліталы 60. *гл.* **жычка.**

ПЛІСА пліса *ж.* 179. падложаны край спадніцы, сукенкі. *гл.* **ліштва, падкладка, падрубка, палатно, подбіўка, рубец.**

ПЛОЯ пло́йа *ж.* 196, 202. вытачка. *гл.* **вытачка, закладка, зашэўка, клін, прагонка, складка, фалда.**

ПЛЮШКА пл'у́шка *ж.* 34, 59, 60, 71, 80. пл'у́са *ж.* 102. пл'уш *м.* 72. жаночая плюшавая кофта.

ПОДБІЎКА пудби́ўка *ж.* 26. підбіўка *ж.* 71, 72. пу́дбыўка *ж.* 59, 60. підбо́йка *ж.* 80. пи́дбойка *ж.* 98. по́дыўка *ж.* 105, 133, 196, 202, 206. пы́дбойка *ж.* 132. по̂дбіўка *ж.* 139. по́дбілка *ж.* 157, 166, 179. по̂дбілка *ж.* 160. путбі́ўка *ж.* 186. подбілка *ж.* 197. по̂дбілка *ж.* 199. **1.** падложаны край спадніцы, сукенкі 26, 71, 72, 80, 139, 157, 166. *гл.* **ліштва, пліса, падкладка, палатно. 2.** падшэўка ў верхняй вопратцы 60, 80, 139, 157, 160, 166, 179, 186, 196, 197, 199. *гл.* **падкладка, падшэўка. 3.** кавалкі матэрыялу, якія падкладваюцца на плечах у мужчынскіх кашулях 59, 60. **4.** падшэўка ў шапцы 59, 60, 139, 166, 179, 196, 199, 202, 206. *гл.* **дно, душа, падкладка, падшэўка. 5.** ніжняя частка кашулі, надточаная іншым матэрыялам 98, 105, 132, 133. *гл.* **аблямоўка, ташва.**

ПОЛІКІ по́лікі *мн.* 206. квадратныя кліны на плечах у кашулі. *гл.* **наплечнікі, прырамкі, устаўкі.**

ПОЛКА пи́лка *ж.* 32. фартух. // Пи́лку прычепи́ла 32. *гл.* **запон, затулка, прыпол, пярэднік, фартух.**

ПОСЦІЛКА по́с'цілка *ж.* 80, 105, 139, 184а, 196, 197, 202, 206. за́сілка *ж.* 80. про́с'цілка *ж.* 124, 132, 133, 166, 184а, 186, 196, 202, 206. про̂сцілка *ж.* 160. по̂с'цілка *ж.* 179, 199. **1.** любая посцілка 105, 124, 132, 133, 139, 157, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. // По̂с'цілка і суко́нна йе і портна́ йе 80. **2.** несуконная посцілка 80. *гл.* **пуруладзень, радзюжка.**

ПОШАЎКА по́шоўка *ж.* 32, 34. **1.** навалочка 32, 34. // На́волочка то по́шоўка постары́наму 34. *гл.* **навалочка. 2.** насыпка 32. *гл.* **дзяруга, навалочка, напернік, насыпка.**

ПОЯС по́йас *м.* 26, 32, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 166, 179, 186, 196, 197, 199, 202, 206. пойасо́к *м.* 160. пойа́с *м.* 184а. **1.** пояс, вытканы з суконных нітак 26, 59, 60, 71, 80, 157, 160, 196, 199, 202, 206. // Пойасы́ тка́лі, йе́то кра́йка та́йа с'ма́йа 199. *гл.* **крайка. 2.** лецены пояс 32, 139, 166, 184а, 186, 196, 197, 202, 206. // По́йас ву́пл'ец'ены 166. **3.** паясніца ў спадніцы 166, 179, 186, 199. *гл.* **абшыўка, каўнер, каўнерац, кічка, паясніца. 4.** паясніца ў фартуху 166, 179, 199. *гл.* **абшыўка, каўнер, каўнерац, кічка, матузніца, паясніца. 5.** паясніца ў штанах 32. *гл.* **абшыўка, каўнер, кічка, матузніца, паясніца. 6.** пояс з матэрыялу 72, 98, 105, 124, 126, 132, 133, 179. *гл.* **пасак. 7.** скураны пояс 179. // Ко́ліс' папру́ґа, ц'ап'е́р по́йас, рам'е́н' 179. *гл.* **лучка, папруга, пасак, рэмень, шыцік.**

ПРАГОНКА прого́нка *ж.* 32. вытачка. *гл.* **вытачка, закладка, зашыўка, клін, плоя, складка, фалда.**

ПРАЖКА пр'ешка *ж.* 34. пре́жка *ж.* 32. пра́жка *ж.* 26, 98, 105, 126, 132, 133, 139, 197. спро́ншка *ж.* 124. спра́жка *ж.* 166, 196, 199, 202, 206. пр'а́жка *ж.* 184а, 186. спра́шка *ж.* 179. спражка. // Спра́жкка што засо́ўвайецца кон'е́ц 166. *гл.* **банька, бляшка, заліста, залязка, кальцо, клямар, шпронка.**

ПРАЗУКІ прозукі́ *мн.* 59. прыйзукі́ *мн.* 126. **1.** любыя завязкі 126. *гл.* **бычкі, валочка, завязка, засцежка, каснік, матуз, паўрозы. 2.** завязкі ў фартуху 59, 126. *гл.* **бычкі, запаскі, кічкі, лапатка, матуз, матузніца, пасак, паўрозы, тарачкі. 3.** завязкі ў спадніцы 126. *гл.* **ачкур, бычкі, кічкі, матуз, пасак, паўрозы, тарачкі, шнурок. 4.** завязкі ў штанах 126. *гл.* **ачкур, бычкі, матуз, матузніца, паўрозы, тарачкі, шнурок.**

ПРАКУВЕЦ проку́вец *м.* 60. пярсцёнак. // Проку́вец йес'ц' з о́чком, йес'ц' і кру́глойе 60. *гл.* **абручык, жыковіна, каблучка, кальцо, крапавец, пярсцёнак.**

ПРАРЭЗКА про́резка *ж.* 71, 157, 160, 166, 199. про́р'езка *ж.* 105. про́реска *ж.* 133. прор'е́зка *ж.* 186, 197. прорі́зка *ж.* 184а. про́раска *ж.* 179. про́різка *ж.* 196, 202, 206. **1.** прарэшак для гузіка 71, 105, 179, 186, 196, 197, 199, 202, 206. *гл.* **гапка, дзірка, пуценка, пяцелька. 2.** прарэх у спадніцы 157, 186. *гл.* **варонка, прарэх, распарэх, распорка, роспах, шырынка. 3.** прарэх у штанах 133, 157, 160, 166, 184а, 186. *гл.* **варонка, крэсла, прарэх, распарэх, распорка, роспах, шырынка. 4.** гафтачка 186. *гл.* **бабка, гапка, гаплік.**

ПРАРЭХ прорі́х *м.* 59, 186. **1.** прарэх у спадніцы 59, 186. *гл.* **варонка, прарэзка, распарэх, роспах, шырынка. 2.** прарэх у штанах 59, 186. *гл.* **варонка, крэсла, прарэзка, распарэх, роспах, шырынка.**

ПРАСЦІНА про́с'цін' *ж.* 60, 72. про́стын' *ж.* 80. простін'а́ *ж.* 202. прасціна з фабрычнага палатна. // Про́с'цін' то купл'о́на (білайа) 60.

ПРОСЦІЛКА *гл.* **посцілка.**

ПРОШВА про́шва *ж.* 26, 32, 197. про́шва *ж.* 160. карункі, якія ўшываюць у сярэдзіну абруса, у ручнік. *гл.* **устаўка.**

ПРУГ пруґ *м.* 26, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 199, 202, 206. пружо́к *м.* 197. пруг *м.* 26, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 126, 132, 133, 139, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. *гл.* **рубец. 2.** ачышчаная ад воўны вузкая палоска з аўчыны, якая служыць пракладкай пры сшыванні аўчын 98, 157. *гл.* **жывец, ірха, каснік, кравак, рант, строчка, трайцяк.**

ПРЫПІНАК пры́пынок *м.* 60. прыпол. *гл.* **падол, пеляна, прыпол.**

ПРЫПІНДУХ прыпінду́х *м.* 166. вялікі фартух для ра́боты. *гл.* **запінка, прыпол.**

ПРЫПОЛ запіл *м.* 34. запи́л *м.* 32. прыпи́л *м.* 72. прыпі́л *м.* 71, 80. прыпо́л *м.* 59, 139, 157, 166, 179, 199. прыпу́л *м.* 60. прыпо́л *м.* 126. **1.** прыпол 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 126, 139, 166, 179, 199. // Набра́ла аґуркоў у прыпо́л 199. Насе́п у запіл 34. *гл.* **падпол, пеляна, прыпінак. 2.** вялікі фартух для работы 157. // Прыпо́л шыро́кі і полотн'а́ны, робо́тац' ім на́до 157. *гл.* **запінка, прыпіндух.**

ПРЫРАМКІ прыра́мкі *мн.* 157, 179, 186. рыра́нкі *мн.* 160, 166. прíра́мкі *мн.* 184а, 197. прíра́нкі *мн.* 196, 199, 202. квадратныя кліны на плечах у кашулі. *гл.* **наплечнікі, полікі, устаўкі.**

ПРЫШВЫ пры́швы *мн.* 32, 59, 60, 71, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 179. пры́шви *мн.* 80. пры́шву *мн.* 139, 157, 160, 166, 199. прíшві *мн.* 186. прíшвы *мн.* 196, 202, 206. новыя перады, прышытыя да старых халяў. // Йак порву́цца чо́боты то прышыва́йуц' пры́шву 199. *гл.* **галоўкі.**

ПУГАВІЦА пу́ґовіца *ж.* 184а, 186. гузік. *гл.* **гузік, курпенчык.**

ПУРУЛАДЗЕНЬ пуру́ладен' *м.* 72. несуконная посцілка.

ПУХОЎКА пухо́ўка *ж.* 132. жаночы галаўны ўбор у выглядзе каптура з белых нітак, які закрывае валасы. *гл.* **білька, чапец.**

ПУЦЕНКА пуц'е́нка *ж.* 32. пу́то *н.* 133. **1.** вушка ў лапці, у якое зацягваецца абора 32. *гл.* **астрока, бабка, вуха, пяцюх. 2.** прарэшак для гузіка 133. *гл.* **гапка, дзірка, прарэзка, пяцелька.**

ПЯРСЦЁНАК па́рстын' *м.* 34. пе́рстен' *м.* 32. персти́н' *м.* 26. персте́н' *м.* 71, 72. прстен' *м.* 59. персці́н' *м.* 80. прсц'о́нок *м.* 80. перс'ц'о́нок *м.* 98. перстие́н' *м.* 126. п'ерс'ц'е́н' *м.* 132, 133, 157, 160, 166. п'ер'с'ц'е́н' *м.* 179, 186. п'ерсц'о́нок *м.* 179, 184а, 197, 199. пе́рсцін *м.* 196, 202, 206. пярсцёнак. // Каґда́то п'ерст'е́н' а ц'ап'е́р ка́жуц' кал'цо́ 179. *гл.* **абручак, жыковіна, каблучка, кальцо, крапавец, пракувец.**

ПЯРЧАТКІ п'ерча́ткі *мн.* 186, 197, 202, 206. парча́ткі *мн.* 184а. пальчаткі. *гл.* **пальчаткі.**

ПЯРЫНА пары́на *ж.* 105. п'еры́на *ж.* 133, 157, 166, 179. парі́на *ж.* 186. п'ері́на *ж.* 184а, 196, 197, 202, 206. перы́на *ж.* 199. пярына. // Мойа́ до́чка дзв'е зробіла парі́ны а нап'е́рніка німа́йе 186. *гл.* **пернач.**

ПЯРЭДНІК перéдник *м.* 26. перéднік *м.* 59. п'арéднік *м.* 139, 157, 179. п'ер'éднік *м.* 186, 197. фартух. *гл.* **запон, затулка, полка, прыпол, фартух.**

ПЯТА пйатá *ж.* 34, 72, 80, 98, 102, 139. питá *ж.* 32. п'атá *ж.* 71, 105, 126, 132, 133, 179, 184а, 197, 199. п'етá *ж.* 157, 160. патá *ж.* 186. запйéтнік *м.* 80. запйáток *м.* 166, 196, 202, 206. заднік у лапці. // У лáпц'ах патá, у боцíнках зáднік 186. *гл.* **зад, заднік.**

ПЯЦЕЛЬКА петáл'ка *ж.* 34. пит'éл'ка *ж.* 32. питéл'ка *ж.* 26, 72. петéл'ніца *ж.* 72. петéл'ка *ж.* 71. патéл'ка *ж.* 132. п'етлíца *ж.* 157. п'етл'éйца *ж.* 166. петл'ёйка *ж.* 160. п'етл'éйка *ж.* 186. п'отл'á *ж.* 184а. п'етéл'ка *ж.* 197. прарэшак для гузіка. // Зашчепни́ на пи́т'éл'ку 32. *гл.* **гапка, дзірка, прарэзка, пуценка.**

ПЯЦЮХ пет'ýх *м.* 32. вушка ў лапці, у якое зацягваецца абора. *гл.* **астрока, бабка, вуха, пуценка.**

РАБАК рабáк *м.* 139. несуконная спадніца. // Рабокí носíлі сподніцы такíйа полотн'áныйа, тóл'кі крáмныйа 139. *гл.* **аколесцік, летнік, палатнянік, парцянік, фартух.**

РАБУШКА рабýшка *ж.* 160. посцілка, вытканая ў клетку. // Прóсцілка ў кл'éткі назывáйецца рабýшка 160. *гл.* **перабіранка.**

РАДЗЮГА радз'ýґа *ж.* 60, 80, 102, 132, 166, 179, 184а, 196, 197, 199, 202, 206. рáдз'уґа *ж.* 186. **1.** грубая саматканая посцілка, суконная або палатняная 60, 102, 132, 184а, 186, 196, 197, 202, 206. *гл.* **радзюжка. 2.** посцілка з грубога саматканага палатна 80, 186, 199. *гл.* **радзюжка. 3.** посцілка з грубога палатна, сшытая з шасці полак 179. // Радз'ýґа с л'óну у дз'в'е пóс'цілкі 179. *гл.* **дзяруга, радно. 4.** посцілка, якой накрываюць каня 80. *гл.* **гунька, папона, радзюжка.**

РАДЗЮЖКА радз'ýшко *н.* 34. радз'ýжка *ж.* 26, 32, 80. радз'ýшка *ж.* 59, 71, 72, 98, 102, 197. **1.** грубая саматканая посцілка, суконная або палатняная 32, 34, 59, 71, 197. // На сы́нник бíлу радз'ýжка ткáли, на ліжко крáшону застылáли 32. *гл.* **радзюга. 2.** посцілка з грубога саматканага палатна 26, 72, 80, 98, 102. *гл.* **радзюга. 3.** посцілка, якой накрываюць каня 26, 32, 71, 72. *гл.* **гунька, папона, радзюга. 4.** посцілка, вытканая з абрэзкаў матэрыялу 72. *гл.* **анучнік, дыван, дзяруга, кілім, коўдра, лапічанка, палавік, трапачнік, ходнік. 5.** грубая тканіна, якая выкарыстоўваецца на палавік 26.

РАДНО р'éдно *н.* 34, 71. раднó *н.* 59, 60, 71, 72, 80, 98, 126, 132, 166, 186, 196, 197, 202, 206. посцілка з грубога палатна, сшытая з шасці полак. // Раднó з іл'нý, у шыс'ц' пýлок, шы́йуц' на крýґло 60. *гл.* **дзяруга, радзюга.**

РАМЯШОК рамушóк *м.* 72. казырок у шапцы. *гл.* **казыр, казырок, капыток, лапатка, пазур, піро, рапаціца.**

РАНТ рант *м.* 124, 139, 166. ачышчаная ад воўны вузкая палоска з аўчыны, якая служыць пракладкай пры сшыванні аўчын. *гл.* **жывец, ірха, каснік, кравак, пруг, строчка, трайцяк.**

РАПАЦІЦА рапотыц'а *ж.* 102. казырок у шапцы. *гл.* **казыр, казырок, капыток, лапатка, пазур, піро, рамяшок.**

РАСКЛАДЗІНА росклáдына *ж.* 34. борт у світцы. // У паліто пошы́ла кóхту з росклáдынамі 34. *гл.* **адклад, борт, каўнер, кляп, накладзіч.**

РАСПАРЭХ рóспурка *ж.* 26, 72. рóспôрка *ж.* 71, 72. рóспорка ж 80, 166, 197, 202. рóспарка *ж.* 98, 102, 105, 132. распóрка *ж.* 186. **1.** прарэх у спадніцы 26, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 166, 186. *гл.* **варонка, прарэзка, прарэх, распарэх, роспах, шырынка. 2.** прарэх у штанах 26, 71, 72, 80, 98, 102, 132, 186, 197, 202. *гл.* **варонка, крэсла, прарэзка, прарэх, распарэх, роспах, шырынка.**

РАСПОРКА роспориéх *м.* 105. распорíх *м.* 184а, 186, 199. роспор'éх *м.* 139, 197. распары́х *м.* 179. роспорíх *м.* 196, 202, 206. **1.** прарэх у спадніцы 139, 179, 184а, 186, 196, 199, 202, 206. *гл.* **варонка, прарэзка, прарэх, распорка, роспах, шырынка. 2.** прарэх у штанах 105, 139, 186. *гл.* **варонка, крэсла, прарэзка, прарэх, распорка, роспах, шырынка.**

РАШЭЎКІ рошшéўкі *мн.* 98, 105. рошéўкі *мн.* 124, 126, 133. решéўкі *мн.* 132, 184а. рôшеўкі *мн.* 160. фабрычныя карункі, якія ўшываюць у сярэдзіну абруса, у навалочку. // Решéўкі ўшівáйуцца ў нáволочку.

РОГ ріґ *м.* 71. руґ *м.* 59, 139. рог *м.* 60, 126, 160, 196, 202. рожóк *м.* 80, 98, 105, 124, 132, 133, 157, 184а, 186, 197, 199. рôґ *м.* 166. ражóк *м.* 179. канец у хустцы. // У мойéйі косы́нці ґóстрый рожóк 186. *гл.* **канец.**

РОСПАХ рóспах *м.* 124, 126, 133. **1.** разрэз у кашулі 124, 126. *гл.* **пазуха, распарэх. 2.** прарэх у штанах 124, 126. *гл.* **варонка, крэсла, прарэзка, прарэх, распарэх, распорка, шырынка. 3.** прарэх у спадніцы 124, 126, 133. *гл.* **варонка, прарэзка, прарэх, распарэх, распорка, шырынка.**

РУБАШКА рубáшка *ж.* 26, 34, 59, 71, 72, 80, 102, 105, 124, 126, 132, 139, 160, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. **1.** сподняя мужчынская кашуля 34, 59, 72, 132, 160, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. //

Коліс' ус'é казáлі сорóчка, ц'ап'éр і рубáшка 199. *гл.* **кашуля, сарочка. 2.** верхняя мужчынская кашуля 26, 34, 59, 71, 72, 102, 105, 124, 126, 132, 160, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. *гл.* **кашуля, сарочка. 3.** сподняя жаночая кашуля 34, 59, 132, 160, 166, 179, 184а, 186. *гл.* **кашуля, сарочка. 4.** верхняя жаночая кашуля, блузка 34, 59, 80, 102, 105, 126, 132, 139, 160, 186. *гл.* **блузка, капот, каптан, кашуля, кофта, рубашка, сарочка, фуфайка**.

РУБЕЦ рубéц *м.* 32, 98, 105, 139. рубéц *м.* 26, 59, 60, 72, 80. руб'éц *м.* 157, 166, 179, 199. **1.** падрублены ніз кашулі, спадніцы 26, 32, 59, 60, 72, 80, 105, 157, 166, 179, 199. // Йак сорóчку рубы́лы то рубéц' 60. *гл.* **падрубка**.

РУКАВІЦЫ рукавéце *мн.* 34. рукави́цы *мн.* 26, 32, 71. рукавíцы *мн.* 59, 60, 72, 80, 139. рукавы́цы *мн.* 102. рукавíцы *мн.* 98, 105, 124, 126, 132, 133, 157, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. рукавíці *мн.* 196, 202, 206. рукавіцы. // Зімóй на рýкі рукавíцы 199. Рукавíцы йéто с одні́м пáл'цем 186. *гл.* **шкарпэткі**.

РУКАЎ рукáво *н.* 34. рукавó *н.* 160. рукáў *м.* 26, 32, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. рукаў. // Майó рукавó 160.

РУЧНІК ручнíк *м.* 34, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 160. ручны́к *м.* 32, 60, 71, 98. рушни́к *м.* 26. ручни́к *м.* 72, 126. рушны́к *м.* 59. рушнíк *м.* 157, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202. **1.** ручнік для твару 26, 32, 34, 59, 60, 72, 80, 98, 102, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199. // Бáба рушнíкі сов'ершéнно н'е тчé 184а. *гл.* **палаценца, пацірач, трапкач, уціральнік. 2.** ручнік для пасуды 32, 34, 71, 72, 80, 98, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 199. *гл.* **палаценца, ручнік, скарач, сцірка, трапкач, уціральнік. 3.** ручнік, які вешаюць на абразы 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 184а, 196, 197, 199, 202. *гл.* **завеска, набожнік.**

РЭЗАНКА рíзанка *ж.* 166, 179, 199. рызáнка *ж.* 184а, 186. ры́занка *ж.* 197. р'éзанка *ж.* 196, 202, 206. **1.** невялікая шарсцяная галаўная хустка 166, 179, 199. // Рíзанка шерс'ц'áна с'в'атóшна, у н'едз'éл'у надз'евáлі рíзанкі, рíзаночка то чы́ста сýкон'ен'ка 199. **2.** невялікая баваўняная галаўная хустка 184а, 186, 196, 197, 202, 206. // Ры́занка йéто прóсты платóк с б'ерашкóм 186.

РЭМЕНЬ ромíн *м.* 80. рéм'ен' *м.* 139, 166. рам'éн' 160, 179, 186, 199. рáм'ен' *м.* 184а. р'ем'éн' *м.* 197. пояс са скуры. // Кóліс' папрýга, ц'ап'éр пóйас, рáм'ен' 179. *гл.* **лучка, папруга, пасак, пояс, шыцік.**

С'ЯЧЫК с'йáчык *м.* 124. брошка. *гл.* **брошка, шпілька, шпонька.**

САДНО саднó *н.* 32, 98. устаўка ў штанах. *гл.* **крэсла, ластка, лея, хустачка, шырынка.**

САК сáчек *м.* 34, 157, 202, 206. сáчик *м.* 32. сачóк *м.* 26, 124, 166, 186, 199. сáчок *м.* 102. сак *м.* 166, 186, 199. поўсáк *м.* 179, 184а. жаночая кароткая вопратка з саматканага сукна. // Сáчек корóтки свойé робóты 34.

САЛАМЯНІК сôлóмн'анык *м.* 72. солóмн'анык *м.* 59. солом'áник *м.* 80. солóмйаник *м.* 132. соломйáік *м.* 160. салóм'анік *м.* 179. солóм'анік *м.* 196, 199. солóмйанік *м.* 206. солóмн'анка *ж.* 60. солóм'анка *ж.* 102, 124. солóмйанка *ж.* 126, 157. солом'áнка *ж.* 166. **1.** мяшок, набіты сенам, саломай, на якім спяць 59, 60, 72, 80, 102, 124, 126, 132, 157, 160, 166, 179, 196, 199. *гл.* **матрац, сяннік, цюфяк, шастун. 2.** мужчынскі летні капялюш 206. *гл.* **брыль, капялюш, шляпа.**

САПАГІ сапогé *мн.* 34. сапогы́ *мн.* 80. сапогí *мн.* 184а, 186, 197, 202, 206. **1.** боты са скуры 34, 80, 184а, 186, 197, 202, 206. *гл.* **боты, чобаты. 2.** гумовыя боты 80. *гл.* **боты.**

САРОЧКА сарóчка *ж.* 26, 32, 34, 59, 60, 71, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 139, 157, 160, 166, 184а, 186, 196, 199, 202, 206. сôрóчка *ж.* 72, 160. сарóчка *ж.* 179, 197. **1.** сподняя мужчынская кашуля 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. *гл.* **кашуля, рубашка. 2.** верхняя мужчынская кашуля 26, 32, 34, 59, 60, 72, 98, 102, 105, 124, 139, 157, 160, 166, 179, 196, 199, 202, 206. *гл.* **кашуля, рубашка. 3.** сподняя жаночая кашуля 26, 32, 34, 59, 60, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 199, 202, 206. // Сорóчкі портны́йа булí, носíлі мушчы́ны і жаншчы́ны, кóхта нав'éрх а пôд ны́з сорóчка, нав'éрх с ов'éчок сорóчкі носíлі, л'éтом носíлі портны́йа 199. *гл.* **кашуля, рубашка. 4.** верхняя жаночая кашуля, блузка 26, 32, 34, 59, 60, 72, 98, 102, 105, 124, 126, 160, 186. *гл.* **блузка, капот, каптан, кашуля, кофта, рубашка, фуфайка.**

САЯН сайáн *м.* 133, 139, 157, 186, 202. спадніца з асобага саматканага сукна. // Сайаны́ ткáлі ў полóсы, у кл'éткі 139. *гл.* **андарак, бурка, даматкан, летнік, пасаманнік.**

СВІТА свéта *ж.* 34. свы́тка *ж.* 59, 71, 80, 98, 102. с'вíтка *ж.* 102, 139, 157, 184а, 197. свíта *ж.* 124, 126, 132, 133, 160, 166, 179, 186, 196, 199, 202, 206. с'вíтка *ж.* 105. свы́тно *н.* 60. **1.** доўгая верхняя вопратка з саматканага сукна 34, 59, 60, 71, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. // Свы́тно дóўге совсéм, корóтка катáнка 60. С'вíткі

на забо́рах (б'е́лыйа) чо́рныйа (сі́выйа) 139. С'ві́та до́ўга а козачы́на коро́че, козачы́на шы́та на дро́бныйа кліны́ а с'ві́та на бо́л'шыйа 160. С'ві́ткі са́мі робі́лі 197. С'ві́ты суко́нныйа до́уґійа, штоб ц'е́пло було́ 199. *гл.* **латуха, сярмяга. 2.** агульная назва верхняй вопраткі 199.

СВЭДЭР све́дра *ж.* 34, 71, 80. све́дер *м.* 26, 32. сведр *м.* 72. све́дыр *м.* 59. шве́дор *м.* 60. вязаная кофта.

СКАРАЧ скара́ч *м.* 59, 60, 80, 126. ручнік, трапка для пасуды. // Скара́ч ру́кы те́рты, ло́шку вы́терты, стола́ сте́рты, посу́ду выціра́йем ґе́тым скарачо́м 60. *гл.* **палаценца, ручнік, сціркa, трапкач, уціральнік.**

СКАЦЕРЦЬ ска́ц'ерц' *ж.* 124, 132, 133, 139. ска́ц'ерка *ж.* 160, 166, 179, 184а, 186, 197. абрус. // Ска́ц'ерка то насто́л'ніца, ц'ап'е́р молодзі́йшыйа ка́жуц' ска́ц'ерка 160. *гл.* **абрус, засцёльнік, настольнік, сэрвэта.**

СКЛАДКА скла́ды *мн.* 32, 34. скла́дки *мн.* 32, 34, 71, 72, 80, 98, 105, 126. скла́дкы *мн.* 26. скла́дкі *мн.* 166, 184а, 197. **1.** зборнікі 34, 71, 72, 80. *гл.* **заборы, маршчыны. 2.** складка 26, 32, 105, 166, 184а, 197. // Йу́пкі ў скла́дкі а раніше йіх н'е було́, а ц'еп'е́р наро́б'ат і н'е зна́йут йак ґла́діц' 184а. *гл.* **закладка. 3.** вытачка 26, 98, 105, 126. *гл.* **вытачка, закладка, зашыўка, клін, плоя, прагонка, фалда.**

СМУГУН смуґу́н *м.* 26. асобы від дывана, вытканы палосамі.

СНАСЦІ сна́сці *мн.* 160. лапці, сплеценыя з вяровак. *гл.* **бахілы, вярэні, чуні.**

СПАДНІЦА спôдн'іц'а *ж.* 34, 80, 196, 202, 206. спудни́ца *ж.* 32. спôдніц'а *ж.* спôдніца *ж.* 59, 60, 71. сподніц'а *ж.* 102. сподни́ца *ж.* 98, 105, 126. сподніца *ж.* 124, 132. сподніца *ж.* 139, 160, 184а, 197, 199. спо́дніца *ж.* 157. спадніца *ж.* 179. **1.** агульная назва спадніцы 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 157, 160, 166, 179, 184а, 196, 197, 199, 202, 206. // Портна́ сподніца була́, у дз'е́вок булі́ суко́ныйа 199. *гл.* **сукня, юбка. 2.** сподняя палатняная спадніца 139. *гл.* **спадняк.**

СПАДНЯК сподн'а́к *м.* 166. сподняя палатняная спадніца. // Сподн'а́к йе́то ні́жн'а сподніца 166. *гл.* **спадніца.**

СПРАЖКА *гл.* **пражка.**

СПРОНШКА *гл.* **пражка.**

СТАЛКІ ста́лкі *мн.* 139. пацеркі. *гл.* **бусы, занізкі, каралі, пацеркі.**

СТАН стано́к *м.* 26, 32, 126, 132, 133, 186. стан *м.* 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 196, 199, 202, 206. асноўная частка кашулі, без рукавоў. *гл.* **станік, тулап.**

СТАНІК ста́нік *м.* 80, 98, 102, 105, 160. ста́ник *м.* 124. ста́ннік *м.* 206. **1.** жаночы ліфчык 80. **2.** споднее адзенне без рукавоў, якое жанчыны надзяваюць на сподкюю кашулю 102, 124. **3.** асноўная частка кашулі, без рукавоў 98, 105, 160, 206. *гл.* **стан, тулап.**

СТАНОЎКА стано́ўка *ж.* 32. бакавое шво.

СТАРЫЗНА старі́зніна *ж.* 157. стары́фзніна *ж.* 160. старі́зна *ж.* 199. старая парваная вопратка. *гл.* **анучы, барахло, выкідкі, латкі, лахман, недадзіркі, трап'ё, шмацце.**

СТОПКІ *гл.* **астропкі.**

СТРОКА *гл.* **астрока.**

СТРОЧКА стро́чка *ж.* 72, 105. **1.** ачышчаная ад воўны вузкая палоска з аўчыны, якая служыць пракладкай пры сшыванні аўчын 72. *гл.* **жывец, ірха, каснік, кравак, пруг, рант, трайцяк. 2.** шво 105. *гл.* **рубец, шво.**

СТУЖКА сц'о́нц'ка *ж.* 80. сто́ншка *ж.* 124, 132. с'ц'о́нжка *ж.* 160. сту́жка *ж.* 197. шырокая шаўковая стужка. *гл.* **каснік, кітайка, лента.**

СУКЕНКА сук'е́нка *ж.* 80, 102, 124, 126, 157, 160, 166, 179, 184а, 196, 197, 199, 202, 206. жаночая сукенка. // Йа ґовору́ сук'е́нка, пла́ц'е ґово́рац' молодз'ейшыйе 160. *гл.* **кофта, плацце, сукня, суцэлка.**

СУКНЯ су́кн'а *ж.* 80, 133, 139, 197. **1.** жаночая сукенка 80. // Су́кн'а то пла́ц'е называ́лі пры По́л'шчы 80. *гл.* **кофта, плацце, сукенка, суцэлка. 2.** спадніца 133, 139, 197. *гл.* **спадніца, юбка.**

СУКОНКІ суко́нки *мн.* 60. суко́нкі *мн.* 157, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. сукн'а́нка *ж.* 132, 124. суконныя анучы, якімі абгортваюць ногі, калі надзяваюць боты або лапці. // Йак іс суко́нноґо подз'аре́ на но́ґі то суко́нкі 166. Влі́тку порц'а́нкі ўзуйа́йут а зімо́йу суко́нкі 186. *гл.* **анучы.**

СУКОННІКІ суко́нікі *мн.* 166, 179, 184а, 197. суко́ннікі *мн.* 196, 199. верхнія мужчынскія штаны. // Суко́ннікі тка́лі 199. *гл.* **нагавіцы, штаны.**

СУЦЭЛКА суцые́лка *ж.* 124, 132. жаночая сукенка. *гл.* **кофта, плацце, сукенка, сукня.**

СЦІРКА с'ці́рка *ж.* 72, 80. ручнік для пасуды. *гл.* **палаценца, ручнік, скарач, трапкач, уціральнік.**

СЭРВЭТА сервéта *ж.* 60. абрус. *гл.* **абрус, засцёльнік, настольнік, скацерць.**

СЭРДАК сêрдáк *м.* 98. мужчынская кароткая вопратка з саматканага сукна. *гл.* **куртка, кусек.**

СЯННІК сíнныка *м.* 34, 72. сúнник *м.* 26, 32. сíмнык *м.* 71. сúлнык *м.* 80. сы́лнык *м.* 102. сíлнык *м.* 98. с'ел'нíк *м.* 105, 139, 179, 184а, 186, 197, 199. с'ен'áк *м.* 124, 132. с'ал'нíк *м.* 157, 166. сêл'нíк *м.* 160. с'аннíк *м.* 179. сéл'нік *м.* 206. мяшок, напхнуты саломай, сенам, на якім спяць. // У м'енá і зáраз солом'áный с'ел'нíк 186. С'ел'нíк напхáц' нýжно пуд бóк 184а. Папхáлі с'аннікá 179. *гл.* **матрац, саламянік, цюфяк, шастун.**

СЯРМЯГА с'ерн'éга *ж.* 72. доўгая верхняя вопратка з саматканага сукна. *гл.* **латуха, світа.**

СЯРОЖКІ с'ерóшкі *мн.* 34. с'ерóжки *мн.* 32. с'ерóшки *мн.* 59. с'éргі *мн.* 186, 197. завушніцы. *гл.* **завушніцы, кальчыкі.**

ТАВАР тувáр *м.* 72. товáр *м.* 102. суцэльныя загатоўкі для ботаў. *гл.* **выкрайкі, выцяжкі, загатоўкі.**

ТАЛІК тáлік *м.* 34, 71. тáл'ка *ж.* 72. гестка. // Йа кóхточку пошы́ла з тáліком 34. *гл.* **бавіт, гестка, карчык, кашуля, кофта, перарэз.**

ТАРАЧКІ торочкú *мн.* 80. трóч'кі *мн.* 186. **1.** завязкі ў спадніцы 80. 186. *гл.* **ачкур, бычкі, кічкі, матуз, пасак, паўрозы, празукі, шнурок. 2.** завязкі ў фартуху 80, 186. *гл.* **бычкі, запаскі, кічкі, лапатка, матуз, матузніца, пасак, паўрозы, празукі. 3.** завязкі ў штанах 186. *гл.* **ачкур, бычкі, матуз, матузніца, паўрозы, празукі, шнурок.**

ТАРНОЎКА тарынóўка *ж.* 80. терынýўка *ж.* 133. терно̂ўка 166. тарíно̂ўка *ж.* 160. ц'ернóўка *ж.* 184а, 186. тарно̂ўка *ж.* 179. ц'ерно̂ўка *ж.* 199. тернóўка *ж.* 196, 202, 206. тонкая шарсцяная галаўная хустка са шлякам. // Ц'ерно̂ўка шерс'ц'áна в'алíкайа, булí і малы́йа 199.

ТАШВА тáшва *ж.* 124. ніжняя частка кашулі, надточаная іншым матэрыялам. *гл.* **аблямоўка, подбіўка.**

ТКАНІЦА *гл.* **каніца.**

ТРАЙЦЯК трейц'áк *м.* 60. трыц'éк *м.* 80. трец'áк *м.* 126. ачышчаная ад воўны вузкая палоска з аўчыны, якая служыць пракладкай пры сшыванні аўчын. *гл.* **жывец, ірха, каснік, кравак, пруг, рант, строчка.**

ТРАП'Ё трапйó *н.* 34, 59, 160, 186, 197. тр'апйó *н.* 202. старая парваная вопратка. *гл.* **анучы, барахло, выкідкі, латкі, лахман, недадзіркі, старызна, шмацце.**

ТРАПАЧНІК трапнічóк *м.* 139. трáпошнік *м.* 166. трáпочнік *м.* 157. посцілка, вытканая з абрэзкаў матэрыялу. *гл.* **дыван, дзяруга, кілім, коўдра, лапічанка, палавік, радзюжка, ходнік.**

ТРАПКАЧ трапкáч *м.* 80, 166. **1.** ручнік для твару 80, 166. *гл.* **палаценца, пацірач, ручнік, уціральнік. 2.** ручнік для пасуды 166. *гл.* **палаценца, ручнік, скарач, сцірка, уціральнік.**

ТРЭПЫ трéпе *мн.* 34. абутак на драўлянай падэшве. // Трéпе з дз'еревл'áнойу подóшвойу 34. *гл.* **дзеравяшкі, лапці, пантоплі, хляпы.**

ТУЛАП тýлоп *м.* 124. асноўная частка кашулі, без рукавоў. *гл.* **стан, станік.**

ТУЛУБЕЦ тулуб'éц *м.* 184а. кароткая вопратка з аўчыны. *гл.* **кажарка, кажух, кажушок, панцырка, паўшубак.**

ТУЛУП тýлуп *м.* 71. тýлуб *м.* 184а. доўгая вопратка з аўчыны. // Тýлуп дóўгі і шырóкы 71. *гл.* **кажух.**

УКЛАДАНКА укладáнка *ж.* 139, 166. уклáданка *ж.* 184а. посцілка, вытканая асобым узорам.

УКРАІ укройú *мн.* 157, 160, 184а. суцэльныя загатоўкі для ботаў. *гл.* **выкрайкі, выцяжкі, загатоўкі, тавар.**

УКРУЧВАНКА укрýчванка *ж.* 98, 157, 160, 179. крýчванка *ж.* 105. укрýчуванка *ж.* 197. вялікая хустка, якую носяць на плечах. *гл.* **акутванка, апінка, апудка, лахтушка.**

УПЛЁТАК *гл.* **плётка.**

УСТАЎКА устáўка *ж.* 26, 71. вýстаўка *ж.* 59, 60. карункі, якія ўшываюцца ў сярэдзіну абруса, у ручнік. *гл.* **прошва.**

УСТАЎКІ устáўки *мн.* 26, 32, 80. вýстаўкы *мн.* 59, 60, 72. ґýстаўки *мн.* 71. вýстаўкі *мн.* 126, 157, 166, 184а, 186. квадратныя кліны на плечах у кашулі. *гл.* **наплечнікі, полікі, прырамкі.**

УЦІРАЛЬНІК уцірáл'ник *м.* 72. уцірáл'нык *м.* 59, 60, 71, 139, 157, 166, 179, 186, 197, 199, 202, 206. ўтерáлник *м.* 126. уцірáл'нік *м.* 105. уц'êрáл'нік *м.* 105. **1.** ручнік для твару 59, 60, 71, 72, 105, 126, 139, 157, 166, 179, 186, 197, 199. *гл.* **палаценца, пацірач, ручнік, трапкач. 2.** ручнік для пасуды 105, 139, 157, 166, 179, 197, 199, 202, 206. // Стары́йа н'е знáлі ўцірáл'нік, а ц'ап'éр ужó і полоц'éнца кáжуц' 199. *гл.* **палаценца, ручнік, скарач, сцірка, трапкач.**

ФАЛДА хвáлда *ж.* 71, 72, 199, 206. хвáнда *ж.* 32, 59, 60, 139, 166, 179, 186. фáнда *ж.* 124. **1.** фалда 32, 59, 60, 71, 72, 139, 166, 179. // Трéба хвандовáты, хвáнды закладáт' 32. **2.** папярочная

складка 186, 199. **3.** вытачка 59, 206. *гл.* **вытачка, закладка, зашыўка, клін, плоя, прагонка, складка.**

ФАЛЬБОНА фал'бо́на *ж.* 34, 80. хвал'біночка *ж.* 102. фалібо́на *ж.* 179. брыжа. // Плац'е з фал'бо́намі 34. *гл.* **брыжы, валан, закладка, шляра.**

ФАРТУХ хварту́х *м.* 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. **1.** несуконная спадніца 32, 34, 72, 186. // Тепе́р йўбка а когда́то хварту́х 34. *гл.* **аколесцік, летнік, палатнянік, парцянік, рабак. 2.** фартух 26, 34, 59, 60, 71, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. // Прыпіна́йом хвартукі 139. *гл.* **запон, затулка, полка, прыпол, пярэднік.**

ФІРАНКА фира́нка *ж.* 32. фіра́нка 72, 80, 124, 133, 166. захвира́нка *ж.* 72. хвіра́нка *ж.* 60, 139. хвара́нка *ж.* 126. ф'еро́нка *ж.* 132. охвіра́нка *ж.* 157. фіранка. *гл.* **завеска, занавеска, запінка.**

ФРЭНЧ френч *м.* 126. фре́нчык *м.* 133. мужчынская кароткая верхняя вопратка з фабрычнага матэрыялу.

ФУРАЖКА фура́жка *ж.* 184а, 197. шапка. *гл.* **казырка, казырок, картуз.**

ФУФАЙКА кухва́йка *ж.* 71, 72, 80, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. куха́йка *ж.* 59, 98, 102. куга́йка *ж.* 60. **1.** ватная куртка 59, 60, 71, 72, 80, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. // Кухва́йка карто́вайа на ва́ц'е, купл'о́найа 179. *гл.* **ватоўка, паддзёўка, панцырка, целагрэйка. 2.** верхняя жаночая кашуля, блузка 98, 102. *гл.* **блузка, капот, каптан, кашуля. кофта, рубашка, сарочка.**

ХАЛЯВЫ хал'а́вы *мн.* 32, 102, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 202, 206. хол'а́вы *мн.* 26, 59, 60, 98, 105, 124, 126, 132, 133, 197. хул'е́вы *мн.* 72. хол'е́вы *мн.* 71. хал'е́вы *мн.* 80. хол'а́ву *мн.* 139. хал'а́ву *мн.* 199. халявы. // Длінныйі хол'а́вы 60. *гл.* **галяні́шчы.**

ХВАСТЫ хвосты́ *мн.* 186. махры. *гл.* **бахрама, драпкі, канцы, кіціцы, кіцуны, кутасы, махры.**

ХВЕСТРОТЫ хвестро́ты *мн.* 60. жаночыя чаравікі на высокіх абцасах.

ХЛЯПЫ хл'а́пе *мн.* 71. абутак на драўлянай падэшве. *гл.* **дзеравяшкі, лапці, пантоплі, трэпы.**

ХОДНІК хо́дник *м.* 26, 80. ходні́к *м.* 59, 105. хо́днік *м.* 60. посцілка, вытканая з абрэзкаў матэрыялу, якую засцілаюць на падлогу. *гл.* **анучнік, дыван, дзяруга, кілім, лапічанка, радзюжка, трапачнік.**

ХУСТАЧКА ху́сточка *ж.* 102, 166, 196, 199, 202. **1.** устаўка ў штанах 102, 166, 199. *гл.* **крэсла, ластка, лея, садно. 2.** цвікля 102, 196, 202. *гл.* **клін, ластка, лындыца, падручнік, цвікля.**

ХУСТКА ху́стка *ж.* 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. агульная назва для жаночай галаўной хусткі. // Пл'елі ху́сткі з во́ўны з махра́мі 166. Суко́нну ху́стку купіла опіна́ца 199. *гл.* **платок.**

ЦВІКЛЯ цвы́хел' *м.* 26. цвы́хлык *м.* 71. цвы́хлік *м.* 59. цвы́хал' *м.* 60. цвікля. *гл.* **клін, ластка, лындыца, падручнік, хустачка.**

ЦЕЛАГРЭЙКА ц'елогре́йка *ж.* 132, 166. ц'елагре́йка *ж.* 160, 179. ц'елагр'е́йка *ж.* 186. **1.** ватная куртка 160, 179, 186. *гл.* **вароўка, паддзёўка, панцырка, фуфайка. 2.** безрукаўка на ваце 160, 166. *гл.* **ватнік, душагрэйка.**

ЦЮФЯК т'ухл'а́к *м.* 202. мяшок, напханы сенам, саломай, на якім спяць. *гл.* **матрац, саламянік, сяннік, шастун.**

ЧАПЕЦ чепа́ц' *м.* 34. чипе́ц' *м.* 26, 32, 60, 71. чыпе́ц *м.* 59. чыпе́ц' *м.* 80, 102. череп'е́ц *м.* 98, 126, 133, 139. чап'е́ц *м.* 157, 160, 179, 184а, 197. чепе́ц *м.* 166, 199. че́пчік *м.* 186. чепе́ц' *м.* 196, 202, 206. жаночы галаўны ўбор у выглядзе каптура з белых нітак, які закрывае валасы. // Стары́йа ба́бу но́с'ац' чепцы́, коліс' без чепца́ н'е вы́йдз'ец на дву́р, ка́жуц' і со́нца н'е так с'в'е́ціц' 199. *гл.* **білька, пухоўка.**

ЧАРАВІКІ череве́ки *мн.* 34. черевы́кы *мн.* 26, 32. черав'е́ки *мн.* 72. червы́ки *мн.* 71. черевы́ки *мн.* 59. черевы́кы *мн.* 60, 102. черавы́ки *мн.* 80. черавікі *мн.* 98, 105, 124, 126, 132, 133, 157, 166, 199. черевікі *мн.* 139, 160, 184а, 186, 196, 202, 206. чаравікі *мн.* 179, 197. чаравікі. // Черевы́кы купл'а́лы у Хо́мс'ку на высо́кых ку́рках 60. *гл.* **бацінкі.**

ЧАХОЛ чо́хла *мн.* 34. чо́хлы *мн.* 32. чо́хли *мн.* 126. чохлы́ *мн.* 184а, 186, 197. че́хлы *мн.* 199. чохо́л *м.* 124, 132, 133, 157, 166. чахо́л *м.* 179. чехо́л *м.* 196, 202, 206. манжэта. // Ра́н'ше ґоворы́лі чохо́л а ц'ап'е́р манжэ́т 166. *гл.* **абшыўка, апусцік, каўнерац, манжэта.**

ЧОБАТЫ чӧботе *мн.* 34. чӧботы *мн.* 26, 32, 59, 60, 71, 98, 102, 105, 126, 139, 157, 160, 166, 184а, 186, 196, 199. чӧбуты *мн.* 72. чӧботе^ы *мн.* 80. чӧбаты *мн.* 124, 132, 133, 179. боты, пашытыя са скуры. // Лыхы́йе чӧботе 34. Чӧботы шкурац'а́ны, длі́нныйі 60. // Дай ґану́чу ў чӧботы 102. *гл.* **боты, сапагі**.

ЧУБ чуб *м.* 199. суконны цёплы башлык. // Буркі с чу́бом і по са́м'ен'кійа п'а́ты 199. *гл.* **башлык, капішон, каўпак.**

ЧУЛКІ чу́лк'е *мн.* 34. кулкі *мн.* 133, 179, 184а, 186, 197. чӧлкі *мн.* 139. панчохі. *гл.* **панчохі.**

ЧУНІ чу́ни *мн.* 26, 32. чу́ні *мн.* 197. **1.** лапці, сплеценыя з вяровак. // Чу́ни в'а́заны кручка́мы з сукн'е́ных нито́к 32. *гл.* **бахілы, вярэні, снасці. 2.** вялікія галёшы для валёнак 98, 126, 133.

ШАЛІНОЎКА шалини́вка *ж.* 32. шалину́ўка *ж.* 26. шаліно́ўка *ж.* 71. шаліны́ўка *ж.* 59. шаліну́ўка *ж.* 60, 157. шалінӧўка *ж.* 139, 166, 179, 199. невялікая шарсцяная галаўная хустка з узорам у кветкі.

ШАПКА ша́пка *ж.* 26, 34, 59, 60, 98, 102, 105, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 199, 202, 206. ш'е́пка *ж.* 32, 71, 72, 80. мужчынская зімовая шапка. // Ша́пка зымо́вайа а к'е́пка л'е́тнайа 60. С ше́рс'ці ов'е́чой ската́йе ша́пку 166.

ШАРСЦЯНКА шерс'ц'а́нка *ж.* 80, 160. **1.** шарсцяная спадніца 80, 160. **2.** шарсцяная галаўная хустка 80.

ШАСТУН шасту́н *м.* 105. мяшок, напханы сенам, саломай, на якім спяць. *гл.* **матрац, сяннік, саламянік, цюфяк.**

ШВО пӧшво́ *н.* 34. пушво́ *н.* 32. шво *н.* 59, 71, 98, 102, 124, 132, 133, 139, 157, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. швӧ *н.* 60, 80, 166. пошво́ *н.* 186. пушва́ *ж.* 26. пішва́ *ж.* 72. шво. *гл.* **рубец, строчка.**

ШКАРПЭТКІ шкарпе́тке *мн.* 26, 34. шкарпе́тки *мн.* 32, 72, 80. скарпе́тки *мн.* 71. шкарп'е́тки *мн.* 59. шкарпе́ткы *мн.* 60, 102. шкарпе́ткі *мн.* 98, 124, 132, 157, 160, 199. шкарпе́ты *мн.* 105, 126. шкарп'е́ткі *мн.* 179, 186, 197. **1.** шкарпэткі 26, 32, 34, 59, 60, 71, 72, 80, 102, 157, 160, 179, 197, 199. // Шкарпе́ткі ра́н'ше зва́лі 157. *гл.* **наскі, панчохі. 2.** рукавіцы 186. *гл.* **рукавіцы.**

ШКУРАНКІ шкура́нки *мн.* 72. шкураты́ *мн.* 157. шкура́нкі *мн.* 186, 197. лапці, пашытыя са скуры. // Дз'е н'ема́ лык ші́йут со шку́ры шкура́нкі 186. *гл.* **бамбошы, башмакі, лапці, маршчакі, пасталы.**

ШЛЯК шл'аг *м.* 179. шляк у хустцы. *гл.* **аколышак, бераг, кайма.**

ШЛЯПА ш'л'а́па *ж.* 186. мужчынскі летні капялюш. *гл.* **брыль, капялюш, саламянік.**

ШЛЯРА шл'а́ра *ж.* 102. брыжа. *гл.* **брыжы, валан, закладка, фальбона.**

ШМАЦЦЕ шма́т'йе *н.* 133. старая парваная вопратка. *гл.* **анучы, барахло, выкідкі, латкі, лахман, недадзіркі, старызна, трап'ё.**

ШНУРОК шнуро́к *м.* 72, 80, 98, 102, 132, 139, 157, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. усякая завязка. *гл.* **бычкі, валочка, завязка, засцежка, каснік, матуз, паўрозы, празукі.**

ШНУРОЎКА шниеро́ўка *ж.* 124, 132. шні́ру́ўка *ж.* 157. шнуро́ўка *ж.* 160. жаночая безрукаўка, якая зашнуроўваецца на грудзях. // Йе́желі на шнурку́ шнуро́ўка, йе́желі на ґу́зіках ды з брыжа́мі гарсэ́т 160.

ШПІЛЬКА шпи́л'ка *ж.* 26, 60. шпы́л'ечка *ж.* 102. шпы́л'ка *ж.* 98, 105. шпу́л'ка *ж.* 157, 179. брошка. // Шпи́л'ка ніколы зва́лы, тепе́р бро́шка 60. *гл.* **брошка, с'ячык, шпонька.**

ШПОНЬКА шпо́н'ка *ж.* 32, 199. брошка. *гл.* **брошка, с'ячык, шпілька.**

ШПРОНКА шпро́нка *ж.* 72. спро́нчка *ж.* 59. шпро́чка *ж.* 60. шпро́нчка *ж.* 102. спражка. *гл.* **банька, бляшка, заліста, залязка, кальцо, клямар, пражка.**

ШТАНЫ штаны́ *мн.* 34, 59, 71, 72, 80, 124, 126, 132, 133, 139, 157, 160, 166, 179, 184а, 186, 196, 197, 199, 202, 206. мужчынскія штаны, споднія і верхнія. // Штаны́ і ве́рхні і спи́дни 80. Штаны́ суко́нныйа і порто́выйа 139. *гл.* **нагавіцы, суконнікі.**

ШЫЙКА шíйка *ж.* 206. пярэдняя частка бота на даўжыню падэшвы, якая (частка) прышываецца да халявы. *гл.* **перад.**

ШЫРЫНКА шыры́н'ка *ж.* 71. шыры́нка *ж.* 59, 80, 179. шыри́нка *ж.* 60. шірі́нка *ж.* 186. шірі́н'ка *ж.* 184а. **1.** устаўка ў штанах 186. *гл.* **крэсла, ластка, лея, садно, хустачка. 2.** прарэх у штанах 59, 60, 80, 179, 184а, 186. *гл.* **варонка, крэсла, прарэзка, прарэх, распарэх, распорка, роспах. 3.** прарэх у спадніцы 59, 60, 80. *гл.* **варонка, прарэзка, прарэх, распарэх, распорка, роспах.**

ШЫЦІК шы́тык *м.* 26, 59. ш'о́тык *м.* 71. скураны пояс. // Пры По́л'шчы шы́тык зва́лы 59. *гл.* **лучка, папруга, пасак, пояс, рэмень.**

ЮБКА йу́бка *ж.* 80. йу́пка *ж.* 157, 166, 179, 184а, 186, 197, 199. спадніца. // Ко́ліс' спадніца а ц'ап'е́р ка́жуц' йу́пка 179. *гл.* **спадніца, сукня**.

ЯСІК йа́сик *м.* 32. йа́сік *м.* 80, 157. маленькая падушачка. // Йа́сік то ма́ла по́душка.

Навуковае выданне

ВЕШТАРТ Галіна Феліксаўна
КЛІМЧУК Фёдар Данілавіч
КОШЧАНКА Уладзімір Аляксандравіч
і інш.

ЛЕКСІКА ГАВОРАК БЕЛАРУСКАГА ПРЫПЯЦКАГА ПАЛЕССЯ. АТЛАС. СЛОЎНІК

Адказны за выданне *Гаўрыленка В.Р.*

Падпісана да друку 25.12.2008. Фармат 60x84 1/8 Папера афсетная. Гарнітура Roman.
Друк лічбавы. Ум.-др.арк. 44,1. Ул.-выд.арк. 44,9. Наклад 100 экз. Заказ № 686
ВТАА «Права і эканоміка» Ліцэнзія ЛІ № 02330/0056831 ад 01.04.2004.
220072 Мінск Сурганава 1, корп. 2. Тел. 284 18 66, 8 029 684 18 66.
Надрукавана на настольна-выдавецкай сістэме XEROX
у ВТАА «Права і эканоміка».

ISBN 978-985-442-618-1

9789854426181

ЛЕКСІКА ТАВОРАК БЕЛАРУСКАГА ПРЫПЯЦКАГА ПАЛЕССЯ

Атлас. Слоўнік

Мінск, «Права і эканоміка», 2008